TURKIY ADABIYOT
DURDONALARI

MUHAMMAD FUZULIY

58

TURKIY ADABIYOT
DURDONALARI

MUHAMMAD FUZULIY

58

1619321
TDYU ...
AKM (kutubxona)

"O'ZBEKISTON"
TOSHKENT – 2022

UO'K 821.512.162-1
KBK 84(5Ozar)-5
F 96

Tahrir hay'ati:

Xayriddin Sulton – hay'at raisi,
Ibrohim G'afurov, Sirojiddin Sayyid, Asadjon Xodjayev,
Behzod Yo'ldoshev, Minhojiddin Mirzo, Muhammad Ali,
Ahmadjon Meliboyev, Kengesboy Karimov, Isajon Sulton

Ishchi guruh:

Ikrom Bo'riboyev, G'ofur Eshmurodov, G'ayrat Bozorov,
G'ayrat Majid, Tohir Qahhor, Rustam Musurmon,
Risolat Haydarova, Umid Hayitov

To'plovchi va nashrga tayyorlovchi

Ergash Ochilov

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2019-yil 15-oktabr kuni Ozarbayjon poytaxti Boku shahrida bo'lib o'tgan Turkiy davlatlar hamkorlik kengashining yettinchi sammitida tashkilotga a'zo davlatlar adabiyotining eng sara namunalaridan iborat "Turkiy adabiyot durdonalari" deb nomlangan 100 jildlik kitoblar turkumini har bir mamlakatning ona tilida nashr etish g'oyasini ilgari surgan edi.

Ushbu ezgu tashabbus asosida birinchi bo'lib O'zbekistonda mana shu muhtasham adabiy majmua yaratildi.

Mazkur keng ko'lamli, zalvorli badiiy silsilaga umumturkiy adabiyotning eng yetuk namunalari, O'zbekiston, Turkiya, Qozog'iston, Qirg'iziston, Ozarbayjon, Turkmaniston va Vengriya davlatlarining atoqli shoir, adib va mutafakkirlarining asarlari kiritildi.

Turkiy tilli davlatlar orasida ilk bor ro'yobga chiqarilgan ushbu yirik loyiha ona yurtimizda madaniyat va san'atga ko'rsatilayotgan ulkan g'amxo'rlikning, xalqimizning qardosh xalqlar va ularning so'z san'atiga nisbatan yuksak hurmat-ehtiromining ramzidir.

ISBN 978-9943-8725-5-4

©"O'zbekiston" nashriyoti, 2022

LAYLO SHE'RIYATNING MAJNUN SHOIRI

Otashnafas she'rlari bilan turkiy xalqlarning mushtarak shoiriga aylanib ketgan, asrlar davomida turkiy she'riyatga kuchli ta'sir ko'rsatib kelgan Muhammad Sulaymon o'g'li Fuzuliy 1498-yili Iroqning Karbalo shahrida tug'ilgan. Otasi Ozarbayjonning Bayot qabilasidan bo'lib, XV asr o'rtalaridagi siyosiy notinchlik tufayli ko'plab qabiladoshlari qatori, o'rta asrning madaniy markazlaridan bo'lgan Bag'dodga ko'chib boradi.

Fuzuliyning yoshligi shoh va shoir Ismoil Xatoiy hukmronlik qilgan, ozarbayjon tili, adabiyoti va madaniyati gullagan davrga to'g'ri keladi. "Bu adabiyot turkiy xalqlar adabiyoti orasida Navoiy adabiy maktabidan keyingi eng ilg'or adabiy maktab edi"[1]. U Karbalodagi boshlang'ich maktabda savodini chiqarib, so'ng Bag'dod madrasalarida tahsilini kamolga yetkazadi, o'zi ham mudarrislik qiladi. Uning bir o'g'li bo'lib, Fazliy taxallusi bilan she'rlar yozgan va o'z zamonida ancha shuhrat qozongan.

Juda yoshligidan qo'liga qalam olgan Fuzuliy boy adabiy an'anaga ega bo'lgan forsiy va turkiy adabiyotning Nizomiy Ganjaviy, Sa'diy Sheroziy, Xoqoniy Shirvoniy, Mujrim Baylaganiy, Salmon Sovajiy, Hofiz Sheroziy, Kamol Xo'jandiy, Imodiddin Nasimiy, Atoiy, Lutfiy, Abdurahmon Jomiy, Alisher Navoiy kabi atoqli so'z san'atkorlari ijodini mehr bilan o'qib-o'rganib, ularning mahorat sirlaridan bahramand bo'ladi. Uning she'riyatdagi ilk ustozi ozarbayjon mumtoz adabiyotining taniqli namoyandasi Habibiy edi. Shoir ijodiga, ayniqsa, Lutfiy bilan Navoiy kuchli ta'sir ko'rsatgan.

---

[1] *Rasul X.* Muhammad Fuzuliy (So'zboshi) // *Muhammad Fuzuliy.* Asarlar. Ikki jildlik. 1-jild. Devon. — Toshkent: G'. G'ulom nomidagi Badiiy adabiyot nashriyoti, 1968, 8-bet.

Fuzuliy nuqtayi nazariga ko'ra, shoir barcha diniy va dunyoviy ilmlardan xabardor, xalq tarixi va madaniyati, qadriyat va an'analarini chuqur biladigan, dunyoqarashi keng, donishmand va alloma darajasidagi kishi bo'lishi kerak. "Zeroki, ilmsiz she'r asosi yo'q devor o'lur va asossiz devor g'oyatda bee'tibor o'lur"[1], — deydi shoirning o'zi bu haqda devoniga yozgan debochasida. Shuning uchun u shoirligi muqarrar bo'lgach, umrining bir qismini sarflab, turli ilmlarni egallaganini aytadi. Asarlarining mazmunan teran, falsafiy jihatdan quyuqligi, hikmat darajasidagi fikr-mulohazalarga boyligi Fuzuliyning o'z davrining har jihatdan yetuk, fozil va mutafakkir kishisi bo'lganligidan dalolat beradi. Zamondoshlari uni bejiz Mavlono deb atamaganlar.

Fuzuliy butun umr moddiy jihatdan qiynalib yashagan. U shoh-u amaldorlar, hokim-u din arboblariga bag'ishlab ko'plab qasidalar bitganiga qaramay, o'zi kutgan yordamni ololmagan. "Masalan, 1534-yilda Bag'dod shahrini fath etishi munosabati bilan usmonli turk sultoni Qonuniy Sulton Sulaymonga bag'ishlangan "Keldi burji avliyoya podshohi nomdor" deya boshlanuvchi qasidasi mashhur. Shuningdek, usmonli saltanati davlat arbobi — sadri a'zam Maqbul Ibrohim Poshsho, qoziaskar Abdulqodir Chalabiy, nishonchi Jalolzoda Mustafo Chalabiy, Bag'dod hokimlari Ibrohim Xon Musuliy, Uvays, Ja'far, Ayoz va Muhammad Poshsholarga ham qasidalar bitgan"[2]. Sulton Sulaymon marhamat ko'rsatib, shoirga kuniga 9 aqchadan nafaqa tayinlagan bo'lsa-da, u bu pulni ololmagan va Mustafo Chalabiy nomiga o'zining mashhur "Shikoyatnoma"sini yozgan. Forsiy qasidalaridan ma'lum bo'lishicha, u diniy doiralarga yaqin bo'lgan va asosan ularning qo'llab-quvvatlashi hisobiga tirikchiligini o'tkazgan[3].

Iroqning Bag'dod, Hilla, Najaf kabi qator shaharlarida bir qancha muddat yashagan Fuzuliy ona shahri Karbaloga qaytib, 1556-yili shu yerda vabo kasalidan vafot etgan.

---

[1] *Rasul X.* Muhammad Fuzuliy, 20-bet.

[2] *Jo'raboyev O.* Fuzuliyning "Suv qasidasi" // "O'zbek tili va adabiyoti", 2006-yil, 5-son, 45-bet.

[3] Bu haqda qarang: *Arasli G.* Velikiy azerbaydjanskiy poet Fizuli. — Baku, 1958. Str. 58–61.

Fuzuliy o'zidan boy adabiy-falsafiy meros qoldirgan: she'riy devoni, "Layli va Majnun" dostoni, "Matla' ul-e'tiqod" ("E'tiqodning boshlanish joyi") falsafiy risolasi, "Hadiqat us-suado" ("Baxtiyorlar bog'i"), "Suhbat us-asmor" ("Mevalar munozarasi"), "Shikoyatnoma", "Bang va boda", "Anis ul-qalb" ("Qalb do'sti"), "Yetti jom" ("Soqiynoma" deb ham yuritiladi), "Rind va Zohid", "Sihhat va Maraz" ("Sog'liq va Bemorlik") kabi o'nlab nazmiy-nasriy, falsafiy-didaktik asarlar. Shuningdek, u arab va fors tillarida ham mahorat bilan qalam tebratgan zabardast zullisonayn shoir hisoblanadi. U badiiy yuksak asarlari bilan ozarbayjon adabiyotini yangi bosqichga ko'tardi.

G'azal bildirur shoiring qudratin,
G'azal orttirur noziming shuhratin[1], —

deb yozgan Fuzuliy ijodida g'azal yetakchi o'rin tutadi: uning devonidan 300 ga yaqin g'azal, 75 ruboiy, 42 qit'a, bir necha tarje'band, tarkibband, muxammas va murabbalar o'rin olgan. U Sharq mumtoz so'z san'atidagi zabardast qasidanavislardan biri ham hisoblanadi — shoirning turkiy devonida — 27, forsiy devonida — 46, arabiy devonida — 12 qasida mavjud[2]. Qasidalari g'azallari va boshqa janrdagi asarlaridan til va uslub jihatidan bir qadar murakkabligi bilan ajralib turadi.

Ma'lumki, har bir payg'ambarning bir mo'jizasi bo'lgan. Iso alayhissalomning mo'jizasi esa o'liklarga jon ato etish edi. Shunga ishora qilib, Sharq mumtoz adabiyotida o'zining hassos, otashnafas she'rlari bilan ko'ngillarga o't soladigan, muz yuraklarni eritadigan shoirlarni "Isonafas" deb ulug'lashgan. Chunonchi, Navoiy o'zining g'azalchilikdagi ustozlarini sanar ekan, "Biri Isonafaslik rindi Sheroz" deb, Hofiz Sheroziyga ishora qiladi[3]. O'zining otashin she'rlari bilan turkiy adabiyotning Hofiz Sheroziysi nomini olgan

---

[1] *Muhammad Fuzuliy* . Asarlar. 1-jild, 21-bet.

[2] *Jo'raboyev O.* Fuzuliyning "Suv qasidasi", 46-bet.

[3] *Qarang: Alisher Navoiy.* Mukammal asarlar to'plami. Yigirma jildlik. 6-jild. — Toshkent, 1990, 516-bet.

Fuzuliyni[1] ham ayni jihatdan "Isonafas" deb ta'riflasak, mubolag'a bo'lmas. Chunki Fuzuliy she'rlari turmush tashvishlari, hayot mashaqqatlari girdobida halokatga mahkum dillarni uyg'otib, ularga qayta hayot baxsh etadi, zang bosgan yuraklarni muhabbat, oliyjanob tuyg'ular o'tida poklab, yuksak samoviy hislarga oshno qiladi.

Fuzuliy — dilo'rtar shoir. Uning she'rlarini xotirjam, sokin o'qib bo'lmaydi. Bu she'rlar qatida yashirin o'tli tuyg'ular, shoirning haroratli nafasi, ishq tandiriga aylangan oshiq qalbining qaynoq hovuri sizni ham chulg'ab oladi.

Fuzuliy she'riyati — buyuk bir ishq chashmasi. Shoir g'azallari ana shu chashmadan to'ldirilgan limmo-lim may qadahiga o'xshaydi. Bu may o'z ichkuchisini mast-u xumor qilmay qo'ymaydi. Shuning uchun ham u asrlar davomida oshufta ko'ngillar kuychisi sifatida ardoqlanib keladi.

Fuzuliy she'riyatining asosiy mavzusi ham, harakatlantiruvchi kuchi ham, bu she'rlarni ichdan nurlantirib turgan quvvat manbai ham, ularni jozibali va sevimli qilgan ham — barcha-barchasi ishq. Shoir uchun ishq — ustoz, ishq — shogird, ishq — do'st, ishq — mahram, ishq — hayot mazmuni, ishq — yashash sharti, ishq — insoniylikdan maqsad, ishq — kamolot mazmuni, ishq — Ollohga yetish kafolati, ishq — qalbdagi gavhar, ishq — boshdagi afsar (toj), ishq — ko'zlardagi nur, qo'yingki, ishq — hamma narsa!

Sarmanzili har muroda rahbardir ishq,
Kayfiyati har kamola mazhardir ishq,
Ganjinayi koinota gavhardir ishq,
Har zohir o'lan nash'aya masdardir ishq.

Bu ishqqa sohib bo'lish uchun uning behad-du behisob sinovlari, chek-chegarasiz ranj-u mashaqqatlari, ibtido-yu intihosi yo'q azob-u hijronlaridan qo'rqmaydigan, ularga sabr eta biladigan, ma'shuqaning barcha noz-u karashmalarini ko'tara oladigan va bundan injimaydigan, bu yo'lda taqdirning nayranglari, charxi

[1] *Bu haqda qarang: Jalolov T.* Fuzuliy (So'zboshi) // *Fuzuliy.* Devon. — Toshkent, 1959, 5–6-betlar.

kajraftorning turfa o'yinlariga matonat bilan chidaydigan mard va tanti, oliyjanob va himmatli, jur'atli va shijoatli oshiq bo'lish kerak. Fuzuliy o'zini ana shunday oshiq hisoblaydi va bu oshiqlik qoshida Farhod-u Majnunlarni bor-yo'g'i bir shogirdvachcha sanaydi. Mening ishq yo'lidagi shijoatim oldida Farhod o'z kuch-qudratidan lof urmasa ham bo'ladi, chunki u bitta tog'ni qazish uchun mingta teshani o'tmas qilgan bo'lsa, men mingta tog'ni bittagina tirnog'im bilan qo'porishga qodirman, deydi:

Ko'hkan kund aylamish ming teshayi bir tog' ilan,
Man qo'porub solmisham ming tog'i bir tirnog' ilan.

Jonim chiqsa ham, o'zim ishq yo'lidan chiqmayman, deydi shoir boshqa bir she'rida, shuning uchun mening qabrimni ishq ahli o'tib-qaytadigan yo'l ustida tiklang:

Ey, Fuzuliy, chiqsa jon, chiqmam tariqi ishqdin,
Rahguzori ahli ishq uzra qiling madfan mango.

U ishq yo'lida shunchalik sodiqki, qani mingta jonim bo'lsa, ularni bitta-bitta senga fido qilardim, deydi:

Ming jon o'laydi koshki man dilshikastada,
To har birila gez o'laydim fido sanga.

Ishqning Sharq mumtoz she'riyatida bu qadar ulug'lanishining sababi — uning kamolot vositasi ekanligida. Chunki bu ishq Ollohga atalgan va o'z Parvardigorini sevgan hamda uning vasliga intilgan, rozi-rizoligini istagan banda o'zidagi qusurlardan qutulishga va fazilatlar kasb etishga harakat qiladi. Zero, Parvardigori olam faqat komil insonlarni sevadi va ularni o'ziga yaqin tutadi. Shuning uchun ham Fuzuliy aytadiki, men ishqni sira tark etmayman, zero, u pirovard-natijada meni kamolga erishtiradi:

Ey Fuzuliy, qilmazam tarki tariqi ishqkim,
Bu fazilat doxili ahli kamol aylar mani.

Ishq asiri dunyo bandiga tushmaydi. Ishq dardi dunyo g'amini o'ziga yaqin yo'latmaydi. Ishq shunday bir o'tki, uning alangasida tirikchilik tashvishlari, kundalik ikir-chikirlar g'ami, hoy-u havaslar yonib kul bo'ladi. Mumtoz adabiyotda o'tning ishqqa nisbat berilishi, ulug'lanishi, oshiqning Yaratgandan qalbidagi ishq o'tini yanada sarbaland etishini so'rashi shundan. Fuzuliy bu haqda yozadi:

Ishqa to dushding, Fuzuliy, chekmading dunyo g'amin,
Bilki, qaydi ishq emish domi taalluqdin najot.

Barcha mumtoz shoirlar kabi Fuzuliy ham insonni haq yo'ldan ozdiruvchi, uning kamolotiga to'siq bo'luvchi, qalbini o'ldiruvchi sifatida dunyo, nafs, mol-u davlatni qattiq mazammat etadi. Bu dunyoga ko'ngil berib, oxirida pushaymon bo'lmagan kishi yo'q. Shuning uchun ham o'tmish so'z san'atida dunyo noz-u ishva bilan hammani yo'ldan uradigan, o'ziga oshiq-u shaydo etadigan, lekin hech kimga vafo qilmaydigan bevafo ma'shuqaga o'xshatiladi. Fuzuliy ham salaflari an'anasini davom ettirib, ruboiylaridan birida dunyoning avvali hirs-u oxiri hasratdir deydi:

Advori zamon doirayi hayrat emish,
Asbobi jahon maholiku mehnat emish.
Dunyoya tama' etmamak-etmakdin yig',
Chun avvali — hirs-u oxiri — hasrat emish.

Mana bu mashhur baytida esa shoir dunyoni har kim o'zida borini — dunyo ahli siym-u zarini, hunar ahli fazl-u kamolini namoyish qiladigan bozorga qiyos etadi:

Dahr bir bozordur — har kas mato'in arz edar:
Ahli dunyo — siym-u zar, ahli hunar — fazl-u kamol.

Albatta, Fuzuliy mutasavvif shoir bo'lgan. Shoir she'riyatini tasavvufdan ajratib olib o'rganish mumkin emas. Bir qator she'rlarida u yer-u ko'kning sohibi Olloh taoloni madh etadi, unga munojotlar qiladi, zohidlarga ta'na-malomat toshlarini yog'dirib, so'fiy va darveshlarni ulug'laydi, faqr-u fanolik maqomiga intiladi, ilohiy

mahbubani ta'rif-tavsiflab, vahdat sharobi mastligidan so'z ochadi, ishq-u oshiqlikni tarannum aylab, dunyoga berilishni qoralaydi va hokazo. Chunonchi, so'fiylar mahsharda Olloh jamolini ko'rish umidi bilan yashaydilar. Olloh o'z jamolini ko'rsatsa, ular uchun do'zax ham jannatdan afzal, aksincha, Olloh o'zini ko'rsatmasa, jannat ham do'zaxdan battardir. Bu haqda shoir yozadi:

Mahshar kuni ko'ram deram ul sarvqomati,
Gar onda ham ko'runmasa, kel, ko'r qiyomati!

Ollohga — ilohiy mahbubaga jondan kechmay turib yetib bo'lmaydi. Bu ishqning haqiqiy qurbonlari abadiy barhayotdirlar. Shoirning mana bu bayti shu xususda:

Bermayan jonin sango bo'lmas hayoti jovidon,
Zindai jovid ango derlarki, qurbondir sango.

Tasavvuf ahli nuqtayi nazariga ko'ra ko'nglidan dunyo mehri, tirikchilik tashvishlari, turfa hoy-u havaslarni quvib, yolg'iz Olloh ishqi bilan qolgan kishining qalbi oyinaday musaffo bo'lib, unda Parvardigor jamol ko'rgizadi. Komillik istagan kishi ana shu maqomga yetishi kerak. Fuzuliy ham ayni maqomga ko'tarilganligini ta'kidlab yozadi:

Pok qildi suratimdan za'f dahr oyinasin,
O'yla mahv o'ldimki, bir zarra g'uborim qolmadi.

Ya'ni, o'zlikdan kechib, O'zi bilan qoldim, demoqchi shoir.

Fuzuliyning bir qator ruboiylari xayyomona chuqur falsafiy mazmunga ega. Chunonchi, quyidagi ruboiy Umar Xayyomning bu dunyoda doim mast-u alast yuraman, u dunyoga ham kayfi taraq holda ketaman, mening hatto qabrimdan ham may isi kelib, uning yonidan o'tganlar xumor bo'ladi, vujudim tuproqqa aylansa-yu, undan ko'za qilsalar, undan ham may hidi anqiydi kabi fikrlariga hamohang:

Xush ulki, dami ajal chekub bodayi nob,
Sarmast yotam qabrda to ro'zi hisob.
G'avg'oi qiyomatdaduram mast-u xarob,
Na fikri hisob o'la, na idroki azob.

Albatta, mumtoz she'riyatda may ham, mastlik ham majoziy ma'noda qo'llanilib, ilohiy ishq va unga mubtalolik nazarda tutiladi.

Mana bu ruboiy esa Xayyomning u dunyo — nasiya, bu dunyo, mavjud hayot, shu tiriklik — naqd. Shunday ekan, xayoliy do'zax-u jannatni orzu qilib, behuda g'am chekma, jannatda nima bor-yo'qligini bilmaysan-ku qabilidagi ruboiylari ruhida:

May man'ini aylayub shior, ey voiz,
Dutding rahi ta'ni ishqi yor, ey voiz.
Tarki may-u mahbub edariz jannat uchun,
Sharh aylaki, jannatda na vor, ey voiz?

Quyidagi ruboiysida o'tkinchi umrni qadrlashga, fursatni boy bermay, ilm-u hunar egallash, ezgu ishlar qilishga undaydi. Bag'rida gavhari bo'lmagan sadafning qimmati bo'lmaganidek, insonni ham ilm-u hunari ulug'laydi:

Ilm-u adab ast moyayi izzu sharaf,
Gavhar ki naboshad, chi buvad qadri sadaf?
To fursati kor hast, bekor mabosh,
Mapsand, ki behuda shavad umr talaf[1].

Shoirning forsiy ijodiga mansub mazkur ruboiyning mazmuni quyidagicha: "Izzat va sharafning asosi ilm-u adab hisoblanadi. Gavhar bo'lmasa, sadafning qadri nima ham bo'lar edi? To ishlashga fursat bor ekan, bekor o'tirmay biror ish bilan mashg'ul bo'l. Umrning behuda o'tib ketishiga yo'l qo'yma".

Yoniq bir ehtiros, yorug' bir hasrat, samimiy kechinmalar, nafis tuyg'ular bilan yo'g'rilgan, falsafiy teran va badiiy mukammal bu she'rlar har qanday so'z oshig'ini o'ziga maftun etadi. Ilohiy bir ilhom bo'lmasa, bunday jozib misralarni ojiz bandasining yaratganiga ishonmaysiz. Fuzuliy har bir misrasini obrazlilik asosiga quradi, har bir fikrini badiiy san'atlar bilan bezaydi. Aslida shoirlikning o'zi go'zal va teran fikrni nafis va mukammal shaklda ifoda etmoqdir. Shu ma'noda, shoir ijodida shunchaki tizilgan satr, oddiy qilib aytilgan fikrlar yo'q. Butun boshli she'rini bittagina tashbeh,

[1] Gulchini az gulzori nazmi Fuzuliy. — Dushanbe, 1960. Sah. 108.

detal' yoki fikr asosiga quradigan hozirgi o'zbek she'riyatining navqiron avlodi uchun Fuzuliy ijodi ayni jihatdan buyuk mahorat maktabi, ulkan tajriba ustaxonasidir. Chunonchi, havoda ma'shuqa sochining isi, suvda orazining aksi bo'lganligi uchun ham hubob (ko'pik) yelni bag'riga bosib, suvga ko'z tikmish, deydi shoir bir she'rida:

Yelda bo'lmish bo'yi zulfing, suvda aksi orazing —
Kim, yeli bag'rina bosib, suya ko'z dikmish hubob.

Ko'pikning faqat suv yuzida bo'lishi-yu, havoda shishib turishini qanday go'zal tashbeh bilan ta'riflaydi shoir. Boshqa bir o'rinda esa, mahbubaning gavhar kabi tishlarining ta'rifini sabo dengizga so'ylasa, dengiz qa'ridagi sadaf ichida turgan dur ham uni berilib tinglaydi deydi:

Bahra lo'lo' dishlaring vasfin magar so'ylar sabo —
Kim, quloq tutmish sadaf ichra duri g'alton ango.

Alisher Navoiy kabi turkiy xalqlar orasida Fuzuliyning otashin she'riyati kirib bormagan xonadon yo'q. Ma'lumki, Sharq xalqlari orasida asrlar davomida qissaxonlik va she'rxonlik kechalari an'ana tusini olgan edi. Bu o'ziga xos adabiy davralarda, xususan, hofizxonlik, navoiyxonlik, bedilxonlik mashhur bo'lgan. Fuzuliy g'azallari va "Layli va Majnun" dostoni turkiy xalqlar o'rtasida keng tarqalgan. Sa'diy Sheroziyning "Guliston" va "Bo'ston", Hofiz Sheroziyning "Devon", Abdurahmon Jomiyning "Bahoriston", Alisher Navoiyning "Chor devon" kitoblari qatorida, Fuzuliy asarlari ham madrasalarning o'quv dasturiga kiritilgan.

Shoir asarlarining xalqimiz orasida qanchalik keng tarqalgani, ota-bobolarimiz uning ijodini sevib o'qiganlari, hikmatli bayt va misralarini takrorlab yurganlarini atoqli adibimiz Abdulla Qodiriyning "O'tkan kunlar" va "Mehrobdan chayon" romanlaridagi lavhalarda ham ko'rishimiz mumkin. Ota-ona orzu-havasi tufayli Zaynabga uylanish majburiyati ostida qolgan va bu bilan sevgilisi Kumushning qayg'usiga sabab bo'lgan Otabek Fuzuliyning "ma'nolik she'rlari"dan najot axtaradi. Shuning ustiga kelib qolgan Kumush:

" Fuzuliy yaxshi kitob, men ham yolg'iz qolg'an kezlarimda bu kitobdan boshimni ololmas edim, sizammi?"[1] — deydi.

Ma'lum bo'ladiki, Fuzuliy she'rlari dardmand yuraklarga malham, yolg'iz ko'ngillarga hamdam, ishqqa tashna, ilmga oshna qalblarga doimiy mahram bo'lib kelgan. O'zi savodsiz bo'lsa-da, adabiyot muhibi bo'lgan oddiy xalq vakillari ham bunday she'riyat davralariga qatnashib, ulardan bahramand bo'lganlar. Natijada buyuk shoirlarning hikmatlaridan ayrimlari ularning ham qalbiga mahkam o'rnashgan. Ular bu hikmatlarga amal qilganlar, birbirlariga so'ylab yurganlar, o'z nutqlarini bezaganlar. Chunonchi, "Mehrobdan chayon" romanida oddiy qorovul Tohir aka Fuzuliyning "Dahr bir bozordur — har kas mato'in arz edar" misrasini keltirib, olam va odam haqidagi o'z fikr-mulohazalarini tasdiqlaydi[2].

Yoki "Layli va Majnun"dagi:

Gul g'unchaligida xor ilandur,
Ochilsa, bir o'zga yor ilandur, —

misralarini takrorlab yurmaydigan shoir muxlisi topilmasa kerak. Ayni jihatdan, xalqimizning sevimli shoiri Abdulla Oripov "Ozarbayjon" she'rida:

Bir lahza qo'lidan qo'yganmi o'zbek,
O'zing ayt, Fuzuliy bitgan devonni, —

deb yozganida haq edi.

Alisher Navoiyning "Layli va Majnun" dostonida falsafiy mazmun va ruh quyuq, kuchli. Shunga muvofiq ravishda, asar kompozitsiyasi ham birmuncha murakkab. Tili va uslubi ham og'ir. Uni teran tushunish uchun muayyan tayyorgarlik va mushohada taqozo qilinadi. Shuning uchunmi, xalq orasida Fuzuliyning "Layli va Majnun"i ko'proq mashhur bo'lgan. Bu doston sodda va xalqchil uslubda yozilgan. Tili ham yengil va tushunarli. Hassos ruhi, jozib

---

[1] *Bu haqda qarang: Abdulla Qodiriy*. O'tkan kunlar. Mehrobdan chayon. — Toshkent, 1994, 150–151-betlar.

[2] *Abdulla Qodiriy*. O'tkan kunlar. Mehrobdan chayon, 538-bet.

ohangi, haroratli misralari bilan o'ziga tortadi. Dostonning el ichida bu qadar mashhurligiga sabab qilib ba'zi mutaxassislar Fuzuliy o'z asarini Majnun bo'lib yozganligini ko'rsatadilar[1]. Hamid Olimjonning quyidagi misralari ham shoir dostonining xalq orasida qanchalik mashhur bo'lganligidan dalolat beradi:

Fuzuliyni oldim qo'limga,
Majnun bo'lib yig'lab qichqirdi.

XVII asrdan boshlab Sharqda, jumladan Movarounnahrda forsiy she'riyatga Bedil, turkiy she'riyatga Fuzuliydek ta'sir ko'rsatgan shoir bo'lmagan. Biz keyingi asrlar o'zbek mumtoz she'riyatida Fuzuliydan ta'sirlanmagan, unga u yoki bu darajada ergashmagan, g'azallariga tatabbu' yozmagan, taxmis bog'lamagan, shoirning "vor", "ver", "cho'x", "yo'x", "box", "bing", "etmaz", "qilmaz", "o'lmaz", "bengzatdim", "dushti", "etmazmidim", "dagil", "saqin", "verar", "dutmishlar", "kerakmazmi sango", "aylar bani" kabi ozarbayjoncha talaffuzdagi so'z va iboralaridan foydalanib, g'azallar bitmagan shoirni deyarli uchratmaymiz. Bu ta'sirning izlarini biz Turdi va Mashrabdan tortib, Andalib, Bafoiy, Munis, Ogahiy, Roqim, Ravnaq, Mujrim-Obid, Uvaysiy, Mahzuna, Nodira, Amiriy, Gulxaniy, G'oziy, Shavqiy, Asiriy, Ma'dan, Hijlat, Xon, Muqimiy, Furqat, Zavqiy, Dilshod-Barno, Yusuf Saryomiy, Komil Xorazmiy, Avaz kabi mumtoz, Hamza, G'afur G'ulom, Hamid Olimjon, Chustiy, Erkin Bohidov, Abdulla Oripov, Jamol Kamol singari zamonaviy shoirlargacha davom etib kelgani va davom etayotganini ko'ramiz. Chunonchi, Mashrabning quyidagi g'azali ozarcha talaffuzda:

Ne savdolar bosha solding, bu savdolar tuganmazmu?
Ki band etting ayog'larni, yana bandlar yozilmazmu?

Munis devoni debochasidagi ustoz shoirlar shogirdlik ehtiromi bilan tilga olingan g'azalida iroqlik ishqidan botinim nash'a topdi, deganda, Fuzuliyni ko'zda tutgan:

[1] *Qarang: Jalolov T.* Fuzuliy, 7-bet.

Topibon ishqi iroqiydan zamirim nash'aye,
Hosil ahli ishqning sho'ri tamomidur manga.

Fuzuliyning, ayniqsa, "kerakmazmi sango" radifli g'azali nihoyatda mashhur bo'lib, Munis, Ogahiy, Uvaysiy, Amiriy kabi ko'plab shoirlar unga tatabbu' yozganlar, taxmis bog'laganlar.

Xon taxallusi bilan ijod qilgan Ma'dalixon Fuzuliy ta'sirida bitgan g'azallaridan devon tuzibgina qolmay, buyuk salafining "Layli va Majnun"iga o'xshatib, shu nomda doston yozgan.

"Fuzuliyning "Bang va Boda", "Haft jom" kabi fors tilida bitilgan asarlari Ahmadjon Tabibiy va Mirzo kabi shoirlar tomonidan o'zbek tiliga mahorat bilan tarjima qilingan. Hatto andijonlik noma'lum shoir Fuzuliyning "Bang va Boda" asariga o'xshatib "Choy ila Ko'knor" nomli mustaqil asar yozgani ilm ahliga ma'lum"[1].

Furqatning buyuk salafining "Surmadin ko'zlar qaro, allar hinodin lolarang" misrasini tazmin qilib olib g'azal bitganini bilamiz:

Surmadin ko'zlar qaro, allar hinodin lolarang,
G'ozadin yuzlarda tobu, o'smadin qoshlar tarang.

Yoki Gulxaniyning mashhur:

Ko'ngul ozodadur, dunyog'a arzi ehtiyoj etmaz,
Tariqat soliki bu yo'lda mayli izdivoj etmaz, —

bayti bilan boshlanadigan g'azali ham Fuzuliy ta'sirida yozilgan.

"Hamdardlikni kuylagan g'azal" maqolasida: "Qardosh ozarbayjon xalqining otashnafas farzandi Muhammad Fuzuliy turkiy g'azal uslubini kamolot cho'qqisiga ko'targan buyuk siymolardan biri sanaladi. Uning g'azallari ravon va musiqiyligi, o'ynoqligi bilan, go'zal tashbehlarga boyligi bilan ko'ngillarni band etadi. Fuzuliy o'zbek xalqi uchun ham sevimli va qadrlidir. Bizning ota-bobolarimiz Fuzuliy baytlarini ibtidoiy maktabdan yod olib, ko'ngilga jo qilganlar. Layli va Majnunning o'tli muhabbatiga mahliyo bo'lganlar, bir qancha o'tmish shoirlarimiz Fuzuliy ohangida o'g'uz

[1] *Hasan xo'ja Muhammadxo'ja o'g'li.* "Falaklar yondi ohimdan... // "Jahon adabiyoti", 1998-yil, 7-son, 107-bet.

lahjasida g'azallar bitganlar"[1], — deb yozgan Erkin Vohidovning "Fuzuliy haykali qoshida" she'rida mana bunday o'tli e'tiroflarni ko'ramiz:

Oshiqlar uxlaydi saharga tomon
Fuzuliy devonin boshiga qo'yib.
Majnun sevgisidan o'qilsa doston,
Bulbullar kuylaydi butoqqa qo'nib. . .
G'azal ham bo'lurmi shuncha dilrabo,
Bunchalar serishva, bunchalar sernoz.
Mening shoirligim yolg'ondir, ammo,
Fuzuliy she'riga oshiqligim rost.

Erkin Vohidovning o'z ijodida ham Fuzuliy ta'siri kuchli. Masalan, shoirning "Dilga yoz dilbar so'zini, jonon so'zini jonga yoz" misrasi Fuzuliyning "Jonni jononaya etdim, dili dildora fido" misrasini yodga soladi.

Bu jahonda, deydilar, har kimda bor bir o'zga tab',
Menga — may, bulbulga — tong,
gul bargida — shabnam shirin, —

mazmunidagi bayti esa Fuzuliyning:

Har kiming olamda miqdorinchadir tab'inda mayl,
Man labi jononimi, Xizr obi hayvonin sevar, —

bayti ta'sirida yozilgani ko'rinib turibdi. Yoki buyuk salafining:

Oqibat rasvo o'lub, maytak tushar el og'zina,
Kimki bir sarmast soqiy la'li xandonin sevar, —

baytining ta'siri shoirning "uzum" radifli g'azalida shunday aks sado beradi:

Kimki oshiqlikni da'vo aylasa, shuldir jazo,
Oqibat xum ichra bo'ldi mahkumi zindon uzum.

Xum ichida necha yil xun bo'lmoq erkan qismati,
Lablaringga yetdi oxir bir piyola qon uzum.

[1] *Vohidov E.* Shoir-u she'r-u shuur (Adabiy o'ylar). — Toshkent, 1987, 102-bet.

Fuzuliy ijodi jahon miqyosida keng ko'lamda tadqiq va tarjima qilingan. Shoir hayoti va ijodini o'rganishni Latifiy, Ahdiy Bag'dodiy, Som Mirzo Safaviy, Sodiqbek Afshor, Hasan Chalabiy, Mustafo Bayoniy, Riyoziy, Qiyotiy kabi XVI–XVII asrlar tazkiranavislari boshlab berganlar. Asrlar o'tgan sari shoir shuhrati yanada oshib boravergan — asarlari qo'lyozmalari qayta-qayta ko'chirilib, xalq o'rtasida keng tarqalgan. Fuzuliy asarlari qo'lyozmalari, shoir she'rlari kiritilgan bayoz va majmualar dunyoning ko'plab mamlakatlari kutubxonalari, muzeylari, qo'lyozmalar fondlarida saqlanayotgani ham uning qanchalik mashhur so'z san'atkori bo'lganligidan dalolat beradi. T.Jalolovning ma'lumot berishicha, Fuzuliy asarlari Oktabr to'ntarishiga qadar O'zbekistonda 24 marta chop etilgan[1]. Fuzuliy devonining 1581-yili ko'chirilgan mo'tabar nusxalaridan biri O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti qo'lyozmalar xazinasida saqlanadi.

XIX asrdan Fuzuliy G'arb sharqshunoslari e'tiborini tortdi. Hammer Purgshtal, Gibb, E.Broun, B.D. Smirnov, A.Krimskiy, E.E. Bertels, F. Ko'prulizoda, M.D. Poshoev, H.Orasli, I.Hikmat, K.Adib, A.N. Tarlan, A.Gulpinorli, Muallim Nojiy, A.Tavfiq, F. Rashot, F. Og'azoda, A.Qoraxon, X.Mozio'g'li, M.F. Oxundov, A.T. Sur, F. Kecherli, A.Shoiq, B. Chobanzoda, J.Jabborli, M.Jalol kabi Yevropa, rus, turk va ozarbayjon olimlari Fuzuliy hayoti va ijodini o'rganish, asarlarini nashr etishda e'tiborga molik ishlarni amalga oshirganlar. Chunonchi, XIX asrda arman shoiri Raffi "Layli va Majnun" dostonini arman tiliga tarjima qilgan. Arman adabiyotshunosi Georgiy Tarzibanyan Fuzuliy haqida uch jildlik tadqiqot yaratgan — uning dastlabki ikki jildi 1928–1929-yillarda Istanbulda bosilib chiqqan, uchinchi jildi muallif vafoti tufayli tugallanmay qolgan[2]. Atoqli ozarbayjon bastakori Uzayr Hojibekov 1908-yili "Layli va Majnun" dostoni asosida birinchi ozarbayjon operasini yaratgan. 1958–1961-yillarda Ozarbayjonda taniqli adabiyotshunos olim Hamid Orasli rahbarligi, ishtiroki va tahririda Fuzuliy asarlarining besh jildlik ilmiy-tanqidiy matni nashr etilgan.

[1] *Qarang: Jalolov T.* Fuzuliy, 8-bet.

[2] *Bu haqda qarang: Arasli G.* Velikiy azerbaydjanskiy poet Fizuli. Str.4.

O‘zbek adabiyotshunosligida Abdurauf Fitrat, Vohid Abdullayev, Vohid Zohidov, To‘xtasin Jalolov, Xolid Rasul, Abduqodir Hayitmetov, Aziz Qayumov, Hasanxo‘ja Muhammadxo‘jayev, Ibrohim Haqqul, Ergash Ochilov, Otabek Jo‘raboyev, Zebo Qobilova kabi olimlar shoir hayoti va ijodi bo‘yicha u yoki bu darajada tadqiqotlar olib borganlar.

Fuzuliyning “O‘landan so‘r”, “G‘amzasin sevding, ko‘ngil...”, “Hosilim barqi havodis...”, “Falaklar yondi ohimdin...”, “Etmazmidim”, “Bu kecha”, “Izhor et”, “Ixtiyorim qolmadi”, “Azal kotiblari ushshoq baxtin qora yozmishlar”, “Nihon etmish” va boshqa ko‘plab g‘azal va murabba’lari kuyga solinib, asrlar davomida xalq hofizlari tomonidan sevib kuylanib kelmoqda.

Fuzuliy o‘z ta’siri va taqdiri xususida fikr yuritar ekan, ularning davrlar taloto‘pida yo‘qolmasligi, vaqt shamolida sovrilmasligi, bil’aks abadulabad boqiy qolishi haqida faxr bilan gapirgan edi. Shoirning bu bashorati haq bo‘lib chiqdi: asrlar o‘tgan sari uning shuhrati ortsa ortib boryaptiki, aslo kamayayotgani yo‘q. Chinakam badiiyat durdonalarining umrboqiyligi ham shunda.

Biz mazkur to‘plamni tuzishda Fuzuliyning taniqli adabiyotshunoslar — To‘xtasin Jalolov va Munirxon Muinzodalar nashrga tayyorlagan “Devon”i, Xolid Rasul nashrga tayyorlagan ikki jildlik “Asarlar”i va “O‘zbek adabiyoti” majmuasining to‘rtinchi jildi ikkinchi kitobidan foydalandik[1].

Ma’lumki, Fuzuliy arab va fors tillarida ham mahorat bilan qalam tebratgan bo‘lib, uning bu tillardagi she’rlari o‘zbek o‘quvchilariga ma’lum emas. Adabiyotimizdagi ana shu kemtiklikni bir qadar to‘ldirish maqsadida shoirning forsiy devonidan ham namunalar tarjima qilib to‘plamga kiritdik.

Ergash Ochilov,
filologiya fanlari nomzodi

---

[1] *Qarang: Fuzuliy.* Devon (Nashrga tayyorlovchilar To‘xtasin Jalolov, Munirxon Muinzoda). — Toshkent, 1959 (ikkinchi nashri — 1961); *Muhammad Fuzuliy.* Asarlar. Ikki jildlik (Nashrga tayyorlovchi Xolid Rasul). Birinchi jild. Devon. Ikkichi jild. Layli va Majnun. — Toshkent, 1968; O‘zbek adabiyoti (Majmua). To‘rt jildlik. 4-jild, 2-kitob (Muharrirlar Porso Shamsiyev, Rahmat Majidiy). — Toshkent, 1960.

"TURKIY DEVON"DAN

G'AZALLAR

Qad anor al-ishqa lil-ushshoqi minhoj al-hudo[1],
Soliki rohi haqiqat ishqa aylar iqtido.

Ishqdir ul nash'ayi komilkim, andandir mudom
Mayda tashviri harorat, nayda ta'siri sado.

Vodiyi vahdat haqiqatda maqomi ishqdir —
Kim, mushaxxas o'lmaz ul vodiyda sultondan gado.

Aylamaz xilvatsaroyi sirri vahdat mahrami
Oshiqi ma'shuqdan, ma'shuqi oshiqdan judo.

Eyki, ahli ishqa so'ylarsan: malomat tarkin et!
So'ylakim, mumkinmidur tag'yiri taqdiri Xudo?

Ishq kilki chekdi xatt harfi vujudi oshiqa —
Kim, o'la sobit Haq isbotinda nafyi moado.

Ey Fuzuliy, intihosiz zavq bo'lding ishqdan,
Bo'yladur har ishki, Haq odi-la qilsang ibtido.

* * *

Korgar dushmaz xadangi ta'nayi dushman mango,
Kasrati paykoning etmishdur damirdan tan mango.

Eminam sangi malomatdankim, olib chevrami,
O'ldi zanjiri junun bir qal'ayi ohan mango.

[1] Ma'nosi: Ishq oshiqlarga to'g'ri yo'lni ko'rsatadi.

Andanam rasvoki, selobi sirishkim chok edar,
Zaxmi tig'ing qoni kiydirdikcha pirohan mango.

Dam-badam sham'i jamolingdan munavvar o'lmasa,
Ey ko'zim nuri, kerakmaz diydayi ravshan mango!

Hech maskanda qarorim yo'qdurur ul zavqdin —
Kim, qachon xoki sari ko'ying o'la maskan mango.

Boshda bir sarvi sumanbar vaslining savdosi vor,
Sud qilmaz, bog'bon, nazzorayi gulshan mango.

Ey Fuzuliy, o'dlara yonsun bisoti saltanat!
Yigdur undan, Haq bilur, bir go'shayi gulxan mango.

* * *

Ey malaksiymoki, sandan o'zga hayrondur sango,
Haq bilur, inson demas har kimki insondur, sango.

Vermayan jonin sanga bo'lmaz hayoti jovidon,
Zindai jovid anga derlarki, qurbondur sango.

Olami parvonai sham'i jamoling qildi ishq,
Joni olamsan, fido har lahza ming jondur sango.

Oshiqa shavqing-la jon vermak sango mushkil dagil,
Chun Masihi vaqtsan, jon vermak osondur sango.

Chiqma yorim kechalar, ag'yor ta'nindan saqin,
San mahi avji malohatsan, bu nuqsondur sango.

Podshohim, zulm edub, oshiq sango zolim demish,
Xo'bro'lardan yamon kelmaz, bu bo'htondur sango.

Ey Fuzuliy, xo'bro'lardan tag'ofuldur yamon,
Gar jafo ham kelsa onlardan, bir ehsondur sango.

* * *

Jom ichra mayki, doira solmish hubob ango,
Oyinadurki, aks solur oftob ango.

Zohid savol edarsaki, maydan nadur murod?
Bizda safodur, anda kudurat javob ango

Qon yosh do'kub, yoninda kezar otashin kabob,
Ma'shuqa bengzar otash-u oshiq kabob ango.

Aylar ko'ngilda ashk xating shavqini fuzun,
O'ddin chiqar buxor sochildiqcha ob ango.

Chashming marizi o'ldi ko'ngil, la'linga etur,
Ranji xumora dushdi, davodur sharob ango.

Taklifi jannat aylama ko'yingda ko'nglima,
Chun jannat ahlidur, na verarsan azob ango.

Masduddur Fuzuliya mayxonalar yo'li,
Yo Rab, hidoyat ayla, tariqi savob ango.

* * *

Do'stim, olam saning-chun gar o'lur dushman mango,
G'am dagil, zero yetarsan do'st anjaq san mango.

Ishqa soldim man mani, pand olmayub bir do'stdan,
Hech dushman aylamaz oniki, etdim man mango.

Jon-u tan o'lduqcha mandan dard-u dog' o'ksuk dagil,
Chiqsa jon, chok o'lsa tan, na jon kerak, na tan mango.

Vasl qadrin bilmadim hijron balosin chekmadan,
Zulmati hajr etdi cho'x mubham ishi ravshan mango.

Dudu axgardur mango sarv ila gul, ey bog'bon,
Naylaram man gulshani, gulshan sango, gulxan mango.

G‘amza tig‘in chekdi ul moh, o‘lma g‘ofil, ey ko‘ngil —
Kim, muqarrardur bugun o‘lmak sango, shevan mango.

Ey Fuzuliy, chiqdi jon, chiqmon tariqi ishqdan,
Rahguzori ahli ishq uzra qiling madfan mango.

* * *

Rishtadur jismimki, davri charx vermish tob ango,
Mardumi chashmim duzar har dam duri serob ango.

Soyai zulfing shabistonindadur sham’i ruxing,
Necha yetsun qadr ila xurshidi olamtob ango.

Durdi maytak g‘arqayi xunoba ko‘rdim ko‘nglimi,
Soqiyo, cho‘x etma taklifi sharobi nob ango.

Qomati xam birla bir ahli karomatdur qoshing,
Tosh o‘lur, albatta, gar bosh egmasa mehrob ango.

Chashmingi ahli nazar qasdina ta’yin aylayan,
Nozu g‘amzangdan muhayyo aylamish asbob ango.

Terlamish ruxsor ila xo‘blar ocharlar ko‘nglimi,
Ko‘r, na gulshandurki, otashdan verarlar ob ango.

Silki ahli hola chekmish zohidi ashki riyo,
Mis kibikim, siym qadrin bildirur simob ango.

Ey Fuzuliy, qolmamish g‘avg‘oyi Majnundan asar,
G‘olibo, afsonayi ishqing keturmish xob ango.

* * *

Ishq atvorin musallam ayladi gardun mango,
Bunchakim, yeldi-yugurdi, yetmadi Majnun mango.

Qildi mandan raf' taklifi namozi mastlik,
Soldi Haq bir nash'ayi jomi mayi gulgun mango.

Bog'bon, gar mayl qilman sarvinga, ma'zur tut,
Sarvdan yigrak kelur ul qomati mavzun mango.

Do'stlar, qon yosh to'kub, qildi mani rasvoyi xalq
Vahki dushman chiqdi oxir diydayi purxun mango.

O'lmazam, har qandakim o'lsam, giriftor o'lmadan,
Bir balodur ko'z, bir ofatdur dili mahzun mango.

Ey Fuzuliy, novaki ohim-la oldim intiqom,
Do'na-do'na garchi bedod etdi charxi dun mango.

* * *

G'am diyorinda ajal payki guzor etmaz mango,
Yo'q sonur vorim magarkim, e'tibor etmaz mango.

Yor javr etmaz manga ag'yor ta'lim etmadan,
Billoh, ag'yor aylayan ehsoni yor etmaz mango.

Dog'idar har lahza bargi ayshimi ohim eli,
Xonsi nohaq zulmdurkim, ro'zgor etmaz mango.

Ishq dardi-la xusham, tarki nasihat et, rafiq,
Manki, taryoki mizojam, zahr kor etmaz mango.

Charxdan oshurmadan yoding-la ohi otashin,
Qadr edub, gardun sharafdan zar nisor etmaz mango.

Naqdi jon toroji g'amdan saxlamoq dushvordur,
Ishq to sangi malomatdan hisor etmaz mango.

Yodi la'ling-la Fuzuliy ko'zlayub rohi adam,
Vor bir tadbiri, ammo oshkor etmaz mango.

* * *

Joniming javhari ul la'li guharbora fido,
Umrimning hosili ul shevayi raftora fido.

Dard chekmish sarim ul xoli siyah qurboni,
Tob ko'rmish tanim ul turrayi tarrora fido.

Ko'zlarimdan do'kilan qatrayi ashkim guhari,
Lablaringdan sochilan lo'lo'i shahvora fido.

Choki siynamda o'lan qonli jigar poralari,
Mast chashmingda o'lan g'amzayi xunxora fido.

Pora-pora dili majruhi parishonimdan,
Sari ko'yingda kezan har ita bir pora fido.

Jon-u dil qaydini chekmakdan o'zim qutqordim,
Joni jononaya etdim, dili dildora fido.

Ey Fuzuliy, no'la gar saxlar esam joni aziz,
Vaqt o'lakim, o'la ul sho'xi sitamkora fido.

* * *

G'amdan o'ldim, demadim holi dili zor sango,
Ey guli toza, ravo ko'rmadim ozor sango.

Ich mayi nobki, bag'rindan edar jumla kabob,
Otashi ishq ila ushshoqi jigarxor sango.

Mayi gulgunda dagil nargisi masting aksi,
Qadah o'lmish ko'z ochib oshiqi diydor sango.

Orazing gul-gul edubdur mayi gulgun tobi,
Vahki, bir guldan ochilmish necha gulzor sango.

Bog‘a sayr et bu ruxu la’l ilakim, g‘unchavu gul,
Go‘stara xuni dil-u diydayi xunbor sango.

Der edim qomatinga sarv, vale o‘zga emish
Harakotu ravishu shevavu raftor sango.

Egilub tarfi banogo‘shinga dardi dilimi
Yo o‘tog‘ang deya, yo turrayi tarror sango.

To giriftoringamu fitnadan o‘lman ozod,
Hech kim o‘lmasin, ey sho‘x, giriftor sango.

La’li nobing havasi bag‘rimi qon ayladigin,
Ohkim, qonli yoshim qilmadi izhor sango.

Ey Fuzuliy, falaking vor saning-la nazari —
Kim, g‘am-u mehnatini verdi nakim vor sango.

* * *

G‘amzasin sevding, ko‘ngil, joning kerakmazmi sango?
Tig‘a urding, jismi uryoning kerakmazmi sango?

Otashin ohim-la aylarsan manga taklifi bog‘,
Bog‘bon, gulbargi xandoning kerakmazmi sango?

Yela verma dog‘idub har yon, ayoqlardan ketur,
Ey pari, zulfi parishoning kerakmazmi sango?

Ey kamonabro‘, raqiba verma g‘amzangdan nasib,
O‘q otarsan tosha,
paykoning kerakmazmi sango?

Yondirub jonim, jahonso‘z etma barqi ohimi,
Osmon, xurshidi raxshoning kerakmazmi sango?

Kufri zulfindin mani man' aylamak loyiqmidur,
So'fiy, insof ayla, iymoning kerakmazmi sango?

Tutalimkim, ashk selobina yo'qdur e'tibor,
Ey Fuzuliy, chashmi giryoning kerakmazmi sango?

* * *

Garchi, ey dil, yor uchun yuz verdi yuz mehnat sango,
Zarracha qat'i muhabbat etmading, rahmat sango!

Saxlama naqdi g'ami ishqini, ey jon, zohir et —
Kim, vera habsi badandan chiqmag'a ruxsat sango.

Chorai behbudimi so'rdim muolijdan, dedi:
Dard dardi ishq esa mumkin dagil sihhat sango.

Tutaram tongla qiyomatda, habibim, domaning,
Mastsan g'aflat sharobindan, bu kun muhlat sango.

Ahli ishqi otashi hijrona aylarsan kabob,
Do'na-do'na imtihon etdim, budur odat sango,

Injidar nolam sani, vah, no'la gar bir tig' ila
Chashmi jalloding eda ehson mango, minnat sango.

Sanda dun ko'rdim, Fuzuliy, mayli mehrobu namoz,
Tarki ishq etmakmi istarsan, nadur niyat sango?

* * *

Ey bevafoki, odat o'lubdur jafo sango,
Billoh jafodur, o'lma demak bevafo sango.

Gah nozu gah karashmayu gah ishvadur ishing,
Jonin sevanlar o'lmasa yig oshno sango.

Ming jon o'laydi kosh mani dilshikastada,
To har biri-la bir gez o'laydim fido sango.

Ishqingda mubtalolig'imi ayb edan sonur —
Kim, o'lmoq ixtiyor iladur mubtalo sango.

Ey dilki, hajra do'zmayub, istarsan ul mahi,
Shukr et bu hola, yo'qsa kelur bir balo sango.

Ey gul, g'amingda ashk ruhi zardim etdi ol,
Bildirdi o'la surati holim sabo sango.

Dushmaz chu shoh qurbi, Fuzuliy, gadolara,
Ul shahdan iltifot na nisbat mango sango.

* * *

Faqr mulki taxtu olam tarki afsardur mango,
Shukrililloh, davlati boqiy muyassardur mango.

Zulfu ruxsori xayoli-la nadur holing, demang,
O'ylayamki, kecha-yu kunduz barobardur mango.

Huru to'bi vasfin, ey voiz, bu kun oz aylakim,
Hamdam ul to'bixiromi hurpaykardur mango.

Oradan, ey sham', chiq, bir go'sha tutkim, bu kecha
Bazm bir xurshidtal'atdan munavvardur mango.

Verdi bodi subh bir xurshidtal'at mujdasin,
Sham'vash, vahkim, bu dam o'lmak muqarrardur mango.

Zohido, sen qil tavajjuh go'shayi mehrobakim,
Qiblai toat xami abro'yi dilbardur mango.

Ey Fuzuliy, jam' o'lur payvasta el nazzorami,
Arsai dashti junun sahroi mahshardur mango.

* * *

Sharbati la'lingki, derlar chashmayi hayvon ango,
Ul verir jon dam-badam ushshoqavu man jon ango.

O'qlaringdankim, tikontak sonchilibdur har taraf,
Gulbunedur xam qadim, har g'uncha bir paykon ango.

Xolu xatdur, bilman, ul oyinayi ruxsor uza,
Yo ko'zimdan aks solmish mardumi mujgon ango.

Tutma, ey qon, dam-badam tug'yon edub tan chokini,
Qo'y, bu manzardan dame nazzora qilsun jon ango.

Bahra lo''lo' dishlaring vasfin magar so'ylar sabo —
Kim, quloq tutmish sadaf ichra duri g'alton ango.

Ko'nglima solmish xating zavqin falak qon yutdurub,
Tifltakkim, o'xudurlar zajr ila Qur'on ango.

Ey Fuzuliy, ul sanam afg'oninga rahm aylamaz,
Tosha bengzar bag'ri, ta'sir aylamaz afg'on ango.

* * *

Har zamon manzur bir sho'xi sitamgardur mango,
Qanda o'lsam, bir balo Haqdan muqarrardur mango.

Ul xami abro'ya qilsam sajda har soat no'la,
Qibla ila ul xami abro' barobardur mango.

G'am dagil jismimda gar sangi malomat zaxmi vor,
Shahnayi bozori savdoyam, bu zevardur mango.

Ko'zda xunoluda paykoning xayoli-la xusham,
Har biri, go'yoki bir bargi guli tardur mango.

Zaxmlardan etmadim hargiz adoyi shikvakim,
Har o'qing bir ne'mati g'ayri mukarrardur mango.

Aql irshodi-la bo'lmoq kom mumkindur, vale,
Domi roh ul halqayi zulfi muanbardur mango.

Axtari baxtim vubolin ko'rki, ul mahdan kelan,
Mehrlardur o'zgaya, javr-u jafolardur mango.

Ey Fuzuliy, manzili maqsuda yetsam, na ajab,
Xidmati piri mug'on irshodi rahbardur mango.

* * *

Yo man ahota ilmakul ashyoa kullaho[1]
Na ibtido sanga mutasavvir, na intiho.

Kim versa jon yo'lingda bo'lur xoki maqdaming,
Go'yoki xoki rahingdir naqdi jonbaho.

Sansan qilan mazohiri ummidu bim edub
Musoni ilm ganji, asosini ajdaho.

Sandan bo'lubdur Ahmadi mursal maqomi qurb,
Tahsini "Yo"vu "sin" ila tashrifi "To" vu "ho"[2].

Ya'qubda nishonayi shavqing g'am-u alam,
Yusufda nash'ayi nazaring behjatu baho.

Bo'lmazdi qahring ochmasa xoni siyosatin
"Hal min mazid"[3] luqmasina do'zax ishtiho.

---

[1] *Ma'nosi:* "Ey ilmning butun narsalarini saqlovchi".

[2] Bu erda Qur'oni karimning "Yosin" va "Toho" suralariga ishora qilinmoqda.

[3] *Ma'nosi:* "Yana bormi?"

Yo Rab, baloe qayda, Fuzuliy asirdur,
Ul bedili bu domi kuduratdan et raho.

* * *

Yo Rab, hamisha lutfingi et rahnamo mango,
Go'starma ul tariqeki, etmas sango, mango.

Qat' ayla oshnolig'im andanki g'ayrdur,
Onjoq o'z oshnolaring et oshno mango.

Bir yo'lda sobit et qadami e'tiborimi —
Kim, rahbari shariat o'la muqtado mango.

Yo'q manda bir amal sango shoyista, oh, agar,
A'molima ko'ra vera adling jazo mango.

Xavfi xatarda muztaribam, vor umidkim,
Lutfing vera bashorati afvu ato mango.

Man bilmazam mango keragin, san hakimsan,
Man' ayla, verma, harna kerakmaz sango, mango.

Uldur mango murodki, o'lur sanga murod,
Hoshoki, sandan o'zga o'la muddao mango.

Habsi havoda qo'yma Fuzuliy sifat asir,
Yo Rab, hidoyat ayla tariqi fano mango!

* * *

Zihi zoting nihonu ul nihondan mosivo paydo,
Bihori sun'inga amvoj paydo, qa'r nopaydo.

Baland-u pasti olam shohidi fayzi vujudingdur,
Dagil behuda o'lmoq yo'q ekan arz-u samo paydo.

Kamoli qudrating izhori hikmat qilmag'a etmish
G'ubori tiyradan oyinayi getinamo paydo.

Damodam aks olur mir'oti olam qahru lutfingdan,
Aning-chun gah kudurat zohir aylar, gah safo paydo.

Gahi tuprog'a aylar hikmating ming mahliqo pinhon,
Gahi sun'ing qilur tuprog'dan ming mahliqo paydo.

Jahon ahlina to asrori ilming qolmaya maxfiy,
Qilibdur hikmating kuffor ichinda anbiyo paydo.

Nishoni shafqatingdurkim, o'lur izhor hamding-chun,
Fuzuliy tiyra tab'indan kalomi jonfizo paydo.

* * *

Ashriqat min falakil behjati shamsun va biho,
Malaal olama nuran va sururan va baho[1].

Chiqdi bir kunki, ziyosinda tamomiyi rusul,
O'ldi mahv, o'ylaki, xurshid shuo'inda suho.

O'ldi bozori jahon ravnaqi bir durri yatim –
Ki, dag'il ikki jahon hosili ul durra baho.

Rutbayi hikmati me'roji kamolina ko'ra,
Hukamo furqayi dun, falsafa jam'i sufaho.

Munhiyi ma'rifati hol dil ila doim
Qilur ahli Haqa asrori haqiqat inho.

Necha taqrir edayin vasfini bir shohingkim,
Ango vassof o'la "Yosin"u muarrif "Toho".

Ey Fuzuliy, rahi shar'ini tut ul rohbaring,
Bu tariq ila zalolatdan o'zing ayla raho.

[1] *Ma'nosi:* Go'zalik falagidan porloqlik va quyosh chiqdi, olamda go'zallik, shodlik va nur bilan to'ldirdi:

* * *

Ey o'lub me'roj burhoni uluvvi shon sango!
Yera inmish ko'kdan istiqbol edub Furqon sango.

Hiyni da'voyi muhabbat muddai ilzomina,
Johil ekan el, kamoli ilm bas burhon sango.

Kilki hukming chekdi harfi soyiri adyona xat,
Hukm isbot etdi nafyi soyiri adyon sango.

Boqiyi mo'jiz na hojat amri Haq isbotina,
Olam ichra mo''jizi boqiy yetar Qur'on sango.

Vasf Jabrili amin etmish qabuli xizmating,
Sirri Haq kashfina oning-la yetib farmon sango.

Sansan ul xotamki, daf' etmish tamomiy hokimi,
Xotami hukmi risolat topshirib davron sango.

Ul qadar zavqi shafoat javhari zotingdadir —
Kim, kelur arzi xato ma'nida bir ehson sango.

Mohi navdur, yo'qsa san etdikda sayri osmon,
Qoldirib barmoq keturmish osmon imon sango.

Yo nabi, lutfing Fuzuliydan kam etma, ul zamon —
Kim, o'lur taslim miftohi dari g'ufron sango.

* * *

Kamoli husn veribdur sharobi nob sango,
Sango haloldur, ey mug'bacha, sharob sango.

Sani malak ko'rali yozmaz o'ldi ishqi gunoh
Vale yozildi bu yuzdan base savob sango.

Labing savolina vermaz javob ushshoqing,
Savol o'lursa bu sandan, nadur javob sango?

Jazo kuninda so'ralmas xatolar ayladiging,
Yetar fig'on ila man verdigim azob sango.

Mani qarorim ila qo'ymaz o'lding, ey gardun,
Yeridir ohim ila versam inqilob sango.

Shuo'yi javhari tig'indan umma rahm, ey dil,
Sog'inma suv veray, ey tashna, bul sarob sango.

Fuzuliy, boshinga ul sarv soya soldi bugun,
Uluvvi rif'at ila yetmas oftob sango.

* * *

Shabki, miftohi mahi nav o'la ganjinakusho,
Qila paymonai garduni javohirpaymo.

Gizlayub chashmayi xurshid suvin ko'zayi charx,
Qatra-qatra qila anjum rashahotin paydo.

Lolarang o'la shafaqdan falaki minofom,
Dishra solmish kibi aksi mayi gulgun mino.

Mahi nav jomini davra ketira soqiyi dahr,
Anjumi charxa sola nash'ayi ta'siri havo.

Man ham ul ruhfizo rohi to'kam sog'arakim,
Naxli himmat rashahotindan ola nash'-u namo.

Tutar o'lsam, na ajab, may etagin durd sifat,
Aylayubdur necha tuprog'i bu iksir tillo.

Jom davrinda, Fuzuliy, o'qudim may vasfin:
Otashi xirmani g'am, obi hayoti hukamo.

* * *

Manimtak hech kim zor-u parishon o'lmasun, yo Rab!
Asiri dardi ishq-u dog'i hijron o'lmasun, yo Rab!

Damodam javrlardur chekdigim berahm butlardan,
Bu kofirlar asiri bir musulmon o'lmasun, yo Rab!

Ko'rub andishayi qatlimda ul mohi, budur virdim —
Ki, bu andishadan ul mah pushaymon o'lmasun, yo Rab!

Chixormoq etsalar tandan chekub paykonin ul sarving,
Chixon o'lsun dili majruh, paykon o'lmasun, yo Rab!

JafOy-u javr ila mu'todam, onlarsiz no'lur holim?
Jafosina hadu javrina poyon o'lmasun, yo Rab!

Demankim, adli yo'q, yo zulmi cho'x har hol ila o'lsa,
Ko'ngil taxtina andan g'ayri sulton o'lmasun, yo Rab!

Fuzuliy topdi ganji ofiyat mayxona kunjindan,
Muborak mulkdur ul mulk, vayron o'lmasun, yo Rab!

* * *

Subh chekmish charxa tig'in, tosha cholmish oftob,
Zohir etmish ul mahi dalloka ayni intisob.

Dam-badam tahriki tig'indan bo'lur boshlar safo,
O'ylakim, suv mavj urub, zohir qilur har dam hubob.

Har sari mo'yimda bir bosh o'lsa mo'yi sar kibi
Kessa vorin, tig'i xunrezindan etman ijtinob.

Kashfi asrori malomat javhari tig'indadur —
Kim, olur boshlardagi savdo jamolindan niqob.

1619321

G‘ussasindan boshiming qil kibi injilmish tanim —
Kim, tanim-la tig‘i o‘rtosinda boshimdur hijob.

Tig‘i chobuk sayrina ohuyi Chin dersam no‘la,
Sayri qildiqcha to‘kar sahroyi China mushki nob.

Mo‘yi jo‘lidam-la tig‘indan umidim kesmazam,
Ey Fuzuliy, xoli o‘lmaz barqi lome’dan sahob.

* * *

G‘olibo, bir ahli dil tuprog‘idir durdi sharob —
Kim, qilib hurmat, binolar tutmish ustinda hubob.

Barqu boron sonmakim, ko‘rdikcha oh-u ashkimi,
Bilmazam namdur manim, og‘lar mango yonar sahob.

Ey so‘ran holim, bu istig‘no savolindan na sud?
Holim aylarsan savol, ammo eshitmazsan javob.

Dashti g‘amda xoki qabrim uzra sarvi girdbod,
Cheksa bosh, ul sarvdan suv kesma, ey seli sarob.

Yetmayub vaslina san Laylivashing bir umrdur,
Man kibi Majnun o‘lub sahroya dushmish oftob.

Ul but abro‘sin qo‘yib, mehroba do‘ndarmam yuzim,
Qo‘y mani, zohid, mango cho‘x verma, Tangri-chun, azob.

Naqdi umring bir sanam ishqinda sarf etding tamom,
Ey Fuzuliy, oh, agar sandan so‘ralsa bu hisob.

* * *

Qilsa vasling shomimi subha barobar, yo‘q ajab,
Rasmdur fasli bahor o‘lmoq barobar ro‘z-u shab.

Kunki, soyang dushdigi yerdan turar — bir vajhi vor,
Kelsa oliqadrlar, faqr ahli turmakdur adab.

O'lmadan mayxonai ishqingda masti jomi zavq,
Duzmadi bazmi falakda Zuhra qonuni tarab.

Jannati vaslingdur ul maqsadki, iymon ahlina
Qilsa Haq ro'zi jahannam otashi uldur sabab.

G'olibo, maqsad visolingdur, dun-kun tinmayub,
Charx sargardon kezar, bilmas nadur ranj-u taab.

Bastayi zanjiri zulfingdur nasimi tarmizoj,
Tashnayi jomi visolingdur muhiti xushklab.

Qilma fayzi ne'mati vasling Fuzuliydan darig',
Yo'qdur o'zga matlabi — sandan sani aylar talab.

* * *

San yuzingdan olami ravshan qilub solding niqob,
Yoziya solsin bu kundan bo'yla nurin oftob.

San na nuri poksan, ey mazhari sun'i iloh —
Kim, olur sham'i ruxingdan nur mehr-u mohtob.

Aksi ro'ying suya solmish soya, zulfing tuprog'a,
Anbar etmish tuprog'ing odin, suving ismi gulob.

Yelda bo'lmish bo'yi zulfing, suvda aksi orazing —
Kim, yeli bag'rina bosib, suya ko'z dikmish hubob.

La'lgun maydur alingda sog'ari siymin ila,
Yo nigini la'ldur rashki labingdan o'ldi ob.

Kilki qudrat lavhi siynamda sani qilmish raqam,
Aylayub mahbublar majmuasindan intixob.

Ey Fuzuliy har amal qilsang xatodur g'ayri ishq,
Budurur man bildikim: "Ballohu a'lam bis-savob"[1].

* * *

Ko'hkan Shirina o'z naqshin chekub, vermish firib,
Ko'r na johildur, yo'nar toshdan o'zi-chun bir raqib.

Qoshlaring yoyi bir o'q lutf aylamish har oshiqa
Man ham andan aylaram bir o'q tamanno, yo nasib!

To'tiyoyi xoki poying fayzina yo'l bo'lmisham,
Nuri chashmim ayb qilma, ko'r o'lur derlar g'arib.

Muztaribdur chorayi dardimda, vahkim, bilmayub
Bir davosiz darda o'rgatmish o'zin miskin tabib.

Barqi ohindan evi har go'sha bo'lmish raxnalar,
Kel, ko'r, ey gulkim, giriftori qafasdur andalib.

Ey manga sabr et deyan, holi dilimdan bexabar,
Ishq o'lan yerda nedur orom yo naylar shikib?

Ey Fuzuliy, injima, sandan tag'oful qilsa yor,
Rasmdurkim go'stara ahboba istig'no habib.

* * *

Ulki har soat kulardi chashmi giryonim ko'rub,
Og'lar o'ldi holima berahm jononim ko'rub.

Aylayan ta'yin ajzoyi mudovo dardima,
Tark edub, jam' etmadi holi parishonim ko'rub.

Lolaruxlar ko'ksiming chokina qilmazlar nazar,
Hech bir rahm aylamazlar dog'i pinhonim ko'rub.

[1] *Ma'nosi:* "To'g'risini Xudo yaxshi biladi".

Tut ko‘zin, ey dudi dil, charxingki, davrin tark edub
Qolmasin hayratda chashmi gavharafshonim ko‘rub.

Partavi xurshid sonmang, yerdakim, davri falak
Yera urmish oftobin mohitobonim ko‘rub.

Suvda aksi sarv sonmangkim, qo‘porib bog‘bon
Suya solmish sarvini sarvi xiromonim ko‘rub.

Ey Fuzuliy, bilki ul gul orazin ko‘rmish dagil,
Kimki ta’n aylar manim choki giribonim ko‘rub.

* * *

Ro‘zgorim bo‘ldi davroni falakdan inqilob,
Qon ichar o‘ldim, ayog‘in chekdi bazmimdan sharob.

Shu’layi oh ila yondirdim dili sargashtayi
Bir o‘d o‘ldim, chirkinan chevramda o‘lmazmi kabob,

La’ling ila boda bahs etmish, zihi gumrohlik,
O‘ldi vojib aylamak ul beadabdan ijtinob.

Vermaz o‘ldi yo‘l visola pechi zulfing, ohkim,
Rishtayi tadbirdan davroni kajrav ochdi tob.

O‘lmadi ul moha ravshan yondig‘im hijron kuni,
Yondig‘im shab to sahar sham’ing na bilsin oftob.

Ko‘zki paykonin xayoli-la sochar har yon sirishk
Bir sadafdur, qatrayi boroni aylar durri nob.

O‘ldi abri dudi ohim pardayi ruxsori moh,
Ohkim, olmas jamolindan hanuz ul mah niqob.

Kesmadi mandan sari ko‘yinda ozorin raqib,
Ey Fuzuliy, nesha jannat ichra yo‘q derlar azob.

* * *

Dardi ishqim daf'ina zahmat chekar doim tabib,
Shukrkim, o'lmish ango zahmat, mengo rohat nasib.

Bir zabondur sharhi g'am taqririna har bargi gul
Aylamaz behuda gul ko'rdikda afg'on andalib.

Bilsa zavqim vasldan furqatda afzun o'ldig'in,
Dam-badam man'im ravo ko'rmazdi rashkindan raqib.

Ta'ni g'aflatdur parital'atlara izhori hol,
Sonmakim, ahbob holindan o'lur g'ofil habib.

Oh, bilmam, naylayim, qurtulmoq o'lmaz qayddan,
Man harifi sodadil, xo'blar jamoli dilfirib.

Sham' qurbi-la tafoxur qilma, ey parvonakim,
Xirmani umring kuyar bargi fanodan anqarib.

No'la og'larsa, Fuzuliy, ravzayi ko'ying ongib
Lojaram giryon o'lur qilg'och vatan yodin g'arib.

* * *

G'ayra aylar besabab ming iltifot ul no'shlab,
Iltifot etmaz manga mutlaq, nadur bilmam sabab?

Javr o'lur odat g'azab vaqti, na odatdur bukim,
Javrin oz aylar manga ul tundxo' qilg'ach g'azab.

No'la g'amzang fikri dushdisa dili so'zonima,
Zoliming gar o'lsa otash manzili, o'lmas ajab.

Dam-badam gar dushsa ko'zdan durri ashkim,
vajhi vor —
Yosh ushoqlardur yetim, onlarda yo'q rasmi adab.

Javri ko'nglimdur chekan, ko'zdur ko'ran ruxsoringi
Olloh, Olloh, kom olon kimdir, chekan kimdur taab?

Yor bedod aylamaz ushshoq faryod etmadan
Har necha ro'zi muqaddar o'lsa, vojibdur talab.

Mutrib, og'latma suruding-la Fuzuliy xastani,
Seli ashkindan saqin, qo'pmoya bunyodi tarab.

* * *

Ey novaki shavqing sipari siynayi ahbob,
Zulfing xami arbobi vafo saydina qullob.

Mehrobda shakli xami abro'yi latifing,
Vojib bu jihatdan qamuya sajdayi mehrob.

So'zim der edim sham' sango aylaya ravshan,
Nazzorayi ruxsoringga yo'q sham'da ham tob.

Xurshid jamolindan ul oy soldi niqobin,
Subh o'ldi, dur, ey baxt, nadur muncha shakarxob?

Dun subh yeturdim falaka seli sirishkim,
G'arq etdi falak uzra o'lan anjumu girdob.

Soqiy, magar ul la'l so'zin der mayi noba —
Kim, dushdi ayog'ina, alin o'pdi mayi nob?!

Jam'iyati, asboba ko'ngil verma, Fuzuliy, —
Kim, tafriqadur xotira jam'iyati asbob.

* * *

Subh solib mohi ruxingdan niqob,
Chiqki, tamoshaya chiqar oftob.

Rishtayi jonim yetar, et bir girih,
Solma sari zulfi sumansoya tob.

Mast chiqib, solma nazar har yongo,
Ko'rma ravokim, o'la olam xarob.

Kesma nazar jonibi ushshoqdan,
Nolayi dilso'zdan et ijtinob.

Shomlar anjum soniram subhatak,
Ey shabi hajring manga ro'zi hisob.

Do'zaxa kirmaz sitamingdan yonon
Qobili jannat dagil ąhli azob.

Soldi oyoqdan g'ami olam mani,
Ver manga g'am daf'ina, soqiy, sharob!

Rahm qil aftodalaring holina,
Hech kerakmazmi sango bir savob?

Yor savol etsaki: "Holing nadur?"
Xasta Fuzuliy na verursan javob.

* * *

Poyband o'ldim sari zulfi parishoning ko'rub,
Nutqdan dushdim labi la'li durafshoning ko'rub.

O'da yoqdim sham'vash jonim boqib ruxsoringa,
Charxa chekdim dudi dil sarvi xiromoning ko'rub.

Kezdirar haryon ko'zim ashk ichra bag'rim porasin
Xil'ati gulgun ila raxsh uzra javloning ko'rub.

Bir zamon chekmazki, dil tig'ingdan o'lmaz chok-chok,
Ochilur har dam tutilmish ko'nglim ehsoning ko'rub.

Ko‘nglimi tanholiq aylardi parishon siynada
O‘lmasaydi jam’ har yoninda paykoning ko‘rub.

Bandu zinhoni g‘am-u mehnatdan o‘lmishdim xalos,
Ohkim, dushdim yana zulfu zanaxdoning ko‘rub.

Ey Fuzuliy, bunchakim tutding nihon holi diling,
Oqibat fahm etdi el choki giriboning ko‘rub.

* * *

Ey asiri domi g‘am, bir go‘shayi mayxona tut!
Tutma zuhhoding muxolif pandini, paymona tut.

Dishladimsa la’ling, ey qonim to‘kan, qahr aylama,
Tutki, qon etdim, adolat ayla, qoni qona tut!

Chirkanurkan boshinga sham’i ruxingdan jonimi,
Man’ qilma, oni ham ul sham’a bir parvona tut!

Gar sanga afg‘onimi behuda dersa muddai,
Ul so‘za tutma quloq, man chekdigim afg‘ona tut!

Tutmazam zanjiri zulfi tarkin, ey nosih, mani —
Xoh bir oqil xayol et, xoh bir devona tut!

Ey o‘lub sulton, deyan dunyoda mandan g‘ayri yo‘q,
San o‘zing bir chug‘z bil, dunyoni bir vayrona tut!

Ey Fuzuliy, dahr zolining firibindan saqin,
O‘lma g‘ofil, er kabi tebran, ishing mardona tut!

* * *

Murda jismim iltifotingdan bo‘lur har dam hayot,
O‘luram gar qilmasang hardam manga bir iltifot.

Yoza bilmaz lablaring vasfin tamomi umrda,
Obi hayvon versa Xizra kilku zulmatdan davot.

Man faqiram, san g'ani, vergil zakoti husnkim,
Shar' ichinda ham mangodur, ham sango vojib zakot.

Ko'rmayincha husningni imona kelmaz oshiqing,
Yuz payambar jam' o'lub, go'starsalar ming mo''jizot.

Mazhari osori qudratdur vujudi komiling,
Fayzi fitratdan g'araz sansan, tufayling koinot.

Javhari zotingdadur majmu'i avsofi kamol,
Bu sifot ilaki, sansan, qandadur bir pok zot?

Ishqa to dushding, Fuzuliy, chekmading dunyo g'amin;
Bilki, qaydi ishq emish domi taalluqdin najot.

* * *

Sabo, ag'yordan pinhon, g'amim dildora izhor et,
Xabarsiz yorimi holi xarobimdan xabardor et!

Ketur yodim aning yoninda gar ko'rsangki, qahr aylar,
Xamush o'lma, yana dashnom taqribi-la takror et!

Ko'ngil g'am kunlarin tanho kechurma, ista bir hamdam,
Ajal xobindan afg'onlar chekub, Majnuni bedor et!

Chu yo'q ishq otashi bir shu'la cheksa toqating, ey nay,
Bosh og'ritma, dami ishq urma, onjaq nolayi zor et!

Mani parvonatak rashk o'dina, ey sham', yondirma,
Yetar, xurshidi ruxsoring chirog'i bazmi ag'yor et!

Giriftori g'ami ishq o'lali ovorayi dahram,
G'ami ishqa mani bundan batar, yo Rab, giriftor et!

Fuzuliy, boxmoq o'lur ul gunash yodi-la xurshida,
Na vajh ilankim, o'lsa kun kechar fikri shabi tor et!

* * *

Yuru etir manga, ey siymi ashk, bedod et,
Gar oqcha bila olinmish qul esam, ozod et!

Yitirma itlari ovozining ko'ngil zavqin,
Yetar qaro kechalar, harza-harza faryod et!

Xarob o'lan ko'ngil,
ey but, saning maqomingdur,
Tag'ofil aylama, bir qoch tosh ila obod et!

Eshitmadingmi, ko'ngil, ishq mushkul o'ldig'in,
Sango bu mushkul ishi, kim dedikim bunyod et!

Xilofi odata cho'q o'lma, ey pari, moyil,
Yetar fusun ila tasxiri odamizod et!

Sabo, asirlari qasdin aylamish ul gul,
Bizi ham anda agar dushsa fursating yod et!

Fuzuliy, istar esang izdiyodi rutbayi fazl
Diyori Rumi kuzat, tarki xoki Bag'dod et!

* * *

Aksi ruxsoring ila o'ldi muzayyan mir'ot,
Badani murdaya fayzi nazaring verdi hayot.

Bengzadardim qaddi mavzuningga filjumla agar,
Jon ichinda alif etsaydi qabuli harakot.

Xat bu mazmun iladur tarfi zanaxdoningda —
Ki, bu zindoning asirina yo'q ummidi najot.

Kokiling qildi muqarrar manga sargashtaligi,
Demasin kimsaki, vor gardishi garduna sabot.

G‘amza paykonin edar oshiqa chashming sadaqa,
O‘ylakim, mardumi mun’im vera muhtoja zakot.

Ofarin javhari maqbulingakim, olamda
Mumkin o‘lmaz bu sifot ilaki, sansan bir zot.

Ey Fuzuliy, vara’u zuhd ila mu’tod o‘lding,
Bilmading holingni, behuda kechurding avqot.

* * *

Bahri ishqa dushding, ey dil, zavqi dunyoni unut,
Bolig‘ o‘lding, kel, rahimdan ichdiging qoni unut!

Verdi rihlatdan xabar mo‘yi safidu ro‘yi zard,
Chehrayi gulgun ila zulfi parishoni unut!

Chek nadomatdan ko‘ka dudi diling,
to‘k qonli yosh,
Sarvinozin tarkin et, gulbargi xandoni unut!

Ko‘r, g‘animat faqr mulkinda gadoliq shevasin,
E’tibori mansabu dargohi sultoni unut!

Chekma olam qaydini, ey sarbalandi faqr o‘lan.
Saltanat taxtina erding, bandu zindoni unut!

Lavhi xotir surati jonona qil oyinador,
Oni yod et, har nakim yodingdadur, oni unut!

Ma’siyat darsing yetar, takror qil, do‘ndir varaq,
O‘zga harfin mashqin et, ul darsi unvoni unut!

Ey Fuzuliy, chek malomat rahguzorindan qadam,
Lahza-lahza chekdiging behuda afg‘oni unut!

* * *

Tilismi ganj uchun ming ismi a'zam yod tutding, tut,
Tilismi sindirib, ganji to'kib, ismi unutding, tut!

To'kib may, jomi may tutmoq tamannosin chiqar boshdan,
O'kush qonlar to'kub olamda,
cho'q xunoba yutding, tut!

Sharobi nob zavqindan na hosil chun dagil boqiy,
Riyozi umra ming tez suv verib, oxir qurutding, tut!

Chu ne Jamshid bo'lmishdur baqo kayfiyatin, ne Jam
Bu bazm ichra Jamu Jamshid alindan jom tutding, tut!

Fuzuliy, qil qiyos holing ahli dahr holindan,
Qimoru makr-u tazviru hiyal ahlindan o'tding, tut!

* * *

Xatti ruxsoring edar lutfda rayhon ila bahs,
Husni suratda jamoling guli xandon ila bahs.

Yuzinga durmasun oyina urub lofi safo,
Na ravo mah qila xurshidi duraxshon ila bahc.

Garchi shamshodda cho'x lofi latofat vordur,
Yo'rulur aylasa ul sarvi xiromon ila bahs.

Qilsa jon la'ling ilan fayz yeturmak bahsin,
Jonibi la'lini tut, ey ko'ngul, et jon ila bahs.

Dushar o'z sham' dilina bu sababdinki, qilur
Dil uzodib kechalar ul mahi tobon ila bahs.

Jannati ko'yinga zuhd ahli munosib desalar,
Na munosibki, qilam bir necha nodon ila bahs.

Sifati husning edar xasta Fuzuliy, na ajab,
Husni guftorda gar aylasa Hasson ila bahs.

* * *

Jahon ichra har fitnakim, o'lsa hodis,
Anga sarvi qaddingdur albatta bois.

Madorisda tahqiqi mo'yi miyoning,
Daqoyiqdan o'rtoya solmish mabohis.

Muvahhidlara qilma inkor, zohid,
Mayi vahdati sonma umm ul-xabois.

Ikki diydasiz olama Yusufu san,
Siza yo'q jahon ichra imkoni solis.

Manga jam' o'lur qandakim vor bir g'am,
Manam mulki g'am ichra Majnuna voris.

To'kub ashk ko'yingda, vasling dilar dil,
Sochar naf' uchun dona tuprog'a horis.

Uzoru labing vasfin aylar Fuzuliy,
Anga ham mufassir deram, ham muhaddis.

* * *

Ey g'ubori qadaming arshi barin boshina toj,
Sharafi zotinga adnoyi marotib me'roj.

Muntaho shar'ina adyoni tamomiyi rusul,
Bahrsan, soiri arbobi risolat amvoj.

Xozini ganji shafoat sani qilmish Ezid,
Hech kim yo'qki, sanga o'lmaya oxir muhtoj.

Sunnating mag'firat asbobina minhoji husul,
Toating ma'siyat amrozina tadbiri iloj.

Halqa taqlidi suluking sababi husni maosh,
Mulki tag'yir tariqing asari so'i mizoj.

Qoim o'lmazdi nizomu nasaqi asli vujud,
Vermasayding asari adl ila dunyoya rivoj.

Shukrilillohki, Fuzuliyni edub dohili fayz,
Rag'bating doirayi xavfdan etmish ixroj.

* * *

Jon chiqar tandan ko'ngil zikri labi yor aylagach,
Tan bo'lur jon yangladan ul lafzi takror aylagach.

Qilma, ey afg'on, ko'zin bedor, masti xob ekan,
O'lmaya bir fitna paydo o'la, bedor aylagach.

Suhbatimdan or edib, ey gul, mani tark etmakim,
Gul o'lur afsurda tarki suhbati xor aylagach.

Vorimi fikri dahoning-la yo'x etdimkim, qazo
Bo'yla amr etmish manga yo'xdan mani vor aylagach.

Arzi ruxsor et bukun, ey mah,
gum o'lsin ko'kda kun,
O'ylakim anjum o'lur, kun arzi ruxsor aylagach.

Har zabon bir tig'dur, go'yo Zulayxo qatlina,
Yusufi olmoqda ahli ishq bozor aylagach.

Nolayi zorim, Fuzuliy, xush kelur ul gulruxa,
Ochilur gul ko'ngli bulbul nolayi zor aylagach.

* * *

Ko‘nglim ochilur zulfi parishoningni ko‘rgach,
Nutqim tutulur g‘unchayi xandoningi ko‘rgach.

Boqduqcha sanga qon sochilur diydalarimdan,
Bag‘rim dilinur novaki mujgoningi ko‘rgach.

Ra’noliq ila qomati shamshodi qilan yod
O‘lmazmi xijil sarvi xiromoningi ko‘rgach.

Cho‘q ishqa havas edani ko‘rdimki, havosin
Tark etdi saning oshiqi noloningi ko‘rgach.

Kofirki, dagil mu’tarifi nori jahannam,
Iymona kelur otashi hijroningi ko‘rgach.

Noziklik ila g‘unchayi xandoni edan yod,
Etmazmi hayo la’li durafshoningi ko‘rgach.

San holi diling so‘ylamasang no‘la, Fuzuliy,
El fahm qilur choki giriboningi ko‘rgach.

* * *

O‘lur qaddim duto ishqing yo‘lida har balo ko‘rgach,
Tariq ahlina odatdur tavozu’ oshno ko‘rgach.

Nihon ishqimi ma’lum etsa olam dudi ohimdan,
Ajab yo‘qkim, gumoni ganj edar xalq ajdaho ko‘rgach.

Fuzun o‘ldiqcha ishqim,
garm o‘lur ashkim ko‘zim ichra,
Agarchi suv burudat kasbini aylar havo ko‘rgach.

O‘qung har lahzakim, jonim dilar, ko‘nglim qilar afg‘on,
Biaynih o‘ylakim, faryod edar itlar gado ko‘rgach.

Rivoji naqd naqshi sikkadandur no'la qadr etsa,
Manga el jismi uryonimda naqshi bo'ryo ko'rgach.

Mani darvisha el ham javr edar, san javr qildiqcha —
Kim, aylar zulm man'in, podshohim, san ravo ko'rgach.

Fuzuliyni yoshur, ey za'f, mahvashlar jafosindan —
Ki, mahvashlar qilurlar ming jafo bir mubtalo ko'rgach.

* * *

Ey ko'ngil, yore ista, jondan kech,
Sari ko'yin kuzat, jahondan kech!

Yo tama' kes hayot zavqindan,
Yo labi la'li dilsitondan kech!

Mulki tajriddur farog'at uyi,
Tarki mol ayla, xonumondan kech!

Lomakon sayrining azimatin et!
Bu xarob o'lajaq makondan kech!

E'tibor etma mulki dunyoya,
E'tibori uluvvi shondan kech!

Ahli dunyoning o'lmaz oxirati,
Gar buni istar esang, ondan kech!

Maskaning bazmgohi vahdatdur,
Ey Fuzuliy, bu xokdondan kech!

* * *

Kimsada ruxsoringa toqati nazzora yo'x,
Oshiqi o'ldirdi shavq, bir nazara chora yo'x.

Bag‘ri butunlar manga ta’na edarlar mudom,
Holimi sharh etmaga bir jigari pora yo‘x.

Yig‘di manim boshima dahr g‘amin, naylasin,
Bodiyai ishqda man kibi ovora yo‘x.

Dahrda hamto sanga vor parirux desam,
Bor, go‘zal cho‘q, vale san kibi xunxora yo‘x.

Ko‘zda kezib chirkanur qatrayi ashkim mudom,
Qatrayi ashkim kibi charxda sayyora yo‘x.

Chok ko‘rub ko‘ksimi qilma ilojim, tabib,
Zoye’ o‘lur marhaming, manda bitar yora yo‘x.

Zorlig‘im ishqdan vor, Fuzuliy, vale,
Ul mahi bemehrdan rahm mani zora yo‘x.

* * *

Lablaringtak la’l-u lafzingtak duri shahvor yo‘x,
La’lu gavhar cho‘x, labingtak la’li gavharbor yo‘x.

Sandan etmam dod: “Javring vor, lutfing yo‘x” deyub,
Masti zavqi shavqingam, birdur yonimda vor-yo‘x.

Kima izhor aylayim bilmam bu pinhon dardimi,
Vor yuz ming dardi pinhon, qudrati izhor yo‘x.

Davr sarmasti sharobi g‘aflat etmish olami,
Muncha sarmasting tamoshosina bir hushyor yo‘x.

Xalqi madhush aylamish xobi shabi tuli amal,
Subh tahqiqi alomotina bir bedor yo‘x.

Surati zebo sanamlar yo‘q deman butxonada,
Vor cho‘x, ammo sanga bengzar buti xunxor yo‘x.

Ey Fuzuliy, sahldur har g'amki, g'amxori o'la,
G'am budurkim, manda ming g'am vor, bir g'amxor yo'x.

* * *

Gar dagil bir moh mehri-la manimtak zor subh,
Boshin ochib, nesha har kun yoqasin yirtor subh.

Kun dagil har kun bir oy mehri-la ko'ksin chok edub,
Toza-toza dog'lardurkim, qilur izhor subh.

Tig'i xurshid ila raf' o'lsa yeridurkim, mudom
Yondirib parvonai, sham'a verur ozor subh.

Subhi shom-u shomi subh o'lmish manam olamdakim,
Shom sham'i bazm o'lub, ayrildi mandan yor subh.

Gar na oshiqdurki, bir xurshid vaslin bo'lmag'a,
Sarf edar har lahza ming-ming lo''lo'i shahvor subh.

Ishqda sodiqlik izhor etdi dog'in ko'rsatib,
G'olibo derlardi kozib, qildi andan or subh.

Hajr shominda g'am etmishdi Fuzuliy qasdi jon,
O'lmasaydi marhamatdan dam urub g'amxor subh.

* * *

Agar murod esa vermak safoyi javhari ruh,
Falak misoli yurit sog'ari sharobi sabuh.

Buyurma tavba manga ul sharobdan, nosih –
Ki, ko'rsa oni tutar jazm tarki tavba Nasuh.

Hujumi g'amda manga oni etdi zavraqi may —
Kim, etmadi oni to'fon o'landa kishtiyi Nuh.

Mudom chashmimi qon to'ldirur xadangi g'aming,
Yuvo boshimda tutgan qushlari edub majruh.

Dil o'ldi dog'i firoqing-la sharha-sharha, vale
Na sud chun sanga o'lmadi holi dil mashruh.

Tanimda sonchilu novaklaring-la shodamkim,
Dari balo bu kalid iladur manga maftuh[1].

Fuzuliy o'ldi beling fikri ila mo'y misol,
Hanuz o'lmadi ul sirra ehtimol vuzuh.

* * *

Xonsi mohing, bilmazam mehrila o'lmish zor subh,
Har kun aylar halqa bir dog'i nihon izhor subh.

Botdi anjum, chiqdi kun, yo bir asiri ishqdur,
To'kdi durri ashki, chekdi ohi otashbor subh.

No'la gar, amvota ihyo versa subhing damlari,
Zikri la'lingdurkim, aylar dam-badam takror subh.

Bir musavvirdurki, zarrin kilk ila har kun chekar,
Sahfaiy garduna naqshi orazi dildor subh.

Mujda bir xurshiddan vermish magar bodi sahar —
Kim, nisor aylar anga, yuz ming duri shahvor subh.

Oshiqi sodiqdur, izhori g'am aylar har sahar,
Oh ila xalqi yuxusindan qilur bedor subh.

Ey Fuzuliy, shomi g'am anjomina yo'qdur umid,
Bir tasallidur sanga ul so'zki derlar, vor subh.

---

[1] **Maftuh** – ochilgan. Misraning mazmuni: "Balo eshigi menga shu kalit bilan ochiladi".

* * *

No‘la gar quchsa miyoning kamari zar gustox,
Keturub cho‘qlari o‘rtaya zar, aylar gustox.

Xoki sog‘ar Jam’u Jamshiddur, ey piri mug‘on,
Xabar et soqiyakim, tutmaya sog‘ar gustox.

Rashk o‘di-la yoqilur rishtayi jonimki, nechun
Tegar ul oraza gisuyi muanbar gustox.

Ravzaningdan qo‘makim,
kun dusha xilvatgohinga,
Harami shoha na loyiq gira chokar gustox.

Soxla, ey ashk, adab ketma sari ko‘yina cho‘x —
Ki, dushar ko‘zdanu yuzdan surilur har gustox.

Havasim bodayi gulguna bu ummid iladur —
Kim, o‘lam mast-u tutam domani dilbar gustox.

Bengzadursan o‘zingi itlarina har soat,
Ey Fuzuliy, o‘la bilmaz sanga bengzar gustox.

* * *

Rangi ro‘yingdan dam urmish sog‘ari sahboya box!
Oftob ila qilur da’vo, tutulmish oya box!

Sham’ boshindan chiqarmish dud shavqi kokiling,
Bo‘yla ko‘toh umr ila boshindagi savdoya box!

Ey salomat ahli, ul ruxsora boxma zinhor!
Ehtiroz ayla malomatdan, mani rasvoya box!

Bildi ishqinda namadpo‘sh o‘ldig‘im oyinatak,
Rahm edub hargiz manga boxmaz, bu istig‘noya box!

Siynami chok ayla, ko'r dil iztirobin ishqdan,
Ravzan och, hardam havodan mavj uran daryoya box!

Ey deyankim, sham'i iqboling na yuzdan tiyradur,
Soya solmish oya ul gisuyi anbarsoya box.

Ey Fuzuliy, har necha man' aylasa nosih sani,
Boxma oning qavlina, bir surati zeboya box!

* * *

Noladandur nay kibi ovozayi ishqim baland,
Nola tarkin qilmazam naytak kesilsam band-band.

Qil madad, ey baxt, yo'xsa komi dil mumkin dagil,
Bo'ylakim, ul dilrabo bedarddir, man dardmand.

Dog'lardur o'dlu ko'ksimdan qarosi qo'pmomish,
Yo saboti ishq uchun o'd uzra bir necha sipand.

Ochilur ko'nglim gahikim, giryai talxim ko'rub,
Ochar ul gulrux tabassum birla la'li no'shxand.

Xoki rohingdan mani qoldira bilmaz soyatak,
Qilsa gardun oftobing har shuo'in bir kamand.

Jom tut, der, soqiyi gulchehra, zohid, tarki jom,
Ey ko'ngil, fikr ayla, ko'rkim, xonsi birdir sudmand?

Ey Fuzuliy, surati faqrin qabuli do'stdur,
Hech darveshi saningtak ko'rmadim sultonpisand.

* * *

Ko'z xatingdan mardumin mahv etmadan bo'lmaz murod,
Zoye' aylar husningni xatting savod uzra savod.

O‘la bilmaz chini zulfingdan judo ko‘z mardumi,
Jori o‘lmishdir bu odat — kilksiz o‘lmaz midod.

Ko‘ngling ohimdan tarahhum surating go‘stardi, lek,
Mavjdan suv naqshina cho‘x etmak o‘lmaz e’timod.

Ashku ohim nafrati qat’ etdi eldan ulfatim,
Chavrinan chevramda yo girdobdur yo girdbod.

Kechdi tandan o‘xlaring, tanho qolib dil, dam-badam,
Nolalar aylar, kechan hamdamlarin etdikcha yod.

Choki siynamdin ko‘ngil chixdixcha shod o‘lsam no‘la,
O‘yla ofatdan yaqosin qurtaran o‘lmazmi shod?

Shevayi shamshod qadding ko‘rsa, aylar bog‘bon,
E’tidoli sarvdan albatta salbi e’tiqod.

Mardumin mavh etmadan o‘lmaz xatingdan diyda shod,
Bo‘lmoq o‘lmaz zavq xatlardan ochilmadan savod.

Qo‘yma noqis ahli dard ichra Fuzuliyni, tabib,
Ayla bir darmonki, dardin eda kun-kundan ziyod.

* * *

Garmdur shom-u sahar mehringda charxi lojuvard,
Gah sirishki ol edar izhoru goh ruxsori zard.

Subha bengzar oshiqi sodiq demak olamdakim,
Bir nafas kechmazki, chekmaz so‘zi dildan ohi sard.

Yaxshi sonma, ey ko‘ngul, ahli xirad atvorini,
O‘la g‘ofil, ishq dardindan yamon o‘lmaz bu dard.

Mumkin o‘lduqcha falak mansubasindan qil hazar
Neshakim, xoli dagil bedod naqshindan bu nard.

Zulmati g'am iztirobin chekmaz ul ozodakim,
Har taalluqdan o'la xurshidtak olamda fard.

Ey Fuzuliy, kesma ul mahvash visolindan umid,
Sabr qilkim, davr davroni dagil behudagard.

* * *

Ey mazoqi jona javring shahd-u shakkartak laziz,
Dam-badam zahri g'aming qandi mukarrartak laziz.

Otashi barqi firoqing nori do'zaxtak alim,
Jur'ayi jomi visoling obi kavsartak laziz.

Sharhi ahvolim sanga yetsa, nasihat kibi talx,
Talx guftoring mani maxmura sog'artak laziz.

Dog'i ishqing dardi zavqi saltanattak dilpazir,
Xoki ko'ying sayri fathi haft kishvartak laziz.

No'la bo'lsam zavq kuydurdikcha siynam uzra dog',
Ahli darda dog' o'lur bedarda zevartak laziz.

Toza-toza dog'i dardingdur dili so'zonima,
Filmasal, hirs ahlina jam'iyati zartak laziz.

Ey Fuzuliy, olaming ko'rdim qamu ne'matlarin,
Hech ne'mat ko'rmadim diydori dilbartak laziz.

* * *

Jilvayi aksi ruxing oyinada, ey rashki hur,
Ravshan etmish onikim, xurshiddandur oya nur.

Barqi ohim ko'k yuzin tutmish, sirishkim yer yuzin,
Suhbatimdan ham vuhush etmish tanaffur, ham tuyur.

Ishq rasmi gar budur, mushkul yetar darmona dard,
Dard ahli bezabon, bedardlar masti g'urur.

Dog'i dilso'zi firoqing o'ldi kun-kundan fuzun,
Nuri moh afzun o'lur, xurshiddan o'lduqcha dur.

Ba'dayi vasling cho'x, ammo baxt yor o'lmaz, na sud,
Gul keturmaz obi shirin vermak ila xoki sho'r.

Tori zulfingdurmi ruxsoringda jonlar maskani,
Yo buroqmish turrayi purpechu xam gulzora mo'r.

Ul sari ko'y itlari ichra, Fuzuliy, yo'q yerim,
Bas manga motamsaroe, man qandanu bazmi surur?

* * *

Yonan ishq otashina otashi do'zaxdan emindur,
Nakim, bir gez yonar, yondirmoq oni g'ayri mumkindur.

Buroqdim zavraqi dil ishq bahrina, saqin, ey moh,
Tamavvuj vermasin tashvish angakim, anda sokindur.

Dahoning durjini xoli labing ko'zdan nihon etmish,
Amonat ko'rki, hindu maxzani lo''lo'ya xozindur.

G'amingkim, do'kdi qonim, dilda sokin o'ldug'ing bildim —
Ki, xilvat chekmayin ta'siri sirri kashfi botindur.

Jigar dog'ina marham o'ldi paykoning, bihamdilloh,
Saodat kavkabina axtari baxtim muqorindur.

Ruhingdan nur o'g'irlar sham', boshin kessalar joiz,
Budur bir qul saranjomiki, sultonina xoindur.

Fuzuliy, xoli o'lmaz surati dil do'st fikrindan
Bu ma'nidanki, baytulloh deyarlar, qalbi mo''mindur.

* * *

Shu'layi sham'i ruhing ag'yora bazmafro'z o'lur,
Ohkim, yetgach manga bir barqi olamso'z o'lur.

G'ayra chashmingdan bo'lur hardam nigohi marhamat,
Man na qildimkim, nasibim novaki dildo'z o'lur?

Har kun ochur ko'nglimi zavqi visoling yangidan,
Garchi gullar ochmag'a har yilda bir Navro'z o'lur.

Holatak chixmaz evindan mohtal'atlar mudom,
Har kiming davri qamarda toleyi feruz o'lur.

Soyiding zavqi-la tark etmish Fuzuliy olami,
Mayli sahro aylamaz har qushki, dastomo'z o'lur.

* * *

Gah ko'zda,
gah ko'ngulda xadanging makon tutar,
Har qanda o'lsa, qonlini albatta qon tutar.

Dil cheksa no'la jon-u tani xoki ko'yinga,
Xor-u xas yetar ondaki, qush oshyon tutar.

Zikri labing-la zulfinga jon bo'ldi dastras,
Oning kibi, o'qiyub afsun ilon tutar.

Dil tutdi g'uncha ila barobar dahonini,
Bu aqli noqis ila o'zin xurdadon tutar.

Xurshid xirmanina uran shu'la-shu'la o't
Ohimki, lahza-lahza rohi osmon tutar.

Jon ayladikda mayli tamoshoyi qomating,
Ko'z ravzanin sirishki ravonim ravon tutar.

Tutmoq dilar qopungda Fuzuliy maqom, lek
Bu sirri kimsaya ocha bilmaz, nihon tutar.

* * *

Xushamkim, dam-badam giryon ko'zim ul xoki podandur,
Ziyoni o'lmaz ul ko'z yoshiningkim, to'tiyodandur.

Damodam mardumi chashmim ichar qon zulfu xolingdan,
Bale, aksar maoshi ahli daryoning qarodandur.

Dema Farhod qonin to'kmish anjaq ishq shamshiri,
Manim ko'r qonli yoshimkim, bu ham ul mojarodandur.

Muanbar sunbulingdan olmadan bo', o'lmadan rasvo,
Bu rasvoliq manga sandan dagil, bodi sabodandur.

Hubobi ashk ichinda mo'yi jo'lidam-la xushholam,
Boshimda bu humoyun soya ul oli binodandur.

Bafo rasmin unutmishsan deya injitmazam, zero,
Bu kim mandan jafo kam aylamazsan, ham vafodandur.

Kamoli husni mashrab, ori, o'lmoqdur taarruzdan,
Riyo ahlina ham cho'x e'tiroz etmak riyodandur.

Fuzuliy, to'kma cho'x yosh, ehtiyot et, ketmasun nogah
Ko'zingdan surmakim, xoki rahi ahli safodandur.

* * *

Parishon xalqi olam oh-u afg'on etdigimdandur,
Parishon o'ldig'im xalqi parishon etdigimdandur.

Dili zorimda dardi ishq kun-kundan fuzun o'lmoq
Tani bedarda tadbir ila darmon etdigimdandur.

Ko‘zimkim, bag‘riming qonin to‘kar pargola-pargola,
Damodam orzuyi la’li jonon etdigimdandur.

Dagil behuda gar yog‘sa falakdan boshima toshlar,
Binosin teshai ohim-la vayron etdigimdandur.

Qachon rasvo o‘lurdim qon yudub, sabr eda bilsaydim,
Malomat chekdigim behuda afg‘on etdigimdandur.

Xato sandan dagil, jismim o‘qingdan benasib o‘lsa,
Hubobi ashki gulgun ichra pinhon etdigimdandur.

Fuzuliy, ixtiloti mardumi olamdan ikrohim,
Parivashlar xayolin munisi jon etdigimdandur.

* * *

Qabrim toshinakim, g‘am o‘dindan zabonadur,
Ta’n o‘qin otmakim, xatari cho‘x nishonadur.

Qoldirdi ashki dun mani ul ostonadan —
Kim, maqsadim manim daxi ostonadur.

Voiz so‘zina dutma quloq, g‘ofil o‘lmakim,
G‘aflat yuqusining sababi ul fasonadur.

Nazr etmisham firoqingakim, yo‘q nihoyati,
Naqdi sirishkimki, tuganmaz xazonadur.

Aylar qadah zamona g‘amin daf’, g‘olibo,
Davri qadah muxolifi davri zamonadur.

Jon vermayimmi g‘urbatakim, biymi ta’nadan
Yodi vatan fig‘onima sansiz bahonadur.

Ey dil, hazar qil, otashi ohing-la yonmasin
Jismimki, dard qushlarina oshyonadur.

Mandan, Fuzuliy, istama ash'ori madhu zam,
Man oshiqam, hamisha so'zim oshiqonadur.

* * *

Joni kim jononi uchun sevsa, jononin sevar,
Joni uchun kimki jononin sevar, jonin sevar.

Har kiming olamda miqdorinchadur tab'inda mayl,
Man labi jononimi, Xizr obi hayvonin sevar.

Bosha dam dushdukcha taqsir aylamaz, aylar madad,
Ul sababdan muttasil chashmim jigar qonin sevar.

Mushki Chin ovora dushmishdur vatandan man kibi,
Xonsi sho'xing bilmazam zulfi parishonin sevar.

Suvki, sargardon kezar boshinda vordir bir havo,
G'olibo, bir gulruxing sarvi xiromonin sevar.

Oqibat rasvo o'lub, maytak dushar xalq og'zina,
Kimki, bir sarmast soqiy la'li xandonin sevar.

No'lajakdur, tarki ishq etma, Fuzuliy, vahm edub,
G'oyati derlar o'la bir banda sultonin sevar.

* * *

Mujam sarchashmalar manzil qilan oshufta Majnundir,
Aning-chun bastayi zanjiri seli ashki gulgundur.

Savodi nuqtayi girdoba bengzar mardumi chashmim —
Ki, doim g'arqayi girdobi chashmi ashki purxundur.

Eshit dardi dilim, afsonayi Majnuna mayl etma —
Kim, ul afsonadan ham anglanan mutlaq bu mazmundur.

Farahbaxshi dili ma'shuq o'lur sharhi g'ami oshiq,
Surudi bazmi Shirin nolayi Farhodi mahzundur.

Kamandi chini zulfing vahmi ketmaz zor ko'nglimdan,
Manga ul rishtayi ajdar qilan bilmam na afsundur.

Xamida qomatimkim, dog'i dildan qona g'arq o'lmish,
Ichinda nuqtasi go'yoki qon ostindagi nundur[1].

Fuzuliy, vermadi ta'n o'qlari ko'z yoshina taskin,
Yo'lin band etmak o'lmaz, xor-u xoshok ila Jayhundur.

* * *

G'ubori sajdayi rohing xati lavhi jabinimdur,
Sujudi dargahing sarmoyayi dunyo-vu dinimdur.

Agar azmi rah etsam, shavqi vasling hodiyi rohim
Va gar orom ham dutsam, xayoling hamnishinimdur.

Havoyi ravzayi ko'ying — bahori gulshani jonim,
Niholi qomating — sarvim, uzoring — yosaminimdur.

Yaqinimdurki, maqsudim o'lur hosil sanga yetsam,
Bihamdilloh, manga sandan yana rahbar yaqinimdur.

Talabgori visolam, mujdayi vasling darig' etma —
Kim, ul mujda farahbaxshi dili anduhginimdur.

Chiqardi zavqi vasling xotirimdan ravza parvosin,
So'zing — kavsar, munavvar majlising — xuldi barinimdur.

Manga yuz go'starir har lahza yuz ming shohidi davlat,
Chu mir'oti ruxing manzuri chashmi pokbinimdur.

[1] **Nun** — arab alifbosidagi "n" harfining nomi: yarim oy shaklida bo'lib, o'rtasida nuqtasi bo'ladi.

Sariri saltanat zavqindan afzundur manga ul so‘z —
Ki, lutf ila demishsan: bir g‘ulomi kamtarinimdur.

Bari o‘ldim,Fuzuliy, g‘ayrdan, ul dilrabo anjaq,
Anisim, munisim, yorim, nigorim, nozaninimdur.

* * *

Demish har g‘unchaya oshiqligim rozin sabo derlar,
El og‘zin tutmoq o‘lmaz, qo‘rquram, ey gul, sango derlar.

Asiri dardi ishq-u masti jomi shavq cho‘x, ammo
Biziz mashhur o‘lan — Layli sanga, Majnun mango derlar.

Saning mehr-u vafo go‘stardiging ag‘yora cho‘x ko‘rdim,
G‘alatdurkim, sani bemehr o‘qurlar, bevafo derlar.

Sanga derlar buti Chin, zulfinga zunnor so‘ylarlar,
Zihi imoni yo‘qlar, kufr so‘ylarlar, xato derlar.

Manga derlardi avval bir malakdur sevdiging, holo
Ko‘ranlar san faqira ko‘kdan inmish bir balo derlar.

Marizi ishq aqdi zulfing aylar orzu, zero
Muolijlar bu muhlik darda mushkuldur davo derlar.

Fuzuliy, oshiqa onlarki, derlar: tarki ishq ayla,
Demazlarmi xato, tag‘yir qil hukmi qazo derlar.

* * *

Sabodan gul yuzingda sunbuli purpechu tob o‘ynar,
Sonarsan par ochub gulshanda bir mushkin g‘urob o‘ynar.

Xayoli orazing javlon edar bu chashmi purnamda,
Netakkim, mavjlanmish suvda aksi oftob o‘ynar.

Ruxing ko'rgach, o'lur so'zi darunu dardi dil hosil,
Bahor ayyomi sachrar bargi raxshanda, sahob o'ynar.

Yirog' o'lsin yomon ko'zdan, na xush soatdir ul soat —
Ki, ma'shuq ila oshiq aylayub nozu itob o'ynar.

Riyoyi zohidi xushking samo'indan no'lur hosil,
Xush ulkim, rindu mayxora ichub, jomi sharob o'ynar.

Bu g'amlarkim, manim vordur, bairing boshina qo'ysang,
Chiqar kofir jahannamdan, kular ahli azob, o'ynar.

Qilur ko'z pardasin xunobi hasrat chok hardamkim,
Ruxingda lazzati diydor zavqindan niqob o'ynar.

Fuzuliy, rashkdan titrar dili purxuni ushshoqing,
Banogo'shinda yoring har zamonkim, la'li nob o'ynar.

* * *

Oh ayladigim sarvi xiromoning uchundur,
Qon og'ladig'im g'unchayi xandoning uchundur.

Sargashtaligim kokili mushkining uchundan,
Oshuftaligim zulfi parishoning uchundur.

Bemor tanim nargisi masting alamindan,
Xunin jigarim la'li durafshoning uchundur.

Yoxdim tanimi vasl kuni sham'tak, ammo
Bilkim, bu tadoruk shabi hijroning uchundur.

Qurtormag'a yag'moyi g'amingdan dil-u jonni,
Sa'yi nazarim nargisi fattoning uchundur.

Jon ver, ko'ngil, ul g'amzayakim, muncha zamonlar
Jon ichra sani saqladig'im oning uchundur.

Voiz biza dun do‘zaxi vasf etdi, Fuzuliy,
Ul vasf saning kulbayi ehzoning uchundur.

* * *

Xonsi gulshan gulbuni sarvi xiromoningcha vor?
Xonsi gulbun uzra g‘uncha la’li xandoningcha vor?

Xonsi gulzor ichra bir gul ochilur husning kibi,
Xonsi gul bargi labi la’li durafshoningcha vor?

Xonsi bog‘ing vor bir naxli qadingtak borvar,
Xonsi naxling hosili sebi zanaxdoningcha vor?

Xonsi xuni san kibi jalloda o‘lmishdur asir,
Xonsi jalloding qilichi tig‘i mujgoningcha vor?

Xonsi bazm o‘lmish munavvar bir qadingtak sham’dan,
Xonsi sham’ing shu’lasi ruxsori toboningcha vor?

Xonsi yerda bo‘lunur nisbat sanga bir ganji husn,
Xonsi ganjing ajdari zulfi parishoningcha vor?

Xonsi gulshan bulbulin derlar, Fuzuliy, san kibi,
Xonsi bulbulning surudi oh-u afg‘oningcha vor?

* * *

Bah, na qomat, na qiyomat, bu na shoxi guli tardur,
Na balodur nazar ahlina, na xush maddi nazardur?

Ko‘z yo‘lidurki, ko‘ngil mulkina xo‘blar kirar andan,
Tutma, ey ashk, ani, billohki, ajab rohguzardur.

Na guhar bo‘lsa bikanmaz buroxir yoziya daryo
G‘olibokim, anga maqsud dishing kibi guhardur.

Ishq aybini bilibsan hunar, ey zohidi g'ofil,
Hunaring aybdur, ammo dediging aybi hunardur.

Sitaming garchi yomondur, ani tark aylama, billoh —
Ki, tag'ofil sitamingdan daxi albatta batardur.

Oxir o'lmaz nechakim, ko'z yoshi oqirsa hamono —
Ki, damodam anga imdod qilan xuni jigardur.

Sarsari bosma qadam ishq tariqina, Fuzuliy,
Ehtiyot aylaki, g'oyatda xatarnok safardur.

* * *

Husning o'lduqcha fuzun ishq ahli ortiq zor o'lur,
Husn na miqdor o'lursa, ishq ul miqdor o'lur.

Jannat echun man' edan oshiqlari diydordan,
Bilmamishkim, jannati oshiqlaring diydor o'lur.

Ishq dardindan o'lur oshiq mizoji mustaqim,
Oshiqing dardina darmon etsalar bemor o'lur.

Zohidi xudbin na bilsin zavqini ishq ahlining,
Bir ajab maydur muhabbatkim, ichan hushyor o'lur.

Ishq savdosina sarf aylar Fuzuliy umrini,
Bilmazam bu xobi g'aflatdan qachon bedor o'lur?

* * *

Ey gul, na ajab silsilayi mushki taring vor,
V-ey sarv, na xush jon oluchi ishvalaring vor?

Injitdi mani achchi so'zing, tund nigohing,
Ey naxli malohat, na balo talx baring vor?

Paykonlari ila do‘ludur chashmi purobim,
Ey bahr, sog‘inma, saning onjaq guharing vor.

Ul sangdila nolayi zoring asar etmish,
Ey dil, sanga bu zavq yetar to asaring vor.

Ishq ichra, ko‘ngil demaki, man bexudam onjaq,
Ey g‘ofil, o‘zingdan saning onjaq xabaring vor?

Dedim, yetar et javr, chu xoki rahing o‘ldim,
Dediki, yetar javr sanga to asaring vor.

Cho‘q boqdig‘inga g‘amza ila bag‘rin ezarsan,
Har kimaki boqmazsan, oning-la nazaring vor.

Ishq ahlina ul moh, Fuzuliy, nazar etmish,
San ham o‘zingi go‘star, agar bir hunaring vor.

* * *

Lahza-lahza labing ongub edajak afg‘onlar,
Qatra-qatra sochilur diydalarimdan qonlar.

Qatra-qatra dema qondurki, chiqar chashmimdan,
Dam-badam ko‘nglim o‘di-la eriyan paykonlar.

Qoshlaring yoyina mayl aylayali jon-u ko‘ngil,
Dun-u kun man biluramkim, na chekarlar onlar.

Ochma kokul girehin, boshing echun ko‘rma ravo —
Ki, parishon o‘lalar bir necha sargardonlar.

Yel tegar zulfinga, yo qo‘ymayub o‘z holi ila
Kezdirarlar ani eldan-ela har dam jonlar.

Ayla ushshoqa jafolarki, vafolar ko‘rasan,
Sonmakim, zoe’ o‘lur ayladiging ehsonlar.

So‘rma zuhhoda, Fuzuliy, rah-u rasmin ishqing
Na bilurlar ravishi ahli xirad nodonlar.

* * *

To‘kdukcha qonimi o‘qing, ul oston ichar,
Bir yerdayam asirki, tuprog‘i qon ichar.

Ahli zamona qonina cho‘q tashnadur zamin,
Qoning kiming to‘karsa falak, ul zamon ichar.

May ichmadan ochilmaz emish bobi ma’rifat,
Savgandlar bu bobda piri mug‘on ichar.

Uqboda kavsar istamasin rindi maykada,
Dunyoda bas dagilmi mayi arg‘uvon ichar.

G‘amzang ko‘rinmayub ko‘za qonlar ichar mudom,
Zohid kibiki, bodani eldan nihon ichar.

Maydan agarchi tavba verir el Fuzuliya,
Ey sarv, san qadah sunar o‘lsang, ravon ichar.

* * *

Kirub mayxonaya mug‘ mashrabi-la kimki xo‘ aylar,
O‘lub mo‘min, behishti, kofiram, gar orzu aylar.

Magar devonadur savdoyi abro‘si-la zohidkim,
Boqib mehroba doim o‘z-o‘zi-la guftigo‘ aylar.

Damodam qatra-qatra qon yoshimdurkim, chiqar ko‘zdan
Va yo paykonlaringkim, otashi dil oni su(v) aylar.

Rahi ishqingda o‘lman tangdil savdo hujumindan,
Tariqi saltanat har kim tutar, g‘avg‘oya xo‘ aylar.

Dedim: "Kimdir parishon aylayan oshiqlar ahvolin?"
Sabo go'stardi tori sunbuli zulfingki, bo' aylar.

Fuzuliy zulfinga bog'landi, ammo o'yla injildi —
Ki, go'yo za'f oni ham zulfinga bir tori mo' aylar.

* * *

Soching andishasi tahriki zanjiri junonimdur,
Junonim daf'ina zikri labi la'ling fusunimdur.

Diyori dard sargardoniyam, har kim mani istar,
Dalili rohi qatra-qatra ashki lolagunimdur.

Falakda barqi ohimdan sarosar yondi kavkablar,
Qolon o'dlarda yonmish kavkabi baxti zabunimdur.

Galan novaklaring bir-bir yoqib, qo'ymaz bulam zavqin
Mani hirmon o'dina yondiran so'zi darunimdur.

Sari ko'yingda ko'nglim barqi ohin sonma behuda,
Qorong'u kecha azmi ko'ying etsam rahnamunimdir.

Labi shirinlaring zavqi-la Farhodi manam asring,
Yonimda jam' o'lan sangi malomat Besutunimdir.

Fuzuliy, xoli o'lmoq jomi ayshim sof sahbodan,
Nishoni baxti nofarjomu iqboli nigunimdur.

* * *

Manda Majnundan fuzun oshiqlik iste'dodi vor,
Oshiqi sodiq manam, Majnunning anjaq odi vor.

No'la qon to'kmakda mohir o'lsa chashming mardumi,
Nutfayi qobildurur, g'amzing kibi ustodi vor.

Qil tafoxurki, saning ham vor manimtak oshiqing.
Laylining Majnuni, Shirinning agar Farhodi vor.

Ahli tamkinam, mani bengzatma, ey gul, bulbula,
Darda yo'q sabri aning, har lahza ming faryodi vor.

O'yla badholamki, ahvolim ko'randa shod o'lur
Har kimingkim, davr javrindan dili noshodi vor.

Kezma, ey ko'ngil qushi, g'ofil fazoyi ishqda —
Kim, bu sahroning guzargohlarda cho'x sayyodi vor.

Ey Fuzuliy, ishq man'in qilma nosihdan qabul,
Aql tadbiridur ul, sonmaki, bir bunyodi vor.

* * *

Muqavvas qoshlaringkim, vo'sma birla rang tutmishlar,
Qilichlardurki, qonlar to'kmak ila zang tutmishlar.

Qilib tag'yiri surat vo'smadin, yag'mo qilurlar dil,
Haromi qoshlaring rasm-u rahi nayrang tutmishlar.

Ko'ngil mir'otini aylar mukaddar aql taklifi,
Xush ul beboklarkim, tarki nom-u nang tutmishlar.

Fazoyi umrdan go'yo dagillar g'unchatak voqif
Ularkim, o'zlarin dunyo uchun diltang tutmishlar.

Manikim, sangsori mehnatam bozori ishq ichra,
Balo dog'in chekan Farhod ila hamsang tutmishlar.

Labing davrinda zohidlar tutub mayxonalar kunjin,
Qilib tasbeh tarkin, tori zulfi chang tutmishlar.

Sahar bulbullar afg'oni dag'il behuda gulshanda,
Fuzuliy, nolayi dilso'zini ohang tutmishlar.

* * *

Oshiyoni murg‘i dil zulfi parishoningdadur,
Qonda o‘lsam, ey pari, ko‘nglim saning yoningdadur.

Ishq dardi-la xusham, al chek ilojimdan, tabib,
Qilma darmonkim, halokim zahri darmoningdadur.

Chekma doman noz edub, aftodalardan vahm qil,
Ko‘klara ochilmasin allarki, domoningdadur.

Ko‘zlarim yoshin ko‘rib sho‘r,
etma nafratkim, bu ham
Ul namakdandurki, la’li shakkarafshoningdadur.

Masti xobi noz o‘lub, jam’ et dili sadporami —
Kim, aning har porasi bir no‘gi mujgoningdadur.

Baski, hijroningdadur xosiyati qat’i hayot,
Ul hayot ahlina hayronamki, hijroningdadur.

Ey Fuzuliy, sham’tak mutlaq ochilmaz yonmadan
Toblarkim, sunbulindan rishtayi jonindadur.

* * *

Soqiyo, jom dut ul oshiqakim, qayg‘uludur,
Qayg‘u chekmak na echun, jom ila olam do‘ludur.

Talx guftorsiz o‘lmaz labi yor, ey oshiq,
Cho‘x havas aylama ul sharbatakim, og‘uludur.

Qo‘yolim boshi xumi boda ayog‘ina mudom,
Tutmomoq o‘lmaz oning hurmatini, bir uludur.

Bunchakim, ko‘h sifat boshima toshlar urulur,
Didai baxtim uyonmaz, na og‘ir uyquludur.

Dili purxunima yog'dirma balo paykonin,
Hazar et, shishaya nogoh zarar aylar, do'ludur.

Ko'ngliming zahmina paykonini etdim marham,
Ganji g'amdur, no'la gar bo'yla damir qopuludur.

Nargising fikri, Fuzuliy, ko'z-u ko'nglimda kezar,
Tutar oh-u vatan ul yerdagi o'tlu, suludur.

* * *

Bani zikr etmaz el, afsonayi Majnuna moyildur,
Na bengzar ul manga, dardi aning darmona qobildur.

Biyobonlarda Majnundan g'am-u dardim savol etmang,
Na bilsun bahr holin ulki, manzilgohi sohildur.

Manimtak o'la bilmaz shuhrayi shahri balo Majnun,
Qabul aylarmi bu rasvolig'i har kimki, oqildur.

Na mushkil holi o'lsa oshiqing, ma'shuq edar chora,
Gar ul bedard bilmazsa bu holi, hol mushkildur.

Firoq ayyomi selobi sirishkimdan xabar tutmaz,
Qiyomat mojarosindan, ko'r, ul zolim na g'ofildur.

Faqihi madrasa ma'zurdur inkori ishq etsa,
Yo'q o'zga ilmina inkorimiz, bu ilma johildur.

Fuzuliy, el sani Majnundan afzun der malomatda,
Bunga munkir dagil, Majnun daxi ma'qula qoyildur.

* * *

Ul parivashkim, malohat mulkining sultonidur,
Hukm oning hukmidur, farmon aning farmonidur.

Surdi Majnun navbatin, emdi manam rasvoyi ishq,
To‘g‘ri derlar — har zamon bir oshiqing davronidur.

Lahza-lahza ko‘nglim o‘dindan shararlardur chixan,
Qatra-qatra ko‘z to‘kan, sonmang, sirishkim qonidur.

Choklar jismimda tig‘i ishqdan, ayb etmangiz —
Kim, junun gulzorining bunlar guli xandonidur.

Ey Fuzuliy, o‘la kim rahm eda yor afg‘oninga,
Og‘lag‘il zor onchakim, zor og‘lamoq imkonidur.

* * *

Manimkim, bir labi xandon uchun giryonlig‘im vordur,
Parishon turralar davrinda sargardonligim vordur.

Yoshim taxti ravondur, toji zarrin shu’layi ohim,
Ko‘ringkim, davlati ishq ila na sultonlig‘im vordur.

Yumulmaz ashk tug‘yonindan onsiz chashmi xunborim,
Xayoli surati jonona xush hayronlig‘im vordur.

Sirishkim ko‘r, mani, ey abr, o‘zingdan kam xayol etma,
Havoyi ishq ila ming sancha ashkafshonlig‘im vordur.

Labing davrinda, kim inson o‘lan, jon der anga mutlaq,
Agar obi hayot etsam talab, hayvonlig‘im vordur.

Fuzuliy, jomi may tarkin qilib zudh ila taqvodan,
Qam-u donoya ravshandur bukim, nodonlig‘im vordur.

* * *

Zavq-shavq ila jahon qaydin chekan zahmat chekar,
Ahli zavq uldurki, andan domani himmat chekar.

Kun chekar yerdan ko'ka hardam g'ubori rohini,
To'tiyo uchun, bale, yerdan ko'ka minnat chekar.

Ey chekan g'ayr ila pinhon bazm edub may goh-goh,
Yod qil andanki, bazming yod edub, hasrat chekar.

Xoli etmish g'ayrdan zulfing xayoli ko'nglimi,
No'la sohibkashf ila bir umrdur xilvat chekar.

Chek, sabuhi, subh naqqoshina arzi oraz et,
Bo'yla cheksun gar falak lavhina bir surat chekar.

Sarvqomatlar sumanruxsoralar tuprog'idur,
Har sumankim, ochilur, har sarvkim, qomat chekar.

Qatrai ashkim qatori, siyna chokindan kirib,
Tan uyina tishradan bori g'am-u mehnat chekar.

Ey Fuzuliy, boqmayam to g'ayra har xunin muja,
Otashin bir mildurkim, chashmima g'ayrat chekar.

* * *

Har kitobakim, labi la'ling hadisin yozalar,
Rishtayi jon birla zavq ahli ani sherozalar.

Bu na sirdur, sirri ishqing demadan bir kimsaya,
Shahra dushmish man sani sevdim deyan ovozalar.

Shayxlar mayxonadan yuz do'ndirarlar masjida,
Betariqatlarni ko'rkim, do'g'ri yo'ldan ozalar.

Choklar ko'ksimda, sonmangkim, ochibdur tig'i ishq,
Ko'ngliming shahrina mehring kirmaka darvozalar.

Ey Fuzuliy, yor agar javr etsa, andan injima,
Yor javri oshiqa har dam muhabbat tozalar.

* * *

Sayr qil, ko‘rkim, gulistoning na ob-u tobi vor,
Har taraf ming sarvi sarsabzu guli serobi vor.

Panjayi bargi chinor etmish muhayyo shonalar,
Anglamish go‘yoki sunbul kokilining tobi vor.

Rohat echun farsh solmish sabzayi tar gulshana,
Nargising ko‘rmish ko‘zin maxmur,
sonmish, xobi vor.

Bo‘linur har darda istarsan gulistonda davo,
Huqqasinda g‘unchaning, sonkim shifo jullobi vor.

Kuldi gul, ochildi nargis, lola do‘ldi joladan,
Ey xush ulkim, ishratu aysh etmaka asbobi vor.

G‘olib o‘lmish xalqa zavqi sayri gulshan go‘yiyo
Chekmaga xalqi binafsha zulfining qullobi vor.

Gar Fuzuliy mayli gulzor etsa fasli gul no‘la,
Aysh echun xunobayi dildan sharobi nobi vor.

* * *

Sarvi ozod qading-la manga yakson ko‘rinur,
Naya sargashta o‘lan boqsa xiromon ko‘rinur.

Jon ko‘rinmaz desalar tanda, ishonman neshakim,
Lutfdan har necha boqsam, taninga jon ko‘rinur.

Deram ahvolimi jonona qilam arz, vale
Ko‘ra bilman o‘zimi andaki, jonon ko‘rinur.

Ey deyan: sabr qil, oh aylama, yori ko‘rajak,
Manga dushvordur ul, gar sanga oson ko‘rinur,

So‘rdim ahvolimi ishqingda munajjimlardan,
Boqdilar tole’ uyina, dedilar qon ko‘rinur.

Na kamondorsan, ey mahki, otib g‘amza o‘qin,
Yiqdug‘ing saydda ne zaxm, na paykon ko‘rinur.

Bir sanam zulfina go‘yoki, verubdur ko‘nglin —
Ki, Fuzuliyning ekan holi parishon ko‘rinur.

* * *

Suluki faqr atvorim, mazoqi ishq holimdur,
Tajarrud olami sayrida olam poymolimdur.

Xayolimda budurkim, bo‘lmisham olamda bir xilqat,
Na olam xonsi xilqat sondig‘im botil xayolimdur.

Junun fayzi-la ozod o‘lmisham qaydi aloyiqdan,
Kamol-u fazl tarki rutbayi fazl-u kamolimdur.

Manam sham’i visola yondiran parvonavash vorim,
Fanoyi mutlaqim jonon ila bazmu visolimdur.

Tabibo, qilmisham tashxis — dardi ishqdur dardim,
Alomat ohi sard-u ro‘yi zard-u ashki olimdur.

Havodan mavja kelmish bahri dardam, shohidi holim —
Dili puriztirobu nolayi be’tidolimdur.

Fuzuliy, olami faqr-u fanoda mun’imi vaqtam,
Diyori maskanat, naqdi qanoat mulk-u molimdur.

* * *

Shifoyi vasl qadrin hajr ila bemor o‘landan so‘r,
Zuloli zavq shavqin tashnai diydor o‘landan so‘r.

Labing sirrin kelub guftora mandan o‘zgadan so‘rma,
Bu pinhon nuktani bir voqifi asror o‘landan so‘r.

Ko‘zi yoshlularing holin na bilsun mardumi g‘ofil,
Kavokib sayrini shab to sahar bedor o‘landan so‘r.

Xabarsiz o‘lma fatton ko‘zlaring javrin chekanlardan,
Xabarsiz mastlar bedodini hushyor o‘landan so‘r.

G‘amingdan sham’tak yondim, sabodan so‘rma ahvolim,
Bu ahvoli shabi hijron manim-la yor o‘landan so‘r.

Xaroba jomi ishqam, nargisi masting bilur holim,
Xarobot ahlining ahvolini xummor o‘landan so‘r.

Muhabbat lazzatindan bexabardur zohidi g‘ofil,
Fuzuliy, ishq zavqin zavqi ishqi vor o‘landan so‘r.

* * *

Xam ochildiqcha zulfingdan balo-vu mehnatim ortar,
Bihamdullohki, umrim uzonur, jam’iyatim ortar.

Deman o‘ksuk mani tadrij ila yoqut o‘lan toshdan,
Bo‘yondiqcha jigar qoni-la qadr-u qiymatim ortar.

Tuto ko‘r ko‘z yo‘lin, ey ashkkim, tamkinim o‘ksukdur,
Bu suratxonaning ko‘rdukcha naqshin hayratim ortar.

Marizi dardi ishqam, tarki olamdur murodimkim,
Bu noxush mulkda aylandigimcha zahmatim ortar.

Bukildi qomatim hasrat yukindan, vahki, olamda,
Umidim o‘ksulib, har lahza yuz ming hasratim ortar.

Na sharbatdur g‘amingkim, ichdigimcha o‘ksulur sabrim,
Na sehr aylar ruxingkim, boqdig‘imcha rag‘batim ortar.

Cho‘x o‘ldiqcha g‘am-u dardim rahi ishq ichra xushholam,
Fuzuliy, shod o‘lub, shukr etmayimki, ne’matim ortar.

* * *

No‘la gar rashki ruxsoring-la bag‘ri xo‘blaring qondur,
Toshi ta’sir ila la’l aylayan xurshidi raxshondur.

Mujang gar sangdillar ko‘nglini olsa, ajab o‘lmaz,
Aningtak obnus o‘q loyiqi fo‘lod paykondur.

Parivashlar dili saxtina dushmish mehri ruxsoring,
Saning aksing olon fo‘lod ko‘zgular farovondur.

Dahoning durjikim, qaydin chekarlar hur-paykarlar,
Parilar toati-chun xotami mulki Sulaymondur.

Oting yo‘linda xo‘blar sursalar yuz no‘la amring-la,
Malak xayli sujudi Odam etmak nassi Qur’ondur.

Qoti ko‘nglina bag‘ri toshlaring dushmish g‘ami ishqing,
Bir o‘ddur ishqi dilso‘zingki, toshlar ichra pinhondur.

Kezar ko‘yingda har yon cho‘x giribonchok gulruxlar,
Bu rang ila, Fuzuliy, ul sari ko‘ bir gulistondur.

* * *

Sabrim olib, falak manga yuz ming balo verar,
Oz bo‘lsa bir mato’, anga el cho‘x baho verar.

Dushdum baloyi ishqa, xiradmandi asr ekan,
El endi mandan oldig‘i pandin mango verar.

Sonmang ajab, rutab erina versa la’li tar
Naxleki, qon yoshim anga nash’-u namo verar.

Xoki daringdur ulki, dun-u kun savob echun
Ham oya surma, ham gunasha to'tiyo verar.

Qilmaz qabul surati iqbol bunchakim,
Oyinayi vujudima javring jilo verar.

Nay kibi jismim o'ldi o'qingdan dilik-dilik,
Dam urdug'imcha erli erindan sado verar.

Har dardsizdan umma, Fuzuliy, davoyi dard,
Sabr ayla, kimki, dard veribdur, davo verar.

* * *

Azal kotiblari ushshoq baxtin qora yozmishlar,
Bu mazmun ila xat ul safhayi ruxsora yozmishlar.

Havosi xoki poying sharhini tahqiq edan mardum,
G'ubor ila bayozi diydayi xunbora yozmishlar.

Gulistoni sari ko'ying kitobin bob-bob, ey gul,
Xati rayhon ila jadval chekub, gulzora yozmishlar.

Ikki satr aylayub ul ikki maygun la'llar vasfin,
Ko'ranlar har birin bir
chashmi gavharbora yozmishlar.

Kirub butxonaya qilsang takallum, jon bo'lur shaksiz,
Musavvirlar na suratkim dar-u devora yozmishlar.

Muharrirlar yozonda har kima olamda bir ro'zi,
Manga har kun dili sadporadan bir pora yozmishlar.

Yozonda Bomiqu Farhod-u Majnun vasfin ahli dard
Fuzuliy odini, ko'rdim, sari tummora yozmishlar.

* * *

Havoyi ishq boshda, dilda tobi nori furqat vor,
Balo xokinda tan pomol, ko'zda obi hasrat vor.

No'la bazmi baloda siynayi noloni chok etsam,
Daruni dildan ul yora yana arzi muhabbat vor.

Mahi nav sonma, tutmish charxi tig'i shu'layi ohim,
Aduyi badnihoda, o'lmaz esam, yana niyat vor.

Labing yodina jon vermish deyin Farhodi dil, jono,
Yana afvohi olamda ajab shirin hikoyat vor.

Gahi dardi farog'i yor, gahi ta'nayi ag'yor,
Fuzuliy, sonma bu mehnatsaroda istirohat vor.

* * *

Go'shayi abro'laringda chashmi jodularmidur?
Yo'qsa kirmish yoya tiyrandoz hindularmidur?

Iqdi shabnamdur guli tar uzra yoxud har taraf
Qatra-qatra terdan ul ruxsor uza sularmidur?

Ikki ajdardurki, bir ganj uzra bosh qo'ymish yotur,
Yo musalsal orazing davrinda gisularmidur?

Ashki chashmimdur sari zulfing xayoli-la mudom,
Yo duzulmish rishtayi mushk uzra lo''lo''larmidur?

Sanmisan anjaq, Fuzuliy, bo'yla xo'blar moyili
Yo'qsa ishq ahli qamu santak balojo'larmidur?

* * *

Chashmi suratbozima mujgon safi hangomadur,
Qona botmish har mujam bir sho'xi gulgunjomadur.

Go‘starar hardam alomatlar qiyomatdan qading,
Qoim etmish hashr burhonin ajab allomadur.

To xating uzra xami abro‘laring sargarmiyam,
Har ko‘zim dardi dil imlosina bir sarnomadur.

Yuzda naqshi xuni dil rozi nihonim fosh edar,
Sharhi g‘am tahririna har kiprigim bir xomadur.

Dardim uldurkim, musulmon o‘lmish ul tarsobacha,
Kufra o‘lan zulmlar ta’ni bu kun islomadur.

Ey sabo, rahm etkim, ul bedard qilmish tarki javr,
Chorai dardi dilim mavquf bir e’lomadur.

Ey Fuzuliy, bo‘lmadim rangi riyodan bir safo,
No‘la gar maylim bu rang ila mayi gulfomadur.

* * *

Sabuh uchun manga durdi mayi shabona yetar,
Asarki vor, xarob olmag‘a bahona yetar.

Jafo o‘qin manga yog‘dirmang, anjaq, ey aflok,
Demangki, eddi kamondora bir nishona yetar.

Bayona etmaga dard-u g‘amim fasonalari,
Zabonim otashi dildan chixan zabona yetar.

Qo‘pordi mardumi chashmi ko‘ngil binosinkim,
Hubobi ashk havo naqdina xazona yetar.

Labing xayoli ila pora-pora o‘ldi jigar,
Guvohi hol manga ashki dona-dona yetar.

Harifi bazmi g‘amam, xuni dil sharobim o‘lub,
Taronai tarabim ohi oshiqona yetar.

Fuzuliy, istamazam masnadi Jamu Jamshid,
Manga nishimani davlat sharobxona yetar.

* * *

Mehri ko'nglimda nihon o'ldig'in ul moh bilur,
Kimsa bilmaz, fuqaro sirri dilin shoh bilur.

So'rmang ul moh ila holi dilimi Tangri uchun,
Bilali oni o'zim, bilmazam Olloh bilur.

Goh yuz lutf qilur, goh tag'ofil go'yo
Goh bilmaz bu giriftorligim, goh bilur.

Jon fido aylamayi yora hamin man biliram,
Bu tariqi dema har g'ofilu gumroh bilur.

Nazari lutf darig' etma Fuzuliydankim,
Sanga sidq ila o'zin bandai dargoh bilur.

* * *

Ey jahondiyda ko'zim, bunchaki cho'q yoshing vor,
Oz ko'rubsan iyi kun, vah, na yomon boshing vor?

Vor ruxsorima xunoba chekan mujgonim,
Qil qalam kibiki, nashq etmaya naqqoshing vor.

Shavqi na'lim o'da solur nechakim qarshimda,
Otashin tal'at ilan zulfu ko'zing-qoshing vor.

La'l koni kibi gar ko'ksimi chok aylayalar
Anda xunoba ilan rangli cho'q toshing vor.

Rohi ishq ichra, Fuzuliy, dema tanho yururam —
Ki, ey xabarsiz, g'am-u mehnat kibi yo'ldoshing vor.

* * *

Bo‘ldi ko‘yingda davo dardi dili bemorimiz,
San og‘osan, biz quluz, ko‘yingdadur temorimiz.

Zohido, ko‘r siyna chokin shu’lasin, bizdan saqin,
Bir o‘chog‘iz bizki, so‘zondur dar-u devorimiz.

No‘la gar o‘lduysa foni Ko‘hkan, man boqiyam,
Ishqa bizdandur baqo, yo‘qdur yo‘q o‘lmoq vorimiz.

Gulshani g‘am naxliyiz parvarda obi diydadan,
Dog‘lar barq, ohi otashborimizdur borimiz.

Ahli turkin quliyuz, uldur biza jondan aziz,
Yusuf esa xudfurush, oning-la yo‘q bozorimiz.

Ashkimiz girdobi oliy, umrimiz bunyodi past,
Ko‘r na olchoq dirlig ila chizkinur pargorimiz.

Ey Fuzuliy, javri yor-u ta’nayi ag‘yordan
Vor yuz ming g‘am, bu ham bir g‘amki,
yo‘q g‘amxorimiz.

* * *

Xam qad ila og‘laram ul turrayi tarrorsiz,
Garchi derlar changdan chixmaz tarannum torsiz.

Siynayi chokimdan o‘ksuk etma tiri g‘amzangi,
Ey guli ra’no, bilursankim, gul o‘lmaz xorsiz.

Soxlamazdim novaking — ko‘zda balosin chekmasam,
Baslamazdim suv verub ul naxli, o‘lsa borsiz.

Yo‘l ozarsan zulmati hayratda, ey dil, voqif o‘l,
Zinhor ul ko‘ya vorma ohi otashborsiz.

Giryayi zor ila xushholamki, bahri ishqda
Ashksiz ko‘z bir sadafdur lo‘’lo‘’i shahvorsiz.

Jona ozori xadanging xush kelur, ey qoshi yoy,
Bir siforish qilki, bizdin o‘tmasin ozorsiz.

Zuhddan kechmaz, Fuzuliy, aylamaz tarki riyo,
Pand cho‘x verdim — eshitmaz, orsizdur, orsiz.

* * *

Tariqi faqr tutsam, tab’ tobe’, nafs rom o‘lmaz,
G‘ino qilsam talab, asbobi jam’iyat tamom o‘lmaz.

Dahoningdan asar ko‘rman, miyoningdan nishon, vahkim,
Mani nokoma umrimdan muyassar hech kom o‘lmaz.

Muqimi ko‘yi dard aylar mani ohi jigarso‘zim,
Bu ohangi malolafzoya bundan yek maqom o‘lmaz.

Muridi soqiyamkim, lutfi ahli zavqa doimdur,
Na hosil ahli zuhding shafqatindankim, mudom o‘lmaz.

Dedim: ushshoqa javr etma; dedi ul xo‘blar shohi:
Siyosat o‘lmayincha ishq mulkinda nizom o‘lmaz.

Labingdan qatra-qatra qon ichar ko‘nglim karohatsiz,
Shakardan o‘lijoq may qatrasi go‘yo harom o‘lmaz.

Fuzuliyni malomat aylayan bedard bilmazmi —
Ki, bozori junun rasvolarinda nang-u nom o‘lmaz.

* * *

Olam o‘ldi shod sandan, man asiri g‘am hanuz,
Olam etdi tarki g‘am, manda g‘ami olam hanuz.

Jon bag‘ishlardi labing izhori guftor aylayub,
Urmadan Iso labi jonbaxshlikdan dam hanuz.

Sajdagoh etmishdi ishq ahli qoshing mehrobini,
Qilmadan xayli maloik sajdayi Odam hanuz.

Jona darding, jisma paykoning ravon etmishdi hukm,
Jism ila jon irtiboti o‘lmadan mahkam hanuz.

Ashk sarf aylar falakdan kom hosil qilmag‘a,
Bu guhar qadrini bilmaz diydayi purnam hanuz.

Pardayi chashmim maqom etmishdi bir tarsobacha,
O‘lmadan mahdi Masiho domani Maryam hanuz.

Ey Fuzuliy, ayladi har darda darmon ul tabib,
Bir manim zaxmimdur anjaq bo‘lmayan marham hanuz.

* * *

G‘amza paykonin ko‘zing man mubtalodan saxlamaz,
Sarf edar ahli nazar naqdin, gadodan saxlamaz.

Dil nadur yonimda, chun qilmaz mani g‘amdan xalos,
Chekman ul ta’viz borinkim, balodan saxlamaz.

Jona jismim ul xadangi g‘amzadan o‘lmaz panoh,
Hech javshan kimsani tiyri qazodan saxlamaz.

Ishqdan bir dam tani so‘zoni dur etmaz falak,
Vah, necha fonusdur, sham’i havodan saxlamaz.

Olami shaydo qilur, gar o‘lsa ko‘zdan ham nihon,
Bir parivashkim, sari zulfin sabodan saxlamaz.

Aylaram bexud fig‘on, ko‘rdikcha ko‘ying itlarin,
Oshno rozi nihonin oshnodan saxlamaz.

Besabab sonmang Fuzuliyning malomat chekdigin,
Bexabardur, mashrabin ahli riyodan saxlamaz.

* * *

Rozi ishqing saxlaram eldan nihon, ey sarvinoz,
Ketsa boshim sham'tak, mumkin dagil ifshoyi roz.

Xo'blar mehrobi abro'sini mayl etmaz faqih,
O'lsa kofirdur, musulmonlar, anga qilmang namoz.

Kimsa ul badxo'ya izhor eda bilmaz dardimi,
Ey surudi nola, Tangri-chun san o'lg'il chorasoz.

Qolabim ko'rmish tihi, do'kmak dilar bir toza ruh,
Barqi ohimkim, kelan paykoninga vermish gudoz.

Xo'bsuratlardan, ey nosih, mani man' etmakim,
Partavi anvori xurshidi haqiqatdur majoz.

Man xud o'ldim, ey turobimdan o'lan sog'ar, mudom
Rindlar bazmin kezub, bir-bir yetur bandan niyoz.

Ey Fuzuliy, qolmisham hayratda, bilmam naylayam,
Davr — zolim, baxt — nofarjom, talab — cho'x, umr — oz.

* * *

Fig'onkim, bag'riming ul lolarux qon o'ldig'in bilmaz,
Jigar pargolasinda dog' pinhon o'ldig'in bilmaz.

Habibim ko'nglimi jam' aylamaz ruxsori davrinda,
Magar zulfi kibi holim parishon o'ldig'in bilmaz.

Qilur taqsir edub bir lutf har dam ko'nglim olmoqda,
Bafo rasmin sonur dushvor, oson o'ldig'in bilmaz.

Go‘zallar davlati vasli ilan mag‘rur o‘lan oshiq,
Nishoti vaslda anduhi hijron o‘ldig‘in bilmaz.

Dili sadporadan bedod kesmaz g‘amzayi masting,
Na g‘ofil podshohdur, mulk vayron o‘ldig‘in bilmaz.

Sonur zohid o‘zin xoli xayolingdan, g‘alatdur bu,
Bu hayron o‘ldig‘indandurki, hayron o‘ldig‘in bilmaz.

Fuzuliy, xastaya dushman so‘zi-la do‘st javr aylar,
Zihi soda muoriz qavli bo‘hton o‘ldig‘in bilmaz.

* * *

Ko‘ngilda ming g‘amim vordurki,
pinhon aylamak o‘lmaz,
Bu ham bir g‘amki, el ta’nindan afg‘on aylamak o‘lmaz.

Na mushkul dard o‘lursa, bo‘linur olamda darmoni,
Na mushkul dard emish ishqingki,
darmon aylamak o‘lmaz.

Fano mulkina cho‘x azm etma, ey dil, chekma zahmatkim,
Bu tadbir ila daf’i dardi hijron aylamak o‘lmaz.

Saqin ko‘nglim, yiqarsan panddan, dam urma, ey nosih,
Havoyi nafs ila bir mulki vayron aylamak o‘lmaz.

Dahoning uzra la’ling istamish dil, daf’i mushkuldur,
Ko‘rinmaz hech jirmi yo‘q yera qon aylamak o‘lmaz.

Duolar aylaram, mandan yana bir dam guzor etmaz,
Na chora, sehr ila sarvi xiromon aylamak o‘lmaz.

Fuzuliy, olami qayd ichrasan, dam urma ishqingdan,
Kamoli jahl ila da’voyi irfon aylamak o‘lmaz.

* * *

Sakradur jilvaya ul sarv samandin inamiz —
Kim, ani ko'rsa fig'on etmaya kandin inamiz.

Garchi shamshod latofatda chekibdur ko'ka bosh,
Noz bahsinda aning sarvi balandin inamiz.

Ayla devonalig' dushdi ko'ngulkim, dildor
Solsa gar bo'ynina xam zulfi kamandin inamiz.

Qocha bilmasz dili devona sochin qaydindan,
Netsin, ul vahshi ayog'tindagi bandin inamiz.

Edamaz man' Fuzuliyni qadahdan ziyod,
Hech kim ko'yi xarobot lavandin inamiz.

* * *

Tashnayi jomi visoling obi hayvon istamaz,
Moyili mo'ri xating mulki Sulaymon istamaz.

Zulmati zulfing giriftori dam urmaz nurdan,
Tolibi sham'i ruxing xurshidi raxshon istamaz.

Aylamaz mayli bihisht aftodai xoki daring,
Sokini kunji g'aming sayri guliston istamaz.

Javrdan oh etma, ey oshiqki, ayni lutfdur,
Do'st, asbobi kamoli husna nuqson istamaz.

Ishqdan vahm etmasin oshiq,
yiqar ko'nglim deyub,
Hech sultonam deyan mulkini vayron istamaz.

Oshiq esang rindu rasvoliqdan ikroh etmakim,
Ishq sirrin iqtizoyi davr pinhon istamaz.

Ey Fuzuliy, muttasil davron muxolifdur sanga,
G‘olibo, arbobi iste’dodi davron istamaz.

* * *

Xalqa og‘zing sirrini har dam qilur izhor so‘z,
Bu na sirdurki, o‘lur har lahza yo‘qdan vor so‘z.

Orturan so‘z qadrini sidq ila qadrin orttirur —
Kim, na miqdor o‘lsa, ahlin aylar ul miqdor so‘z.

Ver so‘za ihyoki, tutduqcha sani xobi ajal,
Eda har soat sani ul uyxudan bedor so‘z.

Bir nigori anbarinxatdur ko‘ngillar olmag‘a,
Go‘starar har dam niqobi g‘aybdan ruxsor so‘z.

Xozini ganjinayi asrordur — har dam chekar
Rishtayi izhora ming-ming gavhari asror so‘z.

O‘lmayan g‘avvosi bahri ma’rifat orif dagil —
Kim, sadaf tarkibi tandur, lo‘’lo‘’yi shahvor so‘z.

Gar cho‘x istarsan, Fuzuliy, izzating, oz et so‘zi —
Kim, cho‘x o‘lmoqdan qilubdur cho‘x azizi xor so‘z.

* * *

Manga bodi sabo ul sarvi gulruxdan xabar vermaz,
Ochilmaz g‘unchayi baxtim, umidim naxli bar vermaz.

Do‘kub ko‘z yoshini, sansiz halokim istaram, ammo,
Ajal paykina seli ashk girdobi guzar vermaz.

Ko‘zimda maskan et — xori mujamdan e’tiroz etma,
Guli xandona so‘rdim, xora yor o‘lmoq zarar vermaz.

Agar jon olmoq istarsan, tanimdan o'qingi kesma —
Ki, pajmurda nihola vermayincha su(v) samar vermaz.

Qiyos et sham'dan, vahm ayla charxing inqilobindan —
Kim, ul bosh olmog'a qasd etmayincha toji zar vermaz.

Balo zimninda rohat o'ldig'in izhor yetar xalqa,
Falak behuda xori xushkdan gul bargi tar vermaz.

Fuzuliy, dahrdan kom olmoq o'lmaz o'lmadan giryon,
Sadaf su(v) olmayincha abri naysondan guhar vermaz.

* * *

Manim ashkim mukaddar xotirimdan daf'i g'am qilmaz,
Bu ravshandurki, nam oyinadan zangor kam qilmaz.

Xami abro'yi mushkining ko'rarsa zohidi kajbin,
Daxi qomat sujudi go'shayi mehroba xam qilmaz,

Sanga, ey sho'xi sangindil,
deman but, nechakim, but ham
Agarchi sangdildur, bo'yla bedodu sitam qilmaz.

Jafo-vu javr ila qon o'ldi bag'rim, yo Rab, ul badxo'
Nechun tark aylamaz bedodu javrin, bir karam qilmaz?

Murodim giryadan kasbi g'ubori rahguzorimdur,
Ko'zim yoshi damodam chehrami behuda nam qilmaz.

Xating davrinda ashki ol ila dard-u g'amim sharhin,
Dam o'lmazkim, ruxi zard uzra mujgonim raqam qilmaz.

Fuzuliy benavo to ravzayi ko'yingda sokindur,
Tamannoyi bihishtu mayli gulzori Eram qilmaz.

* * *

Ko‘hkandan ko‘rinur ko‘hda osor hanuz,
Ul na bengzar manga — oning asari vor hanuz.

Chekdi Majnun oyog‘in bodiyadan, lek verar
Qonli gullar oyog‘indan chekilan xor hanuz.

Vodiyi ishqda savdo ila sargashta edim,
Kelmadan gardisha bu gunbadi davvor hanuz.

Nuqtayi xolina bog‘lanmish edi jon-u ko‘ngil,
Kezmadan doirayi davrda pargor hanuz.

Moha chekdim shabi hijron alami sho‘‘layi oh,
Ohkim, o‘lmadi ul moh xabardor hanuz.

Nolayi zorim ila xalqa harom o‘ldi yuqu,
Qora baxtim yuqudan o‘lmadi bedor hanuz.

Marhami vasli ila bo‘ldi qamu darda davo
Bu Fuzuliy alami hajr ila bemor hanuz.

* * *

Ey ko‘ngil, ul xanjari mujgona aylarsan havas,
Qasdi jon etding, baqoyi umrdan ummidi kas.

Chekma g‘urbat azmina, ey sorbon, mahmil, saqin —
Kim, bu yo‘lda bimi g‘urbatdandur afg‘oni jaras.

Holi zorimdan sani faryodim ogoh ayladi,
Shukrililloh, o‘ldi faryodim manga faryodras.

Bir-birina sonchilub har yon tanimda o‘qlaring,
Murg‘i ruhim qaydina o‘lmish murattab bir qafas.

Ta'nayi ahli malomatdan na nuqson oshiqa,
Barqi lome' daf'in aylarmi hujumi xor-u xas?

So'zi ishqing tanda nogah bo'lmasin nuqson deyub,
Jon chixancha istaram chixmaya tandan bir nafas.

Ey Fuzuliy, man qanoat mulkining sultoniyam,
Saltanat asbobi egnimda palosi faqr bas.

* * *

Dahr bir manzil, xaloyiq korvone — besh emas,
So'z g'am-u afsona, el afsonaxone — besh emas.

Tarku fikri dunyavu savdoyi uqbo aylakim,
Dunyav-u uqbo xayoliyu gumone — besh emas.

Ahli hashmat kisvatin zarbaft edar, bilmazkim, ul
Bog'i jam'iyat bahorina xazoni besh emas.

Gar tavonolig' so'zin so'ylar hulul etgach qazo,
Har kimi ko'rsang tavono, notavone — besh emas.

Aylayub mehnat zamoninda damodam iztirob,
Istama rohatki, rohat ham zamone — besh emas.

Umr naqdin sud savdosinda zoe' qilmakim,
Ulkim, oding sud qilmishsan, ziyone — besh emas.

E'tibor, ey dil Fuzuliydan keturkim, ul faqir,
Bedilu bechorayu bexonumone — besh emas.

* * *

Maskan, ey bulbul, sanga gah shoxi guldur, gah qafas,
Necha oshiqsanki, ohingdan tutashmaz xor-u xas.

Yor ko'yinda, musulmonlar, gar o'lsaydi yerim,
Kofiram gar ravzayi rizvona aylardim havas.

Ko'h faryodi sadosin verdi Farhoding demang,
Naqshi Shirindur, verur ovoz, o'lub faryodras.

Noqa Layli mahmilin chekmish biyobon sayrina,
Ayla Majnuni bu holatdan xabardor, ey jaras!

Bir nafas qolmish hayotimdan, habibim, subhtak,
No'la gar bir mehr go'starsang manga oxir nafas.

Xoli etdim dil havoyi ixtiloti xalqdan,
Bazmi g'amda nay kibi hamdam manga faryod bas.

Ey Fuzuliy, gar sanga ja'miyati dildur murod
Bog'la bir dildora ko'ngling, g'ayrdan payvand kas.

* * *

Ko'z yoshimdan so'zi pinhonim edar orif qiyos,
Bexabar ta'siri anjumdan dagil axtarshunos.

Qondururkim, dam-badam ko'zdan inub, o'rtar tanim,
Dashti g'am Majnuniyam, man qandanu qandan libos?

Xishtlartak bir-biri uzra jigar pargolasin,
Ko'z yig'ib solmish hubobi xun binosi-chun asos.

Ey sonon jo'lidamo' boshinda Majnuning, soqin,
Betakalluf ketmakim, Layli evidur ul palos.

Lahza-lahza xam qadim paykoning istar, yo qilur
Zarra-zarra mohi nav xurshiddan nur iqtibos.

Tig'i g'amzang o'yla burrondurki, jallodi ajal
To'ksa qon ta'jil uchun tig'ingdan aylar iltimos.

Ey Fuzuliy, zahri qahri-la do'ludur tosi charx,
Chekmaz oning qahrini har kim chekar bir do'lu tos.

* * *

Xoki rah etdi oshiqi miskini ul havas —
Kim, poybo'si yora qachon bo'la dastras.

Rozi daruni dishraya solmok ravo dagil,
Budur gunohikim, ochilur muttasil jaras.

Diydori do'stdur iki olam natijasi,
Yo'q andan o'zga oshiqa olamda multamas.

Siynam havoyi ishqing ila do'ldi nay kabi,
Dam urdug'imcha oh-u fig'ondur chixan nafas.

Har qayd o'lursa mah balodurki, bulbula
Gar shoxi guldan o'lsa, kudurat, verar qafas...

Ul g'amzadan, ko'ngil, agar istarsan iltifot,
Tig'i tajarrud ila joningdan aloqa kas.

O'lmaz vujudi oshiqa ishq ichra e'tibor,
Durmaz, Fuzuliy, otashi hijrona xor-u xas.

* * *

Ey xush ul mastki, bilmaz g'ami olam na emish,
Na chekar olam uchun g'am, na bilur g'am na emish.

Bir pari silsilayi zulfina dushdum nogah,
Shemdi bildim sababi xilqati odam na emish.

Voiz avsofi jahannam qilur, ey ahli vara',
Vor aning majlisina, ko'rki, jahannam na emish.

O‘qi ko‘ksimdan o‘tub, qolmish edi paykoni,
Oh, bildim sababi ohi damodam na emish.

Ey Fuzuliy, mazayi soqiyi sahbo bilding,
Tavba qil, to bilasan zarq-u riyo ham na emish.

* * *

Bu kun tig‘in chekib, chiqmishdur ul nomehribon sarxush,
Saqin, ey rahm edan joninakim, bilmaz amon sarxush.

Anga hushyor ekan dardi dil istarman, deyam, soqiy,
Payopay sunma jomi, qilma ul sarvi ravon sarxush.

Dagil taqvodan etsam boda tarkin, vahmin andandur —
Ki, izhor aylayim xalq ichra ishqin nogahon sarxush.

Magar qon ichmak ila asramish nargislaring, var na
Base may no‘sh edanlar ko‘rdim, o‘lmaz bo‘yla qon sarxush.

Mayi ishqing-la sarmast o‘ldug‘im eldan nihon qolmaz,
Maholi aqldurkim, saxlaya rozin nihon sarxush.

Ko‘ngil to o‘ldi bexud, oldi g‘amzang jonimi tandan
Verar yag‘moya naqdi ganjin olg‘ach posbon sarxush.

Fuzuliy, g‘ayr ila xilvat magar bazm etmish ul gulrux,
Raqibi kajravi ko‘rdim bu kun bori yomon sarxush.

* * *

Bilmaz edim — bilmak og‘zin sirrini dushvor emish,
Og‘zini derlardi yo‘q, dediklarincha vor emish.

Ojiz o‘lmish yiqmag‘a oh ila ko‘hi Ko‘hkan,
Naylasin miskin, aning ishqi ham ul miqdor emish.

Tosha chekmish xalq uchun Farhod Shirin suratin,
Arz qilmish xalqa mahbubin, ajab beor emish.

Ka'ba ehromina zohid, dedilar, bel bog'ladi,
Ayladim tahqiq — aning bog'landig'i zunnor emish.

Umrlardur aylaram ahvoli dunyo imtihon,
Naqdi umr-u hosili dunyo hamon bir yor emish.

Zavqi diydori-la dildoring yo'q etdim vorimi,
Davlati boqiyki, derlar, davlati diydor emish.

Dun Fuzuliy orazing ko'rgach, ravon topshirdi jon,
Lof edib derdiki, jonim vor, amonatdor emish.

* * *

Dilki, sarmanzili ul zulfi parishon o'lmish,
No'la jurmeki, osilmog'ina farmon o'lmish.

Shohsan mulki malohatda, sanga qullar cho'x,
Biri uldurki, vorib Misrda sulton o'lmish[1].

Rahm edub, oshiqinga hashr kuni yoqmayalar —
Ki, bu dunyoda asiri g'ami hijron o'lmish.

Dedilar g'am ko'turur boda, ko'p ichdim, sansiz
G'ami hijrona mufid o'lmadi ul, qon o'lmish.

Bog'boni chamani dahra xayoli dahaning,
Sababi tarbiyati g'unchayi xandon o'lmish.

Odam avval sari ko'ying verub, olmish jannat,
Eshidub ta'ni malak, so'ngra pushaymon o'lmish.

[1] Bu erda Yusuf alayhissalomga ishora qilinmoqda. O'gay akalari tomonidan misrlik savdogarlarga arzimas pulga sotib yuborilgan Yusuf Misrda muqim bo'lib, Misr sultoni darajasiga erishadi.

Ey Fuzuliy, manim ahvolima bir voqif yo'q,
Bo'ylakim, olam aning husnina hayron o'lmish.

* * *

Hubobi ashki xunin jismimi eldan nihon etmish,
G'ami ishqing mani rasvoyi benomu nishon etmish.

Ko'turmish xokdan tug'yoni ashkim xor-u xoshoki,
Boshim uzra malomat qushlari-chun oshyon etmish.

Bukub mehnat yukindan qaddimi, chixmish tanimdan jon,
Tavofi ko'ying etmak qasdina tayyi makon etmish.

Saning-la da'viyi husn etdigi-chun mulki husn ichra
Falak ta'zir edub, Laylini rasvoyi jahon etmish.

Magar tarkibi Iso xoki ko'yi dargahingdandur —
Ki, durmish xokdan qadri-la azmi osmon etmish[1].

Kezan paykonlaringdur tanda, yo jon bog'ina ishqing,
Balo sarchashmasindan har taraf suvlar ravon etmish.

Fuzuliydan mizojin munharif[2] ko'rdim bu kun yoring
Magar fursat bo'lub, bir shamma holindan bayon etmish.

* * *

Toki toqi zarnigorin charx vayron aylamish,
Xishti zarrinin sabo farshi guliston aylamish.

Kotibi taqdir xatti sabz tahrir etmaka
Lavh gulzori xazon bargi zarafshon aylamish.

---

[1] Qur'onda ta'kidlanishicha, Iso alayhissalom tiriklayin osmonga ko'tarilgan va Qiyomat kuni arafasida yer yuzida yana paydo bo'ladi ("Maryam" surasi).

[2] **Munharif** — bu erda: qutulish, xoli bo'lish.

Qat' edub fasli xazon obi ravon sherozasin
Nusxayi gulzoring avroqin parishon aylamish.

Davr javrin ko'rki, nuzhatgohi ahli zavq ekan,
Jo'ybori gulshani zanjiri zindon aylamish.

Aylamish tadbiri tashvishi xazon torojina,
Lola rangin raxtini dog' ichra pinhon aylamish.

Ro'zgorin tiyra, baxtin qora, nutqin lol edub,
Motami gul bulbuli zog' ila yakson aylamish.

Ey Fuzuliy, dahr holin shoxi guldan qil qiyos —
Kim, verub avval tajammul, so'ngra uryon aylamish.

* * *

G'unchasin gul bulbuling qatlina paykon aylamish,
Bulbul ochilg'on guli yuzina qalqon aylamish.

Gul arusin sulh uchun bulbul nikoh etmish, magar
O'zini yoshil budog' ichinda pinhon aylamish.

G'uncha paykonini tez etmaklik echun shoxi gul
Jismini boshdan-oyog'a misli suhon aylamish.

Dahraro gar bir siniq devor ko'rsang, o'yla, bil,
Ul Sulaymon mulkidurkim, charx vayron aylamish.

Ey Fuzuliy, mehrina oldanma — charxing gardishi
Ko'ka eturmish, vale xok ila yakson aylamish.

* * *

Jismimi yondirma, rahm et yoshima, ey bag'ri tosh!
Ehtiyot et, yonmasin nogah quru o'dinda yosh.

Xush kechar nazzorayi husning-la umrim,
vor umid —
Kim, eda maqbuli dargohing mani husni maosh.

Tavfi ko'yingda oyog'dan-bosha ermish bir madad,
No'la gar qaddim bukub, har dam oyog'im o'lsa bosh.

Fitna yoyin qurmag'a otashmi o'lmish ehtiyoj —
Kim, ururson olama otash chotub payvasta qosh.

Ey hubobi ashk, noyob et tani uryonimi —
Kim, bu rasvo pardami chok etdi, sirrim qildi fosh.

Pora-pora ko'ngliming so'zi daruna tobi yo'q,
Ko'z yo'linda qatra-qatra qon o'lub chiqsaydi kosh.

Ey Fuzuliy, g'arqi xunob etdi ko'z mardumlarin,
Ko'rayim qullobi mujgona dizilsin qonli yosh.

* * *

Buti navrasim namoza shab-u ro'z rog'ib o'lmish,
Bu na dindur,
Olloh, Olloh, buta sajda vojib o'lmish.

Asari qabuli toat anga vermish o'yla holat —
Ki, qulubi ahli hola harakoti jozib o'lmish.

Farahim ko'rub, jafosin hasanota doxil aylar,
Na malakkim, ul parining amalina kotib o'lmish.

Na ajab gar o'lsa g'amdan tunimu kunim barobar,
Nazarimdan ul yuzi kun necha kunki, g'oyib o'lmish.

G'ami hajrdurkim, ortar asari-la ishq zavqi
G'alat aylamish Fuzuliyki, visola tolib o'lmish.

* * *

Zihi, javohiri ehsoni oma ma'dani xos,
Duri shafoat uchun bahri rahmata g'avvos.

Etib huzuringa me'roj vaqti qilmishlar,
Qamar husuli muassir, suhayl kasbi havos.

Falak ham ul kecha bo'lmish safoki so'fitak
Qaror tutmayub, o'lmish u bazmda raqqos.

Rahi mutobiatingdur tariqi favzu najot
Havoyi marhamatingdur umid xayr-u xalos.

Tafoxur ayla, Fuzuliykim, andan o'zga dagil,
Sanga zamonda naqshi sahifayi ixlos.

* * *

Xalqa xo'blardan visoli rohatafzodur g'araz,
Oshiqa anjaq tasarrufsiz tamoshodur g'araz.

Zohido, tark etma shohidlar visoli rohatin,
Gar ibodatdan hamin g'ilmon-u havrodur g'araz.

Huru kavsardanki, derlar, ravzayi rizvonda vor,
Soqiyi gulchehravu jomi musaffodur g'araz.

Zavqsiz lozim chiqar dunyodan ul dunyoparast —
Kim, anga dunyodan anjaq zavqi dunyodur g'araz.

Rohat o'lsaydi g'araz dunyoda —
faqr istardi xalq,
G'olibokim, xalqa bir behuda g'avg'odur g'araz.

Orif o'l, savdoyi ishq inkorin etma, ey hakim —
Kim, vujudi xalqdan anjaq bu savdodur g'araz.

Qil Fuzuliy, tarki ibromi takallumkim, yetar
Surati holing gar izhori tamannodur g'araz.

* * *

Qil, sabo, ko'nglim parishon o'ldig'in jonona arz,
Surati holin bu vayron mulking et sultona arz.

Darham o'lmish sunbuling, go'yoki qilmishdur anga
Mo'-bamo' holi dilim, dillar uzodub shona arz.

Tanda jonim bir pariningdur, amonat saxlaram,
Ul zamondankim, amonat qildilar insona arz.

Xalq kufr ahlina iymon arz edar, man dam-badam
Kufri zulfing aylaram ko'ksimdagi imona arz.

Surati bejon ila jannat to'lar butxonatak,
Qilsalar jannatda tasviring chekub, g'ilmona arz.

Mun'iming arzi tajammuldur ishi faqr ahlina,
No'la gar dil qilsa har dam dardi ishqing jona arz.

Ey Fuzuliy, bo'yla pinhon tutma ashki olingi,
Ayla har rang ilakim, vor, ul guli xandona arz.

* * *

Qilmog'il mahkam, ko'ngil, dunyoya oqdi irtibot,
San bir ovora musofirsan, bu bir vayron rabot.

Bu chamanda g'unchalar, gullar ko'ran orif bilur —
Kim, sabot ustinda qilmaz hech kabzu inbisot,

Ahli irfondur jahon kayfiyatin tahqiq edan —
Kim, nishotindan bo'lur yuz g'am, g'amindan yuz nishot.

Ishq davroni manga topshirdi Majnun navbatin,
Xoli o'lmaz naqshi arbobi vafodan bu bisot.

Har ko'ran mahro'ya sarf etma, Fuzuliy umringi,
Bevafolardan hazar qil, tut tariqi ehtiyot.

* * *

Durjdur la'li ravonbaxshing, duri shahvor lafz,
Durjdan durlar to'karsan aylasang izhor lafz.

O'yla og'zing tangdurkim, so'ylashar soat sanga,
Garchi nozikdur, verur albatta bir ozor lafz.

Etmak o'lmaz lafzi jonbaxshing-la og'zing sirrina,
Vahyidur go'yo bukim, mutlaq og'iz yo'q, vor lafz.

Nesha la'ling kech kelur guftora, go'yokim bilur,
Man kibi ul la'ldan ayrilmog'i dushvor lafz.

G'uncha la'linga latofatdan dam urmish, bilmazam
Naylar izhor aylagach, ul la'li gavharvor lafz.

Ey Fuzuliy, istaram dildor holim so'rmaya,
Rashkdankim, bo'lmasun vasli labi dildor lafz.

* * *

Oftobi tal'ating tutduqcha avji irtifo',
Qatli ahli ishqa tig'i g'amzadur andan shuo'.

Dasht tutmoq odatin qo'ymishdi Majnun ishqda,
Shuhrayi shahr o'lmog'in rasmin man etdim ixtiro'.

Zarq daryosinda bir xoshokdurkim, chirkanur
So'fiyi shayyodkim, davron tutub, aylar samo'.

Kechdigim dunyo-vu uqbodan saning-chun o'ldi fosh,
To'g'ri derlar: "Kulli sirrin jovaz al-isnayna sho'"[1].

Ul buti sarkash kelur, solmish jamolindan niqob,
Ey salomat al-firoq, ey aql-u imon, alvido'.

Jon-u dil bir umrdur, tig'ing-chun aylarlar jadal,
Kirmadan tig'ing saning o'rtoya qat' o'lmaz nizo'.

Ey Fuzuliy, oxirat mulkina lozimdur safar,
Bo'yla forig' kezma, taqvodan muhayyo qil mato'.

* * *

Yor vaslin istayan kesmak kerak jondan tama',
Har kishikim vasli yor istar, kesing ondan tama'.

Orzuyi vasli jonon jona ofatdur, ko'ngil,
Yo taalluq jondan uz, yo vasli jonondan tama'.

Chun manga bir zarra yo'q tobi tamoshoyi jamol,
Man kimam, vasl etmak ul xurshidi raxshondan tama'.

Oshiq uldurkim, tamannoyi baloyi hajr eda,
Yo'qsa cho'qdur mehr edan ul mohi tobondan tama'.

Rishtayi tuli amal domi balodur, naylayim,
Uzmak o'lmaz ul sari zulfi parishondan tama'.

Orazin ko'rmak hayotim toza aylar, vah, na ayb,
Gar gado vajhi maoshin qilsa sultondan tama'.

Muttasil hirmon qilur hosil tama'dan ahli hirs,
Turfakim, ortar anga keldikcha hirmondan tama'.

[1] *Ma'nosi:* har sir ikkinchi kimsadan o'tsa, yoyilib ketadi.

Istar o'lsang hasratu hirmona hardam dushmamak,
Kes, Fuzuliy, dahrdan ummidu davrondan tama'.

* * *

Dil uzodur bahs ila ul orazi xandona sham'
O'd chiqar og'zindan, etmazmi hazarkim yona sham'.

No'la g'ayrat otashi jonim eritsa mumtak,
Bu na so'zdurkim, demishlar orazi jonona sham'?

Orazi jonon ila bahsi kamoli husn edar,
Dil uchindandurki, har soat dushar nuqsona sham'.

Gah oyog'i bog'li, gah bo'yni nadandur, bilmazam,
Bir pari ishqindan o'lmishdur magar devona sham'.

No'la jonim qomating istarsa, ko'nglim orazing,
Rasmdur olamda: bulbul gul sevar, parvona sham'.

Qil shabistoni munavvarkim, nisoring qilmog'a
Rishtadan durlar chekub, jam' aylamish domona sham'.

Ey Fuzuliy, shavqdan yoqding taning ro'zi visol,
Netding, ey g'ofil, kerakmazmi shabi hijrona sham'?

* * *

Kel, ey rohat sonon asbob jam'in, qilma nodonlig',
Tariqi faqr tutkim, faqr emish olamda sultonlig'.

Murod ar saltanatdan komi dildur, nafsa tobe'san,
Na hosil saltanat odi-la qilmoq bandafarmonlig'.

Parishonlikdan, ey ahli jahon, siz jam' eding xotir —
Ki, man jam' ayladim har qanda vordir bir parishonlig'.

Na tole'dur bukim, olamda og'oz etmadim bir ish —
Kim, ul ishdan saranjom etmadim, hosil pushaymonlig'.

Manga zulmi sarih ul kofir aylar, kimsa man' etmaz,
Fuzuliy, kufr o'lurmi gar desam yo'qdur musulmonlig'?

* * *

Soqiyo, may sunki, domi g'amdurur hushyorlig',
Mastliqdurkim, qilar g'am ahlina g'amxorlig'.

Vor fikrin, yo'q g'amin chekmak nadur, bir jom ila
Bexabar qilkim, manga bir o'la yo'qlig'-vorlig'.

Jon mato'yining bahosidur nakim, davron verur,
Turfa bukim, sonuram shafqatdur, ul g'addorlig'.

Mandan oxir chun qilur bezorlig' asbobi dahr,
Dahr asbobindan avval man qilam bezorlig'.

Ta'nayi ag'yor chekmakdur ishim bir yor uchun —
Kim, o'lub ag'yora yor, aylar manga ag'yorlig'.

Chekma zahmat, chek aling tadbiri dardimdan tabib —
Kim, dagil san bildiging man chekdigim bemorlig'.

Ey Fuzuliy, aylaram qat'i taalluq qomudan
Bu tariq ichra manga tavfiq edarsa yorlig'.

* * *

Aysh uchun bir turfa manzildur bahor ayyomi bog',
Anda tutsun g'unchavash har kimki, aysh istar o'tog'.

G'unchalar ochildi, sayri bog' eding, ey ahli dil —
Kim, ko'rub gullar ko'ngillar ochilan chog'dur bu chog'.

Sandan, ey bulbul, fuzundur manda mehnat fasli gul,
Sansanu ming toza gul, holo man-u ming toza dog‘.

Bog‘a sarvim keldigin bilmish sahardin shoxi gul,
Ravshan etmish rahguzori uzra har yon ming chirog‘.

Cheksalar zanjir ila gulzora ketmankim, manga
Sunbuli zulfing firoqindin mushavvashdur dimog‘.

Mavsumi guldur, vale ketman chaman sayrinakim,
Ravzayi ko‘ying manga ul sayrdan vermish farog‘.

Mahram o‘lmaz rindlar bazmina may no‘sh etmayan,
Ey Fuzuliy, chek ayoq ul bazmdan, yo chek ayog‘.

* * *

Ey xadangi g‘aminga siynayi ahbob hadaf,
Muntazir xanjari mujgoninga jonlar saf-saf.

Xoki dargohinga har subh surar kun yuzini,
G‘olibo, andan anga hosil o‘lubdur bu sharaf.

Hoshalilohki, bu devonayi shavqi xatinga
Sababi qayd o‘la zanjiri suturi Mushaf.

Soldi daryoya sabo xanjari g‘amzang vahmin —
Ki, chiqormoya daxi gavhari nosufta sadaf.

Ey ko‘ngil, olama aldanma, sanga rang verur,
Xokdurkim, ani gah la’l qilur, goh xazaf.

Bazmi Jamshid fano bo‘lmoq ila bildimkim,
Davr javrindan emish navhai nay, nolayi daf.

Ey Fuzuliy, talabi rutbayi irfon ayla,
Jahl ila hosili avqoti sharif etma talaf.

* * *

Mehnati ishq, ey dil, osondur deyub cho‘q urma lof,
Ishq bir yukdurki, xam bo‘lmish aning ostinda Qof.

O‘lma xoli durdkashlar suhbatindan, ey ko‘ngil,
Gar dilarsang, edasan oyinayi idroki sof.

Subhidam zulfing dog‘it, yo shom arzi oraz et,
Qo‘yma subh-u shom arosinda tariqi ixtilof.

Rashki ruxsoring dili xurshida solmish iztirob,
G‘ayrati qadding mijozi sham’a vermish inhirof.

Xoki ko‘ying Ka’baya nisbat qilan bilmazmikim,
Bunda hardam, anda bir navbat o‘lur vojib tavof.

Vahmim andandurki, mumkin o‘lmaya g‘amdan najot,
Farrij-il lohumma hammi, najjini mimmo naxof[1].

Ey Fuzuliy, zohid ar da’voyi aql aylar, na sud,
Nafyi zavqi ishqdur jahlina ayni e’tirof.

* * *

O‘lur ruxsoringa kun, la’linga gulbargi tar oshiq,
Sanga o‘ksuk dagil ko‘kdan yog‘ar, yerdan bitar oshiq.

Manga maqsud tarki ishq edi, vahkim, mayi husning
O‘lub kun-kundan afzun, qildi kun-kundan batar oshiq.

Tamoshoyi jamolingdan nazar ahlini man’ etma,
Na sud, ul xo‘b yuzdankim, anga qilmaz nazar oshiq.

Chamanda poybo‘singdan o‘lubdur sabzalar xurram,
Hamon bir sabzacha o‘lmog‘a olamda netar oshiq.

[1] *Ma’nosi:* Ollohim, meni g‘amdan xalos et, qo‘rquvdan najot ber.

Qilursan ming jigar qon, har yonga boqdiqcha, ey zolim,
Na boxmoqdur bu, hardam qandan olsin bir jigar oshiq?

Kirirsan ahli ishqi, tutolim kimsa aling tutmaz,
Na ishdur bu — kerakmazmi sanga, ey siymbar, oshiq?

Na parvona duyar bir shu'laya, na sham' bir oha,
Fuzuliy, sonmakim, bengzar sanga olamda har oshiq.

* * *

Tobi xurshid mahi ro'yinga vermish ravnaq,
Toki, zebo xat uchun o'la bu tazhibi varaq.

Aksi qadding-la ko'ran doirayi oyinayi
Der mahi badrdur angushti nubuvvatdan shaq.

Sanga gulshanda nisor etmak uchun har nargis
Keturubdur bosha oltun do'lu bir siym tabaq.

Har sanam Mushafi husni Haqa bir oyatdur,
Maktabi ishqda har dil anga bir tifli sabaq.

Oshiq o'lmoq sanga basdur biza burhonu junun,
Husna aql ahli muqayyad o'la bilmaz mutlaq.

Rasmdur oshiqa kelmak qoshi yolardan oh,
Ishq paydo o'lali bo'yla qurulmish bu nasaq.

Shohdur husn bisotinda bu kun ul gulrux,
Ey Fuzuliy, mani ovora surulmish baydaq.

* * *

O'lmaz o'ldi ko'rub ahvolimi el xo'blara oshiq,
Ishq nahyinda bu rasvolig'i ko'r shar'a muvofiq.

Kelur o'lsang qiluram farshi rahing pardayi chashm,
Daxi nam vor, azizim, ko'za qarshi sanga loyiq.

Kulub ochilmoq umulmaz dahaningdan, magar uldur
Juz'kim loyatajazzo[1] der anga ahli daqoyiq.

Bag'riming poralarin ko'zlarim osmish mujalardan,
Mardumi go'shanishin qandanu qandan bu aloyiq.

Kechalar sham' yonar, ashk to'kar subh galincha,
Jon verur subh kelur damda, zihi oshiqi sodiq!

Sabqat etmishdi jigar qoni, ko'zim yoshina bir dam,
Ishq hukm etdi, yana jori o'la odati sobiq.

Ey Fuzuliy, o'zingi go'shanishin et xumi maytak,
O'la nogah o'lasan koshifi asrori haqoyiq.

* * *

Ey firoqi labi jonon, jigarim xun etding,
Chehrayi zardimi xunob ila gulgun etding.

Jigarim qonini ko'z yoshina to'kding, ey dil,
Vora-vora ani Qulzum, buni Jayxun etding.

Necha husn ila sani Layliya nisbat qilayim,
Bilmayub qadrimi, tarki mani Majnun etding.

So'yladingkim, tutaram shod ko'ngillarda maqom,
Shod ekan, bu so'z ila ko'nglimi mahzun etding.

Ahd qildingki, jafo kesmayasan oshiqdan,
Oshiqi va'dayi ehson ila mamnun etding.

[1] *Ma'nosi:* Hissalardan ajralmagan bo'lak.

Jur'a-jur'a may ichub, zebi jamol orttirding,
Zarra-zarra ko'ziming nurini afzun etding.

Ey Fuzuliy, oqidub seli sirishk og'dayali,
Ishq ahlina fig'on etmagi qonun etding.

* * *

Qildi zulfingtak parishon holimi xoling saning,
Bir kun, ey bedard, so'rmazsan nadur holing saning.

Ketdi boshingdan, ko'ngil, ul sarv qadding soyasi,
Og'lakim, idbora tabdil o'ldi iqboling saning.

Ziynat echun jism devorinda etmazdim yerin,
Chekmasaydi ishq jon lavhinda timsoling saning.

Tez chekmazsan jafo tig'in meni o'ldirmaka,
O'ldirar oxir mani bir kun bu ehmoling saning.

G'arqi xunobi jigar qilmish ko'zim mardumlarin
Orzuyi xoli mushkinu ruxi oling saning.

Domgohi ishqdan tut bar kanor, ey murg'i dil,
Sinmadan sangi malomatdan par-u boling saning.

Soyavash cho'xdan, Fuzuliy, xoki ko'ying yaslanur,
Budur ummidimki, bir kun o'la pomoling saning.

* * *

Chashmimi ashk ila ganji duri maknun etding,
Mardumi chashmimi ehson ila Qorun etding.

Mayi gulguni, deding, aqla ziyondur, zohid,
Bumidur aqlki, tarki mayi gulgun etding?

Jonim olding may uchun, soqiy, ichirding manga qon
Dod alingdanki, mani ol ila mag'bun etding.

Xattingi ofati jon o'ldug'ini bildirding,
Lutf qildingki, mani voqifi mazmun etding.

Dil tutar mori sari zulfingi vahm aylamayub,
Bilmazamkim, anga ta'lim na afsun etding.

Tonimaz o'ldi mani ta'na edan ahli riyo,
Shukrkim, holimi, ey ishq, digargun etding.

Ey Fuzuliy, na murod o'ldi muyassar, bilman,
Bunchakim hasrati la'li-la jigarxun etding.

* * *

Ey mah, manim-la do'stlarim dushman aylading,
Dushman ham aylamaz bu ishikim, san aylading.

Paykonlaring-la do'ldi tanim — ofarin sanga,
Bedod chekmaya tanimni ohan aylading.

Tahsin sangaki, ko'nglim evin tiyra qo'ymading,
Har zaxmi novaking anga bir ravzan aylading.

O'lsun ziyoda rif'ating, ey ohi otashin,
Mehnatsaromizi bu kecha ravshan aylading.

O'ksulmasin tarovating, ey ashki lolagun,
Gul-gul domub maqomimizi gulshan aylading.

Jon chiqsa, manzil etmaz, ev tut hubobdan,
Ey ko'z yoshiki, qasdi binoyi tan aylading.

Mumkin dagil, Fuzuliy, jahonda iqomating,
Behuda san bu marhalada maskan aylading.

* * *

Sham'i ro'ying oftobi olamorodur saning,
Nuri Haq xurshidi ruxsoringda paydodur saning.

Sansan ul javharki, durji mumkinot ichra bu kun
Mumkin o'lon aybdan zoting mubarrodur saning.

Jon verur la'ling tamannosinda ming obi hayot,
Fayzinga labtashna yuz Xizru Masihodur saning.

Sarv-u gul nazzorasin naylar sanga hayron o'lon —
Kim, qading sarv-u ruxing gulbargi ra'nodur saning.

Rozi ishqing xalqdan qilmoq nihon mumkin dagil,
Oshiqing ul vajhdan olamda rasvodur saning.

Jumla ofoq ahlidan chekmish taalluq domanin,
To Fuzuliy xastaya vasling tamannodur saning.

* * *

O'yla ra'nodur, gulim, sarvi xiromoning saning —
Kim, ko'ran har ko'z o'lur, albatta,
hayroning saning.

Kokilingtak boshinga chirmanmak istar xotirim,
Ey man-u yuz man kibi sargashta qurboning saning.

Orazing davrinda jam'iyatdan o'lsin noumid,
O'lmayan oshuftayi zulfi parishoning saning.

Chun ajabdur la'la go'yolig', na mo''jizdur, bukim,
Aylar izhori suxan la'li durafshoning saning.

Charx yoyindan otildi jonima tiri ajal,
Lek andan tezrak tebrandi mujgoning saning.

Dog'i hijroning o'din bengzatmak o'lmaz do'zaxa
O'lmasun kofir asiri dog'i hijroning saning.

Ey Fuzuliy, o'ylakim, bemori dardi ishqsan,
Yo'qdurur o'lmakdan o'zga hech darmoning saning.

* * *

Sabo, lutf etding, ahli darda darmondan xabar verding,
Tani majruha jondan, jona jonondan xabar verding.

Xazoni g'amda ko'rding iztirobin bulbuli zoring,
Bahor ayyomitak gulbargi xandondan xabar verding.

So'zingni vahyi nozil gar der esam, hech kufr o'lmaz,
Jahoni tutmish ekan kufr, iymondan xabar verding.

Dedilar, yora ushshoqing kelur jam' etmaka ko'nglin,
Magarkim yora ushshoqi parishondan xabar verding.

Sulaymon masnadindan devi gumroh rag'bating kesding
Dengizda xotami hukmi Sulaymondan xabar verding.

Fuzuliy, ro'zgorin tiyra ko'rding shomi hijrondan,
Nasimi subhtak xurshidi raxshondan xabar verding.

* * *

Dog'i hijron ila yonmoqda jigar qon o'lsa yak,
Mulki dil g'am manzili o'lgancha vayron o'lsa yak.

Yori ag'yor ila ko'rmak oshiqa dushvor erur,
Bo'yla ko'rmakdan asiri dardi hijron o'lsa yak.

Siynama paykoningi go'ndar ko'ngil daf'inakim,
Siynada so'zln ko'ngil o'luncha paykon o'lsa yax.

Sirrimi rasvolig'im fosh etmadan odamlara
Zor jismim ashk girdobinda pinhon o'lsa yak.

Dog'idirsa no'la iqdi zulfingi bodi sabo,
Fitna ahli o'loning jam'i parishon o'lsa yak.

Dun Fuzuliy sahv edib kechmish may-u mahbubdan,
Tavba edib, bu yomon ishdan pushaymon o'lsa yak.

* * *

Baqo mulkin dilarsan, foni et voringni dunyotak,
Etak chek ko'rdigingdan oftobi olamorotak.

Taalluq zulmatin tajrid xurshidina qil matla',
Agar olamda bir kun ko'rmak istarsan Masihotak.

Ko'ngil har surati Shirina verma, ich mayi ma'ni,
Hazar qil, tosha cholma teshani Farhodi shaydotak.

Rafiqing o'lsa dilsiz jonivar ham, saxla roz anda,
Saqin, sirring dushurma dillara Majnuni rasvotak.

Yetar tovustak ujb ila qil oroyishi surat,
Bujudingdan kechib, olamda bir od ayla Anqotak.

Guhartak qilma tag'yiri tabiat dilsalar bag'ring,
Qaror et, har havodan o'lma sho'rangiz daryotak.

Fuzuliy, koinot asbobining qildim tamoshosin.
Nadomatsiz tana'um yo'q, tasarrufsiz tamoshotak.

* * *

Dahanin dardima darmon, dedilar jononing,
Bildilar dardimi, yo'qdur dedilar, darmoning.

O‘lsa mahbublaring ishqi jahannam sababi,
Huru g‘ilmon-u qolur kandusina rizvoning.

Kechdi mayxonadan el masti mayi ishqing o‘lub,
Na malaksanki, xarob etding evin shaytoning?

Urmazam sihhat echun marham o‘qing yorasina,
Istaram chiqmaya zavqi alami paykoning.

Na bilur o‘qimayan Mushafi husning sharhin
Yera ko‘kdan na echun indigini Qur’oning.

Yerdan, ey dil, ko‘ka qovushdi sirishkim malaki,
Anda ham qo‘ymayajoqdur ulari afg‘oning.

Ey Fuzuliy, o‘lubam g‘arqayi girdobi junun,
Ko‘r, na qahrin chekaram do‘na-do‘na davroning.

* * *

Ey ko‘ngil, cho‘x sayr qilma gunbadi davvortak,
Sokin o‘lmoq sayrdan yig nuqtayi pargortak.

Un verur jon rishtasi xam qomatimdan cheksam oh,
Yel degub, chang ustida ovoza kelmish tortak.

Siynami nay o‘qlaring dildi dam urdiqcha ko‘ngil,
Un verur har bir delukdan nola musiqortak.

Orazing uzra xami zulfing oqub dun to sahar
Do‘lanuram har taraf o‘dlara dushmish mortak.

Jismi zorim tig‘i bedodingdan o‘ldi chok-chok,
Tanda suvdan raxnalar paydo qila devortak.

Bilmayub behbudimi javringdan etdim ijtinob,
Talx sharbatlardan ikroh aylayan bemortak.

Xotiring jam' aylading ahli vafo ko'nglin buzub,
Bir imorat yopmag'a ming ev yiqan me'mortak.

Bebaqodur nash'ayi may zavqin etdim imtihon,
Hech zavqi boqi o'lmaz nash'ayi diydortak.

Ey Fuzuliy, xotiri ahli safo oyinadur
Charx javrindan asar oyinada zangortak.

* * *

Na xushdur orazing davrinda zulfi anbarafshoning,
Bu davronda na xush jam'iyati vor ul parishoning.

Ruxing davrinda bir devonadur savdoli zulfingkim,
Parishonliqdan o'lmish man kibi mashhuri davroning.

Havodan kokilingdur tebranan, yo rishtayi jondur —
Ki, hardam chirmanib boshinga istar o'la qurboning.

Musalsal zulfi mushkilingdan ortirmish ruxing ravnaq,
Zihi sunbulki, o'lmish zevari gulbargi xandoning.

Qaroribdur tutuntak ro'zgorim ul zamondankim,
Tanim xoshokina o'dlar urubdur bargi hijroning.

Ishimdur soyatak yerdan yera yuz urmoq ul kundan —
Ki, boshimdan kedubdur soyayi sarvi xiromoning.

Fuzuliyni oyoqdan soldi bori mehnati ishqing,
Nechun dutmazsan, ey kofir, alini bir musulmoning?

* * *

Ey musavvir, yor timsolina surat vermading,
Zulfi rux chekding, vale tobu tarovat vermading.

Ishq savdosindan, ey nosih, mani man' aylading,
Yo'q emish aqling, manga yaxshi nasihat vermading.

Dunki, fursat dushdi xoki dargahingdan kom olam
No'ldi, ey ko'z yoshi, ko'z ochmag'a fursat vermading.

Ko'z yumib olamdan, istardim ocham ruxsoringa,
Jonim olding, ko'z yumib-ochancha muhlat vermading.

Bumidur rahmingki, xoling aylar ekan qasdi jon
Chixdi xattingkim, ani man' eda ruxsat vermading.

Berma husn ahlina, yo Rab, qudrati rasmi jafo,
Chun jafo chekmakda ishq ahlina toqat vermading.

Ey Fuzuliy, o'ldung, afg'on etmading, rahmat sanga!
Rahm qilding xalqa, afg'oning-la zahmat vermading.

* * *

Qiymading sokini ko'ying o'lana paykoning,
Bir ichim suv ila og'rilamading mehmoning.

Novaki g'amza darig' aylama oshiqlardan,
Kesma arbobi vafodan nazari ehsoning.

Istaying jon edi, xoki rahinga topshirdim,
Yetdi ul xud yerina, endi nadur farmoning?

Jona yetdim alami hajring ila, ey zolim,
Rahm qil joning uchun vor esa bir darmoning.

Dodxoham senga, doman na chekarsan mandan,
Yo'qmi vahmingki, tutam hashr kuni domoning.

Zolim o'lsang na ajab, yo'q sanga do'zax vahmi,
Sanga xud etmayajakdur saning o'z hijroning.

Vasl ayyomi ravon yora fido aylamading,
Ey Fuzuliy, g'ami hijron ila chiqsun joning.

* * *

Kelur ul sarvi sahi, ey gul-u lola, ochiling!
V-ey mah-u mehr chiqing, qudrata nazzora qiling!

Azmi bog' aylamish ul sarvi ravon, ey gullar,
Zar nisor eda ko'ring, jumla yig'iling, teriling!

Keturing o'qlarin, ey diydalarim, tuproqdan
Bu yorar nasnalaring qadrini yaxshicha biling!

Aylamang, ey dil-u jon, xanjari mujgonina mayl,
Biluram no'ldig'in oxir, keling andan kesiling!

Ko'z yoshi tig'ingiz ichun to'kilur, ey xo'blar,
Sizi to etmaya rasvo ko'rinan damda siling!

Dushdi o'd jonima, ey tanda o'lon paykonlar,
Qizmadan ma'raka bir yonga ayriling, chekiling!

Ey Fuzuliy, qadimi izqildi falak ham, ya'ni
Vaqtdur chiqmag'a dunyo qopusindan egiling.

* * *

Vor umidimkim, ko'rib javloningi o'lsam halok,
Gardi na'li bodpoying ursa jismim uzra xok.

O'ldug'im manzilda dafnim qilmag'a sonmang lahad,
Yer ko'rib g'urbatda ahvolim, giribon etdi chok.

Mast jon verdim, mazorim uzra ta'zim aylayub,
Qubba yopib donayi angur, ayvon tutdi tok.

Chun jafo mu'todiyam, bilman nadur mehr-u vafo,
Bilmasa mehr-u vafo rasmin jafokorim na bok!

Har kuduratdan mani pok etdi seli xuni dil,
Shukrililloh, otashi ishqing mani yondirdi pok.

Oh bilman naylayim, jonimda rohat qolmadi,
Ko'zlarim namnok, siynam chok, ko'nglim dardnok.

G'ayr naqshin mahv qilmishdur Fuzuliy siynadan
Molahu fid dahri matlubun va maqsudun sivok[1].

* * *

Labing rashki mizojin talx qildi bodayi nobing,
Qoshing mayli yuzini qibladan do'ndirdi mehrobing.

Girehlar o'ldi jonim rishtasi tasbih toritak
Manga, ko'r, netdi oxir orzuyi zulfi purtobing.

Oyog'ing tuzina yuz surmaya vermaz sabo ruxsat,
Yuzing yuz karra shabnam yuvmadan gulbargi serobing.

Sabo ul zulfi tebratdikcha tashvishim ziyod aylar,
Soqin tebratmakim, bag'rimdadur boshi bu qullobing.

Dar-u devorina gustox yuz surmish deyub, gardun
Yuzini kechalar surtar yera to subh mahtobing.

Muhabbat zohir etmak jurmina, qon to'kmak istarsan —
Habibim, buncha ham rag'bat nadur zajrina ahbobing.

Fuzuliy g'amzayi mardumkushindan iltifot istar
Sonurkim, iltifoti rahm o'lur qurbona qassobing.

[1] *Ma'nosi:* Uning dunyoda sandan boshqa istak va orzusi yo'qdir.

* * *

Charx har oy boshina solmish qoshingdan bir misol,
Bu jihatdandur har oy boshinda o'lmoq bir hilol.

Mohi nav o'lmish qoshing savdosining sargashtasi,
Shahrdan-shahra kezar ovoralartak moh-u sol.

Etdigi-chun husninga qarshi kamol izhor kun,
Bir kun o'lmazkim, anga gardun yetirmaz bir zavol.

Subh qilding jilva, kun chekdi o'zin bir go'shaya,
Shom arz etding ruxing, sham'i eritdi infiol.

Qilma ko'zdan chehrayi xoling nihonkim, qilmaya
Dudi ohim oftobi chehrayi garduna xol.

O'lmayub maqbul xoki dargahing mohi tamom,
Za'fi tole' verdi kun-kundan anga tag'yiri hol.

Ey Fuzuliy, moh nisbat mahv qil voring tamom,
Gar dilarsan bo'lmoq ul xurshid birla ittisol.

* * *

Mulki husning bo'yla zolim podshohi o'lmag'il,
Kim sanga zolim desa, odil guvohi o'lmag'il.

G'amza tig'in chekma har soat ko'ngil yag'mosina,
Hukma tobe', mulka g'oratgar sipohi o'lmag'il.

Ohini, ey moh, ushshoqing yeturma ko'klara,
Dard ahlining nishoni tiyri ohi o'lmag'il.

Gar dilarsan sham'tak g'ayrat o'dina yonmayam,
Shomlar ag'yor sham'i bazmgohi o'lmag'il.

Odat etmak xush dagil, bedoda rahm et Tangri-chun,
Goh o'lsang moyili bedod, gohi o'lmag'il.

Oshiqi rasvo ko'rub man' etma, ey nosih, mani,
Munkiri osori taqdiri ilohi o'lmag'il.

Ey Fuzuliy, aylama toat riyoyi, tarkin et,
Tavba qil minba'd, mashg'uli manohi o'lmag'il.

* * *

O'yla mustasno go'zalsankim, sanga yo'xdur badal,
Sandan, ey jon, munqate' qilmaz mani, illo, ajal.

Necha surat bog'lasun ko'nglim xalosi ishqdan,
Ishqdur bir holkim, ul hola ko'nglumdur mahal.

Ishqima nuqson keturmaz ko'rmamak ul orazi,
Javhara tag'yiri osori araz vermaz xalal.

Ayladi rasvo ko'ngil choki giriboni adab,
Ko'r, na ahli ilmdur, odob ila aylar jadal.

Holimi ko'rdikcha man'i ahli ishq aylar faqih,
Hujjati maqtui yo'x, aylar qiyos ilan amal.

Madrasa ichra mudarris verdigi ming darsdan
Yigdurur mayxonada bir jom vermak bir go'zal.

Ey Fuzuliy, man dam urmishdim safoyi ishqdan
Matla'i xurshid ijod o'lmadan subhi azal.

* * *

Ey ruxing qiblayi jon, xoki daring Ka'bai dil,
Rahi ishqingda fano sarhadi avval manzil.

Lolarang etdi ko‘zim qon ila xoki daringi,
Kimyogardur edar ko‘rdigi tuprog‘a qizil.

Ulki, yoring shabi hajrina qiyomat kuni der,
Xalq arosinda qiyomat kuni o‘lmazmi xijil?

Qatti mushkuldur ishim zulfi girehgirindan,
Sabr bu mushkili derlar ochar, ammo mushkil.

Etmak o‘lmaz sani ogoh ko‘ngil holindan,
Yozig‘ ulkim, sanga ko‘nglin vera sandan g‘ofil.

Sevaram zohidikim, go‘shan-u mehrobi sevar,
Xami abro‘nga raqibim o‘lub o‘lmaz moyil.

Dali dersam no‘la ushshoqina gulchehralaring
O‘zini ko‘z ko‘ra o‘dlara solurmi oqil?

Sani jonon sonuram, chix, badanimdan, ey jon!
Manu jononim arosinda, cho‘x o‘lma hoil!

Ey Fuzuliy, yonuramkim, na uchun ul yuzi gul
Manga yonar o‘d o‘lur, o‘zgaya sham’i maxfil.

* * *

Hech sunbul sunbuli zulfing kibi mushkin dagil,
Nofai Chini sochingtak derlar, ammo chin dagil.

Vor gul barginda ham senjaq nazokat birla rang,
Lek jonparvar labi la’ling kibi shirin dagil.

Mehribon derlar sani ag‘yora, lekin man anga
Bovar etmankim, sanga mehr aylamak oyin dagil.

Xo‘blar mehrobi abro‘sina qilmazsan sujud,
Diningi do‘ndirgil, ey zohidki, yaxshi din dagil.

To Fuzuliy, qomatu ruxsoringa vermish ko‘ngil
Moyili sarv-u havoxohi gul-u nasrin dagil.

* * *

Jona bosdim g‘unchavash paykoningi, ey toza gul,
Do‘zmak uchun hajringa duzdim damirdan bir ko‘ngul.

Vah, na sohirsanki, o‘ddan suv chixarding, suvdan o‘d,
Terlamish ruxsoringa gul-gul qilanda tobi mul.

Yondurub ajzoyi tarkibim, kulim versang yela,
Yo‘x yo‘lingdan do‘nmagim, vorim saningdur juzv-u kull.

Mardumi chashmim yig‘ar novaklaring, mumkin dagil
Ul og‘ochlar birla yopmoq ashk daryosina pul.

Ey ko‘ngil, lavhi amal naqshi baqodan sodadur,
Foni etma umring ul savdodakim, boqiy dagil.

Suratoroy o‘lma, tahsili kamoli ma’ni et —
Kim, bahoyim nav’in etmaz odami zarbaft jul.

No‘la dersam qadr ila afzun Masihodan sani
Yer-u ko‘k mezon o‘lub, farq o‘lmish og‘irdan yengil.

Otashi dil o‘yla so‘zondurki, bosmaz hech kim
Rahm edub novaklaringdan o‘zga zaxmim uzra gul.

Hosiling avval g‘ami jonondur, oxir tarki jon,
Bu emish qismat Fuzuliy, xoh og‘la, xoh kul!

* * *

Baski, za’fi ro‘zadan har kun bo‘lur tag‘yir hol,
O‘lajoqdur iyd uchun mohi tamomim bir hilol.

Qildi mohi ro'za xurshidimi kun-kundan zaif,
Zarra-zarra oya, son kun nuri aylar intiqol.

Bir xayol etmishmi za'fi ro'za yori, bilmazam,
Yo'qsa yori ko'rmayub, man ko'rdugimdir bir xayol.

Tuta bilsaydim, suv ichmazdir, qilurdim daf'ini
Ro'zaningkim, ko'z ko'ra xurshidina istar zavol.

Oy tutulsin, ro'za ayyominda kun dushsun yera —
Kim, bu oy kundan bo'lubdur mehribon mohim malol.

Qonimi ichmak dilar ul la'li maygun har kecha,
Ro'za tutmish g'olibo, iftor uchun istar halol.

Yemak-ichmak fikri ahli ro'zadan kes, ey gunash,
Bir savob et, subhlar to shom qil arzi jamol.

Ro'za taklifin Fuzuliydan go'tur, ey muhtasib,
Notavondur, unda bu taklifa yo'kdur ehtimol.

* * *

Yuzingi ko'zguya g'iybatda o'xshadan g'ofil,
To'qunsa yuz-yuza o'lmazmi oro yerda xijil.

Buroq niqobki, bilsin kamoli sun'i ko'rub,
Farishta xilqati odamda shubhasin botil.

Hadisi vahyvashing zoe' etma ag'yora,
Ravomidur edasan qadrin oyating nozil.

Harimi ko'yini go'star namuna, ayla savob —
Kim, o'la jannat uchun xalq toata moyil.

Sani qo'yib, buta aylar ibodatin kofir,
Azobi do'zaxa ul vajhdan o'lur qobil.

Hakima nafyi qiyomat xatosini bildir,
Qiyom go'star anga, e'tiqodin et zoyil.

G'araz Fuzuliya anjaq alingda o'lmakdur,
Vale maholdur ul ham, san o'lijoq qotil.

* * *

Rahravi irfona basdur sog'aru soqiy dalil —
Kim, mah-u xurshiddan bo'lmish tamannosin Xalil.

O'lsa iste'dodi orif, qobili idroki vahy,
Amri haq irsolina har zarradur bir Jabrayil.

Har kiming taqdirdan maqsudi o'z qadrinchadur,
Ahli ishq istar zuloli vasl, zohid salsabil.

Jannata, zohid bilur, jon vermadan yetmaz, vale
Jona qiymaz o'z tamannosindadur miskin baxil.

Ey qilan izhori zillat, mubda'i izzat sanga —
Kim, bu dargahda muqarrardur aziz o'lmoq zalil.

Va'dayi vasling mani solmish xayoli zulfinga —
Kim, dilar tuli amal sarmoyayi umri tavil.

Ey Fuzuliy, xo'blar zikri jamoli-la xusham,
Shukrkim, kasb etmisham olamda bir zikri jamil.

* * *

Dagilsan cho'xdan, ey gardun, jahon sayrinda yo'ldoshim,
No'la xam o'lsa qadding, sandan ortiqdur manim yoshim.

Tarozuyi iyori mehnatam bozori ishq ichra,
Ko'zim hardam to'lub, ming tosha har soat tegar boshim.

Sirishkim ol, bag‘rim pora, bir ko‘hi baloyamkim,
Hamisha lolayu la’l ila rangindur ichim, toshim.

Manga monand bir devona surat bog‘lamaz, go‘yo
Qalam sindirdi tasvirim chekandan so‘ngra naqqoshim.

Fuzuliy, xozini ganji vafoyam, ul sababdandur,
Guharlar to‘kdi isrof ila bu chashmi guharposhim.

* * *

Tanimda zaxmi tig‘ing chashmi xunafshona bengzatdim,
O‘qingkim, saf-saf atrofida, mujgona bengzatdim.

Baqoyi ruhimi bildim zuloli la’li nobingdan,
Hayotimdur, dedim, bag‘rima bosdim, qona bengzatdim.

So‘kilmish ko‘ksimikim, to‘ludur g‘amzang xayoli-la,
Haromilar yotog‘i manzili vayrona bengzatdim.

Tanimdan injinib chiqmish ravon jon kibi paykoning
Nachuk injinmasun yetdikda zavqin, jona bengzatdim.

Ko‘zimda baslanib, qiymat bo‘lan paykoningi ko‘rdim,
Sadafda gavhar o‘lon qatrayi borona bengzatdim.

Fuzuliy, o‘ldirar hardam mani ahli nazar ta’ni —
Ki, nechun yor la’lin chashmayi hayvona bengzatdim.

* * *

G‘amingdan bosha dun hasrat ali-la ul qadar urdim —
Ki, subh o‘lincha murda jismimi tuprog‘a topshurdim.

Bukildi qaddim, ohim yetdi xurshida, saqin, ey mah —
Ki, mehnat o‘qini paykonladim, g‘am yoyini qurdim.

Demang Majnuna oshiqkim, boshinda qush yuvo tutmish,
Manam oshiqki, seli chashmimi boshimdan oshurdim.

Gumonindan murattib ayladi burhoni isbotin,
Na sohibkashfkim, durji dahonin sirrini so'rdim.

Tajarrud sayrina soyamdan o'zga bo'lmadi hamroh,
Tariqi ishq ichinda cho'xlar ila durdim, o'turdim.

Havoyi ishq sargardoni o'lmish girdbodamkim,
Sovurdim ko'klara tuprog'imi har qanlakim durdim.

Fuzuliy, ishqa muhlik derdim, ul mahvash inonmazdi,
Bihamdillohki, jon vermak tariqi-la inondirdim.

* * *

Bir qul o'g'lini ko'ngil mulkina sulton etdim,
Misr edi, podshahin Yusufi Kan'on etdim.

Dilki, bir dilbara sarmanzil edi, ohim ila
Yela verdim, odini taxti Sulaymon etdim.

Ishq tarki dil-u jondan ko'rinurdi mushkil,
Tarki ishq ayla, deding, tarki dil-u jon etdim.

Jon g'aming chekmish edi, vor edi bo'yninda haqi,
Bu aning ajri edikim, sanga qurbon etdim.

Rahi ishqing tutib etdim g'ami dardim daf'in,
Ko'r na jam'i bu tariq ila parishon etdim.

Sanga topshirdig'im o'xlorini yoxding, ey dil,
Zoye' etding na qadarkim, sanga ehson etdim.

Sabzatak qildi Fuzuliy, chiqarib ashk ayon,
Tan g'uborinda o'qin har necha pinhon etdim.

* * *

Nurini moh mehri ruxindan olur mudom
Inkor edarsa, shahr guvohimdurur tamom.

Mehrob emish qoshingki, anga qarshi kipriging
Saf-saf kelur qiyoma qilib g'amzangi imom.

Ul hur va'dasina bihishti visol uchun
Qur'oncha e'tibor edubam, hosili kalom.

Aksi ruxing o'g'irladig'i chun do'na-do'na,
Osildi ko'zgu shahrda, eldan suruldi jom.

Dasht uzra girdbodmi yo keldigim ko'rub,
Majnun g'uboridurki, durub aylar ehtirom.

Durg'urma yo'llarin yugurib tutma, ey sirishk.
Ul sarvi edanda noz ila bizdan yana xirom.

Hamsuhbat o'ldi donayi angur zohida,
Asli budurki, o'qidilar bodani harom.

Mayxonadur jahonda, Fuzuliy, maqomi amn,
Jahd et bir ev hubob kibi, anda tut maqom.

* * *

Punbayi dog'i junun ichra nihondur badanim,
Diri o'lduqcha libosim budur, o'lsam kafanim.

Joni jonon dilamish, vermamak o'lmaz, ey dil,
Na nizo' aylayalim, ul na saningdur, na manim.

Toshdilar ohim o'qi shahdi labing shavqindan,
No'la zanbur evina bengzasa bayt ul-hazanim.

Tavqi zanjiri junun doirayi davlatdur,
Na ravokim, mani andan chiqara za'f tanim.

Ishq sargashtasiyam, seli sirishk ichra yerim,
Bir hubobamki, havodan do'ludur pirahanim.

Bulbuli g'amzadayam, bog'-u bahorim sansan,
Dahanu qadd-u ruxing g'unchayu sarv-u sumanim.

Edaman tark, Fuzuliy, sari ko'yin yoring
Vatanimdur, vatanimdir, vatanimdur, vatanim.

* * *

Fosh qilding g'amim, ey diydayi xunbor, manim,
Aylading marduma nam o'ldig'in izhor, manim.

Dahanin istaram, ey ishq, yo'q et vorlig'imi —
Ki, yo'q o'lmoqda bu kun bir g'arazim vor manim.

Chiqmish ag'yor ila sayr etmaka ul mardumi chashm,
Bu ajab, mardumi chiqmish ko'zim og'lar manim.

Bu tamannodaki, ul sham' ila hamsuhbat o'lam,
Dudi oh etdi dunimtak kunimi tor manim.

Mavj ila ko'nglimi, ey ashk, qo'por yonimdan,
Nola ila boshim og'ritdi bu bemor manim.

Chiqmish ul sho'x bu kun
to'kmaya qonin ko'raning
Kirma, ey ko'z, karam et qonima zinhor manim.

Ey Fuzuliy, dar-u devora g'amim yozmoqdan
Shohidi holim dilimdur dar-u devor manim.

* * *

Har hubobi ashkima bir aks solmish paykarim,
Shohi mulki mehnatam, tutmish jahonni lashkarim.

Ahli qadram yonali ishq o'dina parvonavash,
Surmayi chashm aylamishlar sham'lar xokistarim.

Jismimi yoqdingsa, pomol etma ko'nglingdan, saqin,
Gulxanam, o'ksuk dagil xokistarimda axgarim.

Ishq sargardoniyam — ko'ksimda ming-ming dog'lar
Bir sipehri soyiram, sobit jami'i axtarim.

Chashm tori jismida duzmushdi ashkim gavharin,
Ohkim, charx uzmish ul tori, dog'ilmish gavharim.

No'la har soat ud ustinda durarsan dudtak,
Udi bazmi ishqam, otashdur bisot-u bistaram.

Ey Fuzuliy, cho'x malomatdan mani man' etmakim,
Man niholi gulshani dardam, malomatdur barim.

* * *

Aql yor o'lsaydi, tarki ishqi yor etmazmidim?
Ixtiyor o'lsaydi, rohat ixtiyor etmazmidim?

Lahza-lahza suratin ko'rsaydim ul shirinlabing,
San kibi, ey Besutun, man ham qaror etmazmidim?

Nesha mahram aylading sham'i mani mahrum edub,
Man saning bazmingda jon naqdin nisor etmazmidim?

Dardimi olamda pinhon tutdig'im nochordur,
O'g'rasaydim, bir tabiba oshkor etmazmidim?

Yor ila ag‘yori hamdam ko‘rmaga o‘lsaydi sabr,
Tarki g‘urbat aylayub, azmi diyor etmazmidim?

Voizing bazmin manim rasvolig‘imdan qil qiyos,
Anda sidq o‘lsaydi, man taqvo shior etmazmidim?

Ul guli xandoni ko‘rmak mumkin o‘lsaydi manga
Santak, ey bulbul, gulistona guzor etmazmidim?

Ey Fuzuliy, dog‘i hijron ila yonmish ko‘nglimi,
Lolazor ochsaydi, sayri lolazor etmazmidim.

* * *

Zulfi kibi oyog‘in qo‘ymaz o‘pam nigorim,
Yo‘qdur aning yonida bir qilcha e’tiborim.

Insof xushdur, ey ishq, anjaq mani zabun et,
Ho, bo‘yla mehnat ila kechsunmi ro‘zgorim?

Bildi tamomi olamkim, dardmandi ishqam,
Yo Rab, hanuz holim bilmazmi o‘la yorim?

Vaslingdan ayru no‘la qonim do‘kilsa gul-gul
Man gulbuni xazonam, bu fasldur bahorim.

Tasvir edan vujudim yozmish alimda sog‘ar
Raf’ o‘lmag‘a bu surat yo‘q alda ixtiyorim.

Dur istaman zamone may nash’asin boshimdan,
Tuproq o‘landa, yo Rab, durdi may et g‘uborim.

Rasvolarindan ul mah sonmaz mani Fuzuliy,
Devona o‘lmayimmi dunyoda yo‘qmi orim?

* * *

Jonlar verub saning kibi jonona yetmisham,
Rahm aylakim, yetancha sanga jona yetmisham.

Shukronai visolinga jon verdigim bukim,
Cho'x dard chekmishamki,
bu darmona yetmisham.

Holim deyub, murodima yetsam, ajab dagil,
Bir bandayamki, dargahi sultona yetmisham.

Mo'ri muhaqqaramki, sarosima cho'x kezub,
Nogah borgohi Sulaymona yetmisham.

Bir bulbulamki, gulshan o'lubdir nishimanim.
Yo to'tiyamki, bir shakkaristona yetmisham.

Davri falak muyassar edubdur murodima,
Go'yoki tolibi guharam, kona yetmisham.

Miskin Fuzuliyamki, sanga tutmisham umid,
Yo bir kamina qatraki, ummona yetmisham.

* * *

Yor holi dili zor bilubdur, biluram,
Dili zorimda nakim vor, bilubdur, biluram.

Yori ag'yor bilubdurki, manga yor o'lmaz,
Man daxi oniki, ag'yor bilubdur, biluram,

Zulfini ahli vafo saydina dom aylayali,
Mani ul doma giriftor bilubdur, biluram.

Man na hojatki, qilam sharh, anga dardi dilim,
Qam-u dardi dilimi yor bilubdur, biluram.

Yor hamsuhbatim o‘lmazsa, Fuzuliy, na ajab,
O‘zina suhbatimu or bilubdur, biluram.

* * *

Nay kibi har damki, bazmi vaslingi yod aylaram,
To nafas vordur quru jismimda, faryod aylaram.

Ro‘zi hijrondur, sevin, ey murg‘i ruhimkim, bu kun
Bu qafasdan ban sani albatta ozod aylaram!

Vahm edub to solmasun ul moha mehrin hech kim,
Kima yetsam, zulmu javringdan anga dod aylaram.

Qon yoshim qilmaz vafo giryon ko‘zim isrofina
Bunchakim, har dam jigar qonindan imdod aylaram.

Injiman har nechakim ag‘yor bedod aylasa,
Yor javri-chun, ko‘ngil, bedoda mo‘’tod aylaram.

Bilmisham bo‘lmaz visoling, lek bir ummid ila
Goh-goh o‘z xotiri noshodimi shod aylaram.

Lavhi olamdan yudim ashk ila Majnun odini,
Ey Fuzuliy, man daxi olamda bir od aylaram.

* * *

Sham’i shomi furqatam, subhi visoli naylaram?
Bo‘lmisham yonmoqda bir hol, o‘zga holi naylaram?

G‘ayra arz et har na asbobingi vor, ey dahri dun,
Manki ahli zavqam, asbobi maloli naylaram?

Yo‘q ajab, gar mola rag‘bat, mulka qilman iltifot,
Man gadoyi ko‘yi ishqam, mulki moli naylaram?

Ahli holam, dema but vasfin manga, ey butparast,
Hol bilmaz dilbari sohibjamoli naylaram?

Ehtimoli hajr tashvishina tegmaz zavqi vasl,
Vaslkim vor anda, hijron ehtimoli naylaram?

Naxli qadding istaram k-ondan balodur hosilim,
Boqmazam shamshoda,
bar vermaz niholi naylaram?

Ey Fuzuliy, qil kamoli fazl kasbin, yo‘qsa man,
Komili ishqam, daxi o‘zga kamoli naylaram?

* * *

Bog‘a kirdim, sari ko‘ying ongub afg‘on etdim,
Gul ko‘rub, yoding ila choki giribon etdim.

Boqibon nargisa, ayyor ko‘zing qildim yod,
Nargisi nola-vu afg‘onima hayron etdim.

G‘unchavu lola dema, dog‘ qarosin qo‘porib,
Olu oloya solib, sabzada pinhon etdim.

Guli tar uzra dushan shabnama dushdi nazarim,
Ko‘zimi shavqi jamolingda durafshon etdim.

Bargi gul sonmaki,
xunoba to‘kan damda ko‘zim,
Necha yaprog‘a jigar qoni silib, qon etdim.

Ko‘rujak sunbuli ongdim shikani kokilingi,
Sunbuli giryavu ohim-la parishon etdim.

Ey Fuzuliy, ravishi aql malul etdi mani,
Sahv qondimki, junun dardina darmon etdim.

* * *

Hijron ila yonar kechalar rishtayi jonim,
Ravshan o'la, ey sham', sanga so'zi nihonim.

Bir sham'i shabistoni baloyamki, dagil kam
To man verayam so'zi dil-u ashki ravonim.

Ey xilvatima sham'i ruhindan buroqan nur,
Diydoringa mushtoq edi chashmi nigaronim.

Sansiz kechalar oh-u fig'onim mah eshitdi,
Ey mah, sanga etmas, na ajab, oh-u fig'onim.

Jono, na ravodurki, chekub tig' damodam,
G'amzang so'ka jismim,
dila bag'rim, to'ka qonim.

Hamrangi labingdur deya, qat'i nazar etmaz
Xuni jigarimdan mujayi ashkfishonim.

Pinhoni o'dim olama fosh o'ldi, Fuzuliy,
Yo Rabki, manim sham' kibi yona zabonim.

* * *

Tutashdi g'am o'dina shod ko'rdiging ko'nglim,
Muqayyad o'ldi ul ozod ko'rdiging ko'nglim.

Diyori hajrda seli sitamdan o'ldi xarob,
Fazoyi ishqda obod ko'rdiging ko'nglim.

Na ko'rdi bodada bilmanki, o'ldi bodaparast,
Muridi mashrabu zuhhod ko'rdiging ko'nglim.

Firoqing o'tini ko'rdikcha mumtak eridi,
Sabotu sabrda fo'lod ko'rdiging ko'nglim.

Keturdi ajz, ko‘rub ishq mushkil o‘ldig‘ini,
Qam-u hunarlara ustod ko‘rdiging ko‘nglim.

Dagildi bo‘yla, daminda bir ahli ishrat edi,
Bu qonlar ichmaga mu’tod ko‘rdiging ko‘nglim.

Fuzuliy, ayladi ohangi ayshxonai Rum
Asiri mehnati Bag‘dod ko‘rdiging ko‘nglim.

* * *

Qachonkim qomatingdan ayru sayri bo‘ston etdim,
Qo‘porub ashk selobi-la ming sarvi ravon etdim.

Keturdim girdbodi oh ila, garduna topshurdum,
G‘ubori rahguzoring javharin ko‘zdan nihon etdim.

Nishoni surati xo‘bing verub, butlar sujudinda
Fasodi e’tiqodin kofiring xotirnishon etdim.

O‘lub sarmast, qildim nash’ayi zavqi labing zikrin,
Maya rog‘ib o‘lanlar kufrini xalqa ayon etdim.

Ko‘rub devorlarda Ko‘hkan naqshin demang oshiq,
Manam oshiqki, tutdim dasht, tarki xonumon etdim.

Rahi ishqinda ul gulrux jigar qon etdigin bilmish,
Chekar har dam manga tig‘i siyosat, sonki, qon etdim.

Fuzuliy, shohbozi avji istig‘no ekan, bilman,
Na sahv etdimki, bu vayrona dayri oshyon etdim?

* * *

Muxolif davrdan gulgun sharobi qona dakshurdim,
Surudin chang-u uding nola-vu afg‘ona dakshurdim.

Daxi zavqi visoli do‘st shavqin istamang mandan —
Ki, man zavqi visoli mehnati hijrona dakshurdim.

Meni, ey bog‘bon, ma’zur tut gulzor sayrindan —
Ki, man gulzor sayrin kulbayi ahzona dakshurdim.

Ko‘ngil verdim fanovu faqra tarki e’tibor etdim,
Bihamdullohki, oxir kufrimi iymona dakshurdim.

Niqobi surati hol ayladim xuni jigar selin,
Ayon rasvolig‘i dard-u g‘ami pinhona dakshurdim.

Ko‘ngildan zavq bo‘lmazdim,
chiqardim choki ko‘ksimdan,
Qoshi yolar xadangi-la kelan paykona dakshurdim.

Fuzuliy, manda zavqi ofiyat oz istakim, cho‘qdan
Man oni orzuyi tal’ati jona dakshurdim.

* * *

Ey kamonabro‘, shahidi novaki mujgoningam,
Bo‘lmisham fayzi nazar sandan, saning qurboningam.

Kokiling torina payvand etmisham jon rishtasin,
Boshing echun bir tarahhum qilki, sargardoningam.

No‘la qilsam tarki may, minnat dutub zohidlara,
Naylaram may nash’asin, mankim saning hayroningam.

Shonavash yuz novaki g‘am sonchilubdur jonima,
To asiri halqayi gisuyi mushkafshoningam.

Al chekib, qat’i nazar qilmish ilojimdan tabib,
Bildi go‘yokim xarobi nargisi fattoningam.

Jona mayling vor esa, hukm ayla, taslim aylayim,
Shoh sansan, man saning bir bandai farmoningam.

G‘uncha qilmaz shod, gul ochmaz, tutulmish ko‘nglimi,
Orzumandi ruxi olu labi xandoningam.

Qon edub bag‘rim, ishim oh etma hardam, ey falak,
Hurmatim tut bir-iki kunkim, saning mehmoningam.

Ey Fuzuliy, otashi oh ila yondirding mani,
G‘olibo sondingki, sham’i kulbayi ehzoningam.

* * *

Sajdadur har qanda bir but ko‘rsam oyinim manim,
Xoh mo‘min, xoh kofir tut, budur dinim manim.

Bog‘bon, shamshod-u nasrining manga arz etmakim,
Ul qad-u ruxsordur shamshod-u nasrinim manim.

Xoki dargohin nazardan surma, ey selobi ashk,
Qilma zoe’ surmayi chashmi jahonbinim manim.

Ashk mavji kezdirur har yon tanim xoshokini
Mumkin o‘lmaz ashk tahriki-la taskinim manim.

Chora umdim la’li shiriningdan ashki talxima,
Talx guftor ila olding joni shirinim manim.

Manda sokin o‘ldi dardi ishq Majnundan kechub,
Andan ortiqdur magar ishq ichra tamkinim manim.

Ey Fuzuliy, har yetan ta’n aylar o‘ldi holima,
Bu yetar ahli malomat ichra tahsinim manim.

* * *

Zoyiri mayxonayam, mug‘ sajdasidur toatim,
Ishq — pirim, naqdi jon — nazrim, tavakkul — niyatim.

Har nega boqsam, surohitak sujud etmak ishim,
Qanda o'lsam bodatak dushmak oyog'a odatim.

Tavrima zohid agar suratda aylar e'tiroz,
Ixtilot etsam, ani sharmanda aylar siyratim.

Baski, jomi may kibi xushmashrabu sof dilam,
Hurmatim vojib tutar har kim bilur kayfiyatim.

Mo''tabarlikdur g'urur asli, man andan forig'am,
E'tibora chun dagil qobil muhaqqar hay'atim.

Ishq arbobi vafodan zoyil etmish mehrimi,
Faqr asbobi aloyiqdan keturmish rag'batim.

Ey Fuzuliy, faqr tuprog'inda davlat istakim,
Soya ul tuprog'a solmishdir humoyi himmatim.

* * *

Ishqdan jonimda bir pinhon maraz vor, ey hakim,
Xalqqa pinhon dardim izhor etma zinhor, ey hakim!

Vor bir dardimki, cho'q darmondan ortuxdur manga,
Qo'y mani dardim-la, darmon aylama, vor, ey hakim!

Gar bosib al nabzima, tashxis qilsang dardimi,
Ol omonat, qilma har bedarda izhor, ey hakim!

Kel manim tadbiri behudamda san bir sa'y qil —
Kim, o'lam bu darda ortiqroq giriftor, ey hakim!

Ko'r tani uryon ila ahvolimi hijron kuni,
Vor emish ro'zi qiyomat, qilma inkor, ey hakim!

Chekmayincha chorayi dardimda zahmat, bilmading —
Kim, o'lur darmoni dardi ishq dushvor, ey hakim!

Ranj chekma, sihhat ummidin Fuzuliydan ketur —
Kim, qabuli sihhat etmaz bo'yla bemor, ey hakim!

* * *

Dahaning shavqini jonso'z gumon etmaz edim,
Yo'qsa, bir dam ani man munisi jon etmaz edim.

Vasfi xoli labini bilsa edim nomaqdur
Orzusinda qaro bag'rimi qon etmaz edim.

Xo'blar oshiqa mayl etmadigin bilsa edim,
O'zimi ishq ila rasvoyi jahon etmaz edim.

Dushmasaydi ko'ziming yoshina fayzi nazaring,
Ani har sarving oyog'ina ravon etmaz edim.

Solmasaydim dili vayrona imorat tarhin,
Anda ganji guhari ishqi nihon etmaz edim.

Sitami ta'nayi ag'yora dagildim voqif,
Yo'qsa, yorim sari ko'yinda makon etmaz edim.

Etmasaydi sitami yor, Fuzuliy, mani zor,
Buncha faryod chekib, oh-u fig'on etmaz edim.

* * *

Ul moh visolila xush et bir kecha holim,
Ey axtari tole', qo'yma bo'yningda vubolim!

Faryodki, bir vermadi bedoddan o'zga,
Ko'z yoshi ila basladigim toza niholim.

Sinmish mujatak xalq ko'zindan oqizir yosh,
Nazzorayi za'fi badani mo'y misolim.

Ul sham' xayoli-la xusham, o'ylaki doim,
Bu surat ila chirkina fonusi xayolim.

So'zondur o'dindan tanima sonchilan o'qlar,
Parvonayam, ey sham', tutashmish par-u bolim.

Soqiy, g'ami davron ila g'oyatda malulam,
Bir jomi farahbaxsh ila daf' ayla malolim.

Lutf ayla, Fuzuliy, manim ahvolimi arz et,
Ul sarvaki, so'ylamag'a qolmadi majolim.

* * *

Eshiking toshini qon ila yuvdi chashmi tarim,
Poklikdan toshi la'l ayladi fayzi nazarim.

Jigarim dog'ina marham bo'lolmadim sandan
Necha oh aylamayim, oh yonubdur jigarim.

Dedi ul yor: sahar vaqti kelam, lek na sud,
Baqt ma'lum dagil, shom ila birdur saharim.

Ey xush ul shomki, behud gedayim ko'yina subh,
Nayladim anda deya g'ayrdan olim xabarim.

Dushmazam ko'nglinga, ya'ni o'lubam o'yla zaif,
Dardi ishqinglaki,
ko'zguda ko'runmaz asarim.

Necha ming oshiqa anjaq bir o'q otding, demading —
Ki, dushar bir-birina bir necha aftodalarim.

Ey Fuzuliy, dura mandan ola ta'limi vafo,
Nogah ar marqadi Majnuna dusharsa guzarim.

* * *

Durdvash sargashtayi jomu xarobi bodayam,
E'tiborim yo'q, oyoq tuprog'i bir aftodayam.

Hech rang ila manga obodliq mumkin dagil,
Man xarobi bodayi sofu uzori sodayam.

Demazam tegmaz manga g'amzang xayoli yo tegar,
Tegma qaydi chekmazam, olamda bir ozodayam.

Obi chashmim churkanur ko'yingda,
ammo qadr yo'q,
Demasin bu davrda kimsaki, mardumzodayam.

Zohido, mandan na hosilkim, o'qirsan masjida,
Manda toqat yo'q, hamon oloyishi sajjodayam.

Charx davrindan na hosilkim, verur tag'yiri zavq,
Durmadan zavq ortirur, miskini davri bodayam.

Zavq istarsan, Fuzuliy, tarki dunyo qilki, man
Bo'lmadim bir zavq bundan g'ayr to dunyodayam.

* * *

Xush ul zamonki, harimi visolda mahram edim,
Na mubtaloyi balo, na muqayyadi g'am edim.

Kezardim itlaring ichra fazoyi ko'yingda,
Yerim behishti barin edi, man bir Odam edim.

Hamisha sajdagahim xoki ostoning edi,
Bu e'tibor ila bir sarbaland olam edim.

Gadoyi ko'ying edim, bo'yla zillatim yo'q edi,
Sariri saltanati qurbda muazzam edim.

Zamon-zamon asari partavi jamolingdan
Muoliji dili purdardu chashmi purnam edim.

Ziyoda g'amzadayam hajri ila, xush ul kunlar —
Ki, man bu g'amzadalikdan ziyoda xurram edim.

Fuzuliy, o'lmaz emish mehnati firoqa mufid,
Bu zavqi zikrki, bir vaqt yora hamdam edim.

* * *

Qildi ul sarv sahar noz ila hammoma xirom,
Sham'i ruxsori ila o'ldi munavvar hammom.

Ko'rinurdi badani choki giribonindan,
Jomadan chixdi — yangi oyini go'stardi tamom.

Nilgun fo'taya soldi badani uryonin,
Son binafsha ichina dushdi muqashshar bodom.

O'ldi pobo'si sharifi-la musharraf labi havz,
Bo'ldi diydori latifi-la ziyo diydayi jom.

Sondilarkim, sotilur donayi durri araqi,
Urdi al kissaya cho'xlar qilib andishayi xom.

Kokilin shona ochub, qildi havoyi mushkin,
Tig'i mo'yin dog'idub, etdi yeri anbarfom.

Tos alin o'pdi, hasad qildi qaro bag'rimi suv,
Yetdi suv jismina, rashk oldi tanimdan orom.

Chixdi hammomdan u, pardayi chashmim sorinub,
Tutdi osoyish ila go'shayi chashmimda maqom.

Mardumi chashmim oyog'ina ravon suv to'kdi —
Ki, kerak suv to'kila sarving oyog'ina mudom.

Muzdi hammoma, Fuzuliy, veraram jon naqdin,
Qilmasin sarf zar ul sarvqad-u siymandom.

* * *

Karam qil, kesma, soqiy, iltifoting benavolardan,
Alingdan keldigi xayri darig‘ etma gadolardan.

Asiri g‘urbatiz, bir sandan o‘zga oshnomiz yo‘x,
Oyog‘ing kesma boshing-chun, bizim mehnatsarolardan.

Sabo, ko‘yinda dildoring nadur aftodalar holi,
Bizim yerdan kelursan, bir xabar ver oshnolardan.

Dema zohidki, tark et siymbar butlar tamoshosin,
Mani kim qurtarur Tangri sotashdurmish balolardan.

Kirib masjidlarga gar muqtadolar payravi o‘lman,
Budur vajhiki, hargiz ko‘rmadim yuz muqtadolardan.

Tabibo, xoki ko‘yi yordandur ashk taskini,
Biza orttirma zahmat, ko‘z yoshorur to‘tiyolardan.

Falakdur mehri zoyil, yor g‘ofil, umr musta’jil,
Nadur tadbiri, bilmam, jona yetdim bevafolardan.

Vujudim nay kibi surox-surox o‘lsa, oh etman,
Muhabbatdan dam urdim, injimak o‘lmaz jafolardan.

Fuzuliy, nozaninlar ko‘rsang izhori niyoz ayla,
Tarahhum so‘rsa ayb o‘lmaz gadolar podsholardan.

* * *

Ey kiyub gulgun damodam azmi javlon aylayan,
Har taraf javlon edub, do‘ndikcha yuz qon aylayan.

Ey mani mahrum edub, bazmi visolindan mudom,
G'ayri xoni iltifoti uzra mehmon aylayan.

Ey damodam rashk tig'i-la manim qonim do'kub,
May ichub ag'yor ila, sayri guliston aylayan.

Bunchakim, afg'onimi, ey mah, eshitding kechalar,
Demading bir kecha kimdur, buncha afg'on aylayan?

No'la gar ja'miyati xotirdan o'lsam noumid,
Jam' o'lurmi xo'blar zulfi parishon aylayan?

Yor dun chekmishdi qatlim qasdina tig'i jafo,
Yetmasun maqsudina, yo Rab, pushaymon aylayan.

Ishq dardi-la o'lur oshiq mijozi mustaqim,
Dushmanimdur, do'stlar, bu darda darmon aylayan.

Zohiding ta'ni-la do'ndardim yuzin mehrobdan,
Buncha bo'lmaz ajr ming kofir musulmon aylayan.

Dardi hijron notavon etmish Fuzuliy xastani,
Yo'qmidur, yo Rab, davoyi dardi hijron aylayan?

* * *

No'la zohid bilsa kufri zulfing iymon o'ldug'in,
Shimdi ko'rmishlarmidur kofir musulmon o'ldug'in.

Man agar oshiq o'lub, din vermasaydim g'orata,
Kim bilurdi ishq mulkin kofiriston o'ldug'in.

Qil savob, ey ko'z, to'kub qon, voqif et g'ofillari,
Mayl edanlar ishqa bilsunlar jigar qon o'ldug'in.

Tosha bengzar qonli har pargolakim, ko'zdan chiqar,
Andan etdim fahm, ko'nglim shahri vayron o'ldug'in.

Va'dayi vaslinga ul kundanki, verdim ko'nglimi
Man aning bilmazmidim oxir pushaymon o'ldug'in?

Ishqini oson ko'rub, o'ldum asiri tifl ekan,
Bilmadim keldikcha bir oshubi davron o'ldug'in.

Ey Fuzuliy, xo'blar vaslina aylarsan havas,
Go'iyo bilmazsan ul vasl ichra hijron o'ldug'in.

* * *

Sipehring forig'am vaslingda mohi oftobindan,
G'araz iydu visolingdur bu oy-u kun hisobindan.

Tamoshoyi ruxing azmina chiqdi oftob, ammo,
Kelurkan sur'at ilan dushdi yuz yerda shitobindan.

Gunash mahjubdur, sham'i ruxingdan yondirib charxi,
Chixarmoq istar oni shu'layi ohim hijobindan.

Rahi ishqingda ul g'oyatda, ey mah, muztarib o'lmish —
Ki, har na aylasa bilmaz, na aylar iztirobindan.

Gunash lavhi dagil ko'kda shuo' ustinda zarrin xatt,
Falak olmish alina bir varaq husning kitobindan.

Dagirman dona echun chirkinur behuda davr etmaz,
Mujarradsan, ko'ngil, vahm etma charxing inqilobindan.

Kimi hushyor ko'rsang san, anga ver jomi may, soqiy,
Bihamdilloh, Fuzuliy mastdur vahdat sharobindan.

* * *

Do'st — beparvo, falak — berahm, davron — besukun,
Dard — cho'x, hamdard — yo'x,
dushman — qaviy, tole' — zabun.

Soyayi umid — zoyil, oftobi shavq — garm,
Rutbayi idbor — oliy, poyayi tadbir — dun.

Aql — dunhimmat, sadoyi ta'na bir-birdan baland,
Baxt — kamshafqat, baloyi ishq kun-kundan fuzun.

Man g'aribi mulk-u rohi vasl purtashvishu makr,
Man harifi sodalavhu dahr purnaqshu fusun.

Har sahiqad jilvasi bir seli to'foni balo,
Har hilolabro' qoshi bir sarxati mashqi junun.

Yelda bargi lolatak tamkini donish besabot,
Suvda aksi sarvtak ta'siri davlat vojgun.

Sarhadi matlub purmehnat tariqi imtihon,
Manzili maqsuda purosib, rohi ozmun.

Shohidi maqsad navoyi changtak pardanishin,
Sog'ari ishrat hubobi sofi sahbotak nigun.

Tafriqa hosil, tariqi mulki jam'iyat mahuf,
Oh, bilman naylayim, yo'q bir muvofiq rahnamun.

Chehrayi zardin Fuzuliyning tutubdur ashki ol,
Ko'r, anga na ranglar chekmish sipehri nilgun.

* * *

Bazmi ishq ichra sharobimdur sirishki lolagun,
Qildi g'am qaddim bukub, jomi sharobim sarnigun.

Har taraf purxun aliflardur chekilmish ko'ksima,
Yo havodan mavj urur bag'rimdagi daryoyi xun.

Orttirur ayyomi hijroning sirishkim hiddatin,
Muddati ayyomi may kayfiyatin aylar fuzun.

Maskan etmish yor mori zulfi chashmim raxnasin,
Pand vermangkim, oni andan chiqarmaz ming fusun.

Qat'i ulfat, g'olibo, dushvordurkim, aylamish
Naqshi Shirin ila Farhodi muqayyad Besutun.

Rishtayi jon ayladim payvand tori zulfina,
Ohkim, chekmakda imdod aylamaz baxti zabun.

Ey Fuzuliy, man malomat gavharining ganjiyam,
Ajdahodurkim, yotur chevramda zanjiri junun.

* * *

Agarchi ignatak kechdim jahonning har na vorindan,
Hanuz ordimchadur qaydi taalluq zulfi torindan.

Shahidi ishq o'lub, fayzi baqo kasb aylamak xushdur,
Na hosil bevafo dahring hayoti mustaorindan.

Hubobi ashku ohi pursharap qilmish mani forig'
Jahonning qasri siymandudu kohi zarnigorindan.

Ko'rinmaz surati ummidi vasling lavhi jonimdan,
Mukaddardur magar ul oyina jismim g'uborindan.

Uzolur rishtayi tuli amal diydor zavqi-la,
Ham ochildiqcha ul gulchehra zulfi tobdorindan.

Sangadur iqtidosi tavfi ko'yi Layli etmaqda,
Xas-u xori qo'por, ey noqa,
Majnun rahguzorindan.

Fuzuliydan malomat ehtirozin istayan go'yo,
Dagil voqif dili so'zonu chashmi ashkborindan.

* * *

Ko‘rub muhlik manim chevramda bahri ishq tug‘yonin,
Qochib bir dog‘a chiqdi Ko‘hkan qurtarmog‘a jonin.

Buroqmish itlarina pora-pora ko‘nglimi ul mah,
Ulashdirmish kesib arbobi istehqoqa qurbonin.

Manim choki giribonim ko‘rub, ayb aylamaz ulkim,
Ko‘rar sarmast chiqdiqda aning choki giribonin.

Ko‘ngil g‘am hamdamidur qonin,
ey ko‘z mardumi, ichma,
Bilursan qona qondur, sanga qo‘ymaz aning qonin.

Ko‘zingkim, go‘shayi mehrob tutmish, din qilur yag‘mo,
Bu mulking etmak o‘lmaz farq kofirdan musulmonin.

Ko‘zim mardumlari cho‘xdan qilurlar da’viyi ishqing,
Na hojat yoshlarin so‘rmoq, bilurlar Nuh to‘fonin.

Fuzuliy, chekma yoring o‘qlarin har lahza yorangdan
Sangami qoldi chekmak har zamon bir yor hijronin.

* * *

Ko‘rmasam har ko‘z ochanda ul guli ra’no yuzin,
Ko‘z yumancha ashki gulgunim tutar dunyo yuzin.

Garchi kofirsan, sanga, ey but, yetar ul ajrkim,
Rag‘bating butxonadan do‘ndardi yuz tarso yuzin.

Pardayi chashmimda naqshi javhari tig‘ing saning,
Mavja bengzarkim, tutar tahrik ila daryo yuzin.

O‘lma, ey sahronishin, g‘ofil, dagil har so‘ sarob
Mavji ashki chashmi Majnundur tutan sahro yuzin.

Yodi ruxsori-la ul mohing ko‘zim qon yosh to‘kar
Har ko‘ran soatda xurshidi jahonoro yuzin.

Noz edub, do‘ndarma, ey bedard, yuz ushshoqdan,
Buncha ham go‘starma faqr ahlina istig‘no yuzin.

Ey Fuzuliy, dudi ohim tiyra aylar olami,
Ko‘rmasam bir lahza ul mohi malaksiymo yuzin.

* * *

Ko‘hkan kund aylamish ming teshani bir tog‘ ilan,
Man qo‘porub solmisham ming tog‘i bir tirnog‘ ilan.

G‘am yo‘linda man qolib, ketdisa Majnun, yo‘q ajab,
Xastaya dushvordur hamrahlik etmak sog‘ ilan.

Gardi rohing vermasa ko‘z yoshina taskin no‘la,
Tutmoq o‘lmaz bo‘yla selobing yo‘lin tuprog‘ ilan.

G‘am o‘g‘irlar ishq bozorinda naqdi umrimi,
Qilmoq o‘lmaz sud savdoda yomon o‘rtog‘ ilan.

Ravzayi ko‘yingda bo‘lmishdur Fuzuliy bir maqom —
Kim, anga jannat qushi yetmaz ming yil uchmog‘ ilan.

* * *

Gardi rahin, ey ashk, yuvding chashmi tarimdan,
Tarki adab etding, no‘la dushsang nazarimdan.

Xunin mujalardurmu va yo mardum ali-la
O‘qlar chekilub, dishra otilmish jigarimdan.

Har bodaki, sansiz icharam bazmi baloda,
Xunob o‘lub, albatta chiqar diydalarimdan.

Selobi sirishk-la xusham ishq yo'linda
Hoshoki, taalluq qo'porur rahguzarimdan.

Toshlara urub boshimi, rasvo kezar o'ldim,
Ey aql, qochib qurtula ko'r dardisarimdan.

Kes mehringi, ey charx,
gunashdan sanga har subh
Bir shu'la yetar otashi ohi saharimdan.

Selobi sirishk etdi mani g'arqa, Fuzuliy,
To davr judo qildi buti siymbarimdan.

* * *

To sirishki diydayi Farhodi ko'rdi lolagun,
Chashmalar suyini ko'zdan soldi ko'hi Besutun.

To alam qoldirdi ohi otashinim sharm edub,
Qildi xurshidin falak zarrin livosin nilgun.

Tosh bag'irli o'lmasaydi Besutun, Farhod echun
Suv yerina ko'zlarindan oqidirdi seli xun.

Ey ko'ran, ming dog' ila sabr-u sabotim, aylama
Nisbatim Farhodakim, bir tog' ila o'lmish zabun.

Qush yuvosi sonmakim, sargashta Majnun boshina,
Xor-u xas jam' aylamish girdobi daryoyi junun.

To ko'rundi safhayi husningda xatting, rashkdan,
Tosha choldi oftobi sodalavhin charxi dun.

Ey Fuzuliy, xoki ko'yi yora etdim, qoni Xizr —
Kim, veram komin,
o'lam obi hayotda rahnamun.

* * *

Jam' ko'ngling davr javrindan parishon o'lmasun,
Charx farmoning-la kezmakdan pushaymon o'lmasun.

Yer ishi, ko'k junbishi ra'ying-la bir dam o'lmasa,
Yeddi iqlimu do'quz garduni gardon o'lmasun!

Bir binodir davlating — o'lmish panohi xos-u om,
Ul bino, yo Rab, jahon o'lduqcha vayron o'lmasun.

Qilmasa olam murodingcha mador, o'lsun xarob,
O'lmasa davron saning ra'ying-la, davron o'lmasun!

Chirkinurkan do'stlar komincha farmoningda charx,
Hokimi taqdirdan tag'yiri farmon o'lmasun.

Tobe' o'lsun jumlayi odam saning farmoninga,
Jumlayi olamda sandan g'ayri farmon o'lmasun!

Lahza-lahza gulshani madhingda go'yo o'lmasa,
Bulbuli nutqi Fuzuliyning xushalhon o'lmasun.

* * *

Tuproqdan go'tur mani, ey ashki lolagun!
Boshimdan etma soyangi kam, ey hubobi xun!

El ta'nasindan istaram ul ko'ya ketmayim,
O'z ixtiyorim ila mani qo'yma, ey junun!

Taskin bo'lur jigarda harorat sirishk ila,
So'zi dil ila siynada rohat o'lur fuzun!

Ey xuni diyda, kesma jigardan taalluqing,
Mehring sovutma siynadan, ey otashi darun!

Bir kun biza saodati vasl etmading nasib,
Bizdan go'tur nuxusating, ey toleyi zabun!

Ul g'amza xanjarina bir o'g'rotmading bizi,
Kes bizdan oshnolig'ing, ey baxti vojgun!

Ey charx, qil Fuzuliyning ohindan ehtiroz —
Kim, bir kun etmaya edi toqingni sarnigun.

* * *

Bori mehnatdan niholi qomating xam o'lmasun!
Boshimizdan soyayi sarvi qading kam o'lmasun!

Hosilim ruxsoru la'l-u chashm-u g'amzang o'lmasa,
Umr bir on, bir nafas, bir lahza, bir dam o'lmasun!

Gardi rohing azmi gardun etdikim, bu qadr ila
Sho'hrayi olam hamin IsOy-u Maryam o'lmasun!

Iltimos etdim sabodan to'tiyo chekdirmag'a,
Og'lama, ey ko'z, g'ubori dargahi nam o'lmasun!

Santak ofat keldigin bilmishdi gar Haqdan, falak
Iltimos aylardikim, olamda Odam o'lmasun!

Der emish zohidki, o'lmoq aybdur rasvoyi ishq,
Bu so'zi fosh etmasun, rasvoyi olam o'lmasun!

Ey Fuzuliy, zavqi dardi ishqa nuqson hayfdur,
Ehtiyot et — punbayi dog'inda marham o'lmasun!

* * *

Yoqma jonim, nolayi beixtiyorimdan saqin!
To'kma qonim, obi chashmi ashkborimdan saqin!

Suv verar har subhidam ko‘z yoshi tig‘i ohima,
Cho‘q mani injitma, tig‘i obdorimdan saqin!

Javr o‘di yoqdi mani, yonimda durma, ey ko‘ngil,
Bir tutushmish otasham, qurbu jivorimdan saqin!

Tan evindan raxtingi jahd ayla, ey jon, dishra chek,
Ofati seli sirishki beqarorimdan saqin!

Garchi bir xoki raham, kimsa mani olmaz ko‘za,
Cho‘q haqorat-la nazar qilma — g‘uborimdan saqin!

Kelma qabrim uzra, ey ishq ichra mantak o‘lmayan,
Ta’na toshidur sanga — sangi mazorimdan saqin!

Shohi mulki mehnatam — xaylu sipohim dard-u g‘am,
Xayli behadd-u sipohi beshumorimdan saqin!

Ey Fuzuliy, qonsi mahbubiki sevsang rahmi vor,
Qil hazar, anjaq manim berahm yorimdan saqin!

* * *

Chirog‘ kuydirajak otashi nihonimdan,
Fatilasin qiluram mag‘zi ustuxonimdan.

Ochildi kirmaga g‘am jon evina ravzanlar,
Chekanda o‘qlarini jismi notavonimdan.

O‘qing tasarruf edub jismi, qasdi jon etdi,
No‘laydi rahm qilub, kechsa edi jonimdan.

Bir igna etdi mani za’f rishtam, ul qondur —
Ki, muttasil to‘kilur chashmi xunfishonimdan.

Adoyi shukr xadangingdur ul sadoki, chiqar,
Zamon-zamon to‘kilan qatra-qatra qonimdan.

O‘qing musohibati-la kechar xush avqotim,
Halok o‘lurdim agar tebranaydi yonimdan.

G‘ami nihonimi aylar Fuzuliy ellara fosh,
Ekan azobdayam nola-vu fig‘onimdan.

* * *

Ucholding qabrim, ey bedardlar, sangi malomatdan —
Ki, ma’lum o‘la dard ahlina qabrim ul alomatdan.

Mazorim uzra qo‘ymang mil agar ko‘yinda jon versam,
Qo‘ying, bir soya dushsun qabrima u sarvqomatdan.

Ko‘ran soatda ul qomat qiyomin, qiymadim jona,
Qiyomat ham kela qurtulmayam man bu nadomatdan.

Qiyomatda hisobi o‘lmayanlardandur ul g‘ofil —
Ki, farq aylar firoqing shomini subhi qiyomatdan.

Tariqi sabr-u tadbiri salomat lazzatin bilman,
Manga ishq-u malomat yak kelur sabr-u salomatdan.

Tabiat inhirofin ko‘r havoyi ishqdan tanda,
Iloj et dushmadan, soqiy, mizojim istiqomatdan.

Fuzuliy, kech salomat ko‘chasidan, sabr ko‘yindan,
Farog‘at o‘lmayan yerda safar yakdur iqomatdan.

* * *

Budur farqi, ko‘ngil, mahshar kunining ro‘zi hijrondan —
Kim, ul jon do‘ndarar jisma, bu jismi oyirur jondan.

Tutub rohi adam, bo‘lmish dahoningdan ko‘ngil komin,
Manga ham jazmdur ul azm, man ham qolmazam ondan.

G‘amim sharh etmak uchun istaram har ko‘rdugim soat,
Tutam domoning, dekmaz alim choki giribondan.

Tavofi ko‘ying istardim, qilam bori g‘ami ishqing,
Xam etdi qomatim, yo‘llar tutildi xori mujgondan.

Na xush ulfat tutubdur notavon jismim-la jon, go‘yo
Sonur bir tori mo‘dur ul sari zulfi parishondan.

O‘qing keldikda chashmim to‘ksa bag‘rim qonin andandur —
Ki, bag‘rim qonina yer qolmadi siynamda paykondan.

Sitam toshi, malomat xanjari, bedod shamshiri,
Fuzuliy, har jafokim, kelsa xushdur jona jonondan.

* * *

Yera dushmaz har na o‘qkim, otsa ul abro‘kamon,
Kun shuo’i-la aning cho‘q farqi vor, ey osmon!

Ishq nomusi mani Majnuna dushmish, lojaram,
G‘am yukin chekmakdayiz man bir zamon, ul bir zamon.

Yo‘q rahi ishqingda bir manzil yoshim girdobina,
Yo‘l yitirmishdur, ishi sargashta kezmakdur hamon.

Kom mumkindur yuzin umr ila zulfingdan, vale
Bo‘lmoq o‘lmaz davri ruxsoringda xattingdan omon.

Hech kim sirri dahonin bilmaz ul Iso labing,
Olami g‘avg‘oya solmishdur mujarrad bu gumon.

Sham’i ruxsoring nihon tut chashmayi xurshiddan,
Nuri chashmim, ehtiroz ayla yomon ko‘zdan, yomon.

Ey Fuzuliy, chekma, kel, rohi tavakkuldan qadam,
Manzili maqsuda yetmakdur muqarrar man zamon.

* * *

Shifo lutf et mani bemora la'li no'shxandingdan,
Ekan ham o'lma, ey bedard, g'ofil dardmandingdan.

Samanding qatlima sakratding,
ammo qo'rqum andandur —
Ki, sabqat eda nogah tavsani umrim samandingdan.

Murodi xotiring gar mushkul o'lmoqdur ishim, o'lsun,
Na chora, kechmak o'lmaz xotiri mushkulpisandingdan.

Bilardim sanda ham vor ul havokim, manda vor, ey nay,
Dam urduqcha agar chiqsaydi otash band-bandingdan.

Haris aylar mani panding mazoqi ishqa, ey nosih,
Darig' etmaki, mahzunam saning payvasta pandingdan.

Kamandi dudi ohingdur, Fuzuliy, charx bo'yninda,
Ajab, sayyodsankim, charx qurtulmaz kamandingdan.

* * *

Ala olur kezajak ul guli ra'no etagin,
Vahm edarkim, tuta bir oshiqi shaydo etagin.

Bildikim, xoki rah o'ldim etagin tutmoq uchun,
Ko'tarar, dushmaka qo'ymaz yera amdo etagin.

Dodlar qilmog'a ul kofir alindan, kechalar
Chiqar ohim ko'ka to tuta Masiho etagin.

Shomlar qonli yoshim mavjina albatta tegar,
Har nechakim, ko'tarur charxi muallo etagin.

O'yla uryon kerak ovorayi sahroyi junun —
Ki, taalluq tikani tutmaya qat'o etagin.

Rind xok o'lsa daxi, durdi xumi boda o'lur,
Na esa, qo'ymaz alindan mayi sahbo etagin.

Gullar ochildi, Fuzuliy, yoqalar chok ediban,
Kel, tutolim mayi mahbub ila sahro etagin.

* * *

Sun' me'mori yasar soatda gardun mahzanin,
Dudi ohim chiqmog'a ochmish kavokib ravzanin.

Kun botib, yulduz chiqar, sonmangki, ko'k dehqonining
Kecha ohim dog'idar kunduz yig'ilmish xirmanin.

Ko'z to'kar isrof ila xunoba la'lin go'iyo —
Kim, jigar tog'inda ul la'ling bo'lubdur ma'danin.

Do'zmak o'lmaz tig'i bedodina shirin lablaring,
Gar falak Farhodvash tosh etsa ushshoqing tanin.

Subhtak chok et, Fuzuliy, pirahan ishq ichrakim,
Bilmaya kimsa giribonindan oning domanin.

* * *

Qurutmush, g'olibo, shavq o'di Farhoding ko'zi yoshin —
Ki, gar oqsaydi la'l aylarda beshak Besutun toshin.

Balo yo'linda g'avg'oya qachon mantak do'zar Majnun,
Qachon o'lmaz durantak yak bilur har kimsa yo'ldoshin.

Demang ko'z yoshi ila daf' o'lur ishq otashi tandan,
Bu o'd har yera dushsa, farq qilmaz qurudan yoshin.

Bayoni ishq basdur lavhi ruxsorimda xuni dil,
Basirat ahlina zohir qilur har naqshi naqqoshin.

Fuzuliy, bodaxori do‘zaxi der xalq hayronam —
Ki, Haq nechun solibdur jannata mayxona avboshin.

* * *

Ko‘r sirishkim shabi hijron, demakim, qondur bu,
Zarra-zarra sharari otashi hijrondur bu.

Sonmangiz qonli dikan, siyna dilib, bosh chekmish,
Shu’layi otashi ohi dili so‘zondur bu.

Kesma ummid, ko‘ngil, boshina chirkinmakdan
O‘la nogah, dusha fursat ala, davrondur bu.

Dam-badam jonimi, ey dard-u balo, injitmang!
Lutf eding bir-ikki damkim, siza mehmondur bu.

Na yoqursang o‘tin, ey otashi dil vasl kuni,
Biza hijron kechasi sham’i shabistondur bu.

Ko‘ngil istar ola bir bo‘ sari zulfingdan, lek
Bermadan jon dilar olmoq, sonur osondur bu.

Dun demishsanki: Fuzuliy manga qurbon o‘lsun!
Sanga qurbon o‘layim, yona na ehsondur bu.

* * *

Bulbuli dil gulshani ruxsoring aylar orzu,
To‘tiyi jon la’li shakkarboring aylar orzu.

Nomavu qosid payomi-la xush o‘lmaz xotirim,
O‘z labingdan lahjayi guftoring aylar orzu.

Sarv-u gul nazzorasin naylar sanga hayron o‘lan,
Orazing-la qaddi xushraftoring aylar orzu.

Orzu aylarki, mantak muttasil bemor o'la,
Kimki vasli nargisi bemoring aylar orzu.

Hajr bemori tanim bodi sabodan dam-badam
Sihhat uchun sihhati axboring aylar orzu.

Zulmati hajringda boqmaz sham'a
chashmim mardumi,
Partavi ruxsori puranvoring aylar orzu.

Orzumandi visolingdur Fuzuliy xastadil,
Basling istar, davlati diydoring aylar orzu.

* * *

Niholi darddur Majnun, yer etmish soyasin ohu,
Boshinda qush qanodi barg, oyog'inda salosil su.

Manga zoli falak chekdirdi ul mo'yi miyon javrin,
Ko'ring bir tori mo'yi necha ajdar etmish ul jodu.

O'lur mayli dil afzun ostoning toshina har dam,
Agarchi rasmidir yostiqdan ikroh aylamak sayru.

Tarahhum qil bukulmish qaddima, vahm ayla ohimdan,
Saqin chiqmoya nogoh yoydan ul o'q, ey kamonabro'!

Nadur, dedim, ruxi sofingda aksi mardumi chashmim?
Dedi: kelmish kamila Ruma daryo qat' edib hindu.

Qoshi yoyi firoqindan xadanging kibi injildim,
Necha bir chekdurur ishqing
manga zulming na kuchdur bu?

Fuzuliy, ayru dushding yordan, sabr etmaga yer yo'q,
Dushub sahroya afg'on edalim san ayru, man ayru.

* * *

Ramazon o'ldi chekub shohidi may pardaya ro',
May echun chang tutub, ta'ziya ochdi gisu.

Bildi mutribki, nadur hol, keturdi qo'buzin
Bazmdan chekdi ayog'ini surohiyu sabu.

Bazm qonuni buzildi — na echun chang ila daf,
Yig'ilib etmayalar hokim eshiginda g'uluv.

Ramazon oyi kerak ochila jannat qopusi,
Na ravokim, o'la mayxona qopusi bog'lu.

Fathi mayxona uchun o'quyolim fotihalar,
O'lakim, yuzimiza ochila bu bog'lu qopu.

Oftobi qadah etmaz ramazon oyi tulu',
Na balodur biza, yo Rab, na qaro kundur bu?

Intizori mayi gulrang ila bayram oyina,
Boqa-boqa inajakdur ko'zimiza qora suv.

Ramazon o'ldi, budur vahmi Fuzuliyningkim,
Necha kun ichmaya may, zuhd ila nogah tuta xo'.

* * *

Agar chiqsaydi darding jismdan, derdimki, jondur bu,
Na hojat dardingi yakdur demak jondan, ayondur bu.

Damodam xo'blar dardi-la ortar lazzati ishqing,
Yomondur buki, tahqiq etmadan derlar: yamondur bu.

Xadangi soyasinda xush kechur avqotingi, ey dil —
Ki, gulzori hayoting ziynati sarvi ravondur bu.

Tutashdim otashi dildan, jigar qoni-la g'arq o'ldum,
Agarchi bir sharora o'ddur ul, bir qatra qondur bu.

Jahona qadding ila kokilingdan fitnalar dushmish,
Qiyomat ibtidosi, fitnai oxirzamondur bu.

Dedilar, bexabarlar bogi jannat ko'yinga bengzar,
Xabar verdi manga andan kelan odam — yolondur bu.

Fuzuliy, qildi faryod-u fig'onim tiyra gardunni
Hanuz ul moh so'rmazkim, na faryod-u fig'ondur bu?!

* * *

O'lsaydi mandagi g'am Farhodi mubtaloda,
Bir oh ila verardi ming Besutuni boda.

Versaydi ohi Majnun faryodiming sadosin,
Qushmi qaror edardi boshindagi yuvoda?

Farhoda zavqi surat, Majnuna sayri sahro,
Bir rohat ichra har kas, anjaq manam baloda.

Ashki ravonima el jam' o'ldi, vor umidim —
Kim, o'la vora-vora jam'iyatim ziyoda.

Goh g'amzang ichmak istar qonimi,
goh chashming,
Qo'rqum budurki, nogah qonlar o'lar aroda.

Sarvarlik istar esang, aftodalik shior et —
Kim, dushmadan ayog'a chiqmadi bosha boda.

Gar go'rmamak dilarsan rasmi jafo, Fuzuliy,
O'lma vafoya tolib dunyoyi bevafoda.

* * *

Bog‘a kir, bulbula arzi guli ruxsor ayla,
Yix guling arzini, bulbul ko‘zina xor ayla.

Bog‘ shohidlarina zulf ila chashming go‘star,
Sunbuli darham edub, nargisi bemor ayla.

G‘unchaya lofi latofatda og‘iz ochdirma,
Lahza-lahza ani sharmandayi guftor ayla.

Sarva ozodalik ismi-la yarashmaz yurimak,
Ani ham shevayi raftora giriftor ayla.

Dari dunyoni, ko‘ngil, jahd qilib tark eda ko‘r,
Xobi g‘aflatda ekan, o‘zingi bedor ayla.

Ey jigar zaxmi, og‘iz ochma, xadangin ko‘ribon,
Yetana rozi nihonim yetar izhor ayla!

Kes, Fuzuliy, tama’ing g‘ayru tamannolardan,
Qanda o‘lsang, talabi davlati diydor ayla.

* * *

Yana ul moh manim oldi qarorim bu kecha,
Chiqajaqdur falaka nolayi zorim bu kecha.

Sham’vash mahrami bazm ayladi ul moh mani,
Yonajaq otashi hajra yana vorim bu kecha.

Ham visoli urur o‘d jonima, ham hijroni,
Bir ajab sham’ ila dushdi sar-u korim bu kecha.

Na tutundurki, chiqar charxa, dili zora magar
Hajr dog‘ini urur lola’uzorim bu kecha.

Subha soldi bu kecha sham' kibi qatlima hajr,
O'lakim, subh gelancha kela yorim bu kecha.

Pora-pora jigarim itlarina nazr o'lsun,
Ul sari ko'ya agar dushsa guzorim bu kecha.

Bor edi subhi visolina, Fuzuliy, ummid
Chiqmasa hasrat ila joni figorim bu kecha.

* * *

Hazar qil oh o'dindan, javringi ushshoqa oz ayla,
Xas-u xoshoki yoqma, shu'lasindan ehtiroz ayla!

Sanamlar sajdasidur bizda toat, Tangri-chun, zohid,
Kimi ko'rsang san o'z dininga taklifi namoz ayla!

Haqiqat xattini yozmoq dilarsan lavhi zotingda,
Xatin gulruxlaring manzur dut, mashqi majoz ayla!

Sanamlar sangdillardur, eshitmazlar so'zi zohid,
Yetar behuda panding, onlara arz-u niyoz ayla!

Saning nozing ko'randa aql qolmaz, hasbatanlilloh,
Amon ver tolibi diydora, bir dam tarki noz ayla!

Yo'lingda intizori maqdaming-la xok o'lan cho'xdur,
Xirom et bir qadam — ming xoksori sarfaroz ayla!

Fuzuliy, jona topshirding xayoling, shimdi rasvosan,
Sanga kim derki, har nomahrama ifshoyi roz ayla!

* * *

Oshiq o'ldum yana bir toza guli ra'noya —
Ki, solur ol ila har dam mani yuz g'avg'oya.

Musht urub qolabi farsudami goh habs qilur,
Gah sarosimayu uryon buroqur sahroya.

Ko'ziming qoni ila siynami chok etdimkim,
Olati san'at o'la ul buti beparvoya.

Bu na ishdurki, bizi igna kibi injildub,
Solur iplik kibi har dam bir uzun savdoya.

Oyog'in bog'lamish ovoralaring san'at ila,
Yo'q nihoyat sari ko'yinda kezan shaydoya.

Laxt-laxt o'lmish ekan g'amza durafshini chekub,
Chorasoz o'lmadi bir kun mani g'amfarsoya.

Yoqa chok edani boshmoq kibi solur oyog'a
Ey Fuzuliy, boq aning etdigi istig'noya.

* * *

Istadim marham o'qindan jigarim yorasina,
Otdi ming o'qki, tegar har biri bir porasina.

Bir-biri-la chekishur gardi rahing-chun mujalar,
Ko'r, na qonlar dushajakdur ularing orasina.

Chekmaz o'ldi ko'ngil o'qlar yukin, ul sarv magar
Chekarak ota o'qin, rahm eda bechorasina.

Qoni ko'z yoshi kibi ahli nazarkim, yugurib,
Bir ichim suv vera dashti g'aming ovorasina.

Har taraf ashklarimdur ko'runan, yo yig'ilib
Keldi suv xalqi sirishkim suyi nazzorasina.

Bilmazamkim, nazar ahli nasini uksildar
G'azab aylar nazar etsam mohi ruxsorasina.

Ey Fuzuliy, jigarim qonini qo'ymaz to'kila
Jon fido ul sanaming g'amzayi xunxorasina.

* * *

Uyub ohuya dushdi mushk Majnuntak biyobona,
No'la cheksang ani zanjir zulfi anbarafshona.

Chekar kofir ko'zing har dam jigardan g'amza paykonin,
Na kuchdur bu, na verdi ola bilmaz bir musulmona.

Balo novaklari sanchilmasinmi ko'ksima har dam,
Do'loshur shonatak har lahza ul zulfi parishona.

O'qing keldikcha siynamdan sadolardur chiqan bilman,
Dil aylar nola, yo paykon tegar siynamda paykona.

Sadoyi novaking chiqdiqcha jon xurram o'lur go'yo,
Bu zindoni balodan chiqmog'a ruxsat verar jona.

Bo'yonib qona, o'lmish pora-pora gullar a'zosi,
Magar xanjar chekib, san sarvtak chiqding gulistona.

Malomat o'dina yonding, Fuzuliy, chix bu olamdan,
Tarahhum qil, ravo ko'rmaki, olam o'diga yona.

* * *

Doroldor g'uncha halqin, durji la'ling kelsa guftora,
Qarardor oftobi soya cheksang parda ruxsora.

Sanga bir so'z deyincha kechdim umrim, hasbatanlilloh,
Savolim komi dil vermakda muhtoj etma takrora.

Dili sadporayi jam' aylamak ko'yingda mushkuldur,
O'lurmi jam'a qobil har iting og'zinda bir pora!

Sari zulfingda har mo‘,
sayd qilmish bir dili so‘zon,
Dushubdur sonasan bir sho‘’la o‘d sham’ uzra har tora.

Tamannoyi visoling chun dagil giryam,
budur qasdim —
Ki, seli ashkdan, yer qolmaya ko‘yingda ag‘yora.

Boshim qoldirmasun xoki rahingdan sarnigun cheksun,
Chekar o‘lsa musavvir suratim ko‘yingda devora.

Fuzuliy, za’fi tan uzri-la kesma nolayi zoring,
Bizi chun changtak mu’tod qilding nola-vu zora.

* * *

Rahm et, ey shah, mani darvesh chekan ohlara —
Ki, gado ohi asar aylar o‘lur shohlara.

Mehri yo‘q mohlara oh asar etmaz, yo Rab!
Ver bir insof bu mehri yo‘q o‘lan mohlara.

Qoshlaring toqina versam dili so‘zon, na ajab,
Rasmdur, osila qandil nazargohlara.

Moyili sarv qading vaslina yetmaz, neshakim,
Baxt shoyista dagil himmati ko‘tohlara.

Soqiyi bazmi junun nargisi mastingdurkim,
Ichirur bodayi g‘aflat dili ogohlara.

Boqma, ey diyda, zanaxdonina mahbublaring
Kezma g‘ofil, hazar et dushmayasan chohlara.

Ey Fuzuliy, vara’ ahli rahi masjid tutmish,
San rahi maykada tut, uyma bu gumrohlara.

* * *

Niholi sarvdur qadding, qoshing nun ul nihol uzra,
Misoli nuqtayi nun xoling ul mushkin hilol uzra.

O'lub hayron go'turman xatti xolingdan nazar go'yo,
Ko'zim mardumlaridir nuqtalar ul xattu xol uzra.

Xam etding qomatim,
gar tarki sar qildimsa ma'zuram,
Na uzrim vor agar derlarsa o'lmaz nuqta dol uzra.

Ziloli xuni dildandur ko'zim paymonasi mamlu,
Hubob ostindadur ul nuqtakim, qo'rlar zilol uzra.

Yozar ko'z pardasina ashk sharhi hol, bilmazkim,
O'qunmaz qon ila yozilsa xat avroqi ol uzra.

Damodam kilki mujgon ila tifli mardumi chashmim
Xati savdoyi xoling mashq edar lavhi xayol uzra.

Fuzuliyning tariqi nazma tab'in mustaqim etmish,
Xayoli qomatingkim, bir alifdur e'tidol uzra.

* * *

Mushaf demak xatodur ul safhayi jamola,
Bu bir kitob so'zdur fahm edan ahli hola.

Ruxsora nuqta qo'ymoq rasmi xat o'lmasaydi,
Dushmazdi manzil etmak ruxsoring uzra xola.

Hayroni mohro'ying xurshida mehr solmaz
Mushtoqi toqi abro'ng o'ksuk boqar hilola.

Qondurdi gardi xatting oyinayi muroda
Qufl urdi iqdi zulfing ganjinayi visola.

Davron manga qalamtak savdo qapusin ochdi,
To qaddimi g'amingdan do'ndardi za'f nola.

Rasmi vafo, Fuzuliy, sandan kamola yetmish,
Xush komili zamonsan ahsantu bu kamola.

* * *

Botali qona o'qing diydayi giryon ichra,
Bir alifdur sonasankim, yozilur qon ichra.

Yeridur siynayi so'zonima gulxan desalar,
Baski, botmishdur o'qing siynayi so'zon ichra.

Joni tan ichra na saxlardim agar bilsaydim —
Ki, dagil gizli g'ami la'li labing jon ichra.

Ola ko'r o'qlarini diydalarimdan, ey dil,
Hayfdur, o'lmaya nogah yeta mujgon ichra.

Chok ko'nglim orasinda yarashur paykoning
Iqdi shabnam xush o'lur g'unchayi xandon ichra.

Qaddinga sarv demish, g'unchalaring ta'nindan,
Duramaz bodi sabo hech guliston ichra.

Ey Fuzuliy, kima so'zi dilimi sharh edayim,
Yo'q manim kibi yonon otashi hijron ichra.

* * *

Orazing ko'rsa falak, mehr buroqmaz oya,
Zarra-zarra qilib oni buroqur sahroya.

Surating aksin olib, bog'a kirar har dam suv,
Rashkdan qon ichirur bargi guli ra'noya.

Yeridur aksinga oyina damir band ursa,
Na uchun qarshidurur san kibi behamtoya.

Bo'ldig'i yerda hasaddan kun urur soyanga tig' —
Ki, rafiq o'lmayasan mohi malaksimoya.

O'qa paykon dikilur g'amzang uchun payvasta
To'qinur ta'na o'qi qoshing uchindan yoya.

La'li nobing sifati shahdi musaffodur, lek
Achchi etmish ani safroyi hasad sahboya.

Yor maylin sanga solmazsa, Fuzuliy, na ajab,
Necha mayl etmak o'lur san kibi bir rasvoya.

* * *

Suv verar har subhidam ko'z yoshi tig'i ohima —
Kim, to'kan qonin sipehring solsa mehrin mohima.

Sham'i ruxsoring o'di qildi mani otashparast,
Choki siynamdan tamosho ayla otashgohima.

G'am kibi o'ldirsa, qonlitak qochar mandan yana,
Shohi dardam, iltijo aylar uluvvi johima.

To'tiyotak chashmi arbobi nazardur manzilim,
Garchi xoki rahguzoram diydayi badxohima.

Bir faqiram — durmasun kimsa manga ta'zim echun,
Qanda ketsam, ey ko'zim, suv sep g'ubori rohima.

G'ofilam sirri labi jonparvaringdan to xating
Qo'ndirubdur gard mir'oti dili ogohima.

Ey Fuzuliy, yora do'ndardim yuzim ag'yordan
Xasmi cho'q ko'rdim, sig'indim sidq ila Ollohima.

* * *

Yuritmangiz araqi majlis ichra boda ila,
Haramzodani qo'ymang halolzoda ila.

Verur sitam sabaqin tifli xattinga zulfing,
Qo'ymang bu yuzi qaroni u lavhi soda ila.

Manga zamon ila Majnun muqaddam o'lsa no'la,
O'yinda shoh barobar dagil piyoda ila.

Qoshing balosina dushdim, falak g'amin chekarak,
Bu kuchli yoyi chekar o'ldim ul kaboda ila.

Qopungda xam qadimi kezdirib yurur ko'nglim,
Itingdurur, yugurur har taraf qaloda ila.

Manam mudarrisi ilmi junun, qani Majnun –
Ki, barmurod o'la davrimda istifoda ila.

Boshim oyog'inga gar dushsa man' aylamazam,
Na ayladi manga, nam vor bir fitoda ila.

Mani sog'inma, Fuzuliy, g'am ichra Majnuntak —
Ki, man ziyodayam andan g'am ziyoda ila.

* * *

Xushdur, ey kun tole'ingkim,
dushdung ul xoki dara,
Ahli davlat domanin tutding, yetarsan bir yera.

Doma dushmish bir shikoramkim, adam sahrosina,
Manzilimdan har taraf ochmish ajal ming panjara.

La'ling atrofinda xattingdan ko'ngil ayman dagil,
E'timod o'lmaz yangi iymona kelmish kofira.

Xat na hojat, ahli dil qaydina ruxsoring yetar,
Olami tutmoqda kun muhtoj o'lurmi lashkara?

Soya solding suvya, sarvi nozi rashk o'ldirdikim,
Man dururkan, davlati vasling na nisbat oxira.

Boshda har tuk ishq o'dindan bir tutundurkim, chiqar,
Chirkinan boshim balo bazminda bengzar majmara.

Ey Fuzuliy, manda rohat qo'ymadi shaydo ko'ngil,
Istaramkim, qurtulam andan, veram bir dilbara.

* * *

Ko'ngil, sajjodaya bosma oyoq, tasbeha al urma,
Namoz ahlina uyma, onlar ila durma, o'turma!

Egilib sajdaya, solma farog'at tojini boshdin,
Vuzu'dan suv sepib,
rohat yuqusun ko'zdan uchurma!

Saqin, pomol o'lursan bo'r'yotak, masjida kirma,
Va gar nochor kirsang,
anda minbar kibi cho'q durma!

Muazzin nolasin olma qulog'a, dushma tashvisha,
Jahannam qopusin ochdirma, voizdan xabar so'rma!

Jamoat izdihomi masjida solmish kuduratlar,
Kudurat uzra lutf et, bir kudurat san ham ortturma!

Xatibin sonma sodiq, masjiding qavlila fe'l etma,
Imoming sonma oqil, ixtiyoring anga topshurma!

Fuzuliy, bahra vermaz toati noqis, nadur jahding,
Karam qil, zarqi toat suratinda haddin oshurma!

* * *

Ey xush ul kunlarki, ruxsoring manga manzur edi.
Chashmi ummidim chirog'i vasldin purnur edi.

Qurb shavqi ofiyatbaxshi tani ranjur o'lub,
Vasl zavqi rohatafzoi dili mahjur edi.

Izzatim sham'i munavvar, tole'im azmi qaviy,
Davlatim hukmi ravon, ayshim uyi ma'mur edi.

Domani iqbolima gardi taarruz yetmayub,
Chashmi hosid chehrayi jam'iyatimdan dur edi.

Odam erdim — qurb dargohinda bo'lmishdim qabul,
Manzilim — jannat, mayim — kavsar,
anisim — hur edi.

Baxt matlubim muyassar qilmag'a mahkum o'lub,
Dahr asbobim muhayyo qilmag'a ma'mur edi.

Har duo qilsam, tavaqqufsiz o'lurdi mustajob,
Har tamanno aylasam, ehmolsiz maqdur edi.

Hajr vahmindan yeturmazdim kudurat ko'nglima,
Garchi davroning muxolif junbishi mashhur edi.

No'la gar solsa Fuzuliyni g'ami hijrona charx,
Vasl ayyominda ul g'ofil ekan, mag'rur edi.

* * *

Ey tag'oful birla har soat qilan shaydo mani,
Voqif o'lkim, o'ldirur bir kun bu istig'no mani.

Za'fim eldan yoshurib, ahvolimi saxlar, vale
Nolayi beixtiyorimdur qilan rasvo mani.

Gar mani xunobayi ashkim nihon aylar, na sud,
Qanda o'lsam mehnati ishqing qilar paydo mani.

Volihi zavqi labi maygunu chashmi mastingam,
Soqiyo, sonma xarob etmish mayi sahbo mani.

Xoli etmishdur mani mandan muhabbat, do'stlar,
Ayb qilmang, ko'rsangiz olamda beparvo mani.

Go'shayi mehroba tutmishdim rahi zuhd-u saloh,
Qo'ymadi o'z holima ul nargisi shahlo mani.

Ey Fuzuliy, bir sanam zulfina ko'nglim bog'ladim,
Chekdi zanjiri jununa oqibat savdo mani.

* * *

Buroqdi xoka husning oftobi olamoroyi,
Go'turdi yer yuzindan mo''jizi la'li Masihoyi.

Iki ko'zdan ravon etmish sirishkim qomating shavqi,
Asoyi mo'jizi ko'rkim, iki bo'lmish bu daryoyi[1].

Bukulmish qaddimi qurtora ko'r qullobi zulfingdan,
Xatodur, chekmasun cho'x bag'ri cho'kmish bir siniq yoyi.

Ruxing uzra xami abro'ngi ko'rmak istaram, ammo,
Ekan dushvor o'lur, kun vor ekan ko'rmak yangi oyi.

Sharobi noba lutf et, muhtasib, qahr ila cho'x boqma,
Mukaddar qilma aksi tiradan jomi musaffoyi.

Yeddi kundur ul oyi ko'rmadim, ohim sharori-la
No'la qilsam Banotun na'sh ila yakson surayyoyi.

[1] Bu erda Muso alayhissalomning mo''jizasi — asosi bilan Nilni ikkiga bo'lib yuborgani voqeasiga ishora qilinmoqda.

Fuzuliy, ashk seli-la parishon o'lma, sabr ayla!
Anga ham vor o'lar oxir, tutib dururmi dunyoyi?

* * *

Mani jondan o'sondirdi, jafodan yor o'sonmazmi?
Falaklar yondi ohimdan, murodim sham'i yonmazmi?

Qam-u bemorina jonon davoyi dard edar ehson,
Nechun qilmaz manga darmon,
mani bemor sonmazmi?

G'amim pinhon tutardim man, dedilar yora qil ravshan,
Desam ul bevafo, bilman, inonarmi, inonmazmi?

Shabi hijron yonar jonim, to'kar qon chashmi giryonim,
Uyodar xalqi afg'onim, qaro baxtim uyonmazmi?

Guli ruxsoringa qarshu ko'zimdan qonli oqar su(v),
Habibim, fasli guldur, bu oqar su(v)lar bo'lonmazmi?

Dagildim man sanga moyil, san etding aqlimi zoyil,
Manga ta'n aylayan g'ofil sani ko'rgach o'tonmazmi?

Fuzuliy, rindu shaydodur, hamisha xalqa rasvodur,
So'ringkim, bu na savdodur, bu savdodan o'sonmazmi?

* * *

Ketdi aldan sanaming sunbuli mushkafshoni,
Yana davr etdi parishon mani sargardoni.

O'yla mu'tod o'lubam otashi hijron ilakim,
Ko'rmasam yondirar albatta mani hijroni.

Ko'kda ohim eli so'ndirdi chirog'in gunashing,
Yerda ashkim ayog'a soldi duri g'altoni.

Ko‘z bayozina chekar la’llaring suratini,
Dam-badam xomayi mujgon ila bag‘rim qoni.

Chixdi jon — kimsaya izhor eda bilman dardim,
Ne deyin, oh, bu darding na o‘lur darmoni?

Ey sitam toshini bedardlara zoe’ edan,
Yopa ko‘r bir necha tosh ila dili vayroni.

Versa jon yetmaya jonona, Fuzuliy, ne ajab,
Har kishikim, sevar o‘z joni uchun jononi.

* * *

Forig‘ etdi mehring o‘zga mahliqolardan mani,
Xizr emish ishqing saning — saqlar balolardan mani.

Ko‘nglim olding,
go‘starib ming lutf-u minnat jonima,
Aylading mustag‘niy o‘zga dilrabolardan mani.

Vomiqu Farhodtak rasvoya qilmang nisbatim,
Bir faqiram, sonmangiz ul xudnamolardan mani.

Ishva-u noz ila raf’ etding g‘am-u anduhimi,
Sehr ila begona qilding oshnolardan mani.

Qil takallum —
zulfing anduhini ko‘nglimdan chiqar,
Bir fusun ila xalos et ajdaholardan mani.

G‘oyati zuhd-u vara’, zohid, visoli hur esa,
Vajhi yo‘q man’ aylamak huriliqolardan mani.

Har jafo etsang, Fuzuliytak shikoyat qilmazam,
Ishq atvorinda sonmang bevafolardan mani.

* * *

Chehrayi zardimda ko'r hardam sirishki olimi,
Ul guli ra'noya bu rang ila bildir holimi.

Toki sarvim bosa gohi boshim uzra bir qadam,
Ey musavvir, rahguzori uzra chek timsolimi.

Ey falak, yo'qdir libosi faqrdan orim manim,
Atlasingdan bilmisham ustun muhaqqar sholimi.

Ey xush ulkim, ishq harfin bir daxi takror edam,
Hashr devoninda ko'rgach nomayi a'molimi.

Hech kim yo'qdurki, nolamdan shikoyat aylamaz,
Shukrkim, arz aylayan cho'xdur sanga ahvolimi.

Niyatim uldurki, ruxsoring ko'rub, jonim veram,
Mushafi ruxsor ochub, qilg'il muborak folimi.

Subhu shom ul qiblayi abro' muqobildur manga,
Ey Fuzuliy, Tangri ko'zdan saqlasin iqbolimi.

* * *

Yor qilmazsa manga javr-u jafodan g'ayri,
Man anga aylamazam mehr-u vafodan g'ayri.

Ey deyan g'ayra ko'ngil verma, qani manda ko'ngil,
Sari zulfingda o'lan baxti qarodan g'ayri.

Qildi Majnun kibi cho'xlar havasi ishq, vale
Duymadi darda mani besar-u podan g'ayri.

Mushki Chun zulfing ila aylasa da'vo na ajab,
Na o'lur yuzi qaro qulda xatodan g'ayri.

Labina chashmayi hayvon demazamkim, labining
Vor bir jona yarar fayzi baqodan g'ayri.

Hech kim bilmadi tahqiqi ila og'zing sirrin
Sirri g'aybi na bilur kimsa Xudodan g'ayri.

Ey Fuzuliy biza taqdir g'am etmish ro'zi,
Qilalim sabr, nadur chora rizodan g'ayri.

* * *

Hayrat, ey but, surating ko'rdukda lol aylar mani,
Surati holim ko'ran surat xayol aylar mani.

Mehr solmazsan manga, rahm aylamazsan bunchakim,
Soyatak savdoyi zulfing poymol aylar mani.

Za'fi tole' mone'yi tavfiq o'lur, har nechakim,
Iltifoting orzumandi visol aylar mani.

Man gado san shoha yor o'lmoq yo'q, imkon naylayim,
Orzu sargashtayi fikri mahol aylar mani.

Tiri g'amzang otmakim, bag'rim dilar, qonim to'kar,
Iqdi zulfing ochmakim, oshuftahol aylar mani.

Dahr vaqf etmish mani navras juvonlar ishqina,
Har yetan mahvash asiri xattu xol aylar mani.

Ey Fuzuliy, qilmazam tarki tariqi ishqkim,
Bu fazilat doxili ahli kamol aylar mani.

* * *

Ko'rdim ul xurshidi husnin, ixtiyorim qolmadi,
Soyatak bir yerda durmog'a qarorim qolmadi.

Bir kun o'lmaz tal'atin ko'rmak muyassar, ohkim,
Zarracha ul kun yoninda e'tiborim qolmadi.

Pok qildi suratimdan za'f dahr oyinasin,
O'yla mahv o'ldimki, bir zarra g'uborim qolmadi.

G'am kuni hamdamlarim g'arq o'ldilar ko'z yoshina,
Silmaka ko'z yoshimi bir g'amgusorim qolmadi.

Ro'zgorim xush kechardi, ohkim, davron do'nub,
O'ldi ahvolim xarob, ul ro'zgorim qolmadi.

Rohi ishq ichra manga anjaq fano maqsud edi,
Shukrkim, maqsuda yetdim — intizorim qolmadi.

Ey Fuzuliy, el qamu ag'yorim o'ldi yor uchun,
So'zi dildan g'ayri bir dilso'z yorim qolmadi.

* * *

Har ko'ran ayb etdi obi diydayi giryonimi,
Ayladim tahqiq — ko'rmish kimsa yo'q jononimi.

Lahza-lahza xo'blar, ko'rdimki, dil qasdindadur,
Pora-pora ayladum man ham dili so'zonimi.

Cho'x yeturma ko'klara afg'onim, ey kofir, saqin,
Injinur nogah Masiho eshidub afg'onimi.

Qilma har soat mani rasvoyi xalq, ey barqi oh,
Aylama ravshan shabi g'am kulbayi ehzonimi.

Chixma, ey devona, bozori malomatdan deyur,
Muttasil choki giribonim tutar domonimi.

Xonsi butdur, bilmazam, iymonimi g'orat qilan,
Sanda iymon yo'qki, san olding deyam imonimi.

Ey Fuzuliy, jona etmishdim ko'ngildan, shukrkim,
Bog'ladim bir dilbara, qurtardim andan jonimi.

* * *

Joniming jismim-la zavqi ittisoli qolmadi,
Ohkim, sansiz dirilmak ehtimoli qolmadi.

Shukrilillah, baxt yor o'ldi — yeturdim tig'inga,
Boshiming bir qilcha bo'ynimda vuboli qolmadi.

Istadim ul moha arzi hol edam, hayrat manga —
O'yla g'olib o'ldikim, bir so'z majoli qolmadi.

Bilmazam holing xayolin qanda tasvir aylayim,
Dog'dan bir yer tan-u jonimda xoli qolmadi.

Har kimi ko'rdingsa g'am aftodasi, tutding alin,
Vahki, mandan g'ayri bir g'am poymoli qolmadi.

Ey xush ul sarmastkim, ko'nglingda shavq-u zavqdan
Oxirat andishasi, dunyo xayoli qolmadi.

Ofarin, ey jomkim, silding ko'ngil oyinasin,
Xotiri pokimda dunyoning maloli qolmadi.

Zuhda nisbat, poymoli qayddur har kimki, vor,
Bazmi dahr ichra harifi louboli qolmadi.

Ko'r, Fuzuliy, ishq tug'yonin, adam mulkin kuzat,
Azmi kunj etkim, havoning e'tidoli qolmadi.

* * *

Giryadur har dam ochan g'amdan tutulmish ko'nglimi,
Ashkdir xoli qilan qon ila do'lmish ko'nglimi.

Ey parivashlar, jafo rasmin unutmang, lutf eding,
Aylamang badxo‘ jafo mu’todi o‘lmish ko‘nglimi.

Va’dayi vasl ila, ey gulruxlar, etmang muztarib,
Mehnati hijron ila orom bo‘lmish ko‘nglimi.

Xanjari bedod ila hardam ko‘rar zaxm uzra zaxm,
Hech bir dam ko‘rmadim o‘ngmish, o‘ngulmish ko‘nglimi.

Poybandi lutf o‘lub, bir yerda sokin bo‘lmadim,
Dashti hayratda taradduddan yo‘rulmish ko‘nglimi.

Siymbarlardan kelan toshlarni yig‘mish chevrama,
Ishq ma’mur aylamak istar buzulmish ko‘nglimi.

Har zamon bir otashin ruxsor savdosin chekar,
Ey Fuzuliy, ko‘r bu o‘dlara urulmish ko‘nglimi.

* * *

Tobi so‘zi siynadan o‘ksulmasaydi ko‘z nami,
Ko‘z yumib-ochancha seloba verardim olami.

Har ko‘zim purmavj daryodur, u daryo uzrakim,
Har qoshimdur mavjdan bir sarnigun o‘lmish kami.

Mo‘yi jo‘lidamdadur jam’iyati asnofi g‘am,
Mulki savdoning budur go‘yo savodi a’zami.

Hajr vor, ey diyda, vasl ayyomi to‘kma xuni dil,
Saxlakim, albatta oning ham kelur bir kun dami.

Odamidan cho‘x o‘lur zohir parivashlar, vale
Oz o‘lur voqe’ parivashlarda santak odami.

Vasl yodi-la, ko‘ngil, so‘ndirma ohim otashin,
Kulbayi torimdan ikroh etmasin hijron g‘ami.

Ey Fuzuliy, qildi jonim rishtasin purpechu tob,
Bir parivash dilbaring savdoyi zulfi purxami.

* * *

G‘arqi xunobi dil etdi diydayi giryon mani,
Oncha qon to‘kdiki, bu rang ila tutdi qon mani.

Har taraf yuz g‘am halokim qasdin etmish, Tangri-chun
Bir dam, ey ko‘zdan oqon xunoba, qil pinhon mani.

Yo‘q majolim o‘zga gulruxsora sansiz boqmag‘a,
Aylamish hajri ruxing o‘z holima hayron mani.

Ro‘zi hajr, ey kun, chekub bir tig‘ minnat qo‘y manga,
Yo‘qsa, minnatsiz halok aylar shabi hijron mani.

G‘arqi xunob o‘ldi jismi xoksorim, ohkim,
Durdvash soldi oyoqlarga g‘ami davron mani.

Punbayi dog‘im nihon etmish sarosar jismimi —
Kim, malomat qilmaya har kim ko‘rub uryon mani.

Bir mahi bemehrayam moyil, Fuzuliy, yo‘q ajab,
Qilsa har yon, zarra nisbat charx sargardon mani.

* * *

Xushdur ermak ul badan vaslina pirohan kibi,
Gah al o‘pmak ostintak, gah oyoq doman kibi.

Aks solmaz paykarim, ko‘zguya boqsam za’fdan,
Olami suratda bir shaydo bo‘lunmaz man kibi.

Jam’dur ko‘ngling saningkim, vor mantak cho‘xlaring,
Man parishonamki, topilmaz manga bir san kibi.

Bu chaman gulruxlarina dardi dil qilmaz asar,
Yuz diling vor esa xomush o'l, ko'ngil, savsan kibi.

Gar dilarsang, edasan nazzorayi diydori yor,
Kunduzing ko'rma aroda diydayi ravshaṇ kibi.

Domaning do'ldursa gardun durr ilan, to'k abrtak,
Durr uchun talx etma koming bahri tardoman kibi.

Sol nazardan la'li ham ko'rsang sirishki oltak,
La'l uchun har tosha urma boshingi ma'dan kibi.

Korgohi sun'dan bir surat et naqshi zamir,
Ming xayoling tutmagil, sarrishtayi so'zan kibi.

Ko'z yoshi-la dona-dona jam'i asbob etmakim,
Yela verur dahr ani pomol edub xirman kibi.

Bahrlar sayr aylasang mutlaq tar o'lmaz domaning,
Gar havoyi ishq ila mamlu esang yelkan kibi.

Qanda o'lsang qopu lavhitek kuzat ismat yo'lin,
Ochma ko'z devorlardan har eva ravzan kibi.

Ey Fuzuliy, manzili maqsuda yetmak istasang,
Hech rahbar yo'qdurur atvori mustahsan kibi.

* * *

Marham qo'yub, o'ngarma siynamda qonli dog'i,
So'ndirma o'z aling-la yondirdig'ing chirog'i.

Uymish jununa ko'nglim, abro'nga der mahi nav,
Na e'tibor angakim, bilmoq qarodan og'i.

Qadding g'aminda sarving so'rmog'a za'fi holin,
Gulzordan kesilmaz irmoqlaring oyog'i.

Durtak tishing so‘zini har dam eshitmak istar,
Bahring mudom aning-chun sohildadur qulog‘i.

Zulfi siyah sanamlar o‘lmish saning asiring,
Ishqingda har birining o‘z zulfi bo‘yni bog‘i.

Gar mushk dersa oshiq ul bo‘yi zulfa, soqiy,
Tund o‘lma, bir qadah ver, tar aylasin dimog‘i.

Davron havodisindan yo‘q bokimiz, Fuzuliy,
Dorulamonamizdur mayxonalar o‘chog‘i.

* * *

Xush keldi dun ul oya sirishkim nazorasi,
Bo‘yla o‘lurki, oshiqing ishlar sitorasi.

Ey har maraz ilojina hukm aylayan hakim,
Bemori dardi ishq o‘laning yo‘qmi chorasi?

Chixmoq dilar safinayi tan junbishi-la jon,
Daryoyi ishqdanki, adamdur kanorasi.

Derlarki, vor Vomiqu Majnun, ajab dagil,
Dog‘ilmish o‘la otashi ishqim sharorasi.

No‘ldi keturmading ala sadpora ko‘nglimi,
Vahm ayladingmi al kesa bu shisha porasi?

Sandan hamisha tiri balodur kelan manga,
Bo‘yla o‘lurmi oshiqu ma’shuqing orasi?

Ey so‘ylayan Fuzuliya ishq ichra sabr qil,
So‘yla, bu marham ila kiming bitdi yorasi?

* * *

Magar xob ichra ko'rding, ey ko'ngil,
ul chashmi shahloni —
Ki, qilding turfat ul-ayn ichra g'arqi ashk dunyoni.

Yeturdi ohimi garduna ul but, ko'r na kofirdur,
Demazkim, ko'kda nogah injida nolam Masihoni.

Chekarsan, ey musavvir, suratin ul mahvashing, ammo,
Na mumkindur murodincha chekilmak qoshlari yoni.

Balodur shahrlarda man kibi rasvoyi xalq o'lmoq,
Na xush Farhod-u Majnun manzil etmish ko'h-u sahroni.

Ko'runmaz yor, xalq ashkim tamoshosina jam' o'lmish,
Agar nogah ko'rinsa ul pari, kel, ko'r tamoshoni!

Tutib qushlar boshimda oshyon, faryoda kelmishlar,
Chix, ey ohim o'di, bir dam boshimdan sov bu g'avg'oni.

Fuzuliy, zulfi savdosin qalamtak bosha solmishsan,
Kedar boshing, agar boshdan kedirmazsan, bu savdoni.

* * *

Mubaddal qilmog'a subhi visola shomi hijroni
Manim ohim alidur subh-u shom-u charx domoni.

Ko'zim yoshi-la hamrang o'ldig'i-chun kashfi rozinda,
Bosurkan bag'rima, dushdi ko'zimdan bag'riming qoni.

Dili purxunmidur siynamda, yo ul qoshlari yoning
Chekilmish novaki, jismimda qolmish qonli paykoni.

Yuzing ko'rmak tamannosindayam, ammo, budur mushkul —
Ki, dam dushdukcha ochdirmaz manga ko'z ashk tug'yoni.

Deding, ey Xizr, bengzar yor la'li obi hayvona,
Bu ta'zim ila tuproqdan ko'turding obi hayvoni.

Nisori xoki poying loyiqi bir gavhar istardim,
Qam-u ko'zdan kechirdim qatra-qatra ashki g'altoni.

Fuzuliyning yetar ishqina inkor ayla, ey gardun,
Guvohi hol yetmazmi sanga faryod-u afg'oni?

* * *

Mahshar kuni ko'ram, deram ul sarvqomati,
Gar anda ham ko'rinmasa, kel, ko'r qiyomati!

Tarki may etding, ey ko'ngil, ayyomi gul kelur,
Albatta, bu ishqing chekilur bir nadomati.

Majnunki, podshohi sipohi vuhush edi,
Mantak musaxxar etmadi mulki malomati.

Sahronavard ekan, manga tasviri Ko'hkan
O'gratdi shahri ishqda rasmi iqomati.

Sangi malomat ila cheking chevrama hisor,
Ashkim fanoya vermasun ahli salomati.

Zohid, cho'q etma ta'n may aftodasinakim,
Cho'xlari yiqdi piri mug'oning karomati.

G'am zulmatinda bo'lmag'a dard-u balo mani
Basdur, Fuzuliy, otashi ohim alomati.

* * *

Labing aksi ko'zim yoshini maytak lolagun etdi,
Zanaxdoning murodim dastgohin sarnigun etdi.

Sanga aksin muqobil durdug‘i-chun husn lofi-la
Ani jon ichra g‘ayrat g‘arqayi girdobi xun etdi.

O‘zin nisbat qilurdi zulfinga zanjir har soat,
Bu savdolar ani sarxalqayi ahli junun etdi.

Aningtakkim, parishonlik ziyosin orttirur sham’ing,
Manga javring ziyod o‘lmoq sanga maylim fuzun etdi.

Mujang xanjarlarin ko‘nglim bosur bag‘rina, vahm etmaz,
Anga jodu ko‘zing go‘yoki, ta’liming fusun etdi.

Baqoyi surati Shirin uchun tavfiq me’mori
Binoyi ishqi Farhoding asosin Besutun etdi.

Fuzuliydan sabotu sabr-u javr-u qahr oz ista —
Kim, ul bechorayi dard-u g‘aming behad zabun etdi.

* * *

Ey vujudi komiling asrori hikmat masdari,
Masdari zoting o‘lar ashyo sifoting mazhari.

Mazhari har hikmating sansanki, kilki qudrating
Safhayi afloka naqsh etmish xututi axtari.

Axtari mas’ud o‘lan uldurki, tab’i poking
Qobili fayz o‘la lutfingdan safoyi javhari.

Javhari ma’yub o‘lan noqis manamkim muttasil
Sodadur xatting xayolila zamirim daftari.

Daftari a’moliming xatmi xatodandir siyoh,
Qon to‘kar chashmim xayol etdikcha havli mahshari.

Mahshari ashkim verar seloba gar ro‘zi jazo
O‘lmasa maqbul dargoha sirishkim gavhari.

Gavharidur ishq bahrining, Fuzuliy, obi chashm,
Lek bir gavharki, lutfi Haq angadir mushtari.

* * *

Kechalar to holima gardun tamosho etmadi,
Tark edub bedodini, bir mehr paydo etmadi.

Novakin ko'rkim, yorub ashkim, tutar ko'z pardasin
Ey deyan Muso asosi qat'i daryo etmadi.

Har damingdan ming Masiho zindayi jovid o'lur,
San edan izhori e'jozi Masiho etmadi.

Oshyon to ravzayi ko'yingda tutdi murg'i dil,
Kechdi tavfi Ka'badan, uchmog'a parvo etmadi.

Hech obid ongmadi la'lingki, ko'zdan qon to'kib,
Sajdadan durduqcha tag'yiri musallo etmadi.

Za'fi tole' kesdi dunyodan nasibin zohiding,
Yo'qsa, o'z ra'yi-la zohid tarki dunyo etmadi.

Etmadi eldan nihon bir kecha tavfi ko'yingi —
Ki, Fuzuliyni sadoyi nola rasvo etmadi.

* * *

Yiqdi soqiy, bir oyog' ila mani afkori,
Bir tapuk ayladi vayron bu ko'han devori.

Goh ma'mur qilur boda mani, goh xarob,
Ko'ringiz goh yopib, goh yiqan me'mori.

Kun chiqancha socharam gavhari ashk anjumtak
Kechalar yodima keldikcha mohi ruxsori.

Dil yoqar dog‘ ko‘zing fikri ila hajr kuni
Bu chirog‘ilami soqlar kecha ul bemori?

Yo‘q o‘zindan xabari, kimki kelur dunyoya,
Bazmdan dishra ko‘maz piri mug‘on hushyori.

Biza chun qadr bo‘lunmaz chiqolim dunyodan,
Mushtari yo‘q, necha bir bakliyalim bozori.

Qaydi islom, Fuzuliy, sanga bir ofatdur,
Bir hisor eda ko‘r andan o‘zinga zunnori.

* * *

Na ko‘rar ahli jafo manda vafodan g‘ayri
Na bo‘lur sham’i yoqon kimsa ziyodan g‘ayri.

Ey o‘lan sokini masjid, na bo‘libsan bilman,
Bo‘r’yosinda aning bo‘yi riyodan g‘ayri.

Kel xarobota, nazar soqiya qilkim, yo‘qdir
Ruxi sofu mayi sofinda safodan g‘ayri.

Sarbasar vodiyi mehnatdiru g‘am mulki vujud,
Bir farog‘at yeri yo‘q shahri fanodan g‘ayri.

Jumlayi xalq manga yor uchun ag‘yor o‘ldi,
Qolmadi kimsa manga yor Xudodan g‘ayri.

Azmi ko‘yinda ko‘ngil yorlik istar bizdan,
Alimizdan na kelur xayr — duodan g‘ayri.

Faqr emish faqr, Fuzuliy, sharafi ahli vujud,
O‘zinga aylama hamdam fuqarodan g‘ayri.

* * *

Tarashshuh qabrining toshindan etmish chashmining yoshi,
Xayol aylar ko'rankim, la'lidandur qabrining toshi.

Na zebosanki, surat bog'lamaz tasviri ruxsoring,
Tahayyur surat aylar surating chekdikcha naqqoshi.

No'la girdobi g'am dersa, dili sargashta dunyoya,
Sonurkim, chirkinur olam kimingkim, chirkunur boshi.

Sipehri purkavokibdan dagil darda davo mumkin,
Xayol etman vera taryoki zahri g'am bu xashxoshi.

Baqosi mumkin o'lmaz o'lsa gar devori umrimda,
Mah-u xurshiddan xishtu bino aflokdan koshi.

Berar amvota eh'yo boda, go'yokim, chiqib har dun,
Solur fayzi Masiho bodaya xumxona xaffoshi.

Fuzuliyni rahi ishqingda ashku oh edar rasvo,
Balodur har kiming bir yo'lda g'ammoz o'lsa yo'ldoshi.

* * *

Hosilim yo'q sari ko'yingda balodan g'ayri,
G'arazim yo'q rahi ishqingda fanodan g'ayri.

Nayi bazmi g'amam, ey oh, na bo'lsang yela ver,
O'da yonmish quru jismimda havodan g'ayri.

Parda chek chehrama hijron kuni, ey qonli sirishk —
Ki, ko'zim ko'rmaya ul mahliqodan g'ayri.

Yetdi bekasligim ul g'oyatekim, chevramda
Kimsa yo'q chirkina girdobi balodan g'ayri.

Na yonar kimsa manga otashi dildan o‘zga,
Na ochar kimsa qopim bodi sabodan g‘ayri.

Buzma, ey mavj, ko‘zim yoshi hubobinki, bu sel
Qo‘ymadi hech imorat bu binodan g‘ayri.

Bazmi ishq ichra, Fuzuliy, necha oh aylamayim,
Na tamattu’ bo‘linur nayda sadodan g‘ayri?

* * *

Oldi gulzor ichra suv aksi uzori olingi,
Chekdi gullar suratin manzur edub timsolingi.

Odin etmish kun olib bir aksi mir’oti falak,
Subh go‘stardikda san ruxsori farruxfolingi.

Sharha bir kun qildig‘ing bedodi chekmaz hashrdak,
Ul malakkim, yozmoq istar nomayi a’molingi.

Seli xun holing xayoli-la buzub ko‘z mardumin,
Mardum etmish chashmi xunbora xayoli xolingi.

Murg‘i dil qolmadikim, sayd o‘lmadi,
ey sho‘xchashm,
Sokin et parvozdan shahbozi mushkin bolingi.

Qo‘ymading bir kimsa javring chekmaya, rahm et dame,
Man’ qil xunrezlikdan g‘amzayi qattolingi.

G‘am kuni ustimda sandan g‘ayri yo‘q, ey dudi oh,
Lutf qil, mandan ko‘tarma soyayi iqbolingi.

Ey Fuzuliy, baski g‘amnok o‘ldi ahvoling saning,
G‘amdan o‘lsang, hech kim so‘rmaz daxi ahvolingi.

* * *

Sonmakim, bulbul ochar uchmog‘a bol-u parini,
Gul yoqib, oni sovurmish ko‘kka xokistarini.

Ko‘zimu yuzim arosinda chari chekdi mujam —
Ki, ko‘zimdan suv chiqib, yuvmaya xoki darini.

Mavji ashkim ko‘rub, abro‘ya solur chin, na ajab —
Ki, suv o‘rmoq chiqarir ul qiliching javharini.

Dushdi vasfi duri dandoni og‘izdan-og‘iza,
Eshidib soldi biyobona dengiz gavharini.

Ko‘z yuzin ko‘rmasa qonlar to‘kilar, oh no‘la,
Fitnayi bosa musharraf qila ko‘z manzarini.

Rashhayi jom bizi tutdi, no‘la gar soqiy,
Kela qurtora bizi, ola oyog‘i tarini.

O‘ldi nazzorimiza jam’, Fuzuliy, atfol,
Kel tutolim bu sipoh ila junun kishvarini.

* * *

May payopay sunma, soqiy, qilma loya’qil mani,
Etma bir dam davlati diydordan g‘ofil mani.

Zahri qahring ichmadan vor esa qasding, qatlim et,
Obi hayvon ichsam,
o‘ldurmak o‘lur mushkil mani.

Or qatlimdan sanga, man tashna obi tig‘inga,
O‘ldirar hasrat, gar o‘ldirmazsan, ey qotil, mani!

Man sanga hayronu mandan g‘ayri sandan bexabar,
Shukr angakim, ishqinga qilmish hamon qobil mani.

Ey xush ul sarmastlik vaqtiki, raf' o'lub hijob.
Zavqi may beixtiyor aylar sanga moyil mani.

Do'na-do'na la'li mayguning o'par, ey g'unchalab,
Qilmasunmi rashki jomi boda xunindil mani?

Zavq nuqsoni bir ofatdur manga, ey piri dayr,
Qo'yma noqis, bir necha jom ila qil komil mani.

Qurtulum g'amdan deram ko'yingda, ammo bilmazam,
Qurtorurmi bahri g'am mavjindan ul sohil mani?

Ey Fuzuliy, davlati boqiy fanodandur sanga —
Kim, fanodur aylayan maxsudima vosil mani.

* * *

Qomating xizmatina sarving egilmaz boshi,
Na bilur ahli tariqing ravishin ul noshi.

O'kinur diydaki, hayronam azaldan yuzingga,
O'ldi ma'lum bu lofindaki, cho'qdur yoshi.

Ashki la'li rahi ishqinda tutubdur etagim,
Qo'rqulikdur necha solib kedalim yo'ldoshi?

Yetdi ul g'oyata za'fimki, chekar tasvirim,
Har zamon doirayi hayrata ming naqqoshi.

Muhtasib, Tangra uchun, kel, manga cho'x verma azob,
Mayli masjidmi edar maykadalar avboshi?

Kesdi man sheftadan ahli salomat yo'lini,
Baski, atrofima jam' o'ldi malomat toshi.

Ey Fuzuliy, na balo o'qlarikim, kelsa manga,
Sabab ul qoshlari yoning ko'zidur yo qoshi.

* * *

Yetar, ey falak, bu jafo — yetur mani zora sarvi ravonimi,
Mahi tal'at ila munavvar et dil-u diydayi nigoronimi.

Ruxim uzra xatti sirishkimi, dafaotila qalami mujam,
Raqam etdigi-chun el o'qiyub, bilur o'ldi rozi nihonimi.

Jigarim o'dini nihon ekan, o'yla zohir etdi murur ila,
Ko'rayim yera kecha obi chashmi tari sharorafshonimi.

Tutalimki, zulfi siyohini tutan uzra sobit o'lur gunah,
Na ravoki, g'amzayi qotiling,
gunah etmadan to'ka qonimi.

Bu baloya soldi mani qadingki, yoshurdi yer yuzini yoshim,
Bu yera yeturdi mani g'amingki, falak eshitdi fig'onimi.

Necha qadd-u xolu xattu ruxing, g'am-u ranj-u dard-u balo ila,
Buka qaddimi, to'ka yoshimi, yiqa ko'nglimi, yoqa jonimi.

Sitaming toshi-la boshi siniq, badani shikasta Fuzuliyam,
Bu alomat ila bo'lur mani, so'ran o'lsa nom-u nishonimi.

* * *

Ey safi navki mujang zulfi malomat shonasi,
Har girih zulfingda bir domi tahayyur donasi.

Bulbuli jon avji istig'noyi husning toyiri,
Toyiri dil partavi sham'i ruxing parvonasi.

Ko'nglimi qilmish xayoli mardumi chashming vatan,
Shukrkim, mardumnishin o'lmish bu g'am vayronasi.

Davri ruxsoringda xatting hay'ati ishq ahlina
Bazmi g'amda qoni-la do'lmish balo paymonasi.

Sham'i ro'ying tobi xurshidi qiyomat partavi,
Huqqai la'ling so'zi xobi adam afsonasi.

Zoye' o'lmaz vodiyi vahdatda ul ovorakim,
Bastayi zanjiri zulfingdur dili devonasi.

Qonli yoshin baski, sochmishdur Fuzuliy har taraf,
Lolarang o'lmish hubobi may kibi xumxonasi.

* * *

Oyina sevar jondan ruxsorayi jononi,
Bir g'oyata yetmishkim, ayrilsa chiqar joni.

Faryodki, aks o'ldi ulkim, ko'rayim derdim,
Oyinayi ruxsoring lavhi dili hayroni.

Ul chohi zanaxdonda derdim ko'raram ko'nglim,
Ko'nglimda ko'rar o'ldim ul chohi zanaxdoni.

Ozodalaring ko'nglin jam' etmish ekan g'aflat,
Tebratma sabo, billoh , ul zulfi parishoni.

Yora g'ami pinhonim izhor eda bilmazdim,
Shodamki, ravon o'ldi ko'zdan jigarim qoni.

Dard-u g'ami pinhonim fahm etdi el ohimdan,
Yuz ohki, fosh o'ldi dard-u g'ami pinhoni.

Hijron kechasin ko'rgach do'zax alamin bildim —
Kim, ro'zi qiyomatdur yoring shabi hijroni.

Jondan kechali bo'ldim rohat g'ami olamdan,
Xush hikmat ila bo'ldim, ul darda bu darmoni.

Yo Rab, na sababdandurkim, hech asar qilmaz,
Dildora Fuzuliyning faryod ila afg'oni.

* * *

Rivoji naqdi paykoning-la bo'lmish husn bozori,
Kechar naqding agar ming Yusufing o'lsa xaridori.

Magar davri ruxing tarhin chekar gul safhasi uzra —
Kim, o'lmish gavharafshon bulbuling pargor minqori.

Chekar ming doira chevramda hirz uchun sirishkimdan,
Xamida qaddiming behuda chirkinmaz bu pargori.

Kechar nolam falakdan,
ham qadimi changa bengzatmang —
Ki, chiqmaz pardadan changing sadoyi nola-u zori.

Yangi oydan falak sathinda ming qolib duzub buzmish,
Verancha qoshlaring toqina surat sun' me'mori.

Sanamlar xizmatin toat bilan rind ajrsiz qolmaz,
Qilar ming rishtayi tasbeh ishin har tori zunnori.

Fuzuliyni dahoning hasrati bir darda solmishkim,
Na pinhon etmayi mumkindir ul darding na izhori.

* * *

Ey har takallumim xati sabzing hikoyati!
Virdim hamisha Mushafi ruxsoring oyati!

Ermish sahih naql ila arvohi qudsdan,
Isoya mo''jizi labi la'ling rivoyati.

Dil kishvarini g'orat edarlardi xo'blar,
Man' etmasaydi shahnai shavqing himoyati.

Bildim tariqi ishq xatarnokdur, vale,
Man do'nmazan bu yo'ldan o'lum o'lsa g'oyati.

Qadding halokiyam, dusha bilman oyog‘inga,
Bir darda dushmishamki, bo‘lunmaz nihoyati.

Baskim, sani ko‘randa kedar mandan ixtiyor,
Kelmaz bayona mehnati ishqing shikoyati.

Shukr et, Fuzuliy, qilma fig‘on yor qilsa javr —
Kim, ahli ishqa javrdur oning inoyati.

* * *

Ko‘z qarosi ashki gulgunimda xoling sadqasi,
Ashki gulgunim guli ruxsori oling sadqasi.

Dudi ohimdan qarormish zor-u sargardon tanim,
Otashin ruxsor uza mushkin hiloling sadqasi.

Shavqi vasling yondiran noqis vujudim mohtak
Zarra-zarra oftobi bezavoling sadqasi.

Oshyoni tanda murg‘i ruxi etman tarbiyat,
O‘lmasa parvonatak sham’i jamoling sadqasi.

Yusufi gumgashta kimdurkim, sanga monand o‘la,
Yuz anga monand husni bemisoling sadqasi.

Afv edar xidmatda har nuqsonimiz piri mug‘on,
Ey Fuzuliy, jonimiz ahli kamoling sadqasi.

* * *

Ey soching fikri qamu savdolaring sarmoyasi,
O‘lmasun boshimdan o‘ksuk sarv qadding soyasi.

Bosh qo‘yar har subhida xurshid xoki poyinga,
Bu saodatdan aning keldikcha ortar poyasi.

San salomat kisvatin zevar qil, ey ahli saloh —
Kim, manga bas mo'yi jo'lidam junun piroyasi.

Ko'rmamish mahdi zamin bir tifl santak, to falak,
Dahr zolin qilmish atfoli rayohin doyasi.

Barqi ohindan Fuzuliyning kuyardi bexabar,
Dunlar afg'oni ila bedor o'lmasa hamsoyasi.

* * *

Dun ko'ngil dilbara sharhi g'ami pinhon etdi,
Jam' ekan, ko'nglini bir pora parishon etdi.

Yer tutam derdi ko'ngil nola ila ko'yingda,
Yetmadi bir yera har nechaki afg'on etdi.

Va'da verdi jigarim qonin icha mujgoning,
Intizor ila bu hasrat jigarim qon etdi.

G'amza tig'i-la ko'zing ko'nglimi yuz pora qilib,
Har birin bir hadafi novaki mujgon etdi.

Qildi mehroba qoshing fikri faqihi moyil,
Ko'r, necha kofiri ul va'z musulmon etdi.

Ko'rayin cho'x yashasin diydaki, mardumlik edub,
G'am hujuminda mani ashk ila pinhon etdi.

Ey ajal, jon tama'in qilma Fuzuliydankim,
Bir kamonabro'ya cho'xdan ani qurbon etdi.

* * *

Ko'ngil, yetdi ajal, zavqi ruxi dildor yetmazmi?
Oqardi mo'yi sar, savdoyi zulfi yor yetmazmi?

Yeturdi boshingi gardun oyog‘a bori mehnatdan,
Xayoli halqayi gisuyi anbarbor yetmazmi?

Sanga yetdi ajal paymonasin no‘sh etmaga navbat,
Havoyi chashmi mast-u g‘amzayi xunxor yetmazmi?

Yetar o‘ldi qulog‘a bongi rihlat dahr bog‘indan
Na durmushsan tamoshoyi guli ruxsor yetmazmi?

Yetar, jam’ ayla bori ma’siyat, tag‘yiri atvor et,
Hayo qil, yo‘qmidur insofing, ulkim vor yetmazmi?

Hidoyat manzilina yetdilar sa’y ila aqroning,
Zalolat ichra san qolding, sanga ul or yetmazmi?

Fuzuliy, dema yetmak manzili maqsuda mushkuldur,
Tutan domoni shar’i Ahmadi Muxtor yetmazmi?

TARJE'BANDLAR

1

Man kimam: bir bekas-u bechorau bexonumon,
Tole'im oshufta, iqbolim nigun, baxtim yomon,
Namli ashkimdan zamin mamlu, unumdan osmon,
Oh-u nolam novaki payvasta, xam qaddim kamon,
Tiyri ohim bexato, ta'siri nolam begumon,
Muttasil g'amxonayi siynamda yuz g'am mehmon,
Qanda bir g'am yetsa mandan istasunlar, man zimon,
Yo'q manga qaydi balo-vu domi mehnatdan omon,
Chiqmadi ko'nglimdan anduh-u g'am-u mehnat hamon,
Ey manim jonimsan-u ko'nglim saning-la shodmon,
Sansiz o'lman ayru mehnatdan, balodan bir zamon,
Al-amon, hijron balo-vu mehnatindan al-amon!

Forig' edim jumla olamdan, bilur olam mani,
Ayb edardi bexabar sonub, bani odam mani,
Qo'ymadi davroni charx o'z holima xurram mani,
Shod ekan olamda, charx etdi asiri g'am mani,
Ishq nogah o'ldi paydo, tutdi mustahkam mani,
Soldi yuz savdoya ul gisuyi xam-darxam mani,
Shimdi Majnundan rahi ishq ichra sonmang kam mani,
Yor xud qilmaz harimi vaslina mahram mani,
Sanki, mahramsan, sabo, billoh, ongub har dam mani,
So'yla, ey gulkim, sanga baxt aylamaz hamdam mani,
Sansiz o'lman ayru mehnatdan, balodan bir zamon,
Al-omon hijron balo-vu mehnatindan al-amon!

Bulbuli zoram, guli ruxsori olingdan judo,
To'tiyi lolam shakar nisbat maqolingdan judo,

Der edim sabr aylayim o'lsam jamolingdan judo,
Bilmadim dushvor emish o'lmoq visolingdan judo,
Tiyra o'ldi ro'zgorim zulfu xolingdan judo,
O'ldi sahro manzilim vahshi g'azolingdan judo,
Mo'tak injildi tanim nozik niholingdan judo,
Xam keturdi qomatim mushkin hilolingdan judo,
Chiqdi joni notavon shirin zulolingdan judo,
O'ldim, alqissa, ruxi farxundafolingdan judo,
Sansiz o'lman ayru mehnatdan, balodan bir zamon,
Al-amon, hijron balo-vu mehnatindan al-amon!

Siyna choku diyda namnoku badan afgordur,
Jon hazin, xotir g'amin, shaydo ko'ngil bemordur,
Man bu g'am ichraki, daf'in aylamak nochordur,
Maslahat so'rdim, dedilar: maslahat izhordur,
So'yladim dardi dilimni, bildi ulkim yordur,
Qilmadi bir rahm, baskim, zolimu xunxordur,
Daxi izhor aylaman, na hojatu takrordur,
Aylayim sabr-u tahammul to hayotim vordur,
Jona etgach, toki manda quvvati guftordur,
So'ylaram, ey gulki, sandan ayriliq dushvordur,
Sansiz o'lman ayru mehnatdan, balodan bir zamon,
Al-amon, hijron balo-vu mehnatindan al-amon!

Yor bilgach holimi bir rahm paydo aylaya,
Onglayub dardi dilimni, bir mudovo aylaya,
O'lmaya g'ofil, manga minba'd parvo aylaya,
Rahm edub, anjaq mani olamda rasvo aylaya,
To o'zin ko'nglim oning ishqinda shaydo aylaya,
Tuto domonin aning, vaslin tamanno aylaya,
Qilmaya ikroh javrindan madoro aylaya,
Dushmaya andan judo, ko'yinda ma'vo aylaya,
Gar o'zindan oni yor oyirsa, g'avg'o aylaya,
Dam-badam yuz shavq ila bu bayti insho aylaya,
Sansiz o'lman ayru mehnatdan, balodan bir zamon,
Al-amon, hijron balo-vu mehnatindan al-amon!

Oqibat ohim manim ul moha ta'sir etmasa,
Buncha afsunim parivash yora tasxir etmasa,
Yor holi zorima bir fikru tadbir etmasa,
Bevafoliq rasmini keldikcha tag'yir etmasa,
Ul javoni nozanin mayli mani pir etmasa,
Tutoram bir yor man gar umr taqsir etmasa,
Yor yor o'lmaz ko'ngil ushshoq ila bir etmasa,
Zulfini oshiqlaring bo'ynina zanjir etmasa,
Oshiqing qasdinda yuz nayrangu tazvir etmasa,
Ko'rmaya soatda yuz uzr ila taqrir etmasa,
Sansiz o'lman ayru mehnatdan, balodan bir zamon,
Al-amon, hijron balo-vu mehnatindan al-amon!

Faqr ishq ichra, Fuzuliy, izzu johimdur manim,
Shevayi mehr-u muhabbat rasm-u rohimdur manim,
Dardimi sobit qilan ushshoqa ohimdur manim,
Oh bu da'voda bir odil guvohimdur manim,
Garchi g'am maqsudu qatli begunohimdur manim,
G'am dagil, chun kunji mayxona panohimdur manim,
Dargahi piri mug'on ummidgohimdur manim,
Man aning bir chokari, ul podshohimdur manim,
Eyki, har jurm o'lsa lutfing uzrxohimdur manim,
Oyiron sandan mani baxti siyohimdur manim,
Sansiz o'lman ayru mehnatdan, balodan bir zamon,
Al-amon, hijron balo-vu mehnatindan al-amon!

2

Ketur, soqiy, qadahkim, navbahori olamorodur,
Zamin sabzu havo jonbaxshu gulshan rohatafzodur,
Parishon o'lmakim, gulbargitak holo bu gulshanda
Nishotu aysh uchun asbobi jam'iyat muhayyodur.
Ochildi lola, kuldi g'uncha, keldi ishrat ayyomi,
Zaboni holi sabza ishrat iymosina go'yodur.
Ko'r o'z holingi ham chekma g'ami moziyu mustaqbal —
Ki, holo mavsumi gulgashtu davri jomi sahbodur.

Sahar gulzora kir, billoh, bu mavsumlardakim, hardam
Tamosho qil guling devoninakim, xush tamoshodur.
Ochildi g'uncha tummoriyu ma'lum o'ldi mazmuni,
Budurkim, favt qilmang mavsumi gul jomi gulguni.

Ketur, soqiy, qadah, bilkim, taallul favti fursatdur,
Bu fursat vor ekan, favt etmakim, fursat g'animatdur.
Zamina "kayfa yuhyil arz"[1] yozmish xomayi sabza,
Nazar qilkim, bu ham osori rahmatdan bir oyatdur.
Deyurlar, jannat ichra otash o'lmaz, bu ajabdurkim,
Guliston otashin gul birla rashki bog'i jannatdur.
Jahoni rashki gulzori Xalil edan bahor o'lmub,
Bu fayzi adli Ibrohim xoni poksiyratdur.
Aning yoningdakim, gulbarg gulzori maonidur,
Aning bazmindakim, sarvi ravoni bog'i behjatdur.
Ochildi g'uncha tummoriyu ma'lum o'ldi mazmuni,
Budurkim, favt qilmang mavsumi gul jomi gulguni.

Ketur, soqiy, qadah bo'ldingsa holi dahrdan ogoh —
Ki, davron uzradur payvasta subh-u shom-u sol-u moh.
Xazon dayjurida gulzor bazmindan ozon bulbul,
Chirog'i gul yoqib xilvatsaroyi vasla bo'lmish roh.
Gul ochmish, xoni vaslin bulbula taklif edar hardam —
Ki, gar mehmon esang, xoni Xalilulloha bismilloh.
Jahondan dun mukaddar xotir edim foli fath echun
Bukun gulzora kirdim, gul kitobin ochmag'a nogoh.
Ochildi g'uncha tummoriyu ma'lum o'ldi mazmuni,
Budurkim, favt qilmang mavsumi gul jomi gulguni.

Ketur, soqiy, qadahkim, aysh xushdur gul zamoninda,
Zamon favt etma dahring g'ussayi sudi ziyoninda.
Qumori " tahtahal-anhor"[2] o'qur gulzor vasfinda,
Anodil " Hozihi jannat"[3] o'qur gulzor sha'ninda.

---

[1] *Ma'nosi:* Yerni qanday tiriltiradi.

[2] **Tahtah al-anhor** — zarrin suvlar.

[3] **Hozihi jannat** — jannat shulardir.

Sabo g'uncha dahonin purzar etsa, hech ayb o'lmaz —
Ki, madhi xoni xoqon qadrdur g'uncha dahoninda.
Havo sabza zabonin tez agar qilsa yeridurkim,
Sanoyi xoni xayranjomdur sabza zaboninda.
Qadah tutmoqdan ikroh etmazam tokim, eshitdim, man,
Sahar bulbul dilinda, gul qotinda, sabza yoninda.
Ochildi g'uncha tummoriyu ma'lum o'ldi mazmuni,
Budurkim, favt qilmang mavsumi gul jomi gulguni.

Ketur, soqiy, qadahkim, bog'-u sahro lolazor o'ldi,
Ajab fasli xujasta, mavsumi xush ro'zgor o'ldi.
Shukufa bargi tuprog' uzra siymin xishtlardurkim,
Asosi aysh xalq ul xishtlardan ustuvor o'ldi.
Jigar qoni kibi ketmishdi ko'zdan toza gul shakli,
Yana dog'i dili ahli vafotak oshkor o'ldi.
Chiqardi sabza-vu gul xokdan cho'x la'l-u feruza,
Bale yuz shukrkim xon xoki poyina nisor o'ldi.
Fuzuliy, gar xazon vaqtinda erding, muttaqiy holo,
May ichkim, mavsumi gul keldi, ayyomi bahor o'ldi.
Ochildi g'uncha tumoriyu ma'lum o'ldi mazmuni,
Budurkim, favt qilmang mavsumi gul jomi gulguni.

TARKIBBAND

Manamki qofilasolori korvoni g'amam,
Musofiri rahi sahroyi mehnat-u alamam,
Haqir boqma manga, kimsadan sog'inma kamam,
Faqiri podshahoso gadoyi muhtashamam.
Sirishk taxti ravondur mangavu oh — alam,
Jafo-vu javr — mulozim balo-vu dard — hasham.

Na mulk-u mol manga charx versa mamnunam,
Na mulk-u moldan ovora qilsa mahzunam.
Agarchi muflisu pastu muhaqqaru dunam,
Damodam o'yla xayol aylaramki, Qorunam,
Ko'ngilda naqdi vafo ganji, lek pinhoni,
Ko'zim xazonayi la'l-u guhar, vale foni.

Hayot sarf eduban dard qilmisham hosil,
Sirishki olu ruxi zard qilmisham hosil,
Zamir ko'zgusina gard qilmisham hosil,
Tabiati sagi shabgard qilmisham hosil,
Ishim qaro kecha to subh nola-vu faryod,
Na versalar anga shokir,
na desalar anga shod.

Sirishkrez gulandomlar havosi-la,
Shikastahol siyahzulflar balosi-la,
Zamona ichra g'ami ishq mojarosi-la,
Hamisha maslahatim o'zgalar rizosi-la,
Na davri gardishi gardun manim murodim-la,
Na g'oyati amalim husni e'tiqodim-la.

Hasud surati ahvolima nazar qilmaz,
Jafo qilur mani bechoraya, hazar qilmaz,
Sonurki, nola-vu zorim anga asar qilmaz.
Ani murur ila olamda darbadar qilmaz.
Zamon ichra mujarrabdur intiqomi zamon,
Hamisha yaxshiya yaxshi verar, yomona yomon.

Xushamki, xomayi taqdiri Ezidi mutaol,
Bujud lavhina tasvir edanda surati hol,
Raqam qilib, agar idbordur va gar iqbol,
O'lur tag'ayyur anga g'ayridan bir amri mahol.
Saodati azali qobili zavol o'lmaz,
Gunash yer ustina dushsa ham poymol o'lmaz.

Azizi Haq hasadi dushman ila o'lmaz xor,
Hasud hiylasi iqboli aylamaz idbor,
Agarchi gulbuna gohi xazondan ofat vor,
Tadorik aylar anga ofiyat nasimi bahor,
G'arazki, har kim azaldan o'lursa davlatmand,
Maholdur eta osori davlatina gazand.

Agarchi bir necha kun iqtizoyi olami dun,
Jahonda ayladi iqbol raiyatini nigun,
Zamona surati ahvolim etdi digargun,
Bafo xatina qalam chekdi charxi buqalamun,
Bu kun zamona ul ahvoldan pushaymondur,
Agarchi kofir edi, holiyo musulmondur.

Fuzuliy, ayladiging ahdinga vafo qilg'il,
Yetar, shikoyat edub, sharhi mojaro qilg'il,
Bujudingi hadafi novaki balo qilg'il,
Qamu jafolara sabr aylayub, duo qilg'il.
Kim o'la do'st rizosi hamin sanga hosil,
Rizoyi do'stdur asli tamattu', ey g'ofil!

MUXAMMASLAR

1

Voy, yuz ming voykim, dildordan ayrilmisham,
Fitnachashmu sohiru xunxordan ayrilmisham,
Bulbuli sho'ridayam — gulzordan ayrilmisham,
Kimsa bilmazkim, na nisbat yordan ayrilmisham,
Bir qadi shamshod-u gulruxsordan ayrilmisham.

Qaddi tubo, la'li firdavsing sharobi kavsari,
Xulqu xo'yi bir malak, suratda amsoli pari,
Burji afloking saodatli, sharafli axtari,
Husnaro majmuyi xo'boning sarosar sarvari,
Bir qadi shamshod-u gulruxsordan ayrilmisham.

Do'stlar, man nola-vu faryod qilsam, ayb emas,
Charxi badmehring alindan dod qilsam, ayb emas,
G'am diyorin dilaro obod qilsam, ayb emas,
Bu bino birla jahonda od qilsam, ayb emas,
Bir qad-u shamshod-u gulruxsordan ayrilmisham.

Dushmisham g'amxonayi hijrona zor-u dardnok,
Noxuni hasrat edub har dam giribonimni chok,
Kunda yuz kez hajr tig'idan o'luram man halok,
Gardishi davvor javrindan mani dil xastanok,
Bir qadi shamshod-u gulruxsordan ayrilmisham.

Ishtiyoq-u shavqdan jon-u tanim oludadur,
Shomi g'am farzonayi baxtim manim uyqudadur,
Og'lamoqdan chashm-u jismi dardnokim su(v)dadur,

Sonma, ey hamdamki, faryodim manim behudadur,
Bir qadi shamshod-u gulruxsordan ayrilmisham.

Vasl umub, javr-u jafosini chekarkan jon hanuz,
Mehr umub, shavqinda yonarkan dili so'zon hanuz,
Jismi g'amnokimda vor ekan g'ami hijron hanuz,
Yetmadan poyona oh-u nola-vu afg'on hanuz,
Bir qadi shamshod-u gulruxsordan ayrilmisham.

Mulki vasli dilbaring ko'nglimda ma'mur o'lmadan,
Ishq jomindan dil-u jon masti maxmur o'lmadan,
Dardi bedarmoni hijrondan tanim dur o'lmadan,
Ham Fuzuliy ishq-u oshiqlig'i mashhur o'lmadan,
Bir qadi shamshod-u gulruxsordan ayrilmisham.

2

Ey harir ichra taning mutlaq bilur ichra gulob,
Ko'ksing obi ravshan, ul ob uzra do'kmakdur hubob,
Bo'ylasan mahbub, yo'q nazzoranga olamda tob,
Voy, agar tezjak chiqib, sarpib lachak, solsang niqob,
Hech shak yo'qkim, sani ko'rgach, o'lur olam xarob.

Dil chekub, zarrin o'tog'ang, verdi la'lingdan so'rog',
Tutdi ul guftor echun la'li banogo'shing qulog',
Zulfinga hamdam tarog', oshufta man andan yirog',
Dish solub, har pech-u tob ochdiqcha zulfingdan tarog',
Rishtayi jonimda rashkimdan dushar yuz pech-u tob.

Ey yuzi gul, ko'nglagi gulgun, to'nidir qirmizi,
Otashin kisvat kiyib, o'dlara yondirding bizi,
Odam o'g'lindan saningtak tug'maz, ey kofir qizi,
Oy-u kundur husn bahsinda jamoling ojizi,
Go'iyo otang mahitobondur, onang oftob.

Ol sochbog'ingda mushkin soch parishon holiyam,
Siymsoq uzra qizil xalxollar pomoliyam,

Sonma xalxoling kibi mehringdan, ey mah, xoliyam,
Orazing davrinda zarrin silsilang timsoliyam
G'amzang o'qindan hazin jonimda yuz ming iztirob.

Surmadan ko'zlar qaro, allar hinodan lolarang,
Hech shohid yo'q bu rang ilaki, sansan sho'xu shang,
Vo'smali qoshing yashil tuzlu kamon, g'amzang xadang,
G'amzavu qoshingg'a mayl aylar Fuzuliy bedarang,
Qush, ajabdur, etmamak tiyri kamondan ijtinob.

3

Tan buzildi ashki chashmim xunfishonimdan manim
Kuydi jon ko'nglimdagi so'zi nihonimdan manim,
To asar vor jismi joni notavonimdan manim,
G'am kam etmaz ko'z-u ko'nglim jism-u jonimdan manim,
Bu boshimdan sovulib, ul ketsa yonimdan manim.

Mayli vasl egmish qadimni changi bazmi yortak,
Raglarim sizlar al ursam chang uzra tortak,
Changu nay mumkin kam eda zorliq man zortak,
Baski, mamluyam havoyi ishqa musiqortak,
Ming fig'on har dam chiqar har ustuxonimdan manim.

Olami tutdi sirishkim qoni, tutmazsan xabar,
Soldi yoshim raxnalar yo'llara, qilmazsan nazar,
Qon yoshimdan sorikim, tutmish yo'ling, qil bir guzar,
Mayl qil mandan yana, har dam bu istig'no yetar,
Qonli esa daxi kel, kech shimdi qonimdan manim.

Ko'z evitak o'ldi ashkimdan cho'q evlar g'arqi ob,
Ko'z evitak qildi cho'q ev mardumi chashmim xarob,
Olami seloba verdim, ey jamoli oftob,
Ko'rinur mardum ko'zina sel ilan qo'pmish hubob,
Suya har evkim kedar ashki ravonimdan manim.

Ey xayoling xilvati naqdi ravonim maxzani,
Ko‘z yoshi o‘lur ravon har gah xayol etsam sani,
Lutf o‘mub sandan, sari ko‘yingda etdim maskani,
Kel, ko‘zim nuri, Fuzuliytak cho‘q og‘latma mani,
Injimazmi xotiring oh-u fig‘onimdan manim.

4

(Habibiy g‘azaliga muxammas)

To junun raxtin kiyib, tutdim fano mulkin vatan,
Ahli tajridam, qabul etman qabo-vu pirahan,
Har qabo-bu pirahan kiysam misoli g‘uncha man,
Gar saning chun qilmasam chok, ey buti nozikbadan,
Go‘rum o‘lsin bu qabo, egnimda pirahan kafan.

Garchi savdoyi sari zulfingdanam zor-u zalil,
Kechman ul savdodan o‘lduqcha manga umri tavil,
Sonma, tark edam bu savdoyi gar o‘lsa ham qatil,
Chiqmaya savdoyi zulfing boshdan, ey mah, gar yuz yil
Ustuxoni kallam ichra tutsa aqrablar vatan.

G‘olib o‘ldi subhdam shavqi guli ro‘ying manga,
Sayri bog‘ etdimki, bo‘yi gul vera taskin manga,
Gul ko‘rib, yoding-la durri ashk sochdim har yonga,
Dushdi shabnam, bog‘a kir, to gul nisor etsun sanga,
Sabzaning har bargina bir durki, topshirmish chaman

Der edim, ey dil, keturma hech dard ahlina shak,
To sani ham solmasin, bir darda davroni falak,
Olmading pand emdi, oshiqsang ishing oh aylamak,
Ey ko‘ngil, ishq ahlina har shab kularding sham’tak,
Man demazmidimki, tongla og‘layasidur kulan.

Xoh sinjob aylasin farshin, Fuzuliy, xoh qil.
Hajr ila mutlaq yuqu ko‘rmaz ko‘z, aylanmaz ko‘ngil,

Yorsiz ishq ahlining dinglanmagi mumkin dagil,
Necha dinglansin Habibiy sansiz, ey andomi gul —
Kim, botar jismina tanda har tuk o'lmish bir tikan.

5

(Lutfiy g'azaliga muxammas)

Jondadur subhi azaldan mehri ruxsoring saning,
No'la to shomi abad o'lsam talabgoring saning,
Endi, jono, bo'lmamish ming oshiqi zoring saning,
Ey azaldan to abad ko'nglim giriftoring saning,
Chora qilkim, bo'ldi jonim asru darmoning saning.

Tutdilar tashxisi dard echun muolijlar raqim,
Topdi bu sihhatki, sihhatdan yaqindur o'lmagim,
Chun yaqin o'ldi davosiz dard ilan jon vermagim
Jon verur chog'inda Tangri-chun qoshimg'a kel, begim,
Bori ko'rmish bo'lmag'a man bir lahza diydoring saning.

Xo'blarni imtihon qilmoqda cho'x chekdim jafo,
Nolayi zor ila, bildim, dardi dil bo'lmaz shifo,
Man sinodim, shimdi san pandim eshit, qil iktifo,
Chunki xo'blar mazhabinda yo'q emish rasmi vafo,
Ey ko'ngil, na yera yetkay nolayi zoring saning?

Ko'nglim oldi ul ikki ayyor chashmi purxumor,
Shimdi jon qasdin ham etmishlar na makr ilanki vor,
Urf ichinda o'lsa har ayyor qavli ustuvor,
Shar' ilan gar tutsalar usruk so'zina e'tibor,
Qonima vergay donuqliq ikki ayyoring saning.

Sonma javr etsang, Fuzuliy, injinib tarkin qila,
Gar jafo qil, gar vafo joni fido san qotila,
Man xud o'ldim, emdi san tig'i jafo olib ala,
Lutfini o'ldirsang, ey dilbar, jafo tig'i bila,
Anda ham bo'lg'ay maning ruhim madadkoring saning.

MUSADDAS

Dun soya soldi boshima bir sarvi sarbaland —
Kim, qaddi dilrabo edi, raftori dilpisand,
Guftora keldi nogah ochub la'li no'shxand,
Bir pista ko'rdim anda to'kar reza-reza qand,
So'rdim: " Magar bu durji dahandur", — dedim, dedi:
"Yo'x, yo'x, davoyi dardi nihoningdurur saning!"

Egmish hiloli ustina tarfi kulohini,
Cho'x dilshikastaning ko'ka yeturmish ohini,
Zulfin dog'itdi, gezladi abr ichra mohini,
Ko'rdim yuzinda halqayi zulfi siyohini,
"Ul pech-u tobi cho'x na rasandur?" — dedim, dedi:
"Davri ruximda rishtayi joningdurur saning!"

Vermish furug' sham'i ruxi kun chirog'ina,
Solmish shikast sarv qadi gul budog'ina,
Dun sarvtak bosanda qadam ko'z bulog'ina,
Bir necha xordan alam ermish oyog'ina.
"Gul bargina botan na dikandur?" — dedim, dedi:
"Mujgoni chashmi ashkfishoningdur saning!"

Sayr ila soldi bog'a guzar ul sumanuzor,
Anvoyi zeb-u ziynat ila fasli navbahor,
Ochmish gul uzra sunbuli gisuyi mushkbor,
Yoqmish latif oyog'ina gulbargitak nigor.
"Nasrina rangi lola nadandur?" — dedim, dedi:
"G'amzang xadangi to'kdigi qoningdurur saning!"

Seli sirishkim o'ldi ravon xoki ko'yina,
Jon vola o'ldi la'li lab-u guftugo'yina,

Dil dushdi domi silsilayi mushkbo‘yina,
Ul lahzakim, satashdi ko‘zim zulfu ro‘yina,
“Aqrab mahi munira vatandur,” — dedim, dedi,
“Vahm aylakim, xatarli qironingdurur saning!

Dushmish uzori uzra muanbar salosili,
Oshuftahol edub necha besabr-u bedili,
Aqlimi vola ayladi shakl-u shamoyili,
Ko‘z ko‘rdi qomatin, dil-u jon o‘ldi moyili:
“Vah, bu na turfa sarvi chamandur? — dedim, dedi:
“Manzuri diydayi nigoroningdurur saning!”

Dun subhidamki, lola-vu nasrin solub niqob
Gul chehrasindan oldi sabo pardayi hijob,
Gulzora chiqdi sayr eda ul rashki oftob,
Shabnam nisor etdi gunash lo‘lo‘yi xushob,
“Lo‘lo‘mi, yo‘xsa durri Adandur? — dedim, dedi:
“Absam, Fuzuliy, ashki ravoningdurur saning!”

MURABBA'LAR

1

Hosilim barqi havodisdan malomat dog'idur,
Masnadim ko'yi malomatda fano tuprog'idur,
Zor ko'nglim tanda zindoni balo dutsog'idur,
Rahm qil, davlatli sultonim, muruvvat chog'idur.

Davr javrindan tan-u jonimda rohat qolmadi,
Surati holimda osori farog'at qolmadi,
Mehnat-u g'am chekmaga minba'd toqat qolmadi,
Rahm qil, davlatli sultonim, muruvvat chog'idur.

Ko'ngliming mulkin jafo selobi vayron ayladi,
Baxtiming holin hujumi g'am parishon ayladi,
Bag'rimi andishayi davri falak qon ayladi,
Rahm qil, davlatli sultonim, muruvvat chog'idur.

Intihosiz javrlar o'dlara yondirdi mani,
Oji so'zlar totli jonimdan o'sondirdi mani,
Xalqdan behuda faryodim o'tondirdi mani,
Rahm qil, davlatli sultonim, muruvvat chog'idur.

Istayub bir chora, cho'x yeldim, yugurdim har yonga,
Rahm edub, bir kimsa imdod etmadi mutlaq manga,
Chorasiz qoldim, muruvvat istayub keldim sanga,
Rahm qil, davlatli sultonim, muruvvat chog'idur.

Doda keldim adl devonina, faryodim eshit,
Sanki, odilsan, ko'r afg'onim nadandur, g'avra et,

Sharhi holim so‘r, murodim ver, alim tut, fikrim et,
Rahm qil, davlatli sultonim, muruvvat chog‘idur!

Ko‘r Fuzuliyning ruxi zardinda ashki olini,
Pardayi idbor tutmish surati iqbolini,
Dardmandingdur, inoyatlar edub, so‘r holini,
Rahm qil, davlatli sultonim, muruvvat chog‘idur.

2

Parishonholing o‘ldim, so‘rmading holi parishonim
G‘amingdan darda dushdim, qilmading tadbiri darmonim,
Na dersan, ro‘zgorim bo‘ylami kechsun, go‘zal jonim,
Ko‘zim, jonim, afandim, sevdigim, davlatli sultonim!

Asiri domi ishqing o‘lali sandan vafo ko‘rman,
Sani har qanda ko‘rsam, ahli darda oshno ko‘rman,
Vafo-yu oshnoliq rasmini sandan ravo ko‘rman,
Ko‘zim, jonim, afandim, sevdigim, davlatli sultonim!

Tegar har dam vafosiz charx yoyindan manga ming o‘x,
Kima sharh aylayimkim, mehnat-u anduh-u dardim cho‘x,
Sanga qoldi muruvvat, sandan o‘zga hech kimsam yo‘x,
Ko‘zim, jonim, afandim, sevdigim, davlatli sultonim!

Ko‘zimdan dam-badam bag‘rim ezib, yoshim kibi ketma,
Sani tark etmazam chun man, mani san daxi tark etma,
Amondur zolim o‘lma, man kibi mazlumi injitma!
Ko‘zim, jonim, afandim, sevdigim, davlatli sultonim!

Qati ko‘ngling nadan bu zulm ila bedoda rog‘ibdur,
Go‘zallar san kibi o‘lmaz, jafo sandan na vojibdur?
Saningtak nozanina nozanin ishlar munosibdur,
Ko‘zim, jonim, afandim, sevdigim, davlatli sultonim!

Nazar qilmazsan ahli dard ko‘zdan ohidan sayla
Yomonlikdur ishing ushshoq ila, yaxshimidur bo‘yla?

Kel, Ollohi sevarsan, oshiqa javr etma, lutf ayla!
Ko'zim, jonim, afandim, sevdigim, davlatli sultonim!

Fuzuliy shevayi ehsoning istar bir gadoyingdur,
Dirildikcha saning ko'ying o'landa hoki poyingdur,
Kerak o'ldir, kerak qo'y,
hukm — hukming ro'y — ro'yingdur,
Ko'zim, jonim, afandim, sevdigim, davlatli sultonim!

3

G'ayr ila har dam nadir sayri guliston etdiging?
Bazm urub, xilvat qilub, yuz lutf-u ehson etdiging?
Ahd bunyodin muruvvatdirmi vayron etdiging?
Qoni, ey zolim, bizim-la ahd-u paymon etdiging?

Lahza-lahza muddailar pandini go'sh aylading,
Qona-qona g'ayr jomi shavqini no'sh aylading,
Bora-vora ahd-u paymoni faromush aylading,
Qoni, ey zolim, bizim-la ahd-u paymon etdiging?

G'ayra solub mehringi bizdan sovutding oqibat,
Tarki mehr etding, tariqi zulm tutding oqibat,
Ahdlar, paymonlar etmishding, unutding oqibat,
Qoni, ey zolim, bizim-la ahd-u paymon etdiging?

Jurmimiz no'ldiki, bizdan aylading bezorliq,
Biz g'aming chekdik,
san etding o'zgaya g'amxorliq,
Sizda odat bumidir, bo'yla o'lurmi yorliq,
Qoni, ey zolim, bizim-la ahd-u paymon etdiging?

Charxtak badmehrlik rasmini bunyod aylading,
Yaxshi oding vor ekan, do'nding, yamon od aylading.
Do'na-do'na bizni g'amnok, o'zgayi shod aylading,
Qoni, ey zolim, bizim-la ahd-u paymon ediging?

Go‘nglimiz minba’d zulfing-chun parishon o‘lmasun,
Bag‘rimiz la’ling havosi-la doxi qon o‘lmasun,
Bevafosan, chashmimiz yoding-la giryon o‘lmasun,
Qoni, ey zolim, bizim-la ahd-u paymon etdiging?

Va’dayi vasl ila olding sabrimiz, oromimiz,
O‘lmadi bir kun visolingdan muyassar komimiz,
Kechdi hajr ila Fuzuliydan batar ayyomimiz,
Qoni, ey zolim, bizim-la ahd-u paymon etdiging?

4

Giribon o‘ldi rasvoliq ali-la chok, doman ham,
Bango rasvolig‘imda do‘stlar ta’n etdi, dushman ham,
Rahi ishq ichra jon qildim giriftori balo, tan ham,
Bu etmazmi, bir dard ortursan dardima san ham?!

Agar tutsam g‘amim eldan nihon sabr-u qarorim yo‘q,
Vagar sharhi g‘ami pinhonim etsam g‘amgusorim yo‘q,
Asiri bandi zindonam, alimda ixtiyorim yo‘q,
Bu etmazmiki, bir dard ortursan dardima san ham?!

O‘lubdir ashki xunobi-la gulgun chehrayi zardim,
Yonubdir otashi hijrona joni dardparvardim,
Jafoyi charxi kajraftor alindan vor bing dardim,
Bu etmazmiki, bir dard ortursan dardima san ham?!

Gahe shavqi visol-u gah baloyi hajr ila zoram,
O‘zim ham bilmazam dardim nadir, ban necha bemoram,
G‘ami ishq ichra bir darmoni yo‘q darda giriftoram,
Bu etmazmiki, bir dard ortursan dardima san ham?!

Judo sandan balo-yu dardi hijron ila dutdim xo‘,
Qilur har dam bango bedod dard ayru, balo ayru,
Balo-yu darda dushdim ro‘zgorim bo‘yla, holim bu,
Bu etmazmiki, bir dard ortursan dardima san ham?!

Tabibi ishqa chun izhor qildim dardi pinhoniy,
Bani bemora mutlaq o'lmadi bir sihhat imkoni,
Azaldan vor bir dardimki, yo'qdir hech darmoni,
Bu etmazmiki, bir dard ortururs an dardima san ham?!

Fuzuliy, har zamon bir ta'n-ila bag'rim qilursan qon,
Ajab, bilmazmisanki, ishqdan kechmak dagil oson?
Bilursan dushmisham bir dardkim, yo'qdir ango darmon,
Bu etmazmiki, bir dard ortururs an dardima san ham?!

5

Necha bir vasvasayi aql ila g'amnok o'lalim,
Geling, oloyishi g'amdan chiqalim, pok o'lalim,
Nash'ai may bo'lalim, qobili idrok o'lalim,
Mast-u madhush-u xarobotiyu bebok o'lalim.

Rindlar bazmina sarmast, sabutak giruban,
Zavq bog'ina girub, jom gulini deruban,
Maya derlarsa baho, aql matoni veruban,
Mast-u madhush-u xarobotiyu bebok o'lalim.

Poybasti mayi sofiy o'lalim durd misol,
Veralim soqiya jon, aylayalim kasbi kamol,
Nash'ada bilmayuban olami kayfiyati hol,
Mast-u madhush-u xarobotiyu bebok o'lalim.

May hubobi kibi mayxonada bir ev dutuban,
Aqdi angur kibi bir oraya bosh chotuban,
Olsalar, din ila dunyoyi sharoba sotuban,
Mast-u madhush-u xarobotiyu bebok o'lalim.

Bodadan g'ayrikim, g'am daf'ina bir jom yetar,
Naqdni nasyaya har kim verajak o'lsa yitar,
Ey Fuzuliy, ravishi ahli riyodan na bitar?
Mast-u madhush-u xarobotiyu bebok o'lalim.

QIT'ALAR

1

Cho'x tafoxur qilma jam'i mol ila, ey xojakim,
Siym-u zar jam'iyati ahli g'urur aylar sani.

Borgohi qurbdan jamiyati asbobu mol,
Har na miqdor o'lsa, ul miqdor dur aylar sani.

Garchi ne'mat cho'x,
kifoyatdir, tajovuz qilmakim,
Imtilo boru badandir, behuzur aylar sani.

2

Ahli kamola johil agar qadr qilmasa,
Ma'zurdur, malomatin etmak ravo dagil.

Johil tabiatinda mazoqi kamol yo'q.
Har nafsa iqtidoyi tabiat xato dagil.

Ulfat hamisha far'i o'lur oshnolig'ing,
Johil fazilat ahli ila oshno dagil.

3

Ey safoyi surating qaydin chekan, bilkim, hanuz
Zangdan oyinayi idrokingi pok etmading.

Zangdir oyinayi idroka har suratki vor,
San hanuz, ey soda, bu mazmuni idrok etmading.

4

Parda chek aybina zulmat kibi xalqing doim,
Gar dilarsanki, nasib o'la sana obi hayot.

Qilma xurshid kibi aybnamoliqki, falak
Yera solmaya sani ba'd uluvv ud-darajot[1].

Jahd qil, zoting o'la mazhari osori qabul,
Qilma ul joha tafoxurki, o'la xoriji zot.

Fazl o'lur sonma sanga manzilati aslu nasab,
Joh o'lur sonma sanga kasrati asbobu jihot.

Oriyatdan o'zingga qilma qamartak ziynat,
G'ayrdan oriyating nur esa ham yoziya ot.

5

Ey muallim, olati tazvirdur ashrora ilm,
Qilma ahli makra ta'limi maorif zinhor!

Hiyla uchun elm ta'limin qilan mufsidlara,
Qatli om uchun verar jalloda tig'i obdor.

Har na tazvir etsa ahli jahl, anga o'lmaz sabot,
Makri ahli ilmdur, asli fasodi ro'zgor.

6

Baxil qilmasa jam' etdigi diram sarfin,
Niholi maqsadi sarsabz o'lub, samar vermaz.

Alindagi guhari bazl qilmasa mumsik,
Shabi g'amina amal mujdayi sahar vermaz.

Tuganmayincha kavokib, gunash tulu' etmaz,
To'kilmayincha shukufa nihol bar vermaz.

[1] **Ba'duluvv ud-darajot** — ulug' martabalardan keyin.

7

Eyki, andishayi mol ila sarosima o'lub,
Dunu kun dahrda oshufta kechar ahvoling.

Jam'i mol ayladiging rohat echundur, ammo,
Rohating o'ksuk o'lur har necha ortar moling.

Mol cho'x yig'ma, hazar ayla azobindankim,
Ranji ortar og'ir o'ldiqcha yuki hammoling.

8

O'lsa maqsudingcha davroni falak bir necha kun,
O'lma mag'rur, eyki, holi dahr ravshandur sanga.

Qotili obovu ajdoding muof etmaz sani,
Umma andan do'stliq rasminki, dushmandur sanga.

9

Hamisha do'stim uldur deramki, mol verib,
Qilur tabiatimni bastayi aloqai mol.

Ibodati Haqu kasbi ulum uchun mutlaq
Qo'ymoz mulohazayi zabti mol manda majol.

Mudom dushman anga so'ylaramki, molim olib,
Manga muyassar edar ne'mati farog'ati hol.

Huzuri qalb verar ravnaqi ibodati Haq,
Farog'i xotir o'lur mo'jibi husuli kamol.

Fig'onki, do'stimi dushmanimdan etman farq,
Kamoli jahl ila avqot sarf o'lur mah-u sol.

Bu jahl ila o'zimi ahli ma'rifat sonuram,
Zihi tasavvuri botil, zihi xayoli mahol.

10

Zulm ila oqchalar olub zolim
Aylar in'om xalqa minnat ila.

Bilmaz onikim, etdigi zulma
Ko'rajakdur jazo mazallat ila.

Muddaosi bukim, Rizoyi Iloh
Anga hosil o'la bu odat ila.

Jannati olmoq o'lmaz oqcha ila,
Kirmoq o'lmaz bihishta rishvat ila.

11

Ming ekan qadr-u qiymating, bir o'lur
Muztarib o'lsa qalbing, ey orif!

Ayla taskini qalb hosilkim,
Alfi tahriki qalb aylar alif[1].

12

Uldur g'azalki, fayzi aning om o'lub mudom,
Oroyishi majolisi ahli qabul o'la.

Virdi zaboni ahli safovu surur o'lub,
Mazmuni zavqbaxsh sari ul husul o'la.

Andan na sudkim, o'la mubham iborati,
Har yerda istimo'in edanlar malul o'la.

13

Sarfi naqdi umr edub, man kasbi irfon etmisham,
Ahli dunyo ham kamoli jahl ila tahsili mol.

[1] **Alf'** — arabchada ming, "alif" — bir degani.

Dahr bir bozordur har kas mato'in arz edar:
Ahli dunyo — siym-u zar, ahli hunar — fazl-u kamol.

Kimga mandan naf' bo'lmaz, istaman naf'in aning,
Ulki, yo'q naf'im anga, naf'i manga o'lmaz halol.

Istaman nodon manga gar versa ganji siym-u zar —
Kim, evazsiz mola nodondan tasarrufdur vubol.

14

Aylayub nodona arzi fazl-u izhori hunar,
Sharmsor etmak ato ummoq nadur zulmi sarih!

San bilursan mujmalan andan na olursan vale,
Bilmaz ulkim oldig'i sandan hasandur yo qabih.

Zohiran sotmoq hunar, olmoq ato, bir bay'dur,
Tifldur nodon, buyurmaz shar' aning bay'in sahih.

15

Har kiming vor esa zotinda sharorat kufri,
Istilohoti ulum ila musulmon o'lmaz.

Gar qaro toshi qizil qon ila rangin edasan,
Tob'a tag'yir verib, la'li Badaxshon o'lmaz.

Aylasang to'tiya ta'lim adoyi kalimot,
Nutqi inson o'lur, ammo o'zi inson o'lmaz,

Har uzun bo'yli shijoat eda bilmaz da'vo,
Har og'ochkim, bo'y ota sarvi xiromon o'lmaz.

16

Ey xoja, gar qulingdan o'g'ulliq murod esa,
Shafqat ko'zi-la boq anga doim o'g'ul kibi.

B-ar o'g'lingi dilarsan o'la sohibi adab,
Albatta ayla zillata mu'tod qul kibi.

17

Dahr bir selobdur mulhaq adam daryosina,
Bizki, sargardonmiz, ul seloba dushmish xor-u xas.

Chirkinur xor-u xas ul selob o'ldiqcha ravon,
Yetmadan daryoya rohat mumkin o'lmaz bir nafas.

18

Kafi hirs ila doim domani dunyoyi dun tutsang,
Zamona sho'rbaxt aylar sani payvasta daryotak.

Mulavvas o'lmayub, tajrid ila chiqsang bu olamdan,
Sani zoli falak xurshida juft aylar Masihotak[1].

19

Ey ko'ngil, mutlaq ibodat qilmayub umring tamom
Aylading savdoyi zulfi har pariruxsora sarf.

Soch oqardi, kel, yetar mir'oti baxting tiyra qil,
Umrdan bir damki qolmish ayla istig'fora sarf.

20

Xiradmandeki, doim olami ilm ichra sayr aylar,
Asolibi fununi she'rdan albatta g'ofildur.

Mazoqi she'r ham bir o'zga olamdur, haqiqatda
Iki olam musaxxar aylamak g'oyatda mushkildur.

[1] Iso alayhissalom maqom tutgan to'rtinchi osmon Quyosh burjida bo'lib, ular o'rtasidagi yaqinlik va bog'liqlik sababi shunda.

21

Podshohi mulk dinor-u diram rishvat verib,
Fathi kishvar qilmog'a aylar muhayyo lashkari.

Yuz fasod-u fitna tahriki-la bir kishvar olur,
Ul daxi osori amn-u istiqomatdan bari.

Go'staran soatda davroni falak bir inqilob
Ham o'zi foniy o'lur, ham lashkari, ham kishvari.

Ko'r na sultonam mani darveshkim, fayzi suxan
Aylamish iqbolimi osori nusrat mazhari.

Har so'zim bir pahlavondurkim, bo'lur ta'yidi Haq,
Azm qildiqcha dutar tadrij ila bahr-u bari.

Qandakim, azm etsa, marsum-u mavojib istamaz,
Qonsi mulki dutsa, tegmaz kimsaya sho'ru shari.

Poymol etmaz ani osibi davri ro'zgor,
Aylamaz ta'sir anga davroni charxi chanbari.

Qilmasun dunyoda sultonlar manga taklifi jud,
Basdurur boshimda tavfiqi qanoat afsari.

Har jihatdan forig'am, olamda hoshokim, o'la
Rizq uchun ahli baqo ahli fanoning chokari.

22

Sadoyi nay harom o'lsun deding, ey so'fiyi johil,
Yela verding xilofi shar' ila nomusin isloming.

Bu andom ila vajdiyatdan dam urmoq istarsan,
Ilohi nay kabi surox-surox o'lsun andoming[1].

[1] **Andom** — bu erda: tan, jism.

23

Muttasil ma'rifat ahlini oyoqlara solib,
Falaki sifla qilur mehnat-u g'am pomoli.

Ulki johildur edub jumla murodin hosil,
E'tibor ila qilur masnadi qadrin oli.

Bu sababdan biluramki, bu jahon avratdur,
Avrating bo'yladur avlodi ila af'oli.

Ulu avlodi kesar suddanu ta'dib verar,
Sud verib lutf ila bog'lar beshiya atfoli.

24

Yoqami panjayi taxfivi rahi shar' tutar,
Domani ma'rifati ahli rayosat tutsam.

Changi iflos tutar oyinayi rohatimi
Tarki hukkom qilib, kunji qanoat tutsam.

Hech holatda bo'linmaz asari rohati dil,
O'luram muztarib ul-hol na san'at tutsam.

25

Do'g'rulig' ila ista uluvvi maqomkim,
Keldikcha holinga vera davri falak rivoj.

Do'g'rulig' ila harflara sadrdur alif
Yo harfini oyog'a buroqmishdur e'vijoj.

Do'g'rular ila kezki, sani sarbaland eda,
Egrilar ila aylama albatta imtizoj.

Yo ixtiloti ila sarir o'ldi poymol,
Boshda maqom tutdi alif nusrati-la toj.

26

Muddai aylar manga taqlid nazmu nasrda,
Lek nomarbut alfozu mukaddar zoti vor.

Pahlavonlar bodpolar sakradanda har yonga
Tifl ham javlon edar, ammo og'ochdan otdi vor.

27

Ul sababdan forsi lafz ila cho'xdur nazmkim,
Nazmi nozik turk lafzi-la ekan, dushvor o'lur.

Lahjayi turki qabuli nazm tarkib aylasa,
Aksarin alfozi nomarbutu nohamvor o'lur.

Banda tavfiq o'lsa, bu dushvori oson aylaram,
Navbahor o'lg'och, qikandan bargi gul izhor o'lur

28

Man subh-u shom dudi dili so'znok ila
Bag'rin kabob edub, veraram charxa inqilob.

Hutu hamal madori ila osmon daxi
Qon uddurib verar dili so'zonima azob.

Dunyoda yo'q farog'ata ummid, netakim,
Qon uddurur netakim jizkinur kabob.

29

Ilm kasbi-la rutbayi rif'at
Orzuyi mahol emish anjaq.

Ishq emish har na vor olamda
Ilm bir qil-u qol emish anjaq.

30

Keling, ey ahli haqiqat, chiqalim olamdan,
G‘ayr yerlar kezalim, o‘zga safolar ko‘ralim.

Sayri garmiyati g‘avg‘oyi qiyomat qilalim,
Baz’i jam’iyati hangomayi mahshar ko‘ralim.

Ravishi silsilayi dahr malul etdi bizi,
Necha bir dahrda avzoyi mukarrar ko‘ralim.

31

Sevaram ul nigori siymbari —
Ki, jafopeshav-u sitamgardur.

Nechakim, anga ishqbozlig‘im
Ma’siyat o‘ldig‘i muqarrardur.

Javr ila ul mudom man’im edub,
Rahi zuhd-u saloha rahbardur.

Qobili ajr o‘lursa javri, no‘la,
Amri ma’rufu nahyi munkardur.

32

Necha bir nafs tamannosi ila
Yemak-u ichmak o‘la dilxohing.

Aylayub zuhd-u vara’dan nafrat,
Toati haqdan o‘la ikrohing.

Ma’bading matbax o‘la shom-u sahar,
Mustaroh o‘la ziyoratgohing

Buning uchunmi o‘lubsan maxluq?
Bumidur amri sanga Ollohing?

33

Ey qoziyi xujastoliqokim, Haq aylamish
Sohibsariri masnadi hukmi qazo sani.

Jahd aylakim, mulohazayi naf' dunyavi,
Hukmi qazoda etmaya ahli xato sani.

Maqbuli xalq qilmish ekan ilm-u ma'rifat,
Mardudi xoliq aylamoq irtisho sani.

34

Ey xato lafz ila Qur'oning shukuhin sindiran,
Mo''jizi oyoti Qur'ondan hazar qilmazmisan?

Har alif bir xanjari xunrezi burrondur sanga,
Xanjari xunrezi burrondan hazar qilmazmisan,

Bir hakimi komiling dorush-shifoyi hikmatin.
Etmak istarsan xarob, ondan hazar qilmazmisan?

35

Eyki, olamda muhabbat odini mazmun edub,
Har ramon bir mohruxsoring o'lursan moyili.

Kechdi umring — shohidi maqsad jamolin ko'rmading,
Shohidi maqsad sog'inmish, san aroda hoyili.

Orif esang, tuta ko'r sarrishtayi fayzi baqo,
Tark qil bu surati foniyu naqshi zoyili.

36

Hamdi behud dam-badam ul mubdii ashyoyakim,
Xilqati imkon vujubi zotini ijob edar.

Gah savodi girdbodi qahra xoki tiyrani
To'tiyoi diydayi xurshidi olamtob edar.

Gah nuzuli qatrayi boroni abri rahmati
Yer yuzinda sabzayi pajmurdayi serob edar.

Mayda muzmar aylayub kayfiyati tag'yiri hol,
Siymbarlar zulfini jon qaydina qullob edar.

Jona ham albatta andandur bu iste'dodkim,
Rag'bati mahbubi parvoyi sharobi nob edar.

O'lakim, maqbul eda uzri gunohim, chun bilur —
Kim, amal taklifini jam'iyati asbob edar.

37

Ey vujudi kamoling oyinadori fayzi Haq,
Ostoning qiblayi hojoti arbobi yaqin.

Ey kamoli rif'ating sarmoyayi amn-u amon,
V-ey jamoli shavkating piroyayi dunyo-vu din!

Husni ra'ying oftobi olami sidq-u safo
Xoki poying man'shayi jam'iyati ro'yi zamin.

Kelmamish bir san kibi pokizatiynat olama,
To binoyi olam etmish naqshbandi mou tin.

Masnadi No'shiravondur, buq'ai Dor us-salom,
Sansan istehqoq ila No'shiravona jonishin.

Jismidur ma'nida burji avliyosan ruxi pok,
Bir nigindur xittayi Bag'dod, san naqshi nigin.

Sarvara yuz shukrkim, fayzi kamoli rif'ating
Avliyo burjini etmish rashki firdavsi barin.

Xos-u om o'lmish navoli ne'matingdan bahramand,
Ofarin, ey shahriyori mulkparvar, ofarin!

Manki bir kamtar duogo'yam, nazar solding manga,
Qo'ymading xoki mazallatda qolam zor-u hazin.

Zoye' ekan, qadrimi bildirding ahli olama,
Tiyra ekan, aylading xoki vujudim anbarin.

Abri lutfing qildi xori xushkimi gulbargi tar,
Fayzi juding qildi sangi xorami durri samin.

Ne'mating shukri manga farz etdi izhori sano,
Shafqating tavqi mani qildi g'ulomi kamtarin.

G'am dagil ahli g'araz aylarsa mandan man'i xayr,
G'am dagil ahli hasad bog'larsa man miskina kin.

Ro'zgor ila manim maqsudimi hosil qilib,
Ulki man' aylab o'lur badxohi Rabb ul-olamin.

Hech shak yo'qkim, yetar maqsuda, o'lmaz noumid,
Xirmani altofing atrofida o'la xo'shachin.

Bor umidim mahr-u mah etdikcha davron o'lasan,
Komyobu komron-u kombaxsh-u kombin.

38

San na ofatsan manga, ey aqli badfarjomkim,
Bo'lmoq o'lmas surati qurbinda osori nishot.

Tifllar, devonalar sandan mubarro o'lmog'in
Dunyo-vu uqboda bo'lmishlar kamoli inbisot.

Izzat-u zillatda bilmazlar tariqi imtiyoz,
Hillat-u hirmanda chekmazlar azobi ehtiyot.

Ulki doim hamnishindur muazzabdur mudom,
Netakim taklifa hukmi shar' ila sansan manot.

Ul zamondankim, sanga verdim inon-u ixtiyor,
Ul zamondan k-ayladim mahkam saning-la irtibot.

O'lmayub xoli g'am-u anduhdan qabrim evi,
Xor bistardur manga payvasta, xokistar bisot.

O'lmoyaydim koshki, hargiz saning-la hamnishin,
Qilmoyaydim koshki, mutlaq saning-la ixtilot.

39

Ey vaziri mulkparvarkim, nizomi mulk uchun
Intixob etmish jamii xalqdan sulton sani.

Hallu aqdin olaming qilmish mufavvaz ra'yinga,
Noyibi hukmi xilofat aylayub davron sani.

Qil hazarkim, o'lmaya nogah mizojing munqalib,
Qilmaya sarmast, jomi shavkati devon sani.

O'lasan insof uchun mansub ekan ahli fasod,
Eda din ahlina ofot qillati iymon sani.

Etmaya ma'murayi islomi vayron, kanduya
A'zami a'von-u ansor aylaya shayton sani.

Etmish ekan afzali xalqi jahon iqbol ila,
Arzali ahli jahannam aylaya Subhon sani.

40

Ey go'zal, zoting maorif birla rangin eda ko'r,
Xatti mushkin pardayi ruxsor gulgun o'lmadan.

Suhbati arbobi ilm-u ma'rifatdan kasb qil,
Husni sirat surati holi digargun o'lmadan.

Jahd qilkim, ko'rmaya xurshid ruxsoring zavol,
Nur fayzindan hiloli qadring afzun o'lmadan.

41

Alingdan ohlar, ey axtari baxti siyohimkim,
Mani xalq ichra oliyqadr ekan, g'oyatda xor etding.

Qilib xurshidi xirmon matla'yi ummid gardundin,
Bujudimdan misoli soya salbi e'tibor etding.

Savodi diydami mutlaq bayozi ayna do'ndirding,
Bayozi husni holim xoli ro'yi ro'zgor etding.

42

Sa'd-u nahs ahvolini qilsang munajjimdan savol,
Muqtadoyi ma'rifat Birjisu Kayvondur anga.

Aylasang rammoldan taftishi holi nek-u bad,
Murshidi rohi yaqin iblis-u shaytondur anga.

Nuqtayi ashkolu ramli sayri ajromi nujum
Kima rahbar o'lsa, fayzi aql bo'htondur anga.

Bilmish ulkim, har na sodir o'lsa zishtu xo'bu bad,
Mazhari bir ilmdurkim, aql hayrondur anga.

RUBOIYLAR

1

Ey fayzi vujud, shohidi jud sanga,
V-ey shohidi jud, har na mavjud sanga.
Ummidi qabulu e'timodi karaming,
Mardudini etmish yana mardud sanga.

2

Ey zotinga mumkinot burhoni vujub,
Sobit sanga imtinoi imkoni uyub.
Shoyistayi ne'mati hayoti abadiy,
Arvohi maorifing-la abdanu qulub.

3

Ey uqdakushoyi ajam-u turk-u arab.
Rassomi rusumi fazl-u osori adab.
Mazmuni hadising sabaqi har millat,
Da'voyi qabuling sanadi har mazhab.

4

Xush ulki, dami ajal chekub bodayi nob,
Sarmast yotam qabrda to ro'zi hisob.
G'avg'oyi qiyomatdaduram mast-u xarob,
Na fikri hisob o'la, na idroki azob.

5

Soqiy, karam et, sharobi gulfom yurut!
Gulfom sharoba verma orom, yurut!

Bazm ichra hubobi ashki gulgunimdan,
Ming jom yuritma, jon uchun jom yurut.

6

Jonimda o'lan zaxirayi nutqi hayot,
Jismimda o'lan javhari husni harakot;
Sarf o'lmadi xo'blar rahi ishqinda,
Afsuski, behuda kechirdim avqot.

7

Ta'miri baqovu jam'i mol etding, tut![1]
Har orzu etdingsa, anga yetding, tut!
Chun umr baqosina tutulmaz ummid,
Har hol ila keldiging kibi ketding, tut!

8

Derlarki, edar g'uncha labi yor ila bahs,
Gulbargi tar ul la'li guharbor ila bahs.
Ul bir necha dilsizlara tuhmatdur bu,
Da'voya kerak lahjayi guftor ila bahs.

9

Ey mehri ruxing qadimu olam hodis,
Izhori vujuda kashfi rozing bois.
Kechdi sari ko'yingda ikki olamdan
La bayna maqomin maqomun solis[2].

10

Xayli g'aming etdi naqdi sabrim toroj,
Sabr ila muyassar o'lmadi darda iloj.
Ruxsorima to'kdi mardumi chashmim qon,
Hinduyi ko'ring la'l verur Ruma xiroj.

---

[1] **Tut** — bu erda: bilmoq hisoblamoq.

[2] *Ma'nosi:* "Ikki maqom orasida uchinchi maqom yo'qdir".

11

Ey foidayi ilmingga olam muhtoj,
Xoki qadaming ahli hunar boshina toj.
Har kimdaki, ko'rdi himmating so'yi mizoj,
Ul so'yi mizoja qildi lutf ila iloj.

12

Ey sharbati vasling alami hajra iloj,
Bozori g'amingda ashk naqdina rivoj.
Gar tutsa xadanging ragi jonim, na ajab,
Nabz ila qilur tabib tashxisi mizoj.

13

Ey zikri labing nosihi anfosi Masih!
Nutqing "ana afsah"[1] kalimotinda fasih.
Izhori qabuling asari lutfi xafi,
Ixfoyi rahi shariating zulmi sarih.

14

Tutdiqcha ala sog'ari sahboyi sabuh,
Ortar asari zavqi dil-u rohati ruh.
Tug'yoni g'ama mufiddur zavraqi may,
To'fon xatarinda o'ylakim, kishtiyi Nuh.

15

Gul davri xush ulkim, tuta gulfom qadah,
Bazminda dami tutmaya orom qadah,
Har subhki, xurshid sifat qoldira bosh,
Bazmin bezayub, kezdira to shom qadah.

[1] *Ma'nosi:* "Men chiroyli so'zlikman".

16

May shavqi o'lubdur manga odat, ey shayx!
Keldikcha bu shavq o'lur ziyodat, ey shayx!
Xushdur manga may,
sanga ibodat, ey shayx!
Ra'y ila dagil ishq-u irodat, ey shayx!

17

Gar ko'yinga ashkim guzar aylar gustox,
V-ar qaddinga chashmim nazar aylar gustox,
Ayb aylama, rangi chehrayi zardimi ko'r —
Kim, cho'qlari olamda zar aylar gustox.

18

Bir ob-u havodur ashki garm-u dami sard —
Kim, andan olur nash'-u namo gulbuni dard.
Gulzori g'aming binafshavu yosumani,
Dudi dili oshuftadiru chehrayi zard.

19

To davrdadur doirayi kavn-u fasod,
Mumkin dagil o'lmoq harakotindan shod,
Tosi falak ichra ka'batayni anjum,
Go'starmaz emish hech kima naqshi murod.

20

To mahmilu mehrdur bu zangori mahd,
Mehring-la vafo ahlinadur mahkam ahd.
Birdur biza bazmgohi ishqingda falak,
Gar qahr ila zahr versa v-ar lutf ila shahd.

21

Har yerdaki, ul siymbar-u siyminxad,
Arz aylaya oraz, ocha sunbul, cheka qad;
Rangi gul-u bo'yi sunbulu jilvai sarf,
Hukm aylamazamkim,
o'la maqbuli xirad.

22

To bo'ynima soldi ul xami zulf kamand,
Tadbir ila ochilmadi bo'ynimdan band.
Cho'x pand verildi, o'lmadi foidamand,
Yetmazmi manga pand veran halqa bu pand.

23

Daf'i g'ami ro'zgoradir boda mufid,
Raf'i alami ishqa ruxi soda mufid.
Tarki may-u ma'shuqadur ul illatkim,
O'lmaz anga hech nash'a dunyoda mufid.

24

Ey shahdi labing so'zi shakarvor laziz!
La'ling kibi qanda bir shakar vor laziz.
Tungi shakar o'lmasaydi durji dahaning
O'lmazdi chiqan lahjayi guftor laziz.

25

Gar mehnati kasrdur va gar ne'mati sabr,
Sabr ila qanoatda kerak muslimu gabr.
Har ne'mati mehnatki verarsan, yo Rab,
Ver ne'mata bir qanoat-u mehnata sabr.

26

Har dam manga yor arzi ruxsor aylar,
Husnina mani batar giriftor aylar,
Go'yoki kamoli ishq darsin o'qidur,
Hardam manga ta'limini takror aylar.

27

Hajring jigarini har kiming qon aylar,
Tadrij ila vasling anga darmon aylar.
Zulfing kimikim, muddat ila kofir edar,
La'ling ani bir damda musulmon aylar.

28

Har dilki, asiri g'ami hijron o'lmaz,
Shoyistayi zavqi vasli jonon o'lmaz.
Har dardki vor, vor darmoni, vale
Bedardlaring dardina darmon o'lmaz.

29

Biz olami ishq olamorolariyiz,
Mayxonayi dard durdpaymolariyiz.
Gulbargi nadomat chamanidur olam,
Biz bu chamaning bulbuli shaydolariyiz.

30

Kimdurki, g'amingda nolayi zor etmaz,
Dardin sanga nola ila izhor etmaz.
Faryodina hech kimsaning etmazsan
Faryodki,
faryod sanga kor etmaz.

31

Jonon esa matlub, tama' jondan kes!
Matlub esa jon, umid jonondan kes!
Jon sevmak ila muyassar o'lmaz jonon,
Yo bundan umid, yo tama' ondan kes!

32

So'zi dilim ashki oldan ayla qiyos,
Anduhimi za'fi holdan ayla qiyos.
Xurshidki, husning-la qilur bahsi kamol,
Tarki adabin zavoldan ayla qiyos.

33

Advori zamon doirayi hayrat emish,
Asbobi jahon maholiku mehnat emish,
Dunyoya havas etmamak etmakdan yik,
Chun avvali hirsu oxiri hasrat emish.

34

Ko'yingda saning na toshakim, urdim bosh,
Qildim ani g'arqi xun to'kub ko'zdan yosh.
Ko'z yoshina rahm aylaki, cho'x muddatdur,
Bedodinga sabr edub,
bosar bag'rina tosh.

35

Ey kasbi kamola e'tiqoding noqis,
Tahsili kamola ijtihoding noqis.
Or etma talabda, qil hazar andankim,
Komillar ichinda o'la oding noqis.

36

Xush ulki, qilib rahbari sidqin ixlos,
Xilvatgahi qurba o'la ixsol ila xos.
Sarrofi vafo bo'tayi ta'diba solib,
Har g'ashdan eda missi vujudini xalos.

37

Ey bod, qil ahvolimi jononima arz!
Sargashtaligim sarvi xiromonima arz!
O'ldirdi kinoyat ila ag'yor mani,
Bu zulmi sarihi ayla sultonima arz!

38

Ey javhari ishqing asari jism-u araz,
Yo'q oshiqa sandan o'zga olamda g'araz.
Chun bilding asiringam, tarahhum qilkim,
Tadbir kerak,
mushaxxas o'ldiqda maraz.

39

Zohid, mayi nobdandur ikroh g'alat,
San xoh so'zim sahih tut, xoh g'alat.
Masjidlara kirdigim dagil rag'batdan,
Sarmastligimdan aylaram roh g'alat.

40

Dog' urma dili hazina, ey mushkin xat,
Gar moyili husn-u xatsan, qilma g'alat —
Kim, aylamish kotibi devoni qazo
Dil harflarin qobili tazyini nuqat.

41

May man'ini aylayub shior, ey voiz!
Tutding rahi ta'ni ishqi yor, ey voiz!
Tarki may-u mahbub edariz jannat echun,
Sharh aylaki,
jannatda na vor, ey voiz!

42

Tahdid ila kechdi ro'zgor, ey voiz,
Favt o'ldi sharobu vasli yor, ey voiz.
Gar kavsar-u hur esa g'araz, verma azob,
Na tark buyur, na intizor, ey voiz!

43

Ey vasfi jamolinga tahayyur mone',
Vermish sanga isboti kamoling sone'.
Vaslingda jafoyi ta'nayi ag'yoring
Hajringda mani xayola etmish qone'.

44

Parvonaya zulmi behisob aylar sham',
Zulm o'dina bag'rini kabob aylar sham',
Go'yoki bilur zulm saranjomi nadur,
Behuda dagilki, iztirob aylar sham'.

45

Har shom yetar visoli jonona charog',
To subh qolur hamdam-u hamxona charog',
Rashk o'dina yondirdi mani har soat,
Vahm aylamaz ohim o'dina yona charog'.

46

Har gahki, bahor qildi oroyishi bog‘,
Navmidlik urdi lolavash bag‘rima dog‘,
Zero tikan uzra tutdi bulbul maskan,
Gul bod guzargahinda yondirdi charog‘.

47

Yo‘q dahrda bir muvofiqi tab’ harif —
Kim, suhbati dilkusho o‘la, tab’i zarif.
Faryodki, nojins musohiblar ila
Befoyda zoe’ o‘ldi avqoti sharif.

48

Man zuhd-u vara’dan urmazam lofi xilof,
Doim ruxi soda istaram, bodayi sof.
Tarki may-u mahbub eda bilman mutlaq,
Gar etmak o‘lur deram, zihi behuda lof.

49

Ey novaki bedodinga har siyna hadaf!
V-ey javhari paykoninga har diyda sadaf!
Faryod-u fig‘onim g‘ami hijroningdan
Bazmi g‘amdur nolayi nay,
navhayi daf!

50

Ey soliki rohi Haq, sanga qat’i tariq,
Dushvordur o‘lmazsa rafiqing tavfiq.
Tut domani murshid tavakkulki, sanga
Maqsud muyassar o‘la, tavfiq rafiq.

51

Sarmanzili har muroda rahbardur ishq,
Kayfiyati har kamola mazhardur ishq,
Ganjinayi koinota gavhardur ishq,
Har sodir o'lan nash'aya masdardur ishq.

52

Ushshoqa dagil qaydi aloyiq loyiq,
Hargiz g'ami ro'zgor chekmaz oshiq.
Qaydi g'ami ro'zgor bir illatdur,
Ul illata ishqdur tabibi hoziq.

53

Majnun o'da yondi shu'layi oh ila pok,
Vomiq suya botdi — ishqdan o'ldi halok.
Farhod havas ila ela verdi umrin,
Xok o'ldilar onlar,
manam emdi ul xok.

54

To halqayi zulfi yora dushding, ey dil,
Domi g'ami ro'zgora dushding, ey dil.
Afsuski, qutb ahli jam'iyat ekan,
Ul doiradan kanora dushding, ey dil.

55

Xurshidki, qildi subhdan arzi jamol,
Dargohinga yuz surmak ila bo'ldi kamol.
Chun yetdi kamola, etdi san moh ila bahs,
Ul tarki adab verdi kamolina zavol.

56

Mah durdi muqobil sanga bo‘ldiqda kamol,
Ko‘rdiki,
o‘zinda sancha yo‘q husn-u jamol.
Bir g‘oyata yetdi injilub g‘amdankim,
Za’fi badan ila badr ekan, o‘ldi hilol.

57

Ey uqdakushoyi rishtayi tadbirim!
Har toata afving sababi taqsirim.
Taqsirima etma o‘zga taqdiri jazo,
Sharmandaligim yetar manim ta’zirim.

58

Hamdam, ko‘r oqan sirishki olimi manim.
Tutmish ruxi kahrabo misolimi manim.
Billoh, yeri ul gulruxa arz aylaya ko‘r
Bir rang ila bu surati holimi manim.

59

Afg‘ondur ishim sarvi xiromoning uchun,
Qondur jigarim g‘unchayi xandoning uchun.
Ishqingda g‘am-u g‘ussa chekub, pir o‘ldim,
Man pira tarahhum et yigit joning uchun.

60

Ey g‘oyib o‘lan diydayi xunborimdan!
V-ey rohat olan siynayi afgorimdan!
Man vorimi-yo‘q saning-chun etdim, na ravo,
San tutmayasan xabar yo‘qu vorimdan.

61

Xunoba to‘kub diydayi giryonimdan,
Sansiz bo‘yadim yer yuzin o‘z qonimdan.
O‘z qonimi aylaram o‘zim-la da’vo
Ketmazsa alim no‘la giribonimdan.

62

Qaddina dedimki, sarvi bo‘stondur bu!
Tund o‘ldiki: ey xasta, na had yondur bu?
Pobastav-u o‘r-u bezabondur dediging,
Xandon-u qabopo‘shu xiromondur bu!

63

Dedim labina: —
La’li Badaxshondur bu!
Kuldi, dedi: — Ey faqir, bo‘htondur bu!
Bir tosha na rang ila qilursan nisbat,
Shirinu shakarfishonu xandondur bu!

64

Yondirdi mani shavqi jamoling, ey moh!
Har lahza ajab dagil yetirsam ko‘ka oh!
Zulfing girehi chiqdi alimdan nogoh,
Ko‘rkim, na jafo etdi manga baxti siyoh.

65

Ruxsora sari zulfi parishon ayla!
Ko‘zdan guli ruxsoringi pinhon ayla!
Bir necha parishonlari o‘z holina qo‘y,
Har lahza yetar qasdi dil-u jon ayla!

66

Mujgonimi, ey sham', guharbor etma!
Pinhon g'amimi olama izhor etma!
Ishq ahlina zulmdur vafo aylamamak,
Zinhor,
bu zulmi etma, zinhor etma!

67

Ruxsoringa ayb etma nigoh etdigimi,
Ko'z yoshi to'kub, nola-vu oh etdigimi.
Ey podshahi husn, tarahhum chog'idur,
Afv aylaki, bilmisham gunoh etdigimi.

68

Faryodki, ishq beqaror etdi mani,
Dard-u g'am ila zor-u nizor etdi mani,
Xoki sari ko'yinda g'ubor etdi mani,
Sargashta-vu xor-u xoksor etdi mani.

69

Ko'rdim sani — aldan ixtiyorim ketdi,
Boqdim yuzinga — sabr-u qarorim ketdi.
Xok o'ldimu har yonga g'uborim ketdi,
Alqissa, qapungda e'tiborim ketdi.

70

Rangim guli za'farona do'ndi sansiz,
Qaddim ham o'lub, kamona do'ndi sansiz,
Qurboning o'lam, agar sitamdur basdur,
Paymonam alimda qona do'ndi sansiz.

"FORSIY DEVON"DAN

G'AZALLAR

Mohitobonim, qading sarvi xiromonim mening,
Sarvqaddim, oy yuzing sham'i shabistonim mening.

Aylagay holim yomon hajring-u vasling esa xush,
Menga hajring dard-u vasling esa darmonim mening.

Dil asir qaddingga, jon la'ling mayining mastidir,
Qomating dil orzusi, la'li labing jonim mening.

Dilbarimning qomati bo'lsin yomon ko'zdan uzoq,
Bu go'zallik bog'i sarvi qaddi jononim mening.

Dedim: "Ey husn ahli shohi, dil balo domidadir",
"Bu balo domi, — dedi, — asli zanaxdonim mening".

Zor dilimning rozi fosh bo'ldi jahonga, boisi
Shashqator yoshim bilan choki giribonim mening.

Oldi oromin Fuzuliyning o'shal sarvi ravon,
Garchi oromi dili zor-u parishonim mening.

* * *

Navro'z tuni vaslingda muyassar edi-ey,
Vaslingda tunim kunga barobar edi-ey.

Har tun kulasan tonggacha sham birla, kuyish
Parvona bilan menga muqarrar edi-ey.

Rashk o'ti yoqar udni quvonchimni ko'rib,
Dimog' xush ising ila muattar edi-ey.

Zulfing tugunini yechishimning boisi,
Xushbo‘yu havo, yer-chi, muanbar edi-ey.

Kulbamni yoritgan o‘sha shamning yorug‘i
Chehrang nuridan asli munavvar edi-ey.

Vasling qalami bilan quvonchim uyiga
Orzu-tilagim naqshi musavvar edi-ey.

Bazm aylar edim kecha chamanda Fuzuliy,
Hamrohim o‘shal sarvi sumanbar edi-ey.

* * *

Agar yor istasang, ey dil, bu jondan kech,
Bu barcha borligi birlan jahondan kech.

Farog‘at istasang olamda bir lahza,
Jahondan ham, yana ahli jahondan kech.

Bu qaddi xam falakka berma dil aslo,
Bo‘lib sen o‘q misoli bu kamondan kech.

Talab et yorni, bo‘lsa ne bu yo‘lda g‘ov,
Baridan yuz o‘gir, nom-u nishondan kech.

Kerak bunda tiling ham bir, diling ham bir,
Seni sharmanda qilguvchi zabondan kech.

Fuzuliydan eshit sen bu nasihatni:
Haqiqat yo‘lini ushla, gumondan kech.

* * *

Dil asiri la’li ul gulbargi xandondir yana,
Dil sabab bulbul kabi ish oh-u afg‘ondir yana.

Gul libosin chok etib, bulbul chekar faryod-u zor,
G‘unchadek yorim chaman ichra xiromondir yana.

Bog‘ladi dard ahlining zulfiga jonon yuz tugun,
Yuz tugundan yuz tugun jonda namoyondir yana.

Aylamish xoli hijobdan seni holim hayrati,
Beqiyos husningga olam ko‘zi hayrondir yana.

Bo‘ldi ko‘zimdan nihon shirin labingning huqqasi,
Bunga bois shubhasiz nayrangi davrondir yana.

Ey Fuzuliy, o‘tmasin umri aziz aylab xato,
Afv umidi sen uchun garchi bir imkondir yana.

* * *

Yuz o‘girgay mendan u gar mohitobon desamam,
Tark yetar meni agar sarvi xiromon desamam.

Sen mening jonim desam ham, ichgay u dil qonini,
Bo‘lgay u ko‘zdan nihon, garchi uni jon desamam.

Bu qadar husnin ko‘rib, rashk aylagay hatto malak,
Men ishonmayman o‘zim, harchandki inson desamam.

Qoshida holimni arz etgan u damlar xush, agar
Men parishonlik bilan dardim parishon desamam.

Kufr atar butlarga sajda aylamoqni bu faqih,
Bu musulmonlik emas, garchi musulmon desamam.

Xoli tun yo‘q yer yuzida yuzi nuridan sira,
Kam yuzini shu sabab sham’i shabiston desamam.

Ey Fuzuliy, menga zulmi tig‘i ehsondir, biroq,
Qo‘rqaman ushbu balodan garchi ehson desamam.

* * *

Ul go‘zal yuzdan judo aylar mudom davron meni,
O‘chirar uchqun kabi albatta bu hijron meni.

Qonli yosh to‘xtatsa koshki borlig‘im gardini sal,
Ohlarim to‘foni qilgay muncha sargardon meni.

Bo‘lmasa jonimda la’ling shavqining gar javhari,
Sir tutish eldan uni qiynarmidi chandon meni.

Bir pariruxsora ishqidan dilimda to‘la g‘am,
Qilg‘usi bir kuni rasvo bu g‘ami pinhon meni.

Xohlagancha qiynadi-yu, o‘zidan qildi uzoq
O‘q kabi qoshi kamonidan o‘shal jonon meni.

Ne ajab, qilsa raqib g‘iybat go‘zallar oldida,
Bas, vafo yo‘lida husn ahli bilar chandon meni.

* * *

Qomatingga tushdi-yu ko‘zim, balo ko‘rdim seni,
Aqlim olding, bilmadim,
qayda, ayo, ko‘rdim seni?

Yoshligimda ham jafo sendan ko‘rardim oz-moz,
Oh, yigitlikda biroq koni jafo ko‘rdim seni.

Bevafolikni senga, yor, hech kim o‘rgatgan emas,
Chunki men asli azaldan bevafo ko‘rdim seni.

O‘tmasaydim koshki sening eshigingdan men sira,
Kecha begona bilan chin oshno ko‘rdim seni.

Zulfi domiga bo‘libsan tutqun, ey zolim ko‘ngil,
Ming shukurkim, bir baloga mubtalo ko‘rdim seni.

Ey raqib, seni ko'rishdan bo'lmaganman shod sira,
Shodman endi — bir nafas yordan judo ko'rdim seni.

Bo'lmasang oshiq, nega ko'zida yoshi shashqator,
Yor ko'yida, ey Fuzuliy, doimo ko'rdim seni.

* * *

Rasmi zuhd-u odati taqvoni bilmasmiz biz,
Sevgidan o'zga biror savdoni bilmasmiz biz.

Bu jahonda bizda yo'qdir hech bir ishga ehtiyoj,
Bas, tiriklik ko'yida g'avg'oni bilmasmiz biz.

Biz demasmiz bu jahonda yo'q sevishdan boshqa ish,
Balki bor, ammo bu muammoni bilmasmiz biz.

E'tibor rasmiyu taqlid odati yo'q bizda hech,
Ahli dunyoning bu ishlar joni, bilmasmiz biz.

Haq sirining mazhari, oyinayi jahonnamo,
Yor-u maydan boshqa bir dunyoni bilmasmiz biz.

Dedim: "Ey hur, o'ldi ko'yingda Fuzuliy". Dedi u:
"Kim o'zi u? Bu kabi shaydoni bilmasmiz biz".

* * *

So'rmaydi mening holim bu elda biror kishi,
Men kishi emasmanki, qilsa e'tibor kishi.

Sabr etgani tufayli Yusufga yetar Ya'qub,
O'z taqdiridan nega aylar gina, zor kishi?

Umring bilan agar teng bo'lsa-da firoq asli,
Nima uchun visoldan bo'lmas umidvor kishi.

Sabri bulutidan suv mushtoqlik gulzoriga
Yog‘dirsa, murod gulin tergay xaridor kishi.

Mehr-u muhabbat nurin ohanrabosi bordir,
Go‘zallar sari borar, bas, beixtiyor kishi.

Shafqat sira qilmaysan, g‘aflatdasan, oh, muncha,
Bersa-da sen uchun jon necha-necha bor kishi.

Fuzuliy, birovdan zavq ohangin eshitmadim,
Olamda may ichishga yo‘qmi talabgor kishi.

* * *

Kirdi gul boqqa, biroq o‘z umridan kom topmadi,
O‘z tikonidan o‘zi bir lahza orom topmadi.

Qildi gul qoshida bulbul dardini izhor, biroq,
O‘tdi gul davriyu hech dil dardi anjom topmadi.

Voh, bu ne mulk, o‘tsa ham gul davri, undan hech kishi
Ko‘rmadi bazm avjiniyu nash’ayi jom topmadi.

Tiksa-da davron latofatning libosini, ne naf,
Bu libosni kiygali loyiq gulandom topmadi.

Kelsa-da gul boqqa kech, erta uni tark ayladi,
Men kabi balki u ham e’zoz-u ikrom topmadi.

Ey Fuzuliy, qolmadi so‘z ahli qadr-u qimmati,
Shu sababdan hech kishi bu o‘lkada nom topmadi.

* * *

Demang, yolg‘iz mening qaddim muhabbat yukidan xamdir,
Falakning qaddini xam aylagan ham asli shu g‘amdir.

Xabar topmas dilimiz zavqidan aslo bu g‘ofillar,
G‘am-u g‘ussa nihoniy zavq uyining soqchisi hamdir.

Yetay desang yaqinlikka balo yo‘liga oyoq qo‘y,
Safar ranji, ziyorat aylasang Ka’bani, bayramdir.

O‘tar umring, sira zavq-u sururdan qolma bebahra,
G‘animat tut, balo idrokining lazzati bir damdir.

Junun sahrosini sayr et agar g‘am to‘ydirar jondan,
Biyobonlarda g‘am ayyomi ko‘p bo‘lmas sira, kamdir.

Mehr g‘unchasi ko‘z ochgay jafo tikonidan dilda,
Muhabbat gulshani jabr-u sitam guli-la ko‘rkamdir.

To‘la dard-u alamdan bu vujud doirasi mulki,
Fuzuliy, rohat-u orom topish dunyoda mubhamdir.

* * *

Jahannamdan berar rind ahliga doim xabar voiz,
Nahotki, ko‘rmagan bo‘lsa bo‘lak joyni magar voiz?

Bu g‘amdan yoqasini chok yetar mehrob masjidda,
To‘kar deb minbar obro‘sini har dam hiylagar voiz.

Berar Qur’onga ham tag‘yir muxolif tafsiri birlan,
Sanar o‘zini dono, ko‘rsatib shu xil hunar voiz.

Urar Qur’on o‘qish qoidasidan dam o‘shal har dam,
Ko‘ngillar uyini vayron qilib doim yashar voiz.

Sanamning ko‘yidan aldab meni chorlaydi jannatga,
Iloho, bo‘lsin har ikki jahonda darbadar voiz.

Maqomini berib boy, mavqeidan ajramas erdi,
Agar may man’ida so‘z demasaydi mo‘’tabar voiz.

Fuzuliy istamas voiz so‘zin, dard ahlini chunki
Sanamlar sevgisidan bu jahonda man’ yetar voiz.

* * *

Dil orzusi ushalmay yor ko‘yidan g‘am bilan ketdim,
Alam dog‘ida loladek qilib tarki chaman ketdim.

Yashab o‘tdik misoli gul bilan tikan kabi birga,
Falak gardishi ters aylandi-yu, u qoldi, man ketdim.

Nigori nozaninim bor edi, aylab falak fitna,
Shirindek qoldi-yu u, men misoli Ko‘hkan ketdim.

Misoli anjumanda sham kuyarman tun bo‘yi doim,
Yuzi oftobi nur sochganda tashlab anjuman ketdim.

O‘tib ketgach o‘qi yonimdan o‘ldirmay meni, nochor
Sanamning ko‘yidan ranjida dil, ozurda tan ketdim.

Agar shavqi mayidan mast edim, bilmaysan, ey g‘ofil,
Bu shodlik bazmini tashlab men o‘z erkim bilan ketdim.

Fuzuliy, izlama dardimga darmon ko‘yidan, chunki
O‘lay debmas, topay deb xush hayot izlab vatan ketdim.

* * *

Ko‘zimning yoshi yor hajrida, ey sham, shashqator bu tun,
Kelib yonimda o‘ltir, aylashaylik oh-u zor bu tun.

Tilarman bosh-oyoq kuysam yuzining sham’i yodida,
Ey ashk, o‘chirgali o‘timni sen qilma shior bu tun.

Mening qatlimga erta aylading ahd, ammo qo‘rqarman,
O‘larman ottirolmay tong, bo‘lib men intizor bu tun.

Xudo haqqi, xaloyiqdan nihon ko'yiga borgim bor,
Meni fosh etmagil, ey nolayi beixtiyor bu tun.

Ko'zimning yoshlaridan men javohir xirmonin uydim,
Bilolmayman, agar yor kelsa ne aylay nisor bu tun?

O'g'irlab ketdilar uyqu matosin ko'zlarimdan, oh,
Balolar keldimi qilmoqqa meni tor-u mor bu tun.

Qaror topgan edi sening ko'yingda Fuzuliy tunlar,
Ko'yingdan quvding,
endi qayda olgay u qaror bu tun?

* * *

Menda dushman dilni o'rtab dardi jonona kuyar,
Menda oshno jabridan bu dili begona kuyar.

Tilga keltirsa agar parvona dildan o'tini,
O'rtagay parvona o'ti shamni — biryona kuyar.

O'taro, ey sham, agar fonus kuyar bo'lsa chunon,
Mendagi dil o'tining uchqunidan xona kuyar.

O'tli ohidan dilimning bo'lmas, ey jon, bexabar,
Ehtiyot ayla o'zing bu tun bu vayrona kuyar.

Ko'zlarimning yoshini ko'nglim o'ti mahv aylagay,
Oh bu umrim xirmonidan donayu dona kuyar.

Davrada afsonayi shavqing eshitgan kechalar,
Sham kabi har kecha menda shavqi afsona kuyar.

Ey Fuzuliy, tunlar devona dil topmay habib,
O'rtanib o'z o'tiga bu dili devona kuyar.

* * *

Tilarman men sari o‘shal pari eldan nihon kelgay,
Nazar nuri mabodo tushsa unga gar, ayon kelgay.

Yetar, kuydirma ko‘ksim ustuxonin, dil o‘ti, bir-bir,
Mabodo ustuxonga o‘q otib, qoshi kamon kelgay.

Yetar osmonga yuz dil ohi har dam, har biri undan
Baloga aylanib, o‘rtash uchun jonni ravon kelgay.

Agar hayrat meni tark etmasa, mahrum bo‘larman, bas,
Ko‘ngil yo tilga vasli o‘zidan berib nishon kelgay?

Raqib ta’qibidan xoli emasman dil o‘ti bois,
Biri yuz ming o‘qidan zora ko‘ksim tomon kelgay.

O‘limni bo‘yniga oldi-yu ko‘nglim, keldi ko‘yingga,
G‘amingdan kechdi jonidan, agarchi unga jon kelgay.

Visoli mujdasiga, ey Fuzuliy, jonni etding baxsh,
Netarsan nogahon endi agar sarvi ravon kelgay?

* * *

Gar falak g‘am tig‘idan ko‘ksim mening chok aylasa,
Dil o‘ti, tong yo‘q, falakning bag‘rini dog‘ aylasa.

Ko‘zga sursa arzigay yo‘lning g‘uborini o‘pib,
Qayda yorning soyasin bag‘riga jo xok aylasa.

Dilni pok et turfa zanglardanki, bu ishq odati:
Tashrif etgay kim g‘uborlardan dilin pok aylasa.

Men labing shavqini jon-u dilga pinhon ayladim,
Ne bo‘lar bag‘riga pinhon o‘tni xoshok aylasa?

Men g‘amingda yig‘lasam, taskin nasihatgo‘y berar,
Bormi foyda yoshli ko‘z ustiga gar xok aylasa?

Asragay qanday Fuzuliy shishayi dilni omon,
Sho‘x sanam tinmay otib tosh, jabr-u qiynoq aylasa.

* * *

Tushsam edi izingga soya kabi, sumanbar,
Qayda sening oyog‘ing, shu yerda boshim — axtar.

Yo‘q sen kabi yor menga, mening kabi yor senga,
Men oshig‘i balokash, sen dilbari sitamgar.

Yuzing gulini ko‘rdim, jabringga ko‘ngil berdim,
Bildimki, visol menga tutqizmagusi hech bar.

Men yig‘loqi bulutman, sen esa yangi g‘uncha,
Menga yig‘i munosib, senga kulgu yarashar.

Qo‘lingda qilich bordir, jon suvi dudog‘ingda,
Qatl ayla yo vaslingga etkaz meni, dilobar.

Topilmas edi tanda dildan sira nishona,
Rizq unga ko‘ngil qoni bo‘lgan kuni muqarrar.

O‘tdi, Fuzuliy, umrim, behuda bu jahonda,
Na epladim bir ishni, kom bo‘ldi na muyassar.

* * *

Meni shuncha zaif qildiki hijroning, pariruxsor,
Chidolmayman boshimga tushsa hatto soyayi devor.

Xabar topsa agar pinhon sirimdan har kishi, mendek
Uning ham ko‘ksiga solgusi dog‘ bir lolaruxsor yor.

Menu vasling — bu davlatni qilolmayman tasavvur ham,
Yetar menga uzoqdan ham muyassar bo‘lsa ul diydor.

Fig‘on-u nola aylashda chiqardim shunchalik shuhrat,
Tutar nomimni dard ahli qayerda cheksa oh-u zor.

Quvonchim shundaki, jabr etmading mendan bo‘lakka hech,
Jahonda istamassan mendan o‘zga telbani zinhor.

Bafo yo‘lida bormi, ey Fuzuliy, menday olamda
Parishonxotir-u savdoiy-u rasvoyi bir bozor.

* * *

Ne gunoh qildim — uzoqlatdi o‘zidan meni yor,
Mo‘’tabar edim agarchi, endi yo‘qdir e’tibor.

Yor ko‘yidan ayrilib, hayronman o‘z holimga-ey,
Tushdimu eldan uzoq, g‘urbatda bo‘ldim xor-u zor.

Lutf etib yo‘l solmagay gulyuzlilar hech men sari,
Bilsalar-da bir faqir bechoradirman, xoksor.

O‘ldimu bilmayman, ammo, bu nima ahvol, magar
Olam ahlidan judo, bir chetda tutdimmi qaror?

Tushdi jonim rishtasi qayg‘u tugunidan uzoq,
Soldi savdosini to boshimga ul zulfi nigor.

Ming musibatga chidolmay chiqsa jonim, ne qilay?
Bu falakning domiga men notavon bo‘ldim shikor.

Bulbuli Arshman, Fuzuliy, manzilim gulzori quds,
Men bu kulfat uyiga tushganman-ey beixtiyor.

* * *

Men ketarman bu shahardan mehring olib, yori jon,
Ko‘tarar g‘am tog‘ini bo‘lsa-da tan misli somon.

Shu qadar aql-u hushimdan men judoman ishq aro,
Chunki ko‘yingdan safar devonalikdandir nishon.

Noladan, bormay qaerga men, malomatdir yo'lim,
Oshig'i shaydoligimga bu guvohdir begumon.

Keltiray qanday tilimga, ey sanam, nomingni men,
Fayz olarman har qarashda izlaringdan men chunon.

Gar visoling shavqini olsa dilimdan, ne ajab,
Rashk hissikim, raqiblardan etarman har zamon.

Ey Fuzuliy, manzilim mayxona bo'lsa, ne ajab,
Ne qilay, jon xavfidan mayxonani tutsam makon?

* * *

Oh-u zorimdan xabarsiz sarvinozim, ne qilay?
Bo'lmasa olamda bir mahrami rozim, ne qilay?

Men chekarman nolalar, yor zulfiga solgay tugun,
Qisqarib borsa uzun umrim asosi, ne qilay?

Telbalik bandidan ozod bo'ldimu zulfing ko'rib,
Qayta bo'ldim tutqun, endi yo'q xalosim, ne qilay?

Yig'lamay, kuymay, erimay bormi imkon to sahar,
Bo'lsa hijron tunida shamga qiyosim, ne qilay?

Men-ku bag'ritosh sanamlarga ko'ngil bermasman-ey,
Band yetar ko'nglimni ming ishva-yu nozi, ne qilay?

Kimga aytay men g'arib husn ahlining dard-u g'amin,
Bo'lmasa soyamdan o'zga hamrozim, ne qilay?

Man etarsan o'ynama ishq deb Fuzuliyni mudom,
Ishqdan ajratma meni — shu iltimosim, ne qilay?

* * *

Bu diyorda olmadi ko'nglim mening hech bir nigor,
Bu diyorga, bas, meni bog'lovchi rishta yo'q biror.

Ko‘rmadi ul oy eshigi itlari o‘rnida ham,
Ketganim soz — bu shaharda topmadim bir e’tibor.

G‘urbat ichra g‘am emish dushman hujumi xavfi ham,
Bu diyorda, shu quvonchim, yo‘q biror-bir do‘st-u yor.

Shavq ipi tortar meni asliy makonga har nafas,
Qayg‘u manzilida ammo menda yo‘q sabr-u qaror.

Men nadimi quds bog‘ining, bulbullar kabi
Meni jalb etmas o‘ziga hech bu bog‘-u bu bahor.

Ixtiyorimni olibdi qo‘llarimdan ul sanam,
Boshqa bir yor tanlamoqqa menda yo‘qdir ixtiyor.

Ey Fuzuliy, faqr fayzidan ziyod baxt yo‘q menga,
Yo‘q zamon ahli bilan do‘st-u yaqinlik zinhor.

* * *

Sabza xattingsiz menga har yerda manzil bor edi,
Sabzadek to tonggacha yoshdan vujud ho‘l bor edi.

Kecha hamrozim sham erdi, pokligi bois ko‘ngil,
Bo‘lsa ko‘nglimda nima, sham tilida ul bor edi.

Men kamolot bobida yuksaldim oydek sarbaland,
Nega yuksalmayki, oftobim muqobil bor edi.

Bu mening holimga yuz Farhod qilar erdi hasad,
To nazarda naqshi ul shirinshamoil bor edi.

Aql hukmi men kabi devonaga tashvish emas,
Telbalik zanjiri bo‘ynimda — hisor shul bor edi.

Ofarin, may kemasi, ketding olib qayg‘u-g‘amim,
Yo‘qsa qaydan ham menga ummidi sohil bor edi.

Ey Fuzuliy, dinu dildan benasib bo'lsam, ne tong,
Oldi-ketdi ishq qo'limdan qancha hosil bor edi...

* * *

Oh-u zorimga muruvvat yor qilmas, ne qilay?
Yor parvoyi sira men zor qilmas, ne qilay?

Qilmasam-da garchi oshkor, senga ma'lum g'amlarim,
Sen-la hech kim qudrati guftor qilmas, ne qilay?

Dil raqibning ta'nasidan kelsa-da jonga, bu yor
Bexabardir, bilsa ham iqror qilmas, ne qilay?

Ko'zlarim yosh o'rniga qonlar to'kar qayg'usida,
Qonli ko'z qayg'usin u zinhor qilmas, na qilay?

Ishq ishida sabr-u toqatdan o'tar bir chora yo'q,
Sabrini oshiq ko'ngil hamkor qilmas, ne qilay?

Hech nasib bo'lgaymi yor vasli raqib ozorisiz,
Gulni olam bog'ida bexor qilmas, ne qilay?

Ey Fuzuliy, yorga dil dardini etmay qancha sharh,
Yor sira yodi meni afgor qilmas, ne qilay?

* * *

Biror kun ko'rmasam qoshda habibni,
Ko'rib shavq ichra yongayman raqibni.

Tikandan so'z ocharlar gul qoshida,
Qilar hushdan judo rashk andalibni.

Bilarman, sevgi dardi bedavodir,
Nima naf qiynamoqlikdan tabibni?

Umid yo‘q vaslidan yorning agarchi,
Chidamdan ham, netay, topmam nasibni.

Dedim: “Dil kuch olar olma iyakdan”.
“Shu olma foydasi”, — dedi iyibmi?

Ilohiy fayz emish vaslida pinhon,
Visoldan mahrum etma benasibni!

Fuzuliy, ko‘yidan yo‘q o‘zga maqsad,
Vatan tuprog‘i shod etgay g‘aribni.

* * *

Tushimga kirdi-yu yor tunda, ko‘zdan oldi xobimni,
Sabab shu bo‘ldi bedorligiga ko‘zi selobimni.

Dengiz to‘lqinlanar battar agar kuchli shamol essa,
Nasihat ham kuchaytirgay ko‘ngilda iztirobimni.

Ko‘rib hurni, ravon bo‘ldi ko‘zimdan qonli yosh har yon,
Falak g‘am bazmida toshga urar jomi sharobimni.

Ko‘ngilni pora-pora qildi shavqi shamshiri butkul,
Kishi ochmay qayoqdan mazmunin bilgay kitobimni?

Go‘zallardan shikoyat aylamoqni istamayman hech,
Qaniydi so‘rmasa hech bir kishi holi xarobimni.

Zaiflikdan bo‘libman qilda-yu, za’fim yana oshgay,
Falak aylantirar har lahza battar pech-u tobimni.

Fuzuliy, yo‘q vafo imkoni olam ahlida hech ham,
Behuda bilmang olam ahlidan bu ijtinobimni.

* * *

Zulfingga solding tugun qilmoq uchun jafoni,
Ko‘tarding yer yuzidan sen odati vafoni.

Kipriging atrofida bo‘lgan edik barcha jam,
Ko‘z yumib ochdingu ajratding bari shaydoni.

Senda vafo rasmini ko‘rgan emas hech kishi,
Sen kimdan o‘rganding bu rasm-odati jafoni?

Chekdim himmat qo‘lini bu charx doirasidan,
Har kimning minnatini chekish menga ravomi?

Ko‘p bo‘ldi ko‘yingda men tuproqqa aylandim-ey,
Kel, oyog‘ingni o‘pay sen kabi dilraboni.

Har dam falakdan menga yetgusidir bir balo,
Qushlarga xam qomati dom bo‘ldi mubtaloni.

Ul hur dil-u diniga qasd etsa Fuzuliyning,
Qo‘y, aylama man unga ne qilsa bu rasvoni.

* * *

Gar men o‘lgandan keyin bo‘lsa ko‘ying maskan menga,
Tor lahad go‘yoki bo‘lgay bir go‘zal gulshan menga.

Olishib g‘am ichra o‘z-o‘zim bilan umrim o‘tar,
Bir dam o‘zni unutay, tut, soqiyo, maydan menga.

Ko‘yida rasvo bo‘lishim istagay yor, chora yo‘q,
Bo‘laman rasvo, ne bo‘pti ta’nayi dushman menga?

Ustuxonlar dil o‘tidan nega kul bo‘lmas kuyib,
Yoki fonusdek temirdanmi ular chindan menga?

Maqsadim ma’no, emas surat Yusuf yuzlidan-ey,
Diyda ko‘ylakdan emas Ya’qubdek ravshan menga.

Qilmayin parvo kularlar el xazon ozoridan,
O‘rtagay bog‘ gullari go‘yo bo‘lib gulxan menga.

Chiqdi jon tandan, Fuzuliy, bo'ldi yo'l tuprog'i tan,
Bo'ldi ishqi ofati jon-u baloyi tan menga.

* * *

Dunyoga kelib, hamdami g'am edik biz,
Bu g'amga mulozim hama dam edik biz.

G'am mendanu men g'amdan emasmiz judo,
Har qayda ekanmiz, baham edik biz.

La'ling g'amidan kelmay olamga umrlar,
Hamrozi olami adam edik biz.

Qoshing kamoniga asir bo'lib dil,
Nishona sitam o'qiga ham edik biz.

Kam bo'lmadi bir lahza baloying bizdan,
Bir lahza balo bo'lmasa, kam edik biz.

Har yerga yo'l izlab qadamni qo'ydik,
Go'yoki haqir xoki qadam edik biz.

Dil xohishicha hech yashamay, Fuzuliy,
Har lahza giriftori alam edik biz.

* * *

Sham kabi kuydirdi g'am otashi tanimni mening,
Pora-pora qildi g'am dili ravshanimni mening.

Kuydi menda, boq, raqibning ko'ngli ishqing g'amida,
Shod dilim, kuydirdi qayg'u dushmanimni mening.

Mohliqolardan o'zimni chetga tortish bo'ldi farz,
Chunki bichgan edilar o'lmay kafanimni mening.

Lolayuzlar dog‘ida o‘ldim, qani, yig‘lab bulut
Lolazor qilsa go‘r uzra o‘t-o‘lanimni mening.

Men sari tashrif buyurmas yakka-yolg‘izlik sira,
To makon aylabdi qayg‘u maskanimni mening.

Bu jahonda yo‘q mening har narsaga bog‘liqligim,
Tutmamish g‘am tikani aslo domanimni mening.

Qolmadi g‘amdan, Fuzuliy,
hech qayon qochmoqqa yo‘l,
Ayriliq to‘foni tutdi har tomonimni mening.

* * *

Qo‘y, yozma soching yelga berib mushk nishonni,
Tan g‘altagidan ochma sira rishtayi jonni.

Ko‘nglimda nihon siringu fosh aylamasin deb,
Qo‘rqarman-ey yoshli ko‘zim rozi nihonni.

Har kimsaga ko‘rsatma yuzing, boshlama fitna,
Izdan chiqara ko‘rma u tartibi jahonni.

Husn ahliga oshiqligimiz ayb-u gunohmi?
Shaydo bu ko‘ngil jonga solar ming g‘alayonni.

Qon bo‘lsa-yu ishqida, qani, chiqsa bu jonim,
Muncha chekaman dard-u g‘amin qoshi kamonni.

Ey baxt, sanam eshigiga eltib meni tashla,
To ketmay olib go‘rga g‘amin oromijonni.

Yoshingni ravon et xati yodida, Fuzuliy,
Yosh maysadan hech tutma darig‘ obi ravonni.

* * *

Mening holi zorimga ul oyning nigohi yo'q,
Kundan nima naf menga dilimning gar mohi yo'q.

Sendan jafo murodim, emas vafo sira ham,
Goh-gohi agar bor u, agar gohi-gohi yo'q.

Mayxonadan qanday men masjid sari borayin,
Ezgulikka sevgi ko'yining sira rohi yo'q.

Dunyo amalu davlatidan qo'lni yuvibman,
Bechoraligidan o'zga dilning panohi yo'q.

Shu ezgu raqam dunyo kitobi varag'ida,
Go'zalligiga bu suratning ishtibohi yo'q.

Ey husn gulistoni niholi, ne niholsan,
Sendan meva g'ayri fig'on-u nola, ohi yo'q.

Kimning qoshida zulmdan dod desin, Fuzuliy,
Bu elning o'zingdan o'zga bir podshohi yo'q.

* * *

BalOy-u kulfati ko'pligini ul yor bilgaydir
Biroq kam aylagay izhor u gar bisyor bilgaydir.

Dema: "Dil dardining dildorga ne bog'liqligi bordir?"
Bu bir sirdirki, dil bilgay, yana dildor bilgaydir.

Xudoga ming shukurkim, ishq aro undan vafo ko'rdim,
Men oshiq bo'lgan ul yor qadr-u e'tibor bilgaydir.

Ko'ngilda qancha ishqing —
shuncha lutf aylar emish ul sho'x,
Uning bu tab'iga qoyilman-ey, miqdor bilgaydir.

Raqib yor oldida yomonlasa bizni yemasmiz g‘am,
Raqibdan ko‘ra bizni yaxshiroq ul yor bilgaydir.

Sochi savdosini olamda mendan o‘zgadan so‘rmang,
Uzun tun dard-u ranjini faqat bemor bilgaydir.

Fuzuliy, dil sirini tilga keltirmoqqa yo‘q hojat,
Jarohatli dilim ahvolini dildor bilgaydir.

* * *

Ishq aro qismat bo‘lib g‘ayri g‘ami yor qolmadi,
Ey aql, tark et meni, ish senga zinhor qolmadi.

Ko‘zlarimning yoshida kipriklarim ketdi oqib,
Nozaninlarning xayoli yo‘lida xor qolmadi.

Qismat etdi beqarorlikni g‘ami ishq ahliga,
Zor dilimdan o‘zga oshig‘u giriftor qolmadi.

Shunchalik jismim zaif — yiqdi oyoqdan yosh seli,
Bu jahonda suyanishga bitta devor qolmadi.

Suhbatim dilgirligidan barcha ketdi tark etib,
Yor bo‘lib g‘am ichra g‘ayri nola-yu zor qolmadi.

Bu jahon bozorida kimga matoyim ko‘rsatay?
Gavhari asrori ma’noga xaridor qolmadi.

Ey Fuzuliy, bo‘ldi umrim qayg‘u davronida sarf,
Bu zamon dardini aytishmoqqa g‘amxor qolmadi.

QIT'ALAR

1

Dedim: "Ey charx, bilmas hech hadd-u adog'
Sen ko'nglimga solgan bu dog'lar, yohu!"
"Men sening ko'nglingga solgan bo'lsam dog',
Mening ko'nglimga kim dog' solgan?" – der u".

2

Ikki kishi bilan murosa qiyin,
Agar aqling bo'lsa, unutma zinhor:
Biri uki, seni xushlamas sira,
O'zingdan ham, so'zingdan ham u bezor.
Ikkinchisi shuki, sening ko'rging yo'q,
Ko'rishib turasan va lekin nochor.

3

Yomon yomon desa, ranjimoq nechun,
Yaxshi deb topganman chunki e'tibor.
Meni yaxshi deya bilganlar uchun
Yomonlar so'zining ne qimmati bor?!

4

Shafqat aylamasa agar menga shoh,
Bu ham bir lutfidir, nolimas ko'ngil.
Demak, u biladi, holimdan ogoh,
Faqr yuki tuyasi yukidan engil.

5

Ikki guruhdir ahli olam:
Biri — ilm ahli, biri — johil.

Johillar anglamaydi she'rni,
Ma'rifatdan bu qavm g'ofil.

She'r aytish olam ahlicha ayb,
Noshar'iyu behuda, botil.

Dunyodagi g'am dastidan dod,
Amrim og'ir, ishim-da mushkul.

Umrim bir ishga ayladim sarf:
Hech kim emas bu ishga moyil.

6

Jonbaxsh, latif, ohorli she'rlar
Bizning yurtda topmas e'tibor.
She'rim latif, ammo ne foyda,
Safsata der bu ahli diyor.

7

Bu diyor ahlida menga nisbatan
Zarra inoyatu xascha shafqat yo'q.
Yo ularda ma'rifat yo'q umuman,
Yoki menda sira qobiliyat yo'q.

8

So'zim tutdi olamni, g'anim
Yomonlikdan ayru ko'rmaydi.

Nazmimda ne fazilat bo'lsa,
Do'st ko'rar, ammo u ko'rmaydi.

G‘animning ko‘zi ko‘r, shubhasiz,
Uning ko‘zi yaxshi ko‘rmaydi.

9

Avvali umrimki, ayni vaqti zavq-u shavq edi,
Ilm-amaldan ayru, o‘tdi jahlu nodonlik bilan.

G‘am giriftor qildi yoshlik tark etib ketgach meni,
Foniy olam o‘yida umr o‘tdi hayronlik bilan.

Toat-u xayr-u savob o‘rniga umrim oxiri
O‘tdi afsusu nadomatda pushaymonlik bilan.

Oh, bu umrimda sira ham ko‘rmadim zavq-u safo,
O‘tdi irfon zavqidan mahrum parishonlik bilan.

10

Tong chog‘i chaman sayrini dil qildi havas,
Gul, sabza daf etsin to malolimni mening.

Sabza yuziga qo‘ysam oyoq, der noz ila:
Bilmasmiding, g‘aflatzada, holimni mening?

Sendek necha ming-ming kishi ostimda yotar,
Kamsitma ko‘rib holi maholimni mening.

11

Shoiro, o‘z she’rlaringdan bo‘lmagil g‘ofil sira,
Yaxshi farzand bo‘lmagay bundan-da minba’d senga.

Bo‘lsa she’ringda xato, isloh qilish mumkin uni,
Pand-o‘gitdan burmagay yuz, aylagay xizmat senga.

Noravo farzand misoli har zamon keltirmagay
Har bahona, har sabab birlan g‘am-u zahmat senga.

Parcha qog‘ozning o‘zi unga libosdir bebaho,
Yo‘q g‘ami shohi-ipak, tashvishi zeb-ziynat senga.

Eb-ichar bo‘lsa kifoyat bir siyohdonning o‘zi,
Yo‘q g‘ami sut-u shakar, anvoyi har ne’mat senga.

Har qaerga bo‘lsa bergay bemato-yu bemalol,
Bora-bora keltirar olamaro shuhrat senga.

12

Ey dil, uzlat go‘shasining maloli ming bor
O‘tirgandan har bir tanish bilan ko‘p a’lo.

Boy ahlidan bo‘lar, yoki faqir qavmidan,
Hamdam bo‘lsa kishiga gar har yor-u oshno.

Mol-davlati ko‘p bo‘lgan har kishi dunyoda,
Hashamatu boyligidan so‘zlar har asno.

Ishi hasrat vafosi yo‘q tuban dunyodan,
Agarda u faqirlikka bo‘lsa mubtalo.

Xoli kishi bormi bu ikki mojarodan,
Qilar zoe umringni bu ikki mojaro.

13

Nasl-u nasab ulug‘ligi sendan tashqari,
Sen fazlingdan o‘zgasidan iftixor qilma.

Behuda shoh suhbatiyu vazir xizmati,
Qo‘y, ishonma ularga-yu, e’tibor qilma.

Do‘st suhbati zarur bo‘lgan har bitta ishga
Ko‘ngil berib, o‘zingni ko‘p umidvor qilma.

Mol-u davlat omonat-u behuda, bilsang,
Unga umid asosini ustuvor qilma.

Agar boqiy fazl-u kamol bo'lsa maqsading,
Ilmga intil, ilm olishdan sira or qilma.

14

Olam ahli qoshida, so'zdan dasturxon yozdim
Anvoyi ne'matlardan rang-barang zavq mujassam.

Men xijolat bo'lmayman kelsa har qanday mehmon,
Xohi turk, xohi arab, xoh ajamlik bo'lsa ham.

Har kishi bo'lsa kel deng, har nimaki bo'lsa ol,
Chunki bu boqiy ne'mat olgan bilan bo'lmas kam.

RUBOIYLAR

1

Hijron g‘amidan dil to parishon bo‘lmas,
U loyig‘i zavqi vasli jonon bo‘lmas.
Dunyoda mashaqqatsiz bir rohat yo‘q,
Sharti shu: u bo‘lmasa, bu hech on bo‘lmas.

2

Husn ahlidan ahdiga vafo ko‘rmadim-ey,
Bir gul-da vafo gulshanida termadim-ey.
Umrim bo‘yi cheksam-da jafosin, aslo
Ko‘nglimni o‘zidan o‘zgaga bermadim-ey.

3

Ko‘z yosh to‘kasan tunlari bedor, ey sham,
Bag‘ring o‘tidan ahvoling abgor, ey sham.
Tinmay kuyasan — eriysan-u yig‘laysan,
Tark etdimi menday seni ham yor, ey sham?

4

Meni balo o‘qiga nishon qildi falak,
Ko‘nglimni g‘am-u g‘ussada qon qildi falak.
O‘z yor-u diyorimdan ayirdi-yu meni,
Faryodki, zulmini ayon qildi falak.

5

Ko‘zing och-u, holi dili zorimga qara,
Diydamdagi ashki shashqatorimga qara.

Ko‘ksimni tilib karashma shamshiri bilan,
Dardingdagi dili yaradorimga qara.

6

Ey yor, xirom ayla, qaddi ra’nongni ko‘ray!
Ol pardani — bir chehrayi zebongni ko‘ray!
Mastona oyog‘ingga qo‘yay boshimni,
Ko‘zimga to‘tiyo xoki poyingni ko‘ray!

7

Har qancha sitam etsa, qilib zulm shior,
Shod bo‘l, xush emasmi har nima aylasa yor?
Dil dardiga yor o‘zi agar qilsa duchor,
Bir kuni o‘zi unga davo bo‘lmog‘i bor.

8

Gul bog‘da chechak xirmanini qildi qator,
Har bir giyoh uzra g‘unchalar bo‘ldi nisor.
Suv bo‘yida nish urdi giyoh-u maysa,
Suv oyinasiga yuzini soldi xumor.

9

Fazl, ilm-u adab — boisi shon-u sharaf,
Dur bo‘lmasa bag‘rida yo‘q qadri sadaf.
To bor ekan imkoning — o‘tirma bekor,
To behuda bo‘lmasin aziz umr talaf.

10

Tuproqni yorib chiqqan har maysa, giyoh,
Hasrat suvidan nam bir kiprikdir, oh.
Go‘yoki zamin bandalari xoki bo‘lib,
Giryon bu falakni(ng) dastidan, bo‘l ogoh.

11

Ahdiga vafoni hiylagardan tilama,
Rohatni sira sitamgardan tilama.
Yomonlardan yomonlik kut-u, lekin
Yaxshilikni yaxshilardan tilama.

12

Yor ish tugunin fig'on bilan yechmadi, dod,
Faryod bilan bermadi hech menga murod.
Afg'onki, unga qilmadi afg'onim asar,
Faryodki, bermadi bir ish ming faryod!

13

Olam uzra sepini to yoydi bahor,
Gul shamiga parvona bo'lar bulbuli zor.
Gul g'uncha shamin yoqar chaman bazmi aro,
Bulbul kuyi gul dardiga bo'lg'usi mador.

14

Faryodki, bu charxi falak — nayrangboz,
Qildi yuzimizga eshigi nayrang boz.
Har nayrangi bir hiyladan xoli emas,
Qoldi nima, bilmadim, qilar nayrang boz[1].

15

Yolg'on so'ziga uchib raqibning yakkash,
O't urdi dilimga ko'ngli qattiq mahvash.
Butun vujudim alanga ichra qoldi,
Chiqarganidek tosh temirdan otash.

---

[1] Bu ruboiy tajnis asosiga qurilgan bo'lib, nayrangboz so'zi birinchi misrada u firibgar, ikkinchi misrada nayrang eshigini ochmoq, to'rtinchi misrada esa yana nayrang qilmoq ma'nosida kelayapti.

16

Doim yoshi ko‘zda shashqatordir oshiq,
Ovvorayi charxi nobakordir oshiq.
Ma’shuqaga xos hamisha xotirjamlik,
Oshuftayu zor-u beqarordir oshiq.

17

Ollohga shukr, zohidi makkormasmiz,
Shayx ahlidek ablahu riyokormasmiz.
Qallob bu shayx-u zohidlar kabi hech
Bino qo‘yib o‘zimizga, beormasmiz.

18

Xush sen ila qilsam bir dam sayri chaman,
To‘ldirgay edim etakni ko‘z duri bilan,
Begona ko‘z atrofida bo‘lmay umuman,
Man bo‘lsam-u, san bo‘lsang-u,
san bo‘lsang-u, man!

19

Dunyoda jaholat mayidan mast ko‘plar,
Nafsi ko‘yiga tushib, tuban, past ko‘plar.
Har bittasi bir bahonani but aylab,
Sajda qiladi, demak, butparast ko‘plar.

20

Mushtoqi visoling bo‘lmagan bormi kishi?
Hayroni jamoling bo‘lmagan bormi kishi?
Bechorayi xoling bo‘lmagan bormi kishi?
Maftuni xayoling bo‘lmagan bormi kishi?

HIKMATLAR

Dunyo dengizining gavhari — hikmat.

* * *

Ovga qodir bo'lgach lochin bolasi,
Boshlagani ma'qul mustaqil hayot.

* * *

Porloq la'l kasb etgach rang-u tarovat,
Tabiat hukmicha tark yetar konni.

* * *

Daraxtdan balanddir mevaning qadri,
Meva azizroqdir daraxtdan asli.

* * *

Ehtiyoj qolmagach daraxtga, meva
Behuda daraxtni qilmaydi makon.

* * *

Maqsading olamni olmoq bo'lsa gar,
G'ilofga berkinma misoli xanjar.

* * *

Qachon dil-u jon-u tan moyili dunyo bo'ldi,
Ular bilan o'rtada janjal-u g'avg'o bo'ldi.

* * *

Bani odam, bilarman, o'z tilining qadrini bilmas,
Misoli bo'lmagandek konda zarra qimmati la'lning.

* * *

Agar har qancha ilming bo‘lsa ham o‘zni sana nodon,
Bo‘lar nodonga teng qilsa agar kibr-u g‘urur dono.

* * *

Ishonma ma’rifat lofini kim ursa jaholatdan.

* * *

Kuyar kim hirs o‘tida, u, bilingki, bir kasal go‘yo,
Yonar har lahza jismi mol-u dunyo deb haroratda.

* * *

Ko‘rinmas hirsu tama yo‘lining hech hadd-u poyoni.

* * *

Xaloyiqqa farog‘at yo‘q agar shohi esa zolim,
Suruvning sho‘ridir, bo‘lsa agarda bo‘ri cho‘poni.

* * *

O‘zing, ey shohi zolim, urma taxting poyiga bolta,
Senga deb parvarish etmish daraxtni qazo dehqoni.

* * *

Agar ko‘nglingda nash’a bo‘lsa, qilma zoe har zavqqa,
Agar bo‘lsa qo‘lingda gavharing, hech sotma arzonga.

* * *

Yulib kofir qo‘lidan molini, deysan: haloldir bu,
Musulmon haqqini yemoqliging unda nechuk bo‘lgay?

* * *

Fuzuliy, yo‘q vafo imkoni olam ahlida hech ham,
Ulardan qo‘l yuvib ketganligim behudamas, bilsang.

* * *

O‘tganlar so‘zini dunyo lavhiga
Bir-bir yozdilar, yo‘q o‘qishga dono.

* * *

Bu dunyo g‘amiga asirmiz barcha,
Undan himmat otin sakratgan mard yo‘q.

* * *

Fuzuliy, dil berma dunyo mulkiga,
Bunga kelgan ko‘pdir, lekin qolgan yo‘q.

* * *

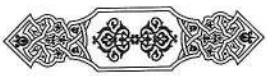
Mushtoqlikdan battar jabr yo‘q dunyoda.

* * *

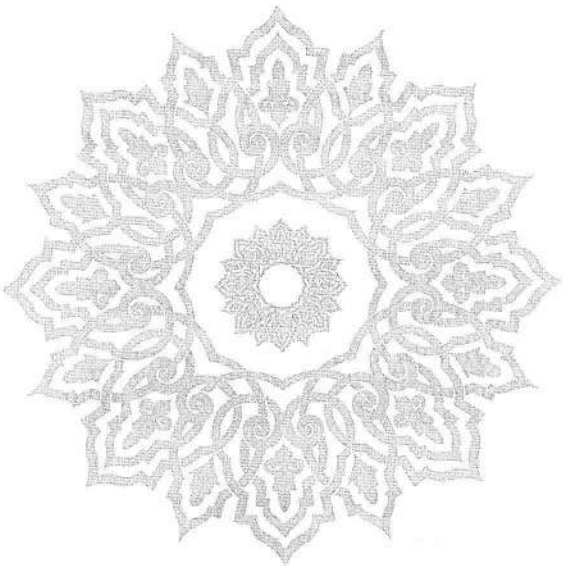
Yor yuzin ko‘rishga raqib bermas yo‘l,
Dunyoda tikansiz gul yo‘q, ne qilay?

* * *

Hurlar ishqi hosili telbalikdan boshqamas,
Ey dil, agar oqilsan, bo‘lma ularga bandi.

LAYLI BA MAJNUN

I

Ey nash'ati husni ishqa ta'sir qilan!
Ishq ila binoyi kavni ta'mir qilan!
Layli sari zulfini girehgir qilan!
Majnuni hazin bo'ynina zanjir qilan!

II

Tutsam talabi haqiqata rohi majoz,
Afsona bahonasi-la arz etsam roz.
Layli sababi-la vasfin etsam og'oz,
Majnun dili ila etsam izhori niyoz.

III

Lutf ila shabi umidimi ro'z ayla,
Iqbolimi tavfiq ila firo'z ayla!
Layli kibi lafzimi dilafro'z ayla!
Majnun kibi nazmini jigarso'z ayla!

BU SHUKUFAYI GULZORI TAVHIDDUR BA NAVBAVAYI BO'STONI TAMJIDDUR

Ey munisi ahli zavq yoding,
Abvobi amal kalidi oding.

Ey ganji ato tilismi isming,
San ganji nihon, jahon tilisming!

Ey judi vujudi kavna vohib,
Zoti kibi e'tirofi vojib.

Ey silsilayi vujuda nozim,
Razzoqi arozilu aozim.

Ey pardakashi rumuzi mubham,
Mustahfizi intizomi olam.

Ey naqshtarozi safhayi xok,
Sohibraqami xututi aflok!

Ey muhtasibi jihoti arkon,
Koni guhari vujubi imkon!

Ey mabdayi fayzi ofarinish,
Sandan ravshan chirog'i binish!

Ey pardayi mosivo niqobing,
Sandan o'zga saning hijobing!

Ey sirri vujuding amri ma'lum,
Mavjud hamin san, o'zga ma'dum!

Ey yeddi gul-u do'quz guliston,
Fayzi karaming-la sabzu xandon!

Ey vori yo'x aylayan, yo'h-u vor,
Yo'x vorlig'ingda zannu inkor!

Ey shohidi g'ayb pardadori,
Fikring guli ma'rifat bahori!

Ey olama fayzi jud sandan,
Xalqa sharafi vujud sandan.

Ey jumla jahon sanga rizojo‘,
Sandan xoli, saning-la mamlu’!

Ey sham’i azal fatilaso‘zi!
Bazmi abad anjumanfuruzi!

Ey shirku sherikdan munazzah,
Sirri azal-u abaddan ogah!

Ey bori Xudoyi olamoroy,
Tahsin ishinga hamin o‘la ro’y!

Ahsanta zihi hakimi komil!
Na shukr o‘la sun’inga muqobil?

Fitrat raqamin chekan zamonda,
Haqqoki, bir amri “kun fakon”da

Hukm etdingki, na o‘la ahvol,
Na vaz’ ila chirkina mah-u sol.

Davron na zamonda o‘la oxir,
Har davronda na o‘la zohir.

Necha o‘la fard nasli odam,
Har fardi aning na eda hardam.

Ashyo’ya cho‘x etmazam tahayyur.
Sandan yongodur hamin tafakkur.

Ashyo ajab o‘lmaz o‘lsa zohir,
Chun vor saning kibi mazohir.

Ammo chun sanga qadimdur zot,
Idrok sanga yetarmi, hayhot!

Idrokimiza kamoli hayrat,
Tavhidina basdurur dalolat.

Andishayi zot qilmoq o'lmaz,
Bilmak bu yetarki, bilmoq o'lmaz.

Ul damki, urub binoyi mahkam,
Chekding raqami nizomi olam.

Haqqoki, xush intizom verding,
Oroyishini tamom verding.

Etding keragin gar oz, gar cho'x,
Bir nasna kerakli yo'xki, ul yo'x.

Bir nav' ila aylading muhayyo —
Kim, keldi qusurdan mubarro.

Ashyoda agarchi roz cho'xdur,
Ul kim o'la rozing onda yo'xdur.

Ashyo necha sandan o'lsun ogoh,
"Alqudrati val-baqovu lilloh"[1].

BU ARZI ADAMI QUDRATDUR BA UZRI FIQDI QUBBATDUR

Oroyishi suhbat ayla, soqiy!
Ver boda, muruvvat ayla, soqiy!

Bir jom ila qil dimog'imi tar,
Lutf ayla, bir iltifot go'star!

[1] Qudrat va abadiyat Xudoga xosdir.

G‘am marhalasinda qolmisham fard,
Na yor, na hamnishin, na hamdard.

Hamjinslarim tamom ketmish,
So‘z mulkindan nizom ketmish.

Bu bazmda san qolibsan-u man,
Bu bazmi, gal, edalim muzayyan.

San ver boda, man aylayim no‘sh,
Man nazm o‘xuyum, san onga tut go‘sh.

Bir davrdayamki, nazm o‘lub xor,
Ash’or bo‘lub kasodi as’or.

Ul rutbada qadri nazmdir dun —
Kim, kufr o‘qinur kalomi mavzun.

Bir mulkdayamki, gar yudub qon,
Mazmuni iborata chekib jon.

Ming rishtaya turfa la’l cheksam,
Ming ravzaya nozanin gul eksam,

Qilmaz anga hech kim nazora,
Derlar gula xor, la’la xora.

Anjaq demazamki, xoki Bag‘dod,
Oloyishi nazmdandir ozod.

Yo‘xdir bir mulk bu zamonda —
Kim, nazm rivoji o‘la onda.

Na Hind, na Fors, na Xuroson,
Na Rum-u Ajam, na Shom-u Shirvon.

O‘lsaydi birinda bir suxansanj,
Albatta ayon o‘lurdi ul ganj.

Ganjinayi nazm gizli qolmaz,
Sonmang gunash o‘lsa, nur solmaz.

Koni nechakim nihon tutar dosh,
Aylar oni la’l olama fosh.

Holo magar iqtizoyi davron,
Uldurki, o‘la u ganj pinhon.

Davron ila man naqiz sayram
Davr ahlindan magarki, g‘ayram.

Davron istarki, xor o‘la nazm,
Beizzat-u e’tibor o‘la nazm;

Man muntaziram — veram rivojin,
Bemor esa aylayam ilojin.

Ul nafyi kamoli hikmat aylar,
Lozim biluram xasorat aylar.

Ta’miri xaroba tolibam man,
Inshollohki, g‘olibam man.

SOQIYNOMA

Soqiy, madad etki, dardmandam,
G‘am silsilasina poybandam.

G‘am daf’ina jomi may davodir,
Tadbiri g‘am aylamak ravodir.

Sandan na inoyat o'lsa voqe',
Fikr etmaki, manda o'la zoe'.

Man bir sadafam, san abri nayson,
Ver qatravu ol durri g'alton.

Sansan xurshidu man siyah xok,
Ver otash-u ol javohiri pok.

Rahm etki, g'aribu xoksoram,
Bemunisu yor-u g'amgusoram.

Ul bir necha hamdam-u muvofiq,
Ya'ni shuaroyi davri sobiq.

Tadrij ila keldilar jahona,
Ta'zim ila o'ldilar ravona.

Davron ulari muazzam etdi,
Har davr birin mukarram etdi.

Har birina homiy o'ldi bir shoh,
Zavqi suxanindin o'ldi ogoh.

Turk-u Arab-u Ajamda ayyom.
Har shoira vermish edi bir kom.

Shod etmish edi Abu Nuvosi,
Horun xalifaning atosi.

Bo'lmishdi safoyi dil Nizomiy,
Shirvonshaha dushub kiromi.

O'lmishdi Navoiyi suxandon
Manzuri shahanshahi Xuroson.

So‘z gavharina nazar solonlar,
Ganjina verib, guhar olonlar,

Chun qolmadi, qolmadi fasohat,
Arbobi fasohat ichra rohat.

Ul toifa chekdi xirqaya bosh,
Holatlarin etmaz o‘ldilar fosh.

To o‘lmaya rasmi she’r mafqud,
Abvobi fununi nazm masdud.

Lozim manga o‘ldi hifzi qonun,
Zabti nasaqi kalomi mavzun.

Nochor tutub tariqi nomus,
Rohatdan o‘lub mudom ma’yus.

Ahdi so‘za ustuvor qildim,
Ash’or demak shior qildim.

Chun xalqa xilofi muddaoyam,
Onlar za’mincha sustro’yam,

Har so‘zki, kelur zuhura mandan,
Ming ta’na bo‘lur har anjumandan.

Aylar hasad ahli bog‘layub kin,
Tahsin evazina nafyu nafrin.

Ummidki, raf’ o‘lub kudurat,
Tag‘yirpazir o‘la bu surat,

Ul qavm bu gulshana kiranda.
Bu gulshan ichinda gul teranda,

Gul toza edi-yu, sabza navxez
Tebrandikcha nasimi gulrez.

Onlar guli terdilar, mani zor,
Holo tilaram, teram xas-u xor.

Bu bazma ular veranda tazyin
May sof edi, bazm ham navoyin.

May sofi ularа o'ldi ro'zi,
Qoldi manga dog'i durd so'zi.

Bu durda man o'lmisham havoxoh,
Bir nash'a verarmi, bilmazam, oh!

BU SOQIYI BAZMA BODA UCHUN XITOBDUR

Soqiy, karam ayla, jom kezdir!
Tutma qadahi, mudom kezdir!

Davrona cho'x e'tibor qilma,
Kezdir qadahi, qaror qilma!

To'k olib ala kumush surohi,
Zar sog'ara ruhbaxsh rohi.

Sarf ayla rioyatimda altof,
Tanholig'imi ko'r, ayla insof!

Shug'lim bu bisot ichinda cho'xdur,
Sandan o'zga madadchi yo'xdur.

Hamdamligim ila or qilma,
Mandan nafrat shior qilma!

Gar bilmaz esangki, man na zotam,
Na zulmati chashmayi hayotam,

Fayzi hunarim sharobdan so‘r,
So‘zi jigarim kabobdan so‘r!

Tutsang alini mani faqiring,
Haq o‘la hamisha dastgiring.

Man shoiri Musoyi kalomam,
Sohirlara mo‘’jizi tamomam.

Man sohiri Bobili najodam,
Horuta bu ishda ustodam.

So‘z darkina sarf edib farosat,
Amlokina bo‘lmisham rayosat.

Goh tarzi qasida aylaram soz,
Shahbozim o‘lur balandparvoz.

Gah da’bi g‘azal o‘lur shiorim,
Ul da’ba ravon verar qarorim.

Gah masnaviya o‘lub havasnok,
Ul bahrda istaram duri pok.

Har dildaki vor ahli rozam,
Majmuyi fununa ishqbozam.

Bir korgaram hazor pesha,
Jonlar chekib istaram hamisha.

Do‘konim o‘la rivoji bozor,
Har istadiging bo‘la xaridor.

BU BIR TARIQ ILA KASRI NAFSDUR

Soqiy, na edi bu jomi gulgun —
Kim, ayladi holimi digargun?

Sarmast o'lubam, so'zim habodur.
Har lofki, aylaram xatodur.

Ta'sir solib dimog'a tashvir,
Tashviri mizojim etdi tag'yir.

Man qandanu lofi husni guftor —
Kim, so'z demaya o'lam sazovor.

O'lsaydi manim so'zimda bir hol,
Albatta o'lurdim ahli iqbol.

Mustavjibi izzu joh o'lurdum,
Shoyistayi borgoh o'lurdum.

Maqbul dushardim ostona
Manzuri shahanshohi zamona.

Ul podshohi balandbinish —
Kim, xoki rahidir ofarinish.

Mustahfazi din, panohi islom,
Maxdumi zamon, malozi ayyom.

Abristehsonu barqkina,
Shohanshohi Makkayu Madina,

Mustalzami Haq, muhilli botil,
Sultoni murodbaxshi odil,

Arbobi hunar umidgohi,
Turk-u Arab-u Aajam panohi.

Daryo kibi aylayan damodam
Andishayi qurbu ba'di olam.

Lutfi-la veran yoxina lu'lu',
Abri-la irog'a ko'ndaran suv,

Lu'lu'sini aylayan jahontob,
Labtashnalari dur ila serob.

Gardun kibi lutf edanda zohir,
Doman-doman to'kan javohir.

Kun kibi o'landa juda mazhar.
Xirman-xirman nisor edan zar,

Tug'roy misoli oli Usmon,
Sultoni sipahshikan Sulaymon.

Yerda dushar o'lsa fayzi xoka,
Ta'n aylaya xok ruxi poka.

Ko'kda nazar etsa gar humoya.
Xurshid solur humoya soya.

Gar Sharqa ura sinoni sarkash.
Kun kibi chiqor sipehra otash.

Var G'arba chalarsa tig'i burron,
Garduna yetar shafaq kibi qon.

Dun charx yana nigoh qildim,
Nazzorayi lavz-u moh qildim.

Ko'rdum bu xatiki, xomayi hur,
Ul lavhada aylamishdi mastur.

Yorabki, muzaffar o'la doim,
Zotina binoyi adl qoim.

Shoyista anga sariru afsar,
Olamlara adli soyagustar.

BU SABABI NAZMI KITOBDUR VA BOYISI IRTIKOBI AZOBDUR

Soqiy, tut alimki, xastaholam!
G'am rahguzarinda poymolam.

Sansan mani mubtaloya g'amxor,
Sandan o'zga daxi kimim vor?

Mushkul isha dushmusham, madad qil,
May hirzi ila balomi rad qil!

Hal aylaya ko'r bu mushkuloti,
Kam etma qulingdan iltifoti!

Bir kunki, mayi suhayl ta'sir,
Vermishdi mizoji poka tag'yir,

Hamrangi bahor o'lub xazonim,
Do'nmushdi aqiqa za'faronim,

Jam' edi yonimda ittifoqi:
Sozu mazavu sharobu soqiy.

Payvasta labolab-u payopay,
No'sh aylar edim qadah-qadah may.

Zavq uzra may orttirurdi zavqim,
Shavq uzra ziyod o'lurdi shavqim.

Ul bazm edi ofiyat bahori,
Man bulbuli zori beqarori.

Bir hadda erishdi nash'ayi jom —
Kim, qolmadi ahli bazma orom.

Asrori dil o'ldi oshkoro,
Masdud o'lubon dami madoro,

O'lmishdi rafiq-u hamzabonim,
Oyinayi to'tiyi ravonim.

Bir necha zarifi xuttayi Rum,
Rumiyki, deding qaziya ma'lum.

Ya'niki, qamu daqoyiq ahli,
Har mas'alada haqoyiq ahli.

Ham ilm-faninda nuktadonlar,
Ham so'z ravishinda durfishonlar.

Kim aylar edi haqoyiqi roz,
Shayxiydanu Ahmadiydan og'oz.

Kim so'ylar edi o'qub kalomi,
Avsofi Jaliliyyu Nizomiy.

Bilmishlar ediki, husni guftor,
Qadrim qadarincha manda ham vor,

Chun vor edi mastlikda lofim,
To anglana sidqimu xilofim.

Man xastayi etdilar nishona,
Bir rang ila tiri imtihona.

"Lutf ayla, — dedilar, — ey suxanganj!
Fosh ayla jahona bir nihon ganj!

Layli-Majnun Ajamda cho'xdur,
Atrokda ul fasona yo'xdur.

Taqrira ketur bu dostoni,
Qil toza bu eski bo'stoni".

Bildim bu qaziya imtihondir,
Zeroki, bu bir baloyi jondir.

Savdosi daroz-u bag'ri ko'toh,
Mazmuni fig'on-u nola-vu oh.

Bir bazmi musibati balodir —
Kim, avvali g'am, so'ngi fanodir.

Na bodasina nishotdan rang,
Na nag'masina farahdan ohang.

Idroki verar xayola ozor,
Afkori edar maloli afkor.

O'lsaydi tavajjuhi munosib,
Tavjihina cho'x o'lurdi rog'ib.

O'lsaydi tasarrufinda rohat,
Cho'x komil anga qilurdi rag'bat.

Billohki, na xush demish Nizomiy,
Bu bobda xatm edib kalomi.

"Asbobi suxan nishot-u nozast,
Z-in har du suxan bahonasozast.

Maydoni suxan farox boyad,
To tab' suvorayi namoyad.

Dar garmii regu saxtiyi ko'h,
To chand suxan ravad ba anbo'h"[1].

Bir ishki qilur shikoyat ustod,
Shogirda o'lur ruju'yi bedod,

Garchi biluram bu bir sitamdur,
Taklifi buning g'am uzra g'amdur.

Ammo necha etmak o'lur ikroh?
Bir voqeadirki, dushdi nogoh.

Yakdur yana ushrdan shuru'im,
Bu ishda tavakkula ruju'im.

Ey tab'i latifu aqli volo!
Idroki baland-u nutqi go'yo.

Dushdi safarim diyori darda,
Kimdir manga yor bu safarda?

Har kimdaki vor istitoat,
Dard-u g'am-u mehnat-u qanoat.

---

[1] So'zlarning sababi sevinch noz bo'lur,
Har bir dard, bahona undan tuzalur.
So'zlarinng maydoni keng bo'lsin mudom
Otini har yonga sakratsin ilhom.
Bu tog'-tosh qumlikka singib ketarmi?
Ketsa-da mo'l-u ko'l ta'sir etarmi?

O‘ldi bu musofiratda yorim,
Zavq ahlina yo‘xdur e’tiborim.

Markab kerak o‘lsa azmi roha,
Basdur biza xoma-vu siyoha.

B-ar to‘shayi roh o‘lursa matlub,
Mazmuni xush-u iborati xo‘b.

Azm aylayalim taallul etman,
Manzil kesalim, tag‘ofil etman.

Ey baxt, vafosiz o‘lma san ham,
Hamrohliq et bizim-la bir dam!

BU TUG‘ROI MISOLI MUHABBATDUR VA DEBOCHAYI DEBONI MEHNATDUR

Dehqoni hadiqayi hikoyat,
Sarrofi javohiri rivoyat.

Ma’ni chamaninda gul dikanda,
So‘z rishtasina guhar chekanda,

Qilmish bu ravishda nuktadonlik,
Gulrezligu guharfishonlik —

Kim, xayli Arabda bir javonmard,
Jam’iyatu izzu joh ila fard;

Mustajma’yi jumlayi fazoyil,
Bo‘lmishdi rayosati qaboyil.

Amrina Arab mute’u munqod,
Gah Basra maqomi, goh Bag‘dod.

Bir buq'ada o'lmayub qarori,
Kezmakda kechardi ro'zgori.

Har lahza urardi ul yagona,
Sarchashmalara siyah xona.

Sayr aylar edi surub tana'um,
Go'zlar uzra misoli mardum.

Avzoyi xiyomi mushkfomi,
Xalqa shabi Qadrtak kiromi.

Har manzilakim, guzor edardi,
Sahroyi binafshazor edardi.

Gulzorlar ichra lola chog'i,
Bengzardi evina lola dog'i

Amvoli jami'i jinsdan cho'x,
Ammo bu jahonda vorisi yo'x.

Gar qilsa oni talaf havodis,
Yo'x bir xalafiki, o'la voris.

Farzandsiz odami talafdir.
Boqiy edan odami xalafdir.

Nasl ila o'lur baqoyi inson,
Nazmi bashar-u nizomi davron.

Jon javharina badaldir avlod.
Avlod qo'yon, qo'yor hamin od.

Xush ulki, xalafdan o'la xushdil,
Dunyoda bir o'g'li o'la qobil.

Piroyasi o‘la dastgoha,
Sarmoyasi o‘la izzu joha.

Oh, ar o‘la bir sahifu sarkash,
Advori karihu xulqi noxush,

Tashne’ o‘qina o‘lub nishona,
Bezor o‘la andan ota-ona.

Alqissa, ul afzali qaboyil,
Ul piri hamidat ul-xasoyil,

Farzanda o‘lub hamisha tolib,
Tahsili baqoyi nasli rog‘ib.

Cho‘x mohliqo sanamlar oldi,
Cho‘x turfa zamina tuxm soldi.

Cho‘x nazrlar etdi har mazora,
Cho‘x qildi niyoz Kirdigora.

Ta’sir qilib fig‘on-u ohi,
Avn etdi inoyati ilohi.

Bir kecha ochildi bobi rahmat,
Bo‘ldi asari duo ijobat.

Maqsud sham’i munavvar o‘ldi,
Sandug‘i amal dur ila to‘ldi.

Tadrij ila qildi kilki taqdir,
Naqshi g‘arazi rahimda tasvir.

Bar verdi niholi bog‘i maqsud,
Ochildi guli hadiqayi jud.

Chun va'da erishdi, tug'di bir oy,
Xurshid ruxi-la olamoroy.

Shod o'ldilar andan ota-ona,
Shukrona verildi cho'x xazona.

Alqissa, adamdan o'ldi paydo,
Bir tifli muzakkar-u muzakko.

Xurshid kibi kamola qobil,
Iso kibi tifllikda komil.

Ul damki, bu xokdona dushdi,
Holini bilub, fig'ona dushdi.

Oxir kunin avval aylayub yod,
Oqitdi sirishk-u qildi faryod.

Ya'niki: "Bujud domi g'amdir,
Ozodalaring yeri adamdir;

Har kimki, asir o'lur bu doma,
Sabr etsa kerak g'ami mudoma".

O'lmishdi zaboni holi go'yo
So'ylardiki: "Ey jafochi dunyo!

Bildim g'amingi saningki, cho'xdur.
G'am chekmaya bir harif yo'xdur.

Galdimki, o'lam g'aming harifi,
Gal, tajriba ayla man zaifi!

Har qanda g'am o'lsa, qilma ehmol.
Jam' ayla, dili hazinima sol!

Ham ver manga g‘am yemak kamoli,
Ham olami g‘amdan ayla xoli!

Payvasta mani asiri g‘am qil!
Kam qilma nasibimi, karam qil!

Zavq ila kechurma ro‘zgorim,
Foniy o‘lana yo‘x e’tiborim.

Ey ishq, g‘aribi olam o‘ldum,
Ovorayi vodiyi g‘am o‘ldum.

Tadbiri g‘am etmak o‘lmaz o‘ldi,
Galdim geri ketmak o‘lmaz o‘ldi.

Sandan dilaram madadki, doim
Tamkinim o‘la san ila qoim.

Bu bazmdakim, sharobi qondur,
Soqiy jallodi beamondur.

Bir may manga sunki, mast-u madhush,
Doim o‘zimi qilam faromush.

Na galdiyimi bilim jahona,
Na oniki, nechadir zamona.

Olam ko‘zima ko‘rinmaya hech,
Bu rishtada bo‘lmayam xam-u pech”

Doya oni pok qildi qondan,
Qoldirdi bu tiyra xokdondan.

G‘uslin verub obi chashmi tardan,
Sud yerina verdi qon jigardan.

Aqvomu qaboili o‘lub shod,
Ul navrasa Qays qo‘ydilar od.

Jon ila qilurdi doya e’zoz,
Asbobi kamoli tarbiyat soz.

Lokin ul edib hamisha nola,
Xushnud dagildi hech bu hola.

A’zosin edib alila afgor,
Aylardi mudom nola-vu zor.

Sut ichsa sonurdikim, ichar qon,
Emchak ko‘rinurdi anga paykon.

Yo‘x edi firib ila qarori,
Yoninda firibin e’tibori.

Bir kun ani kezdirurdi doya,
Dardini yeturmaya davoya.

Bir evda magarki bir parivash,
Ul tifli base ko‘rub mushavvash,

Rahm etdi, alina oldi bir dam,
Tifl oni ko‘runcha o‘ldi xurram,

Husnina boqib, qaror tutdi,
Faryod-u fig‘onini unutdi.

O‘lduqcha alindan o‘ldi xandon,
Dushdukcha alindan o‘ldi giryon.

Mohiyatini chu doya bildi,
Ul mohi anga anis qildi.

O‘ldi bu daxi oning-la mu’tod,
Na doya, na ona ayladi yod.

Zotinda chu vor edi muhabbat,
Mahbubi ko‘runcha tutdi ulfat.

Ishq ediki, o‘ldi husna moyil,
Husnu na bilurdi tifli g‘ofil.

Ma’lum edi ahli hola ul hol —
Kim, nusxayi ishqdur bu timsol.

Albatta bu tifli zor edar ishq,
Oshuftayi ro‘zgor edar ishq.

Albatta qilur bu subh ta’sir,
Xurshid chiqib, o‘lur jahongir.

Chun tarbiyati adibu doya
Verdi asari tamom ul oya.

Kun-kundan edib kamol hosil,
Ul mohi nav o‘ldi badri komil.

Galdikcha mayi vafodan ayyom,
Har davrda sundi anga bir jom.

To qildi ani tamom sarmast,
Tadrij ila domi ishqa pobast.

Chun sur’at ila do‘nub zamona,
O‘n yoshina yetdi ul yagona.

Otasina muqtazoyi odat,
Farz o‘ldiki, oni eda sunnat.

Jam' etdi aholiyi diyori,
Har sohibi izzu e'tibori.

Bazl ayladi ul qadar zar-u sim —
Kim, yetdi qiyosa faqrdan bim.

Xalq onda ko'randa kasrati mol,
Bim o'ldiki, mun'aks o'la hol.

Ul sof zamir, pok mashrab,
Bir bazmgoh ayladi murattab —

Kim, ko'rmadi oni chashmi sog'ar,
Jamshiddan o'zgaya muyassar.

Itmoma yotib tariyqi sunnat,
Ta'limi uluma yetdi navbat.

Asbob anga aylayub murattab
Verdilar aningla zebi maktab.

BU BUNYODI BINOYI BALODUR VA MUQADDIMAI ALAMI IBTILODUR

Maktabda aningla o'ldi hamdam,
Bir necha malakmisol qiz ham.

Bir saf qiz o'tirdi, bir saf o'g'lon,
Jam' o'ldi behishta hur-u g'ilmon.

O'g'lonlara qizlar o'lsalar yor,
Ishqa bo'linur rivoji bozor.

Qiz nargisi mast etib fusunsoz,
O'g'lona sotonda ishva-u noz.

O‘g‘lon necha sabr pesha qilsin,
Var sabri ham o‘lsa nesha qilsin?

Ul qizlar ichinda bir parizod,
Qays ila muhabbat etdi bunyod.

Bir turfa sanamki, aqli komil
Ko‘rdukda ani o‘lurdi zoyil.

Zulfini musalsali girehgir
Jon bo‘ynina bir baloli zanjir.

Abrusi xami baloyi ushshoq,
Ham juft latofat ichra, ham toq.

Har kirpigi bir xadangi xunrez,
Paykoni xadangi g‘amzayi tez.

Daryoyi balo jabini poki,
Chin junbishi mavji sahmnoki.

Chashmi siyahina surmadan or,
Hindusina surma ham giriftor.

Ruxsorina rangi g‘ozadan nang,
Hargiz anga g‘oza vermamish rang,

Ko‘z mardumagindan o‘lsa xoli,
Ko‘z mardumagi o‘lurdi xoli.

La’lu dur-u go‘starardi hardam,
Avroqi gul ichra iqdi shabnam.

Abvobi takallum etsa maftuh,
Amvota verardi mujdayi ruh

Shamshodi latifina murakkab
Sebi zanaxu turunji g'abg'ab.

Andomi latifai ilohi,
Daryoyi latofat ichra mohi.

Shahboz boqishli, oh-u ko'zli,
Shirin harakatli, shahd so'zli.

Rohu ravishi mudom g'amza,
Boshdan oyog'a tamom g'amza.

Ayruqcha shaklu xushcha paykar,
Yaxshicha sanam, go'zalcha dilbar,

Olam sari mo'yining tufayli,
Mahbubai olam, odi Layli,

Qays oni ko'rub halok o'ldi,
Ming shavq ila dardnok o'ldi,

Ul nodira hamki, Qaysni ko'rdi,
Ming zavq bo'lub o'zin yiturdi.

Ko'rdiki, bir ofati zamona
Misli daxi kelmamish jahona.

BU SIFATI MAJNUNDUR VA IBTIDOYI MEHNATI FUZUNDUR

Bir dilbari savqadd-u gulro'y,
Sarvi xush-u gulrux-u sumanbo'y.

Shirin labi mansha'yi latofat,
Ra'no qadi durdug'ila ofat.

Avsofi latofatinda so‘z cho‘x,
Altofi malohatinda so‘z yo‘x.

Shahlo ko‘zi nargisi purafsun,
Zebo qoshi nargis uzraki nun.

Husni guli lolayi shafaqfom,
Zulfi xami lola uzraki lom.

Og‘zi sifatin xud etmak o‘lmaz,
Asrori nihona yetmak o‘lmaz.

Zulfi so‘zi — zikri halqayi roz,
La’li labi obi chashmayi noz.

Davri mohi ro‘yi chashmayi nur,
Xoki kafi poyi — surmayi hur.

Bir g‘oyat ila shamoyili xo‘b —
Kim, Layli o‘landa anga matlub.

Bir ko‘zguya gar ochib ko‘zini,
Ko‘zguda ko‘raydi o‘z-o‘zini,

O‘z orazina o‘lurdi mayli,
Qilmazdi havoyi husni Layli.

Ul iki sumanbaru sihi qad,
Bir-birina o‘ldilar muqayyad.

Ul ikki xarobi bodayi zavq,
Bir jomdan ichdilar mayyi shavq.

Girdobi baloya o‘ldilar g‘arq,
Qolmadi arolarinda bir farq.

Avzoyi muxolif o'ldi yakson,
Go'yo ikki tanda edi bir jon.

Har kim so'rar o'lsa Qaysa bir roz,
Laylidan anga yetardi ovoz.

Kim Layliya qilsa bir xitobi,
Qays edi anga veran javobi.

Aylarlar edi xati vafo mashq,
Ortardi damodam onlara ishq.

Laylida o'xumoq iztirobi
O'lsa, ruxi Qays edi kitobi.

Mashq etmaya Qays olsa bir xat,
Layli qoshi edi anga sarxat.

Xat uzra qilurdi ul go'zallar,
Ming noz ila bahslar, jadallar.

Ammo na jadal — kamoli ulfat,
Na bahs — nihoyati muhabbat.

Chun bir necha muddat ul iki pok,
Avqot kechirdilar tarabnok.

Ishq o'ldug'i yerda mahfi o'lmaz,
Ishq ichra o'lon qaror bo'lmaz.

Ishq otashina budur alomat —
Kim, bosh cheka shu'layi malomat.

Husn ofati ishq o'lub damodam,
Galdikcha irodat o'ldi mahkam.

Bir g'oyata yetdi nash'ayi hol —
Kim, o'ldi havasu aql pomol.

Qolmadi zamona tobi guftor —
Kim, aylayalar muhabbat izhor.

Kayfiyati holi qilmog'a fosh,
Galmishdi takalluma ko'z-u qosh.

Aylardi ko'zi-la bu xitobi,
Qoshi-la verardi u javobi.

Qoshu ko'z ila o'lon takallum,
Ham qilmadi daf'i zanni mardum.

Mardumdan o'lam, dema kanora!
Mardum ko'z ichindadur na chora?!

Hamroz ekan ul iki vafodor,
Damsoz ekan ul iki jigarxor.

Raf' o'ldi hijobi shohidi roz;
Ishq o'ldi malomat ila damsoz.

Oshiqlara gizli qolmadi hol,
Ma'lum o'ldi jam'i ahvol.

Gard oyinayi nishota dushdi,
Minba'd ish ehtiyota dushdi.

So'ylashmaya ul iki yagona,
Qolmadi sabab magar bahona.

To o'lmaya roz oshkoro,
Davron ila qildilar madoro.

Bir nav' bahona ila har dam
Ko'nglini qilurdi Qays xurram.

Qasddan unudurdi darsin ul zor,
Layliya deyurdi: "Ey vafodor!

Hifzi sabaq etdi bag'rimi xun,
Mandan, biliram, bilursan afzun,

Man bilmadigim manga o'qutgil,
Darsim o'quyam, quloq tutgil!"

Chun lavhalar uzra xat yozardi,
Qasddan xatini g'alat yozardi.

Ya'niki, xato tavahhum eda,
Ul gul ochilib tabassum eda.

Guftora kelarki: "Bu g'alatdir,
Tark etki, xilofi rasmi xatdir".

O'la sababi takallumi yor,
Fahm etmaya muddaoyi ag'yor,

Atfol qilanda davr bunyod,
Vori bo'yli aylayanda faryod.

Ul yorina arzi hol edardi,
O'zga davrin xayol edardi.

Qilmazlar edi so'zini ma'lum,
Bilmazlar edi so'zina mahfum.

Maktabdan o'lon zamonlar ozod,
Vasl uchun edardi hiyla bunyod:

Qasd ila nihon edib kitobin,
Haddan oshirardi iztirobin.

Layli yo'lini tutub turardi,
"San ko'rding o'la?" — deyub so'rardi.

Ya'ni bu bahona ila bir dam,
Yorin ko'rub, o'la shod-u xurram.

Ilmi xata umrin aylayub sarf,
Mashq etmish edi hamin iki harf.

Bir safhada "Lom"u "Yo" mukarrar.
Yozardi oni qilardi azbar —

Kim: "Bu iki harfdur murodim,
Ravshan bular iladur savodim"[1].

BU LAYLIYA ONASI ITOB ETDIGIDUR VA BAHORI VASLINA XAZON ETDIGIDUR

Chun makr ila Qaysi badsaranjom,
Bir necha zamon kechurdi ayyom.

Tadbir ila ishq zavq vermaz,
Tadbir diyori ishqa kirmaz.

Ishq ila riyo dagil muvofiq,
Rasvoy kerak hamisha oshiq.

Dildan-dila dushdi bu fasona,
Fosh o'ldi bu mojaro jahona —

[1] Arab yozuvida *"l"* (lom) va "y" (yo) haprflari takroridan "Layli" so'zi hosil bo'ladi.

Kim: "Qays o'lubon asiri Layli,
Layli daxi solmish anga mayli".

Tadriji mabodi ila nogoh,
Laylining onosi o'ldi ogoh.

O'dlara tutushdi, ya'sa botdi,
Ul g'unchadahona dil uzotdi.

Yonar o'd o'lur chekub zabona,
Ul gulruxa dedi yona-yona:

"K-ey sho'x, nadur bu guftugo'lar?
Qilmoq sanga ta'na aybjo'lar?

Nechun o'zingga ziyon edarsan?
Yaxshi odingi yomon edarsan?

Nechun sanga ta'na eda badgo'?
Nomusinga loyiq ishmidir bu?

Nozik badan ila bargi gulsan,
Ammo na deyim ekan, yengilsan?

Lola kibi sanda lutf cho'xdur,
Ammo na deyim, yuzing ochuqdur.

Tamkini jununa qilma tabdil!
Qizsan, ujuz o'lma, qadringi bil!

Har surata aks kibi boxma!
Har ko'rdiginga suv kibi oxma!

May garchi safo verar dimog'a,
Oxdig'i uchun dushar oyog'a.

Ko‘zgu kibi qotti yuzlu o‘lma!
Nargis kibi xira ko‘zlu o‘lma!

Ko‘zdan kerak o‘lasan nihon san,
To demak o‘la sangaki, jonsan.

San sham’san, uymagil havoya —
Kim, sham’i havo verar fanoya.

Lu’bat kibi o‘zingi bezatma!
Ravzan kibi ko‘chalar ko‘zatma!

Sog‘ar kibi kezmayi harom et!
Nag‘ma kibi pardada maqom et!

Soya kibi har yera yuz urma!
Hech kimsa ila o‘turma, durma!

San sodasan, o‘zga ahli nayrang,
Jahd ayla, verilmasin sanga rang!

Derlar sani ishqa mubtalosan,
Begonalar ila oshnosan.

San qandanu ishq zavqi qandan?
San qandanu do‘st shavqi qandan?

O‘g‘lon ajab o‘lmas o‘lsa oshiq,
Oshiqlik ishi qiza na loyiq.

Ey iki ko‘zum, yomon o‘lur or!
Nomusimizi yiturma zinhor!

Biz olam ichinda neknommiz,
Ma’rufi tamomi xos-u ommiz.

Na nang ila daxi edalim lof?
Biz demayalim, san ayla insof!

Tutkim, sanga qiymazam mani zor,
Mandan ulu bir mudabbiring vor.

Naylarsan agar otang eshitsa,
Qahr ila sanga siyosat etsa?

Minba'd, gal, ayla tarki maktab,
Bil, abjadingi hamin jadu ab.

Etma qalam ila mashqdan yod,
So'zan tutu naqsh ayla bunyod.

Atfoldan ayla qat'i ulfat,
Hamroz yetar yoningda lu'bat.

But kibi bir evda ayla manzil,
O'lma daxi har yangoya moyil!

Anqo kibi uzlat ayla pesha,
O'yla ravish aylakim, hamisha!

Garchi oding o'la dilda mazkur,
Ko'rmak sani o'la g'ayri maqdur.

Xush ulki, qizi hamisha gizlar,
Xud gizli kerak hamisha qizlar".

BU INKOR ILA LAYLI ONASINA JABOB VERDIGIDIR VAMAKTABDAN CHIQIB, SAROYI MEHNATA KIRDIGIDUR

Layli bu itobi chun eshitdi,
O'z ko'nglinda muqarrar etdi —

Kim: sho''badayi sipehri zolim,
Tarh ayladi naqshki, nomuloim.

Ayyomi visola yetdi hijron,
Baqt o'ldi jigarlar o'la biryon.

Ammo, na desun, na chora qilsun,
Tadbir na o'ldug'in na bilsun!

Nochor tutub tariqi inkor,
Osori tajohul etdi izhor.

Gulzori itoba ob verdi,
Giryon-giryon javob verdi:

"K-ey munisi ro'zgorim ona!
Durji duri shohvorim ona!

So'zlar dersanki, bilmazam man,
Mazmunini fahm qilmazam man.

Dersan ma'shuqu ishq-u oshiq,
Man sodazamir tifli sodiq.

Bilman, nadur ul hadisa mazmun?
So'yla, necha o'lmayim digargun?

Ishqing qilmazdi kimsa yodin,
Ho sandan eshitdim endi odin.

Billoh! Nadur, ona, ishqa mafhum?
Bu sirri nihoni ayla ma'lum!

Hodiyi rahi murodim o'lg'il!
Bu shevada ustodim o'lg'il!

Man maktaba ra'yim ila getman,
Bir shug'li xilofi ra'ying etman.

Ham san dersanki: "Maktaba vor!"
Ham dersan sanki: "Ketma zinhor!"

Qong'i so'za e'tiqodim o'lsun?
Sanga necha e'timodim o'lsun?

Man ham dagilam bu azjra qoil —
Kim, har dam o'lub chirog'i mahfil,

Nojinslar ila hamdam o'lam,
Bir yerda muqayyadi g'am o'lam.

Har diydadan eda-eda parhez,
Avqot kecha kuduratomiz.

Payvasta muallim aylayub javr,
Gohi sabaq o'quda, gahi davr.

Billoh, manga ham bu edi maqsud,
Maktabda o'lurmi tifl xushnud?

Ayriq bu so'zi mukarrar etma,
Lutf ayla, mani mukaddar etma!"

Chun ona eshitdi bu javobi,
Tark etdi shikoyatu itobi.

Shaksiz anga ravshan o'ldi k-ul moh
Oshiqlikdan dagildur ogoh.

Behudadur ul qamu fasona —
Kim, oshiqdur falon falona.

Chun voqea shak mahalli o'ldi,
Ul voqeadan tasalli o'ldi.

Layli ham o‘tirdi evda nochor,
Duzdi sadafina durri shahvor...

Bir burjda sobit o‘ldi axtar,
Mahbusi xazona o‘ldi gavhar.

La’l o‘ldi asiri siynayi sang,
Habs o‘ldi guloba shishayi tang.

G‘amdan siyah o‘ldi ro‘zgori,
Navmid dili ummidvori.

Oh aylar edi, vale na hosil,
Ul yel ochmazdi g‘unchayi dil.

Ko‘z yoshi to‘kardi, lek na sud,
Bitmazdi oningla naxli maqsud.

Zulfi kibi pech-u toba dushdi,
Hayron qolib iztiroba dushdi.

Og‘zi kibi xulqin etdi g‘am dor,
Chashmi kibi jismi o‘ldi bemor.

Na dardini soxlasa qarori,
Na sharhi g‘am etsa g‘amgusori.

Fonusi xayola do‘ndi ul sham’,
Ko‘nglini qilib xayol ila jam’,

Hardam chekib ul g‘am ichra ming oh,
Sabr etdi zarurat ila ul moh.

Dard ila duzub taronayi g‘am,
Bu bir g‘azali o‘xurdi har dam:

G‘azali Layli

Falak oyirdi mani javr ila jononimdan,
Hazar etmazmi, ajab, nola-vu afg‘onimdan?

O‘da yondirmasa gar shu’la ila no‘h falaki,
Na bitar otashi ohi dili so‘zonimdan.

G‘ami pinhon mani o‘ldirdi, bu ham bir g‘amkim,
Gulruxim o‘lmadi ogah g‘ami pinhonimdan.

Oh edi hamnafasim, ohki, ul ham oxir,
Chiqdi ikroh qilub kulbayi ehzonimdan.

Man, na hojatki, qilam dog‘i nihonim sharhin,
Oqibat zohir o‘lur choki giribonimdan.

Haq bilur, yor dagil jon-u dilimdan g‘oyib,
No‘la gar g‘oyib esa diydayi giryonimdan.

Jon agar chiqsa tanimdan asari mehri ila,
Asari mehrini sonmangki, chiqar jonimdan.

Lutf edub, san, magar, ey bod, bu kundan bo‘yla
Berasan bir xabar ul sarvi xiromonimdan.

Ey Fuzuliy, g‘ami hajr ila parishondur hol,
Kimsa ogoh dagil holi parishonimdan.

Tamomiyi suxan

Soqiy, ketur ul mayi mug‘oniy —
Kim, unudalum g‘ami jahoniy!

Rahm aylaki, qasdi jon edar g‘am,
Bag‘rim sitam ila qon edar g‘am.

Qil aqlimi boda ila zoyil,
Charxing sitamindan ayla g‘ofil.

Faryodki, charx bevafodur.
Doim ishi javr ila jafodur.

Bir odat ila madori yo‘xdur,
Davronining e’tibori yo‘xdur.

Gar hamnafas etsa iki yori,
Bir yera getira iki zori.

Albatta, sabab solar aroya;
Onlari asir edar baloya.

Billoh, na yomondur oshnoliq,
Chun voqe’ o‘lur yana judoliq.

GUZORISHI HOLI MAJNUN

Gulzori kalom bog‘boni
Bo‘yla bezamish bu bo‘stoni —

Kim, sarvi riyozi mehnat-u dard,
Savdozada Qaysi dardparvard.

Har subh gedardi maktaba shod,
Maktabda o‘lurdi g‘amdan ozod.

Mashqi xati husni yor edardi,
Daf’i g‘ami ro‘zgor edardi.

Zavq ila tutub tariqi sobiq,
Odat uzarina subhi sodiq.

Galdi yana maktaba farahnok,
Tokim, qila zavqi vasli idrok.

Ko‘rdiki, behishta hur galmaz,
Kun chiqdi, hanuz nur galmaz.

Xurshidsiz o‘ldi ro‘z to shab,
O‘ldi boshina qorong‘u maktab.

Bildiki, sipehri sho‘’badaboz,
Bir sho‘’bada aylayubdur og‘oz.

Albatta, jafoyi ta’ni ag‘yor,
Ul gul yo‘lina buroqdi bir xor.

Navmid o‘lub, etdi nola bunyod,
Dedi: “Nadur, ey falak, bu bedod?

Netdim sanga, qasdi jonim etding,
Qat’i rohi dilsitonim etding?

Kesding talabi g‘arazda rohim,
Bildir mangakim, nadur gunohim?

Avval mani aylading mukarram,
Vasli sanam ila shod-u xurram.

Do‘ndung, neya bo‘yla javr edarsan,
Ul davri naqiz davr edarsan!

Vahm aylamadingmikim, chekub oh,
So‘zi jigar ila bir sahargoh,

Yondiram o‘da do‘quz ravoqing,
So‘zin sanga bildiram firoqing.

Tadbir qil, ey muallimi pir,
Et sehr ila ul parini tasxir!

Anjaq manga sonma yetdi bu g'am —
Kim, yetdi manga etan sanga g'am.

Dush, ey alif, istiqomatingdan!
Sharm ayla bu qadd-u qomatingdan!

Qaddi havasi-la dam urarsan,
Ul ketdi, ajabki, san durarsan.

Ey nun, chu nihondur abro'yi yor,
San daxi nazarda durma zinhor!

Ey mim, chu og'zi o'ldi g'oyib,
O'ldi sanga ham adam munosib!

O'lsang no'la, ey davot, diltang,
Oyinayi xotiring tutub chang,

Ul turrayi mushkbo'dan ayru,
Hijron qora bag'ring aylamish suv.

Ey xoma, sirishkbor o'lubsan,
Sargashta-vu beqaror o'lubsan!

Go'yo bu kun etmamish muyassar,
Davron sanga dastbo'si dilbar.

Ey lavh, u xatting ayla yodin,
Qil siynada naqshi g'am savodin!

Bir necha kun ul asiri hijron,
Maktabga kelib qilurdi afg'on.

Har ro‘z fig‘oni ila to shab,
Ta’zib chekardi ahli maktab.

Shab ham qilibon fig‘on-u zori,
Aylardi muxotab ul nigori:

“K-ey ko‘z nuri, ko‘ngul sururi!
Sansiz ko‘ziming yo‘x o‘ldi nuri.

Avval na edi bu oshnoliq?
Oxir neya aylading judolik?

Avval neya aylading mani mast,
Izhori muhabbat ila pobast.

Oxir na uchun xumora solding,
Bu mehnati intizora solding?

Solding dili zora nori furqat,
Qilding ko‘zimi purobi hasrat!

Ko‘nglim o‘di qildi yona-yona,
Ohang shafaqtak osmona.

Yoshim suyi o‘ldi vora-vora,
Bir bahrki, yo‘x, anga kanora.

Man istamazam bu kunda hamdam,
Yonimdan elit xayolingi ham!

O‘lmaya dushub xayoling, ey mah,
O‘da yona, suvya bota nogah.

Sarmasti sharobi ishtiyoqam,
Madhushi tahayyuri firoqam,

Qo‘yma, g‘amingi manim-la hamroh,
Fosh aylaram oni xalqa nogoh.

Sarmastda ixtiyor o‘lmaz,
Madhushda e’tibor o‘lmaz.

Jon o‘ldi g‘aming yo‘linda barbod,
Tashvishi fanodan o‘ldim ozod.

Go‘stardi manga g‘aming mazoqi,
Ayshi abadiy, nishoti boqiy.

Gar kelsa ajal, manim nam ola.
Jon xud yo‘xdur magar g‘am ola,

Sham’i shabi mehnat-u baloyam,
Oshuftayi junbushi havoyam.

So‘zi dil ila to‘kilsa yoshim,
Tig‘i g‘am ila kesilsa boshim,

Jondan chixorib havoyi ishqi,
Tark aylamazam baloyi ishqi.

Bu kunlarikim, g‘am ichra zoram,
Hijron alami-la beqaroram,

Gar nomayi umra kilki taqdir,
Kundur deyuban qilursa tahrir,

Aylar mani ul hisob mag‘bun —
Kim, surati holdir digargun.

Kun sharti demishlar oftobi,
Billohki, bu nuktadur hisobi.

Har kunki ko'runmaz oftobim,
Man kun demazam, budur hisobim.

Yo'x kimsa bu dardi dildan ogoh,
Bu dardi dil ila naylayim? Oh!

Dardim so'za keldigicha ortar,
O'ddur yel ila zabona tortar".

Ayyomi visoli aylayub yod,
Ul xasta bu she'ri etdi bunyod:

G'azali Majnun

Ey xush ul kunlarki, man hamroz edim jonon ila,
Ne'mati vaslin ko'rub, nozin chekardim jon ila.

Ko'rmamishdi gulshani ayshim xazoni tafriqa,
O'lmamishdi tiyra ayyomim shabi hijron ila.

Mahvashimdan, do'stlar, davron judo istar mani,
Dushmanimdur, hech bilman netmisham davron ila.

Yetsa gar oshiqlaring afloka afg'oni, na sud,
Yetmak o'lmaz mohvashlar vaslina afg'on ila.

Yoshurib soxlardim eldan dog'i hijronin, agar
Etmak o'lsaydi madoro diydayi giryon ila.

Zavqdan debocha bog'landi kitobi umrima
Qo'ymadi davron kecha avqotim ul unvon ila.

Ey Fuzuliy, axtari baxtim musoid o'lmadi —
Kim, o'lam bir dam muqorin ul mahi tobon ila.

So‘z muxtasar, ul asiri savdo,
Bir nav’ ila o‘ldi xalqa rasvo —
Kim, Qays ekan, o‘ldi odi Majnun,
Ahvolini etdi g‘am digargun.

BU LAYLIYA MAJNUN GUZARDA MUQOBIL O‘LDUG‘IDUR VA KUN MUQOBILINDA HILOLI MEHRI BARDI KOMIL O‘LDUG‘IDUR

Bir kunki, bahori olamafro‘z
Vermishdi jahona fayzi Navro‘z.

Solmishdi niqob chehradan gul,
Chekmishdi surud nola bulbul.

Shabnam mayi nobi ila lola,
Do‘ldurmish edi qizil piyola.

O‘lmishdi gul ila sabzayi tar,
Feruzafuruz, la’lparvar.

Bir necha musohibi vafodor
Majnuni shikastani ko‘rub zor,

Har yon dedilarki: “Ey balokash!
Gul chog‘idur, o‘lmagil mushavvash!

Bu faslda odami kerak shod,
Anduh-u balo-vu g‘amdan ozod!

Chun abr dagilsan, o‘lma giryon!
Chun sel dagilsan, etma afg‘on!

Gul kibi buroqma siynanga chok!
Sabza kibi etma bistaring xok!

Kamtar o‘zingi asiri g‘am qil!
Lutf ayla, xiroma gal, karam qil!

Sahro tutalim, may ichalim shod,
Anduh ila o‘lma bo‘yla mu’tod!

Ey g‘uncha dahon-u sarvqomat,
Kul, o‘yna zamone, et farog‘at!

Pokiza vujuda hayfdur g‘am,
Bo‘yla daxi qolmaya bu olam.

Shoyad ochila guli muroding,
Mahkam qil asosi e’tiqoding!

Sayr uzra bu navbahor fasli
Shoyad bo‘lina nigor vasli”.

Majnuni hazin oyog‘a durdi,
Sahrolara sayr uchun yuz urdi.

Giryon-giryon qilardi sayron,
Hayron-hayron kezardi har yon.

Gah sabzaya arzi roz edardi,
Gah lolaya ming niyoz edardi.

Chashmina surardi lola dog‘in,
Oshiq sonubon o‘pib oyog‘in.

Nargis ko‘zina nigoh edardi,
Yorin ko‘zin ongub, oh edardi.

So‘ylardi binafshaya g‘ami dil —
Kim, so‘ylaya yora o‘lsa vosil.

Bulbullara sharh edardi holin,
Qumrilara mehnat-u malolin.

Har turfa chechak ko‘rub, chekib oh,
Manzil-manzil kezardi, nogoh

Bir manzila dushdi rahguzori —
Kim, sayrda edi anda yori.

Bir necha parirux ila hamdam,
Majnuni shikastadan muqaddam

Layli guzar etmish ul fazoya,
Solmish gul-u lola uzra soya.

Bir sabzaya sabz xirgah urmish,
Mah sahni chamanda hola qurmish.

G‘uncha kibi ul latif har goh,
Gul bargi kibi ichinda ul moh.

Majnuna muqobil o‘ldi Layli,
Bahri g‘ama yetdi dard sayli:

Layli dema — sham’i majlisafro‘z,
Majnun dema — otashi jigarso‘z.

Layli dema — jannat ichra bir hur,
Majnun dema — zulmat ichra bir nur.

Layli dema — avji husna bir moh,
Majnun dema — mulki ishqa bir shoh.

Layli dema — bir yagonayi dahr,
Majnun dema — bir fasonayi shahr.

Layli — chamani balo niholi,
Majnun — falaki vafo hiloli.

Layli — mahi osmoni hashmat,
Majnun — shahi kishvari malomat.

Layli — safi ahli husn amiri,
Majnun sari ko'yi g'am faqiri.

Layli ishi — ishva-vu karashma,
Majnun ko'zi yoshi chashma-chashma.

Layliyu nishoti husn komi,
Majnunu baloyi ishq domi.

Layliyu latofati diloroy,
Majnunu malomati g'amafzoy.

Laylida kamoli husn ila zavq,
Majnunda jamoli Layliya shavq.

Layli — sadafi hayoya bir dur,
Majnuna aning-la ming tafoxur.

Laylida visoli do'st mayli,
Majnunda ham orzuyi Layli.

Ul iki sahiqadu sumanbar,
Bir-birina o'ldilar barobar.

Fo'loda satashdi sangi xora,
O't dushdi qaroru ixtiyora.

Bir soza duzildi ul iki tor,
Garm o‘ldi rivoji nolayi zor.

Ul boqdi bunga — nishot bo‘ldi,
Bu ko‘rdi oni muqayyad o‘ldi.

Majnunda qaror tutmoyub hush,
Daryoyi tahayyur ayladi jo‘sh.

Bir dam boqa bilmadi ul oya,
Do‘shandi yer uzra misli soya.

Layli ham yiturdi ixtiyorin,
Bir dam ko‘ra bilmadi nigorin.

Hayronlig‘i ul maqoma yetdi —
Kim, dushdi oyoqdan, esi ketdi.

Gul suyi sepib ravon yuzina,
Laylini gatirdilar o‘zina.

Har yon dedilar angaki: “Ey moh!
Nogoh o‘lur otang-onang ogoh —

Kim, g‘ayr ila oshno o‘lubsan,
Bir dilbara mubtalo o‘lubsan.

Vermaz bu ravish natijai xo‘b,
Shoyista dagil sanga bu uslub!

Yaxshi nazar aylasang — yomondur,
Ham biza va ham sanga ziyondur!”

Andan keturub bisot-u har goh,
Ul mahliqoyi xohi-noxoh,

O‘z burjina qildilar ravona,
To o‘lmaya voqif ota-ona.

So‘z demadilar bu mojarodan,
Na ganjdan-u na ajdahodan.

Majnunni ham etdi chashmi xunbor,
Suvlar sochibon yuzina bedor.

Ko‘rdiki, nigordan nishon yo‘x,
Bir jismi fusurda vor, jon yo‘x.

Devona qolib, pari ketibdur,
Solib ani dilbari ketibdur.

Chok ayladi joma, chekdi nola,
Holi badal o‘ldi o‘zga hola.

Tark etdi libosi lolaguni,
Raxt o‘ldi tanina ashk xuni.

Gar motam uchun misoli xoma,
Solmishdi bosha siyah amoma.

Chirkindi boshina dudi ohi,
Yondirdi amomai siyohi.

Ikroh ila chixdi pirahandan,
Or etdi shahidi g‘am kafandan.

Na’layni buroqdi ul balojo‘ —
Kim, oshiqa poybanddur bu.

Hamdamlara uzr qildi og‘oz:
— K-ey bir necha hamnishin-u hamroz!

Selobi hujumi ishq yetdi
Man sheftaholi g‘arq etdi.

O‘lmang mani xasta ila hamdam,
To botmayasiz bu suvya siz ham.

Man rangi malomata bo‘yondim
Savdozadalik o‘dina yondim.

Albatta, bu o‘dki, dushdi jona,
Oxir tutushib, chekar zabona.

Dushvor balomi sahl sonmang!
Siz doxi manim o‘dima yonmang!

Mandan siza dushmasin bir axgar,
Chun degmadi xayr, degmasin shar.

Savdo siyah etdi ro‘zgorim,
Ishq oldi inon-u ixtiyorim.

Man bir qusham, uchdim oshyondan,
Man qandanu mayli xona qandan?

Qilmang manga ev hikoyatin cho‘x,
Daxi manim anda ketmagim yo‘x!

Sizdan so‘rar o‘lsa ota holim,
Kayfiyati mehnat-u malolim.

So‘ylangki: “Fanoya verdi raxtin,
Ayyom siyoh qildi baxtin.

Ey piri shikastaholu noshod!
Tangri-chun alimdan aylama dod.

Demaki: “Nadur bu mojarolar?”
Sandan manga yetdi bu balolar.

Man bilmaz edim g'ami jahoni,
Tashvishi zaminu osmoni.

Osuda sarochayi adamda
Na g'ussada edimu na g'amda.

Bilmazlik ila xush edi holim,
Na husn, na ishq edi xayolim.

San vositayi vujudim o'lding!
San mone'yi fayzi judim o'lding!

Umdingki, manim-la o'lasan shod,
Dardoki, umiding o'ldi barbod.

Man yo'x o'lubam, san endi vor o'l!
O'zga xalafa umidvor o'l!

Ma'zur tut, ey aziz, ma'zur!
Man qasd ila sandan o'lmadim dur.

Cho'x sidq ila ayladim anga azm —
Kim, davlati vaslinga edam jazm.

Suv soldi yo'lima ashki hasrat,
Domonimi tutdi xori mehnat.

Tahrir qilib munosibi hol,
Bu she'ri ham anga etdi irsol:

G'azal

Fazoyi ishq chun ko'rdim, salohi aqldan duram,
Mani rasvo ko'rub ayb etma, ey nosihki, ma'zuram.

Agar choki giribon aylasam, man' aylamang, chun man
Mato'yi nangdan ori, libosi ordan o'ram.

Manu sahroyi vahshat, manzil etmam ofiyat kunjin,
Asiri domi zulmat o'lmazam, chun tolibi nuram.

Tamarrud, aql farmonindan etsam, do'stlar, billoh,
Mani ra'yim-la sonmang, ishq sultonina ma'muram.

Mana kim ta'na aylar, kim nasihat ahli olamdan,
Xushamkim, e'tibori ishq ila har dilda mazkuram.

Baloyi ishq-u dardi do'st tarkin qilmazam, zohid,
Na mushtoqi behishtam san kibi, na tolibi huram.

Xayoli chini zulfu toqi abro'si-la zavqim ko'r,
Sonarsan hashmat ila kasriyam, qadr ila fag'furam.

G'araz bir od emish olamda, man ham aylaram bir od,
Bihamdilloh, Fuzuliy, rindu rasvoliqda mashhuram.

Tamomiyi suxan

Ul shevayi ishq ichinda mohir
Qildiqda vasiyatini oxir,

Qildi kuzatib tariqi vahshat,
Ashobdan inqitoyi ulfat.

Sahroya dushub gunash misoli,
Tanho yurur o'ldi louboli.

Har doshaki yetdi, to'kdi yoshin,
La'l ayladi ko'hu dasht doshin.

Ko'z yoshini baski, to'kdi har so'
Har marhaladan oxitdi ming jo'.

Bir abri balo edi guvohi,
Boron sirishki, barq ohi.

Boron ila barq jism-u jondan,
Bir martabadaki, bundan, ondan.

Daryolara yetsa lam'ai tob,
Sahrolara dushsa qatrayi ob.

Daryolar o'lurdi jumla sahro,
Sahrolar o'lurdi jumla daryo.

Faryod ila do'ldurub bu dayri,
Faryoda gatirdi vahsh-u tayri.

Afg'oni yeturdi osmona,
Otash solib oh ila jahona.

BU MAJNUN OTASI BOQIFI HOL O'LDUG'IDUR VA ONI BIYOBONI MEHNATDA BO'LDUG'IDUR

Ganjinakushoyi ganjguftor
O'lmish bu ado ila guharbor:

K-ul bir necha beqaror-u mahzun,
Nochor qilib vido'yi Majnun,

Navmid do'nub shikasta-vu xor,
Qildilar otasini xabardor.

Ul pir chu voqif o'ldi hola,
Majnun kibi etdi oh-u nola.

Sahrolara tutdi seltak yuz,
Vodilara ochdi chashmatak ko‘z.

Cho‘x oradi, kezdi har makoni,
Bo‘linmadi o‘g‘lining nishoni.

To oqibat ul shikastaholi,
Bir go‘shada ko‘rdi louboli.

Dushmish yera xokisoru g‘amnok,
Ahvoli xarob-u siynasi chok.

Do‘nmish guli surxi za’farona,
Shamshodi latifi xizirona.

Oyinasini g‘ubor tutmish,
Zangi g‘ami ro‘zgor tutmish.

Etmish alifin sitam yuki dol,
Qilmish qalamin falak g‘ami nol.

Hamsuhbati mo‘ru hamdami mor,
Tak’yagahi xoku bistari xor.

Xor uzra anga dilik-dilik tan
Ochmish g‘am uyina durli ravzan.

Ul pir chu ko‘rdi surati hol,
Surat kibi qoldi bir zamon lol.

Bir lahza oni tahayyur oldi,
Hayrat ko‘zi ila boqa qoldi.

So‘ngra yaqo yirtub, etdi faryod:
“K-ey bulbuli bo‘stoni bedod!

Holi dilingi manga bayon et,
Asrori nihoningi ayon et!

Kim oldi alingdan ixtiyoring?
Kim ayladi tiyra ro'zgoring?

Billoh, nega beqaror o'lubsan,
Oshuftayi ro'zgor o'lubsan?

Na sayrdasan, sanga talab na?
Bu nolayi zoringga sabab na?

Daryoda esa sanga duri kom,
San so'yla, man aylayim saranjom.

Zulmatda esa sham'i maqsud,
Ravshan qil-u mandan ista mavjud".

Majnun dedi: "Ey manga veran pand,
Donoyi suxanvar-u xiradmand!

Kimsan, nadurur bu guftgo'lar,
Befoida botil orzular?

Get, dardima san davo dagilsan!
Begonasan, oshno dagilsan!

Man bo'yla kaloma dutmazam go'sh
Layli so'zin so'yla, yo'xsa xomush!"

Dedi: "Manam otang, ey balokash,
Man sangi malomatam, san otash!"

Dedi: "Nadur ota, yo'xsa ona?
Layli kerak, o'zgadur fasona".

Chun ko'rdi itoatinda ehmol,
Bildiki, faqir o'zgadir hol.

Verdi bu firib ila tasalli —
Kim: "Dur, kedalim, chag'irdi Layli!

Layli biza galdi, mehmondur,
La'li talabingda durfishondur".

Majnunki, eshitdi Layli odin,
Sondiki, falak verar murodin,

"Labbayk" deyub oyog'a durdi,
Ul ka'bai maqsuda yuz urdi.

Pir ila javoni dilshikasta,
Galdi eva dilfigoru xasta.

Boshinda havoyi vasli Layli,
Na ota g'ami, na ona mayli.

Goh ota nasihat etdi og'oz,
Goh onasi o'ldi pandpardoz.

BU MAJNUNA ONASI PAND BERDIGIDUR VA BO'STONI MALOMATDAN XORI NADOMAT DERDIGIDIR

— K-ey rohati jon-u nuri diyda!
Farzandi yagonayi guzida!

Sha'ningda rayosati arab vor!
Merosi shujoatu adab vor!

Atvori muluki tut hamisha,
Oyini shujoat ayla pesha!

Abro‘yi xam esa gar muroding,
Sust etma kamona e’tiqoding!

Mujgoni siyohdan go‘tur dil,
Ul novaki jonsitona moyil!

O‘lsang nigoroni qadd-u qomat,
Qil nayzai xunfishona rag‘bat!

Gar zulf ila go‘rmak istasang hol,
Ko‘r hay’ati nuqta paykari dol!

Ko‘ngling ko‘z-u qosha o‘lsa maftun,
Ko‘r diydayi aynu abro‘yi nun!

San sarvsan, o‘lmag‘il garonbor!
Ozod o‘la ko‘r, nakim giriftor!

San la’lsan, o‘lmagil sabuksang,
Do‘ndarma gunash ko‘rub ravon rang!

Etma o‘zingi hubob monand,
Boshingda o‘lan havoya xursand —

Kim, yo‘xdurur ul havoya bunyod.
Boshing o‘lur ul havoda barbod.

Sargarmlik etma sham’ nisbat,
So‘zi g‘ami ishq ila muruvvat.

Ko‘r sham’ necha dushar baloya,
Boshina gedan, gedar fanoya.

Zavqi dili diyda qilma odat!
Solma may-u shohida irodat!

Mahbubu may ila baslayan jon,
Sonma o'lur ahli aql-u imon!

Aqlimi o'lur mudom masting?
Imoni o'lurmi butparasting?

She'ra havas etmakim, yomondur,
Yaxshi desalar oni, yolondur!

Holo qila ko'r kamol hosil,
Favt etma majol, kezma g'ofil.

Ey bog'i umidimiz niholi,
Qilma bizi nang poymoli!

Mahbub ham istasang kam o'lmaz,
Bizkim saningiz, sanga g'am o'lmaz.

Vordur bu hashamda ming qabila,
Har toifa ichra ming jamila.

Bir-bir qilalim qamu sanga arz,
Yetsun yerina biza o'lan farz.

Bir sarvi sahi qad-u sumanbar,
Tazvijini edalim muqarrar.

Ta'yin edalim sanga mah-u sol,
Sarf aylaya bildigingcha amvol.

San tutma hamin tariqi vahshat,
Qat'i nasab aylama amonat!

Bizdan bu nasihati qabul et!
Har lahza bizi, yetar, malul et!

Ushshoq safohatin qilub yod,
Bu she'ri na xush demish bir ustod:

G'azali ustod

Jon verma g'ami ishqaki, ishq ofati jondir,
Ishq ofati jon o'ldig'i mashhuri jahondir.

Sud istama savdoyi g'ami ishqda hargiz —
Kim, hosili savdoyi g'ami ishq ziyondir!

Har abro'yi xam qatlina bir xanjari xunrez,
Har zulfi siyah qasdina bir af'i ilondir!

Yaxshi ko'rinur surati mahvashlaring, ammo,
Yaxshi nazar etdikda, saranjomi yomondir!

Ishq ichra azob o'ldig'in ondan biluramkim —
Har kimsaki oshiqdir, ishi oh-u fig'ondir!

Yod etma qaro ko'zlularing mardumi chashmin,
Mardum deyib oldanmaki, ichdiklari qondir!

Gar dersa Fuzuliyki, go'zallarda vafo vor
Oldonmaki, shoir so'zi, albatta yolondir.

BU MAJNUNNING NASIHAT QABUL ETMAGIDUR VA OTASINING DARDI DARMONA ETMAGIDUR

Majnunki, eshitdi bu xitobi,
Verdi bu ado ila javobi:

"K-ey ruxi ravonim ota-ona!
Komi dil-u jonim ota-ona!

Tahqiq edubam, ishim xatodir,
Har na desangiz, manga ravodir.

Oludayi rang-u dudi oham,
Zulli gunah ila ro'siyoham.

Man ham o'lubam bu ishdan ogoh.
Ammo na deyim, na so'ylayim? Oh!

Yo'xdur bu ishimda ixtiyorim,
Zabtimda inon-u iqtidorim!

Aql o'ldi zaif-u ishq g'olib,
Xotir nigoron, nigor jozib.

Tutdi tan-u jonimi g'ami yor,
G'ayr al-mahbub leysa fiddor[1].

Manda daxi necha manlik o'lsun,
Mandan mani istayan na bilsun?

Taqdir chu bo'yladir, na tadbir,
Taqdiri edarmi kimsa tag'yir?

O'lsaydi manga nishot ro'zi,
Istarmi edim bu dardi so'zi?

Gar sihhata qodir o'lsa bemor,
Darda o'zin aylamaz giriftor.

Al versa gadoya podisholiq,
Sonmangki, qilur daxi gadoliq.

Fitratda na holat o'lsa maqsum,
Raf' o'lmodig'idir amri ma'lum.

[1] Uyda sevgilidan boshqa kimsa yo'qdir.

Islohima aylamang taammul —
Kim, gul tikon o'lmazu tikon gul.

Kayfiyati ob-u javhari xok,
Do'nmak o'lami qabuli idrok.

Suv suflaligindan ayrilurmi?
O'd yondira bilmaya bilurmi?

Ul kunki, rahimda qilki qudrat,
Ijodima verdi zebi surat,

Do'ldurmi havo ila dimog'im,
Savdo ila bog'ladi oyog'im.

Do'ldi badanimdagi ragu po'st
Boshdan-oyog'a muhabbati do'st,

Mulk ayladi ko'nglimi baloya,
Baqf ayladi jonimi jafoya.

Yo'x manda bu hukmdan taxalluf,
Ul moliki vaqfadir tasarruf.

Dardi azaliy davo bo'lurmi?
Mehri abadiy fano bo'lurmi?

Man sham'i sarochayi firoqam,
So'zi jigar ila xushmazoqam.

Mandan dilayan bu so'zi zoyil,
Bedodima o'lmish o'la moyil.

Sham'ingki, hayoti o'ldi otash,
Holi oning otash iladur xush.

O'ddan dilayan oning najotin,
Foni dilamish o'la hayotin.

Dushmanliya do‘stlik qilib od,
Tadbiri najotim aylamang yod!

Man g‘arqayi bahri shavqi yoram,
Barhamzadayi g‘ami nigoram.

Onjaq sababi qarorim uldur,
Oromi dili figorim uldur.

Oning-la eding bu darda marham,
Urmang daxi o‘zga kimsadan dam.

Dersiz manga vor dilrabolar,
Layli kibi cho‘x pariliqolar...

Billoh, demangiz, bu harfi zinhor
Olamda bir ondan o‘zga kim vor?

Bulbul gul uchun qilanda nola,
Dardina davo o‘lurmi lola?

Xusrav dagilamki, manga dilbar,
Shirin o‘la goh, goh Shakkar?

Man yak jihatam tariqatimda,
Tag‘yir ishi yo‘x jibillatimda.

Uzrini bayon edib hamul dam,
Taqrira gatirdi bir g‘azal ham:

Bu g‘azal Majnuni dilpaziringdur

Ishq dardi, ey muolij, qobili darmon dagil!
Javharindan aylamak jismi judo oson dagil!

Davr javrindan shikoyat edana oshiq demang,
Ishq masti voqifi kayfiyati davron dagil!

Shahrdan sahroya bir farq o'ldug'in har kim bilur,
Bilmish ulkim, ishq sahrosinda sargardon dagil!

Har kim idrok aylar o'z kayfiyati holin hanuz,
Do'st ruxsorini ayni shavq ila hayron dagil!

Joni jonon ittihodi forig' aylar jismdan,
Jismdan ogoh o'lan jon vosili jonon dagil!

Der emish dushmanki, hamdamdur Fuzuliy yor ila,
Har so'zi bo'hton esa, haqqo, bu so'z bo'hton dagil!

BU MAJNUNNING OTASI LAYLIYA XOSTKORLIGIDIR VA LAYLI OTASINING MAJNUNDAN BEZORLIG'IDUR

Soqiy, gatur ul sharobi nobi —
Kim, yetdi nisoba g'am hisobi.

G'am dushmani joni mubtalodir,
Daf' aylaya ko'rki, bir balodir.

So'z javharina o'lan xaridor,
Bu nav' ila qildi garm bozor —

Kim, ojiz o'lub g'am ichra ul pir,
Majnunina qildi fikri zanjir.

Bildiki, gar o'lmaz o'lsa Layli,
Mumkin dagil o'lmog'i tasalli.

Qildi talabin o'zina lozim,
Jam' etdi aoliyu aozim.

Ummid ila bog‘ladi umub kom,
Ul ka’bayi orzuya ehrom.

Chun Layli otosi bildi holi,
Uydurdi akobiru aoli.

Qorshularini o‘lub ravona,
Qildi ular ila azmi xona.

“Ahlan va sahlan!” deyub damodam”,
Ming gez dedi: “O‘la xayr maqdam!”

Chun sham’ sifat ular o‘tirdi,
Ul sarv kibi oyog‘a durdi.

O‘rtoya buroqdi turfa xonlar,
To komi dil ola mehmonlar.

O‘lmishdi do‘lub kabob ila xon,
Jadiyu hamal ila osmon son.

Ammo ajab, ar qila xiradmand,
Ul xonlari osmona monand.

Har kim g‘arazi bu erdi xondan
Bu mumkin o‘lurmi osmondan?

Xonlar go‘turildiginda ul pir
Taqrib ila dardin etdi taqrir:

“K-ey, qadr-la qiblayi qaboyil!
Sandan qamuning murodi hosil.

Aslu nasabim sanga ayondur,
Hukmim necha ming eva ravondur.

Mashhuri qaboilam saxoda,
Ma'rufi tavoifam atoda.

Ham vor muhabbatimda ta'sir,
Ham vor adovatimda tashvir.

Sardaftari ahli ro'zgoram,
Har necha desam, yuz oncha voram.

Naxli amalim samar verubdur,
Ezid manga bir guhar verubdur.

Holo dilaram bu turfa lo''lo'',
Bir la'l ila o'la hamtarozu.

To lo''lo'' o'landa la'la vosil,
Tarkib qilam mufarrihi dil.

Cho'x konlara teshavash yuz urdim,
Cho'x la'l haqiqatini so'rdim.

Har qanda agarchi la'l cho'xdur,
Bir la'lki, loyiq o'la yo'xdur.

Bir la'ling, eshitmisham, saning vor —
Kim, lo''lo''uma udur sazovor.

Lutf ayla inoyatu karam qil!
Ul la'l ila durri muhtaram qil!

Qilsin guli sarv soyaparvar,
O'lsun gula sarv soyago'star.

Fahm et so'zimi, tag'oful etma!
Bir xayr ishidur taallul etma!

Gar hosil o'lur bu kom sandan,
Har naki dilarsan, ista mandan!

Oncha qilayin sanga ravon ganj —
Kim, yer yuzin aylaya nihon ganj.

Oncha guhar aylayim ravona —
Kim, bo'lmayasan anga xazona".

Ul sarvi sumanbaring otosi,
Ul ganji nihoning ajdahosi

Lutf ila dediki: — "Ey xiradmand!
Man kibi asiri domi farzand!

San xush galding, safo gatirding!
Tuproqlardan bizi go'turding!

Mushkulcha xitobdur xitobing,
Bilman necha verayin javobing.

Qurbing biluram — manga sharafdur,
Ammo xalafing ajab xalafdur,

"Majnun" deya ta'n edar xaloyiq,
Majnuna manim qizim na loyiq?

Layli demayimki, nozanindur,
Bir tiyra kanizi kamtarindur.

O'lmazmi kaniz, jinsi mardum?
Yo'xdurmi kaniza ham tarahhum?

Dev ila pari o'lurmi hamdam?
O'lmaz so'zi ochma, absam, absam!

Devonaya zoe' aylama ranj,
Vayrona kerak onga, nadur ganj?

Tadbir ila do'ndarib mizojin,
Savdosining aylasang ilojin.

Layli oning o'lsin — ayladim ahd,
Vor, endi san et ilojini jahd!"

BU MAJNUN OTASINING HIRMONIDUR VA G'AYRI BOBDAN TADBIRI DARMONIDUR

Ul sohibi nang-u nom-u nomus
Do'ndi eva, galdi xor-u ma'yus.

Majnuna dediki: — "Ey jafokash!
Hojat bitar, o'lmag'il mushavvash!

Aql ila ochilur ul muammo,.
Laylini sanga verarlar, ammo,

Sharti buki, o'lasan xiradmand.
Arbobi xiraddan olasan pand!

Raf' o'la alomati jununing,
Aql o'la hamisha rahnamuning".

Majnun dedi: "Ey adibi komil!
Devonayi ishq o'lurmi oqil?

Gar manda bir ixtiyor o'laydi,
Tadbirima e'tibor o'laydi,

Avvaldan adab shior edardim,
Tamkinimi ustuvor edardim.

O‘lmazdi bu hola ehtiyojim —
Kim, o‘la azob ila ilojim.

Manda bu iloja yo‘x madoro,
Ming gez g‘amim etman oshkoro.

Yo‘xdur ravishimda inqilobim,
Avvalgi javobdur javobim.

San ahli xiradsan, ayla tadbir,
Tadbiring eda magarki, ta’sir.

Layliyi daxi man etmayim yod,
Man oqili vaqt o‘lam, san ozod”.

Ul piri shikastahol hayron,
Tadbiri iloj edib farovon,

Har qanda eshitdi bir tabibi,
Gulzorining o‘ldi andalibi.

Izhor edib onga ehtiyojin,
Bemorining istadi ilojin.

Bemorina ming tabibi hoziq,
Bir sharbat ichirmadi muvofiq.

Har yerdaki, bildi bir nazirgoh,
Borib onga o‘ldi xoki dargoh.

Cho‘x al go‘turub, duolar etdi,
Cho‘x nazr verub, atolar etdi.

Ra’yi-la malulin etmaga shod,
Ming pirdan olmadi bir irshod.

Cho‘x sehr o‘lunib yozildi ta’vid,
Cho‘x makrlara tutuldi ummid.

Edilmadi hech biri-la chora,
Na chora qazoyi kirdikora.

Bir kun dedilar angaki: — "Ey pir!
Olamda sanga bu qoldi tadbir —

Kim, Ka'baya eltasan asiring,
O'laki, Haq o'la dastgiring.

Tavfi haram o'lsa onga hosil,
Sargashtalik ondan o'la zoyil.

Ursa hajari muboraka bosh,
Yumshaya agar o'la qaro tosh".

BU MAJNUNI BECHORANING KA'BAYA YUZ URDUG'IDUR VA MUNOJAT-LA SABDOSI ORTDIG'IDUR

Ul pir bu xayr isha qilib jahd,
Majnuna murattab etdi bir mahd.

Oldi ani, azmi roh qildi,
Azmi harami Iloh qildi.

Chun Ka'baya erdi ul nekuxo'.
Majnuna dediki: — "Ey balojo'!

Tut Ka'baya ro'y, toat ayla!
Tamkinu adab rioyat ayla!

Ta'zim sharoitin ado qil!
Ixlosi durust edub, duo qil!

O'laki, qabul o'la niyozing,
Haq shafqati o'la chorasozing.

Bu yerda qabul o'lur duolar,
Bu buq'ada baxsh o'lur atolar.

Qil tavbaki, ahsani amaldur,
Jahd ayla najotakim mahaldur".

Majnun bo'lub ul maqomdan zavq.
Soldi uni charxa nash'ayi shavq.

So'z ila chekib jigardan ovoz,
Arz etdi binoyi Ka'baya roz:

K-ey saqfi baland-u qadri oliy!
Mehrobi aozimu aoliy!

Ey qiblayi ahli izzu iqbol!
Ruxsori zamina anbarin xol!

Ey mag'zi vafoya kisvating po'st,
Hamrangi palosi xonayi do'st!

Ey gulbuni g'unchayi ibodat,
Sandug'i javohiri saodat!

Ey doim o'lan manim-la hamdard,
Ammo na manim kibi jahongard!

Ko'ksina uran hajar kibi tosh,
Zamzam kibi ko'zdan ohidan yosh!

Payvasta siyah qilan libosin,
Ko'nglinda nihon tutan havosin!

Billoh, kima san bu yerda oshiq?
So'ylaki, anisingam muvofiq.

O‘lmish sanga ishq fayzi hosil.
Qilmish sani qiblayi qaboyil.

Yo Rab, bu haramsaro haqi-chun!
Bu ma’badi pursafo haqi-chun!

Qil manda binoyi ishqi doim,
Monandi asosi Ka’ba qoim!

Sol ko‘nglima dardi ishqdan g‘am,
Har lahza-vu har zamon-u har dam!

Ishq ichra mudom shavqim ortir,
Shavq ila hamisha zavqim ortir.

Har qandaki, olam ichra g‘am vor,
Qil ko‘nglimi ul g‘ama giriftor!

Andishayi aqldan judo qil!
Ishq ila hamisha oshno qil.

Orttir manga zavq-u shavqi Layli,
Doim manga onda qil tajalli!

Cho‘xdur bani odam ichra bedod,
Et ko‘nglimi vahshat ila mu’tod!

Bir mulkda ver manga qarori —
Kim, etmaya odami g‘ubori!”

Ul zoiri ka’bai inobat,
Istardi duo qilib, ijobat.

Tug‘yoni balodan etmayub fikr,
Bu she’r edi har dam etdigi zikr:

G‘azali Majnuni dilpaziringdur

Yo Rab, baloyi ishq ila qil oshno mani!
Bir dam baloyi ishqdan etma judo mani!

Oz aylama inoyatingi ahli darddan,
Ya’niki, cho‘x balolara qil mubtalo mani!

O‘lduqcha man go‘turma balodan irodatim,
Man istaram baloni, chu istar balo mani!

Tamkinimi baloyi muhabbatda qilma sust,
To do‘st ta’n edub demaya bevafo mani!

Getdikcha husning ayla ziyoda nigoriming
Galdikcha dardina batar et mubtalo mani!

Man qandanu mulozimatu e’tiboru joh,
Qil qobili saodati faqr-u fano mani!

O‘yla zaif qil tanimi furqatindakim,
Baslina mumkin o‘la yeturmak sabo mani!

Naxvat qilub nasib Fuzuliy kibi manga
Yo Rab, muqayyad aylama mutlaq mango mani!

BU KA’BADAN MAJNUNNING MUROJAATIDUR VA VUHUSH ILA MUSOHIBATIDUR

Bir-bir eshitib so‘zin atosi,
Bildiki, qabul o‘lur duosi.

Afzun o‘lur ul g‘am-u malomat,
Mumkin dagil o‘g‘lina salomat.

Cho‘x qildi fig‘on-u nola-vu zor,
O‘g‘lindan umid kesdi nochor.

Ul pir qolib aroda hayron,
Majnun tutubon rahi biyobon,

Tanho safar ixtiyor qildi,
Azmi sari ko‘yi yor qildi.

Kunduz ko‘zi yoshi hodiyi roh,
Kecha yo‘li sham’i shu’layi oh.

Gardi rahi yori yod edardi,
Gah o‘tira, gah dura gedardi.

BU MAJNUNNING TOG‘ ILA MUSOHIBATIDUR VA JORI O‘LON CHASHMA ILA MUNOSIBATIDUR

Bir tog‘a erishdi yo‘lda nogoh,
Qaddina libosi vahm ko‘toh.

Tig‘inda uqobi charx qoni,
Muzmar kamarinda la’l koni.

Mun’im sifati, libosi foxir,
Jibu bag‘ali do‘lu javohir.

Daryo qilubon onga tazarru’
Aylardi zaxirasin tavaqqu’.

Sahro eduban onga tavallo,
Aylardi maishatin tamanno.

Ul chashmalar aylayub ravona,
O‘lmishdi ulara ota-ona.

Ta'zim ila qilmish oni Haq yod,
Qur'onda: "Al-jibolu avtod".

Majnun onga aylayib tamosho,
Bir o'dlu surud qildi insho.

O'lduqda surud ila navo soz.
Ondan ham eshitdi aksi ovoz.

Sondiki, o'zi-la hamnafasdur,
Dedi: "Manga bir rafiq basdur.

Yuz shukrki, yori g'or bo'ldim,
Kezdim bu jahoni, yor bo'ldim".

Ishq o'din anga ham etdi ravshan:
"K-ey go'shanishin pokdoman!

So'zi jigarimdan o'lding ogoh,
Ahsant, ahsant, borokalloh!

Bir oshiqi mubtalo emishsan,
Dard ahlina oshno emishsan.

San-san manga hamdam-u muvofiq,
Dog' ila o'lur hamisha oshiq,

Bedod ila ko'ksinga urub tosh,
Dard ila ko'zingdan oxidib yosh.

No'ldi sanga, bo'yla mast o'lubsan,
G'am domina poybast o'lubsan.

Qon ila do'lubdurur kanoring,
Na guldan o'la bu lolazoring?

Bag‘ring go‘ruram o‘lubdurur suv,
Na sarv qading havosidur bu?

Gal, og‘layalim bu mojaroya,
Bir dam qo‘sholim sado sadoya.

Chun bir dam oning-la og‘ladi zor,
Dardi dili zorin etdi izhor.

Azm ayladi xoki ko‘yi yora,
Laylining evi o‘lon diyora.

BU MAJNUNNING G‘AZOL ILA MAQOLOTIDUR VA ISHQ BOBINDA ONINGLA O‘LAN HOLATIDUR

Ko‘rdiki, bir ovchi dom qurmish,
Domina g‘azollar yuz urmish.

Ul doma jafoyi charxi g‘addor
Bir ohuni aylamish giriftor.

Bo‘yni buruli, oyog‘i bog‘li,
Shahlo ko‘zi namli, joni dog‘li.

Ahvolina rahm qildi Majnun,
Boxdi anga, to‘kdi ashki gulgun.

Ko‘nglina qati kelib bu bedod
Yumshoq-yumshoq dediki: “Sayyod!

Rahm ayla bu mushkbo‘ g‘azola!
Rahm etmazmi kishi bu hola?

Sayyod, bu notavona qiyma,
Qil jonina rahm, jona qiyma!

Sayyod, saqin, jafo yomondur!
Bilmazsanmiki qona qondur?

Sayyod, manga bog‘ishla qonin!
Yondirma jafo o‘dina jonin!”

Sayyod dedi: “Budur maoshim!
Ochman oyog‘in gedarsa boshim.

Qatlinda bu sayding etsam ehmol
Atfolu iyolima no‘lur hol?”

Majnun anga verdi jumla raxtin,
Pok ayladi bargdan daraxtin.

Ul turfa g‘azoling ochdi bandin,
Shod ayladi joni dardmandin.

Yuz urdi yuzina, qildi afg‘on,
Ko‘z surdi ko‘zina, o‘ldi giryon:

“K-ey bodiyagardu bodnovard,
Nozik badani-la nozparvard!

San ziynati har gili zaminsan,
Gul kibi latifu nozaninsan.

Ey sabzayi jo‘ybori vahshat,
Ra’no sumani bahori vahshat!

Tanho qo‘yma mani zabuni,
O‘lg‘il manga dasht rahnamuni!

Gez bir necha kun manim-la hamroh,
Inson deyub etma mandan ikroh!

Yoshim kibi ketma chashmi tardan,
Kesma oyog‘ing bu rahguzardan!

Sarchashmayi chashmim ayla manzil,
Sarmanzilimizdan o‘lma g‘ofil!

O‘lsun bo‘bagim qarorgohing
Ashku muja ob ila giyohing.

Ey chashmi nigori yodgori,
Sahl ayla manga g‘ami nigori!

Qildiqda xayoli chashmi Layli,
San ver mani xastaya tasalli”.

Chun ul, bashariyatin unutdi,
Oh-u ham oningla uns tutdi.

Oning sababi-la ham cho‘x ohu
Sahroda oningla tutdilar xo‘.

BU MAJNUNNING KABUTARA SHARHI HOLIDUR VA ANDIN ILTIMOSI TADORIKI MOFILBOLIDUR

Bir manzila yetdi zor-u muztar,
Bir domda ko‘rdi bir kabutar.

Har ravzani domi bir dari g‘am,
Ming g‘am mutavajjih anga har dam.

Majnun anga boxdi, yondi joni,
Yoshi kibi jo‘sha galdi qoni.

Sayyodina ayladi tazarru’,
Qurtormog‘in ayladi tavaqqu’.

Sayyod dediki: "Man faqiram,
Faqra bu hamomatak asiram.

Hoshoki, bu murg'i tezraftor,
Ozod o'la, man qolam giriftor.

Gar vor esa qiymatin ado qil,
Ondan buni domdan raho qil!

Avval mani ayla g'ussadan shod,
Ondan buni domi g'amdan ozod".

Vor edi qo'linda bir duri tar,
Shaffof chu diydayi kabutar.

Verdi oni, oldi ul asiri,
Aftodaning o'ldi dastgiri.

Surtdi qadamina chashmi purxun.
Onchaki oyog'in etdi gulgun.

Har dam onga arzi roz edardi,
Ming nag'mayi shavq soz edardi:

"K-ey tezpar-u balandparvoz,
Arbobi vafoya mahrami roz!

Bu rangi libosi nilfoming,
Anduh-u malomati mudoming.

Izhor qilur nishonayi g'am,
Kim qildi sani asiri motam?

Gar oshiq esang san, ey jahongard,
Qochmaki manam saning-la hamdard.

Bir lahza manim-la hamnishin o‘l,
Ganjinayi rozima amin o‘l!

Boshim tukin oshyona qilg‘il,
Ko‘z yoshimi ob-u dona qilg‘il!

San qosid emishsan, ey hamoma,
Mandan ham elit nigora noma!

Ko‘r hajri rahinda iztirobim,
Payg‘amim elit, gatir javobim!

Billoh, sari ko‘yina gedanda,
Har chirkinubon tavob edanda,

Yod ayla mani, savobima gir,
Bir tavf savobini manga ver.

Qo‘n xoki darina, ista dona,
Qil o‘zinga donani bahona.

O‘lduqcha majoling etma nomus,
Mandan yetur ul yera zaminbo‘s!”

Oncha dedi onga ham g‘ami dil —
Kim, qildi oni ham unsa moyil.

Boshinda o‘lub shab oshyoni,
Kunduz o‘lur o‘ldi posboni.

Zotinda ko‘rub nishonayi xayr
Ham vahsh mute’i o‘ldi, ham tayr.

Rom o‘ldi bahoim ul figora,
Bir favj yig‘ildi vora-vora.

Ul zor edi mulki dard shohi,
Xayli dad-u dom oning sipohi.

O'lmishdi bashardan o'yla bezor —
Kim, o'z aksin sonurdi ag'yor.

Tortib ko'ka dudi shu'layi oh,
O'z soyasin istamazdi hamroh.

BU LAYLI AHVOLOTINDAN BIR XABARDUR VA MA'SHUQU OSHIQ ATBORINDAN BIR ASARDUR

Soqiy, mutaallimi xumoram!
Mushtoqi sharobi xushkvoram!

Aftodaligim ko'r, etma ehmol,
Rahm et, bir ayog' ila alim ol!

Izhor qilib safoyi mashrab,
Bu bazmi chu aylading murattab.

Bazm ahlina navbat ila ver jom,
Ham xos rioyat ayla, ham om!

Majnuna hamin sharob tutma,
Layliyiki, asldur unutma!

Dehqoni fasihi forsizod,
Bu gulshana bo'yla dikdi shamshod —

Kim, ul chamani vafo bahori,
Dog'i g'ami ishq lolazori.

Ya'ni ravishi vafoda mahkam,
Layli sadafi javohiri g'am.

Kirmishdi hisora ganj monand,
Urmishdi oyog‘a panddan band.

Na bir farahi, na bir nishoti,
Na kimsa ila bir ixtiloti.

Bezor otodan-u onodan,
Begona jami’i oshnodan.

Yonida o‘lurdi xo‘blar jam’,
Parvona sifat havoliyi sham’.

Shod o‘lmog‘a xotiri hazini,
Aylanmaga tab’i nozanini.

Ming turfacha-turfacha fasona,
Shirin so‘z ila chekib bayona,

Aylarlar edi zamon-zamon yod,
Taqrib ila lahza-lahza bunyod.

Ul tark qilib nishot-u rohat,
Bir uzvini aylayub jarohat.

Aylardi bahona ila nola,
Dushmazdi ular dushan xayola.

Qizlar qosha versa vo‘smadan rang,
Jon ko‘zgusina solurdi ul zang.

Qizlar yuza qo‘ysa nildan xol,
Ul nila chekardi raxt filhol.

Qizlarda xayoli naqshi debo,
Ul naqshi xayol ila shikebo.

Qizlaring ali hinoda gulgun,
Oning ali ashki ila purxun.

Na ignada, na ipakda mayli,
Mujgona to'kardi ashk sayli.

Qizlar qilub orzuyi zevar,
Gar rishtaya cheksalardi gavhar,

Ul daxi chekardi aylayub rashk,
Tori badanina gavhari ashk.

Majnundan edi jununi afzun,
"Layli" deyana deyardi "Majnun".

Tunlarki, gedib yonindan ul jam',
Bir go'shada ul qolurdiyu sham'.

Sham'a g'ami dil bayon edardi,
So'zi jigarin ayon edardi.

BU LAYLINING CHIROG'-LA MOJAROSIDUR VA ONDAN CHORAYI DARD DIL TAMANNOSIDUR

"K-ey diydasi bog'li, bag'ri dog'li,
Boshi qaroli, oyog'i bog'li!

Gal, o'lali hamnafas man-u san,
Rozi dili zoring ayla ravshan!

Na dard sani nizor edubdur,
Olufta-vu zard-u zor edubdur.

Boshdan-oyog'a nadur bu yonmoq,
Dudi dila dam-badam bo'yonmoq?

Na jinsdur asling, ey balokash —
Kim, obi hayoting o'ldi otash?

Sharhi dili garm-u chashmi tar ver!
Sarrishtayi rozdan xabar ver!

Har lahza dusharsan iztiroba,
Ham otasha g'arqsan, ham oba.

Na sehr qilursan, ey saharxez —
Kim, otashing obdan o'lur tez?

Man so'xtadan ham o'lma g'ofil,
Manda daxi vor bir g'ami dil.

Man ham sanga bengzaram vafoda,
Balki necha martaba ziyoda.

San kecha hamin yonarsan, ey zor!
Man kecha-yu kunduzam giriftor.

Sanda asari havo ziyondur,
Nisbat manga rohati ravondur.

Xushdur sanga sirringi to'kib yosh,
Majlislar ichinda aylamak fosh.

Ko'ngling chu dagil vafoda qoim,
Ko'nglingdagidur dilingda doim.

Man sobiti arsayi baloyam,
Nay kibi xazonayi havoyam.

O'lmam o'lur-o'lmaz ila damsoz,
Boshim kesilursa so'ylamam roz.

Derdim sanga so‘ylayam g‘ami dil,
Sanda daxi tob yo‘x, na hosil.

Do‘ymaz jigarim bu sharhi roza,
Ohim gatirar sani gudoza.

Bir yora bu dardi ayladim fosh,
O‘lmadi manga bu yo‘lda yo‘ldosh.

Sabr aylamadi bu dard-u dog‘a,
Qotlonmadi, dushdi dosha-dog‘a.

Yoningda saning ham urmayim dam,
To qochmayasan yirog‘a san ham”.

Sham’ing chu go‘rardi yo‘x zaboni,
Dam urmog‘a yo‘x yoninda joni.

Parvonaya sharh edardi rozin,
Arz aylar edi o‘lon niyozin.

BU LAYLINING PARBONAYA KASHFI ROZIDUR VA ONINGLA FILJUMLA IZHORI NIYOZIDUR

“K-ey toyiri oshiyonayi ishq,
Sargashtayi ob-u donayi ishq!

Sansan rahi ishq ichinda sodiq,
Oshiqsan, ammo tamom oshiq.

Bir ko‘rmaga yori jon verarsan,
Bir zavqa iki jahon verarsan.

Xushdur talabi vafoda holing,
Go‘yoki fanodadur visoling.

Har nechaki, shuhrayi jahonsan,
Ishq ichra saromadi zamonsan.

Mushkulki manim kibi o'lub zor,
Mancha o'la sanda shavqi diydor.

San sayrdasan hamisha sarmast,
Man domi balo-yu darda pobast.

Tunlar sanga do'st, hamnishindur,
Hijron manga muttasil qarindur.

Bir shu'laya san nisor edub jon,
Dushvor g'aming qilursan oson.

Man jon ila istaram chekam g'am,
Ming jon dilaram g'am ichra har dam.

Mancha sanga yo'x g'ami nihoni;
Gar vor desam, qani nishoni?

Qoni nami chashmi ashkrezing,
Qoni dami sard-u garmxezing.

Qoni sitamu baloya durmoq?
Ishqa durushib, jafoya durmoq!"

Parvonada ham go'rardi nuqson,
Bo'lmasdi oning-la darda darmon.

Nochor qilub tahammul-u sabr,
Ul kasra tilardi g'aybdan jabr.

Yorim kechalarki, chashmayi xob,
Ko'zlar chamanin qilurdi serob.

Zulmota dushardi nuri binish,
Orom bo'lurdi ofarinish.

Uyquya gedardi yor-u ag‘yor,
Dard ahli hamin qolurdi bedor.

Sahroya chiqardi evdan ul moh,
Komincha qilurdi nola-vu oh.

Faryodin edub balandpoya,
Rozi dilini ochardi oya.

BU LAYLINING OY ILA MUNOZARA QILDIG‘IDUR VA XURSHID KIBI SHABQ O‘DINA YOQILDUG‘IDUR

“K-ey goh qadim kibi xamida!
Gohi pur o‘lon misoli diyda!

Gah zohir o‘lon manga g‘amimtak!
Gah g‘oyib anis-u hamdamimtak!

Shohiddur anga bu inqilobing —
Kim, oshiqisen bir oftobing!

Hijroni ila nizor o‘lubsan,
Sargashtayi ro‘zgor o‘lubsan!

Ey mehnati ishqdan xabardor,
Ko‘r, Tangri uchun na mehnatim vor!

Qil shu’layi ohima nazora,
Gar vor esa rahming, ayla chora!

Sayr ayla fazoyi har diyori,
Kez jumlayi dasht-u ko‘hsori!

Ko‘r, qandadur ul manim panohim,
Shohim, mohim, umidgohim!

Holi dilim onga arz ayla,
Billoh, necha ko'rding esa so'yla!"

To vaqti sahar bu edi holi,
Tashvishdan o'lmaz edi xoli.

Murg'i sahari chekanda ovoz,
Aylardi bir o'zga navha og'oz.

"K-ey voy, tugandi moyayi umr,
Xurshida erishdi soyayi umr!

Damdir dari fursat o'la masdud,
Mushkul ko'rina bayoni maqsud.

Damdir u yona yuxudan ag'yor,
Shahri g'ami dardim o'la dushvor.

Man axtari burji ishtiyoqam,
Man sham'i sarochayi firoqam.

Kunduz habsim, kecha najotim,
Kunduz mavtim, kecha hayotim.

O'lmish tunima kunim mutobiq,
Kun ko'rmaz emish balolu oshiq".

BU LAYLINING SABOYA PAYOMI AVBOLIDUR VA UMID ILA DAF'I MALOLIDUR

Aylardi saboya dardin izhor:
"K-ey bodi sabo, dur endi zinhor!

El g'ofil ekan bu mojarodan,
Sultona sano yetur gadodan.

Ko‘r, munisu g‘amgusori kimdur,
Bizdanki o‘sondi, yori kimdur?

Ko‘ngli kiming iladur tasalli
Yodina galurmi hech Layli?

Arz aylaki: “Ey go‘zal shahanshoh!
Haqdur sanga bandadan bu ikroh...

Avvalki, bu dilfigori ko‘rding,
Bir toza-vu tar bahori ko‘rding.

Holoki asiri domi dardam,
Monandi xazon zaif-u zardam.

Mayl aylamisan mani nizora,
Do‘ndisa irodating na chora?

Man bargi xazonam, o‘lmisham xor,
San toza bahorsan talabgor.

Har nechaki, xor-u xoksoram,
Ham shafqatinga ummidvoram.

Tark etma avotifi amimi,
Yod ayla mavaddati qadimi!”

Shab to sahar ul buti sumanbar,
Bedor qolib misoli axtar.

Aylardi bu so‘zish ila shevan,
Ul damki, o‘lurdi ro‘z ravshan.

Nag‘ma kibi pardador o‘lurdi,
Bir parda ichinda zor o‘lurdi.

Doim kechurardi ul jigarso‘z,
Avqoti bu rasm ila shab-u ro‘z.

Payvasta chekardi ul gulandom,
Andishayi subh-u mehnati shom.

BU LAYLINING BAHOR AYYOMI SAYRI GULZORI ETDIGIDUR VA GULZORDA MURODINA ETDIGIDUR

Bir kunki, bahori olamoroy,
Zavq ahlina o‘ldi rohatafzoy;

Oyinayi davrdan ketib zang,
Davr etdi zamini osmonrang.

Fayzi shabi kimiyoasardan,
Ta’siri shamomayi sahardan,

Ochildi xami binafshadan tob,
Shabnam gula sochdi lo‘’lo‘’i nob.

Gulzora havo abir to‘kdi,
Sahroya g‘ubori mushk cho‘kdi.

Yog‘dirdi sahob jola toshin,
Ul tosh ila yordi g‘uncha boshin.

Zaxmina urub shukufa marham,
Pombuq yangilar anga damodam.

Sabza gula verdi mushk bojin,
Gul sabzaya mulkining xirojin.

Xush rang ila yig‘dilar tajammul,
Feruzavu la’l-u sabza-vu gul.

Dark ayladi g‘uncha ramz-u imo,
Gul odina ochdi ming muammo.

Mazmuni ruboiyi anosir,
Fayz o‘ldug‘i xalqa o‘ldi zohir.

Savsan varaqi uchub havoya,
Har sabzayakim, solardi soya.

Ul sabzaya o‘g‘royib oxon jo‘;
Fo‘loda agar veraydi bir suv.

Fo‘lod daminda jon bo‘lurdi,
Shamshirsifat zabon bo‘lurdi.

Oroyishi sabzadan zamona
Bengzatdi zamini osmona.

Xurshid chirog‘i chashmi olam,
Ko‘kdan yera dushduginda har dam.

Tahqiq edubon chiqib gumondan,
Bilmazdi zamini osmondan.

Gulzorlar o‘ldi ishratobod,
Har yerda o‘lindi bazm bunyod.

Har go‘shada har kim oldi bir kom,
Har buq’ada har kim ichdi bir jom.

Laylining onosi ko‘rdi mutlaq,
Yo‘x Layliyi notavonda ravnaq,

Mayli gul-u sarv-u sabza qilmaz,
Ming g‘uncha ochildi, ul ochilmaz.

Sarf etdi shukufatak diramlar,
Jam' ayladi nozanin sanamlar,

Sahroya chixardi ul nigori,
Qildi gula arz navbahori.

To g'ussa-vu g'amdan o'la ozod,
Bir dam kula, o'ynaya, o'la shod.

Ul bir necha bikr pokdomon,
Hamroh o'lub, o'ldilar xiromon.

Yuzdan go'turib adab niqobin,
Raf' ayladilar hayo hijobin.

Har kim na bilursa la'b yo lahv,
Izhora gatirdi etmayub sahv.

Goh aylayubon surudlar soz,
Bulbullara o'ldilar hamovoz.

Goh go'starib o'ynamoqda holat,
Shamshoda yeturdilar hijolat.

Lokin havas aylamazdi Layli,
O'lmazdi bu lahvu lo''ba mayli.

Ortirmish edi bahor dardin,
Gul zavqi ruxi nigor dardin.

Istardi farog'at ila bir dam,
Tanho tuta bir bujoqda motam.

Ayrilmayub ul pariliqolar,
Orturdi balosina balolar.

Chun ayladi kasrat oni diltang,
Nayrang ila verdi onlara rang:

"K-ey sarvlar, aylamang iqomat,
To evda chekilmaya nadomat!

Durung qilolim taraf-taraf gasht,
Say aylayalim havoliyi dasht.

Sonchub bela nozanin etaklar,
Jam' aylayalim go'zal chechaklar!

Cho'x dermaga har kim o'lsa qodir,
Uldur bu sanamlar ichra nodir".

Bir yoniya getdi har parivash,
Dog'ildi sharar, tutashdi otash.

Tanho qolib etdi nola-vu zor,
Qildi ko'zin abrvash guharbor.

BU LAYLINING ABR ILA IZHORI NIYOZIDUR VA ISHQ BOBINDA KASHFI ROZIDUR

Abr ila takallum etdi og'oz:
"K-ey ohim ila hamisha hamroz!

Ko'z yoshing ila ko'ka yetarsan,
Sonma mani zordan batarsan!

Arz aylama ra'd-u barq-u boron,
Bahs etma manim-la ro'zi hijron!

Faryod qilub dami sahargoh,
Afloka chekanda shu'layi oh.

Selobi sirishk edanda jori,
Gal, ko‘r mani zori beqarori!

Ey abr, har o‘ksulanda suying
Daryolara to‘kma obi ro‘ying!

Ol suyi bu chashmi xunfishondan,
Daryolara ham bag‘ishla ondan!

Ey abr, manga dami vafo qil,
Dushdi sanga hojatim ravo qil!

Vor ul yuzi gul nigora mandan;
Zor og‘la va so‘yla yora mandan:

K-ey turfa nigori nozaninim!
V-ey orzuyi dili hazinim!

Gal, ko‘rki, g‘amingda necha zoram,
Sansiz necha zor-u beqaroram.

Gal, ko‘rki nadur g‘amingda holim,
Rangi ruxi zard-u ashki olim!

Jon bori badan go‘turmaz o‘ldi,
Ko‘z rangi vujudi ko‘rmaz o‘ldi.

Jonim joni, ko‘ziming chirog‘i,
Rahm aylaki, galdi rahm chog‘i!

Man bilmaz edim balo emish ishq,
Bir dardli mojaro emish ishq.

Derdingki: balo yo‘linda fardam,
Ishq ichra sanga sheriki dardam.

Solding mani xastayi bu hola,
Darda mani aylading havola.

Har dardki vor, Layli oldi,
Ma'lumdurur sanga na qoldi?

Ey mard manam deya uron lof,
Insofmidur bu? Qani insof?

Tutkim xas-u xori rahguzoram,
Tuproq kibi yo'lingda xoram.

Xurshidi jamoling, ey mahi nav,
Tuprog'a no'la buroqsa partav?

Boroni visoling, ey duri nob,
Qilsa xas-u xori no'la serob?

O'lma mayi g'aflat ila madhush,
Hamsuhbating aylama faromush!

Ey yori muvofiqu vafodor!
Ey man kibiyu manga sazovor.

Gal yonima, kesma oshnolik,
Yaxshimi o'lur bu bevafoliq?

Derlar sani oshiq, ey nekuro'
Oshiqlara bo'ylami o'lur xo'?

Har kim kerak o'z ishinda komil,
Oshiq na ravoki, o'la kohil?

Oshiq kerak o'lmayub qarori,
Tavf eda mudom ko'yi yori.

Dushmaz buyoni saning guzoring,
Vor o'la magar bir o'zga yoring?

Yoring man esam? Manga nazar qil,
Gohi bu yangoya bir guzar qil!

Gar sanda o'lon farog'ati dil,
Bir dam manga o'lsa edi hosil,

Gisuyi musalsalu girihgir,
Bo'ynimda gar o'lmasaydi zanjir,

V-ar bog'lamayaydi bandi xalxol,
Qayd ila oyog'imi mah-u sol.

Ayb ila chekilmasaydi odim,
Billoh, bu edi hamin murodim —

Kim, soya misoli sandan, ey nur,
O'lduqcha vujudim o'lmayam dur!

Ammo na edim? Asiri qaydam,
Bir bo'yni, oyog'i bog'li saydam.

Bildirmaga mehnat-u malolim,
Bu she'r yetar bayoni holim:

Bu g'azal Layliyi dilpaziringdur

Ishq domina giriftor o'lali zor o'lubam,
Na balodurki, onga bo'yla giriftor o'lubam?

Dil demakdan kesilub, tan harakatdan, vahkim,
Kunji g'amxonaya bir surati devor o'lubam.

Qudratim yo‘xki, qilam kimsaya sharhi g‘ami dil,
O‘ylakim, orizayi hajr ila bemor o‘lubam.

Hazarim ta’nadan ul g‘oyata etmishdurkim,
Yora ag‘yor o‘lub, ag‘yorim ila yor o‘lubam.

Demazam daxi: “Sanga oshiqam”, ey gul, zero,
Sanga oshiqlig‘im izhor edali xor o‘lubam.

Aqlu sabr-u dil-u din getdi, bihamdillohkim,
Safari sohili daryoya sabukbor o‘lubam.

Yo‘x, Fuzuliy,
xabarim mutlaq o‘zimdan bas kim,
Bolehi naqshi xayoli ruxi dildor o‘lubam.

BU LAYLINING KUNJI G‘AMDA GIRYONLIG‘IDUR VA MAJNUNNING VODIYI ISHQDA SARGARDONLIG‘IDUR

Zor og‘lar ekan bu rasma ul moh,
Bir turfa sado eshitdi nogoh.

Bir kimsa o‘xurdi she’ri Majnun
Bu nukta iboratida mazmun.

“K-ey nash’ayi ishqdan uran dam!
Majnuni sog‘inma Laylidan kam!

Majnun ila Laylini barobar
Gar kim deyarsa, qilma bovar!

Laylida agarchi dard cho‘xdur,
Majnuni hazincha dardi yo‘xdur.

Layli ali ignadandur afgor.
Majnuna qilichlar aylamaz kor.

Layli istarki, o'ksila g'am,
Majnun g'amin ortirur damodam.

Laylini edar harir dilgir,
Majnuna verar nishot zanjir.

Majnundur o'lar g'ama giriftor,
Layli kima o'lmish o'la g'amxor?

Majnun hama zor-u notavonliq[1],
Layli hama aysh komronliq.

Layliyu tamom shevavu noz,
Majnun g'am-u g'ussa birla damsoz.

Laylida havoyi sayri gulshan,
Majnunda baloyi dard-u shevan.

Majnuna yetar shikanjayi tab,
Layli kimadur tabib, yo Rab?

Majnundur asiri domi Layli,
Layli kima solmish o'la mayli?"

Layli tutub ul taronaya go'sh,
O'z nag'masin ayladi faromush.

Tahqiq ila bildi bu hisobi —
Kim, yo'x shararinda shu'la tobi.

Albatta, balo-vu dardi gardun
Majnuna verubdur ondan afzun.

[1] Shu satrdan boshlab 6 satr Boku nashrlarida yo'q.

BU LAYLINING IBNI SALOMA GIRIFTOR O'LDUG'IDUR VA YORDAN MAHRUM VA MUQAYYADI AG'YOR O'LDUG'IDUR

Me'mori sarochayi iborat
Bo'yla bu evi qilur imorat —

Kim: sayrdan o'lmayub tasalli
O'z manzilina do'nanda Layli,

Vermishdi o'zina durli zevar,
Har zevara bir natija muzmar.

To mahv o'la ko'zdan ohidan xun,
Ham ko'nglagi ham do'nidi gulgun.

Tokim o'la dudi oha monand,
Bog'lanmish edi binafsha sarband.

Tokim o'la savti nola pomol,
Qo'llanmish edi sadoli xalxol,

To o'lmaya ashk yuzda ma'lum,
Ruxsorina lo''lo'' edi manzum.

Ra'no bosha sarpuban lachaklar,
Nozik bela sonchubon etaklar.

Parvonasiz aylamazdi sham'in,
Aylardi duri sirishk jam'in.

Ra'no-ra'no yugurdi ul moh,
Bir shakl ilakim taborakolloh.

Ul asrda vor edi arabda
Bir mo''tabar aslda, nasabda,

Manzuri aozimu aoli,
Maqbuli akobiri aholi.

Idroki baland-u husni dilkash,
Atvori xujasta, siyrati xush.

Vermish haq oning o‘lan murodin,
Baxt Ibni Salom qilmish odin.

Ul turfa humoyi ovchi iqbol,
Osuda zamiru forig‘ulbol,

Ov qasdina aylamishdi parvoz,
Oltinda uqob, alinda shahboz.

Bir rahguzarda ul nigora
O‘g‘roshdi-yu, qildi bir nazora.

Jon-u jigarinda qolmadi tob,
Mahv o‘ldi, nechakim, o‘dda simob.

Tark etdi azimati shikori,
Galdi eva, getdi ixtiyori.

Tarh etdi binoyi rasmi payvand,
Tadbir ila bo‘ldi bir xiradmand —

Kim, lutf ila so‘z qilanda taqrir,
Taqriri verardi tosha tag‘yir.

In’om eduban anga base mol,
Layli talabini qildi irsol.

Shart ayladi ul balandaxtar —
Kim, o‘lsa bu komi dil muyassar.

Sarf aylaya ganj-u moli olam,
Jonona yo'linda balki jon ham.

Chun galdi bu rozi dil bayona
O'ldi anga rozi ota-ona.

Ul mushtariya verildi Zuhra,
Shoyista ko'rildi Moh Mehra,

Chun Ibni Saloma yetdi payg'om,
Tanbehi nishot-u mujdayi kom.

Daryoyi nishoti galdi mavja,
Bosh chekdi niholi baxti avja.

Maxzan-maxzan javohir ochdi,
Xirman-xirman nisor sochdi.

Ochdi dari ganji gavharu zar,
Faqr ahlini ayladi tavongar.

Ul sarving oyog'i bog'li o'ldi,
Ozoda ekan, odog'li o'ldi.

BU NABFALNING MAJNUN-LA MUQADDIMAI IXTILOTIDUR VA UL JABOHIRI POKDAN INBISOTIDUR

Soqiy, yana qasdi jon edar g'am,
Ver jomi labolab-u damodam!

Bekas qolubam mani sabukroy,
San aylamasang manga madad, voy!

Man sheftaning panohi o'lg'il!
Bekaslar umidgohi o'lg'il!

Jahd ayla-yu, qilma bir isha ahd,
V-ar ahd aylasang vafoya qil jahd.

Shamshiri muborizi fasona.
Bu razmda bo'yla botdi qona —

Kim, vor edi bir xujastafarjom,
Ul asrda odil-u nekunom;

Tig'ila masof mushkuli hal,
Ma'rufi zamona, odi Navfal.

Ham ishq yo'linda cho'x yugurmish,
Ham cho'x sitami zamona ko'rmish.

Bazminda misoli durri maknun,
Bir kun o'xunurdi she'ri Majnun,

G'oyatda begandi tarzi pokin,
Mazmuni kalomi so'znokin,

So'rdi sifatin, dedilar: "Ey shoh!
Oshufta qilibdur oni bir moh.

Rasvoliq edub o'zina pesha,
Dom-u dad ila kezar hamisha.

Navfal qilib orzuyi Majnun,
Ashob ila qildi azmi homun.

Bir go'shada ko'rdi zor-u mahjur,
Holi nasaqi salohdan dur,

Atrofini tayru vahsh olmish,
Vahshat oni bir hisora solmish.

Chun doirayi sibo'u hoil
Qat' etdi sipah ko'rub salosil,

Majnuna etishdi ul vafodor,
Osori talotuf etdi izhor:

"K-ey xasta, nadur bu chekdiging ranj,
Vayronada zoe' etdiging ganj?!

Vahshi na bilur saning maqoming?
Hamjinslaringdan ista koming!

Hol ahlisan, ista ahli holi,
Sahrolara dushma louboli!

Davlat tilasang, humodan ista,
Ganj istasang, ajdahodan ista!

G'am chekmaki, man o'luncha g'amxor,
Yoring sanga anqarib o'lur yor.

Gar o'lsa zar ila ish saranjom,
Yuk-yuk to'kalim zar, ololim kom.

V-ar o'lsa g'araz masofa muhtoj,
Biz qon to'kalim, san ayla toroj.

Onjaq o'la ko'r manim-la hamdam,
Mankim saningam, saningdur ul ham.

BU MAJNUNNING NABFAL ILA DARDI DIL ADOSIDUR VA SHARHI TAFSILI MOJAROSIDUR

Majnun dedi: "Ey yagonayi ahd!
Tadbirima cho'xlar etdilar jahd.

Cho'x ahli azoim etdi tadbir,
O'lmadi pari bu deva tasxir.

Tuproqlara to‘kuldi cho‘x zar,
O‘lmadi bu kimiyo muyassar.

Sanda biluramki, lutf cho‘xdur,
Na sud chu manda baxt yo‘xdur.

Surma, biluramki orturur nur,
Na foyda ko‘z agar o‘lur ko‘r?

Iqbolima yo‘xdur e’timodim,
Mushkul ko‘rinur manim murodim.

Oh, ar qilasan bu shug‘la iqdom,
Ra’yingcha ish o‘lmaya saranjom,

Ham do‘stim o‘lmaya manga yor,
Ham dushman o‘la na do‘st kim vor.

Baxtim, biluram, manim yomondur,
Sud istadiging manga ziyondur.

Baxtim sifatinda bir g‘azal vor,
Doim qiluram man oni takror:

Bu g‘azal Majnuni zoringdur

Bafo har kimsadankim, istadim, ondan jafo go‘rdim,
Kimi kim, bevafo dunyoda go‘rdim, bevafo go‘rdim.

Kima kim, dardimi izhor qildim istayib darmon,
O‘zimdan ham batar bir darda oni mubtalo go‘rdim.

Mukaddar xotirimdan qilmadi bir kimsa g‘am daf’in,
Safodan dam uran hamdamlari ahli riyo go‘rdim.

Agar suv domanin tutdim, ravon do'ndardi yuz mandan,
Va gar ko'zgudan umidim sidq, aski muddao go'rdim.

Oyoq bosdim dari ummida, sargardonliq al verdi,
Hunar sarrishtasin tutdim, alimda ajdaho go'rdim.

Manga go'stardi gardun, tiyra baxtim kavkabin yuz gez,
Mani badbaxt anga hargohkim, baxtim, qaro go'rdim.

Fuzuliy, ayb qilma yuz chevirsam ahli olamdan,
Nadankim, har kima yuz tutdim, ondan yuz balo go'rdim.

BU NABFALNING MAJNUNA UMIDBORLIQ BERDIGIDUR VA HUSNI MUSOHIBATLA RIZOSINA KIRDIGIDUR

Navfal dedi: "Ey adibi komil!
Fayzi nazarimdan o'lma g'ofil!

Lillohilhamd, g'ayratim vor,
G'ayrat qadarincha qudratim vor.

San jahd aylaki, yor o'la ahl,
Chun yordir ahl, kordir sahl".

Majnun ham umid ila o'lub shod,
Tark etdi tariqi tab'i mu'tod,

Ham sildi g'ubori farqi gisu,
Ham ayladi qat'i noxun-u mo'.

Ham jismina verdi zeb-u joma,
Ham boshina zevari amoma.

Bazmi tarabi maqom tutdi,
Mayli tarab etdi, jom tutdi.

Navfal ham o'lub mulozimi ahd,
Imdodina qildi jon ila jahd.

Oldi ala mushkbor xoma,
Layli hashamina yozdi noma:

"K-ey toifayi balandpoya!
Begonalik etmang oshnoya.

Edub mani iltifota mamnun,
Laylini eding rafiqi Majnun!

Ul lola esa, bu nastarandir,
Shamshod esa ul, bu norvandir.

Ul bunga, bu ongadur sazovor
Ey ahli g'araz, nadur bu ozor?!

Kom o'lsa nizosiz muyassar,
Ho, ganji dur-u xazonayi zar!

V-ar o'lsa bu xayr ishda ta'xir,
Ho ta'ni sinonu zarbi shamshir!"

Ul qavma chu ravshan o'ldi ahvol,
O'ldi bu javob alardan irsol —

Kim: "Bizda junun iloji yo'xdur!
Devonalar ehtiyoji yo'xdur.

Ganju dura aylama tafoxur,
Basdur biza ganjimizdagi dur!

Lof ila qilichdan urmog'il dam —
Kim, vor qilichimiz bizim ham!"

BU NABFALNING LAYLI HASHAMILA RAZM ETDUGIDUR VA RAZMDA G'OLIB O'LMOYUB SULHA AZM ETDUGIDUR

Navfalki, eshitdi bu javobi,
Tark ayladi shohidu sharobi.

Jam' etdi sipohi benihoyat,
Choldirdi nafiru chekdi ra'yat.

Ul qavm ham o'ldilar xabardor,
Jam' ayladilar sipohi xunxor.

Raf' o'ldi iki tarafdan ozarm,
Hangomayi razmi etdilar garm.

Bir subhki, qildi xusravi Rum,
Shom ahlina Hind fathini shum;

Sayyoradan oldi mehr maydon,
Choldi qilichin, go'turdi qalqon.

Kun xanjari o'ldi oshkora,
Gardun zirehini etdi pora.

Shatranj sifat ul iki lashkar
Bir-birina durdilar barobar.

Gah nayza qilurdi jonsitonlik,
Gah novak edardi xunfishonliq.

Ul bengzar edi qadi nigora,
Bu g'amzayi dilfiribi yora.

Aylardi zaboni ta'ni shamshir,
Ahvoli adam vujudi taqrir.

Ahvolini xalqing og'layub zor,
Chashmi zireh o'lmish edi xunbor.

Gurz ila o'lurdi xurd har so',
Javshanlara ustuxoni pahlu.

Razm o'ldi balo yog'ishli bir mig',
Ra'du barqi to'fang ila tig'.

Go'stardi guzor gurzu paykon,
Qalqonda zireh, zirehda qalqon.

Majnun ulara qilub nazora,
Chekmishdi o'zini bir kanora.

Durmishdi alam misoli bebok,
Bir arsada sharmsor-u g'amnok.

Chekmishdi bu lashkar ichra ra'yat,
Ul lashkar uchun dilardi nusrat.

Bunlar ila hoy-u huy edardi,
Fath onlara justujo' edardi.

Bu lashkar anga mu'inu g'amxor,
Ul tolibi fathi lashkari yor.

Gar o'z sipahinda ko'rsa maqtul,
Shukr aylamaya o'lurdi mashg'ul.

V-ar ko'rsa qatili qavmi dildor,
Dard ila qilurdi nola-yu zor.

Sabza kibi o'lsa gar muyassar,
O'z lashkarina urardi xanjar.

Bir kimsa dediki: — "Ey siyahro'z!
Xasmini dilarmi kimsa feruz?

Biz jon qiluriz yo'lingda pomol,
San dushman uchun dilarsan iqbol?

Aqla bu ish aylamaz dalolat.
Gar oqil esang, nadur bu holat?"

Majnun dedi: "Man fidoyi yoram,
Vaslina oning ummidvoram.

Chun lashkari yordir qilan razm,
Ul razma na loyiq aylamak azm.

Chun do'st sipohidur edan jang,
Dushmanliga xush dagildur ohang.

Xushdurki, bo'lam visola fursat,
Yorim tarafinda o'la nusrat;

Jonim o'la do'st dilpaziri,
Yo kushtasi o'la, yo asiri.

Bu ma'rakada nishotmandam,
Ul silsilada asiri bandam.

Mushkul isha o'lmisham giriftor,
Ag'yorim yor-u yorim ag'yor.

Gar qatlima do'st cheksa shamshir,
Yo'x manda rizodan o'zga tadbir.

Xushnud dagilmiyam bu hola —
Kim, joni veram, etam visola".

Chun bo‘yla javob eshitdi soyil,
Ul fazl-u kamola o‘ldi qoyil.

Galdikcha o‘lub ziyoda oshub,
Oz qoldiki, Navfal o‘la mag‘lub.

Alqissa, muyassar o‘lmayub kom,
Ul kun jadal o‘ldi subh to shom.

Chun o‘ldi ayon taliyayi shab,
Maydoni sipehri tutdi kavkab.

Osoyisha hosil o‘ldi fursat,
Jon olmog‘a verdi marg muhlat.

Har saf bir aroda tutdi manzil
Bir-birina qo‘ndilar muqobil.

Hamdamlara rozin ochdi Navfal —
Kim: “Mushkuli holimi qiling hal!

Man ashja’yi ahli ro‘zgoram,
Xurshidi sipehri korzoram.

Yo‘x kimsada tobi tig‘i tezim,
Andishayi toqati sitezim.

Bu razmda bilmazam nadur hol —
Kim, fathima nusrat aylar ehmol

Albattaki, Haq rizosidur bu,
Bir ahli Haqing duosidur bu!”

Arz ayladilarki: “Ey jahondor!
Majnundan o‘lubmusan xabardor?

Biz jon qiluriz oning fidosi,
A'domizadur aning duosi.

Biz qasd edariz aning murodin,
Ul dushmana bog'lar e'tiqodin".

Navfalki, eshitdi ul kalomi,
Qolmadi ul amra ehtimoli.

Bilmishdiki, sohibi nazardur,
Albatta duosi mo''tabardur.

Bildiki, muyassar o'lmaz ul kom,
Ta'sir qilur duo saranjom.

Chun vasl dagildi hukmi taqdir,
Mushkulki, asar veraydi tadbir.

Bahm etdiki, mun'aks o'la hol,
Razminda muborak o'lmaya fol.

Kirdorini go'rmadi munosib,
Nazr etdiki: gar o'lursa g'olib,

Zikr etmaya daxi Layli odin,
Tark eda bu amr uchun inodin.

BU NABFALNING IKKINCHI NABBAT RAZM EDUB G'OLIB O'LDUG'IDUR VA BAFOYI AHDA KOZIB O'LDUG'IDUR

Chun tig' chekib muborizi Rum,
Shom ahlini etdi amra mahkum.

Fath o'ldi sipohi turka mansub,
O'ldi arabing sipohi mag'lub.

Odatcha yana ul ikki lashkar,
Razm etmagi etdilar muqarrar.

Tig‘ oldi alina pahlavonlar,
Boshlar kesilib, to‘kildi qonlar.

Jon ayladi tarki xonayi tan,
Ul chiqmog‘a ochdi tir ravzan.

Boshlarda baloni cho‘x ko‘rub aql,
Bir o‘zga maqoma ayladi naql.

Paykon zireh ichra o‘ldi payvand,
Gul shoxlarinda g‘uncha monand.

Alqisa, xilofi razmi avval,
A’doya muzaffar o‘ldi Navfal.

Xasm etdi qabul hukmi toat,
Boshlandi tazarru’u shafoat.

Laylining otosi ochdi boshin,
Do‘ldurdi ko‘zina qonli yoshin.

Ajz ila dediki: “Ey xudovand,
Shohsan — shahi odil-u xiradmand!

Gar Layli uchundur iztirobing,
Ikroh ila vermazam javobing.

Ammo rah-u rasmdur muqarrar,
Bir avrata aybdur iki ar.

Layli bu hashamda nomzaddur,
Aqd ila muqayyadi abaddur.

Chun hukming edar bu rasmi pomol,
Bori ani g'ayra verma, san ol!

Gulbargimizi havoya verma!
Nomusimizi fanoya verma!"

Navfal dedi: "Ey guzida ashrof!
Yo'x manda xilofi adli insof!

Man mahz muruvvatu vafoyam,
Ganjinayi gavhari atoyam!

Bedodu sitam dagil shiorim,
Adl ichra tamomdur ayorim.

Man ham hijilam bu mojarodan,
Ojizlara qildig'im jafodan.

Haqqo bu dagildur e'tiqodim —
Kim, hosil edam man o'z murodim.

Bir sinmisha mo'miyo dilardim,
Bir xasta uchun shifo dilardim.

Go'rdim go'rinur bu amr mushkul,
Bemor dagil iloja qobil.

Bedoddan o'lmisham pushaymon,
Afv eda magar bu sahvi Subhon.

Galmaz ko'zima ayolu moling,
Moling saning o'lsunu ayoling.

Vor, endi san emin o'l xatardan,
Minba'd tavahhum etma shardan!"

Buni dedi, ochdi olati razm,
O‘z mamlakatina ayladi azm.

Majnun dari e’tiroz etib boz,
Ul sarvara ta’na etdi og‘oz:

“K-ey behuda qavlingu qaroring!
Ahdingda bumidur e’tiboring?

Na foyda sikkasiz diramdan?
Na sud natijasiz karamdan?

Soyang uludur vale na hosil —
Kim, fayz daminda o‘ldi zoyil”.

Har nechaki etdilar muroot —
Kim: “Aylayalim bunga mukofot;

Ondan yaqin edalim sanga yor,
Oson ishingi, gal, etma dushvor!”

Mutlaq asar etmadi anga pand,
Zanjiri havo qachon tutar band.

Afg‘on chekib, etdi xirqasin chok,
Sahrolara dushdi zor-u g‘amnok.

BU MAJNUNNING ZANJIRA O‘ZIN MUQAYYAD ETDIGIDUR VA BAHONA ILA LAYLI TARAFINA KETDIGIDUR

Bir kun sahar ul mujoviri dasht,
Aylardi guruhi vahsh-la gasht.

Bir piri hazin ko‘rundi nogoh
Zanjirli bir asir hamroh.

Majnuning asir yondi joni,
Ul piri hazina so‘rdi oni —

Kim: “Bu na asirdur, bayon et?
Jurmin mani mujrima ayon et!”

Sirri dilin etdi pir ravshan —
Kim: “ — Do‘stdir, dagil bu dushman.

Man xasta-vu bastayi iyolam,
Faqr ila ekan shikastaholam.

Bu ham mani zordan batardur,
Ovora-yu xor-u darbadardur.

Bir ro‘zi uchun o‘lub fusunsoz,
Har dam qiluriz fusunlar og‘oz.

To hosil o‘la maoshi atfol,
Bir sho‘’badadur bu ko‘rdiging hol:

Bu qonlilig‘a qilibdur iqror,
Man aylamisham buni giriftor.

Sohib diyatam man-u bu xuni,
Ko‘r vajhi maosh uchun fusuni.

Tokim kezib aylaya gadoliq.
Bandina qila girehkusholiq;

Har na qozonur kezanda ev-ev,
Taqsim edariz aroda jo‘v-jo‘v.

Qismatda ham etmishiz qarori,
Man yoriyam-u bu shaxs yori”.

Majnun dedi: "Sahv edubsan, ey pir,
Devonalara kerak bu zanjir.

Gal, hojatimi manim ravo qil,
Band ayla mani, buni raho qil,

Soyangtak o'lub saning-la hamsayr,
Man ahli karamdan istayim xayr.

Har na yig'ilarsa besh, yo kam,
Vorin sanga aylayam musallam.

Qasdim buki, aylayam mani zor,
Evdan eva sayr mushtarivor,

Shoyadki, bir evda o'la mumkin
Ul Zuhraya o'lmog'im muqorin".

Pir o'ldi umid naf' ila shod,
Avvalgi asirin etdi ozod...

Zanjira kirib ramida Majnun,
Arbobi jununa verda qonun.

BU MAJNUNNING ZANJIRI SHARHI G'AMIDUR VA BAYONI SILSILAI ALAMIDUR

Ul silsilaya o'lub hamovoz,
Og'lardiki: "Ey manim-la hamroz!

San ganji baloya ajdahosan
Sarrishtayi mehnat-u balosan!

Sharhi g'ama vor ming dahoning,
Tebradikcha chiqar fig'oning!

Boshdan-oyog‘a dilik-dilik tan,
Ko‘nglingdagi rozi etdi ravshan.

Ey muntaziri nazzorayi yor!
Nazzorayi yora ming ko‘zing vor!”

Kezmak havasi-la xona-xona:
Ul pir ila o‘ldilar ravona.

Tavfiq o‘lub onlar ila hamroh,
Layli hashami go‘rindi nogoh,

Majnun rasani alinda ul pir.
Ev-ev hashami kezardi bir-bir.

Layli evina erishdi navbat,
Ul xastaya g‘olib o‘ldi hayrat.

Sargashtayi olam o‘ldi pobast,
Mayxona o‘nginda dushdi sarmast.

Chun chekdi bir ixtiyorsiz oh,
Layli ev ichinda o‘ldi ogoh.

Bir oh ila aqildi xaymasin chok,
Mazlumini ochdi chashmi namnok,

Ko‘rdiki, ko‘runmaz o‘lmish ul zor,
O‘lmish g‘am ila zaif-u bemor.

Qoshi kibi qomati bukulmish,
Yoshi kibi paykari to‘kulmish.

Jismi g‘am ichinda jon shabihi,
Darki nazari g‘ami badihi.

Diydor ila ul shahi latofat,
Mehmonina ayladi ziyofat.

Rozi dili zorin etdi ifsho.
Bu she'ri badihi qildi insho.

Bu g'azal Layli dilindandur

Yor rahm etdi magar nola-vu afg'onimiza —
Ki, qadam bosdi bukun kulbayi ehzonimiza?

Ashk boroni magar qildi asarkim, nogoh,
Bitdi bir shoxi gule toza gulistonimiza?

Biza oh otashining yondig'i onda bilinur —
Ki, chirog' ayladi ravshan shabi hijronimiza.

Bu visola yuxu ahvoli demak mumkin edi,
Agar o'lsaydi yuxu diydayi giryonimiza.

Bir xayol o'la magar ko'rdigimiz yo'xsa nigor,
Mutlaqo xotira galmazki, gala yonimiza,

Yor mehmonimiz o'ldi, galing, ey jon-u ko'ngil,
Qilalim sarf namiz[1] vor esa mehmonimiza.

Dilbaring jona emish qasdi, Fuzuliy, galkim,
Jon verib dilbara, minnat qo'yolim jonimiza.

[1] Nimamiz.

BU MAJNUNNING LAYLIYA MUQOBIL O‘LUB AHBOLIN BILDIRDIGIDUR VA FURSATLA ROZI PINHONIN AYON ETDIGIDUR

Majnunki, anga nazora qildi,
Rozi dilin oshkora qildi;

Chekdi falaka fig‘on-u ohi,
Sultonining o‘ldi dodxohi:

“K-ey qadri baland podshohim!
Bildir mangakim, nadur gunohim?

Farmona muxolifatmi qildim?
A’doya muvofiqatmi qildim?

Badxohlaringmidur bu tadbir?
G‘ammozlaringmidur bu tazvir?

Man mo‘’taqidam bu ostona,
Yo Rab, no‘la raddima bahona?

Kimdandur o‘la bu makr-u hiyla?
Kim o‘ldi o‘la bunga vasila?

To xoki daringdan o‘lmisham dur,
Oshifta-vu xastahol-u ranjur.

Gohi chekaram shikanjayi g‘am,
Gohi o‘luram baloya hamdam.

Tanho kechar o‘ldi ro‘zgorim,
Sahroda na munisu na yorim.

San xud go‘zalim g‘amim emazsan,
“Ul shefta qandadur” — demazsan.

Mandan bu tag‘ofiling ajabdur,
Go‘yoki, nishonayi g‘azabdur.

Man bo‘yla nechun zabun-u xoram,
Ho galdim, agar gunohkoram.

Cho‘kdim yera gardanimda zanjir,
Bismilloh, agar o‘lursa ta’zir.

Farmon sandan, qabul mandan,
O‘lma, go‘zalim, malul mandan!

Zulfu muja xanjaru rasan bas,
Hukmingni yurit, ham os-u ham kas!

Gal orada bir g‘ubor qo‘yma.
O‘ldur mani, sharmsor qo‘yma!

Ta’zirima aylasang taallul,
Lozim mani o‘ldirar tag‘oful.

Ey lolauzor-u anbarinmo‘y,
Ganjina jamol-u mor gisuy.

To zulfinga o‘lmisham giriftor,
Zanjiri jununa rag‘batim vor.

G‘am silsilasina poybandam,
Devonalar ichra sarbalandam.

Savdoda do‘nub ziyona sudim,
Payvasta bu she’rdur surudim.

Bu g‘azal Majnun dilindandur

Kufri zulfing solali raxnalar imonimiza,
Kofir og‘lar bizim ahvoli parishonimiza.

Sani ko‘rmak mutaazzir ko‘rinur bo‘ylaki, ashk
Sanga boxdiqda do‘lar diydayi giryonimiza.

Javr cho‘x aylamakim, o‘lmaya nogoh tugana,
Oz edub jabr-u jafolar qilubon jonimiza.

O‘ksik o‘lmaz g‘amimiz,
bunchaki, bizdan g‘am olib,
Har galan g‘amli gedar, shod galib yonimiza.

Vor har halqayi zanjirimizning bir og‘zi
Muttasil vermaga ifsho g‘ami pinhonimiza.

G‘ami ayyom, Fuzuliy, biza bedod etdi,
Galmishiz ajz ila dod etmaga sultonimiza.

Tamomiyi suxan

Bir lahza qilub bu rasma faryod,
Sultonina zulmi ishqdan dod.

Zanjirini etdi pora-pora,
Tutdi yana xalqdan kanora.

Andomi shikasta, chashmi g‘amnok,
RasvOy-u xarob-u mast-u bebok.

Ordincha qo‘shun-qo‘shun ushoqlar
Ahvolina kim kular, kim og‘lar.

BU MAJNUNNING KO‘RLIQ BAHONASILA DILDOR JAMOLIN KO‘RDIGIDUR VA DIYDAYI UMIDIN TO‘TIYONA MAQSUDA ETURDIGIDUR

Bir gun daxi ul bahonapardoz,
Bir o‘zga bahona qildi og‘oz:

Bog‘ladi iki ko‘zinki, ko‘ram,
Ahvoli jahona beshuuram.

Arz ayladi za’fu benavoliq,
Ev-ev kezib ayladi gadoliq.

Taqrib-la azmi yor qildi,
Layli evina guzor qildi.

Ul do‘sta zohir aylayib roz,
“Yo do‘st” deyub yeturdi ovoz.

Layliki eshitdi u sadoyi,
Bildi eshigindagi gadoyi.

Evdan chixib, etdi arzi diydor,
Qildi sadaqa zakoti ruxsor.

Pinhon boqibon ul oftoba
Majnun yana galdi bu xitoba:

“K-ey xoli siyohi ko‘z savodi!
Jon orzusi, ko‘ngil murodi!

Gar bog‘lu esa ko‘zim, ravodur,
Sarchashmayi lujjayi balodur.

Band aylamasam o‘ngin damodam,
Seloba gedar tamomi olam.

Ko‘zkim, sani aylayub nazora,
Rasvo qilur ahli ro‘zgora.

Tahqiq edubamki dushmaningdur,
Man qiydim anga rizo saningdur.

Dargohinga bog‘ladim, gaturdim,
Bosh uzra oyog‘ingga eturdim.

Ey g‘amzavu la’li shahd-u shamshir,
Xoh afv ayla oni, xoh ta’zir.

Dargohinga galdigimda, ey hur,
Sarmoya edi ko‘zimdagi nur.

O‘gratdi manga g‘aming tijorat,
Yuz shukrkim qilmadim hasorat.

Ko‘z nurini xoki poya verdim,
O‘z jinsimi cho‘x bahoya verdim.

Shohim, nazar et mani gadoya,
Begonaliq etma oshnoya!

Jon bog‘ina g‘am niholi tikding,
Tan mulkina dard tuxmi ekding!

Ul tuxmi nihola naf’ hosil,
O‘ldi nami ashku so‘zishi dil.

Gal mulkinga, bog‘inga guzar qil,
Mahsulu manofe’a nazar qil!”

Buni deyub ul g‘aribu hayron,
Tutdi rahi bodiya kamokon.

BU IBNI SALOMNING LAYLI VASLINA ROG'IB O'LDIG'IDUR VA BU DA'BODA SUBHI UMIDI KOZIB O'LDIG'IDUR

Soqiy, biza rohati ravon ver!
Jonsizlara himmat ayla, jon ver!

Qil mast bizi mayi mug'ondan!
Avval xush-u xurram ayla ondan!

So'rkim, nechadir saboti olam,
Anjomi farah, nihoyati g'am.

Dunyo ishi e'tiborsizdir,
Charxing ravishi qarorsizdir.

Cho'x kimsana ganj uchun chekar ranj,
G'ayrina aning nasib o'lur ganj.

Ko'r oniki, har niholi sarkash,
Suvdanduru sarf aylar otash.

Taqdiradur asl amri mansub.
Xushdur buki, tolib o'la matlub.

Chun Ibni Salom bildi holi,
Maydoni murodi ko'rdi xoli.

Jam' etdi akobirin diyorin,
A'yonini ahli ro'zgorin.

Go'ndardi nikoh uchun basi mol,
Shart etdigin etdi jumla irsol.

Ming zarrin na'l asbi-tozi
Misriyu Iroqiyu Hizoji,

Ming joriyavu g‘ulomi zebo,
Piroyalari harir-u debo.

Ming noqa nabotu qand yukli,
Nasrin derili, binafsha tukli.

Ming tabla abiru anbar-u mushk,
Yuz yuk guhari tar-u zari xushk.

Asbobi nikoh o‘lub ravona.
Kobini kesildi naqdi jona.

Layli bu jafodin o‘ldi ogoh —
Kim, bo‘ldi bahorina xazon roh.

Ummidi ko‘zina to‘ldi tuproq,
Maqsudi niholi to‘kdi yaproq.

Aksi g‘araz o‘ldi surati hol,
Idbora mubaddal o‘ldi iqbol.

Gul istar ekan, sotoshdi xora,
Nur istar ekan tutashdi nora.

Afg‘on ila motam etdi suri,
Motamkada mahfili sururi.

Mashshota dilardi zulfu xolin
Orturmag‘a zeb ila jamolin.

Ul oh-u sirishk ila damodam,
Xoli gum edarda zulfi barham.

Egmazdi hiloli vo‘smaya bosh,
Ko‘zdan ketirardi surmasin yosh.

Gisusi chekardi shonadan sar,
Bir bor edi gardaninda gavhar.

Ko'zguya kadar verardi ohi,
Zulmoti xat istamazdi mohi.

Pobo'sina bo'lmayub hino dast
Etmishdi ani g'am ila pobast.

Ikli-la ruxi urardi otash
Bo'yi xush anga galurdi noxush.

Ta'na tikanindan etmayub bok,
Gul kibi qilurdi kiydigin chok.

Har lahza qilurdi oh-u faryod,
Derdiki: "Alingdan, ey falak, dod!

Sandan bumidi manim murodim,
Davroninga bog'li e'tiqodim?

Vaslini tavaqqu' etdigim yor,
Billoh, bu dagil, yongilma, zinhor!

Ul naqshi sahifayi vafodur,
Bu — tarzi jaridayi fanodur.

Ul — g'arqayi bahri zavqi jondur,
Bu — mahvi tana'umi jahondur.

Ul — xayr yo'lina rohbardur,
Bu — boshladig'i tariqi shardur.

Jononasi uchun ul dilar jon,
O'z joni uchun dilar bu jonon.

Man oningam, ul manim azaldan
Soxla bu aloqani xalaldan.

Ey charx! Bu aqd o'landa mahkam,
Balki yo'x eding aroda san ham.

Gal, tarki tag'allubu sitam qil!
Tangrini aroda ko'r, karam qil!

Verma qaviya zaif molin!
Dushmanlara do'stlar halolin!

Majnunimi sonma kimsadan kam,
Bir mardi rahi balodur ul ham.

Ey Ibni Salomi besaranjom!
Bilsang sanga makr edubdir ayyom.

Majnuna qo'yubdur od — Layli,
Aylar sani od ila tasalli.

San komi dil ista, man baloyam,
San ganj tila, man ajdahoyam.

Ammo demazam ishing xatodur,
Nisbat manga g'oyati atodur.

Qurtor mani otodan-onodan,
Bir g'am yak o'lur ikki balodan!"

Dard ila qilurdi nola-vu oh,
Asbobi tajallumindan ikroh.

Davrondan edub fig'on-u faryod,
Bu she'ri o'xurdi ul parizod.

Bu g‘azal Layli dilindandur

Xilofi ra’yim ila, ey falak, mador etding!
Mani gul istar ekan, mubtaloyi xor etding!

Mururi umrda bir do‘nmading murodim-la.
Do‘na-do‘na manga zulm etmagi shior etding!

Ihonatimda nadur bilmazam murodingkim,
Azizi olam ekan, xor-u xokisor etding!

Umidvor edim avvalki, bir nishot ko‘rum,
Binoyi mehnatimi endi ustuvor etding!

Jafo ali-la qilib chok pardayi sabrim,
Nihon o‘lan g‘amimi xalqa oshkor etding!

Vafoda vermaya jon vermading manga muhlat,
Mani bu ahd vafosindan sharmsor etding!

Bir o‘zgani manga yor aylamakda san go‘yo
Manim-la yor o‘lani o‘zga ila yor etding!

Magar bilindi, Fuzuliy, sanga falak holi —
Ki, vorini bu jahonning yo‘x e’tibor etding!

Tamomiyi suxan

Ul nav’ go‘ranlar iztirobin,
Tazyinu jilodan ijtinobin.

Aylarlar edi gumonki, ul zor
Bir o‘zga baloyadur giriftor.

Qilmishdur ul oftobi muztar,
Hajri padaru firoqi modar.

Derlarki: "Haqingdur, ey sumanbo‘,
Tutmishding otang-onang ila xo‘.

Holoki, bulardan ayrilursan,
G‘urbat sitam o‘ldug‘in bilursan.

Afg‘oninga hech man’ yo‘xdur,
San kibi yonon firoqa cho‘xdur.

Ammo bu emish chu xalqa odat,
San ham jaza’ aylama ziyodat.

Qiz doim ota evinda qolmaz,
Payvasta onoya mehr solmaz.

Lozim mayi g‘aflat aylayub no‘sh,
Aylarsan otang-onang faromush".

Layli bu so‘za qilurdi iqror,
"Demazdi bir o‘zga mehnatim vor.

Go‘rmazdi uni o‘zina loyiq —
Kim, ta’na eda anga xaloyiq.

Qiz har necha o‘lsa yora tolib,
Albatta, kerak hayosi g‘olib.

Bir ahli hayo, ming ahli ibrom,
Isyon ila o‘lmaz ish saranjom.

El ta’nasi ila xoh-u noxoh,
Taklifa dushub, bezandi ul moh.

Ul ziynatu zeba, zeb-u ziynat,
Bir shakl ila verdi zebi surat —

Kim, oni ko‘randa derdi gardun:
Insof... kamoli sabri Majnun!

Piroyasiz ul mah edi ofat,
Piroyadan orturub latofat.

Bir hadda erishdi oftobi —
Kim, o‘ldi niqob husni tobi.

Chun tutdi arusi xilvati shom,
Tamkin ila xilvatinda orom.

Zulmat ziyoya o‘ldi g‘olib,
Yondirdi mashoilin kavokib.

Anjum guhari o‘lub shabafro‘z,
Qildi shabi tori g‘ayrati ro‘z.

Gulchehra sanamlar o‘ldilar jam’,
Har bir sanaming alinda bir sham’.

Rasmi tarab etdilar murattab,
Besh yuz but-u gulrux-u shakarlab.

Yuz g‘uncha dahanli mohpora,
Gul suyi separdi rahguzora.

Yuz gulrux alinda mijmari ud
Aylardi havoyi anbarolud.

Yuz mohliqo o‘lub g‘inosoz,
Qo‘shmishdi sadoyi soza ovoz.

Yuz nargisi mast kezdirib jom,
Ahboba verardi jomi gulfom.

Yuz gul boshi uzra yuz tabaq zar,
O‘lmishdi nisor uchun muqarrar.

Bir taxti ravon ichinda Layli,
Na shavkata, na shukuha mayli.

Har lahza fig‘on-u oh edardi,
Sargashta-vu muztarib gedardi.

Andishayi zavq-u ayshdan pok,
Selobda son gedardi xoshok.

Chun yetdi xaramsaroya ul moh,
Dog‘ildi o‘lon rafiq-u hamroh.

Gul xilvati o‘ldi sahni gulzor,
Dur o‘ldi bisotdan xas-u xor.

Baxt Ibni Salomi etdi ogoh —
Kim, o‘ldi sanga musallam ul moh!

Ul tolibi gavhari yagona,
Gavhar havasi-la kirdi kona.

Na ko‘rdi, niqob ichinda bir nur,
Ko‘zdan ruxi dilfuro‘zi mastur.

Garm o‘ldi muhabbating mazoqi
Tebrandi visola ishtiyoqi.

Al urdiki, ocha ul niqobi,
Raf’ aylaya o‘rtadan hijobi.

Layli dedi: “Ey harifi qobil!
Sansan sar-u sarvari qaboil!

Avsofing eshitmisham ziyoda,
Komilsan adabda-vu hayoda.

Ma'lum edubamki, Qof to Qof,
Insofina el verubdur insof.

Mankim, dagilam g'ani, faqiram,
Mehmon demayim, sanga asiram!

Zulm aylamak etma, man asira,
Izhori tarahhum et faqira!

Ko'r jon-u tanimda iztirobim,
So'r holi dilim, eshit javobim!

Man maktaba ketdigim zamonlar,
Hifzi sabaq etdigim zamonlar,

Bir shaxs manga ko'rindi nogoh,
O'ldim pari o'ldug'indan ogoh.

Jinnilar ichinda ul parizod,
Ulfat manim ila qildi bunyod.

Har lahza durar manga barobar,
Derkim: — Bani odam etma hamsar!

Yo'xsa, qiluram daminda foni
Bir zarb ila ham sani, ham oni!"

Cho'x makr qilindi, o'ldi tadbir,
Bo'ynimdan olinmadi bu zanjir.

Daf' o'lmadi bu baliya hargiz,
Ham ota, ham ona o'ldi ojiz.

Chun bo‘lmadi kimsa chorayi kor,
Mandan ota-ona o‘ldi bezor.

Shaydolig‘im o‘ldi olama fosh,
Nafrat qilur o‘ldi yor-u yo‘ldosh.

San hamki, bizim diyora etding,
Albatta, bu qissani eshitding.

Holoki, saning-la dushdi bozor,
O‘lding duri aqdima xaridor.

Qarshimda ham ul pari durubdur,
G‘ayrat qilichina al urubdur.

Tark etki, bu vasl biymi jondur,
Ham o‘zinga, ham manga ziyondur.

Bir necha zamon tahammul ayla,
Darmoning ila tavakkul ayla!

O‘loki, muyassar o‘la maqsud,
Sandan ochila bu bobi masdud.

Qat’ o‘la zaboni ta’ni dushman,
Ham san etasan muroda, ham man”.

Ul sodazamir onga inondi,
Jinni xabarin sahih sondi.

Vahm etdiki, o‘lsa yora vosil,
Nuqson o‘la jon-u joha hosil.

Jonona yo‘linda umr-u johi,
Ul noqising o‘ldi saddi rohi.

Bir rasm qadimdur jahonda
Sud istayan istamak ziyonda.

Jonon dilayan jafoya do'zmak,
Ganj istayan ajdohoya do'zmak,

Ishq ahli muhabbat etsa izhor,
Avval oni imtihon edar yor.

Gar ko'rsa oning jafoya sabrin,
Kasrini edar tamom jabrin.

Gar go'rmasa jabra ehtimolin,
Solmaz anga soyayi visolin.

Chun Ibni Saloma biyni nuqson,
Ul vaslda ro'zi etdi hijron.

Mayl etmadi mutlaq ul nigora,
Hargiz anga qilmadi nazora.

Tadbiri iloja durdi qoim,
Dardina davo so'rardi doim.

Har qonda go'rardi ahli taxsir,
Devonasina dilardi zanjir.

BU ZAYDI VAFODORING MAJNUNA XABAR GATIRDIGIDUR VA IBNI SALOM ILA LAYLINING PAYVANDI MUJDASINI ETURDIGIDUR

Sohib xabari fasonapardoz
Bu tarz ila qildi qissa og'oz —

Kim, vor edi bir nadimi nodir,
Zayd odli, vafoyi ahda qodir.

Mashhur edi fazli-yu kamoli,
Ma'ruf edi husni-yu jamoli.

O'lmishdi asir bir nigora,
But zebli, Zaynab odli yora.

Chekmishdi muhabbating jafosin,
Ko'rmishdi malomating balosin.

Ul oshiqi mustamandi mahzun
Aylardi hamisha mayli Majnun.

So'ylardi anga kamoli ishqin,
Ustodina go'starardi mashqin.

Layli era getdigindan ul zor
Tahqiq ila o'ldi chun xabardor.

Majnuna o'zin yeturdi filhol,
Rangi ruxi zardi ashkdan ol.

To'lmish ko'zi, paykari buzulmish,
Nutqinda takallumi tutulmish.

Majnun dedi: "Ey vafoli yorim!
G'am marhalasinda g'amguzorim.

Odatcha ko'rinmaz ixtiloting,
Har kungiya benzamas nishoting.

No'ldi sanga, so'yla, zor o'lubsan?
Betoqat-u beqaror o'lubsan?!

Aqrabda edi bugun magar moh,
K-etding bu yonga azimati roh?

Qandan bu kudurat o'ldi hosil?
No'ldi sababi malolati dil?"

Zayd ul xasi xushka urdi otash
So'z ila dediki: "Ey balokash!

Dun axtari baxting o'ldi tiyra,
Davron sitam etdi san faqira.

Yor Ibni saloma ro'zi o'ldi,
Ro'zi sanga dard-u so'zi o'ldi.

Yor o'zgaya o'ldi sham'i mahfil,
Qoldi sanga tobi otashi dil.

Ag'yor ila o'lda yor Layli,
Vor endi, san andan o'l tasalli.

Zoye' saning ul fig'on-u ohing,
So'zi shab-u ohi subhgohing".

Majnunki, xabardan o'ldi ogoh,
Garduna yeturdi shu'layi oh.

Vahshilar ichinda ul giriftor,
Bir dard ila qildi nola-vu zor.

K-afg'ona gatirdi mor-u mo'ri,
Og'latdi vuhushi ham tuyuri.

Xoma kibi yosh to'kib damodam,
Noma kibi qotin qilib nam.

Yozdi olibon alina xoma,
Dildorina bir itobnoma.

BU MAJNUNDAN LAYLIYA BIR NOMAYI ITOBOMIZDUR VA PAYG'OMI SHIKOYATANGIZDUR

Debochayi noma nomi ma'bud
Qayyum-u Qadim-u Hay-yu mavjud.

Ul pardakashi hijobi asror —
Kim, olami yo'xdan aylayan vor,

Kun ko'zgusin aylayan mujallo,
Tun turrasin aylayan mutarro.

Chun bir necha hamd tuxmin ekdi,
Dardi dilini bayona chekdi —

Kim: bu mutahammili balodan,
Sargashta-vu zor-u mubtalodan,

Bir nomaki, mahz dard-u g'amdur,
Izhori shikoyatu sitamdur:

Ul dilbarakim, vafosi yo'xdur,
Bu oshiqina jafosi cho'xdur.

Ey ahda vafosi o'lmayan yor!
Ag'yorima gul o'lon, manga xor!

No'ldi sanga naqzi ahd qilding!
Sindurmag'a ahdi jahd qilding!

Tanholig'ami gaturmading tob —
Kim, aylading orzuyi hamxob.

Tor o'ldimi o'ldig'ing nishiman —
Kim, aylading anda sham' ravshan?

Injitdimi dardi dil mizojing —
Kim, o'ldi tabiba ehtiyojing?

Pajmurdamu o'ldi sarvi diljo' —
Kim, jahd-la vermak istading su?

Badxohmi etdi qasdi gulzor —
Kim, bo'yla urildi raxnayi xor?

Na biym ila hifzi gavhar etding —
Kim, bastayi aqdi shavhar etding?

Mujib na edi — mani unutding,
Tarkim qilub, o'zga yor tutding?

Har lahza o'lub guvohi holim,
Xoki daringa sirishki olim,

Mutlaq guzar aylamazmi o'ldi,
Mandan xabar aylamazmi o'ldi?

Oyo, na edi bu bevafoliq?
Begonalar ila oshnoliq?

Chekding yangi yoringni kanora,
Ruxsatmidur endi eski yora?

Mandan edi mehnat-u maloling,
Xush o'ldi o'la oning-la holing?

Man ahd-u vafoya oldonurdim,
Ahdingda vafo o'la sonurdim.

Bilmazdim o'la zaif roying,
Nuqsoni o'la tamom oying.

Guftoring o‘la manim-la doim,
Ko‘ngling o‘la o‘zga ila qoim.

Zohirda manim-la o‘lasan yor,
Botinda tutasan o‘zga dildor.

Sandan man o‘lam jahonda badnom,
Bir nom-u nishoni yo‘x, olo kom.

Ma’zursan, ey nigor, ma’zur,
Bu davr iladur zamona mashhur.

Gul g‘unchaliginda xor ilandur,
Ochilsa, bir o‘zga yor ilandur.

Aslinda tikan chekar azobin,
Faslinda hakim olur gulobin.

Ey orzuyi dili figorim!
Qahri cho‘xu mehri oz nigorim!

Ey odi o‘lon vafoda mazkur!
Jismimdagi jon, ko‘zimdagi nur!

Savdoyi dimog‘iming iloji!
Bozori jununiming rivoji!

San mehri jamol-u mahjabinsan,
G‘oyatda latifu nozaninsan.

Man xormizoju xokxo‘yam
Bas tundzabon, tiyraro‘yam.

San holi dil ila aylayib or
Dersanki: “Sanga na nisbatim vor?”

Man ham sanga so‘yladim muvofiq —
Kim, man sanga, san manga na loyiq?

Man xud o‘lubam xayola qone’,
San loyiqing istasang na mone’?

Ammo man-u sandan o‘zga cho‘xdur —
Kim, so‘zlari bizdan o‘zga yo‘xdur.

Ko‘rdikda man aylayan vafoyi,
Bildikda san aylayan jafoyi.

Oyo, kima bevafo deyarlar?
Kiming ishini xato deyarlar?

Yaxshimidur aylamak yomon od —
Kim, qilmaya kimsa xayr ila yod?

San garchi tutub xilofi odat,
Bir o‘zgaya bog‘lading irodat,

Cho‘xdur sanga man kibi jigarxun,
Har kimaki, boxding, o‘ldi majnun.

Mankim kesayin deram salomi,
Sandan chekayin bu intiqomi.

Tutmoq dilaram saning kibi yor,
Ammo ajab ar saning kibi vor?!

Payvandingi g‘ayr ila eshitdim,
Billohki, base taajjub etdim.

Ey chashmayi obi zindagoni,
San jonim ichindasan nihoni.

Bir lahza ko‘zimdan o‘lmading dur,
Vasling necha o‘ldi g‘ayra makdur?

Gar Ibn Saloma nuri Layli
Bir vajh ila aylamish tajalli.

Laylidan o‘lon xayoli ko‘rmish,
O‘z vahimasi-la aysh surmish.

Layli demasun manga qarindur —
Kim, anga xayoli hamnishindur.

Majnundan edarmi ul judoliq —
Kim, g‘ayr ila eda oshnoliq?

Ey gavhari toj, toji torak,
Maqsudinga etdiging muborak!

Ashob yig‘ib, tarab qilib shod,
Bu xayr ishi aylayanda bunyod,

Cho‘x zavq ila chekdim intizori —
Kim, yod edasan mani figori?

San xud demadingki, bir qulim vor,
Bo‘yninda tariq ila yo‘lim vor.

Gar sonding esaki, purhuzuram,
Shoyistayi sarvati sururam,

Shart edi manga ham etmak e’lom,
To man ham olam bu bazmdan kom.

Lillohilhamd alim dagil dor,
Jon kibi nuquda qudratim vor.

Var sanding esaki notavonam,
Ozurdayi mehnati jahonam.

Har shart edi uzr qilmoq irsol,
Etmak mani bir so‘z ila xushhol.

Na bo‘yla edub, na o‘yla, aytgul!
Yaxshimidur aylamak tag‘oful?

Ey jonim ichinda jona dushman!
Har nechaki, dushmanam sanga man,

Oyini qadimini unutma!
Ming yor tut, o‘zga xo‘y tutma!

G‘ayr ila o‘londa shod-u xurram,
Taqrib ila yod qil bizi ham.

Naqsh et bu murabba’yi xarira,
Go‘r oni, bizi gatir zamira:

Murabba’

G‘ayr ila har dam nadur sayri guliston etdiging?
Bazm edub, xilvat qilub, yuz lutf-u ehson etdiging?
Ahd bunyodin muruvvatdurmi vayron etdiging?!
Qoni, ey zolim, bizim-la ahd-u paymon etdiging?!

Lahza-lahza muddaiylar pandini go‘sh aylading,
Qona-qona g‘ayri jomi shavqini no‘sh aylading,
Vora-vora ahd-u paymoni faromush aylading,
Qoni, ey zolim, bizim-la ahd-u paymon etdiging?!

G‘ayra solub mehringi bizdan sovutding oqibat,
Tarki mehr etding, tariqi zulm tutding oqibat,

Ahdlar, paymonlar etmishding, unutding oqibat,
Qoni, ey zolim, bizim-la ahd-u paymon etdiging?!

Jurmimiz no'ldiki, bizdan aylading bezorliq?
Biz g'aming chekdik, san etding o'zgaya g'amxorliq,
Sizda odat bumidur, bo'yla o'lurmi yorliq?
Qoni, ey zolim, bizim-la ahd-u paymon etdiging?!

Charxtak badmehrlik rasmini bunyod aylading
Yaxshi oding vor ekan, do'nding, yomon od aylading,
Do'na-do'na bizni g'amnok, o'zgani shod aylading,
Qoni, ey zolim, bizim-la ahd-u paymon etdiging?!

Ko'nglimiz minba'd zulfing-chun parishon o'lmasun,
Bag'rimiz la'ling havosi-la daxi qon o'lmasun,
Bevafosan, chashmimiz yoding-la giryon o'lmasun,
Qoni, ey zolim, bizim-la ahd-u paymon etdiging?!

Va'dayi vasl ila olding sabrimiz, oromimiz,
O'lmadi bir kun visolingdan muyassar komimiz,
Kechdi hajr ila, Fuzuliydan batar ayyomimiz,
Qoni, ey zolim, bizim-la ahd-u paymon etdiging?!

Tamomiyi suxan

Poyona chu yetdi sa'yi xoma,
Taslim o'lindi Zayda noma.

Maktubla Zayd o'lub sabukpar,
Azm ayladi o'ylakim kabutar.

Chun yetdi nigor o'lon diyora,
Makr ila visoli qildi chora.

Afsun ila urdi sehrdan dam,
To Ibni Saloma o'ldi hamdam.

Laylining eshitdi vasfi holin,
Kayfiyati mehnat-u malolin.

Dedi: — "Biluram nadur davosi,
Ush yozilu mandadur duosi".

Bog'lardi oning so'zina ixlos,
Xilvatgahi qurba qildilar xos.

Chun Layliya Zayd o'ldi vosil,
Maqsudini etdi baxt hosil.

Bir dam o'tirib, galib qiyoma,
Al urdi, ravon chixardi noma.

"Ta'viz" dedi va qildi ta'zim,
Avval o'pib, ondan etdi taslim.

Chun nomani oldi Layliyi zor,
Ul nomadan oldi bo'yi dildor.

Bildiki, bir o'zga qayddir bu,
Na nusxayi Amr-u Zayddir bu.

Chun nomaya qildi bir nazora,
Jon kisvatin etdi pora-pora.

Ul fayzi bilib o'zina iqbol,
Ko'z mardumina buyurdi filhol —

Kim, durr ola bahri chashmi tardan,
La'l ola xazonayi jigardan.

Ul nomaning aylaya nisorin,
Afzun eda qadr-u e'tiborin.

Chun durjdan oldi durri maknun,
Maktubi o'xudi bildi mazmun.

Fahm etdi maoniyu iborat,
Bildi nayadur o'lon ishorat.

Jonina qilub itob ta'sir,
Ul noma javobin etdi tahrir.

BU LAYLINING MAJNUNA PAYG'OMI JABOBIDUR VA UZRI ITOBIDUR

Bu tarz ila kilki o'ldi jori —
Kim, avvali noma; nomi bori.

Me'mori binoyi aqd-u payvand,
Vahhobi atoyi mol-u farzand.

Izhori vujud edan adamdan,
Ijodi hudus edan qadamdan,

Mashshotayi shohidi zamona,
Sultoni baland ostona.

Bu nomaki, bir figordandur,
Ya'ni mani beqarordandur.

Bir sohibi izzu e'tibora,
Ya'ni Majnuni dilfigora.

Ey xokbisotu xorbistar,
Komi dili tangu diydayi tar!

Har ta'naki, aylasang ravodur,
Sandan xijilam, yuzim qarodur.

Basdur manga chekdigim xijolat,
Sharmandaligimdagi malomat.

Chun mo''tarifamki, vor gunohim,
O'z lutfingi ayla uzrxohim.

Man gavharam, o'zgalar xaridor,
Manga dagil ixtiyori bozor.

Davronkim, mani mazoda soldi,
Bilman kim edi soton, kim oldi?

O'lsaydi manim bir ixtiyorim,
O'lmaz edi sandan o'zga yorim!

Gar tuhmata o'lmisham giriftor,
Ikroh ila mandan o'lma bezor!

Bir dur dagilamki, o'la hakkok,
Oldiqda tasarrufinda cholok.

Gar Ibni Saloma dilfuro'zam,
Sham'i shab-u oftobi ro'zam.

Qone'dur iroqdan ola bir nur,
Man ondan-u mandan ul o'la dur.

Dur o'lsa ko'rar furug'u tobim,
O'lduqda yaqin chekar azobim.

Fikr etmaki, man nishotmandam,
Bir domi g'am ichra paybandam.

Na zahrayi sayri ko'chavu ko'y,
Na tobi taponchai sar-u ro'y.

Gohi havas aylasam fig‘ona,
Avval anga istaram bahona.

Yo ota-vu ona aylaram yod,
Yo suhbati hamnishin-u hamzod.

Gar raxtimi etmak istasam chok
Xayyotina o‘luram g‘azabnok —

Kim, ayblidur bu doman-u jayb,
Jahd aylaki, zohir o‘lmaya ayb.

Gohi talab aylasam visoling,
Bilmak dilasamki, no‘ldi holing,

Bir chashma yonga o‘lub ravona,
G‘usli badan aylaram bahona,

Tanho o‘luram o‘roda uryon,
Mo‘yi sarim aylaram parishon.

Oyinada aylaram nigohi,
Holing ko‘ruram saning kamohi.

Bo‘ynimda yo‘x o‘zga tavqdan bor,
La’limda bo‘lunmaz o‘zga guftor.

Bo‘ynim qulingi dilar havodan,
La’lim labingi so‘rar sabodan.

Jondan g‘aming ichra noumidam,
Shamshiri jafo ila shahidam.

Qonli kafanimdur ol parda,
Man go‘rdayam, sog‘inma arda.

Gal, sham’i mazorim ayla ohing,
Zebi lahad et g‘ubori rohing.

Man bulbuli bog‘i furqatam zor,
Ammo qafas ichrayam giriftor.

Bilman bu qafasda no‘la holim.
Sindirdi balo par ila bolim.

Bir vahshi ila gar etmisham xo‘
Mustavjibi sarzanish dagil bu.

Vahshilar emish saning-la hamdam,
Hamrang o‘lubam saning-la man ham.

Ey oshiqi mustamand-u mahjur,
Tutg‘il mani mustamandi ma’zur,

Sabr et necha kun o‘laki, gardun
Bu kunlari aylaya digargun.

Onjoq o‘zingi nizor sonma,
Sargashtayi ro‘zgor sonma!

Bu she’ri gar o‘qusang damodam,
Ma’luming o‘lur manim g‘amim ham.

Bu murabba’ Layli dilindandur

Giribon o‘ldi rasvoliq ali-la chok, doman ham,
Manga rasvolig‘imda do‘stlar ta’n etdi, dushman ham,
Rahi ishq ichra jon qildim giriftori balo, tan ham,
Bu etmazmiki, bir dard orturursan dardima san ham?

Agar tutsam g‘amim eldan nihon, sabr-u qarorim yo‘x,
Va gar sharhi g‘ami pinhonim etsam, g‘amgusorim yo‘x,
Asiri bandi zindonam, alimda ixtiyorim yo‘x,
Bu etmazmiki, bir dard orturursan dardima san ham?

O‘lubdur ashki xunob ila gulgun chehrayi zardim,
Yonibdur otashi hijrona joni dardparvardim,
Jafoyi charxi kajraftor alindan vor ming dardim,
Bu etmazmiki, bir dard ortururs an dardima san ham?

Gahi shavqi visol-u gah baloyi hajr ila zoram,
O‘zim ham bilmazam dardim nadur, man necha bemoram,
G‘ami ishq ichra bir darmoni yo‘x darda giriftoram,
Bu etmazmiki, bir dard ortururs an dardima san ham?

Judo sandan balo-vu dardi hijron ila tutdim xo‘,
Qilur har dam manga bedod dard ayru, balo ayru,
Balo-vu darda dushdim ro‘zgorim bo‘yla, holim bu,
Bu etmazmiki, bir dard ortururs an dardima san ham?

Tabibi ishqa chun izhor qildim dardi pinhoni,
Mani bemora mutlaq o‘lmadi bir sihhat imkoni,
Azaldan vor ming dardimki, yo‘xdur hech darmoni,
Bu etmazmiki, bir dard ortururs an dardima san ham?

Fuzuliy, har zamon bir ta’n ila bag‘rim qilursan qon,
Ajab bilmazmisankim, ishqdan kechmak dagil oson,
Bilursan dushmisham bir dardakim, yo‘xdur anga darmon,
Bu etmazmiki, bir dard ortururs an dardima san ham?

Tamomiyi suxan

Yozildi chun nomaya g‘ami dil,
Zayda dedi: “Ey hakimi komil!

Ta’vizing ila xush o‘ldi holim,
Zoyil o‘lubon g‘am-u malolim.

Xatting manga nusxayi safodur.
Ta’vizing asar qilur, duodur.

Har kun galu yoz bo‘yla ta’vid,
To sihhata tutmoq o‘lu umid.

Bir yozili nusxa vor manda,
Billoh, bo‘yla ol ani gedanda.

Garchi biliram oniki, xatdur
Bilmanki, sahih yo g‘alatdur.

Imlosina ver kamoli izoh,
Gar vor esa sahvi, ayla isloh”.

Taqrib ila verdi Zayda maktub,
Bo‘yla kerak ahli aqla uslub.

Majnuna chu noma o‘ldi vosil,
Dur ko‘rdi aqiqina muqobil.

Mahfumdan etdi kasbi maqsud.
Layli tarifindan o‘ldi xushnud.

BU MAJNUNNING OTASI SAHRODA BO‘LDUG‘IDUR VA NASIHAT-LA ISLOHINDAN OJIZ O‘LDUG‘IDUR

Tahrir qilanda ahli insho,
Bo‘yla bu misola chekdi tug‘ro —

Kim, g‘ussayi dahr mubtalosi,
Majnuni shikastaning atosi.

Qolmishdi malomat ichra dun-kun,
Na kuni kun edi, na duni dun.

Ketmish edi aldan ixtiyori,
Kunduz sabri, kecha qarori.

Qilmazdi taraddudinda taqsir,
Bo‘lmazdi bu darda hech tadbir.

Bir kuni oni etdilar xabardor:
“K-ey piri shikastayi dilafgor!

Dun Layli atosi — ul siyahdil,
Ul mun’imi sufla piri johil.

Sarxayli yoninda dod edardi,
Majnuni hazini yod edardi —

Kim: “Bu dali hukma o‘lmayub rom,
Xalqa bizi aylar o‘ldi badnom.

Payvasta biza yetar balosi,
Navfal g‘azabindan et qiyosi.

Har nechaki, tanda joni vordur,
Nomusimiza ziyoni vordur.

Chun mahzi shar o‘ldi zoti af’i,
Vojib ko‘rinur mudom daf’i”.

Nomus bizim dagil, saningdur,
Daf’ aylaya ko‘rki, dushmaningdur.

Chunkim, zararinda ko‘rdilar naf’,
Azm ayladilarki, edalar daf’.

Yoding dagil, ayla o‘g‘lingi yod!
Qil choraki, dushman o‘lmaya shod”.

Ul pir dushub ming iztiroba,
Nochor o‘zin verub azoba,

Sahrolara tutdi seltak ro‘,
Jahd ila yugurdi, kezdi har so‘.

Manzil-manzil sirishki qonin,
Rahbar qilib, istadi nishonin.

Chun kechaya kunduz o‘ldi tag‘yir,
O‘ldi kecha zulmati jahongir,

Raf’ o‘ldi alomai manozil,
Ul pira taraddud o‘ldi mushkul.

Sargashta kezarkan aylayub oh,
Bir shu’la anga ko‘rindi nogoh.

Ul piring o‘lub dalili rohi,
Ro‘z etdi ul o‘d shabi siyohi.

Sondi o‘di yondiran arabdur,
Xayli hasham ul o‘da sababdur.

Parvona kibi yuz urdi nora,
Chun yetdi va ayladi nazora.

Ko‘rdiki, bu shu’la bir nafasdur,
Na shu’layi jurmi xor-u xasdur.

Majnuningdur bu ohi sarkash,
Chekmish, urmush jahona otash.

Qat’i nazar aylamish jahondan,
Kechmish sar-u chashm-u jism-u jondan.

Na mulk, na mol justjo‘si,
Na ota, na ona orzusi.

Ketmish ela bargi e'tibori,
Ul qolmishu marg intizori.

Ul pir chu ko'rdi o'g'li holin,
To'kdi ruxi zarda ashki olin.

Yoninda o'tirdi zor-u g'amnok,
Al urdiki, chehrasin eda pok.

Ul shefta ochdi chashmi purnam,
"Kimsan? — dedi ey manim-la hamdam.

Gar elchi esang, yetur payoming!
Ver mujdasin ul mahi tamoming!

V-ar yo'lchi esang, o'turma g'ofil,
Azm ayla, kuzat bir o'zga manzil!"

Ul pir tazarru' etdi og'oz:
"K-ey naqdi hayota kissapardoz!

Man durjam-u san duri shabafro'z!
Ya'ni otangam mani siyahro'z!

Ey hosili mazra'yi vujudim!
V-ey umr hasoratinda sudim,

Ey javhari joniming havosi,
V-ey diydayi baxtiming ziyosi!

Derdim o'lasan manim panohim,
Faxrim, sharafim, umidgohim.

Mandan bu sarir o'landa xoli,
San o'lasan ahli mulka voli.

Xalq eda sani ko‘randa yodim,
Boqi saning ila o‘la odim.

Gar tiflilig‘ingda mast-u bebok,
Sahroya dushub, yoqang qilub chok,

O‘lding rahi ishq ichinda mashhur,
Ma’zur eding ul zamonda ma’zur!

Har vaqtdadur bir amr g‘olib,
Har ahddadur bir ish munosib.

Navraslara ishq bir hunardur,
Sarhaddi kamola rohbardur.

Holoki maqomi aql bo‘lding,
Tahsili kamola qobil o‘lding.

Sandan na ravo bu mojarolar,
Sarmoyayi ayb o‘lan sadolar.

Gar g‘ofil eding, o‘l endi oqil,
Sahrolara dushma, kezma g‘ofil!

Vahshilar ila nadur bu birlik?
Inson ila xush dagilmi dirlik?

Vahshi ila vahshi, tayr ila tayr,
Hamjins ila xushdir aylamak sayr.

Rahm et mani zor-u nomuroda,
Qo‘yma bu mashaqqat-u baloda.

Kofurvash o‘ldi mushki nobim.
Bu subhda sansan oftobim!

O‘lmoq alifim qarinayi dol,
Maylim sango o‘lmog‘ig‘adur dol.

Davron sitami-la jona etdim,
Man o‘zga diyor azmin etdim.

Gal, topshirayim sanga maqomim,
Zabt ayla bisot-u ehtiromim!

Na sud hamisha mastlikdan,
Na foida butparastlikdan?

Ey mast kamoli hiddatingdan,
Yo‘xdur xabaring qabohatingdan!

Ul lahzaki, hushyor o‘lursan,
Albattaki, sharmsor o‘lursan.

Ey butkadalar sanamparasti,
Chun raf’ o‘la bu hijobi masti.

Mazmum o‘lub etdiging bu holat,
Albatta sanga yetar hijolat.

Bir dilbara ver ko‘ngilki doim,
Bunyodi saboti o‘la qoim!

Gar o‘lsa yo‘lingda bu jahon xok,
Domoni o‘la g‘ubordan pok.

San saydi o‘lan hujasta shahboz,
Har lahza qilur bir alda parvoz.

Gah Navfaldur mute’i farmon,
Gah Ibni Saloma munisi jon.

San bo‘yla balolara giriftor,
Ul o‘yla chirog‘i bazmi ag‘yor.

Sharm ayla bu ishqbozlikdan,
Befoida jongudozliqdan.

Yo‘xdur chu baqosi ro‘zgoring,
Farz aylaki, o‘ldi yor yoring.

Vasl etma oninglakim, bilursan,
Bir kun o‘lur, ondan ayrilursan.

Tark ayla bu harza-harza sayri
Yod ayla ilohi, ongma g‘ayri —

Kim, nafsa maodu marja’ uldur,
Qat’ et onga so‘zki, maqta’ uldur.

Haq sone’yi dahr-u korgahdur,
Bunda amal etmamak gunahdur.

Har kimsa kerak kelan mahalda,
Bu korgah ichra bir amalda,

Har kim na amal qilursa bunyod,
Muzdini verar amalcha ustod.

Ey korgahi jahona doxil,
San ham amal ayla, o‘lma g‘ofil!

Vaqt o‘ldi — safar qilam jahondan,
Ovora o‘lam bu xokdondan.

Vaqt o‘ldi veram fanoya taxtim,
Qadr ila chekam baqoya raxtim.

Gal yonima, ayla fikri holim!
Begonaya verma mulk-u molim!

Chun oni yig‘incha chekmisham ranj,
Qiymaki, nasibi g‘ayr o‘la ganj.

Ishqing biluramki, bo‘yla qolmaz,
Doim sani g‘am bu hola solmaz.

Baxting uyononda bu yuxudan,
Hirsing yo‘rulanda justjo‘dan,

Qo‘rqum buki, o‘zga o‘la holim,
Dunyoda na man qolam, na molim.

Bekaslik o‘lub sanga muqarrar,
Bekas o‘lasan mudom, bezar...

Oqil kishi durbin kerakdur.
Dunyoda umid bir dirakdur”.

Chun pandi tugatdi ul xiradmand,
Majnuna tafovut etdi ul pand.

Davlatli so‘zina o‘ldi moyil.
Bir fikr ayladiki, o‘la oqil,

Qat’ eda salosili jununi,
Savdosining o‘lmaya zabuni.

Tark aylaya orzuyi dildor,
Ishqa daxi o‘lmaya giriftor.

Ammo yana ishq shahriyori
Farmonina chekdi ul figori.

"K-ey vori o'lan manim jahonda!
Nang[1] vor saning bu jismi jonda?

Jona tama' etmakim, manimdur!
Tark ayla taniki, maskanimdur!

Mandan kechu jon-u tandan ayril!
Qo'y vorlig'ing, o'zing-la san bil!"

Gulbun kibi qoni jo'sha galdi,
Bulbul sifati xurusha galdi:

"K-ey ayni saloh o'lan bayoni!
Ba'zi manga ofiyat nishoni!

Man ham bunga qoilamki, panding,
Mazmuni kalomi sudmanding,

Nisbat manga xayrdur, dagil shar,
Gar o'lsa eshitmagi muyassar.

Garchi so'zinga quloq tutdim,
Na sud, eshitdimu unutdim.

San dema-ki, tut xabar so'zimdan —
Kim, yo'x xabarim manim o'zimdan

Ishq oldi darunim-u berunim,
Ketdi ela sabr ila sukunim.

Man aqla tavajjuh aylaram cho'x,
Savdo yo'limi tutarki: — yo'x, yo'x!

San qondanu tarki ishq qondan?
Ishqi azaliy chixarmi jondan?

[1] Nimang.

Ta'nang sitamila jona etdim,
Tark ayla mani chu tarking etdim.

Lutf ila zamon-zamon verub pand,
Islohima o'lma orzumand!

Ortar alamim bu mojarodan
Otash kibi junbishi havodan.

Bir shishaki, o'ldi pora-pora.
Payvandina hech vormi chora?

Taklifimi qilma xonumona,
Ko'r, sur'ati gardishi zamona.

Chun san ham ani qo'yib gedarsan,
Anda mani elduban netarsan?

Onjoq manga arzi mulk-u mol et,
O'g'lingi o'zing kibi xayol et!

Farz aylaki mola o'ldi voli,
Ketdi yana g'ayra, qo'ydi moli".

Ul kishvari ishq podshohi,
Ul avji balo-vu dard mohi

Uzr ila qilurdi aylayub oh,
Bobosina sharhi g'amki, nogoh

Larzon o'lubon tani hazini,
Qon do'ldi qo'lindan ostini.

Al verdi atosina tahayyur,
Majnun dedi: "Aylama tafakkur!

Fasd ayladi ul buti parizod,
Nish urdi aning qo'lina fassod.

Ul zaxm asari ko'rindi manda,
Biz bir ruhuz ikki badanda.

Bizda ikilik nishoni yo'xdur,
Har birining o'zga joni yo'xdur.

San sonmaki, uldur ul, manam man,
Bir jon ila zindadur iki tan.

Xurram o'luram ul o'lsa xurram,
G'am yetsa anga, manga yetar g'am".

Ul pir chu voqif o'ldi hola,
Insof gatirdi ul kamola.

Bildiki, dagil bu naqsh botil,
O'lmaz xayol ila ishq zoyil.

Minba'd nasihat etmaz o'ldi,
Ta'n ila fazihat etmaz o'ldi.

Tark etdi tariqai nizo'in,
Navmid o'lub ayladi vido'in.

BU MAJNUN OTASINING TARKI NIZO' ETDIGIDUR VA NOCHOR HASRATLI VIDO' ETDIGIDUR

"K-ey rishtayi gavhari murodim!
Oyinayi husni e'tiqodim!

Bir lahza manga tarahhum ayla!
Guftorim eshit, takallum ayla!

Parvoyi mani shikastahol et!
Azmi safar ayladim, halol et!

Noxush sanga mandan edi ahvol,
Man ketmali o'ldim, endi xush qol!

Zinhor shikoyat etma mandan,
Injikli hikoyat etma mandan!

Dirlikda chu sandan olmadim kom,
Tavsanliga dushding, o'lmading rom.

Budur karamingdan iltimosim —
Kim, tutasan o'ldigimda ya'sim!

Har lahza edub fig'on-u zori,
Tuprog'ima edasan guzori.

Taklifi nishot-u aysh qilman —
Kim, san deyasan: "Bu rasmi bilman".

Faryod-u fig'ondur asli motam,
San xud bu ravishdasan musallam.

O'z odating ila nola ayla,
Ajrini manga havola ayla!

Budur g'arazimki, do'st-u dushman
Ko'rsin sani aylayanda shevan.

Bekasligim o'lmaya manga or,
Ma'lum edalarki, vorisim vor".

Chun qildi vasiyat ul parishon,
Do'ndi eva, keldi zor-u giryon.

Dard-u alam etdi oni ranjur,
Qolmadi hayoti sham'ina nur.

Dardina bo‘lunmaz o‘ldi darmon,
“Majnun!” dedi, verdi oqibat jon!

Dunyoya umid tutmoq o‘lmaz,
Hargiz o‘limi unutmoq o‘lmaz!

Xush xonayi ayshdur bu olam,
Dardoki, dagil asosi mahkam!

BU MAJNUNNING OTASI VAFOTIDAN XABARDOR O‘LDIG‘IDUR VA MAZORINA YO‘L OLDIG‘IDUR

Soqiy, mayi lolafom yo‘xmi?
Do‘zman bu xumora, jom yo‘xmi?

O‘ldirdi mani g‘ami nihoni,
Yo‘xdurmi sharobi arg‘uvoni?

G‘am daf’ina durma, ayla tadbir?
Aldan galani gal etma taqsir!

Dunyoki nigori dilrabodur,
Zinhor inonma, bevafodur.

San garchi o‘lubsan anga maftun,
Uldur talabingda sandan afzun.

Sansan anga jahl ila talabgor,
Uldur sanga ilm ila havodor.

Har nechaki, anga mehmonsan,
Aysh-u tarab ila komronsan.

Ondan safar ixtiyor edanda,
Qurbi Haqa yuz tutub gedanda.

Ko‘z surmasa aylayub g‘uboring,
To mahshar o‘lur nigohdoring.

Yo‘lingda o‘zin verur fanoya,
Soxlar, sani topshirar baqoya.

Har kimki, bu nuktadandur ogoh,
Davroni falakdan etmaz ikroh.

Ham dirlikda azobi o‘lmaz.
Ham mavtdan ijtinobi o‘lmaz.

Bir kun oxidib sirishki gulgun,
Najd uzra o‘turmish edi Majnun.

Ming ta’n ila bir jafochi sayyod,
Ul zora etishdi, qildi faryod:

“K-ey ordan el ichinda ori!
V-ey noqis o‘lan ayori kori!

Yo‘x sanda nishoni nom-u nomus,
Afsuski, orsizsan, afsus!

Insof dagil sitamda isrof,
Insofsiz o‘ldig‘ingda insof!

Dirlikda otongi etmading shod
Bori qil ani o‘landa bir yod!

Jon verdi muhabbatingda ul pir,
Yod aylamading — nadur bu taqsir?

Yo‘xdurmi jibillatingda ozarm?
Ollohdan aylamazmisan sharm?”

Majnuna buroqdi ul sado so‘z,
Orturdi fig‘onin ul siyahro‘z.

Boron kibi tosha urdi boshin,
May kibi oyog‘a to‘kdi yoshin.

Qabrin so‘rub istadi nishona,
O‘ldi ko‘zi yoshitak ravona.

Chun ko‘rdi otosining mazorin,
Sham’ ayladi anga jismi zorin.

Tori tana dardi tob verdi,
Dil otash-u diyda ob verdi.

Lavh ayladi ko‘ksini mazora,
Dirnoq ila qildi pora-pora.

Bag‘rina bosib mazori pokin.
Gul yaprog‘i etdi lavhi xokin.

Afg‘on ila toza qildi motam,
Afg‘oni ichinda derdi har dam:

“K-ey boniyi bunyai vujudim!
Isyoni ziyon, rizosi sudim!

Irshodingi bilmadim g‘animat,
Yuz voyki, favt o‘lindi fursat.

Yuz hayfki, tutmodim tariqing,
Bir necha kun o‘lmadim rafiqing.

Fayzing manga o‘lmadi muyassar,
San xayr deding, man ayladim shar.

Javr ila sanga jafolar etdim.
Yanglish vordim, xatolar etdim.

Ey davlatim, o'lda dur mandan!
V-ey sham' go'turma nur mandan!

O'lsam g'ami olama giriftor,
Anjoq san eding anis-u g'amxor.

Hamrozim eding shikoyatimda,
Damsozim eding hikoyatimda.

No'ldi — g'amima keturmading tob?
Qo'rqitdi magar sani bu girdob?

No'ldi sabab aylading azimat?
Mandanmi edi sanga hazimat?

Ey mansha'yi javhari hayotim!
Xushnudlig'ingdadur najotim.

Bildim ishimi gunohkoram,
Galdim sanga xor-u sharmsoram.

Dunyoda sani man ayladim zor,
Uqboda mani san aylama xor!

Yoxding mani otashi jafoya!
Solding g'am-u mehnat-u baloya!

San mayli firoqu rohat etding!
Bir kunji tutib farog'at etding!

Kim ayladi hall mushkuloting?
Kim verdi bu g'ussadan najoting?"

Shab to sahar ul asiri hijron,
Motam tutib etdi oh-u afg'on.

Chun mushka to'kildi gardi kofur,
Zulmata buroqdi partavin nur.

Eh'yo qilibon marosimi vajd.
Tutdi rahi go'rxonayi Najd.

Tamomiy suxan

Arbobi kamola ul ayondur —
Kim, husn ila ishq tav'amondur.

Husn oyinayi jahonnamodur,
Kayfiyati ishq anga jilodur.

Husn o'lmasa, ishq zohir o'lmaz,
Ishq o'lmasa, husn mohir o'lmaz.

Husn o'lmasa, ishqdan na hosil?
Ma'shuq edar ahli ishqi komil.

O'lmaz esa ishq husn o'lur xor,
Ishq iladur ahli husna bozor.

Majnun edi sham'i majlisafro'z,
Layli anga otashi jigarso'z.

Majnun edi jomi rohatafzo,
Layli anga bodayi musaffo.

Laylidan edi kamoli Majnun,
Husn ila o'lurdi ishq afzun.

Majnundan edi jamoli Layli,
Ishq edi edan jamola mayli.

Bir kun Majnuni dilshikasta.
Sahroda kezardi zor-u xasta.

Bir safhada ko'rdi ikki paykar,
Layli Majnun ila musavvar.

Mahv ayladi naqsh dilsitonin,
Qo'ydi o'zining hamin nishonin.

So'rdilar anga haqiqati hol —
Kim: — Nega bir o'ldi ikki timsol?

Dedi: — "Biza birdurur haqiqat,
Birlikda yarashmaz ikki surat.

O'lmoq kerak ahli donish ogah —
Kim, biz ikilikdanmiz munazzah".

Soyil dedi: "Bu dagilmidur or —
Kim, yor o'la yo'x, san o'lasan vor?

San neta qolursan, ul o'lur hak?
Bori oni qo'y sanga qalam chak!"

Dedi: "Rahi ishqda na loyiq,
Ma'shuqa o'la niqobi oshiq.

Ushshoq tan-u habib jondur,
Tan zohir-u tanda jon nihondur.

Ma'shuqa na bok, o'lursa mastur,
Oshiq kerak el ichinda mashhur —

Kim, olama oshiq ohidan yosh
Ma'shuq kim o'ldug'in qilur fosh".

BU MAJNUNNING SHAMMAYI KAYFIYATI HOLIDUR VA BA'ZI SIFOTI KAMOLIDUR

Majnun edi mulki dard shohi,
Xayli dad-u dom oning sipohi.

Ohuning olurdi mushk bojin,
Ro'boh samurining xirojin.

Bir sarvar edi karimu odil,
Jumla dad-u doma adli shomil.

Xuni jigarindan ul vafodor,
Xunxorlari qilurdi xunxor.

Xunobi jigar to'kub damodam
Qilmazdi sibo' rizqini kam.

Davrinda darandalar o'lub rom,
Tutmishdi bir-biri-la orom.

Go'r o'lmish edi palanga hamroz,
Gurg o'lmish edi gavazna damsoz.

Sher o'lmish edi anisi naxchir,
Naxchir emardi sherdan shir.

Yoninda tutardi mo'r xona,
Ko'z yoshindan yig'ardi dona.

Gohi o'lub ashk seli qoim,
Seloba gedardi ming bahoim.

Goh o'dini tanda tob edardi,
Ming jonivori kabob edardi.

Bel o'lmish edi alinda dirnoq
Yerdan sovurardi bosha tuproq.

Mo'yinda g'ubor o'lub faroham,
Ashk ila chekib zamon-zamon nam.

Ohi ila sabzazor o'lurdi.
Gulzori junun bahor o'lurdi.

Gar tutsa edi gavazn ila xo'
Oxardi ko'zindan ul qadar su(v).

K-ul suvdan o'lurdi toza-vu tar,
Ham barg verardi shoxi ham bar.

Har lahza olib alina bir mor,
Xursand o'lubon deyardi ul zor:

"K-ul sunbuli mushkbo'yi tutdim,
Sarrishtayi orzuyi tutdim".

Qoplon kibi jona urda ming dog',
Arslon sifati uzatdi dirnog'.

Arslonlaring o'ldi peshvosi,
Qoplonlaring o'ldi muqtadosi.

BU MAJNUNNING SIDQ ILA MUNOJOT ETDIGIDUR VA NOBASI DUOSI HADAFI IJOBATA ETDIGIDUR

Bir kechaki, zulmati ziyoso'z,
Zulfi shabi etdi burqa'i ro'z.

Bir la'l edub sipehri nob
Go'stardi yerina ming duri nob.

Bir sanjog‘i aylayub nigunsor,
Ming mahchayi ra’yat etdi izhor.

Qatra-qatra hakimi aflok,
Xashxoshlarinda tutdi taryok.

Dona-dona arusi gardun,
Qaftonina tikdi durri maknun.

Girdoba dushib safinayi moh,
Qildi o‘zina mujarradi roh.

Sochildi Atoruding midodi,
Orturdi bu safhaya savodi.

Zuhra dog‘idib siyoh gisu,
Gisusi ichinda gizladi ro‘.

Xurshid nihon o‘lub sitora,
Ko‘z ochdi tariqi intizora.

Tebrandi sari sinoni Bahrom,
Fath o‘ldi anga viloyati shom.

Birjis kirib siyah libosa,
Xurshid g‘aminda botdi yosa.

Oyina o‘lub sipehri gardon,
Boxdi anga aks soldi Kayvon.

Garduna savobit o‘ldi mismor,
To to‘kmaya dun bisoti pargor.

Ko‘kda xamal o‘ldi oshkora,
Ohubara chixdi sabzazora.

Govi falak o'ldi govi anbar,
Do'ldurdi jahona anbari tar.

Javza kamari murassa' o'ldi,
Gardun badani mulamma' o'ldi.

Xarchang qilib sahar elin daf',
Xosiyati verdi zulmata naf'.

O'ldi Asad oftobdan dur,
Purdud misoli sham'i benur.

Gisusina verdi sunbula tob,
Mushk ustina to'kdi anbari nob.

Mezoni edib falak tarozu,
Sarrofi zamina chekdi lo''lo''.

Aqrab buroqib kamandi purxam,
Devi shaba qildi qaydi mahkam.

Qavsini qurub sipehri loib.
Otildi xadangi — Najmi soqib.

Buzg'olayi osmon to'kib mo',
Ko'k safhasin ayladi siyahro'.

Dalvi dalib ofati zamona
Ming qatra sochildi osmona.

Hut ayladi habsi Yunisi ro'z
Barqi shafaq o'ldi osmonso'z.

Arz ayladi Axbasha jinosin,
Jabha daxi jabhasin ziyosin:

Ham haq'a jamola verdi zevar;
Ham han'a mukammal etdi afsar:

Shartaynu Butayn, Samoku Aklil
Nur etdilar osmona tahvil.

To Sodiru Borida, Naoim,
Sarf aylaya sarf ila daoim.

Tazyin uchun etdilar muhayyo,
La'lin Dabaron, durun Surayyo.

Verdi ravishi sipehru axtar,
Tartibi muqaddam-u muaxxar

Majnun mutahayyiru parishon,
Qolmishdi sipehr ishinda hayron.

Garduna ochardi diydayi tar,
Yer yuzina do'ldirardi axtar.

Har axtara arzi xol edardi,
Ming orzuyi mahol edardi.

Avval o'lub osmona moyil,
Sharh etdi Atoruda g'ami dil:

"K-ey ahli hisoba korfarmoy!
Mustavfiyi aql-u mushrifi roy.

Ey nosihi nusxayi maoniy,
Fehristi rumuzi osmoni!

Qassomi maqosidu matolib,
Rassomi manosibu marotib!

Dardi diliming hisobi cho‘xdur,
Sandan o‘zga dabir yo‘xdur.

Bir nomaya dardimi raqam qil,
Sultonima arza et, karam qil!

Shoyad asar eda fayzi xomang,
Ta’vizi junumim o‘la nomang”.

Ko‘rdiki, Atorud onglamaz roz,
Bir o‘zga tarannum etdi og‘oz.

Do‘ndardi yuz ondan og‘layub zor,
Mirrixa niyozin etdi izhor:

“K-ey voliyi masnadi shujoat!
Shamshiringa olam tahti toat!

San sohibi nusrat-u zafarsan,
Arbobi siloha toji sarsan!

Man ojizamu qavidur ag‘yor,
Man bekas-u xasmdur sitamkor.

Ojizlara lutf edib madad qil!
Bekaslardan baloni rad qil!

Chek tig‘ingi, ayla daf’i dushman,
To do‘sta hamnishin o‘lam man!”

Chun ko‘rdi baland erdadur kom,
Na tir yetar anga, na Bahrom.

Tig‘ ila qalamdan o‘ldi navmid,
Tutdi rahi borgohi tavhid.

Dargohi tutib ruxi niyozin,
Ma'budina arza qildi rozin:

"K-ey tig'a mu'inu kilka rohbar!
Bahrom g'ulomu Tir chokar.

Ey farqi amal kulohdo'zi,
Sohib raqami baroti ro'zi!

Rahm et mani zori benavoya!
Dardi dilimi yetur davoya!

Layliyi san aylading parivash —
Kim, jona jamoli urdi otash.

San qilding oni baloyi olam,
Ul etdi mani shikastayi g'am.

Verding anga husni olamafro'z,
Soldi manga otashi jahonso'z.

Dard ila mani san aylading zor.
Man qondanu Layliyi jafokor.

Layliki, mani baloya soldi,
Bir ko'rmak ila qarorim oldi.

Yo'xdur ravishinda ixtiyori —
Kim, do'ndara oldig'i qarori.

Bechoradur o'z ishinda ul ham,
Sandan bo'lunur bu zaxma marham.

Ham san karamingdan et ilojim,
Kes g'ayri kishidan ehtiyojim.

Ey darda qilan mani giriftor,
Kimdur manga sandan o‘zga g‘amxor?

Cho‘x-cho‘x hukamoya so‘yladim hol,
Tashxisi marazda o‘ldilar lol.

Bildimki, haqimi fard sansan!
Donoyi jamii dard sansan!

Gar dard va gar davo saningdur!
Hokim sansan — rizo saningdur!

Ya’niki gatir kamola zavqim,
Kundan kuna qil ziyoda shavqim!

Sol chashmima la’lining xayolin.
Ver tab’ima husnining kamolin.

Doim ani manda zohir ayla,
Lutf et iki surati bir ayla!

Qadrim g‘ami ichra mo‘’tabar qil!
Dardin manga ro‘zi ul qadar qil —

Kim, kimsaya ul o‘lub muyassar,
Kimsa manga o‘lmaya barobar!

Ko‘rmak ruhin o‘lmaz o‘lsa maqdur,
Xunbor ko‘zimda o‘lmasun nur.

Zavqi alami o‘lursa noyob,
Majruh tanimda o‘lmasun tob!

Bu g‘azal Majnuni hazin dilindandur

Yo Rab, kamoli martabayi Mustafo haqi,
Sidqu safoyi silsilayi anbiyo haqi!

Sandan yetar valilara ta'yidu iqtidor,
San muqtadoyi olam edan rahnamo haqi!

Dushmaz harimi qurbinga begonalar yo'li,
Ul borgoha mahram o'lon oshno haqi!

Qahringdagi siyosatu osib xavq uchun,
Lutfingdagi latofati fayzu rijo haqi!

Ushoqqa yor qildig'i javr-u jafo uchun
Ma'shuqa oshiq etdigi mehr-u vafo haqi!

Laylida zohir ayladiging fayzi husn uchun
Majnuna verdiging g'am-u dard-u balo haqi!

Faqru fano saodati lutf et Fuzuliya,
Onda o'lon saodati faqr-u fano haqi!

Tamomiyi suxan

Aylardi bu so'z ila munojot,
Mehnatlara istayub mukofot.

K-ochildi[1] guli hadiqayi ro'z,
Go'stardi gunash jamoli firuz.

Murg'i dami subh chekdi ovoz,
Zog'i shabi tiyra qildi parvoz.

Ham safhayi odam o'ldi ravshan,
Ham donayi anjum o'ldi xirman.

Kun oyinadori o'ldi gardun,
To'kdi qadamina durri maknun.

[1] Ki ochildi.

Subh urdi safoyi sidqdan dam,
Ochildi guli nishoti olam.

Ta'siri safoyi jomi xurshid
Ko'k gulshanin etdi bazmi Jamshid.

Lola kibi dog'a chixdi Majnun,
Nazzoraya ochdi chashmi purxun.

Ko'rdiki, galur nadimi komil,
Hamrozi qadim Zaydi qobil.

Ruxsorinda nishotdan nur,
Behjat ko'zina jamoli manzur.

Yo'xzarracha g'ussa-vu maloli,
Majnuna ajab ko'rindi holi.

So'rdiki: "Nadandur inbisoting?
Odatcha ko'runmayan nishoting?

Maqsudinga dastrasmi o'lding?
Dildoringa hamnafasmi o'lding?

Na qadr ila sarbaland o'lubsan?
No'ldiki, nishotmand o'lubsan?

Zayd ochdi duri xazonayi roz:
"K-ey turfa humoyi avji e'zoz!

Dun tavfi diyori yor qildim,
Ul sarv yonga guzor qildim.

Ta'viz vasilasi-la bir dam,
O'ldim harami visola mahram.

Ko‘rdim mahi orazin ziyosiz,
Oyinayi tal’atin jilosiz.

Na la’li labinda qatrayi ob
Na moh ruhinda zarrayi tob.

La’li tara ashki gavharangiz,
Bargi gula nargisi guharrez.

Ko‘rdi mani etdi nola-vu zor,
Roz ochdi mangaki: “Ey vafodor!

Dushdi o‘la Najda rahguzoring,
Ko‘rding o‘la holin ul figoring.

Majnunimi ko‘rding esa, billoh!
Ayla mani zori ondan ogoh!

Necha kecha o‘la moh-u soli?
Kim o‘la rafiqi, no‘la holi?

Billoh, guzar etsang ul yongoya,
Rahm et mani zor-u mubtaloya!

Mandan anga sharhi za’fi hol et!
Holin mani xastadan savol et!

So‘yla nechasin hujumi g‘amdan?
Tug‘yoni mashaqqat-u sitamdan?

Motamzada o‘ldug‘ing eshitdim,
Qildim yoqa choku shevan etdim.

Ul sarvki, chiqdi bu chamandan
Mandan getdi, dagilki, sandan.

Onjoq bil ul edikim, chekib g‘am,
Istardi mani saning-la hamdam.

Cho‘x ko‘rdi biza sipehri g‘addor,
Yuz ming ag‘yor ichinda bir yor.

Bir zulmdurur bu oshkora,
Aldan na galur, bunga na chora?!

Bu dardki, oz dagil o‘kushdur,
Ham sabr edalimki, sabr xushdur.

Man, tutki, muqayyadi hisoram,
Mahbusi hijobi nang-u oram.

Gar sham’a ochilsa sharhi rozim,
Soyamdan o‘lur ming ehtirozim.

Gar soyama so‘ylasam g‘ami dil,
Sham’ing hasadi galur muqobil.

Na yozmag‘a noma ixtiyorim,
Na etmaya arz dozdorim.

G‘uncha kibiyam mani parishon,
Og‘zim dutulu, ichim do‘lu qon.

San kim, shahi kishvari rizosan,
Har kima dilarsan, oshnosan.

Yo‘x hukmi sanga chu xoma g‘ayring,
O‘z boshingadur hamisha sayring.

Oyo, na uchun qilursan ehmol,
Holi diling aylamazsan irsol?

O‘z nazmi latifu dilkashingdan
Mazmuni iborati xushingdan,

Lutf ila qilib hamisha tahrir,
Go‘ndarmadiging dagilmi taqsir?

Sandan dagilam bu ishda rozi,
Holo karam et xilofi mozi,

Nazm aylayubon bayoni holing,
Sharhi ruxi zard-u ashki oling,

Irsol eda ko‘r mani hazina,
K-ul javhara jon edim xazina.

Alfozi o‘lub hamisha zikrim,
Bu korgah ichra bikri fikrim,

Tarzi g‘am edanda jona tasvir,
Ul naqshdan o‘la choshnigir”

Ham holi dilin qilurdi izhor,
Ham bu g‘azali qilurdi takror:

Bu g‘azal Layliyi dilpaziringdur

Nechun ul sham’ kofur uzra kilkin mushkbor etmaz?
Yozib bir ruq’a ming lutfa bizi umidvor etmaz?

Manim-la do‘st lutfin oz edub, cho‘x ta’n edar dushman,
Nechun lutf aylayub dushmanlari bir sharmsor etmaz?

Gal ey ko‘z, yor xattin nomada ko‘rmak havas qilma —
Ki xatti noma daf’i dardi hajri xatti yor etmaz!

Kabutardan umardim nomasin, ko‘r za’f tole’kim,
Ko‘rub ohim o‘din mandan yana ul ham guzor etmaz.

Fuzuliy, nomayi dildor bir ta’vizdur go‘yo —
Kim, onsiz xasta dillar xotiri bir dam qaror etmaz.

Tamomiyi suxan

Majnunki, eshitdi ul payomi,
Baxti mutamarrid o‘ldi romi.

Iqbolina e’tiqodi o‘ldi,
Dildorina e’timodi o‘ldi.

Xunobi sirishkdan chekib nam,
Gulzori zamiri o‘ldi xurram.

Ham kuldi yuzi chirog‘lartak,
Ham ko‘ngli ochildi dog‘lartak.

Zayda dedi: — “Ey rafiqi sodiq!
Man vahshiya hamdami muvofiq!

Chun mujdayi marhamat eturding,
Yorim xabarim manga keturding.

Mandan ham anga yetur sanolar,
Arz ayla durudlar, duolar.

Hoki darina yetur niyozim,
Dargohina arz ayla rozim.

“K-ey jonima dodlu dard-u dog‘i,
Ko‘nglum farahi, ko‘zim chirog‘i!

Lilohulhamd yor emishsan,
Man istadigimcha vor emishsan.

Ahdingda vafo bo'lindi oxir,
Shahdingda shifo bo'lindi oxir.

Bildimki, mani sevirsan, ey moh!
Ahsant, ahsant, borakalloh!

Lutfing xabari qarorim oldi,
Shirin so'zing ixtiyorim oldi.

Lutfing eshidib, o'lur jigar tob,
Shirin so'zingga gaturmazam tob.

Oh ar qilib o'zga rasm bunyod,
Nogah tutasan tariqi bedod.

Talx o'la so'zing misoli boda,
Lutf o'lmaya qahr o'la aroda...

Xubon ishi javr ila jafodur,
Sandan ko'runan manga vafodur.

Qurbon sanga o'zga nozaninlar,
Idrokinga yuz ming ofarinlar.

Kimsa chu sanga vafoda etmaz,
Jonin sanga kimsa versa yitmaz.

Ma'shuqa ekan o'lub vafodor,
Oshiqlig'ingi ham etding izhor.

Oshiq der emish manga xaloyiq,
Go'rman bunga ham o'zimi loyiq.

Man noqisam, ey harifi qobil,
Sansan rahi ishq ichinda komil.

Tahsinki, yagonayi zamonsan.
Jon vermak o'lur sangaki, jonsan.

Har sho‘xda gar o‘laydi bu tavr,
San o‘lmaz eding yagonayi davr.

Gar g‘ayra bu hol o‘laydi makdur.
San o‘lmaz eding jahonda mashhur.

Yod aylamagingdan o‘lmisham shod,
San shod o‘lasan hamisha man yod.

Ho, bo‘yla mani hazini shod et!
Goh-goh tarahhum ayla, yod et!

Ey sarvi sumanbari gulandom,
Toroji mato’yi sabr-u orom!

Ey xusravi kishvari malohat!
Mahtobi shabi nishot-u rohat!

Chun bandaya rahmat aylar o‘lding,
Izhori muhabbat aylar o‘lding.

Minba’d tariqi mehr tutg‘il!
Avvalgi tariqingni unutg‘il.

Qo‘yma chiqa hasrat ila jonim,
Haddan o‘ta nola-vu fig‘onim!

Mayli mani zor-u beqaror et,
Gohi bu yongoya bir guzor et!

Hamdardim esang manim-la yor o‘l,
Hamdardliging yo‘x esa vor o‘l!

San o‘yla muqimi masnadi noz,
Man bo‘yla balo-vu darda damsoz.

San mahfili aysh komkori,
Man go‘shayi dard dilfigori.

Ishq ichra, ko'zim, ravomidur bu,
Rohu ravishi vafomidur bu.

Gar do'g'ri esa vafoda lofing,
Mandan na uchundir inhirofing?

Gal, raf' edalim g'ami firoqi,
Yondiralim o'da ishtiyoqi.

O'lsun dun-u kun manimla sayring,
Chun man saningam, san o'lma g'ayring.

Var Ibni Salom mone' o'lsa,
Saddi rahi vasl voqe' o'lsa.

Bildir qilayin siyoh baxtin,
Bir oh ila tor-u mor taxtin".

Chun rozi dilin tugatdi ul yor,
Zayd ayladi azmi ko'yi dildor.

Parvona so'zin deyub chirog'a,
Bulbul xabarin yeturdi bog'a.

BU IBNI SALOMNING KAYFIYATI VAFOTIDUR VA LAYLINING UL BALODIN NAJOTIDUR

Soqiy, falaking ko'r inqilobin!
Go'star qadah ichra may hubobin!

May oyinayi jahonnamodur,
Xoki zar edan bu kimiyodur.

Bu foida bas dagilmi ondan —
Kim, forig' edar g'ami jahondan?

Bir xobi xayol emish bu olam,
Bu xob-u xayola o‘lma xurram.

Ahvoli zamona munqalibdur,
Ondan xirad ahli mujtanibdur.

G‘am motamin aylayanda bunyod
Sayyoh bu nav’ chekdi faryod —

Kim, Ibni Salomi etdi gardun,
Omoji xadangi ohi Majnun.

Ul saddi go‘turmaya orodan
Ashk o‘ldi ravon iki yongodan.

Ul navrasi notavon damodam
Shavq ila chekardi mehnat-u g‘am.

Hasrat alami yomon alamdur,
G‘am badriqai rahi adamdur.

Dard-u g‘ami hasrati nihoni,
Sarvi qadin etdi xizaroni.

Yuz urdi buzulmag‘a tilismi,
Bir g‘oyata yetdi za’fi jismi —

Kim, paykari naqshi bistar o‘ldi,
Ra’no qadi bistar istar o‘ldi.

Kun-kundan o‘lub xarob holi,
Qolmadi sog‘olmoq ehtimoli.

Dardina davo bo‘linmaz o‘ldi,
Ranjina shifo bo‘linmaz o‘ldi.

Andishayi umri o‘ldi botil,
Jon verdi-yu, Haqqa o‘ldi vosil.

Kimdurki, galib jahona getmaz?
Kim komil o‘lur, zavola etmaz?

Budur rahi rasmi ro‘zgoring —
Kim, o‘la xazoni har bahoring.

Laylini gatirmaya fig‘ona,
Ul voqea o‘ldi bir bahona.

Motam tutib etdi ul giriftor,
Dirnog‘i ila yuzini afgor.

Chok etdi farog‘at ila joma.
Fosh etdi fig‘on-u xos-u oma.

Yondirdi evin, qo‘pordi taxtin,
Toroji fanoya verdi raxtin.

Gisuyi muanbar etdi barbod,
Afloka yeturdi oh-u faryod.

Gardun kibi raxt nila urdi,
Otash kibi bosha kul sovurdi.

Derlar bu edi arabda odat —
Kim, el agar o‘lsa, qolsa avrat,

Bir yil, ikki yil tutardi motam,
Faryod-u fig‘on edib damodam.

Xush galdi bu odat ul nigora,
Faryod-u fig‘ona bo‘ldi chora.

Motamkada ayladi maqomin,
Motamda kechirdi subh-u shomin.

Bir necha kun anda og'layib zor,
Ham ota evina do'ndi nochor.

Ammo tun-u kun fig'on edardi,
Xunobi jigar ravon edardi.

Faryoda galanda gohu begoh,
O'z ko'nglinda deyarli ul moh —

Kim: "Ibni Saloma rahmati Haq,
Ishqim ravishina verdi ravnaq.

Raf' ayladi pardayi madoro,
Pinhon g'amim etdi oshkoro".

Ul voqeadan o'lub xabardor,
Tutdi rahi dasht Zaydi g'amxor.

Ko'rdiki, shikastahol Majnun
Durmish dad-u dom ichinda mahzun.

Chun verdi salom, qildi e'lom —
Kim, Ibni Saloma yetdi ayyom.

Verdi bu qaziyadan bashorat —
Kim: "Qildi muorizang hasorat.

Dahr Ibni Salomi qildi pomol.
Layli o'z evina do'ndi xushhol".

Majnun chekib oh, qildi nola,
Afg'on edib og'ladi bu hola.

Hayratlara dushdi Zaydi g'ofil,
Bu holat anga ko'rindi mushkul —

Kim, favti raqib eshitsa oshiq,
Kulmak kerak, og'lamoq na loyiq?

Tahqiqi bayoni hol qildi,
Ul voqeadan savol qildi.

Majnun dedi: "Ey vafoli yorim!
Yo'xdurmu bu yo'lda nang-u orim?

Jononaya jon veran etubdur,
Jon vermayan aroda itibdur.

Ul do'stim edi, dagidi dushman,
Ham ul anga oshiq edi, ham man.

Ul jonini verdi, vosil o'ldi,
O'z martabasinda komil o'ldi.

Nuqsim manim irmadi kamola
Ayb aylama og'lasam bu hola".

G'azal

Oshiq uldurkim, qilur jonin fido jononina,
Mayli jonon etmasin har kimki, qiymaz jonina.

Jonini jonona vermakdur kamoli oshiqing,
Vermayan jon e'tirof etmak kerak nuqsonina.

Vasl ayyomi verib jonona jon rohat bo'lan
Yakdur ondankim, solur jonin g'ami hijronina.

Ishq rasmin oshiq o'rganmak kerak parvonadan —
Kim, kuyar ko'rdikda sham'ing otashi so'zonina.

Foni o'l ishq ichrakim, bengzar fanosi oshiqing,
Fayzi jovid ila Xizring chashmayi hayvonina!

Ishq dardining davosi qobili darmon dagil,
Tarki jon derlar bu darding mo''tabar darmonina.

Hech kim jonon uchun jon vermaya lof etmasun —
Kim, galubdur bu sifat onjoq Fuzuliy shonina.

BU LAYLINING IBNI SALOMDAN SO'NGRA MOJAROSIDUR VA ZOBIYAYI MEHNATDA VOQE O'LAN BALOSIDUR

Chun ota evina galdi Layli,
Afg'ona o'lub hamisha mayli.

Tutmishdi tariqi ahli motam,
Tajdid azo qilib damodam,

Har qonda bilurdi vor bir zor,
Anduh-u musibata giriftor.

Jam' edub o'lurdi anjumansoz,
Aylardi surudi navha og'oz.

Gar Ibni Salom edi bahona,
Majnun edi bois ul fig'ona.

Og'zinda edi bir o'zga zikri,
Ko'nglinda edi bir o'zga fikri.

Izhor qilurdi o'zga odin,
Pinhoni edardi o'zga yodin.

Bu rang ila doim ul parizod,
Aylardi farog'at ila faryod.

So'zi dilina gatirmayub tob,
Bir kecha dog'ildi yor-u ashob.

Onjaq anga sham' qoldi hamdam,
So'ndirdi bir oh ila oni ham.

Ya'ni na ravo shabi siyohim,
Sham' istaya g'ayri barqi ohim.

Tanho qolib etdi nolayi zor,
Dard-u g'ama qildi ajzin izhor:

"K-ey dard-u g'ami zamona, billoh!
O'lmang bu kecha manim-la hamroh!

Tanholiq ila man aylaram xo'
Siz o'zga musohiba tuting ro'!"

Ko'rdi g'am-u darda yo'q nihoyat,
Qildi shabi tiyradan shikoyat:

"K-ey baxt siyohiming naziri,
Oshufta qilan man asiri!

Avval yo'q edi saning qaroring,
Sayr ila kechurdi ro'zgoring.

Holo na uchun qaror edibsan,
Tarki ravish ixtiyor edibsan.

Sarmanzilima o'zing eturding?
Yo zulmat ichinda yo'l yiturding?

Motamzodasan, siyah libosing,
Kimdan o'la, neshadur bu yosing?

Dard-u alamim dengizi doshdi,
Selobi balo boshimdan oshdi.

Tiyri falaka nishona o‘ldim,
Tohunayi charxa dona o‘ldim.

Motamkadadur bu kecha olam,
Man baxti qaro bir ahli motam.

Na sabr qolibdur, na orom,
Bilmanki, no‘lur manga saranjom,

O‘lmish bu kecha tamom kavkab.
Ozorim uchun falakda aqrab.

Subh oyinasini chang tutmish,
Fayzi sahari falak unutmish.

Ey subh, saning na o‘ldi holing?
Dam urmog‘a qolmamish majoling?

Ko‘ngling xush esa, tabassum ayla!
Mehring vor esa, tarahhum ayla!

Faryodima hamdam et xo‘rusi,
Ovozima qo‘sh sadoyi ko‘si,

Murg‘i sahari gatur zabona,
Go‘star dami subhdan nishona!”

Cho‘x og‘ladi, etdi nola-vu zor,
Dardi dili zorin etdi takror.

Ko‘rdi madadina subh etmaz,
Shab dardi dilina chora etmaz.

Yuz tutdi ongaki, fayzi omi
Chekmish bu madora subh-u shomi.

Rozi dili zorin etdi og‘oz:
“K-ey voqifi hol-u orifi roz.

Yo‘xdur g‘ami dardima nihoyat,
G‘amdan kima aylayim shikoyat.

G‘am behadu man base zaifam,
Man bo‘yla g‘ama qachon harifam.

Yo ver manga mehnatimda toqat,
Yo toqatim o‘ldig‘incha mehnat.

Gar jomayi sabrim aylasam chok,
Hukming yo‘li ko‘rinur xatarnok.

V-ar ko‘nglima versam istimolat,
Toqatcha dagil g‘am-u malolat.

Nomusdan aylasam judolik,
Majnun ila qilsam oshnoliq.

Qo‘rqum buki, ismat o‘la pomol,
Farmona muvofiq o‘lmaya hol.

Qilsam bu havoda hifzi nomus,
Ma’murayi vaslim o‘la mahrus.

Qo‘rxum buki, dudi ohi Majnun
Ahvolimi aylaya digargun.

Sodiqlaring ohi mo‘’tabardur,
Ondan hazar etmamak xatardur.

Ul o‘yla, bu bo‘yla naylayim voy!..
Bilman mani ojiza nadur roy?

Yo Rab, mutahayyiram mani zor,
Mehnatlara o‘lmisham giriftor!

Sarmanzili amna roh bilman,
Sandan o‘zga panoh bilman.

Ko‘r bodayi g‘aflat ila madhush,
Qil pardayi lutfingi xatopo‘sh.

Derlarki, sitamrasida Majnun
O‘lmish mani mubtaloya maftun.

Man besar-u po anga na loyiq —
Kim, husnima o‘la kimsa oshiq?

Man zarrayi xor-u xoksoram,
Gardi rahi xoki rahguzoram.

Ruhimki, badandadur — saningdur
Har nash’aki, mandadur — saningdur.

Ganjinayi husninga aminam,
Sansan sababimki, nozaninam.

Yo Rab, madad etki, bu amonat,
Mahfuz o‘la to dami qiyomat.

To qurba tavajjuh etdigim chog‘,
Olnim ochiq, o‘lavu yuzim og‘!”

Bu g‘azal Layli dilindandur

Yo Rab, kamoli borgahi kibriyo haqi!
Ya’ni furug‘i nuri ruxi Mustafo haqi!

Qil g‘arqa bahri ishqa vujudim safinasin,
Farmoni Xizra Muso edan iqtido haqi!

Subha visola ayla badal shomi hajrimi,
Subhing damindagi nafasi dilkusho haqi!

Dard-u balomi rohi muhabbatda qilma kam,
Rohi muhabbatingdagi dard-u balo haqi!

Ahli zalolatam manga go‘star hidoyating,
Ahdoyi rohi rost qilan rahnamo haqi!

Anduh-u darda ko‘nglimi sohib tahammul et,
Darda tahammul aylayan ahli rizo haqi!

Ixlosim et duoya Fuzuliy kibi durust,
Dargohda ijobata loyiq duo haqi!

Tamomiyi suxan

Ajz ila duo qilurdi ul moh,
Izhori niyoz edibki, nogoh

Chekdi jaras arrahila ovoz,
Rasmi hudi etdi soribon soz.

Ko‘ch o‘ldi, ochildi borgahlar,
Baxtilara mahd chekdi mahlar.

Bir mahmila kirdi Layliyi zor,
Ko‘hi g‘amin etdi noqaya bor.

Afg‘oni edib jaras unin past,
Ishqi mayi etdi noqani mast.

BU LAYLINING NOQAYA ARZI-ROZIDUR VA ZABONI HOL ILA IZHORI NIYOZIDUR

Chun noqada ko‘rdi nash’ayi hol,
Qildi anga ham bayoni ahvol:

“K-ey g‘oliya mo‘yu anbarinbo‘y,
Gulchehravu xor-xor, xushxo‘y.

Ey boshi ochiq, oyog‘i yolin,
Bo‘lmish necha gez haram visolin.

Savdozada neshadur dimog‘ing?
Ko‘ksingda nadur bu eski dog‘ing?

Kimdan sanga yetdi zulmi bedod,
Har lahza nadur fig‘on-u faryod?

Ushshoq tariqidur tariqing,
Gar oshiq esang, manam rafiqing.

Nolon g‘ami ishqi yordansan,
San daxi bizim qatordansan.

Man kibi yo‘x alda ixtiyoring,
Bir o‘zga alindadur mahoring.

Chun dushdi saningla ittifoqim,
Raxm ayla manga, ko‘r ishtiyoqim.

Lutf ayla, binoyi kori xayr et,
Majnunim o‘lon diyora sayr et!

Bu sheftayi yetur ul oya,
Bul dardi etishtur ul davoya”.

Nogoh, gedardi, o‘ldi behush,
Mutlaq o‘zin ayladi faromush.

Behushlig‘inda dushdi ul nur,
Hamrohi o‘lon guruhdan dur.

Ul nav’ edi zulmati shabi tor —
Kim, o‘lmadi sorbon xabardor.

Chun galdi o‘zina ul parivash,
O‘ldi bu qaziyadan mushavvash.

Ko‘z ochdi, o‘zini ko‘rdi yitmish,
Hamrohi buroqmish oni getmish.

Dard uzra muzoaf o‘ldi dardi,
Tebrandi hayuni rahnavardi.

Cho‘x jahd ila ayladi takupo‘
Cho‘x yo‘l oroyib yugurdi har so‘.

Na roh, na rohbar bo‘lundi,
Na qofiladan asar bo‘lundi.

Tanho yurur o‘ldi ul sumanbar,
Zulmatda misoli mohi anvar.

Chun sayri falakda Layliyi moh
Shab qofilaki yiturdi nogoh.

Layli sifatinda kun chiqib fard,
Jammozaya chekdi mahmili zard.

Dushdi guzar ul sumanuzora,
Majnuni hazin o‘lan diyora.

Har yon nigoron kezardi ul moh,
Bir shaxsi hazin ko‘rundi nogoh.

So‘rmog‘a alomai manozil,
Ul shaxsi hazina o‘ldi moyil.

Lutf ila takallum etdi og‘oz:
“Kimsan” — deyubon yeturdi ovoz.

Bosh qoldirib ul asiri mahzun,
Do'ndardi javob angaki: "Majnun!"

Layli dedi: "Ey o'zina mag'rur,
Hosho deya ajdaho so'zin mo'r!

Hosho deya zog', bulbulam man,
Yo lof ura xor kim, gulam man!"

Majnun dedi: "Ey duri yagona,
Majnuna bilurmisan nishona?

Ul sheftaning nadur nishoni,
Ko'rdikda nadan bilursan oni?"

Layli dedi: — "Ul pariliqodur,
Ruxsor-la qaddi dilrabodur.

San sheftasan, asiri motam,
Ruxsori shikasta, qomati xam.

San xorsan, ul azizi olam,
San besar-u po san, ul muazzam!"

Majnun dedi: "Ahli ishq o'lur xor,
Husn ahlinadur safo sazovor".

Layli dedi: "Ey bahonapardoz!
Qaydi dili zorima fusunsoz!

Paykar tutalim, to'kildi g'amdan,
Yo qomating o'ldi xam sitamdan.

Majnuni deyarlar ahli idrok,
Ash'ori latifu lahjasi pok.

Sanda qoni ul adoyi dilso'z,
Ash'ori hikoyati dilafro'z?"

Majnun dedi: "Ahli hol o'lur lol,
Basdur nami ashk shohidi hol.

Tartibi iboratu fasohat,
Ishq ahlinadur dalili rohat.

Rohatdan o'lan manim kibi dur,
Gar somit o'la, dagilmi ma'zur?"

Layli dedi: — "Chun sanga shakim vor.
Majnun esang, ayla holing izhor.

Laylini sevarsan ayla bunyod
Bir she'r, kechan zamoning et yod!"

BU MAJNUNNING LAYLIYA IZHORI HOLI ZOR ETDIGIDUR

Majnuni hazin eshitdi savgand,
Ko'rdi oni she'ra orzumand.

Tafsili g'amina verdi ijmol,
Qildi anga arzi surati hol:

"K-ey sabzayi dardima veran ob!
Sarrishtayi rozdan ochon tob!

So'rma necha kechdi ro'zgoring,
Ishq ichra na o'ldi holi zoring?

Dildor g'aminmi so'ylayim oh,
Yo pandi muhibbu ta'ni badhoh.

Chekdim necha kun jafoyi maktab,
Har ro'z mashaqqat ila to shab.

Oxirki, cho‘x o‘ldi ta’ni ag‘yor,
Ayrildi mani shikastadan yor.

Fosh o‘ldi chu olama fasonam,
Tadbirima dushdi otam-onam.

Gah dag‘dag‘ayi tabib ko‘rdim,
Gah sa’y ila Ka’baya yugurdim.

Ochilmadi hech bobdan bob,
Tadbirima ojiz o‘ldi ahbob.

Gah Navfala ayladim tazarru’,
Fayzinda bo‘lunmadi tavaqqu’.

Gah Ibni Saloma yor o‘lub yor,
Verdi dili mubtaloya ozor.

Gah Zayd payomina inondim,
Har va’daki verdi, do‘g‘ri sondim.

Ummid ila umrim o‘ldi zoe’,
Holim batar etdi za’fi tole’.

Alqissa, vujudim o‘ldi barbod,
Bir lahza falakdan o‘lmadim shod”.

Ko‘nglina qilub firoq ta’sir,
Bir turfa g‘azal ham etdi taqrir:

G‘azal

Ohkim, bir dam falak ra’yimcha davron etmadi,
Vasli darmoni-la daf’i dardi hijron etmadi.

Yordan ming dardi dil chekdim, bu ham bir dardkim,
Bildi ming dardi dilim, bir darda darmon etmadi.

Vodiyi g‘urbatda jon verdim, mani ul shohi husn
Bir kecha xoni visoli uzra mehmon etmadi.

Do‘stlar choki giribonim ko‘rub ayb aylamang —
K-ul[1] gulekim ko‘rdi kim, choki giribon etmadi.

Faqr mulkin tut gar istarsan kamoli saltanat —
Kim, bu mulking fathini fag‘furu xoqon etmadi.

Tig‘i bedod ila har dam qonimi to‘kmak nadur,
Ey falak, har kim dam urdi ishqdan qon etmadi.

Ahd-u paymon etdi yorimkim, sanga yoram vale,
Yorliq vaqti vafoyi ahd-u paymon etmadi.

Aql maydonini zindoni balo bilmaz hanuz
Kimki, bir muddat junun mulkini sayron etmadi.

Sirri ishqin etmadi onjoq Fuzuliy oshkor
Bu muborak ishi har kim etdi, pinhon etmadi.

BU LAYLINING MAJNUNDAN XABARDOR O‘LDUG‘IDUR VA MATOYI VASLINA NAQDI JONLA XARIDOR O‘LDUG‘IDUR

Chun bildi kim o‘ldug‘ini Layli,
Ruxsorina oxdi ashk sayli.

Giryon dedi: “Ey ko‘zim chirog‘i,
Vahshilara el, manim-la yog‘i.

San man dedigim habib emishsan,
Dardi dilima tabib emishsan.

[1] Ki, ul.

Sansan dun-u kun dilimda zikrim,
Ko‘nglimda o‘lon xayol-u fikrim.

Gar toniya bilmadim ravodur,
Mastam man-u mast ishi xatodur.

Kimsaki, o‘zindan o‘la g‘ofil,
Bir o‘zgani bilmaga na qobil.

Ul damki, dimog‘a yetdi bo‘ying,
Ko‘z ko‘rdi shuo’yi mohi ro‘ying.

Jon bexabar o‘ldi, aql shaydo
Tan qildi ming iztirob paydo.

Daryoyi tahayyura o‘lub g‘arq,
Ag‘yordan etmadim sani farq.

Ma’zur tut, ey sanam, bu holim,
Ta’n aylama, verma infiolim.

Sansiz man edim shikastaxotir,
Yuz shukr, sanga etishdim oxir.

Gulzori umidim o‘ldi serob,
Yo Rab, bu xayoldurmi, yo xob?

Aysh-u tarabim chirog‘i yondi,
Baxtim yuxudan magar uyondi?

Ey dilki, edarding oh-u nola,
Doim nigoron o‘lub visola.

Ho, davlati vaslu zavqi diydor,
Billoh, daxi etma nola-vu zor!

Ey diyda, to‘kub sirishki gulgun,
Har dam der edim: “Qoni Majnun?”

Manzuring o‘lubdur ul sumanbar,
Qil maqdamina nisor gavhar!

Ey jonki, chekarding intizori,
Ko‘rmak dilayub hamisha yori.

Etding onga, gal chiq endi tandan,
Get yora, kes ixtiloti mandan”.

Dardini deyarkan ul parizod
So‘z ila bu she’ri etdi bunyod:

Bu g‘azal Layli dilindandur

Ochmadi ko‘nglim falak to bag‘rimi qon etmadi,
Qilmadi xurram mani to zor-u giryon etmadi.

Qilmadan bedod ila yuz pora purxun ko‘nglimi,
Bu chamanda gul kibi bir lahza xandon etmadi.

Shukrkim, verdi falak komim, mani navmid edib,
Shevayi mehr-u muhabbatdan pushaymon etmadi.

Dard yo‘xdur kimsada, yo‘xsa tabibi fayzi ishq,
Kimda ko‘rdi dardkim, ul darda darmon etmadi.

Sabr yo‘xdur mardumi olamda vor na ro‘zgor,
Qonsi mushkuldurki, tadrij ila oson etmadi.

Tutdi selobi du chashmim yer yuzin, ammo xusho —
Kim, binosin sabriming ul sel vayron etmadi.

Ishq savdosinda sud etding mato’yi vasldan,
Ey Fuzuliy, jon veran jonona nuqson etmadi.

BU MAJNUNI HAYRONNING NIHOYATI HAYRATIDUR VA LAYLIDAN ISTIG'NO ILA G'AFLATIDUR

Majnun dedi: "Ey ochan manga roz,
Lutfi-la qilan mani sarafroz!

Kimsan? Manga zohir ayla oding!
Bu bodiyada nadur muroding?

Jon tozalanur fasohatingdan,
Bu lahjayi purmalohatingdan.

Xulqi xush-u lafzi jonfizosan,
Bo'yla ko'rinurki, oshnosan.

Billoh, na diyordan galursan?
Na rohguzordan galursan?

Gar lola esang, na dog'dansan?
V-ar savsan esang, na bog'dansan?

Shirin-shirin takalluming vor,
Holi dilima tarahhuming vor.

Begonadan ummazam bu holi,
Bir ulfatdan dagil bu xoli.

Behuda dagil bu ko'nglim olmoq,
Galmak boshim uzra soya solmoq.

Aql o'lsa edi manimla hamroh.
Ahvolingdan o'lurdim ogoh.

G'am ko'nglimi etmasaydi betob,
Ko'z pardasi o'lmayaydi xunob,

G‘aflat xalalindan ayrilardim,
Albatta, kim o‘ldig‘ing bilardim.

Chun manda yo‘x ehtimoli idrok,
San so‘yla o‘zingki, kimsan, ey pok?”

Bu g‘azal Majnun dilindandur

O‘yla sarmastamki, idrok etmazam dunyo nadur,
Men kimam, soqiy o‘lan kimdur, may-u sahbo nadur?

Garchi jonondan dili shaydo uchun kom istaram,
So‘rsa jonon bilmazam komi dil shaydo nadur?

Vasldan chun oshiqi mustag‘niy aylar bir visol,
Oshiqa ma’shuqdan hardam bu istig‘no nadur?

Hikmati dunyo-vu mofiho bilan orif dagil,
Orif uldur bilmaya dunyo-vu mofiho nadur.

Oh-u faryoding, Fuzuliy, injidibdur olami,
Gar baloyi ishq ila xushnud esang, g‘avg‘o nadur?

Javobi Layli

Layli dedi: — “Ey qarinayi ruh,
Komi dili mubtaloyi majruh!

Mujdaki, zamona verdi koming,
Do‘ldi mayi ishrat ila joming.

Mujdaki, muyassar o‘ldi maqsud,
Savdo ila oxir aylading sud.

Mujdaki, muroding o‘ldi hosil,
Maqsuda sani Haq etdi vosil.

Layli manam — orzuyi joning,
Komi dili zor-u notavoning.

Mushtoqi jamol eding hamisha,
Muhtoji visol eding hamisha.

Holoki, muyassar o'ldi diydor,
Taqsiru taallul etma zinhor!

Ko'r davlati vaslimi g'animat,
Gal yonima, favt qilma fursat!

Dil nazri visoli qomatingdur!
V-ar jonim esa amonatingdur!

Chun dushdi majoling — etma ehmol,
Gal nazringi tut, amonating ol!

Gar xasta esang, manam tabibing,
V-ar oshiq esang, manam habibing.

Gal bazmi visola mahram o'lg'il,
Bir lahza manim-la hamdam o'lg'il!

Ver nargisi lola ila ravnaq.
Rayhoni tar ila zebi zanbaq!

Feruzayi et qarini yoqut,
Qil to'tiyo qandi nobdan qut!

Payvandi gul ayla arg'uvoni,
Xizra yetur obi zindagoni!

V-ar oshiqi mubtalo dagilsan,
Majruhu g'am-u balo dagilsan,

Taqlid ila go'starib alomat,
Qilma o'zingi mani malomat!

Bir aql-u farosat ayla paydo,
Onjaq bizi etma xalqa rasvo.

Ey gul, bu manga dagilmidur nang —
Kim, o'lmayasan manim-la hamrang?

Man arz edam oftobi ruxsor,
San qilmayasan harorat izhor?

Man jom tutam deyimki: "Gal, ol!"
San durmayasan oyog'a filhol?

Izhori jamolin aylamak gul,
Bulbul ko'rub aylamak tag'ofil.

Cho'x tajriba etmisham, o'lur oz,
Ma'shuqina oshiq aylamak noz.

Taqrib ila ul buti diloro
Bir turfa g'azal ham etdi insho:

Bu g'azal Layli dilindandur

Ey qilan shaydo mani, mandan bu istig'no nadur?
Nesha so'rmazsanki, ahvoli dili shaydo nadur?

Gar manga xalq ichra parvo qilmading, ma'zursan,
Bo'yla tanholikda qilmazsan manga parvo, nadur?

Sahldur gar bilmayub holim tarahhum qilmamoq,
Holimi bilmak, tarahhum qilmamoq amdo nadur?

Gul tamannosinda derlar bulbuling g'avg'olarin,
Chun guli ko'rdikda qilmaz mayl, bu g'avg'o nadur?

Ul pari mutlaq mani rasvoya qilmaz iltifot,
Ey Fuzuliy, bilmazam jurmi mani rasvo nadur?

BU LAYLIYA MAJNUNNING ISTIG'NOSIDUR VA ISBOTI SAFOYI IMLOSIDUR

Majnun dedi: "Ey buti parivash!
Xoshoki zaifa urma otash!

Yondurmog'ina yetar xayoling,
Yo'xdur manga toqati visoling.

Zinhor gatirma, ey sumanbar,
Oyinayi orazing barobar.

Bir zarrayakim, vujud yo'xdur,
Oyinadan onga sud yo'xdur.

Ul kunki, ko'zimda vor edi nur,
Ko'zdan o'zingi yashirding, ey hur!

Holoki, nazorang o'ldi mushkil,
Durmoq na uchun manga muqobil?

Ishq etdi binoyi vasl mahkam,
Ma'nida mani saning-la hamdam.

Raf' o'ldi bu e'tibori surat,
Hoshoki, o'lam shikori surat.

Lazzat ruxi yori dilsitondan,
Jondur bo'lon, ey darig'i jondan!..

Jonim gedali base zamondur,
Jismimdagi endi o'zga jondur.

Sansan holo tanimda jonim,
Ko'zda nurim, jigarda qonim.

Mandan bari aylading mani san,
Arza kima aylayim sani man.

Manda o‘lan oshkor sansan,
Man xud yo‘xam, ulki vor sansan!

Doim sanga mandadur tajalli,
Man g‘ayrdan o‘lmisham tasalli.

Gar man man esam, nasan san, ey yor?
V-ar san san esang, nayam mani zor?

Chun man o‘lubam saning-la mamlu,
Vahdat ravishinda xush dagil bu.

Kim dishrada istayan nishoning,
Bir o‘zga makon bilam makoning.

Avval bu ishi edanda bunyod
Man tifl edimu zamona ustod.

Etmishdi sanga mani muqayyad
Go‘yo o‘xudurdi darsi — abjad.

Holo qilubam kamoli hosil,
Abjad sabaqin o‘qurmi komil?

Chun yetdi kamola sarxati ishq,
Sarxat ko‘rub onjaq aylaram mashq.

Rasvolig‘a chun man etmisham od,
San ham bu suluki etma bunyod.

Tut pardayi ismat ichra orom,
Rasmoy manam, san o‘l nekunom!

"Majnun" manga derlar ahli olam,
Onjaq mangadur junun musallam.

San o'lma fasonayi xaloyiq,
Majnun ishi Layliya na loyiq.

Majnun manam, ey vafoli dildor,
Devonalig'a manam sazovor!

San aylama holingi jigargun,
Layli na ravoki, o'la Majnun?

G'amxorsan, ey buti pariro',
G'amxorlig'ing hamin yetar bu —

Kim, pardanishin o'lub hamisha,
Doim qilasan hijob pesha.

Kun kibi chiqib mudom sayra,
Go'starmayasan jamol g'ayra —

Kim, sanda na o'lsa rasmi odat,
Atvorimadur manim shahodat.

Man ishq guzargohinda xokam,
El jumla bilur maniki, pokam.

Rahm et manga, ey buti vafodor,
Ta'n ahlining og'zin ochma zinhor!

Chun man rah-u rasmi ishq tutdim,
Nomus tariqini unutdim.

Nomusingi soxla har xalaldan,
San aql etagini ko'yma aldan.

Taqrib ila o'l asiri mahjur!"
Bu nodira she'ri etdi mazkur:

Bu g'azal Majnun dilidandur

Xayolida tasallidur, ko'ngil mayli visol etmaz,
Ko'ngildan dishra bir yor o'ldug'in oshiq xayol etmaz.

Haqiqiy ishq chun mustavjibi nuqson dagil mutlaq,
O'zin ahli haqiqat volehi husn-u jamol etmaz.

Kamoli ishqa tolib muxtarizdur husni suratdan —
Ki, qaydi husni surat oshiqi sohibkamol etmaz.

Dalili jahldur ishq ahlina suratparast o'lmoq —
Ki, oqil iftiroqi mumkin ila ittisol etmaz.

Ko'ngilda do'st tamkin bo'lsa, o'lmaz ko'zda javloni,
Muhabbat sobit o'lsa, o'z yerindan intiqol etmaz.

Savodi mosivodan lavhi dil xoli kerak doim,
Muvahhid safhayi idroka naqshi xattu xol etmaz.

Irodat zoe' etmaz ahli ma'no, suratan hargiz,
Haqiqat javharin jahli majoza poymol etmaz.

Muqayyad o'lmaz ahli surating rangina hol ahli
Fuzuliy, kim muqayyaddir magar idroki hol etmaz?

BU LAYLINING MAJNUN ATBORINA TAHSINIDUR VA HUSNI E'TIQODINA HUSNI YAQINIDUR

Layli dedi: "Ey vujudi komil!
Qurbi Haqa ismat ila qobil!

Me'roji kamolingi sinardim,
Kayfiyati holingi sinardim.

O‘ldim necha o‘ldug‘ingdan ogoh,
Xush martabadur bu, borakalloh!

Ahsantaki, zoti pok emishsan,
Pokiza vujudi xok emishsan.

Insof hamin o‘la qanoat,
Taskini havoya istitoat.

Ishqingda riyo gumon edardim,
Atvoringi imtihon edardim.

Alminnatulilloh, o‘ldi ma’lum,
Vasl o‘ldug‘i mashrabingda mazmum.

G‘amnok edim, aylading mani shod,
Bu qaydi taalluqindan ozod.

Bir g‘ofili xudparast edim man,
Jahl ila mudom mast edim man.

Oroyishi zulfu xol edardim,
Payvasta muni xayol edardim —

Kim, san talabi visol edarsan,
Nazzorayi zulfu xol edarsan.

Holo manga ravshan o‘ldi holing,
Me’roji haqiqati kamoling.

Men basladigim bu zulfu xoli,
Chashmi siyahu uzori oli,

O‘z jonim uchun dagil shabi ro‘z,
Nazri nazaringdur, ey dilafro‘z!

To aylayasan dami nazora,
Taskin verasan dili figora.

Ham san o'lasan muroda vosil,
Ham o'la manga savob hosil.

Yo'xdur chu nazora mayli sanda,
Naylar bu jamoli xo'b manda.

Tan durjinadur duri ravonim,
Ganji badanimda naqdi jonim.

Derdim o'la sarfi rahguzoring,
Ko'rdikda ravon qilam nisoring.

Tavfiqu visoling edam idrok,
Andishayi hajrdan o'lam pok.

Holoki, muyassar o'lmadi kom,
O'lmoq na ravo aroda badnom?

Nasxi xati, e'tibor qildim.
Rohi adam ixtiyor qildim.

To necha vera g'ubori surat,
Oyinayi zotima kudurat.

Vaqt o'ldiki, ravshan o'la mir'ot,
Mustag'niy o'la sifotdan zot.

Vaqt o'ldi bu g'uncha o'la xandon,
Ta'sir eda subhi fayzi jonon.

Xunobi g'ami-la do'ldi ko'nglim,
G'uncha sifati tutildi ko'nglim.

Farz o'ldiki, tay qilam bisotim,
Qat' edam o'zimdan ixtilotim.

Satri tan edam adam hijobin,
Ruxsora chekam fano niqobin.

To husni ruhimki, istamaz yor,
O'lmoya nasibi chashmi ag'yor.

Zeroki, nasibi husni qobil
Uldur anga oshiq o'la moyil.

Husnimda chu yo'q qabuli oshiq,
Nuqson ila o'lmog'im na loyiq?"

Bu hola munosib ul parizod
Filhol bu she'ri etdi bunyod:

Bu g'azal Layli dilindandur

Na dilbarkim, damodam oshiqa arzi jamol etmaz,
Qolur noqis bo'lub, fayzi nazar kasbi kamol etmaz.

Dagil jazb etmayan ushshoqi ma'shuq o'lmog'a qobil,
Na hosil husni suratdanki, jazbi ahli hol etmaz.

Kerak ruxsorayi ma'shuq maxfi g'ayri orifdan —
Ki, orif o'lmayan idroki sun'i zuljalol etmaz.

Havoyi vasldurkim, xo'blar vaslina tolibdur
Va gar na ishqi komil farqi hijron-u visol etmaz.

O'lan naqdi hayotin oshiqing ma'shuqa sarf aylar
Bu zulmi, oh, agar ma'shuqina oshiq halol etmaz.

Majoz ahlina xo'blar jilvai noz aylasunlarkim,
O'zin ahli haqiqat mubtaloyi xattu xol etmaz.

Fuzuliy, olami suratda sargardon kezar zohid,
Zihi g'ofil, bu savdoning saranjomin xayol etmaz.

Tamomiyi suxan

Xatm aylamadan so‘zini ul moh,
Bir noqanishin ko‘rundi nogoh.

Noqa ila bir nafar sabukxez,
Ko‘rdiki, galir nasimtak tez.

Bildi buti gulruxi sumanbo‘y —
Kim, o‘zi uchundir, ul takupo‘y.

Bildiki, raqib badgumondir,
Anduhi dil-u baloyi jondur.

Ul mohvash o‘ldug‘inda g‘oyib,
O‘lmish anga sur’at ila tolib.

Gulzora hanuz Yetmadan xor,
Gul qildi vido’yi sahni gulzor.

Ul holina voqif o‘lmadan g‘ayr,
Tebratdi jamozayi sabuksayr.

Jo‘yanda ko‘rib ul oftobi,
Tark etdi shitobu iztirobi.

Tavfiqi muroda o‘ldi xushdil,
Dushdi yana qildi azmi manzil.

Shahbozi yeturdi oshyona,
Topshirdi niholi bog‘bona.

Majnun yana qoldi zor-u mahjur,
Hamsuhbati mor-u hamdami mo‘r.

Na durmog‘a toqat-u qarori,
Na kezmaya alda ixtiyori.

BU MAJNUNNING ME'ROJI FAZOILIDUR VA BAYONI MARTABI HUSNI HASOILIDUR

Shohinshahi mulki mehnat-u dard,
Ya'ni Majnuni dardparvard.

Bir pok edikim, bu arsayi xok,
Oning kibi ko'rmamishdi bir pok.

Ma'murayi qurbi Haq maqomi,
Arvoha fariza ehtiromi.

Chun nafrati sharri nasli odam,
Ma'murayi qurbi Haq maqomi.

Har vahshi do'ninda bir farishta,
Yor o'ldi ul odami sarishta.

Zohirda rafiqi vahshla tayr,
Botinda maloik ila hamsayr.

Qilmishdi kamoli e'tidoli,
Kasrat alamindan oni xoli.

Chekmazdi jahonda ul jahongard,
Andishayi garm-u g'ussayi sard.

Bilmishdi jahonning e'tiborin,
Yo'x yerina sotmish edi vorin.

Tutmishdi tariqi ahli tavhid,
Bo'lmishdi kamoli tark-u tajrid.

O'lmishdi vujudi poki purnur.
Oloyishi aklu shurbdan dur.

Tahsil qilib safoyi siyrat,
Ko'rmishdi majozdan haqiqat.

A'yona yo'x edi e'timodi,
Naqqosh edi naqshdan murodi.

Mavzun edi tab'i nuktadoni,
Har nuktada voqifi maoni.

Ovozi edi base muloyim,
Uslubi durust, usuli qoyim.

Tahrir ila har chekanda ovoz,
Qushlara tutardi rohi parvoz.

Gohi g'azal-u gahi qasida,
Insho qilib ul sitamrasida.

So'z ila o'xurdi gohu begoh,
Bir necha aziz oningla hamroh.

Yozarlar edi tamom she'rin,
O'xurlar edi mudom she'rin.

Olamlara ul g'aribu mahjur,
Aksar bu sababdan o'ldi mashhur.

Ovoziyu zehniyu jamoli,
Qilmishdi muqayyad ahli holi.

Kim o'lsa bu uch kamola qobil,
Demak o'lur anga zoti komil.

Payvasta qilub kamolin izhor,
Bu baytlari qilurdi takror.

Bu g'azal Majnun dilindandur

Biz jahon ma'murasin ma'nida vayron bilmishiz,
Ofiyat ganjin bu vayron ichra pinhon bilmishiz.

Gar o'zin dono bilur taqlid ila suratparast,
Olami tahqiqda biz oni nodon bilmishiz.

Bexabarlar sharbati rohat bilurlar bodani
Biz hakimi vaqtiz, oni to'kmushiz, qon bilmishiz.

Bilmishizkim, mulki olam kimsaya qilmaz vafo,
Ul zamondankim, oni mulki Sulaymon bilmishiz.

Ayri bilmishsan, Fuzuliy, masjidi mayxonadan,
Sahv emish ulkim, sani biz ahli irfon bilmishiz.

BU LAYLINING BAHORI UMRI XAZONA IRDIGIDUR

Soqiy, ko'za galdi nash'ayi may,
Bir necha qadah yurit payopay!

Azmi tarab etding — ehtimom et,
Zavqin tarab ahlining tamom et!

Bazm ahlina jomi lolagun tut,
Ammo manga jumladan fuzun tut!

Zeroki, hanuz nimmastam,
G'am silsilasina poybastam.

Xushdur tarab ahlining bu bazmi,
Dog'ilmog'i o'lmasaydi azmi.

Tarixinavisi holi ayyom,
Bu qissaya bo'yla verdi itmom —

Kim, vasldan o'lmayub tasalli,
Majnundan o'landa dur Layli,

Kesmishdi taalluqin jahondan,
Qat'i nazar aylamishdi jondan.

Bir faslki, dasti g'orati day,
Gulzor bisotin ayladi tay.

Motamkada o'ldi arsayi bog',
Motamda surud nolayi zog'.

Layli kibi o'ldi lola mastur,
Majnun kibi shoxi arg'uvon ur.

Ranji yara qondan o'ldi ashjor,
Larzon-u zaif-u zardruxsor.

So'ndi gul-u lolaning chirog'i,
Sarsar eli zulmat etdi bog'i.

Gul biymi taarruzi havodan.
Lola sitami dami sabodan,

Raxtini yoshurdi bog'larda,
La'lini yiturdi dog'larda.

Bir mor misoli o'ldi har nahr,
Har lahzada suv masobayi zahr,

Ko'kdan yera indiginda boron,
Har qatra o'lub misoli paykon.

Go‘yoki, yeturdi bog‘a bedod —
Kim, shu’badan taharruki bod,

Bir sehr ila obi ohan etdi,
Ondan tani bog‘a javshan etdi.

Bir kun bu havoda Layliyi zor,
G‘am daf’ina etdi mayli gulzor.

Ko‘rdi gul-u loladan asar yo‘x,
Anvoyi shajarda bargi bar yo‘x.

Sahni chamanin safosi getmish,
Nuqsoni safo kamola etmish.

Na sabza taninda tob qolmish,
Na barg yuzinda ob qolmish.

Motamkada ko‘rdi bo‘stoni,
Riqqat o‘dina tutoshdi joni.

So‘zi jigarila yona-yona,
Sharh etdi g‘amini bo‘stona:

“K-ey bog‘, nadur bu ohi sarding?
Man xastaya zohir ayla darding!

Man daxi saning kibi nizoram,
Bir guldan yiroqu zard-u zoram;

Na davlati qurbina qabulim,
Na ravzayi ko‘yina vusulim.

San garchi xazonasan giriftor,
Albatta, bahora etmaging vor.

Ummidi visol manda yo‘xdur,
Sandan g‘am-u g‘ussa manda cho‘xdur!”

Orturdi g‘am og‘ladiqcha dardin,
Giryon ko‘ka tutdi ro‘yi zardin.

BU LAYLINING ONASINA BASIYAT ETDIGIDUR VA DO‘ST YODILA DUNYODAN GETDIGIDUR

Ma’budina arz qildi rozin,
Bildirdi ko‘ngildagi niyozin:

“K-ey hokimi arsayi qiyomat!
Sultoni sariri istidomat!

Navmidlik otashina yondim,
Billoh, bu vujuddan o‘sondim.

Chun do‘st yoninda noqabulam,
Billoh, bu hayotdan malulam!

Man sham’i shabi firoqi yoram,
So‘zon-u siyohro‘zgoram.

Yondirdi mani jafoyi olam,
Dinglanmazam o‘lmayincha bir dam.

Derdimki, vujudim o‘la boqi,
Shoyad dusha vasl ittifoqi...

Partav burjinda oftobim,
Bildimki, vujud emish hijobim.

Yo Rab, mani et fanoya mulhaq —
Kim, rohi fano emish rahi haq”.

Pok edi duosi — etdi ta'sir,
Filhol mizoji o'ldi tag'yir.

Ta'siri havoyi nomunosib,
Tarkibina qildi za'f g'olib.

Galdikcha ziyoda o'ldi dardi,
Tab larza farog'atin gedirdi.

Mahv o'ldi tab ichra ul parivash,
Bir sham' kibiki, ko'ra otash.

O'ksildi araqda husni tobi,
Bir gul kibikim, gedar gulobi.

Za'fi tani ul maqoma yetdi —
Kim, bistar ichinda jismi yitdi.

Bistarda talab qilan nishonin,
Ko'rmazdi vujudi notavonin.

Raf' o'ldi nishonayi salomat,
Mavtina ko'rundi ming alomat.

Azm ayladi o'lmog'a musofir,
Rixlat asari chu o'ldi zohir.

Raf' etdi hijob ehtirozin,
Fosh etdi anoya gizli rozin:

"K-ey dardi dilim davosi ona
Sham'i amalim ziyosi ona!

G'am izlamak ila jona etdim,
To mumkin edi tahammul etdim.

Holoki, muqarrar o‘ldi ketmak,
Farz o‘ldi bu sirri zohir etmak.

O‘lsin sanga, ey zaifa, ravshan —
Kim, tig‘i havo halokiyam man.

Jismimda yo‘x o‘zga dard tobi,
Illo, g‘ami ishq iztirobi.

Man oshiqi zor-u benavoyam.
Bir mahliqoya mubtaloyam.

Savdosi ila yo‘x o‘ldi vorim,
Kechdi havasi-la ro‘zgorim.

Cho‘x orzu ayladim jamolin,
Bir dam ko‘ra bilmadim visolin.

Holo gediram ko‘ngilda so‘zi,
Aldan na galur, bu edi ro‘zi.

Onjaq dagilam mani parishon,
Ul yor g‘aminda zor-u giryon.

Ul ham mani zora mubtalodur,
Sargashtayi vodiyi balodur.

Mandandir oning jununi afzun,
Qays ekan, o‘lubdur odi Majnun.

Doim kechirar g‘amimda ayyom,
Bir kun anga hosil o‘lmayub kom.

Rasvoyi zamona o‘ldi mandan,
Ofoqa fasona o‘ldi mandan.

Behuda dagil fig‘on-u ohi,
Yoqmazmi mani oning gunohi.

Mankim, gedaram bu xokdondan,
Dardim buki, sharmsoram ondan.

Ey munisi ro‘zgorim ona!
G‘amxorim-u g‘amgusorim ona!

Man doribaqoya azm edanda,
Dunyoya vido’ edib gedanda,

Mansiz chekib ohlar, fig‘onlar,
Sahrolara dushduging zamonlar,

Dushsa yo‘ling ul o‘lon diyora,
Arzi g‘amim ayla ul figora.

Zinhor anga o‘landa vosil,
Xush kimsadur, ondan o‘lma g‘ofil!

Domonini tut, rizosin ista,
Man mujrim uchun duosin ista!

Arz aylaki: “Ey vafoli dildor!
Jon verdi yo‘lingda Layliyi zor.

Ishqingda erina yetdi lofi,
Da’vosining o‘lmadi xilofi.

So‘yla mani zor-u mubtalodan
K-ey ishqda lof edan vafodan!

Xilvatgahi unsa mahram o‘ldim,
Ozoda-vu shod-u xurram o‘ldim.

San ham gala ko'r, taallul etma,
Man muntaziram tag'oful etma!

Gar sodiq esang bu yo'lda san ham.
Sabr aylama, ayla tarki olam.

Gal, komi dil ila o'lalim yor,
Bir yerdaki, yo'xdur anda ag'yor...

Doim o'lalim bir evda hamroz —
Kim, chixmaya dishra ondan ovoz.

Xush manzili amna bo'lmisham roh,
Beta'nayi do'st-u javri badxoh.

Mandan sani aylamak xabardor,
Bismilloh, agar irodating vor!"

Chun qildi vasiyatini oxir,
Azmi safar etdi ul musofir.

Yod ayladi yor mehribonin,
Vasl orzusi ila verdi jonin.

Kimdurki, jahonda foni o'lmaz.
Davri falaking omoni o'lmaz!

Dunyo edi boshli ajdahodur,
Andishayi ulfati xatodur.

Har lutfinadur dafina ming qahr,
Har shahdinadur qarina ming zahr.

Davron uzarindadur zamona,
Albatta, galan gedar jahona.

Arbobi zamonaya verib pand,
Bu she'ri na xush demish xiradmand:

G‘azal

Bu olamkim, ko‘ngul, qaydin chekarsan mehnat-u g‘amdur,
Fano sarmanzilin sayr aylakim, bir xushcha olamdur.

Ongub tanholig‘i qabr ichra nafrat qilma o‘lmakdan,
Tariqi uns tutkim, har ovuch tuproq bir odamdur.

Dagil mahkam jahon mulkinda har bunyodkim qilsang,
Baqo mulkinda tut manzilkim, ul bunyod mahkamdur.

Ajal oloyishi xavfu xatardan qurtorar nafsi,
Bu javhar kimiyoyi nafsa bir iksiri a’zamdur.

Kamoli ishqi inson mavt ilandur rohi hikmatda,
Vale, mujro qilan hukmin misolin naqshi xotamdur.

Bahor ayyomi kirsang lolazora xok ajzosin,
Muhaqqar ko‘rmakim, har zarra bir jom ila bir Jamdur.

Asiri nafsdur ahli jahon — bilmaz fano qadrin,
Fuzuliy, tark tajridi sanga onjaq musallamdur.

Tamomiyi suxan

Layli guli gulshani latofat,
Chun ko‘rdi xazon yeli-la ofat.

Pomoli xazon o‘lub bahori,
Anjoma etishdi ro‘zgori.

Bechora anosi ochdi boshin,
Boshindan oshurdi qonli yoshin.

Kofurini to‘kdi za’farona,
So‘zi dil ila galib fig‘ona.

Cho‘x og‘ladi, etdi oh-u nola,
Og‘larkim o‘lursa bo‘yla hola.

Alqissa, tutib tariqi motam,
Ul voqeaya yig‘ildi olam.

Ta’zim ila tutdilar azosin,
Qabrin duzub, urdilar binosin.

Tan o‘ldi muqimi arsayi xok,
Ruh o‘ldi qarini avji aflok.

Shavq ahlina qurb hosil o‘ldi,
Daryosina qatra vosil o‘ldi.

BU MAJNUNNING LAYLI VAFOTIDAN XABARDOR O‘LDIG‘IDUR VA DO‘ST YODI ILA DUNYODAN GETDIGIDUR

Mehnat chamaninda gul deranlar,
Olamda yomon xabar veranlar,

G‘am nusxasin aylayanda tahrir,
Vermishlar onga bu nav’ tashhir —

Kim, Zaydi sitamrasidayi zor,
Ul voqeadan o‘lub xabardor,

Filhol qilib azimati roh,
Majnuni hazini etdi ogoh —

“K-ey sheftayi shikastatole’,
Afsuski, sa’ying o‘ldi zoe’.

Idbori tilisming o‘ldi botil,
Bu mashg‘aladan daxi na hosil?!

Bozor buzildi, yig‘ bisoting,
Bu silsiladan kes irtiboting!

Layli sanga verdi zindagoni,
San o‘l boqi, ul o‘ldi foni!

San sadqasi o‘ldug‘ing parivash,
Sadqa sanga o‘ldi, ey balokash!

Azmi rahi jannat etdi ul hur,
Firdavs maqomin etdi ma’mur”.

Majnunki, xabardan o‘ldi ogoh,
So‘zi jigari-la chekdi bir oh —

Kim, g‘ulg‘ulasin hamul zamonda,
Jononi eshitdi ul jahonda.

Oz qoldiki, nolasi-la dildor,
Ul xobi ajaldan o‘la bedor.

Bir lahza baland o‘lub xurushi
Dushdi yera, getdi aql-u hushi.

Chun galdi o‘zina, qildi nola,
Yog‘dirdi xazoni uzra jola.

Ta’na so‘zin etdi Zayda bunyod:
“K-ey soqiyi bazmu zulmu bedod!

Netdim sanga, qasdi jonim etding,
Qasdi dili notavonim etding!

Qiyding mani zor-u notavona,
Urding sitam otashini jona!

Zahr edi magar bu verdiging jom —
Kim, marg payomin etdi e'lom?

Bir mo'rchaya nadur bu kina,
Fo'loda duyarmi obi kina?!

Ta'siri sitamdan ijtinob et,
Bori bu gunoha bir savob et!

Aylat mani yor o'lon diyora,
Sham' ayla mani mazori yora!"

Dushdi yo'la, o'ldi Zayda hamroh,
Bir hol ilakim, nauzubilloh.

Chun ko'rdi mazori gul'uzorin,
Dushdi-yu, quchoqladi mazorin.

Ko'ksini qilib lahad kibi chok,
Marqad kibi sochdi boshina xok.

Qabr uzra oxitdi qonli yoshin,
La'l ayladi yoshi qabri doshin.

Er yuzin edib sirishki mamlu,
Kechdi yera ul sirishkdan suv.

O'ldi duri ashki beqarori,
Qabr ichra nigorining nisori.

Ko'z yoshini ayladi muxotab:
"K-ey tiyra shabi firoqa kavkab!

Chixmoq sanga o'ldi endi vojib —
Kim, o'ldi ul oftob g'oyib:

Bir burji maqom tutmish ul moh —
Kim, o'lmaz onga nasim hamroh.

San durma agar muruvvating vor,
Kir tuprog'a, ista oni zinhor!

Ko'r qandadur ul durri yagona,
Netmish anga ofati zamona!

Pobo's edibon yetur niyozim,
Bildir bu tazarru ila rozim:

"K-ey sham', nadur bu ijtinobing?
Man baxti siyohdan hijobing?

Jomi mayi g'am tutanda olam,
Ham san ichding bu jomi, man ham.

Mast etdi magar sani bu boda —
Kim, bazmda durmading ziyoda?

Bir nodira sham' eding shabafro'z,
Dushdi sanga zavq ishqdan so'z.

Bir necha zamon agarchi yonding.
So'zi dila do'zmading, o'sonding.

Bedorlig'a gaturmading tob,
Shahlo ko'zing o'ldi moyili xob.

Hamrohim eding bu yo'lda, ey moh!
Hamrohi qo'yib gedarmi hamroh?

Afloka tafoxur ayla, ey pok —
Kim, o'ldi rafiqing ul duri pok.

Zulfina muoriz o‘lma, ey mor!
Kim, anda muqimdur dili zor.

Xolina taarruz etma, ey mo‘r —
Kim, bog‘lidur onda joni mahjur.

Ey umr, gal endi bosha san ham —
Kim, chashmima tiyra o‘ldi olam!

Olam xush ediki, vor edi yor,
Chun yor yo‘x, o‘lmasin nakim vor.

Ey jon, tani xastani vido’ et,
Bu xasta ila yetar nizo’ et!

Mushtoqingam, ey ajal, karam qil,
Daf’i alam ila raf’i g‘am qil!

Qurtor mani iztirobi g‘amdan!
Ber mujda vujudima adamdan!

Oyinami ayla zangdan pok,
Qil pardayi e’tiborimi chok!

Raf’ et na esa aroda hoyil,
Ayla mani ul nigora vosil!

Taklifi visol edar manga yor,
Bir xilvatakim, yo‘xdur ag‘yor.

Man ketmamak aylasam xatodur,
Sandan manga bir madad ravodur.

Billoh, madadimda qilma ehmol —
Kim, baxtima yuz verubdur iqbol.

Yo Rab, manga jism-u jon kerakmaz,
Jononimsiz jahon kerakmaz!

Minba'd zalilu xor qilma,
Sargashtayi ro'zigor qilma!"

Afg'onda ekan gedib qarori,
O'ldi bu g'azal dilinda jori:

G'azal

Yondi jonim hajr ila, vasli ruxi yor istaram,
Dardmandi furqatam, darmoni diydor istaram.

Bulbuli zoram, dagil behuda afg'on etdigim,
Qolmisham nolon qafas qaydinda, gulzor istaram.

Dahr bozorinda kosiddur mato'yi himmatim,
Bu mato'yi sotmag'a bir o'zga bozor istaram.

Foniy o'lmoq istaram, ya'ni baloyi dahrdan
Rohati jismi zaif-u joni afgor istaram.

No'la gar qilsam shabi hijron tamannoyi ajal,
Naylayim, cho'xdur g'amim, da'fina g'amxor istaram.

Chun baqo bazmindadur dildor, man ham durmazam,
Bu fano dayrinda bazmi vasli dildor istaram.

Ey Fuzuliy, istamaz kimsa rizosi-la fano,
Manki bundan o'zga bilmay chora, nochor istaram.

Tamomiyi suxan

Chun rozi darunin etdi taqrir,
Ra'yina muvofiq o'ldi taqdir.

Imdod qilib inoyati Haq,
Qildi oni maqsadina mulhaq.

Gul terdi hadiqayi amaldan,
May ichdi surohiyi ajaldan.

Qabrini quchoqladi nigoring,
Jon sadqasi etdi ul mazoring.

— "Layli" — dedi — verdi joni shirin,
Ul oshiqi beqaror-u miskin.

Insof hamin o'la muhabbat,
Bu doiradur maqomi hayrat.

Go'yoki alinda edi joni,
Doim kuzatardi ul zamoni.

Chun davr ila yetdi ul zamona,
Ondan bir ijozat o'ldi jona.

Har nechaki, vor edi nigori,
Olamda edi oning qarori.

Chun qildi nigori tarki olam,
Bu olami tark qildi ul ham.

Chun ko'rdi bu holi Zaydi g'amnok,
Afg'on qilib, etdi yoqasin chok.

Faryod ila qildi navha bunyod,
Avji falakka yeturdi faryod.

Zor og'ladi o'ylakim, hamul dam,
Ohi o'dina yig'ildi olam.

El jam' o'lub etdilar nazora,
Majnuni siyohro'zgora.

Qabr ustina ko'rdilar yiqilmish.
Jononaya jon nisor qilmish.

Ahvolina og'layub sarosar,
Dafn etmagin etdilar muqarrar.

G'usl aylabon tani nizorin,
Dildorining ochdilar mazorin.

Qo'ydilar oni ham ul mazora,
G'amnok yetishdi g'amgusora.

Ruh o'ldi falakda ruha hamroz,
Tan o'ldi tan ila yerda damsoz.

Ra'f o'ldi taalluqoti hoyil,
Matlubina tolib o'ldi vosil.

Bir bazm iki shoha mahfil o'ldi,
Bir burj iki moha manzil o'ldi.

Qabr ustina qo'ydilar nishona,
Fosh o'ldi bu mojaro jahona.

Tavfinda qilib murod hosil,
Ul qabra xaloyiq o'ldi moyil.

Kechdichka zamon mukarram o'ldi,
Hojatgahi ahli olam o'ldi.

Budur asari muhabbati pok,
Xush martabadur bu, qilsang idrok...

BU ZAYDNING LAYLI ILA MAJNUNNI RO''YOSINDA KO'RDIGIDUR

Ul mashhada Zayd o'lub mujovir,
Osori sadoqat etdi zohir.

Ta'mir uchun etdi cho'x atolar.
Tadrij ila qildi cho'x binolar.

Payvasta harorati jigardan,
Qandili mazorin etdi ravshan.

Jorub ila ob o'landa matlub,
Mujgon ila ashki ob-u jorub.

Har lahza qilurdi toza motam,
Qilmazdi fig'on-u nolasin kam.

Ul munisu mushfiqu muvofiq,
Bir kecha g'aribi subhi sodiq.

Bemor taninda qolmayub tob,
Qilmishdi mazora yastanib xob.

Xob ichra ko'rundi ul nizora
Bir bog'ida iki mohpora.

Ruxsorlarinda zavqdan nur,
Biymi g'am-u dard-u g'ussadan dur.

Xushvaqtu nishotmandu dilshod,
Ag'yor taarruzindan ozod.

Har mahvasha ming farishta surat
Ixlos ila o'lmish ahli xidmat.

So‘rdiki: “Bular na mohlardur?
Na rutbali podshohlardur?

Bu ravza na ravzayi barindur,
Bu qavm na qavmi nozanindur?”

“Bu dur, — dedilar, — riyozi rizvon,
Bu qavmi xujasta hur-u g‘ilmon.

Bu iki mahi xujastaruxsor
Majnun ila Layliyi vafodor

Chun vodiyi ishqa kirdilar pok,
Ul poklik ila o‘ldilar xok.

Manzillari o‘ldi bog‘i rizvon,
Chokarlari o‘ldi hur-u g‘ilmon.

Chun bunda rizo verib qazoya,
Sabr ayladilar g‘am-u baloya.

Getdikda jahoni bevafodan,
Qurtuldilar ul g‘ami balodan”.

Chun Zayd yuxudan o‘ldi bedor,
Bu nuktayi etdi xalqa izhor,

Xalqing o‘lub e’tiqodi afzun,
Ul qabra ziyorat o‘ldi qonun.

Tamomiyi suxan

Soqiy, mutag‘ayyir o‘ldi holim,
So‘ylashmaga qolmadi majolim.

Minba’d ziyoda verma boda.
Rahm aylaki, sarxusham ziyoda.

Xush g‘aflat ila kechurdim ayyom,
Bilmamki, no‘lur ishim saranjom?

Sarmoyayi umr ketdi aldan,
Sud etmadim etdigim amaldan.

Faryod bu javrdanki, gardun
Ahvolimi ayladi digargun.

Dun diydayi tar qilib guharbor,
Garduna dedimki: “Ey jafokor,

Hargiz ravishingdan o‘lmadim shod,
Domi g‘am-u mehnatingdan ozod.

Ahboba naqiz davr edarsan,
Arbobi kamola javr edarsan.

Majnun agar o‘lsa edi johil,
O‘lmazding itoatinda kohil.

Farmonina inqiyod edarding,
Ko‘nglini mudom shod edarding.

Ahli hunar o‘ldug‘i sababdan,
Sohibnazar o‘ldug‘i sababdan,

Aqroni ichinda xor qilding,
Beizzat-u e’tibor qilding.

Layli gar o‘laydi bir hayosiz,
Yo san kibi mehrsiz, vafosiz,

O‘lmazdi anga hamisha javring,
Komincha mudom o‘lurdi davring.

Fazl ahlina moyil o'ldug'indan,
Idrok ila komil o'ldug'indan,

Doim g'am alinda zor qilding,
Oshuftayi ro'zgor qilding.

Man ham go'r o'laydim ahli tazvir,
Etmazding ionatimda taqsir.

Sandan g'arazim o'lub saranjom,
Davringda manga o'lurdi orom.

Chun ahli vuqoru nang-u oram,
Javringla hamisha xor-u zoram.

Bu yuzdan emish saning madoring
Vor emdiki, yo'xdur e'tiboring".

Gardun eshidib manim itobim,
Verdi bu ado ila javobim:

"K-ey surati holdan xabarsiz,
Har hikmata ayb edan hunarsiz,

Man amra muvofiq aylaram davr,
Hikmatda vafodur etdigim javr.

Ammo san edan amal xatodur —
Kim, pir tariqating havodur.

Shoirlig'a iftixor edubsan,
Kizbi o'zinga shior edubsan.

Majnun dediging vujudi komil,
Har donisha mandan o'ldi qobil.

Devona onga san aylading od,
Sandan onga yetdi zulmu bedod.

Layli dediging mahi tamomi,
Man pardada soxladim kiromi.

Rasvoyi xaloyiq aylading san,
Ming ta'naya loyiq aylading san.

Goh Ibni Saloma zulmi ilhoq,
Gah Navfala g'adri qilding itloq.

Sharm et, bu na harzadur, na muhmal?
Na Ibni Salomu qang'i Navfal?

Sharh aylamak istading fasona,
Qilding so'za onlari bahona.

Ko'rdi churumish sumuklar ozor,
Tuhmatlaringa o'lub giriftor.

Amvot mazolimini kirding,
Osudalara azob verding.

Jurmina o'landa xalq mulzam,
Lozim so'rilur bu iftiroham.

O'lmazmi bu boisi azobing?
Bu mas'alada nadur javobing?"

Javobi masala

Ey to'tiyi bo'stoni guftor,
Sarrofi suxan Fuzuliyi zor!

Oldonma, agar sipehri loib,
Ta'n ila sanga dedisa kozib.

Ash'ora yomon deb o'sonma,
Sarmoyayi nazmi sahl sonma.

So'zdur guhari xazonayi dil,
Izhori sifoti zota qobil.

Jonso'zdur agar bilursa inson,
So'zdurki, deyarlar o'zgadur jon.

Billoh, bu yomonmidurki, holo
Amvota so'z ila verding eh'yo?

Majnun ila Layliyi qilib yod,
Arvohlarini aylading shod?

BU BAYONI UZRI TA'LIFI KITOBDUR BA TARIXI ZAMONI FATHI BOBDUR

Ey kilki ravanda borakolloh.
O'lding mani rahnavarda hamroh.

Ming sa'y ila hojatim bitirding,
Bir manzila oqibat eturding.

Rahmat sangakim, san etding imdod,
Bu eski binoyi etding obod;

Ashk ila biruni siyimandud,
Oh ila daruni anbarolud.

Mahzanlari ganji gavhari dard,
Ravzanlari manfazi dami sard.

Alqissa, murattab o'ldi bir bog',
Har lolasi, bag'ri uzra yuz dog'.

Xuni jigar obi jo'ybori,
Novki muja abri navbahori.

Ul damki, bu nusxa o'ldi marqum,
"Layli — Majnun" odi-la mavsum.

Izhora galib rumuzi vahdat,
Bahdatda tamom o'lub hikoyat,

Tarixina dushdilar muvofiq:
Bir o'lmoq ila ul iki oshiq[1].

BU ARBOBI BAFODAN TABAQQU'I QABULI MA'ZIRATDUR BA ASHOBI ZAKODAN TAMANNOYI DUOYI MAG'FIRATDUR

Insof ver, ey hasud, insof!
Ta'n etmaki, javharing dagil sof!

Ahvolimi ko'r, xarob-u muztar,
Anduhi zamonadan mukaddar.

So'z doirasi dagil bu ahvol,
Insof mangakim, o'lmazam lol.

Mandan tama' etma fikri soib,
Ahvolimadur so'zim munosib.

Ozdir dema javhari safosin,
Bir so'rki: na verdilar bahosin?

Billoh, gar o'laydi bir xaridor,
Ming ganji nihon qilardim izhor.

[1] Bu "Layli va Majnun" asarining yozilish tarixi bo'lib, 1537-yilni anglatadi.

Filjumla bu hamki, o'ldi mastur,
Bir shavq ila zavqdan dagil dur.

Aybi hunar ixtiyor qilma!
She'rim hasadin shior qilma!

Behuda yetar taarruz ayla,
Gar qodir esang, javob so'yla!

Tark ayla taarruzu inodi —
Kim, vodiyi jahldur bu vodi.

Dam xayr so'zindan ur damodam
Var xayr demażsan — absam, absam.

LUG'AT BA IZOHLAR

A b v o b — eshiklar.

A b j a d — arab alifbosining maxsus tartibda tuzilgan sirasi, bunda har bir harf ma'lum bir son qiymatiga ega. Alifbo o'rganish ma'nosida ham keladi.

A b i r — sandal, gulob, mushk va za'farondan tayyorlanadigan qora rangli xushbo'y modda.

A b r v a sh — bulutga o'xshab.

A b r i s t e h s o n — ta'rifu tahsin bulutini yog'dirmoq.

A b r i n a y s o n — nayson buluti, barakali, seryomg'ir bulut.

A b r o' — qosh.

A b s a m — lol, soqov bo'l.

A v n — madadkorlik.

A v o t i f — iltifot, shafqat, mehribonlik.

A v r a t — ayol, xotin.

A v r o q — 1) varaqlar, sahifalar; 2) barglar, yaproqlar.

A v s o f — vasflar, ta'riflar, maqtovlar.

A v q o t — vaqtlar, damlar.

A g' yo r — raqiblar, dushmanlar, begonalar.

A d a m — yo'qlik.

A d v o r — doiralar, aylanishlar.

A d yo n — dinlar.

A d l d e v o n i — adolat dargohi.

A d u (v) — dushman, yov, raqib.

A yo g' (A yo q) — qadah, jom, kosa.

A j z — ojizlik, zaiflik.

A j z o — uzvlar, qismlar, bo'laklar.

A j r — haq , mukofot, evaz, badal.

A j r o m — samo jismlari.

A z b a r — yoddan.

A z i m a t — niyat, jazm, intilish.

A z m — xohish, iroda, qasd.

A y b j o‘ — ayb axtaruvchi.

A k o b i r — kiborlar, ulug‘lar, mansabdorlar.

A l — qo‘l.

A l i m — og‘ir, mashaqqatli.

A l i f — arab alifbosining birinchi harfi. Tik va to‘g‘riligi jihatidan o‘q, nayza, kelishgan qomat va hokazoga nisbat beriladi.

A l t o f — lutflar, maqtovlar.

A l q i s s a — xullasi kalom, gapning qisqasi, xulosa qilib aytganda.

A l f o z — so‘zlar, iboralar, jumlalar.

A l - a m o n — undov so‘z: qutqarish haqida iltijo.

A l q i s s a — xullasi kalom, gapning qisqasi, xulosa qilib aytganda.

A m v o j — mavjlar, to‘lqinlar.

A m v o l — mol-u mulk, boylik.

A m v o t — mayit.

A m d a n (A m d o) — atay, qasddan, bila turib.

A m d o - qasddan, ataylab.

A m i m — farovon; umumiy.

A m l o k — mulk.

A m n — 1) tinchlik, omonlik, osoyishtalik; 2) xilvat; rohat.

A m o m a — salla.

A m o n a t d o r — birovning omonatini asrash.

A m r o z — xastalik, kasallik; noxushlik.

A m s o l — 1) o‘xshashlar; 2) misollar.

A m t o r — yomg‘ir.

A n b a r a f sh o n — anbar sochuvchi.

A n b a r i n m o‘ — anbarday muattar sochli.

A n b a r o l u d — anbar omuxta, xushbo‘y.

A n v o r — 1) nurlar; 2) nurli chehra.

A n g u r — uzum.

A n g u sh t — barmoq.

A n d o m — tan, jism.
A n d u h g i n — g'amgin, qayg'uli.
A n j a q (O n j a q) — shunday.
A n j u m a n i f u r u z — nurli anjuman.
A n i s — do'st, ulfat, hamsuhbat, sirdosh.
A n o s i r — moddalar, unsurlar.
A n s o r — madadkor, ko'makchi.
A n f o s — nafaslar, damlar.
A n q a r i b — 1) ehtimol, chamasi, shekilli;
2) yaqinda, yaqin orada.
A r — agar.
A r v o h — ruh.
A r z i n i y o z — muhtojlik izhor qilish, hojatini bildirish, yolvorish, iltijo etish.
A o z i m — ulug'roq, buyukroq.
A o l i — ulug' insonlar. yuksak martabali kishilar.
A r k o n — ustunlar, tayanchlar, asoslar.
A r o z i l — nokas, pasthimmat.
A r s a — maydon, kenglik.
A r u s — kelin, kelinchak.
A r sh i b a r i n — eng go'zal arsh.
A s b o b — 1) sabablar, bahonalar;
2) kishanlar, band qilish vositalari.
A s b o b id a h r — dunyo boyliklari, ne'mat va lazzatlari.
A s b o b ij a m ' i ya t — mol-mulk vositalari.
A s n o f — turlar.
A s o l i b — uslublar.
A s r o r — sirlar.
A s ' o r — bozor.
A t v o r — yo'l, usul, odat.
A t r o k — turklar.
A t f o l — bolalar, go'daklar.
A f v o h — og'iz.
A f g o r (F i g o r) — 1) yaralangan, majruh;
2) ezilgan, o'rtangan.

A f s a r — toj.

A f s u n (F u s u n) — sehr, jodu, hiyla.

A f s u r d a — 1) ezilgan, so'lg'in; 2) tushkun, g'amgin,

A f t o d a — zaif, notavon, bechora.

A f ' o l — fe'llar, qilmishlar, ishlar.

A f g' o n — fig'onlar, nolalar, faryodlar.

A x b o r — xabarlar.

A x g a r — laxcha, cho'g', uchqun, olov.

A x t a r sh u n o s — munajjim, astronom.

A sh k a f sh o n (A sh k f i sh o n) — yosh to'kuvchi.

A sh k o l — 1): ishkallik, chigallik;2) qiyofa, ko'rinish.

A sh k b o r — yosh to'kuvchi.

A sh k r e z — ko'z yoshi to'kuvchi.

A sh r o r — badkirdor, yomonlik qiluvchi, ko'p zarar etkazuvchi.

A sh r o f — ulug' zotlar, aslzodalar.

A sh ' o r — she'rlar.

A ' v o n — madadkorlar, ko'makchilar.

A ' d o — dushman.

A ' yo n — ulug' martabalilar, asl zotlar, taniqli, atoqli kishilar.

A q v o m — qavm.

A q d iz u l f — soch o'rimlari, soch halqalari.

A q r o n — yaqin, hamsuhbat.

A h b o b — do'stlar, sirdoshlar.

A h l a n va s a h l a n — "xush kelibsiz, yaxshi kelibsiz, marhamat!" kabi yaxshi tilaklarni ifodalaydagan so'zlar.

A h l iz a v q — ishq va iste'dod sohiblari.

A h l i j a h l — johillar, nodonlar.

A h l i t a z v i r — hiylagarlar, firibgarlar.

A h l i t a m k i n — og'ir, vazmin kishilar.

A h l i x i r a d — donolar, oqillar.

A h l i h u n a r — fazilat egalari.

A h s a n t — 1) eng yaxshi, go'zal, a'lo; 2) tahsin, ofarin.

B a d g o' — yomon gaplarni gapirvchi, hammani yomonlab yuruvchi.

B a d m e h r — mehri yo'q, ko'ngli qattiq, shafqatsiz.

B a d n i h o d — yomon tabiatli.

B a d f a r j o m — oqibati yomon.
B a d x o h — yomonlik xohlovchi, niyati buzuq.
B a d h o l — holi yomon, ahvoli tang; baxtsiz.
B a d x o‘ (y) — badfe'l, badjahl, qo‘pol, to‘ng.
B a yo z — oq , oqlik.
B a z l — 1) sarf, xarj; 2) in'om, ehson.
B a z m a f r o‘ z — bazmni yorituvchi.
B a y d a q — shaxmat piyodasi.
B a y ’ — savdo-sotiq .
B a l a n d a x t a r — yulduzi baland.
B a l a n d n i sh i n — yuqorida o‘tiruvchi.
B a l i l a — Hindistonda o‘sadigan daraxt. Uning yong‘oqqa o‘xshagan mevasining po‘stidan tibbiyotda foydalaniladi.
B a l i ya — balo; uqubat; badbaxtlik.
B a l o j o‘ (y) — balo izlovchi, badbaxt; majozan: oshiq.
B a n o g o‘ sh — quloq solinchog‘i.
B a r — meva, hosil.
B a r q — 1) chaqmoq, yashin; 2) o‘t, olov.
B a r q k i n a — tez jahlga minadigan; jahli tez o‘tib ketadigan.
B a r h a m — yo‘qolish, yo‘qotish.
B a r h a m z a d a — tamom bo‘lgan, xarob bo‘lgan.
B a s l a m o q — saqlamoq , asramoq .
B a s t a — bog‘liq, band.
B a s t a i a q d i sh a v h a r — eriga nikoh rishtasi bilan bog‘langan.
B a x t i s i yo h — baxti qora, baxtsiz, tolesiz.
B a ’ d — so‘ng, keyin.
B a ’ d u l u v v u d - d a r a j o t — ulug‘ martabalardan keyin.
B a h o n a p a r d o z — bahona to‘quvchi.
B a h r — katta daryo, dengiz.
B a h r-u b a r — suv va quruqlik; butun dunyo.
B e b o k — 1) botir, qo‘rqmas;
2) zolim, toshbag‘ir, shafqatsiz; 3) hayosiz, andishasiz.
B e d a r a n g — to‘xtovsiz, tez, darhol.
B e d i l — dilini boy bergan, oshiq, beqaror, giriftor.
B e d o d — jabr, sitam, zulm.

B e n g z a r — o‘xshar.
B e n g z a t d i m — o‘xshatdim.
B e s a b o t — beqaror, o‘tkinchi.
B e s a -u p o — telba, bechora, besaranjom, sargardon.
B e s u k u n — beqaror, besabr.
B e x o n u m o n — uy-joysiz, sarson-sargardon, bechora.
B e s h — ko‘p, ortiq .
B e ’ e ’ t i d o l — nomo‘’tadil, bir zaylda bo‘lmaslik.
B e h b u d — yaxshilik, xushahvol.
B e h j a t — quvonch, shodlik.
B i a y n i h — xuddi o‘zi, aynan, bamisoli.
B i y m (B i m) — xavf, xatar, qo‘rqinch.
B i k a n m a z — pinhon qolmas.
B i k r - pok, bokira.
B i l u r — billur; tiniq, shaffof.
B i n i s h — ko‘rish.
B i r y o n — qovurilgan, kabob bo‘lgan, kuygan, o‘rtangan.
B i s t a r — to‘shak, ko‘rpa-yostiq ; yotar joy, o‘rin.
B i h o r — bahrlar, dengizlar.
B o b — eshik.
B o b a k — eshikcha, daricha.
B o v a r — ishonch.
B o d — yel, shamol.
B o d a — may, sharob.
B o d i s a b o — tong eli, mayin shabada.
B o d i y a — cho‘l, dasht, sahro.
B o d i y a g a r d — sahroda kezuvchi.
B o k — 1) xavf, qo‘rquv; 2) andisha, parvo.
B o r — yuk.
B o r v a r — sermeva.
B o r g o h — dargoh, qasr, podshoh qabulxonasi.
B o r o n — yomg‘ir.
B u l o n m a z m i — bulg‘anmasmi?
B u r o q m o q — chiqmoq.
B u r r o n — o‘tkir, keskir.
B u r u d a t — sovuq, sovuqlik.

B u r h o n — dalil, hujjat.
B u t i Ch i n — Xitoy go'zali.
B u x o r — dud, tutun, bug'.
B u q ' a — 1) zamin; 2) xona, saroy; 3) dunyo.
B o' y l a — bunday, bunaqa, shunchalik, bu kabi.
B o' r ' yo — bo'yra.
B o' t a — tuyaning bir yoshgacha bo'lgan bolasi, bo'taloq.
V a j h i m a o sh — tirikchilik vositalari.
V a q f e t m o q — bag'ishlamoq.
V a l e — va lekin.
V a r n a — va agar na.
V e r m a y a n — bermagan.
V i r d i z a b o n — tilda takrorlanadigan.
V o j g u n — 1) teskari, chappa; 2) muxolif, istakka qarshi.
V o l a — oshiq , shaydo, maftun.
V o l e h — shaydo, mubtalo, giriftor.
V o l o — baland, yuqori, ulug'.
V o r — bor.
V o q i f i a s r o r — sirlardan xabardor.
V o h i b — baxsh etuvchi, in'om qiluvchi.
V u b o l — uvol.
V u j u b — vojib, zarur.
G a v h a r a f sh o n — gavhar sochuvchi.
G a z a n d — ziyon, zarar.
G a n j — boylik, xazina.
G a r d i sh i g a r d u n — falakning aylanishi.
G a r d u n i g a r d o n — aylanuvchi falak.
G a r m — issiq, qaynoq.
G a r o n b o r — yuki og'ir.
G e s u (g i s u) — soch, zulf, kokil.
G i z l i — yashirin.
G i r d b o d — aylanma shamol, bo'ron, dovul.
G i r yo n — yig'lab turgan, yig'lovchi.
G i r e h (G i r i h) — tugun, chigal.
G i r e h g i r — tugunli; jingala; qayrilma (qoshga nisbatan).
G i r e h k u sh o — mushkullarni hal qiluvchi.

G i r i b o n — yoqa.

G i r ya — yig'i.

G u d o z — 1) erish, kuyish; 2) dard, alam, anduh.

G u z a r g o h — o'tadigan joy, yo'l.

G u z i d a — tanlangan, saylangan.

G u z o r — o'tish, yo'l.

G u l a n d o m — gulbadan; nozanin.

G u l b a r g i t a r — yangi ochilgan gul bargi; majozan: ma'shuqaning go'zal chehrasi.

G u l g u n — pushtirang, qizil.

G u l n i n g d e v o n i — gullar majlisi, gullar to'plami, majmua.

G u l o b — gul yaproqlaridan tayyorlanadigan xushbo'y ichimlik. Majozan: ko'z yoshi.

G u l r e z — gul to'kuvchi.

G u l r u x — gul yuzli, go'zal yuzli.

G u l f o m — gulrang, ya'ni qizil.

G u m — yo'qolish, g'oyib bo'lish.

G u r z — gurzi.

G u s t o x — odobsiz, andishasiz.

G u f t o r — so'z, so'zlash.

G u f t u g o' — suhbatlashish, gaplashish.

G u h a r b o r — gavhar sochuvchi.

G o' s t a r m o q — ko'rsatmoq.

G o' sh — quloq.

G o' sh a n i sh i n — xilvatda o'tiruvchi.

D a v v o r — aylanuvchi, charx uruvchi.

D a v o t — siyohdon.

D a v r i n a q i z — muxolifat davri.

D a g i l — emas.

D a y j u r — eng qorong'i tun; qorong'ilik, zulmat.

D a q o y i q — chuqur va nozik ma'nolar.

D a l l o k — xodimchi, xodimgar.

D a m s o z — hamdam, sirdosh, hamdard.

D a r — eshik.

D a r d i s a r — bosh og'riq.

D a r d n o k — dardli, qayg'uli.
D a r k e t m o q — bilmoq, sezmoq, anglamoq, fahm etmoq.
D a r o z — uzun.
D a r u n — ich.
D a r h a m — sochilgan, yozilgan, parishon.
D a st b o' s — qo'lni o'pish.
D a s t g i r — yordamchi, qo'llovchi, yo'l ko'rsatuvchi.
D a s t g o h — matnda: martaba, daraja.
D a s t o m o' z — qo'lga o'rgatilgan.
D a s t r a s — qo'l etish, erishish.
D a f — doira, childirma.
D a x i (D a g' i) — yana, tag'in.
D a q o y i q — 1) chuqur va nozi ma'nolar;
2) chigalliklar, mushkulliklar.
D a h r — 1) dunyo, olam; 2) davr, zamon.
D e b o — nozik, nafis ipak mato, harir.
D e l u k — teshik.
D i g a r g u n — boshqacha, o'zgacha.
D i l x a s t a n o k — dili xastalik.
D i l a f r o' z (D i l f u r o' z) — 1) dilni yorituvchi;
2) ko'ngilni shod etuvchi; 3) go'zal mahbuba.
D i l d o' z — dilozor, dilni teshib o'tuvchi.
D i l p a z i r — yoqimli, dilga xush keluvchi.
D i l s o' z — jon kuydiruvchi, jonkuyar.
D i l f i r i b — 1) yo'ldan ozdiruvchi, dilni maftun qiluvchi; 2) dilrabo, dilbar.
D i l sh i k a s t a — ko'ngli siniq , g'amgin.
D i n o r — oltin tanga.
D i r a m (D i r h a m) — kumush tanga.
D i r i — tirik.
D i sh — tish.
D i ya t — xunbaho, birovni o'ldirganlik uchun to'lanadigan qon bahosi.
D o g' i t m o q — tarqatmoq , yoymoq , sochmoq .
D o m a n — etak.
D o m g o h — ov uchun tuzoq qo'yilgan joy; majozan: dunyo.

D o m-u d a d — zulm ko'rsatish.
D o n i sh — bilim, ma'rifat.
D o x i — daxldor, tegishli.
D u d — tutun.
D u n — tuban, razil, pastkash.
D u n — tun, kecha.
D u n h i m m a t — pasthimmat.
D u r — uzoq , olis.
D u r a x sh o n — porloq , yaltiroq , yorug'.
D u r d v a sh — may quyqasi kabi.
D u r d p a y m o — may quyqasini ichuvchi, o'ta mayxo'r.
D u r j i d a h a n — og'iz sadafi.
D u r f i sh o n — dur sochuvchi.
D u t o (h) — egilgan, ikki bukilgan.
D u t s o g' — tutqun.
D u sh v o r — qiyin, og'ir, mushkul.
D o' z m o q — to'zmoq, xarob bo'lmoq,
D o' l a n u r a m — to'lg'onaman.
D o' l u t o s — to'la jom.
D o' l u d u r — to'ladir.
D o' n m o q — aylanmoq. evrilmoq, o'zgarmoq..
Do'na-do'na — aylana-aylana.
D o' q u z — to'qqiz.
Y e d d i — yetti.
Yo n g i l m o q — umidini uzmoq.
Yo z i — cho'l, dasht, sahro.
J a b i n — manglay, peshona.
J a v sh a n — sovut.
J a v o n — yosh.
J a d v a l — kitobdagi xat chizig'i.
J a d-u a b — ota-bobolar.
J a y b — yoqa.
J a m ' — guruh, jamoat.
J a m ' i ya t — matnda: yig'ish, to'plash.
J a r a s — qo'ng'iroq.
J a r i d a — tanho, yolg'iz.

J a h l — 1) nodonlik, bilimsizlik; 2) g'aflat, jaholat.

J a h o n b i n — jahonni ko'ruvchi, uzoqni ko'ruvchi.

J a h o n s o' z — jahonni kuydiruvchi.

J a ' m i ya t — 1) odamlar guruhi, majlis; 2) xotirjamlik, osudalik; 3) mol-mulk.

J i g a r s o' z — bag'irni kuydiruvchi, iztirobga soluvchi.

J i g a r x o r — qayg'uli, g'amgin.

J i g a r x u n — bag'ri qon.

J i r m — og'irlik, vazn.

J i h o t — matnda: narsalar, buyumlar.

A s b o b u j i h o t — mol-u dunyo va zeb-u ziynat.

J o v i d o n (J o v i d) — boqiy, mangu, abadiy.

J o l a — shudring, shabnam.

J o m a — to'n.

J o n i b — tomon, taraf.

J o n i sh i n — muovin, o'rinbosar.

J o n s i t o n — jon oluvchi, qattol, berahm.

J o h — 1) amal, martaba;
2) davlat, boylik; 3) buyuklik, shavkat.

J u v o n (J a v o n) — yosh.

J u d — saxiylik, in'om, ehson.

J u l — yopinchiq.

J u l l o b — gulob bilan omuxta qilingan shifobaxsh qand sharbati.

J u r m — gunoh, ayb.

J u r ' a — qultum, qatra.

J o' y b o r — sersuv ariq.

J o' l i d a m o' (y) — sochi yoyiq, to'zigan.

Z a b u n — ojiz, notavon, bechora, mag'lub.

Z a v r a q — qayiq, kema.

Z a j r — zulm, azob, qiynash.

Z a m i n b o' s — yer o'pish.

Z a m i r — 1) ko'ngil, qalb, yurak;
2) yashirin o'y, fikr, xayol.

Z a n — 1) xotin; 2) taxmin, gumon.

Z a n g o r — 1) yashil; 2) zang, mog'or.

Z a r a f sh o n — zar sochuvchi.
Z a r d — sariq.
Z a r q — makr, hiyla, munofiqlik.
Z a r n i g o r — oltin bilan bezalgan.
Z a r r i n — zarli, oltin bilan ziynatlangan.
Z a ' f — quvvatsizlik, holsizlik, xastalik.
Z e v a r — bezak, ziynat.
Z i l l a t — xorlik.
Z i m n — ichida, orasida.
Z i n d a — tirik, barhayot.
Z i sh t — xunuk, yomon.
Z i h i — yaxshi, ajab, soz, go'zal, qanday yaxshi.
Z o i l (z o y i l) — yo'qoluvchi, foniy.
Z o i r — ziyoratgoh.
Z o l — keksa, qari.
D a h r z o l i — eski dunyo.
Z o l i f a l a k — falak, osmon.
Z o h i r — 1) ko'rinib turgan, ochiq-oshkor;
2) tashqi ko'rinish, sirt, tash.
Z u l (l) — xorlik, mazallat.
Z u l o l — bu erda: sharob.
Z u l f i t o b d o r — jingalak soch.
Z u l f i ch a n g — halqa-halqa soch.
I b o r a t — 1) ibora, so'z; 2) bayon, talqin,ifoda.
I b r o m — qistash, zo'rlash, jonga tegish.
I b t i d o — bosh, boshlanish, avval.
I d b o r — baxtsizlik, tushkunlik, ish orqaga ketishi.
I j t i n o b — uzoqlashish, chetlashish, saqlanish.
I j t i h o d — sa'y-harakat, intilish.
I z d i yo d — ortish, ko'payish.
I z z u j o h — izzat va martaba.
I q d — 1) tugun, chigal; bu erda: rishtaga tizilgan inju shodasi ma'nosida.
I q o m a t — 1) yashash, istiqomat qilish;
2) bir joyda turish, muqim bo'lish.
I k r o h — yomon ko'rish, yoqtirmaslik, jirkanish.

I q t i b o s — matnda: biror narsadan manfaat olish, biror narsadan biror narsa hosil qilish.

I q t i d o — ergashish, taqlid qilish.

I q t i z o — taqozo, talab, zarurat.

I k t i f o — qoniqish, kifoyalanish.

I l l o — ammo, lekin, biroq.

I m d o d — yordam, madad, ko'mak.

I m t i l o — to'lish, to'yish.

I n b i s o t — yoyilish, yozilish.

I n j i m o q — ranjimoq, xafa bo'lmoq .

I n t i z o j — aralashish.

I n t i q o l — ko'chish; vafot etish.

I n t i q o m — o'ch, qasos.

I n t i s o b — 1) yoyilish, yozilish; 2) shodlik, xursandlik.

I n t i h o — oxir, so'ng, nihoya.

I n t i x o b — saylash, tanlash.

I n f i o l — hayajonlanish, xijolat tortish.

I n h i r o f — chetlashish, chekinish.

I n sh o — yozish, ijod qilish.

I r o d a t — 1) istak, xohish; 2) ixlos, e'tiqod.

I r t i b o t — bog'lanish, aloqa.

I r t i f o ' — ko'tarilish, yuksalish.

I s m a t — poklik, soflik, ma'sumlik.

I s t e h q o q — layoqat, qobiliyat.

I s t i g' f o r — tavba qilish.

I s t i l o h o t — terminlar, atamalar.

I s t i m o ' — tinglash, eshitish.

I t t i s o l — 1) aloqa, munosabat, bog'liqlik;
2) birlashish, visol.

I f sh o — oshkor qilish, fosh etish.

I f sh o y i r o z — sirni oshkor qilish.

I h yo (E h yo) — jon, hayot.

I x t i l o t — aloqa, aralashish.

Y i g — yaxshi, afzal.

K a v n-u f a s o d — borlig-u yo'qlik.

K a j b i n — teskari ko'ruvchi, egri tushunuvchi.

K a j r a v — egri, teskari yuruvchi; majozan: makkor, hiylagar.
K a l i m o t — so‘zlar, jumlalar.
K a m a n d — halqa, sirtmoq, arqon, tuzoq.
K a m o n a b r o‘ — qoshi kamon.
K a m o n d o r — mergan.
K a n o r (K a n o r a) — sohil, qirg‘oq ; chet, yon.
B a r k a n o r — chetga.
K a r o h a t — nafrat, ko‘ngil tortmaslik.
K a s — kes, uz.
K a s — kishi, odam.
K a s r — siniqlik, shikastalik.
K a s r a t — ko‘plik, mo‘llik.
K a s h f i r o z — sirning fosh bo‘lishi.
K a ’ b a t a y n — nard o‘yinidagi toshlar.
K i l k — qalam.
K i s v a t — kiyim, libos.
K i s h v a r — viloyat, o‘lka, iqlim, mamlakat.
K i s h t i — kema.
K o m — 1) murod, maqsad; 2) etishish, noil bo‘lish.
K o r g a r — ta’sir etuvchi, ta’sirli.
K o r g o h (K o r g a h) — korxona, do‘kon: majozan: dunyo.
K o t i b i t a q d i r — Xudo.
K u d u r a t — 1) xiralik, g‘ubor;
2) g‘am, anduh; 3) dushmanlik, adovat.
K u l o h — bosh kiyim.
T a r f i k u l o h — kulohning uchi, cheti.
K u n d — o‘tmas, kesmas.
K u n j — burchak, zoviya, xilvat.
K o‘ h — tog‘.
L a y l i v a s h — Layli kabi, Layliga o‘xshash.
L a c h a k — ro‘mol, dakana.
L i v o — bayroq, tug‘.
L o j a r a m — albatta, shubhasiz.
L o l a g u n — lolarang, qizil.
L o l a r u x — lola yuzli, qizil yuzli, go‘zal mahbuba.
L o l a ’ u z o r — lola yuzli.

L o m e ' — porloq, yaltiroq.
L o ya ' q i l — behush.
M a b o h i s — bahs-u munozara.
M a v z u n — kelishgan, xushbichim, go'zal.
M a v q u f — bog'liq.
M a v o j i b — belgilangan.
M a d d i n a z a r — nigoh qaratilgan, ko'z oldida turgan narsa.
M a d o r — matnda: aylanish, yurish.
M a d o r i s — madrasalar.
M a d o r o — yordam; suyanchiq
M a d f a n — go'r, qabr, qabriston.
M a d h-u z a m — maqtov va tanqid.
M a d h u sh — behol, parishon, o'zini yo'qotgan.
M a j o z — o'zining tub ma'nosida ishlatilmay, biror munosabat va o'xshatish orqali boshqa ma'noda ishlatilgan so'z.
M a j o l i s — majlislar, davralar.
M a z a l l a t — xor-zorlik.
M a z o q — ta'm bilish a'zolari.
M a z h a r — 1) ko'rinish, zohir bo'lish; 2) aks.
M a y g u n — may rangli, qizil.
M a y x o r a — mayxo'r, ko'p ichuvchi.
M a l o l a f z o — malollik orttiruvchi.
M a l u l — xafa, g'amgin, ranjigan.
M a m l u — to'la, limmo-lim.
M a n z i l a t — martaba, maqom, daraja.
M a n o h i (y) — man qilingan.
M a o n i y — ma'nolar, tushunchalar.
M a o r i f — ma'rifat.
M a o sh — tirikchilik, yashash.
M a r d u m — 1) ko'z qorachig'i; 2) odam, inson.
M a r i z (M a r a z) — kasal, xasta, bemor.
M a r s u m — odat bo'lgan, rasm qilingan.
M a r h a l a — 1) manzil, masofa; 2) manzilgoh, karvonsaroy.
M a s d a r — manba, asos.
M a s d u d — band, bog'liq, to'silgan.

M a s k a n a t — bechoralik, faqirlik, miskinlik.
M a s n a d — 1) o'rin, taxt;
2) daraja, martaba; 3) ostona, dargoh.
M a t l a ' — matnda: chiqish joyi.
M a t l u b — maqsad, xohish; sevimli, yoqimli.
M a t o ' — matnda: mol-dunyo, boylik, davlat.
M a f q u d — yo'qolgan.
M a f t u h — ochilgan.
M a x z a n — xazina.
M a h m i l — mahova, kajava.
M a h o l i k — xavf-xatarlar.
M a h u f — qo'rqinchli, dahshatli.
M a x f i l — bazm joyi, majlis, anjuman.
M a sh r a b — tabiat, xulq-atvor.
M a sh r u h — sharhlangan; izoh, bayon.
M a ' d a n — kon.
M a ' m u r — obod.
M a ' s i ya t — gunoh.
M a q d a m — kelish, tashrif buyurish.
M a q d u r — mumkin, imkon doirasida.
M a q o l — so'z, nutq.
M a g' b u n — 1) aldangan, zarar ko'rgan;
2) odamgarchilikdan chiqqan.
M a h (M o h) — oy.
M a h a l — matnda: makon, manzil, joy.
M a h v — yo'qotish, yo'qolish.
M a h d — beshik.
M a h j u b — pardali, yopiq , pinhon.
M a h j u r — ayrilib qolgan, mahrum.
M e z o n — tarozi, o'lchov; to'g'ri, barobar.
M e h n a t — 1) musibat, balo;
2) g'am, dard; 3) qiyinchilik, mashaqqat.
M e h n a t s a r o (y) — azob va mashaqqat manzili; dunyo.
M i d o d — siyoh, qoralik.
M i l — surmacho'b.

Mir'ot — ko'zgu.
Miftoh - kalit.
Moado — bundan tashqari, bundan boshqa.
Moziy — o'tmish.
Mohi tamom — o'n to'rt kunlik to'lin oy.
Mohliqo — oy yuzli.
Moh-u sol — oy-u yil.
Muallo — baland, yuksak.
Muanbar — anbar hidli, xushbo'y, muattar.
Mubaddal — almashish, almashtirish.
Mubarro — ozod, xoli.
Mubda' — vujudga keltirish.
Muddaiy — da'vogar, raqib.
Mudovo — davo, dori-darmon.
Mujarrab — tajribadan o'tgan, sinab ko'rilgan.
Mujarrad — yakka, yolg'iz, tanho.
Mujda — xushxabar, sevinchli xabar.
Mujmalan — qisqa, qisqacha.
Muztarib ul-hol — parishon, betoqat.
Muztarib — iztirobda qolgan, parishon, betoqat.
Muqavvas — qayrilma.
Muqaddar — taqdir qilingan.
Mukaddar — xira, zang bosgan.
Muqayyad — bog'langan, band, giriftor.
Mukarrar — 1) takrorlangan, qaytalangan;
2) qayta tozalangan (qand haqida).
Muqim — turg'un, sobit.
Muqobil — qarshi, zid.
Muqorin — yaqin, yonma-yon turgan, payvasta.
Muqtado — etakchi, yo'lboshchi, imom.
Mul — may, sharob.
Mulavvas — iflos, bulg'anch.
Mulozim — hamroh, xizmatchi.
Mulhaq — payvasta, hamroh.
Mumkinot — jami mavjudot.

M u n a j j i m — yulduzshunos, astronom.
M u n i r — munavvar, porloq .
M u n q a t e ' — uzilgan, ajralgan.
M u n h a r i f — qutulish, xoli bo'lish.
M u n ' i m — ne'mat beruvchi, rizq ulashuvchi.
M u o l i j — tabib.
M u o r i z — muqobil, muxolif.
M u o f — afv etish
M u r a t t a b — tartibli, mukammal.
M u r g' i r u h — ruh qushi.
M u r u r — yurish, kechish, o'tish.
M u s a v v a r — chizilgan, naqsh etilgan.
M u s a l l a m — 1) loyiq, munosib; 2) muyassar qilmoq; 3) ta'yin qilmoq; 4) taslim bo'lgan.
M u s a l s a l — zanjirga o'xshash, halqa-halqa, bir-biriga ulangan.
M u s a x x a r — bo'ysundirish, qo'lga kiritish.
M u s o h i b — suhbatdosh, ulfat.
M u s t a g' n i y — ehtiyotsiz.
M u s t a j o b — qabul bo'lish.
M u s t a q b a l — kelajak.
M u s t a q i m — matnda: yaxshi, mustahkam, sog'lom.
M u s t a o r — omonat, muvaqqat.
M u s t a s n o — istisno, mumtoz, odatdan tashqari.
M u s t a h s a n — yaxshi, ma'qul.
M u s t a ' j i l — shoshuvchi, shoshiluvchi.
M u t a o l — oliy, yuksak.
M u t a s a v v i r — ko'ringan, tasavvur qilingan.
M u f a s s i r — sharh qiluvchi.
M u f i d — foydali.
M u f l i s — kambag'al, qashshoq , bechora.
M u f s i d — buzuqi, badkor, fasod qiluvchi.
M u h a q q a r — 1) haqir, arzimas; 2) kichkina.
M u h i t — ummon, dengiz.
M u h l i k — halokatli, o'ldiruvchi.

M u h t a sh a m — matnda: izzat-hurmatli, ulug‘, shukuhli.

M u sh a v v a sh — tashvishli, beorom, parishon.

M u sh a x x a s — matnda: farq, tafovut.

M u sh k — ohulardan bir turining kindigida hosil bo‘ladigan qora rangli xushbo‘y modda. Mushk beradigan ohular Xo‘tan, Xitoy va Hindistonda yashaydi.

M u sh k i Ch i n — Xitoyda tayyorlangan mushk.

M u sh k b o r — mushk yog‘diruvchi.

M u sh k i t a r — qora soch.

M u sh k i n o b — toza, asil mushk.

M u ’t a r i f — tan olgan, iqror.

M u ’t o d — o‘rgangan, odatlangan.

M o‘ (y) — soch.

M o‘ j i b — sabab, bois.

M o‘ y i j o‘ l i d a — parishon, to‘zg‘igan soch.

M o‘ y i s a f i d — oq soch.

M o‘ t a k — sochdek.

M o‘-b a m o‘ — birma-bir, to‘la.

N a v m i d — umidsiz.

N a v r a s — yosh, yangi yetilgan.

N a v h a — yig‘i, faryod, fig‘on.

N a z z o r a — qarash, nazar solish, tomosha qilish.

N a y s o n — suryoniy taqvimi bo‘yicha ettinchi oy — aprelga to‘g‘ri keladi. Rivoyat qilishlaricha, bu oyda yog‘adigan yomg‘ir tomchilaridan sadaf ichida marvarid hosil bo‘ladi.

N a m a d p o‘ sh — kigiz kiygan.

N a m a k — tuz.

N a m n o k — ho‘l, yoshga to‘la.

N a s a q — ravish, tartib, qoida; holat, ahvol.

N a s i m — 1) tong shamoli; 2) yengil, yoqimli shabada.

N a f y i — rad etish, inkor qilish, uzoqlashtirish.

N a f r i n — nafrat.

N e sh a — necha.

N i g i n — uzuk.

N i g o r o n — intizor, termulib ko‘ruvchi.

N i g u n — 1) egilgan, bukilgan; 2) chappa, teskari.

N i y o z — 1) ehtiyot, muhtojlik;
2) yalinish, yolvorish, iltijo; 3) atash, nazr qilish.

N i z o m — intizom, tartib.

N i l g u n — zangori.

N i s o r — 1) sochish, sochqi; 2) fido.

N i sh i m a n — uya, in, oshyon, makon.

N i sh o t (N a sh o t) — shodlik, xursandchilik.

N o b — toza, tiniq, sof.

N o v a k — 1) o'q, kamon o'qi 2) kiprik.

N o j i n s — yaramas, yomon.

N o k o m — maqsadiga etmagan, bebahra, mahrum.

N o m a r b u t — bog'lanmagan, qovushmagan.

N o m u n a n g (N a n g u n o m) — obro', e'tibor, sharaf, nomus.

N o r — 1) o't, olov; 2) anor; 3) do'zax.

N o s i h — nasihatgo'y.

N o s u f t a — aybsiz, nuqsonsiz; butun.

N o f a — kindik. Bu yerda ohuning mushkli kindiki. Chunki mushk ohulardan bir turining kindigida hosil bo'ladi.

N o f a i Ch i n i — Xitoy mushki.

N o f a r j o m — samarasiz, foydasiz; oqibati yomon.

N o h a m b o r — notekis.

N o x u n — tirnoq.

N o sh o d — g'amgin, xafa.

N u z h a t g o h — dilkusho oromgoh, xushhavo va yoqimli joy.

N u k t a — nozik va chuqur ma'noli so'z, hikmat.

N u n — arab alifbosidagi "n" harfining nomi.

N u n — yarim oy shaklida bo'lib, o'rtasida nuqtasi bo'ladi.

N u s r a t — zafar, g'alaba.

N u h u s a t — baxtsizlik, ish oldiga yurmaslik.

N o' g — uch.

N o' l a — nima bo'ladi.

N o' she t i sh — ichish.

N o' sh l a b — 1) shirinlab; 2) mahbuba.

N o' sh x a n d — chiroyli tabassum, shirin kulgi.

O b — suv.
O b d o r — o‘tkir, keskir.
O b i d i y d a — ko‘z yoshi.
O b o — ota-bobolar.
O b u t o b — tovlanish, yashnash.
O g‘ i — oqni.
O g‘ l a m o q — yig‘lamoq .
O g‘ o z — boshlanish, kirishish.
O j i — achchiq .
O z m u n — sinov, imtihon.
O z o d a l i k — bu erda: erkinlik, hurlik.
O y i n — 1) rasm, odat; 2) yo‘l-yo‘riq ; 3) xo‘y-xulq .
O y i n a y i g e t i n a m o — jahonni ko‘rsatuvchi ko‘zgu.
O l — qizil.
O l a m s o‘ z — olamni kuydiruvchi.
O l a m t o b — olamni yorituvchi.
O l a t — asbob, qurol.
O l u d a — omuxta, qo‘shilgan.
O m — barchaga barobar.
O n g i b — eslab, yodlab.
O r a z — yuz, chehra, jamol.
O r i (y) — omon, qutulgan.
O r i ya t — omonat, biror narsani vaqtincha olish.
O s o r — matnda: belgilar, nishonalar.
O s t i n — eng.
O t a sh b o r — o‘t yog‘diruvchi.
O f i ya t — sog‘lik, tinchlik, xotirjamlik.
O f i ya t b a x sh — orom bag‘ishlovchi.
O f o q — dunyo, olam.
O sh u b — g‘avg‘o, fitna, to‘polon.
O sh u f t a — oshiq , shaydo, giriftor.
O sh u f t a h o l — parishonhol, g‘amgin.
P a yo m — xabar, darak.
P a yo p a y — ketma-ket, muttasil.
P a j m u r d a — sarg‘aygan, qurigan, ezilgan.
P a y v a s t a — tutashgan.

P a y k — elchi, xabarchi.

P a y k a r — 1) jussa, gavda, vujud; 2) surat, shakl; 3) yuz, chehra, jamol.

P a y k o n — 1) yoy o'qining uchi; 2) tikanning uchi; 3) kiprik.

P a y r a v — ergashuvchi, izidan boruvchi.

P a r v a r d a — parvarish qilingan, tarbiya topgan.

P a r g o l a — parcha-parcha.

P a r g o r — tsirkul.

P a r d a n i sh i n — xilvatda o'tirgan.

P a r i t a l ' a t — parichehra.

P a r t a v — nur, yog'du, shu'la, yorug'lik.

P a r-u b o l — qanot.

P e ch — 1) o'ralish, buralish, to'lg'anish;
2) soch halqasi, tuguni, jingalagi.

P i r — qari, keksa.

P i r o h a n (P e r o h a n) — ko'ylak.

P o b a s t a — oyog'i bog'liq, giriftor.

P o d sh a h o s o — xuddi podshohlardek.

P o y b a n d — oyog'i bog'langan, bandga tushgan.

P o y b o' s — oyoqni o'pish.

P o k b i n — pok nazar, pok ishq sohibi.

P o k s i y r a t — tabiati go'zal, axloqan pok.

P o m o l — poymol, oyog'osti, ezilgan, bosilgan.

P o ya — 1) martaba, daraja; 2) asos, poydevor.

P u r x u n — qonli, qonga to'la.

P u l — ko'prik.

P u n b a — paxta.

P u r a n v o r — nurli, porloq, yashnab turgan.

P u r j a m — halqa-halqa, buram-buram; gajak, jingalak.

P u r z a r — oltinga to'la.

P u r i z t i r o b — iztirobga to'la, g'amgin.

P u r m a v j — to'lqin urgan, shiddatli.

P u r m e h n a t — nihoyatda mashaqqatli, o'ta og'ir.

P u r n a q sh — matnda: hodisotga to'la.

P u r n a m — yoshga to'la, giryon.

P u r n u r — ravshan, munavvar.

P u r o b — yoshga to'la.
P u r o s i b — kulfatga to'la, zararli.
P u r p e ch — chuvalgan, chigal.
P u r p e ch-u x a m — o'ralib-chuvalib ketgan soch.
P u r p e ch-u t o b — o'ralib-chuvalib ketgan, halqama-halqa.
P u r sh a r a r — alangali, kuydiruvchi.
R a b o t — karvonsaroy, musofirxona; majozan: dunyo.
R a v z a — 1) bog', bog'cha; 2) jannat.
R a v z a n — tuynuk, darcha, teshik.
R a yo s a t — raislik, boshliqlik.
A h l i r a yo s a t — hukmdorlar, amaldorlar.
R a i ya t — xalq, fuqaro.
R a m m a l — folbin.
R a n g — matnda: ko'rinish, holat.
R a n j u r — dardmand, ezilgan.
R a s a n — 1) ip, arqon; 2) soch o'rimi.
R a f i q — 1) do'st; 2) hamdard, sirdosh;
3) hamroh, yo'ldosh; 4) mahbuba, sevgili.
R a f t o r — 1) odat, rasm; 2) yurish.
R a f ' — yuksalish; bu erda: uzoqlashtirish, yo'q qilish.
R a x t — 1) narsa; 2) kiyim.
R a h g u z o r (R a h g u z a r) — odamlar o'tib turadigan yo'l.
R a x n a — darz, yoriq, teshik, darcha.
R a h n a m u n (R o h n a m u n) — yo'l ko'rsatuvchi.
R a h o e t m o q — xalos qilmoq.
R a x t — 1) narsa; 2) kiyim.
R a x sh a n d a — porloq , munavvar.
R a x sh o n — porloq..
R a sh a h o t — tomchilar.
R a ' y — tadbir.
R i yoa h l i — munofiqlar, makkorlar.
R i z v o n k a n d u s i — jannat bog'i.
R i z v o n — jannat.
R a v z a i r i z v o n — jannat bog'i.
R i sh v a t — pora.
R o g' i b — xohlovchi, talab qiluvchi, moyil.

R o h (R a h) — yo'l.
R o h a t a f z o — rohatni ziyoda qiluvchi.
R u m u z — ramzlar.
R u t a b — nam, ho'l.
R u t b a — unvon, martaba, daraja.
R u x — yuz.
R u x i s o d a — tiniq, shaffof yuz, ya'ni go'zal mahbuba.
R o' (y) — yuz.
R o' z — kun, kunduz.
R o' z g o r — 1) davr, zamon; 2) hayot, turmush; 3) taqdir, tole.
R o' z i h i s o b — hisob kuni, qiyomat.
R o' z i (y) — rizq, nasiba.
R o' y i z a r d — sariq, za'faron yuz.
S a b q a t — peshqadam, ilg'or.
S a b o t — barqaror, mustahkam, boqiy.
S a b u h — ertalab bosh og'riqqa ichiladigan may.
S a b u h — ertalab, tong otar payt.
S a v g a n d — qasam.
S a v d o — matnda: devonalik, majnunlik.
S a v o d — 1) qora, qoralik; 2) qorong'i, zulmat.
S a d p o r a — yuz pora, chok-chok.
S a d r — boshliq .
S a y d — ov, shikor.
S a y y o d — ovchi.
S a q i n — saqlan, ehtiyot bo'l, hazir bo'l.
S a l b — tonish, inkor qilish, yo'qqa chiqarish.
S a l o s i l — zanjirlar; soch o'rimi.
S a l s a b i l — toza, tiniq muzdek oqar suv.
S a n g d i l — toshko'ngil, ko'ngli qattiq.
S a n g i n d i l — toshbag'ir, ko'ngli qattiq.
S a n g s o r — toshbo'ron qilish.
S a n o — madh, maqtov, ta'rif.
S a r — bosh.
S a r a n j o m — 1) bajarilish, tugallanish; 2) oqibat, oxir.
S a r b a l a n d — boshi yuqori, yuksak.
S a r v a r l i k — ulug'lik.

S a r v i n o z — go‘zal, kelishgan, nozli sevgili.
S a r v q o m a t — xushqomat, qaddi-qomati kelishgan.
S a r g a sh t a — sarson, sargardon, ovora.
S a r d — sovuq.
S a r i t u m o r — xatning boshi.
S a r i u l - h u s u l — tez hosil bo‘lish.
S a r i r — 1) taxt; 2) ulug‘lik.
S a r i h — oshkora, aniq, oydin.
S a r m a n z i l — asosiy, birinchi manzil.
S a r n i g u n — boshi quyi, teskari, ostin-ustun.
S a r o s a r — boshdan-oyoq, hammasi, to‘la.
S a r r i sh t a — kalavaning uchi; shuning asosi.
S a r r o f — pul almashtiruvchi, pulning asl yoki soxtaligini aniqlovchi.
S a r s a b z — ko‘kargan, yashnagan.
S a r s a r i — o‘ylamay, mulohaza qilmay.
S a r u k o r — aloqa, munosabat.
S a r f a r o z (S a r a f r o z) — yuksak, baland, mag‘rur.
S a r h a l q a — halqaboshi; ya’ni rahbar, etakchi.
S a r x a t — yangi husnixat mashq qiluvchi uchun ko‘rsatma qilib, muallim tomonidan yozib beriladigan xat namunasi.
S a r ch a sh m a — buloq boshi; suv chiqadigan joy.
S a f i n a — kema.
S a f h a i r u x s o r — go‘zal chehra.
S a h b o — oliy sifatli qizil may.
S a h v — xato, yanglish.
S a h i h — to‘g‘ri, ishonchli.
S a h l — engil, oson.
S a h r o n a v a r d — cho‘l kezadigan.
S a h r o n i sh i n — sahroni o‘ziga vatan qilgan.
S a x t — qattiq.
S e b i z a n a x d o n — bag‘baqa.
S e l i x u n — qon toshqini.
S e l o b — 1) sel suvi, toshqin; 2) ko‘z yoshi.
S e r o b — 1) mo‘l-ko‘l, ko‘p; 2) sersuv, nam; 3) duraxshon, yarqiroq.

S i y m i n — kumushrang, oppoq.
S i y m s o q — oppoq oyoq , go‘zal oyoq.
S i y r a t — yurish-turish, fe’l-atovr, xulq-axloq.
S i k k a — pul zarb qilish.
S i l k — 1) ip, tizim; 2) saf, qator.
S i l s i l a y i m u sh k b o‘ y — mushk hidli soch halqalari.
S i m o b — kumushrang kimyoviy element. Mumtoz she’riyatda betoqatlik, beqarorlik ramzi va ko‘z yoshi timsoli bo‘lib keladi.
S i p a n d — isiriq, hazorispand.
S i r i sh k — ko‘z yoshi.
S i r i sh k r e z — ko‘z yoshi to‘kuvchi.
S i f l a — past, tuban.
S i f o r i sh — topshirish, buyurish.
S i h i q a d — xushqomat, kelishgan.
S i ya h — qora.
S i ya h z u l f — qora sochli, go‘zal.
S o v — ajratish, judo qilish.
S o g‘ i n m o q — o‘ylamoq, hisoblamoq, gumon qilmoq.
S o d a l a v h — soddadil, nodon, go‘l.
S o i d — qo‘l.
S o i r — boshqa, o‘zga.
S o k i n — bir joyda turuvchi, turg‘un yashovchi.
S o l i s — uchinchi.
S o n m o q — 1) ishonmoq ; 2) o‘ylamoq, hisoblamoq.
S o r b o n — tuyakash.
S o t a sh m o q — bog‘lanmoq , mubtalo bo‘lmoq .
S o h i r — sehrgar, hiylagar.
S u b h a — tasbeh.
S u d — foyda, naf, manfaat.
S u d m a n d — foydali.
S u j u d — sajdalar, ibodatlar.
S u m a n r u x s o r a — oq yuzli, go‘zal.
S u m a n u z o r — suman yuzli, oh yuzli.
S u n m o q — uzatmoq, cho‘zmoq.
S u n ’ — 1) yasash, yaratish; 2) ish, hunar, mahorat.
S u r a t o r o y — naqqosh, musavvir.

S u r o x-s u r o x — teshik-teshik.
S u r u d — kuy, ohang; qo'shiq, ashula.
S u t u r — 1) satrlar, xatlar; 2) ot-ulov.
S u h o n — egov.
S o' (y) — tomon, taraf.
S o' z — kuydirish, o'rtash; olov, alanga.
S o' z a n — igna, nina.
S o' z i d i l — dil o'ti.
S o' z o n — yolqinli, kuygan.
T a a b — qiyinchilik, mashaqqat.
T a a l l u q — dunyo va nafsga bog'liqlik.
T a a l l u l — bahona qilish, sabab ko'rsatish.
T a a r r u z — e'tiroz, qarshilik.
T a b d i l — o'zgartirish, almashtirish.
T a b i b i h o z i q — bilimdon tabib.
T a b 'i z a r i f — latif tab', xushtab'.
T a v a j j u h — yuzlanish, qarash, mayl qilish.
T a v a q q u f — to'xtash.
T a v b a y i N a s u h — sidqidildan qilingan tavba.
T a v j i h — 1) biror narsaga yuz burish, murojaat;
2) sharhlash, tafsir qilish; 3) hisoblash, sanash.
T a v i l — uzun.
T a v q — 1) bo'yinga osadigan ziynat; 2) tuzoq .
T a v o n o — quvvatli, bardam, sog'lom.
T a v o n o l i g' — boylik, badavlatlik, qudratlilik.
T a v f — aylanish, ziyorat.
T a v f i q — yordam, madad, ko'mak.
T a v f i q m e ' m o r i — imkoniyat me'mori.
T a d r i j — asta-sekin, darajama-daraja.
T a j a m m u l — shukuh, dabdaba, hashamat.
T a z v i j — er-xotinlik.
T a z v i r — firib, makr, hiyla, nayrang.
T a z y i n — ziynatlash, bezash.
T a z h i b — zarhal berish, tilla suvi yugurtirish.
T a y — yurish, kezish, bosib o'tish.
T a y r — parranda, qush.

T a k a l l u m — so‘z, nutq.
T a l a f — nobud bo‘lish, yo‘q bo‘lish.
T a l x — achchiq.
T a l ’ a t — 1) yuz, chehra; 2) diydor.
T a m a v v u j — mavjlanish, to‘lqinlanish.
T a m a n n o — istak, xohish, maqsad.
T a m a r r u d — sarkashlik, itoatsizlik.
T a m a t t u ’ — bahra olish, foydalanish.
T a m j i d — ulug‘lash, madh etish.
T a m k i n — viqor, e’tibor.
T a n a f f u r — nafratlanish, jirkanish.
T a n a ’ u m — bahramand bo‘lish.
T a n g d i l — yuragi siqilgan, g‘amgin, xafa.
T a r — ho‘l, nam.
T a r a b — shodlik, xursandchilik, ayshu ishrat.
T a r a h h u m — rahm etish, shafqat qilish.
T a r d o m a n — 1) sernam, ho‘l; 2) fosiq , badaxloq .
T a r yo k — zaharni daf qiladigan dori.
T a r m i j o z — nozikmijoz.
T a r r o r — ayyor, makkor, hiylagar.
T u r r a y i t a r r o r — hushni o‘g‘irlovchi, dilni o‘ziga asir qiluvchi zulf.
T a r f — 1) nigoh, nazar; 2) ko‘z; 3) oxir, so‘ng.
T a s x i r — bo‘ysundirish, qo‘lga kiritish.
T a f o x u r — faxrlanish, mag‘rurlik.
T a f r i q a — bo‘lish, ayirish, o‘rtaga nizo solish.
T a x a l l u f — 1) ortda qolish; 2) so‘zidan qaytish, ahdini buzish.
T a h a m m u l — sabr, bardosh, chidam.
T a x v i f — qo‘rqitish.
T a h r i k — harakat, harakatga keltirish, to‘lqinlantirish.
T a h t a h a l - a n h o r — zarrin suvlar.
T a sh v i r — iztirob, hayajon, taloto‘p.
T a sh n e ’ — birovni g‘iybat qilish, yomonlash.
T a ’ v i z — tumor.
T a ’ d i b — adab berish, tiyish.

T a ' j i l — shoshilinch, tezlik, zudlik.
T a ' z i b — ozor berish, azob berish.
T a ' y i d — madad qilish, quvvatlash.
T a q r i b — vosita, bahona.
T a q r i r — tasdiqlash, bayon qilish.
T a q s i r — sustlik.
T a g' a y yu r — o'zgarish, boshqa tusga kirish.
T a g' y i r — o'zgarish, o'zgartirish.
T a g' y i r p a z i r — o'zgartirsa bo'ladigan.
T a g' o f u l — beparvolik, o'zni bilmaslikka solish.
T a h a y yu r — hayratda qolish, hayronlik.
T e m o r — g'am, anduh, g'ussa.
T i y r a — qora, xira, qorong'i.
T i y r a n d o z — mergan.
T i r (T i y r) — o'q.
T i f l — bola, go'dak, chaqaloq.
T i g' i b u r r o n — keskir tig'.
T i h i — bo'sh, xoli.
T i sh r a — tashqari.
T o b — 1) tugun, chin; 2) azob chekkan.
T o b i s o' z i s i y n a d a n — yurak o'tining haroratidan.
T o r — qorong'i.
T o s i ch a r x — osmon, falak.
T u l i a m a l — behuda xayol.
T u l u ' — chiqish.
T u n g — og'zi tor idish.
T u n d — o'tkir, g'azabli.
T u n d x o' (y) — jahli tez, o'jar.
T u r o b — tuproq , yer.
T u r r a — soch o'rimlari, zulf, kokil.
T u r f a — qiziq, ajablanarli; nodir, kam uchraydigan.
T u r f a t u l-a y n — ko'z ochib-yumgunchalik fursat.
T u t — matnda: bilmoq , hisoblamoq.
T u t a l i m k i m — to'xtataykim, bas qilaykim.
T u f a y l — sabab, bahona.
U yo n m a z — uyg'onmas.

U yo n m o q — uyg'onmoq.
U j b — manmanlik, kibr, o'ziga bino qo'yish.
U z o r — 1) yuz, chehra; 2) husn, jamol; 3) bet, sahifa.
U z r x o h — uzr so'rovchi, avf tilovchi.
U q d a k u sh o y — tugunlarni echuvchi, mushkullarni hal qiluvchi.
U l u (v) — oliy, yuksak.
U l u v v i r i f ' a t — eng oliy yuksaklik.
U l u m — ilmlar, bilimlar.
U m m u l - x a b o i s — yomonliklar onasi, ya'ni sharob, may.
U m m a — umid qilma.
U m u b — umid qilib.
U r yo n — yalang'och.
U sh o q — go'dak, bola.
U sh r — o'ndan bir. Asosan dehqonchilik mahsulotlaridan olinadigan soliq.
U sh sh o q — oshiqlar.
F a v t — matnda: qo'ldan berish, o'tkazib yuborish.
F a z i h a t — rasvolik, sharmandalik.
F a z o i l — fazilatlar.
F a r a h b a x sh — xursandchilik bag'ishlovchi.
F a r d — yolg'iz, yakka, tanho.
F a r yo d r a s — kishining dodiga etuvchi, madad va ko'mak beruvchi.
F a r z o n a — matnda: yagona, tengsiz.
F a r o g' — 1) tinchlik, xotirjamlik; 2) rohat, xursandchilik.
F a r o m u sh — yoddan chiqqan, unutilgan.
F a r o h a m — jam bo'lish.
F a r x u n d a f o l — baxtiyor, baxtli
F a r sh — to'shak, gilam, palos.
F a r ' — qism, bo'lak, tarmoq.
F a s i h — chiroyli va ravshan gapiruvchi, so'z ustasi.
F a s o n a — afsona, ertak, uydirma.
F a s o n a p a r d o z — afsona aytuvchi, qissaxon.
F a t i l a s o' z — chirog' piltasini kuydiruvchi.
F a t t o n — fitna soluvchi, maftun qiluvchi.

F a t h — 1) zabt etish, egallash; 2) g'alaba, zafar.
F a g' f u r — qadimgi Xitoy podshohlarining laqabi.
F e r u z a (F i r u z a) — ko'k tusli qimmatbaho tosh.
F e h r i s t — katalog.
F i g o r (A f g o r) — majruh, ozurda, xasta.
F i l j u m l a — xullasi kalom, qisqasi.
F i l m a s a l — masalan, go'yo, farazan.
F i l h o l — darhol, shu lahza.
F i r d a v s — jannat.
F i r o' z (F e r u z) — baxtli, toleli.
F i t n a ch a sh m — sho'x ko'zli, yo'ldan uradigan.
F i t r a t — yaratilish.
F o i d a m a n d — foydali.
F o n i y — yo'q bo'lish, yo'qolish.
F o r s i z o d — kelib chiqishi fors.
F o x i r — 1) faxr qiluvchi; 2) shukuhli, muhtasham.
F u z u n (A f z u n) — ko'p, ortiq, ziyoda.
F u z u h — rasvolik, sharmandalik.
F u n u n — 1) san'atlar; 2) fanlar.
F u r u g' — yorug'lik, ravshanlik.
X a d a n g — 1) o'q, kamon o'qi; 2) nayza.
X a z o n a — boyliklar, xazinalar.
X a y yo t — bichiqchi.
X a y l — 1) to'da, guruh, toifa; 2) el, jamoa.
X a y r a m a q d a m — qadamingizga hasanot.
X a y r a n j o m — oqibati xayrli.
X a l a f - 1) farzand; 2) o'rinbosar.
X a l x o l — oltin, kumush halqa.
X a m - d a r x a m — o'ralgan, chirmashgan.
X a m i d a — egik , egilgan.
X a s m — dushman.
X a s o r a t — ziyon, zarar.
X a t a r n o k — xatarli, xavfli.
X a t m — tamomlash, tugatish.
X a t o p o' sh — xatolarni yashiruvchi.
X a f i y — maxfiy, yashirin.

X a sh x o sh — ko‘knori, nasha.
X i yo m — chodir.
X i l v a t s a r o y — xilvatxona.
X i l q a t — yaratilish, paydo bo‘lish.
X i r a d — aql, hush, zehn.
X i r a d m a n d — aqlli, dono, donishmand.
X o b — uyqu.
X o z i n — xazinachi, qo‘riqchi.
X o k d o n — tuproq uyi, ya’ni dunyo.
X o k i p o y — oyoq osti tuprog‘i.
X o k i s t a r — qul.
X o k x o‘ y — xokisor.
X o l i s i ya h — qora xol.
X o m a — qalam.
X o n — dasturxon, sufra.
X o n s i — qaysi.
X o s-u o m — barcha, hamma; yuqori tabaqadagilar va oddiy odamlar.
X o t a m — 1) uzuk; 2) muhr.
X o t i r n i sh o n — eslash, yodlash.
X u d n a m o — shuhratparast, o‘zini ko‘rsatishga intiluvchi.
X u d f u r u sh — o‘zini bozorga soluvchi.
X u j a s t a — qutluq , muborak, baxtiyor.
X u l d ib a r i n — eng go‘zal jannat.
X u n — qon.
X u n a f sh o n (X u n f i sh o n) — qon sochuvchi; qon yig‘lovchi.
X u n b o r — qon yig‘lovchi, achchiq yosh to‘kuvchi.
X u n i (y) — qotil, qonxo‘r.
X u n i n — qonli, to‘q qizil.
X u n o b a (X u n o b) — qonli yosh, achchiq yig‘i.
X u n o l u d (a) — qonga bulangan.
X u n x o r — qon to‘kuvchi, zolim.
X u r d — kichik.
X u r d a d o n — nozikfahm, o‘tkir zakovatli.
X u t u t — xatlar.
X u sh a l h o n — xushohang.

X u sh k — quruq..
X u sh k l a b — tashnalab, mahrum, bebahra.
X u sh m a sh r a b — serzavq, xushchaqchaq .
X u sh r a f t o r — chiroyli yurishli.
X o‘ (y) — odat, fe’l, tabiat.
X o‘ b l a r — 1) yaxshilar; 2) go‘zallar.
X o‘ b r o‘ (y) — chiroyli yuzli, go‘zal, zebo.
X o‘ b s u r a t — chiroyli, go‘zal.
X o‘ b-u b a d — yaxshiy-u yomon.
X o‘ sh a ch i n — boshoq teruvchi.
Ch a v r i n a n — aylangan.
Ch a r x i ch a n b a r — aylanuvchi charx.
Ch a sh m — ko‘z.
Ch a sh m i t a r — yosh to‘la, yig‘lab turgan ko‘z.
Ch a sh m i x u n f i sh o n — qonli yosh to‘kuvchi ko‘z.
Ch e v r a — atrof, yon.
Ch i n iz u l f — halqa-halqa, o‘ram-o‘ram soch.
Ch i r k i n m o q — aylanmoq.
Ch o b u k — 1) tez, chaqqon, ildam; 2) sho‘x, o‘ynoqi, go‘zal.
Ch o k a r — xizmatkor.
Ch o l o k — chaqqon, tez.
Ch o r a s o z — chora topuvchi, madadkorlik qiluvchi.
Ch u — 1) chunki, agar, modomiki; 2) o‘xshash, bamisoli.
Ch o‘ x (Ch o‘ q) — ko‘p.
Sh a b — tun, kechasi.
Sh a b a f r o‘ z — tunni yorituvchi.
Sh a b g a r d — tunda aylanuvchi.
Sh a b i t o r — qorong‘i tun.
Sh a b i s t o n — 1) tun qorong‘iligi;
2) tungi yotoq, xilvatxona, bazmgoh.
Sh a y yo d — makkor, firibgar, hiylagar.
Sh a q — yorish, yorilish, sindirish.
Sh a k a r o b — shakar sochuvchi; majozan: ma’shuqaning shirin labi.
Sh a k k a r a f sh o n — shakar sochuvchi; majozan: shirinso‘z.
Sh a k k a r i s t o n — shakarzor, shakarqamish maydoni.

Sh a m m a — ozgina.
Sh a m o y i l — 1) fe'l-atvor, xulq; 2) surat, qomat.
Sh a m ' v a sh — sham kabi, shamga o'xshagan.
Sh a m ' i sh a b — tunning shami.
Sh a m ' i sh a b i s t o n — uyni yorituvchi chiroq.
Sh a r a r — uchqun, alanga.
Sh a r i f — sharafli, aziz, qadrli.
Sh a r o r a t — yomonlik, yaramaslik.
Sh a t r a n j — shaxmat.
Sh a h v o r — shohona; qimmatbaho.
Sh a h d — asal, bol.
Sh a h n a — posbon, qorovul.
Sh e v a — 1) odat, ravish; 2) hunar; 3) noz, ishva.
Sh e v a n — nola, zori.
Sh e m d i — endi.
Sh e r o z a — kitobni muqovalashda uning sahifalari sochilmasin uchun ipak bilan tikish.
Sh e f t a — oshif, mubtalo.
Sh i k a n — jingalak, o'ram, halqa.
Sh i k a s t — siniq, majruh.
Sh i k a s t a h o l — ahvoli yomon, parishon hol.
Sh i k a s t a t o l e ' — baxti qaytgan.
Sh i k v a — shikoyat, nolish.
Sh i k i b (Sh i k e b) — 1) sabr, toqat, chidam;
2) orom, tinchlik.
Sh o y i s t a — loyiq, muvofiq, munosib.
Sh o l — jundan to'qilgan mato, shunday matodan tikilgan kiyim.
Sh o n a — taroq.
Sh o n a v a sh — taroqqa o'xshash.
Sh o h i d i m a q s a d — maqsad go'zali.
Sh o h i d l a r — go'zal mahbubalar.
Sh u a r o — shoirlar.
Sh u k u f a — gul, chechak, g'uncha.
Sh u o ' — nur.
Sh u r u ' — boshlash, ishga kirishish.

Sh u h r a — mashhur.

Sh o‘ r a n g i z — g‘avg‘o soluvchi, to‘polon ko‘taruvchi.

Sh o‘ r i d a — parishon, ishqqa mubtalo, oshiqi shaydo.

Sh o‘ r-u sh a r — fitna va fasod.

Sh o‘ ’ b a d a — o‘yin, nayrang.

Sh o‘ h r a y i o l a m — butun dunyoga mashhur bo‘lish.

Sh o‘ x u sh a n g — chaqqon, harakatlari nozik va go‘zal, malohatli, go‘zal.

E v — uy, xona.

E h m o l — beparvolik, sustkashlik.

E ’ v i j o j — egrilik, noto‘g‘rilik. Arab alifbosidagi alif (“a”) — tayoqday to‘g‘ri, yo (“i”, “e”) — kamonday egri. Bu yerda shunga ishora qilinmoqda.

E ’ l o m — e’lon qilish.

E ’ t i d o l — tik, to‘g‘ri, kelishgan.

E ’ t i m o d — ishonch, suyanch, tayanch.

E ’ t i r o z — saqlanish, o‘zini chetga olish, hazar qilish.

E h t i m o m — ahamiyat berish, diqqat qilish.

Yu v o — uya.

Yu q u — uyqu.

Ya k — yaxshi.

Ya k s o n — teng, barobar.

Ya t i m — matnda: tartibsiz, quloqsiz.

Ya ’ s — umidsizlik.

Ya g‘ m o — talon-toroj, g‘oratgarlik.

O‘ k s u k — kam, oz.

O‘ k s u l m o q — kamaymoq, ozaymoq.

O‘ k u sh — ko‘p, hisobsiz.

O‘ l i j o q — bo‘ladigan.

O‘ n g a r m a — tuzatma.

O‘ n g m o q — tuzalmoq, sog‘aymoq.

O‘ n g u l m o q — ishi yurishmoq , toleyi o‘ng kelmoq .

O‘ r — yalang‘och.

O‘ s o n m o q — bezmoq, zerikmoq.

O‘ t o g‘ a — boshga taqiladigan jig‘a.

O‘ t o n m o q — uyalmoq, hijolat tortmoq.

O‘ g‘ r a m o q — kirishmoq, qo‘l urmoq, biror ishni mo‘ljallamoq.
O‘ g‘ r o t m a d i n g — duch qilmading.
Q a n g‘ i — qaysi.
Q a b o i l — qabilalar.
Q a b o p o‘ sh — qabo kiyuvchi.
Q a b o — erkaklarning oldi ochiq uzun va keng ustki kiyimi.
Q a v i (y) — kuchli.
Q a v l — so‘z, gap.
Q a v s — 1) o‘y, kamon; 2) o‘n ikki burjdan to‘qqizinchisi.
Q a y d — band; zanjir. Bu erda: fikr, xayol, g‘amxo‘rlik.
Q a m u (g‘) — hamma, barcha.
Q a r i n a — 1) yaqin; 2) dalil, hujjat.
Q a s s o m — taqsimlovchi.
Q a t l i o m — yalpi qirg‘in.
Q a t ’ — bosib o‘tish, yurish.
Q a t ’ i n a z a r — ko‘zni uzish, e’tibor qilmaslik.
Q a t ’ i u l f a t — ulfatdan uzilish.
Q a t ’ i h a yo t — o‘lim.
Q i yo m — ibodat qilish uchun tik turish.
Q i l u q o l — gap-so‘z, bahs-munozara.
Q o y i m — mustahkam, barqaror.
Q o l a b — qolip; tan, badan.
Q o n e ’ — qanoat qiluvchi, rozi bo‘luvchi.
Q o p u — eshik, darvoza.
Q o s i d — elchi, xabarchi.
Q o t i d a — qoshida, oldida, huzurida.
Q o f i l a s o l o r — karvonboshi, sarbon.
Q u l z u m — Qizil dengiz.
Q u l l o b — ilgak, changak, qarmoq.
Q u l u b — qalblar.
Q u r b u j i v o r — yaqinlik.
Q u r t u l m o q — qutulmoq, ozod bo‘lmoq.
Q u t — 1) taom, egulik; 2) rizq, nasiba.
G‘ a v v o s — suvga sho‘ng‘uvchi, suzuvchi.
G‘ a v r — biror narsaning haqiqati, mohiyati, tagi.
G‘ a d d o r — makkor, hiylagar, xoin.

G‘ a d r — 1) bevafolik; 2) makr, hiyla.
G‘ a y r — yot, begona, o‘zga.
G‘ a y r a t i r o‘ z — kunning hasadi.
G‘ a y r i — boshqa, o‘zga.
G‘ a y r i m u q a r r a r d u r — muqarrar bo‘lmagan.
G‘ a m g‘ u s o r — g‘amdan xalos qiluvchi, g‘amxo‘r, mehribon.
G‘ a m z a d a — g‘amgin, qayg‘uli.
G‘ a m m o z — chaqimchi, gap teruvchi.
G‘ a m n o k — g‘amgin, qayg‘uli.
G‘ a n i y — boy, badavlat.
G‘ a r a z — maqsad, niyat, muddao.
G‘ a sh — nopok, iflos.
G‘ i n o s o z — bastakor; sozanda.
G‘ o l i ya m o‘ — muattar hidli qora sochli.
G‘ o r a t — talon-toroj, buzg‘unchilik.
G‘ o r a t g a r — talon-toroj qiluvchi, vayron etuvchi.
G‘ u l o m — qul, banda.
G‘ u r o b — zog‘, qora qarg‘a.
G‘ u s l — pok bo‘lish uchun maxsus tartibda obdan yuvinish.
H a b i b — 1) do‘st, qadrdon; 2) mahbuba, sevgili.
H a b o — 1) chang, g‘ubor; 2) arzimas.
H a b s — qamoq, qafas, zindon.
H a v a s n o k — havasli.
H a v o d i s — hodisalar, voqealar.
H a v o n i n g e ’ t i d o l i — 1) havoning mo‘’tadilligi; 2) orzuning ahamiyati.
H a v o x o h — tolib, do‘st; majozan: oshiq .
H a d a f — nishon.
H a d i q a — bog‘.
H a d i q a i r o‘ z — kun bog‘i.
H a y o t a h l i — tiriklar.
H a z i m a t — mag‘lubiyat.
H a z i n — xafa, g‘amgin, qayg‘uli.
H a z o r — ming.
H a y ’ a t — shakl, ko‘rinish, surat.

Hakkok — muhr yasovchi.
Halohil — halok qiluvchi.
Hamzabon — tili bir.
Hamzod — egizak.
Hamidat ul-xasoil — go'zal xislatlar sohibi.
Hamin — shu, ushbu.
Hamnishin — birga o'tiruvchi, ulfat.
Hamoyil — osilgan, osib qo'yilgan; qilich osadigan tasma.
Hamoyil qilmoq — quchmoq, quchoqlamoq.
Hamoma — kabutar; majozan: sohibjamol.
Hamsang — teng, barobar.
Hamsar — yostiqdosh, umr yo'ldoshi.
Hamto — teng, sherik.
Hamul — o'sha-o'sha.
Hamxob — birga uxlovchi.
Hargiz — aslo, hech qachon.
Harimi vasl — visol xilvatxonasi.
Harif — 1) yor, do'st; 2) raqib, dushman.
Haromi — bu erda: g'oratgar, yo'lto'sar, hiylagar.
Hasan — chiroyli, go'zal, yaxshi.
Hasud — hasadgo'y.
Haft — yetti.
Hasham — matnda: yaqinlar, urug'-aymog'.
Hashmat — 1) dabdaba, shon-u shavkat, buyuklik, saltanat. 2) hurmat, obro'-e'tibor.
Ahli hashmat — saltanat va dabdaba egalari.
Hayun — uchqur tuya.
Haqoyiq — haqiqatlar.
Hiddat — o'tkir, tez.
Hindu — hind millatiga mansub kishi. Majozan qora rang, ma'shuqaning xoli, qora rangli qul ma'nolarida keladi.
Hirz — mustahkam va tinch joy, panoh.
Hirmonlik — mahrumlik, benasiblik.
Hisor — qal'a, qo'rg'on, istehkom.
Hifz — saqlash, muhofaza qilish.
Hifzi sabaq — darsni o'zlashtirish, saboqni yod olish.

H o d i y i r a h — yo'l boshlovchi, rahnamo.
H o d i s — sodir bo'lgan, yuz bergan.
H o z i h i j a n n a t — jannat shulardir.
H o y i l — to'siq; mone'lik qiluvchi.
H o l i y o — hozirda, shu paytda.
H o l o — hozir.
H o m u n — dasht, sahro, cho'l.
H o r i s — 1) ekin ekuvchi, dehqon;
2) posbon, nazorat qiluvchi.
H o s i l i k a l o m — xullasi kalom.
H o s h o — 1) Xudo asrasin; 2) hech, hech qachon.
H u d u s i q i d a m – koinotning azaliyu qadimiy ekanligi yoki keyin yaratilganligidan bahs etuvchi ikki nazariya.
H u k k o m — hokimlar, podsholar, hukm qiluvchilar.
H u l u l — kelib etish, yuz berish.
H u m o yu n — qutlug', muborak.
H u n a r — fazilat.
H u r p a y k a r — qomati hurday, go'zal.
H u s u l — hosil bo'lish, erishish.
H u q q a — 1) quticha; 2) og'iz.

DINIY-TASABBUFIY SO'Z VA TUSHUNCHALAR IZOHI

A d a m m u l k i — yo'qlik olami.
A l o y i q — aloqalar, munosabatlar; dunyo ne'matlariga maylu havas.
A l - f i r o q — ayriliq vaqtida va hijron azobida aytiladigan nido so'zi.
A m v o t a e h ' yo — o'liklarni tiriltirish.
A m r i m a ' r u f – yaxshi ishlarga buyurish.
A r a z — narsalarning ichki alomatiga bog'liq bo'lmagan zohiriy belgilari.
A r b o b i y a q i n — haqiqat ahli: oriflar, vliylar.
A h l i a z o b — do'zaxiylar.

A h l i b a q o — Haqqa yaqin kishilar, tarki dunyo qilganlar.

A h l iv a r a ' — taqvodorlar, parhezkorlar.

A h l i d a r d — darmandlar, bemorlar; majozan: oshiqlar.

A h l i d i l — ma'rifat ahli, oriflar.

A h l i i r f o n — ma'rifat ahli, oriflar.

A h l is a f o — ko'ngli sof, pokiza kishilar, ilohiy olamdan bahra oluvchilar.

A h l i j u n u n — oshiqlar, devonalar.

A h l i n a z a r — oriflar, karomat sohiblari.

A h l i f a n o — dunyoga berilganlar, Ollohni unutganlar.

A h l i h o l — tasavvuf ahli.

B a y t u l l o h — Ollohning uyi. Ka'ba.

B a n i o d a m — odam avlodi.

B a r o t — sha'bon oyining o'rtasidagi kun: bu kun islom dinida bayram hisoblanadi.

B e t a r i q a t l a r so'zi bu yerda ikki ma'noda qo'llanayapti: 1) yo'lsizlar; 2) tariqat — so'fiylik yo'liga kirmaganlar.

B e x u d — o'zidan bexabar. Mastlik va oshiqlik maqomidagi kishi.

B i l l o h (B i l l a h) — Xudo haqi, azbaroyi Xudo.

B i s m i l l o h — Olloh nomi bilan.

B i h a m d i l l o h — Xudoga shukr, Ollohning hamdi uchun.

B i h i s h t — jannat.

B o d a — may, sharob, mast qiluvchi ichimlik. Boda va uning may, sharob kabi ma'nodoshlari tasavvuf adabiyotida ilohiy tajalliy timsoli, ishq va irfon (ma'rifat) ramzi bo'lib keladi.

B u t — 1) sanam; 2) ma'shuqa.

B u t p a r a s t — butga sajda qiluvchi.

B u t x o n a (B u t k a d a) — butparastlar ibodatxonasi. Butxona deganda oshiqlar Olloh vaslini, ilohiyot huzurini tushunadilar.

B a j d i ya t — muhabbat, zavq-u shavq , bexudlik.

B a r a ' — tariqatning ikkinchi maqomi bo'lib, taqvo, parhez ma'nolarini bildiradi: til vara'i, ko'z vara'i, qalb vara'iga bo'linadi.

B a h d a t (T a v h i d) — Olloh taoloning birligi, yagonaligi. Bu tushunchaga ko'ra borliq yagona bir vujuddan, olamdagi barcha narsalar uning tajalliysi — namoyon bo'lishidan iborat.

B o d i y i v a h d a t — tariqatning beshinchi vodiysi. Ikkilikning o'rtadan ko'tarilib, Haq va banda orasida birlikning qaror topishi.

B a h y i — Olloh taoloning o'z payg'ambarlariga farishtalar orqali yuborgan buyruq yoki ko'rsatmalari; ilohiy xabar.

B a h h o b — Olloh taoloning go'zal ismlaridan biri: o'z ne'matlarini tekin ato etuvchi.

B i r d — kundalik bajariladigan vazifa, o'qiladigan duo.

G a b r — otashparast, majusiy.

G' i l m o n — 1) g'ulomlar, xizmatkorlar;
2) jannatdagi xizmatkor bola.

D a y r — 1) dunyo, olam; 2) otashparastlar ibodatxonasi; Tasavvuf tushunchasida — mayxona: oriflar majlisi va zoti ahadiyatdan huzurlanishni bildiradi.

D a r v e sh — tasavvuf istilohotida izlovchi, istovchi ma'nosini ifodalab, so'fiy, faqir, oshiq, orif, sohibdil, sohibasror, sohibnazar kabi o'zini Haqqa bag'ishlagan kishilarning timsoli bo'lib keladi.

D a r i g' u f r o n — afv eshigi.

D a h o n — og'iz. So'fiylar istilohida ilohiy kalomga, uning chiqish o'rniga ishora. Shunga muvofiq , og'izning angishvonaday kichkinaligi, goho hatto ko'rib bo'lmas darajada ekanligi — ilohiy asrorni aql bilan anglab etishning imkonsizligidan nishona.

D e v o n a — ishqqa oshig'i hayron-u sargashta bo'lgan va sulukka mansub kishi.Oshiqning mag'lubiyati ham devonalik deyiladi.

D o r u l a m o n — tinchlik uyi.

D u r d — may quyqasi, qoldig'i. Tasavvufda — qanoat va nomurodlik. Ma'shuqaning oshiqni betoqat qiluvchi yodini ham bildiradi.

D u r d k a sh — may quyqasini ichuvchi, o'ta mayxo'r. Tasavvuf adabiyotida yakrang so'fiylar, malomatiylar tushunchasida o'tgan, qo'ldan ketgan ish ma'nosida keladi.

J a v o n m a r d l i k (F u t u v v a t) — X asrdan boshlab Movarounnahr va Xurosonda xalqning og'irini yengil qilish, zolim hukmdorlarga qarshi kurashish, uyushgan holda el-u yurtni tashqi

dushmanlardan himoya etish maqsadida paydo bo'lib, o'zida xalq ichidan chiqqan turli kasb-hunar egalarini birlashtirgan harakat. Bu toifa javonmardlar, fatiylar, axiylar, ayyorlar deb ham yuritilgan.

J i l v a — soliki orif dilida porlab, uni volayu shaydo aylaydigan ilohiy nur.

J o m — qadah, piyola. Jom va uning ma'nodoshlari tasavvufda ma'rifat ziyosiga limmo-lim ko'ngil ma'nosida keladi.

J u z v-u k u l l — qism va butun.

K u l l — vahdat, Olloh, j u z v — kasrat, olam va undagi narsalar. Kasrat olami Bahdatdan ajralib chiqqan, uning behisob suratlari hisoblanadi. Juzv hamisha kullga intiladi.

J u n u n — oshiqlik, beqarorlik, savdoyilik, o'zidan bexabarlik.

Z a n a x d o n — iyak. Tasavvufda solikni abadiy chohdan zulmat chohiga soladigan mahbubaning qahromez itobi.

Z o t deganda tasavvuf ahli Mutlaq ruhning o'zini, ilohiyot olamining javhari, ya'ni abadiy va azaliy Bahdatning mohiyatini tushunganlar.

Z o h i d — uzlat va taqvoni kasb qilib olib, dunyo lazzatlaridan yuz o'girgan kishi. Bu toifa ishq va irfon (ma'rifat)dan bexabar bo'lib, ularning maqsadi taqvo bilan oxirat mag'firatini qozonish, Qur'onda va'da qilingan jannatning huzur-halovatiga etishish. So'fiylarning har ikki dunyodan maqsadi Xudoning o'zi, uning diydori bo'lganligi uchun ham zohidlarning bu ishini tamagirlik deb hisoblaydilar va ularni tanqid qiladilar.

Z u n n o r — nasroniy dinidagilar beliga bog'laydigan chilvir. Islom mamlakatlarida g'ayri musulmonlar ham zunnor bog'lab yurishgan. Tasavvufda zunnor — haqiqiy mahbuba xizmati va toatiga bel bog'lash.

Z u h d — dunyodan voz kechib, toat-ibodat bilan shug'ullanish, taqvodorlik, parhezkorlik, porsolik.

Z u h h o d — zohidlar.

I y d — hayit, bayram.

I r f o n (M a ' r i f a t) — Olloh mohiyati haqidagi ilm.

I r sh o d — to'g'ri yo'l ko'rsatish, rahbarlik qilish.

S u b h — tong. Bahdat yoki vahdat nuriga ishora.

I s t i g‘ n o — ehtiyojsizlik. So‘fiyning riyozat bosqichlaridan biri — Xudo haqida o‘zida bilim hosil qilgan kishi Olloh xayoli va ishqi bilan o‘ziga ehtiyojsizlikni shior etadi.

K a v s a r — jannatdagi hovuz, buloq . Uning suvi asaldan shirin, qor va sutdan oq bo‘lib, ichgan kishi abadulabad tashnalik nimaligini bilmaydi.

K i r d i g o r — Yaratuvchi, Xudo..

K u n-f a k o n (K u n - f a ya k o n) - olam.

Q a z o — taqdir, qismat. Olloh taoloning hamma narsalarning kelajakda qanday bo‘lishini oldindan bilishi.

Q a t ’ i t a a l l u q — bog‘liqliklardan xalos bo‘lish.

K u l b a y i e h z o n — g‘am kulbasi, qayg‘u uyi; majozan: dunyo.

K u f r i z u l f — tasavvufda dunyoga bog‘lanib, Haqni unutish. So‘fiy nazdida ishqning kofiri bo‘lish haqiqiy iymonga ega bo‘lishdir. Tasavvufda kofir sifatlar, ismlar va fe’llar darajasidan o‘tmagan odam.

L a v h — Olloh insoniyatning taqdirlarini yozgan ulkan kitob (Lavhi mahfuz).

L i l l o h i l h a m d — Ollohga hamd.

L o m a k o n — vahdat olami bo‘lib, u zuhur etadigan joy irfon sohiblarining sof ko‘ngillaridir.

L o t-u M a n o t — arablar islomdan avval topingan sanamlar.

M a y — tasavvuf adabiyotida ilohiy tajalli timsoli, ishq va irfon (ma’rifat) ramzi bo‘lib keladi. Shunga muvofiq, mastlik ilohiy ma’rifatdan huzurlanishni, ma’naviy zavq daryosiga g‘arq bo‘lishni bildiradi.

M a y i m u g‘ o n a — tasavvuf she’riyatida ilohiy tajalliy va pirning pok nafasi ko‘zda tutiladi.

M a y x o n a (M a y k a d a) — shavq-u zavq-u ilohiy fayzga kon komil orifning botini. Ilohiy olam ma’nosida ham keladi.

M a l a k x a y l i — farishtalar.

M a l o i k — malaklar, farishtalar.

M u b d i ’ i d u n yo — dunyoning yaratuvchisi, ya’ni Xudo.

M a x m u r — mast, xumor. Maxmurlik — bexudlik martabasi.

M a h sh a r — qiyomat kunida barcha o'lganlar tirilib, so'roq uchun to'planadigan joy.

M e ' r o j — Muhammad alayhissalom Jabroyil yordamida osmonga chiqib, Olloh bilan uchrashgan kecha.

M e h r o b — 1) sajdagoh, masjidda imom turadigan tepasi qayrilma joy; 2) go'zallarning qayrilma qoshi.

M u g' — otashparast; ba'zan otashparastlar ruhoniysi ma'nosida ham keladi; majozan: piri komil.

M u g' b a ch a — mug' (otashparast)lar ibodatxonasidagi dastyor bola. Tasavvuf ada-biyotida sodiq murid, chin oshiq va soqiy timsoli bo'lib keladi.

M u j g o n — kiprik, mija. Tasavvufda ma'shuqaning nozu karashmasi tufayli oshiqning ko'ksiga sanchilib, uni yaralaydigan o'q, nayza, xanjar ko'zda tutiladi. Solikning valoyati, holi va martabi yo'lidagi hijobga ham ishora qilinadi.

M u r i d — tolib, talabgor, biror shayx yoki pirga qo'l berib, unga ergashuvchi. Tasavvufda moddiy bog'liqliklar va o'z xohish-irodasidan voz kechib, Haqqa intilayotgan kishi.

M u s h a f — Qur'on.

M u t r i b (M u g' a n n i y) — oriflar dilini ramzlar kashfiyu haqiqatlar bayoniga to'ldiradigan, fayz etkazuvchi. Ilohiy olamdan ogoh etuvchilar va komil pirlarga ham ishora qilinadi. Uning kuyi — ma'rifat, qo'shig'i — haqiqat.

M u t t a q i y — taqvodor, parhezli.

M u h t a s i b — shariat amrlarining bajarilishini nazorat qiluvchi amaldor.

N a z r — Xudo yo'lida biror narsani bag'ishlash; xayr, sadaqa.

N a u z i b i l l o h — Alloh o'z panohida asrasin.

N a ' t — madh, vasf, ta'rif-tavsif, maqtov. Ezgu va go'zal xislatlar, sifatlar, xulqlar, ishlar ta'rifi. Na't so'zi umuman madh ma'nosida bo'lsa ham, Sharq adabiyotida u asosan Muhammad alayhissalom vasfiga qaratilgan. Xususan, Sharq mumtoz adabiyotida yirik asarlarning muqaddima qismida Alloh taolo hamdidan keyin Payg'ambar na'tini keltirish bir an'anaga aylangan. Shuningdek, alohida na't qasida, g'azal, ruboiy va qit'alar ham ko'p uchraydi.

N a h y i m u n k a r — yomon ishlardan qaytarish.

N o m a — xat, maktub. Tasavvufda mahbubi haqiqiy bilan g'oyibona sirlashuv.

N o m a y i a ' m o l — amallar daftari.

N u b u v v a t — 1) payg'ambarlik; 2) mo''jiza ko'rsatish.

N a h y i — man' etish, qaytarish.

O b i z i n d a g o n i y — tiriklik suvi, obi hayot.

O b i h a y o t — Xizr alayhissalom yer osti — zulmat qa'ridan topgan va bir qatra ichib, abadiy hayotga noil bo'lgan mangulik suvi. Obi hayot tasavvufda sa'y-harakat bilan erishib bo'lmaydigan, Olloh tomonidan o'zi xohlagan bandalariga beriladigan laduniy (ilohiy) ilm ma'nosida keladi.

O b i k a v s a r — kavsar suvi. Kavsar — jannatdagi hovuz, buloq. Uning suvi asaldan shirin, qor va sutdan oq bo'lib, ichgan kishi abadulabad tashnalik nimaligini bilmaydi.

O z o d a — 1) erkin, ozod, dunyoviy bog'liqliklardan qutulgan; 2) javonmard, ezgu xislatlar sohibi.

O r i f — ma'rifat sohibi, Ollohni tanigan kishi, komil inson. Ollohning zoti, sifatlari va ismlarini mushohada etadigan zavqiy va vajdiy ilmlar egasi bo'lgan zot.

O s o r i r a h m a t — rahmat alomati.

O f a r i n i s h — 1) yaratilish, vujudga kelish; 2) borliq, koinot.

O h i s a h a r — tongda urilgan oh. Tasavvufda ahli tongda urilgan oh ilohiy mahbubaga yetib boradi, deb hisoblaydilar.

P i r i m u g' o n — mug'lar — otashparastlar piri. Tasavvufda ma'naviy rahbar, komil inson ma'nolarida qo'llanadi.

R a v z a y i b a r i n — eng go'zal bog', ya'ni jaant; eng go'zal jannat.

R a v z a y i r i z v o n — jannat bog'i.

R a z z o q — Olloh taoloning go'zal ismlaridan biri: barcha tirik mavjudot rizqini etkazib beruvchi.

R i n d — shariat va tariqat bosqichlaridan o'tib, haqiqat asroriga etgan kishi. Tasavvuf adabiyotida rind mol-u davlatni ko'zga ilmagan hurfikrli, isyonkor, mayparast, ilohiy ishqdan sarxush va sargardon oshiq timsoli bo'lib keladi. Rind ahli ilohiy jazava chog'ida omma qabul qilmaydigan nozik ma'nolar va chuqur

haqiqatlarni oshkor qilishlari, mutaassib dindorlar tomonidan kufr sifatida baholanadigan fikrlarni ilgari surishlari bilan mashhur bo'lganlar.

R o h — may.

S a b o — Sharq tomondan esadigan tonggi yoqimli va salqin shamol. Tasavvufda u Olloh taoloning rahmoniy nafasiga nisbat berilib, xayrga bois bo'lishi aytiladi. Sabo oshiqning oh-u nolasini Ollohga, o'z navbatida, Ollohning xabarini oshiqqa etkazadi.

S a j j o d a – joynamoz.

S a l o h — yomon ishlardan o'zni saqlash, parhezkorlik, to'g'rilik, axloqlik.

S a m o ' — so'fiylarning vajdu holga erishish maqsadida uyushtiradigan she'r, qo'shiq , musiqa va raqs majlislari.

S a n a m p a r a s t — butparast.

S a f o — riyozat chekish natijasida dilning nafs xohishlari, yomon illatlar, g'addor dunyo va Xudo yodidan bo'lak narsalardan qutulib poklanishi.

S i f o t – sifatlar. Ilohiy zotning ayonlashuvi, uning qudrat va xususiyatlari. Barcha ruhiy va moddiy olamlar, jumladan inson ham shu sifatlardan iborat.

S o g' a r — may ichadigan piyola, jom, qadah. Tasavvufda g'ayb sirlarini mushohada qiladigan orifning qalbi. Mastlik va shavqni ham sog'ardan tilaydilar.

S o q i y deganda so'fiylar Ollohni, Muhammad alayhissalomni, ma'shuqani, pir yoki komil insonni nazarda tutadilar. Soqiy davraga may ulashgani kabi ular ham odamlar qalbiga ilohiy fayz bag'ishlaydilar, haqiqiy ishq o'tini soladilar, g'ayb marhamatidan bahramand etadilar.

S o l i k — tariqat yo'liga kirgan va xudo sari sayr qilayotgan kishi. M a y — tasavvuf adabiyotida ilohiy tajalliy timsoli, ishq va irfon ramzi bo'lib keladi.

S o h i b k a sh f — karomat sohibi.

S o h i b n a z a r — orif; karomat egasi.

S u b h i a z a l — yaratilish tongi.

S u b h o n — Olloh taoloning sifatlaridan biri: pok, beayb.

S u l u k — yo'l. Ilohiy ma'rifatga intilgan solikning ruhiy-axloqiy kamolotga erishish jarayoni. Tariqat.

S u n n a t — islomda musulmonlar uchun ibrat hisoblangan Muhammad alayhissalomning so'zlari, amallari va xatti-harakatlari.

S u n ' — 1) yaratish, mahorat; 2) Qudrat.

S u r o h i y — bo'yni uzun may idishi. So'fiylar istilohida uns (yaqinlik, do'stlik) maqomini surohiy deydilar.

S o' f i y — tariqatga kirib, dunyodan ko'ngil uzgan, riyozat bosqichlarini bosib o'tib, Haqqa intilayotgan kishi.

T a a l l u q — dunyoga bog'liqlik.

T a b o r a k a l l o h — Ollohning ismlaridan biri.

T a b o r a k — Qur'oni karimning 67-surasi.

T a v a k k u l (T a v a k k a l) — tariqat maqomi. Komil e'tiqod va to'la ishonch bilan o'zini YAratganning ixtiyoriga topshirib, dunyo, tirikchilik va nafs tashvishidan butunlay forig' bo'lish.

T a j a l l i (y) — ko'rinish, jilvalanish. Haq zoti va siftalarining hamisha, hamma joyda, har xil darajada namoyon bo'lishi, ya'ni o'zini-o'zi ayon etishi. G'aybdan keladigan va qalbda namoyon bo'ladigan ilohiy nur va sirlar.

T a j a r r u d — yolg'izlik, dunyoviy narsalardan voz kechish, tarki dunyo qilish.

T a j r i d — yolg'izlanish, dunyoni ko'ngildan chiqarish, Olloh bilan tanholikda bo'lish.

T a r i q a h l i — so'fiylar, darveshlar.

T a r i q — 1) yo'l, odat; 2) usul, qoida, maslak.

T a r i q i s h a r — shariat yo'li.

T a r s o — nasroniy. So'fiylar nazdida nafsi ammorani mahv etib, nafsi hamidaga erishgan orif inson.

T a r s o b a c h a — nasroniy dinidagi bola. Tasavvufda go'zallik, husn-u malohat mazhari. Oriflar rabboniy joziba va ruhoniy joliba (jalb qiluvchi, mahbuba) ni tarsobacha deydilar.

T a h q i q — narsaning mohiyatini bilish, haqiqatga etish. Tasavvufda bandaning haqiqatni kashf etish uchun qiladigan sa'yu harakati.

T o l i b — izlovchi; shogird. Tasavvufda tariqatga kirib, riyozat bosqichlarini bosib o'tish orqali Xudo sari sayr qilayotgan yo'lovchi, murid, solik.

U q b o — oxirat, narigi dunyo.

F a q i r — dunyoviy ne'mat va lazzatlarni tark etib, faqat ilohiy shavq bilan yashaydigan kishi. Tariqat bosqichlarini bosib o'tib, Olloh yo'lida fano bo'lgan oshiqqa faqir, uning maqomiga faqr-u qano deyiladi.

F a q i h — shariat bilimdoni, huquqshunos.

F a q r — tariqatning to'rtinchi maqomi. Dunyo ne'matlari, vujud ehtiyojlaridan qo'l tortib, faqat Haqqa muhtoj bo'lish.

F a q r a h l i — faqr maqomiga mansub kishilar; so'fiylar.

F a q r-u f a n o — tariqatning so'nggi maqomi. Ollohdan bo'lak hamma narsadan uzilib, yolg'iz Haqqa bog'lanish, tavakkul e'tiqodi bilan yashash.

F a n o — o'lim, ajal, yo'q bo'lish. Tasavvufda bandaning Haqda fano bo'lishi, ya'ni bashariy xususiyatlarining ilohiy sifatlar ichra mahv bo'lishi.

F i r d a v s i b a r i n — eng go'zal jannat.

F o n i y — yo'qolish, mahv bo'lish. Tasavvufda moddiy boqliqliklardan butkul qutulib, faqat Xudo yodi bilan yashash, Xudodan o'zgaga ehtiyojsizlik.

F u r q o n — Qur'on.

X a r o b o t — mayxona; komil inson huzuri; bashariy sifatlarning xarob va jismoniy vujudning foniy bo'lishi.

X a r o b o t a h l i — rindlar.

X a t (t) — qizlarning labi ustidagi mayin tuklar. Tasavvuf istilohida g'ayb olami.

X i r q a — janda. Shayxu muridlar kiyadigan maxsus kiyim

X o l — tasavvufda ilohiy zotning yagonaligi timsoli, vahdat nuqtasi.

X u m — zavq ahli nazdida sulukning ibtidosi. Bunda solik xumga endigina solingan maydek qaynab-toshadi.

Ch a sh m a y i h a y v o n — Xizr alayhissalom yer ostidagi zulmat qa'ridan izlab topgan va suvidan ichib, abadiy hayotga

noil bo'lgan mangulik bulog'i. Obi hayot, obi hayvon, obi Xizr, Xizr suvi, Xizr chashmasi, tiriklik suvi kabi ko'pdan-ko'p nomlar bilan ham yuritiladi. Obi hayot tasavvufda sa'y-harakat bilan erishib bo'lmaydigan, Olloh tomonidan o'zi xohlagan bandalariga beriladigan laduniy (ilohiy) ilm ma'nosida keladi.

Sh a b i Q a d r — Qadr kechasi.

Q a d r — ramazon oyning 26-dan 27-ga o'tar kechasi. Qur'oni karim shu kechada nozil etila boshlagan. Bu kechada farishtalar yerga tushib, musulmonlarning gunohlarini kechirilishini so'rab, Ollohga iltijo qilar ekanlar. Shuning uchun bu kechada qilinadigan duo-iltijolar darhol ijobat bo'lar emish.

Sh a r — shariat. Sh a r i a t — Olloh joriy qilgan amaliy hukmlar majmuasi, islom qonunchiligi, fiqh.

Sh a f o a t — Muhammad alayhissalomga qiyomat kunida bandalarini shafoat qilish huquqi berilgan.

Sh i r k – Ollohga sherik keltirish, unga xos sifatlarni boshqaga nisbat berish.

Sh o k i r — shukr qiluvchi.

Sh o h i d — hozir, dalil, qalbdagi holat, g'oyib bo'lgan narsani ko'rsatadigan va qalbga huzur baxsh etadigan narsa.

Sh o h i d i g' a y b — g'oyib etadgan ishora.

Sh u k r i l i l l o h — Ollohga shukr.

E z i d — Xudo, Tangri.

E h r o m — 1) musulmonlarning haj qilish chog'idagi maxsus kiyimi: 2) qasd etish, niyat qilish.

Q a y yu m — asmoi husna — Ollohning go'zal ismlaridan biri: o'z-o'zidan turuvchi, boshqalarni turg'izuvchi.

Q u r b — yaqinlik, etishish. Solikning o'zini Olloh taologa yaqinlashganini his etish holati, Xudoning huzurini bevosita sezish, Haq nigohining tushishini ham anglatadi.

G' i l m o n — 1) g'ulomlar, xizmatkorlar;
2) jannatdagi xizmatkor bola.

G' u s l — pok bo'lish uchun maxsus tartibda obdan yuvinish.

H a v r o — hurlar. Jannatdagi taqvodorlarga nasib qiladigan shahlo ko'zli go'zallar.

H a j a r u l — a s v a d — Ka'ba devorlaridan biriga tashqaridan joylashtirilgan, hajga borgan musulmonlar o'pib yoki qo'l tekkizib ziyorat qiladigan qora tosh.

H a y y — asmoi husna — Ollohning go'zal ismlaridan biri: tirik, barhayot.

H a s b a t a n l i l l o h — Xudo haqqi.

H a sh r — qiyomat, mahshar.

H i j o b — parda. Tasavvufda Haq va banda, oshiq va ma'shuq o'rtasidagi mone'liklarga ishora qilinadi.

H o d i y — yo'l ko'rsatuvchi, rahbar, pir.

H o sh a l i l l o h — Olloh saqlasin.

H u b o b — suv yuzida paydo bo'ladigan pufakcha, ko'pik. Bu so'z mavj bilan birgalikda harakat, mohiyatning zuhurotini bildiradi.

KISHI ISMLARI IZOHI

A b u N u v o s — abbosiylar davrining zabardast shoiri (762–813). May kuychisi sifatida mashhur..

J a m sh i d (J a m) — qadimgi Eronning afsonaviy podshohi Jamshid. U "Jomi jahonnamo" — jahonni ko'rsatuvchi jom ixtiro qilgan bo'lib, unda dunyodagi nafaqat hozirgi, balki o'tmishda yuz bergan va kelajakda sodir bo'ladigan voqea-hodisalar ham aks yetar ekan. May qadahi va komil inson qalbini ham ilohiy sirlarni o'zida saqlashi jihatidan Jamshid jomiga nisbat beradilar. Jamshid jomidagi may ichgan bilan sira tugamas emish.

Z u l a y x o — Yusuf alayhissalomning ma'shuqasi. Bu yerda Sharqda mashhur Yusuf va Zulayho qissasiga ishora qilinmoqda. Boshqa ishqiy qissalardan farqli, unda Yusuf — ma'shuq, Zulayxo — oshiq hisoblanadi. Ilohiy husn-u malohat sohibi bo'lgan Yusuf muhabbatiga erisholmagan Zulayxo tuhmat bilan uni zindonga soladi.

I b r o h i m x o n — Bag'dod hokimi.

K o' h k a n — Farhodning laqabi: tog' qazuvchi.

M a r ya m — Iso alayhissalomning onasi.

M a s i h — Iso payg'ambar. Uning qo'li tekkan — silagan o'likka jon kirar ekan. Shuning uchun ham ul zot al-Masih — silovchi deb ulug'langan. Nafasi oshiqqa jon bag'ishlaydigan ma'shuqaga ham Masih sifatini berishadi.

M u s o — Qur'onda nomi zikr etilgan payg'ambar. Unga Tavrot nozil qilingan.

N u h — eng uzoq umr ko'rgan payg'ambar. U o'z qavmlari orasida 950 yil yashab, ularni Haq yo'liga hidoyat qiladi. Lekin Olloh payg'ambarining da'vatiga quloq tutmaganlari uchun ular oxir-oqibat buyuk to'fon balosiga giriftor bo'ladilar.Bu to'fon balosidan faqat Nuh alayhissalomga ergashganlargina omon qoladilar.

N o' sh i r a v o n (A n u sh e r v o n) — sosoniylar sulolasidan bo'lgan Eron shohi. Odillik bilan nom chiqargan va Sharq adabiyotida adolat ramzi bo'lib keladi.

S u l a y m o n — shon-shavkatli podshoh va payg'ambar. Uning mol-mulki had-hisobsiz bo'lgan. Unga Xudoning sirli va muqaddas ismi — Ismi A'zam ma'lum bo'lgan va bu ism uning sehrli uzugiga naqsh qilingan. Bu uzuk vositasida u nafaqat odamlar, balki hayvonlar, qushlar, barcha ins-u jinslarga, tabiat hodisalariga ham hukmini o'tkaza olgan.

X a l i l — Ibrohim alayhissalomning laqabi: do'st, Ollohning do'sti (Xalilulloh).

H a s s o n — ilk bor islomni ulug'lab she'rlar yozgani uchun Muhammad payg'ambarning shoiri sifatida shuhrat topgan mashhur arab shoiri Hasson ibn Sobit (563–674).

X i z r — obi hayvon — tiriklik suvini izlab topgan va undan ichib, abadiy hayotga noil bo'lgan payg'ambar. U odamlarni mushkul ahvoldan qutqaradigan, ularga to'g'ri yo'lni ko'rsatadigan xaloskor va oshiqlar homiysi hisoblanadi.

X u s r a v P a r v e z — qadimgi Eronning sosoniylar sulolasiga mansub hukmdor (hukmronlik yillari — 590–628).

Sh a k a r — Isfahon go'zali. Xusrav Parvezning Bizantiya qaysarining qizi Maryamdan va oddiy xonadonga mansub qiz Shirindan keyingi xotini.

Sh i r i n — Nizomiyning "Xusrav va Shirin" dostoni qahramoni. Xusravning xotini.

Yu s u f — husn-u malohatda tengsiz Yusuf alayhissalom. Ma'lumki,Olloh taolo husnni yuz hissa qilgan. To'qson to'qqiz qismini Momo Havoga berib, bir qismini butun dunyo ahliga ravo ko'rgan. Shu bir ulushni yana o'nga bo'lib, to'qqiz qismini Yusuf alayhissalomga va bir qismini bani basharga bergan. Majozan: go'zal mahbuba.

Yu s u f i K a n ' o n — kan'onlik Yusuf, ya'ni Yusuf payg'ambar.

Q o r u n — Muso alayhissalom davrida yashagan, had-hisobsiz boyligini xayrli ishlarga sarflamay, xasislikda nom chiqargan shaxs. Bu takabbur kimsani oxir-oqibat butun mol-dunyosi bilan birga yer yutgan. U Sharq adabiyotida harislik va xasislik timsoli hisoblanadi.

H o r u t — ayolga oshiq bo'lgani uchun Bobildagi chohga tashlangan farishtalardan biri, ikkinchisi Morut. Ular sehr bilimdonlari bo'lib, sehrgarlik havasida choh qoshiga borganlarga sehr-u jodu ilmini o'rgatar emishlar.

H o r u n — abbosiylar sulolasiga mansub Xalifa Horun ar-Rashid (hukmronlik yillari (786–809).

JOY NOMLARI IZOHI

A d a n — YAmanning (Saudiya Arabistoni) janubida joylashgan shahar. U o'zining oliy navli durlari bilan mashhur bo'lgan.

A j a m — Arabistondan boshqa o'lkalar. Ko'proq Eron tushunilgan.

B a s r a — Iroqdagi shahar.

B e s u t u n — Hamadon shahri g'arbidagi tog'. Farhod shu tog'ni kesib yo'l ochgan, degan rivoyat bor.

B o b i l — (akkad tilida — tangri darvozasi) — Iroq (Ko'fa yaqinida) hududidagi miloddan avvalgi ikkinchi ming yillikning boshidan miloddan avvalgi 538-yilgacha mavjud bo'lgan qadimiy davlat. Hozirgi Hilla shahri o'rnida bo'lgan. Horut va Morut ismli farishtalar shu shahar chekkasidagi chohga tashlangan.

J a y h u n — Amudaryo.

J a m sh i d — qadimgi Eronning afsonaviy podshohi.

Z a m z a m — Ka'ba yonidagi muqaddas buloq.

Q o f — butun dunyoni o'rab olgan tog' tarzida tasavvur qilinadi.

K o f i r i s t o n — kofirlar mamlakati, kofirlar turadigan joy.

R u m — O'rta asrlarda hozirgi Kichik Osiyo (Bizantiya) va Gretsiya yerlari Rum deb atalgan.

X u r o s o n — III asrdan XVIII asr o'rtalarigacha hozirgi Eronning shimoli-sharqiy qismi, Marv vohasi, hozirgi Turkmanistonning Janubiy qismi va Afg'onistonning shimoliy va shimoli-g'arbini o'z ichiga olgan hudud. Mashhad, Nishopur, Marv, Balx, Hirot, Tus, Saraxs, Obivard, Niso, Sabzavor Xurosonning muhim shaharlari bo'lgan.

Ch i n — Xitoy.

Sh o m — Suriya.

E r a m — afsonaviy go'zal bog'. Yamandagi Od qavmining hukmdori Shaddod yer yuzida jannat yaratish da'vosi bilan uni bunyod etgan emish.

SAMO JISMLARI IZOHI

A b r — bulut.

A n j u m — yulduzlar.

A s a d — burjning biri. Saraton va Sunbula burjlari o'rtasida joylashgan.

A t o r u d (U t o r u d) — Tir sayyorasi, Merkuriy. O'tmish munajjimlari ikkinchi falakdagi bu sayyorani falak kotibi, qalam ahlining homiysi deydilar. Ilm va aqlni unga nisbat beradilar.

A f l o k — falaklar.

A x t a r — yulduz.

A q r a b — O'n ikki burjning biri. Mezon va Qavs burjlari o'rtasida joylashgan.

B a d r — o'n to'rt kunlik oy, to'lin oy.

B a d r i k o m i l — to'lin oy.

B a n o t u n-n a ' sh — sunbula burji. Shimoliy qutbdagi etti yulduz, ularning to'rttasini na'sh (qizlar), uchtasini banot (qizlar) deyiladi.

B a h r o m — Mirrix (Mars) sayyorasi. Qadimgi munajjimlar uni fitna, urush timsoli, kishilarga badbaxtlik keltiruvchi bexosiyat sayyora hisoblaganlar.

B u z g' o l a — echki bolasi. Jadiy burji.

B u r j i a f l o k — falakning eng yuksak cho'qqisi.

G a r d u n — 1) osmon, falak; 2) dunyo, olam.

G o v i f a l a k — falak ho'kizi. O'n ikki burjdan ikkinchisi, Savr burji.

G u n a sh — quyosh.

G u n b a d id a v v o r — aylanib turuvchi falak, o'zgarib turuvchi dunyo.

D a b a r o n — Savr burjida paydo bo'ladigan yorqin yulduz.

D a l v — o'n ikki burjning biri. Jady va Hur burjlari o'rtasida joylashgan. Qo'lidagi idishdan suv to'kib turgan kishi tarzida tasavvur qilinadi.

D o' q u z r a v o q — to'qqiz falak.

J a v z o — o'n ikki burjning biri. Saraton va Savr burjlari o'rtasida joylashgan. Bir-biriga yopishgan egizaklar shaklida bo'ladi.

J a d i y — O'n ikki burjning biri. Dalv va Qavs burjlari o'rtasida joylashgan.

Z u h r a — Benera sayyorasi: uni falak cholg'uvchi deydilar hamda go'zallik, musiqayu raqs va shodligu xursandchilik timsoli hisoblaydilar.

K a v k a b — yulduz, sayyora.

K a v o k i b — yulduzlar.

K a y v o n — Zuhal, Saturn. O'tmish munajjimlarlarining aqidasiga ko'ra, u ettinchi osmonda harakat qilib, nahs — badbaxtlik keltiruvchi hisoblanadi.

M a h t o b (M o h t o b) — to'lin oy.

M e h r — quyosh.

M i r r i x — Mars sayyorasi. O'tmish munajjimlari uni jangu jadal timsoli deb hisoblaydilar.

M o h — oy.

M o h i a n v a r — porloq quyosh.

M o h i n a v — yangi oy, hilol.

M o h i t o b o n — porloq oy.

M o h t a l ' a t — oy yuzli, go'zal.

M u sh t a r i y — quyosh tizimidagi eng katta sayyora bo'lmish Yupiter. O'tmish munajjimlari uni muborak, saodatli hisoblab, Sa'di Akbar va Falak qozisi deb ataganlar.

N a s r i t o y i r — burgut, uqob. Majozan, burgutga o'xshab ko'rinadigan yulduzlar turkumining nomi. At-toyir yulduzi.

N a j m i s o q i b — uchar yulduz. Xalq aqidasiga ko'ra go'yo devu jinu shaytonni uradi.

N u j u m — yulduzlar.

N o' h f a l a k — to'qqiz falak. Qadimiy tasavvurga ko'ra, etti osmon va to'qqiz falak mavjud: 1) Oy, 2) Atorud (Merkuriy), 3) Zuhra (Benera), 4) Quyosh, 5) Mirrix (Mars), 6) Mushtariy (Yupiter), 7) Zuhal (Saturn) va 8) burjlar, 9) osmonning eng yuqori qismi.

S a ' d v a n a h s — O'tmish munajjimlari yulduzlarni sa'd (baxt keltiruvchi) va nahs (badbaxtlik keltiruvchi) deb ikkiga ajratishgan — go'yo odamlarning baxtli yoki baxtsiz bo'lishi ularga bog'liq emish. Masalan, Mushtariy (Yupiter) — sa'd, Zuhal (Saturn) — nahs hisoblanadi.

S a h o b — bulut.

S i m o k — Asad burji oxiridagi ikki yulduz. U oy manzili hisoblangan 14-manzilda.

S u r a y yo — olti yulduzning bir yerda jam bo'lishidan iborat yulduzlar turkumi.

S u h a y l — osmon janubidagi porloq yulduz. Yaman mamlakatida ravshanroq ko'ringani uchun uni Yaman Suhayli ham deydilar.

S u h o — hulkar yulduzlar to'plamidagi eng xira yulduz.

T i r — Merkuriy sayyorasi.

X a r ch a n g — qisqichbaqa. Saraton burji. O'n ikki burjning beshinchisi.

X u r sh i d — quyosh, oftob.

Xurshidtal'at — go'zal yuzli.

Shartayn — yulduz.

Qamar — oy.

Qiron — ikki sayyoraning bir burjda to'qnashuvi. O'tmish munajjimlarining bashorat qilishlaricha, Oyning Aqrab burjiga yaqinlashishi xavf-xatardan darak beradi.Bu yerda shoir ma'shuqaning chayonday burama zulflarining oyday porloq yuzlariga tushib turganini shu hodisaga o'xshatyapti.

Hamal — O'n ikki burjdan biri. Hut va Savr burjlari orasida joylashgan.

Hilol — 1) yangi chiqqan — uch kunlik oy; 2) go'zallarning yarim oy shaklidagi chiroyli qoshi.

Hilolabro' — qoshi hilol, qayrilma qosh.

Hola — oy va quyosh atrofidagi gardish.

Hut — o'n ikki burjning biri. Dalv va Hamal burjlari o'rtasida joylashgan. Hut dumlari bir-biriga tasma b-n bog'langan baliqlar shaklida tasavvur qilinadi.

MA'DANLAR NOMLARI IZOHI

Aqiq — qizil rangli qimmatbaho tosh. Ma'shuqaning cho'g'day labi va qizil mayning sifati bo'lib keladi.

Guhar — gavhar. Guharbor — gavhar yog'diruvchi.

Guharposh — gavhar sochuvchi; majozan: ko'z yosh to'kuvchi.

Damir — temir.

Durj — sadaf, javohir qutisi.

Durri Adan — Adan duri. Eng a'lo sifatli dur.

Duri maknun — sadaf ichidagi dur.

Durri nob — toza, tiniq, qimmatbaho dur.

Durri samin — qimmatbaho dur.

Durri tar — toza dur.

Durri yatim — shohona, qimmatbaho dur.

Duri g'alton — yumaloq dur.

J a v h a r — 1) gavhar; 2) asos, mohiyat; 3) nodir, noyob; 4) hayot.

I yo r — mahak: oltin va kumushga surtib, ularning toza-notozaligini ajratadigan tosh; majozan: qadr, qimmat, baho, daraja.

L a ' l — qizil rangli yaltiroq qimmatbaho tosh. Ma'shuqaning qizil labini unga nisbat beradilar.

L a ' l i B a d a x sh o n — la'lning eng a'lo navi bo'lib, Badaxshon tog'larida hosil bo'ladi.

L a ' l g u n — la'l rangli, ya'ni qizil.

L a ' l i n o b — toza va tiniq la'l; majozan: sof va tiniq may.

L a ' l i x a n d o n — ma'shuqaning kulib turgan labi.

L o' ' l o' — gavhar.

L o' ' l o' i x u sh o b — serjilo marvarid.

O h a n — t emir.

S a d a f — ichida gavhar etiladigan huqqa.

S a n g — tosh.

S i y m — 1) kumush; 2) kumush tanga, boylik; 3) oqbadan.

S i y m a n d u d — kumush qoplangan, kumush yuritilgan.

S i y m b a r — oqbadan, kumushbadan; go'zal; ma'shuqa.

S i y m i n x a d — oq yuzli go'zal.

S i y m u z a r — oltin-kumush.

F o' l o d — po'lat.

X a z a f — sopol.

X o r a — tosh, qattiq tosh.

DARAXT BA GIYOHLAR NOMLARI IZOHI

A r g' u v o n — gullari nihoyatda qizil bo'ladigan daraxt; majozan: qizil rang.

B u s m a — o'sma.

G u l b u n — gul butasi.

G u l i x a n d o n — ochilgan gul; majozan: mahbuba.

G u l i t a r — 1)yangi ochilgan gul; 2) navnihol mahbuba.

G' u n ch a v a sh — g'uncha kabi.

Yo s a m i n (Yo s m i n) — suman: xushbo'y oq gul.

Z a ' f a r o n — sarg'ish tus beruvchi xushbo'y o'simlik; sariq rang.

N a y — qamish.

N a r g i s — bo'tako'z; majozan: ma'shuqaning ko'zi. Tasavvufda amal orqali qo'lga kiritiladigan ilmning natijasidan shod-u xurramlik sifatida tushuniladi.

N a r g i s i x u m o r — xumor ko'z.

N a s r i n — oq xushbo'y gul.

N a s t a r a n — oq yoki qizil tusli xushbo'y go'zal gul, novdalarda g'ujum-g'ujum bo'lib ochiladi.

N a x l — ko'chat, nihol.

N o r v a n — sersoya, chiroyli va xushbo'y hidli daraxt.

O b n u s — qora tusli qattiq va xushbo'y daraxt.

O g' o c h — daraxt.

S a b z a — ko'kat, maysa, ko'kalam, yashillik;

S a b z a y i t a r — barra ko'katlar.

S a v s a n — gulsapsar.

S a r v — qishin-yozin ko'm-ko'k bo'lib yashnab turadigan ignabargli go'zal va xushqomat daraxt. Ma'shuqaning kelishgan zebo qaddi-qomatini sarvga nisbat beradilar.

S a r v i x i r o m o n — xirom etuvchi sarv, ya'ni kelishgan qomatli, chiroyli yuruvchi mahbuba.

S a r v i o z o d — tik va baland; majozan: go'zal mahbuba va uning kelishgan qomati.

S u m a n — oppoq gullaydigan jasmin guli, yosuman.

S u m a n u z o r — suman yuzli, ya'ni oq yuzli.

S u n b u l — ingichka bargli, gullari halqa-halqa, qo'ng'iroqsimon o'simlik. Ma'shuqaning sochi halqa-halqaligi va muattar hid taratishi jihatidan sunbulga nisbat beriladi.

T o' b i y (T o' b o) — jannatdagi rang-barang mevali va xushbo'y sersoya daraxt.

T o' b i x i r o m — to'biy yurishli.

U d — o'tga tashlaganda xushbo'y hid taratadigan yog'ochning bir turi.

X a s h x o s h — ko'knori.

X o m a y i s a b z a — maysa qalami.

X o r — tikan.

Sh a j a r — daraxt, nihol.

Sh a m sh o d — kichik va xushbo'y gulli, hamisha ko'm-ko'k yashnab turadigan xushqomat va chiroyli daraxt.

Sh u k u f a — gul, chechak, g'uncha.

QUSH BA HAYBON NOMLARI IZOHI

A n d a l i b — bulbul.

A n q o — Qof tog'ida yashaydigan afsonaviy qushning nomi; majozan: topilmas, nodir, yagona.

A n o d i l — bulbullar.

A f ' i y — zaharli ilon; majozan: zulf, soch o'rimi.

A sh j o r — daraxtlar.

A q r a b — chayon; Chayon burji.

B a h o y i m — hayvonlar.

B o d p o — uchqur ot.

B u q a l a m u n — turlanib-tuslanadigan, ikki yuzlamachi.

B u h u sh — vahshiy hayvonlar.

G a v a z n — tog' yovvoyi buqasi.

G u r g — bo'ri.

G o' r — yovvoyi eshak, qulon.

J a m o z a — chopqir tuya.

Z a n b u r — ari.

M o r — ilon.

M u r g' — qush.

M u r g' i d i l — dil qushi.

M u r g' i t e z r a f t o r — tez yuradigan, yuguradigan qush.

M u s i q o r — 1) qadimiy musiqa asbobi;
2) tumshug'idagi teshiklardan rang-barang ovozlar chiqaradigan afsonaviy qush.

M o' r — chumoli.

N a x ch i r - ohuga o'xshash cho'l hayvoni.

N o q a — urg'ochi tuya.

O h u b a r a — oh-u bolasi.

P a l a n g — yo‘lbars.

P a r v o n a — kechasi sham yoki chiroq atrofida aylanib, o‘zini unga uradigan hasharot.

Sh a m v a p a r v o n a — tasavvuf she’riyatidagi mashhur timsollardan. Bunda sham — ilohiy ishq, parvona — oshiq timsoli bo‘lib keladi.

R o‘ b o h — tulki.

S a k — it.

S a m u r — qunduz.

S i b o ’ — yirtqich hayvonlar.

T a v s a n — 1) arg‘umoq, o‘ynoqi ot; 2) sho‘x, asov, sarkash.

T o y i r — qush.

T u yu r — qushlar.

U q o b — burgut.

Ch u g‘ z — boyqush, boyo‘g‘li.

Sh o h b o z — lochin.

Q u m o r i — qumrilar.

G‘ i z o l (G‘ a z o l) — kiyik, ohu.

H u m o — soyasi (yoki pari) kimning boshiga tushsa, o‘sha kishi podshoh (yoki baxtli) bo‘ladi, deb e’tiqod qilinadigan davlat qushi.

MUNDARIJA

Laylo she'riyatning Majnun shoiri. (*Ergash Ochilov)* 3

"TURKIY DEVON"DAN

G'azallar.....18
Tarje'bandlar.....200
Tarkibband.....205
Muxammaslar.....207
Musaddas.....212
Murabba'lar.....214
Qit'alar.....219
Ruboiylar.....234

"FORSIY DEVON"DAN

G'azallar.....248
Qit'alar.....269
Ruboiylar.....274
Hikmatlar.....279

LAYLI VA MAJNUN 281
LUG'AT VA IZOHLAR 523

F 96 Muhammad Fuzuliy [Matn]: nazm/to'plovchi va nashrga tayyorlovchi Ergash Ochilov. – Toshkent: "O'zbekiston nashriyoti", 2022. – 584 b.
ISBN 978-9943-8725-5-4

UO'K 821.512.162-1
KBK 84(5Ozar)-5

TURKIY ADABIYOT DURDONALARI

MUHAMMAD FUZULIY

58-jild

Adabiy-badiiy nashr

Muharrir *Odil Ikromov*
Badiiy muharrir *Shuhrat Mirfayozov*
Dizayner *Bobur Tuxtarov*
Texnik muharrir *Yelena Tolochko*
Kichik muharrir *Zilola Mahkamova*
Musahhih *Sadoqat Beshimova*
Sahifalovchilar: *Shahlo Buriyeva, Islom Azamatov*

Tasdiqnoma raqami № 4642. 22.07.2020-y.
Bosishga 18-oktabr 2022-yilda ruxsat etildi. Bichimi 60x90 $^{1}/_{16}$.
Ofset qog'ozi. "PT Astra Serif" garniturasida ofset usulida bosildi.
Shartli bosma tabog'i 36,5. Nashriyot-hisob tabog'i 27,8.
Adadi 1 185 nusxa. Shartnoma № 125-1/22 Buyurtma raqami № 22-341

Original maket O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligining "O'zbekiston" nashriyotida tayyorlandi.
100011, Toshkent, Navoiy ko'chasi, 30.
Telefon: (71) 244-34-38, (71) 244-24-91.

"O'zbekiston" NMIU MCHJ bosmaxonasida chop etildi.
Bosmaxona manzili: 100011, Toshkent, Navoiy ko'chasi, 30.

TURKIY ADABIYOT
DURDONALARI

MUHAMMAD FUZULIY